આ પુસ્તક ગનપુરા, વડોદરામાં શ્રી આર્ય સુધારક પ્રીંટીંગ
પ્રેસમાં મણીભાઇ મથુરભાઇ ગુપ્તે પ્રકાશકને માટે છાપી પ્રસિદ્ધ કર્યું છે.
તા. ૧૧-૧૧-૨૧

प्रवर्तक श्री कांतिविजयजैनइतिहासमाला पुष्प छठुं.

प्राचीन जैन लेख संग्रह.

(द्वितीय-भाग)

संग्राहक अने संपादक.

जिनविजय.

(आचार्य-गुजरात पुरातत्त्व मंदिर; ऑनररी मेंबर ऑफ
धी भांडारकर ओरिएन्टल रीसर्च इन्स्टीटयुट, पूना; 'जैन
साहित्य संशोधक तथा ' ' महावीर ' ना संपादक;
विज्ञप्तित्रिवेणी–कृपारसकोष–शत्रुंजयतीर्थोद्धार
प्रबन्ध–कुमारपाल प्रतिबोध–द्रौपदीस्वयंवर
इत्यादि ग्रंथोना संशोधक अने संपादक)

श्रीमद् कांतिविजयजीना सदुपदेशथी वडोदरा निवासी
झवेरी लालभाई कल्याणभाईनी आर्थिक सहायथी

प्रकाशक—

श्री जैन आत्मानन्द सभा–भावनगर.

वीर संवत् २४४८
आत्म संवत् २६

विक्रम संवत् १९७८
ईस्वी सन १९२१.

किंमत १–८–०

प्रवर्तक श्री कान्तिविजयजी महाराज.

के

जेमना सहवास योगथी अने दरेक जातनी

मददथी मने आ प्रवृत्ति स्वीकारवामां विशेष

प्रोत्साहन मळेलुं होवाथी तेमना ए

उपकार भावनी चिरस्मृतिने कृतिमां

राखवा माटे नम्रता अने कृतज्ञता

पूर्वक आ संग्रहने हुं तेओश्रीना

करकमलमां सादर

समर्पित करुं

छुं.

विनीत-जिनविजय.

પ્રસ્તાવના

આ પ્રાચીન જૈન લેખ સંગ્રહ ને છપાવવાની શરૂઆત જ્યારે હું ૫-૬ વર્ષ ઉપર વડોદરા મુકામે ચાતુર્માસ રહ્યો હતો ત્યારે કરી હતી, તે વખતે આ સંગ્રહના ત્રણ ભાગો પ્રકટ કરવાનો વિચાર રાખ્યો હતો, જેમાં પ્રથમ ભાગમાં હાથી ગુફાવાળો ખારવેલ સંબંધના લેખ, બીજા ભાગમાં મથુરાના જૈન લેખો, અને ત્રીજા ભાગમાં બીજા બધા લેખોનો સમાવેશ કરવા ધાર્યો હતો. એમાંથી પ્રથમ ભાગ તો તેજ વખતે લખાઈ--છપાઈ ગયો હતો; અને બીજા ભાગની સામગ્રી બધી તૈયાર કરવામાં આવી હતી, તે દરમ્યાન આ સંગ્રહનાં સાધનો વધારે શીઘ્રતાથી તૈયાર થઈ જવાને લીધે એને પ્રથમ પ્રેસમાં આપી દેવામાં આવ્યો. આ સંગ્રહનો લગભગ અર્ધો ભાગ છપાઈ રહેવા આવ્યો એટલામાં વડોદરાથી મુંબઈ તરફ જવાનું થયું, અને તે પછી એનું કામ રખડપટ્ટીમાં પડ્યું તે આજે ૫ ૬ વર્ષ બાદ સમાપ્ત થઈ વાચકોનાં હાથમાં સોંપાય છે. બીજા ભાગ માટે તૈયાર કરેલાં સાધનો હજી એમને એમ ફાઈલોમાં બંધાએલાં પડ્યાં હોવાથી તેના ઠેકાણે આ સંગ્રહને જ બીજા ભાગ તરીકે પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવે છે.

જૈન લેખો શ્વેતાંબર અને દિગંબર સંપ્રદાયના હોવાને લીધે બે ભાગમાં વહેંચાયલા છે. પશ્ચિમ ભારત અને રાજપૂતાનામાંથી મળી આવતા જૈન લેખો ઘણા ભાગે શ્વેતાંબર સંપ્રદાય સાથે સંબંધ ધરાવતા હોય છે, અને દક્ષિણી ભારતમાંના દિગંબર સંપ્રદાય સાથે; કારણ કે પ્રાચીન કાલમાં જ શ્વેતાંબર સંપ્રદાયનું પ્રભુત્વ ક્રમથી પશ્ચિમ ભારત અને તેની આસપાસના પ્રદેશ ઉપર વધારે હતું; અને દિગંબર સંપ્રદાયનું પ્રભુત્વ દક્ષિણ ભારત ઉપર વધારે રહેલું હતું. આ સંગ્રહમાં મેં મુખ્ય કરીને પશ્ચિમ ભારતના લેખોનોજ સંગ્ર-

વેશ કરેલો છે. તેથી એ બધા શ્વેતાંબર લેખો જ છે એ સ્પષ્ટ જ છે. વળી, જૈન લેખો ત્રણ વર્ગોમાં વિભક્ત થાય છે;

(૧) તામ્રપત્ર ઉપર કોતરેલા લેખો,

(૨) શિલાપટ્ટ પર ઉકેરેલા લેખો, અને

(૩) મૂર્તિઓ ઉપર ખોદેલા લેખો.

આ છેલ્લા વર્ગના વળી બે વિભાગ થાય છે, જેમાં એકમાં પાષાણની પ્રતિમા ઉપરના લેખોનો સમાવેશ થાય છે, અને બીજામાં ધાતુની મૂર્તિઓ ઉપરના લેખોનો સમાવેશ થાય છે. મેં આ સંગ્રહમાં શિલાલેખો અને પાષાણની પ્રતિમા ઉપરના લેખો જ લીધા છે. તામ્રપત્ર કે ધાતુની મૂર્તિના લેખોને આમાં સ્થાન આપ્યું નથી.

ધાતુની પ્રતિમાઓની સંખ્યા જૈન મંદિરોમાં ઘણી મોટી નજરે પડે છે; અને પ્રાયઃ તે દરેક પ્રતિમા ઉપર પાછળના ભાગમાં લેખ કોતરેલો હોય છે: એટલે તે લેખોની સંખ્યા કેટલાએ હજારની થાય તેમ છે. પરંતુ તે લેખો ટુંકા અને બહુ જ થોડી વિગતોવાળા હોય છે, તેમાં આ શિલાલેખો જેવી વિવિધતાઓ નજરે પડતી નથી. તે લેખોમાં સાધારણ રીતે, સંવત્, ગામનું નામ, મૂર્તિ કરાવનારનાં જ્ઞાતિ, ગોત્ર, માતા, પિતા, સ્ત્રી, પુત્ર આદિનાં નામ, જે તીર્થંકરની મૂર્તિ હોય તેનું નામ, અને મૂર્તિની પ્રતિષ્ઠા કરનાર આચાર્યનું નામ: આટલી ચીજો લખેલી હોય છે. આવા લેખોનો એક સંગ્રહ શ્રીમદ્ બુદ્ધિસાગરસૂરિ તરફથી પ્રસિદ્ધ થયો છે, જેમાં લેખો ઘણા છે.* ઇતિહાસ અને સાહિત્ય તરફ વિશેષ પ્રીતિ ધરાવનાર કલકત્તા નિવાસી શ્રીમાન્ બાબૂ પૂરણચંદ્ર એમ. એ. બી. એલ. તરફથી પ્રકટ થએલા લેખસંગ્રહમાં પણ આવા ધાતુની પ્રતિમા ઉપરના કેટલાક લેખો સંગૃહીત થએલા

* શ્રીમદ્ બુદ્ધિસાગરજીનો આ સંગ્રહ બહુ શીઘ્રતાપૂર્વક તૈયાર થયો હોય તેમ જણાય છે. કારણ કે આમાંના કેટલાએ લેખોમાં—મારી પાસેના તેમ લેખો સાથે મેળવતાં—ઘણી ભૂલો રહેલી નજરે પડે છે.

છે.* પરંતુ એ માટે હજુ ઘણા પ્રયાસની જરૂર છે, અને એકે એક તેવા લેખને છપાવી પ્રસિદ્ધ કરી દેવાની આવશ્યકતા છે. જો કે એ લેખોની સાર્વજનિક ઇતિહાસની દૃષ્ટિએ વિશેષ ઉપયોગિતા જણાતી નથી તોપણ પ્રાચીન જૈન કુટુંબો, ગૃહસ્થો અને આચાર્યોની નામાવલી માટે તે ઘણા ઉપયોગી છે, એમાં જરાએ સંદેહ નથી. સાંચી અને ભરહુતના બૌદ્ધ સ્તૂપોમાં મળી આવતા માત્ર બબ્બે ત્રણ ત્રણ શબ્દોવાળા ક્ષુદ્ર લેખોને પણ પ્રસિદ્ધિમા આણવા માટે પુરાતત્ત્વવેત્તાઓએ અથાગ શ્રમ લીધો છે, અને સરકારે તેના માટે લાખો રૂપીઆનો વ્યય કીધો છે.

તામ્રપત્રોની ઉપયોગિતા, ઐતિહાસિક દૃષ્ટિએ સૌ કરતાં વધારે મનાઇ છે કારણ કે તેની અંદર રાજકીય, સામાજિક, ધાર્મિક આદિ અનેક મહત્ત્વની બાબતોનો ઉલ્લેખ કરેલો હોય છે, તેથી સાર્વજનિક ઇતિહાસ માટે તે ઘણા કિંમતી છે. પરંતુ કમનસીબે, શ્વેતાંબર સંપ્રદાય સાથે સંબંધ ધરાવતા આવા તામ્રપત્રો આજ સુધીમાં બહુજ થોડા-માત્ર બે ચારજ-ઉપલબ્ધ થયા છે. જૈન તામ્રપત્રોનો મોટો ભાગ દક્ષિણ ભારતમાં મળેલો છે, અને તે બધા દિગંબર સંપ્રદાયના છે.

પેરિસના' એ. ગેરિનૉટ નામના એક વિદ્વાને જૈન લેખો સંબંધી Repertoire D'epigraphi Jainne નામનું એક પુસ્તક ફ્રેંચ ભાષામાં લખ્યું છે, જેમાં ઇ. સ. ૧૯૦૭ સુધીમાં જેટલા જૈન લેખો પ્રસિદ્ધિમાં આવ્યા હતા તે બધાનો સંક્ષિપ્ત સાર અને કયો લેખ, કયા વિદ્વાને, કઇ જગ્યાએ, પ્રકટ કર્યો છે તેની નોંધ આપી છે. એ પુસ્તકની અંદર એકંદર ૮૫૦ લેખોની તેમણે નોંધ લીધી છે. તેમાં દિગંબર શ્વેતાંબર એમ બંને સંપ્રદાયના બધા લેખો આવી જાય છે.

આ સંગ્રહમાં ૫૫૭ લેખો છે, જેમાંના પ્રાયઃ સો લેખો ઉપરાન્ત

* મારી પાસે પણ આવા ૫૦૦-૭૦૦ લેખો લખેલા પડ્યા છે.

પુસ્તકમાં નોંધાએલા હશે. એ સવાસો વગર નોંધાએલા, પરંતુ આ પહેલાં જુદા જુદા સ્થળે છપાએલા છે, અને બાકીના બધા પ્રથમ વારજ આમાં પ્રકટ થાય છે.

આ લેખોમાંથી કયા લેખો કયાંથી મળ્યા અગર લેવામાં આવ્યા તેની સૂચના તે તે લેખોના અવલોકનમાં આપી દેવામાં આવી છે. શત્રુંજય અને ગિરનાર ઉપરના જેટલા લેખો છપાઈ પ્રસિદ્ધ થયા હતા તેટલાજ આ સંગ્રહમાં લેવાયા છે. આ સિવાય હજી બીજા ઘણા લેખો ત્યાં રહેલા છે. ખાસ કરીને ત્યાંની મુર્તિઓ ઉપરના લેખો હજી બીલકુલ લેવાયા નથી. આબૂ ઉપરના લગભગ બધા લેખો આમાં આવી ગયા છે. આબૂના લેખોની સંખ્યા એકંદર ૨૦૭ છે જેમાંથી ફકત ૩૨ લેખો એપિગ્રાફિઆ ઇંડિકા (ભાગ ૮) મા છપાએલા હતા. બાકીના બધા પહેલ વહેલાજ અહિં પ્રકટ થાય છે. આબૂના આ બધા લેખોને પ્રકટ કરવાનું શ્રેય મારા એક સ્નેહી સજ્જન શ્રીયુત લલ્લુભાઇ પ્રેમચંદ મોદી–જેઓ હમણાંજ કમનસીબે અકાલે સ્વર્ગસ્થ થયા છે–તેમને છે. તેમણેજ આ બધા લેખો ઘણો પરિશ્રમ વેઠીને લીધા હતા. આબૂ પછી આરાસણ (આધુનિક કુંભારીયા) ના લેખો છે તે પણ બધા પ્રથમવાર જ પ્રકટ થાય છે એ લેખોની નકલો સુપ્રસિદ્ધ વિદ્વાન્–શ્રીયુત દેવદત્ત રામકૃષ્ણ ભાંડારકર (એમ. એ.) તરફથી મળી હતી. આ સિવાયના બીજા પણ મારવાડમાંના ઘણાક લેખો તેઓ તરફથી જ મળ્યા હતા અને તે ~~ે તેઓ જૈન સાહિત્ય પ્રેમિઓ તરફથી ખરેખર ધન્યવાદને ~~ છે. સંખલપુર, સંખેશ્વર, રાંતેજ, રાધનપુર, પાલણપુર, પાટણ, ~~ વિગેરે સ્થળોના લેખો મેં મારા ભ્રમણ દરમ્યાન જાતે જ ~~ીધેલા હતા, અને તે સિવાયના કેટલાક લેખો પ્રવર્ત્તક શ્રીકાંતિવિજયજી મહારાજની નોંધપોથિઓમાંથી મળ્યા હતા.

સમયની દ્રષ્ટિએ વિચાર કરતાં આ સંગ્રહમાં જુનામાં જુનો લેખ ૩૧૮ નંબર નીચે આપેલો હસ્તીકુંડીનો છે. જે વિક્રમ સંવત ૯૯૬ ની સાલનો છે; અને નવામાં નવો લેખ ૫૫૬

નોંધવાયો અમદાવાદનો છે. એ લેખ સંવત ૧૯૦૩ ની સાલમાં લખાએલો છે. આ રીતે વિક્રમની ૧૦ મી શતાબ્દીથી લઇ ૨૦ મી શતાબ્દી સુધીના (એટલે એક હજાર વર્ષના) લેખોનો આમાં સંગ્રહ થએલો છે. મથુરાના લેખોને બાદ કરતાં, આ લેખો પહેલાના શ્વેતાંબર લેખોની સંખ્યા બહુ જ થોડી છે, એટલે ભારતના ઇતિહાસમાં જેને 'મધ્યયુગ' કહેવામાં આવે છે તે યુગના જૈન લેખો ભાગ્યે જ મળી આવે છે. જૈન ઇતિહાસ માટે આ એક ખાસ વિચારણીય પ્રશ્ન છે. કેવળ લેખોની દૃષ્ટિએ જ નહિ, પરંતુ સમુચ્ચય જૈન સાહિત્યની દૃષ્ટિએ પણ આ પ્રશ્ન વિચારવા જેવો છે. શ્વેતાંબરીય સૂત્ર સાહિત્યને બાદ કરતા બીજું સાહિત્ય પણ એ યુગમાં જૈનોના હાથે વધારે લખાયું નથી. તેમજ સ્થાપત્ય પણ જાણવા જેવું કે નોંધવા જેવું બંધાયું નથી. હિંદુસ્થાનના રાષ્ટ્રીય ઇતિહાસની દૃષ્ટિએ 'પૂર્ણ' જાહોજલાલીવાળો ગણાતો એ કાળ જૈન ઇતિહાસની દૃષ્ટિએ બહુ જ અપ્રકાશિત દેખાય છે. લગભગ ૪૦૦-૫૦૦ વર્ષ જેટલા એ 'મધ્યયુગ' માં જૈન ધર્મની અને તેમાં ખાસ કરીને શ્વેતાંબર સંપ્રદાયની શી સ્થિતિ હતી તે જાણવા માટે કાંઇ પણ ઉલ્લેખ યોગ્ય પુરાવાઓ અદ્યાપિ મળ્યા નથી. એ યુગનો મહાન ચિની મુસાફર યવન ચંગ (અથવા હ્યુએનત્સંગ) આખા હિંદુસ્થાનમાં મુસાફરી કરી ગયો હતો અને બૌદ્ધ અને બ્રાહ્મણ ધર્મના અનેકાનેક સંપ્રદાયોનો વિસ્તૃત અહેવાલ તે પોતાની નોંધ વહીમાં લખી ગયો હતો. પરંતુ તેની એ વિશાળ નોંધમાં, હિંદુસ્થાનની છેક દક્ષિણે રહેતા થોડાક દિગંબરોની સૂચના સિવાય જૈન સમાજ, જૈન સાહિત્ય, જૈન સ્થાપત્ય, કે જૈન સાધુઓના સંબંધમાં એક પૂરી લીટી પણ લખાએલી જડતી નથી!

તેવી જ રીતે, યવનચંગ પછી તરતજ આવેલા એ યુગના

× હિમાલયની તળેટીમાં આવેલા સિંધપુર સ્થળવાળી નોંધને કેટલાક યુરોપિયન શોધકો દિગંબર જૈન સંપ્રદાય સાથે સંબંધ ધરાવતી માને છે પરંતુ હું તે બાબતમાં બહુ શંકાશીલ છું.

કુટુંબને આર્થિક સ્થિતિમાં ઘણું ખમવું પડ્યું હતું. છતાં તેઓ પોતાના ઉપરોક્ત સદ્ગુણોને લીધે પોતાની માનસિક સ્થિતિને હમેશાં એકજ રૂપમાં રાખી શકયા હતા.

તેમનામાં બુદ્ધિબળ, ચારિત્ર, અને ખંત એટલા પ્રમાણમાં હતાં કે જો તેઓ ધારત તો કોઇ પણ ધંધામાં લાખો રૂપીઆ પેદા કરી શકત.

પણ તેમના આખા જીવનમાં લોકોનું હરેક પ્રકારે ભલું કરવું એજ તેમનો ઉદ્દેશ અને ઉદ્દેશ હતો.

૧૯૫૪ ના ભયંકર પ્લેગ વખતે વડોદરા શહેરમાં રોજ ત્રણસેં એટલા પ્રમાણમાં મરણ થતાં હતાં. અને લોકો હરેક રીતે ત્રાસથી બહાર નાસતા હતા, તે વખતે કલ્યાણભાઇએ મહાજનની પ્લેગ. હોસ્પીટાલના સેક્રેટરી તરીકે પોતાની જીંદગીના જોખમે પણ લોક સેવા બજાવી પોતાની પરોપકારવૃત્તિનું આદર્શ ઉદાહરણ દેખાડી આપ્યું હતું. સંવત ૧૯૫૬ ની સાલમાં દેશવ્યાપી ભયંકર દુકાળ પડ્યા તે વખતે પણ વડોદરા શહેરની પ્રજાને અનેક પ્રકારે મદદ આપી સેવા બજાવી હતી. જેમ તેઓ સાર્વજનિક કામોમાં ઉત્સુકતા બતાવતા હતા, તેવીજ રીતે ધાર્મિક કામોમાં પણ હમેશાં પોતાનો બનતો હીસ્સો આપતા હતા. દાખલા તરીકે વડોદરામાં જ્યારે ત્રીજી જૈન શ્વેતામ્બર કોન્ફરન્સ મળી, તે વખતે તેમણે સ્વાગત કમિટિના આનરરી સેક્રેટરી તરીકે કેટલાક મહીનાઓ સુધી અહર્નિશ કામ કરી પોતાની ધર્મપ્રિયતા પ્રત્યક્ષ દેખાડી આપી હતી. પોતાના ભારી અનેક સદ્ગુણો અને પરોપકાર વૃત્તિને લીધે તેઓ લોકોમાં ઘણાજ માનીતા થઇ પડ્યા હતા. તેઓ વડોદરા રાજ્યના મુંબઇ ખાતાની કમીટીના એક સભાસદ હતા. રાજદરબારમાં પણ તેમનું ઘણું સારૂં માન હતું, અને તેઓ વડોદરા રાજ્યના મુખ્ય શેઠી હતા. વળી લોકો તેમને 'દાતાર'. 'પરદુઃખભંજન,' 'ધર્મધુરંધર' વગેરે અનેક નામોથી સંબોધતા હતા. તેમણે લોકોનો વિશ્વાસ એટલે સુધી મેળવ્યો હતો કે અનેક મનુષ્યો તેમની આગે

વિગ્રહ, ફેદુંબ્રકેશ આદિ પોતાના સુખદુઃખોની વાત કરતા, અને તેમની પાસેથી તેનું સમાધાન મેળવતા હતા. તેમનું અંતર જેવું નિર્મળ હતું, તેવું જ બાહ્ય વર્તન પણ વિશુદ્ધ હતું. તેમણે પોતાની આખી જીંદગી સર્વથા નિર્દોષ રીતે ગાળી હતી, તેમ કહેવામાં કાંઇ અતિશયોક્તિ નથી. અને તે એકજ ઉદાહરણથી જણાઇ આવશે કે પોતાના મરણ સમયે આખા જીવનમાં કરેલાં કાર્યોની પર્યાલોચના કરતાં તેમને ફક્ત એક જ દોષ જણાઇ આવ્યો હતો. અને તે બીલકુલ નજીવો હોવા છતાં તે વિષયમાં તેમને ઘણું લાગી આવ્યું હતું અને તે દોષ એ હતો કે તેઓ પોતાની પાંચ વર્ષની વયે પોતાના સ્નેહીને ત્યાંથી હાથીદાંતનું એક રમકડું ભૂલમાં ઉપાડી લાવ્યા હતા. તે પોતાના દોષને સંભારી અંત સમયે તેમણે આજ્ઞા કરી હતી કે રમકડું તેના માલીકને પાછું આપી દેવું અને આટલા સમય સુધી તે રાખવામાં આવ્યું તે માટે પાપના પ્રાયશ્ચિત તરીકે પાંચ રૂપીઆ તે રમકડા સાથે મોકલી આપવા. આ ઉદાહરણ તેમના બાળક જેવા નિર્દોષ, સાધુ જેવા સાત્વિક, અને સંત જેવાં પવિત્ર જીવનનો સંપૂર્ણ પરિચય આપે છે. તેમની ધર્મચુસ્તતા પણ એટલી બધી દૃઢ હતી કે પોતાના જીવનના અંતસમય સુધી દેવમંદિરમાં જઇ પ્રભુનાં દર્શન કર્યા વગર કોઇ પણ કાર્ય કરતા ન હતા.

આશા રાખીશું કે જૈન સમાજમાં બલકે સમગ્ર હિંદુસ્થાનમાં એક નહિ પણ અનેક આપણા ચારિત્ર નાયક જેવા કલ્યાણભાઇઓ ઉત્પન્ન થાઓ, અને લોક કલ્યાણ કરવામાં તત્પર રહો.

તેમને તેમના મરણ પૂર્વે છ માસ અગાઉ તેમના અંતસમયનું ભાન થયું હતું. તે સમયે તેમણે કાગળ લખી રાખ્યો હતો, અને તે બીડીને તેના ઉપર સૂચના લખી હતી કે 'મારા મરણ બાદ લાલભાઇએ તે પત્ર ફોડીને વાંચવો.' કરોડો રૂપીયાના વારસથી પણ વધુ અમૂલ્ય આ ગુપ્ત શ્રીમંત પિતાનો સદ્બોધ તેમના હૃદયની ઉચ્ચતાનો પડઘો પાડે છે.

પ્રાચીન જૈન લેખ સંગ્રહમાં આવેલ લેખોની સાલવાર

અનુક્રમણિકા.

૫૧૦ વનરાજ ચાવડાના ગુરૂ શીલગુણસૂરિના શિષ્ય દેવચંદ્રસૂરિ (નાગેન્દ્રગચ્છ) ની મૂર્તિ.

સંવત	લેખાંક
૯૫૬ / ૧૦૫૩	૩૧૮
૧૦૯૬	૪૨૭
૧૧૦૦	૫૪૪
૧૧૧૮	૨૯૪
૧૧૧૯	૧૫૪
૧૧૨૪	૪૬૩, ૪૬૪
૧૧૨૮	૩૦૫, ૩૦૬
૧૧૪૩	૩૭૪, ૩૭૬,
૧૧૪૪	૩૯૭
૧૧૫૧	૩૯૬
૧૧૫૭	૪૬૬, ૪૬૭
૧૧૬૧	૨૯૭
૧૧૬૫	૪૪૯
૧૧૬૭	૩૩૫
૧૧૭૦	૪૬૮
૧૧૭૨	૩૨૩
૧૧૭૫	૩૬૦
૧૧૭૮	૩૮૩,
૧૧૮૭	૧૮૪, ૩૪૩.
૧૧૮૮	૩૮૪ આબો ગચ્છી દેવાચાર્ય.
૧૧૮૯	૩૩૧
૧૧૯૧	૨૮૯
૧૧૯૫	૩૩૨
૧૧૯૮	૩૨૯
૧૨૦૦	૧૫૩, ૩૩૩, ૪૪૨, ૩૨૪ નેમિચંદ્રસૂરિ(૧૫૩)
૧૨૦૧	૨૮૬
૧૨૦૨	૧૩૫, ૧૩૬, ૧૪૩, ૧૪૭, ૧૫૦, ૩૩૪. કક્કાચાર્ય (ઉંએસગચ્છ)
૧૨૦૪	૧૫૧, ૨૮૭, ૨૮૬
૧૨૦૬	૧૫૭, ૨૮૫.
૧૨૦૮	૨૮૮
૧૨૦૯	૩૪૬
૧૨૧૦	૪૨૫
૧૨૧૨	૨૧૭, ૨૧૮, ૨૨૦, ૨૨૧. ૨૨૪, ૨૨૭, ૨૪૩, ૨૪૮ નન્નસૂરિ શિષ્ય કક્કસૂરિ
૧૨૧૩	૨૨૬
૧૨૧૫	૪૪ ૩૬૪, ૩૬૫.
૧૨૧૬	૨૦૨, ૨૦૩, ૨૨૬
૧૨૨૧	૩૯૫ ૩૫૮, ૪૪૪
૧૨૨૨	૫૦, ૨૩૦
૧૨૨૩	૫૧
૧૨૨૬	૧૬૫
૧૨૩૦	૩૭૮
૧૨૩૩	૩૪૭, ૩૪૮
૧૨૩૬	૪૩૦ દેવચંદ્રસૂરિ
૧૨૩૭	૨૪૭
૧૨૩૮	૧૬૮ સોમચંદ્રસૂરિ
૧૨૩૯	૩૫૧
૧૨૪૧	૪૨૬
૧૨૪૫	૧૧૬, ૧૭૦, ૧૭૧, ૧૭૪ થી ૧૭૭, ૧૮૦, ૧૮૧, ૧૮૩, ૧૮૫, ૧૮૬, ૧૮૮, ૧૯૦, ૧૯૨, ૧૯૬, ૧૯૭, ૧૯૯, ૨૦૦, ૨૦૪, ૨૦૬, ૨૦૭, ૨૦૮, ૨૧૧, ૨૧૩, ૨૧૫

સંવત	લેખાંક
૨૨૨ રત્નસિંહસૂરિ (૨૧૫)	
૧૨૪૯	૪૨૯
૧૨૫૧	૩૨૭, ૪૨૮
૧૨૫૫	૪૩૦ તિલકપ્રભસૂરિ.
૧૨૫૯	૨૯૮થી૩૦૦ ધર્મઘોષસૂરિ
૧૨૬૫	૪૦૩ થી ૪૦૭
૧૨૬૬	૩૫૦,
૧૨૭૨	૫૪૭,
૧૨૭૪	૫૫૨
૧૨૭૬	૫૨, ૨૫૮ (ધનેશ્વરસૂરિ-શિષ્ય ચંદ્રસૂરિ)
૧૨૭૮	૨૭૨
૧૨૮૫	૫૪૩
૧૨૮૬	૧૮૨
૧૨૮૭	૬૮. ૬૫, ૮૬, ૧૦૫,
૧૨૮૮	૩૪થી૪૩ ૬૭થી૮૨ ૧૦૪
૧૨૮૯	૪૪થી૮૮
૧૨૯૦	૮૭થી૯૧, ૧૦૩
૧૨૯૧	૧૦૬થી૧૦૮ (માણિક્યસૂરિ પટ્ટે માનદેવસૂરિ)
૧૨૯૩	૮૩ થી ૮૫, ૯૨ થી ૧૦૨ ૧૨૧, ૧૨૨, ૧૨૬, ૧૨૭, ૩૬૧,
૧૨૯૪	૫૩૦
૧૨૯૬	૬૬
૧૨૯૭	૧૧૦, ૧૧૧, ૩૨૮,
૧૨૯૮	૫૦૬
૧૨૯૯	૨૦૧, ૩૨૧
૧૩૦૦	૪૨૬, ૫૬૧,
૧૩૦૧	૫૬૯,
૧૩૦૨	૧૧૫, ૧૧૬ ૨૦૪, ૨૧૦, ૪૬૯ પંડિતરાજ શ્રીકીર્તિકૌમુદી પંડિત પાસચન્દ.
૧૩૦૪	૧૬૩,
૧૩૦૪	૪૮૭ ૫૫૧
૧૩૦૮	૧૩૭, ૨૩૧, ૨૩૨
૧૩૦૯	૪૬૧, ૪૬૨,
૧૩૧૦	૨૭૯, ૨૮૦, ૪૯૪
૧૩૧૧	૨૨૫ ૪૯૫,
૧૩૧૫	૫૪૬, ૫૫૩
૧૩૧૭	૪૬૫,
૧૩૨૦	૩૬૨,
૧૩૨૧	૩૩૦
૧૨૨૩	૩૬૩
૧૩૨૬	૪૭૧, ૪૯૯, ૫૦૦,
૧૩૩૦	૪૭૦, ૪૭૨, ૪૭૪ ૪૭૮ થી૪૮૦ ૪૯૦, થી ૪૯૩ ૪૯૬ ૪૯૭ ૫૧૮, ૫૧૯, ૫૨૫, { ૪૯૨ ઉદયદેવસૂરિ / ૪૯૩ મુનિરત્નસૂરિ }
૧૩૩૧	૪૮૪; ૪૯૮, ૫૫૪,
૧૩૩૩	૫૪, ૪૦૨, ૪૮૫, શીલભદ્રસૂરિ
૧૩૩૪	૪૯૮, ૫૨૪
૧૩૩૫	૫૫, ૨૯૧, ૩૧૯ ૫૫૦
૧૩૩૬	૩૨૯,
૧૩૩૭	૨૬૨
૧૩૩૮	૨૮૪, ૪૮૬
૧૩૩૯	૫૬
૧૩૪૩	૪૦૮, ૫૪૮ નેમિચન્દ્રસૂરિ શિષ્ય નયચન્દ્રસૂરિ
૧૩૪૪	૨૮૪.
૧૩૪૫	૩૨૦
૧૩૪૬	૩૨૨
૧૩૪૭	૪૭૫, ૪૮૧, ૪૮૨,
૧૩૪૯	૪૭૩, ૫૦૯, ૫૨૩
૧૩૫૦	૧૩૩,
૧૩૫૨	૩૭૧, ૫૪૯
૧૩૫૩	૩૫૩

પ્રાચીન-જૈન-લેખ-સંગ્રહ.

સંવત્		સૂરિ કે સાધુ	લેખાંક
૯૯૬	મહાવદ ૧૧	બલભદ્રાચાર્ય-કેશવસૂરિની સંતતિ	૩૧૮
૧૦૫૩	મહાસુદિ ૧૩ રવિ પુષ્ય નક્ષત્ર	વાસુદેવાચાર્ય-શાન્તિભદ્રસૂરિ-સૂરાચાર્ય	૩૧૮
૧૧૪૩	વૈશાખ સુદિ ૩ ગુરૂવાર	અજીતદેવસૂરિ શિષ્ય વિજયસિંહસૂરિ	૩૭૫
૧૨૦૦	જેઠ વદ ૧ શુક્રવાર	નેમિચન્દ્રસૂરિ	૧૫૩
૧૨૦૨	અશાડ સુદિ ૬ સોમ	કકુદાચાર્ય	૧૩૫-૧૪૩-૧૪૭-૧૫૦
૧૨૦૬	જેઠ સુદિ ૯ મંગલ	અજીતદેવસૂરિ શિષ્ય વિજયસિંહસૂરિ	૨૮૯
૧૨૦૬		શીલભદ્રસૂરિ શિષ્ય ચન્દ્રસૂરિ	૧૫૭
૧૨૧૨	મહાસુદિ ૧૦ બુધ	શીલભદ્રસૂરિ શિષ્ય ભરતેશ્વરાચાર્યૈઃ વૈરસ્વામિસૂરિભિઃ	૨૧૯-૨૨૦
૧૨૧૨	જેઠવદિ ૮ સોમ	કકુદાચાર્ય	૨૨૪
૧૨૧૬	વૈશાખસુદિ ૨	નેમિચન્દ્રાચાર્ય શિષ્ય દેવાચાર્ય	૨૯૬
૧૨૨૬	વૈશાખસુદિ ૩ સોમ	આચાર્ય ધર્મઘોષસૂરિ	૧૬૫
૧૨૩૮	મહાસુદિ ૩ શનિ	સોમપ્રભસૂરિ	૪૯૮
૧૨૪૫		કક્કસૂરિ	૨૧૩
૧૨૫૧	કાર્તિકસુદિ ૧ રવિ	શાલિભદ્રસૂરિ શિષ્ય સુમતિસૂરિ	૩૨૭

પ્રાચીન-જૈન-લેખ-સંગ્રહ.

સંવત્		સૂરિ કે સાધુ	લેખાંક
૯૯૬	મહાવદ ૧૧	બલભદ્રાચાર્ય-કેશવસૂરિની સંતતિ	૩૧૮
૧૦૫૩	મહાસુદિ ૧૩ રવિ પુષ્ય નક્ષત્ર	વાસુદેવાચાર્ય-શાન્તિભદ્રસૂરિ-સૂરાચાર્ય	૩૧૮
૧૧૪૩	વૈશાખ સુદિ ૩ ગુરૂવાર	અજીતદેવસૂરિ શિષ્ય વિજયસિંહસૂરિ	૩૫૪
૧૨૦૦	જેઠ વદ ૧ શુક્રવાર	નેમિચન્દ્રસૂરિ	૧૫૨
૧૨૦૨	અશાડ સુદિ ૬ સોમ	કકુદાચાર્ય	૧૩૫-૧૪૩-૧૪૭-૧૫૦
૧૨૦૬	જેઠ સુદિ ૯ મંગલ	અજીતદેવસૂરિ શિષ્ય વિજયસિંહસૂરિ	૨૮૯
૧૨૦૬		શીલભદ્રસૂરિ શિષ્ય ચન્દ્રસૂરિ	૧૫૭
૧૨૧૨	મહાસુદિ ૧૦ બુધ	શીલભદ્રસૂરિ શિષ્ય ભરતેશ્વરાચાર્યૈઃ વૈરસ્વામિસૂરિભિઃ	૨૧૯-૨૨૦
૧૨૧૨	જેઠવદિ ૮ સોમ	કકુદાચાર્ય	૨૨૪
૧૨૧૬	વૈશાખસુદિ ૨	નેમિચન્દ્રાચાર્ય શિષ્ય દેવાચાર્ય	૨૧૧
૧૨૨૬	વૈશાખસુદિ ૩ સોમ	આચાર્ય પૂર્ણદેવસૂરિ	૧૧૫
૧૨૩૮	મહાસુદિ ૩ શનિ	સોમપ્રભસૂરિ	૪૨૮
૧૨૪૫		કક્કસૂરિ	૨૧૩
૧૨૫૧	કાર્તિકસુદિ ૧ રવિ	શાલિભદ્રસૂરિ શિષ્ય સુમતિસૂરિ	૩૧૭

પ્રાચીન-જૈન-લેખ-સંગ્રહ

સંવત્	તિથિ કે વાર	લેખાંક
૯૯૬	[illegible] ૧૧ [illegible]	૩૧૮
૧૦૫૬	[illegible] સુદિ ૧૩ [illegible]	૩૧૮
	[illegible]	
૧૧૪૭	[illegible] સુદિ ૩ [illegible] શિષ્ય વિજયસિંહસૂરિ	૩૩૪
	[illegible]	
૧૧૯૦	[illegible] ૧ [illegible]	૧૫૨
	[illegible]	
૧૧૯૬	[illegible] સુદિ ૬ [illegible]	૧૩૪-૧૪૩-૧૪૭-૧૫૦
	સોમ	
૧૨૦૧	[illegible] સુદિ ૯ [illegible] શિષ્ય વિજયસિંહસૂરિ	૨૮૯
	મંગળ	
૧૨૦૬	[illegible]સૂરિ શિષ્ય [illegible]સૂરિ	૧૪૭
૧૨૧૨	[illegible] સુદિ ૧૦ [illegible]સૂરિ શિષ્ય [illegible]	
	બુધ [illegible]	૨૧૯-૨૨૦
૧૨૧૯	[illegible] સુદિ ૮ [illegible]	૨૨૪
	સોમ	
૧૨૨૧	વૈશાખસુદિ ૨ નેમિચન્દ્રાચાર્ય શિષ્ય દેવાચાર્ય	૨૯૬
૧૨૨૬	વૈશાખસુદિ ૩ આચાર્ય ધર્મદેવસૂરિ	૧૬૫
	સોમ	
૧૨૩૮	મહાસુદિ ૩ [illegible]સૂરિ	૪૬૮
	શનિ	
૧૨૪૫	[illegible]સૂરિ	૨૧૩
૧૨૫૧	[illegible]સુદિ ૧ [illegible]સૂરિ શિષ્ય સુમતિસૂરિ	
	રવિ	

૧૨૫૫	આસોસુદિ ૭ બુધ	તિલકપ્રભસૂરિ	૪૩૦
૧૨૫૯	આષાઢસુદિ ૨ શનિ	ધર્મઘોષસૂરિ	૨૯૯–૩૦૧
૧૨૭૫		રત્નપ્રભસૂરિ	૨૭૯
૧૨૭૬		ધનેશ્વરસૂરિ ચન્દ્રસૂરિ	૫૨
૧૨૭૬	મહાસુદિ ૧૩ રવિ	ધર્મઘોષસૂરિ	૨૯૮
૧૨૭૮		રત્નપ્રભસૂરિ (જિનભદ્રસૂરિ શિષ્ય ?)	૨૧૯
૧૨૮૭	દેવકીય ચૈત્ર વદિ ૩	કૃષ્ણર્ષિય નયચન્દ્રસૂરિ	૬૫
૧૨૮૮		પદ્મદેવસૂરિ	૮૨
૧૨૯૩	વૈશાખસુદિ ૧૫ શનિ	નવાંગ વૃત્તિકાર અભયદેવસૂરિ સન્તાનીય ધર્મઘોષસૂરિ	૮૪
૧૨૯૪		સિદ્ધિસાગર સન્તાનીય સિદ્ધિસેનસૂરિ પટ્ટે દેવભદ્રસૂરિ મૂર્તિ મલયચન્દ્રસૂરિના શિષ્યે કરાવી	૫૩૦
૧૨૯૯	ચૈત્રસુદિ ૧૧ શુક્ર	રત્નપ્રભ ઉપાધ્યાય શિષ્ય પૂર્ણચન્દ્ર ઉપાધ્યાય	૩૨૧
૧૩૦૨	જેઠવદિ ૨ ગુરૂ	પંડિત રાયકીર્તિ–પંડિત પાસચન્દ્ર	૪૬૯
૧૩૦૮	મહાસુદિ ૬ ગુરૂ	અમરચન્દ્રસૂરિ	૧૩૭
૧૩૧૦–૧૩૩૮		પરમાનન્દસૂરિ (હરિભદ્રસૂરિ શિષ્ય ?)	૨૭૯
૧૩૨૩		ધનેશ્વરસૂરિ	૩૬૩
૧૩૨૩		ઉદયદેવસૂરિ	૪૯૨
૧૩૩૦	ચૈત્રવદ ૭ શનિ	મુનિરત્નસૂરિ	૪૯૩
૧૩૩૦	ચૈત્રવદ ૭ શનિ	જિનપ્રબોધસૂરિ (ખરતર ?)	૨૯૧
૧૩૩૮	જેઠસુદિ ૧૪ શુક્ર	ચક્રેશ્વરસૂરિ સન્તાનીય જયસિંહસૂરિ–શિષ્ય સોમપ્રભસૂરિ શિષ્ય વર્ધમાનસૂરિ	૨૮૪
૧૩૭૩	જેઠસુદ ૧૨ ને સોમ	સૈદ્ધાન્તિક વિનયચન્દ્રસૂરિની મૂર્તિની શુભચન્દ્રસૂરિએ પ્રતિષ્ઠા કરી.	૫૨૮

૧૩૭૮ જેઠવદ ૬ સોમ	કક્કસૂરિ (ઉપકેશગચ્છીય કુકુદાચાર્ય સન્તાને ?)	૨૦૬
૧૩૭૮ ,, ,,	હેમપ્રભસૂરિ શિ૦ રામચન્દ્રસૂરિ ચૈત્ર ગચ્છ ?	૨૦૨
૧૩૭૮ વૈશાખવદ ૯	સોમપ્રભસૂરિ	૧૬૮
૧૩૯૪	જિનચન્દ્રસૂરિ	૧૮૭
૧૩૯૪	ધર્મતિલકસૂરિ	૧૪૬
૧૩૯૪	મુનિચન્દ્રસૂરિ	૧૫૮
૧૪૧૪ વૈશાખ શુદ ૧૦ ને શુક્ર	કક્કસૂરિ શિષ્ય દેવગુપ્ત	૩૭
૧૫૦૬ મહાવદ ૧૦ ને શુક્ર	શાન્તિસૂરિ	૪૦૮
૧૫૨૩ વૈશાખસુદ ૧૩ શુક્ર	ચારિત્રસુન્દરસૂરિ	૨૪૬
૧૫૪૪ જેઠસુદ ૧૧ શનિ	જ્ઞાનસાગરસૂરિ પટ્ટે ઉદયસાગર	૪૦૦
૧૫૫૬ વૈશાખસુદ ૬ શનિ	ઉદયસાગરસૂરિ	૩૧૫
૧૬૯૪	પંડિત હીરચન્દ્રગણિ–પંડિત કુશલભદ્ર-ગણિ – અમરચન્દ્રગણિ–રામચન્દ્રમુનિ-ઇન્દ્રચન્દ્રમુનિ	૧૬૩
૧૭૭૮ ભાદરવાસુદ ૮ રવિ	પાસચન્દ્રસૂરિ ભટ્ટારક નેમચન્દ્રસૂરિ	૫૩૩
૧૮૪૪ વૈશાખસુદ ૧૦ શુક્ર	વિજયલક્ષ્મીસૂરિ	૫૩૪
૧૯૦૩ વૈશાખસુદ ૧૧ શુક્ર	પંડિત શીવસુંદર	૩૧૭

ઉદયવલ્લભસૂરિ

કકુભાચાર્ય શિષ્ય ભટ્ટારક થૂલભદ્ર ૩૭૪
અભયદેવસૂરિ (નવાંગીટીકાકાર) સન્તાનીય ચન્દ્રસિંહ ૩૧૨
જિનભદ્રસૂરિ ૨૭૯
નેમચન્દ્રસૂરિ ૧૧૪
ધર્મચન્દ્રસૂરિ ૧૧૮
નન્નસૂરિ-કક્કસૂરિ ૧૫૬
બપ્પભટ્ટિ ૧
માણિકસૂરિ પટ્ટે માનદેવસૂરિ ૭૪૭
મુનિસિંહ ૬૩
યશઃકીર્તિ ૪૪૯
યશશ્ચન્દ્ર ઉપાધ્યાય શિષ્ય પદ્મચન્દ્ર ૩૭૩
હેમસૂરિ ૩૫૨

અંચલ-ગચ્છ.

૧૬૭૬ ફાગણ સુદ ૨ શુક્ર રેવતિ નક્ષત્ર — વિનયચન્દ્રગણિવાચક શિષ્ય દેવસાગર મુનિ ૨૧

૧૬૮૩ મહા સુદિ ૧૩ સોમ — હેમમૂર્તિ ગણિ મહોપાધ્યાય. ૨૭
દેવસાગરગણિવાચક વિજયમૂર્તિગણિ પંડિત વિનયશેખરગણિ પંડિત શિષ્ય રવિશેખરગણિ મુનિ ૨૭

૧૬૨૧ મહા સુદ ૭ ગુરૂ — મુનિદેવચન્દ્રગણિ માણિક્યસાગર શિષ્ય વિનયસાગર ૩૨A

વાચક વિનયસાગર.

	જન્મ	દેવલોક
૪૭ આર્યરક્ષિત (વિજયચન્દ્ર સૂરિ)	૧૧૩૬	૧૨૩૬
૪૮ જયસિંહ	૧૧૭૯	૧૨૬૮
૪૯ ધર્મઘોષ	૧૨૦૮	૧૨૬૮
૫૦ મહેન્દ્રસિંહ	૧૨૨૮	૧૩૦૯

૫૧ સિંહપ્રભ	૧૨૮૩	૧૩૧૩
૫૨ અજિતસિંહ	૧૨૮૩	૧૩૩૯
૫૩ દેવેન્દ્રસિંહ	૧૨૯૯	૧૩૭૧
૫૪ ધર્મપ્રભ	૧૩૩૧	૧૩૯૩
૫૫ સિંહતિલક	૧૩૪૫	૧૩૯૫
૫૬ મહેન્દ્ર	૧૩૬૩	૧૪૪૪
૫૭ મેરૂતુંગ	૧૪૦૩	૧૪૭૧
૫૮ જયકીર્તિ	૧૪૩૩	૧૫૦૦
૫૯ જયકેશરિ	૧૪૬૧	૧૫૪૨
	(સં. ૧૫૬૩ વૈશાખ સુદિ ૧૧ બુધ. ૪૦૧)	
૬૦ સિદ્ધાન્તસાગર	૧૫૦૬	૧૫૬૦
૬૧ ભાવસાગર	૧૫૧૦	૧૫૮૩
૬૨ ગુણનિધાન (ગુણપ્રભુ)	૧૫૪૮	૧૬૦૨
૬૩ ધર્મમૂર્તિ	૧૫૮૫	૧૬૭૦
૬૪ કલ્યાણસાગર	૧૬૩૩-૧૬૭૦-૧૭૧૮	
૬૫ અમરસાગર	૧૬૯૪	૧૭૬૨
૬૬ વિદ્યાસાગર	૧૭૪૭	૧૭૯૭
૬૭ ઉદયસાગર	૧૭૬૩	૧૮૨૬
૬૮ કીર્તિસાગર (સિંધુ)	૧૭૯૬	૧૮૪૩
૬૯ પુણ્યસાગર	૧૮૧૭	૧૮૭૦
૭૦ રાજેન્દ્રસાગર		૧૮૯૨
૭૧ મુક્તિસાગર	૧૮૫૭	૧૯૧૮
૭૨ રત્નસાગર (ઉદધિ)	૧૯૨૧ માં પ્રતિષ્ઠા કરી.	
૭૩ વિવેકસાગર		

સંવત્	ઉકેશ-ગચ્છ.	લેખાંક
૧૩૧૫ વૈશાખ વદ ૭ ગુરૂ	સિદ્ધાચાર્ય સન્તાનીય શ્રાવકે સિદ્ધસૂરિની મૂર્તિ કરાવી પ્રતિષ્ઠા કરી કક્કસૂરિ	૫૫૩

કકુભાચાર્ય શિષ્ય ભટ્ટારક મૂલભદ્ર	૩૭૪
અભયદેવસૂરિ (નવાંગીટીકાકાર) સન્તાનીય ચન્દ્રસિંહ	૩૧૨
જિનભદ્રસૂરિ	૨૭૮
નેમચન્દ્રસૂરિ	૧૧૪
ધર્મચન્દ્રસૂરિ	૧૧૮
નન્નસૂરિ-કક્કસૂરિ	૧૫૬
બપ્પભટ્ટિ	૧
માણિકસૂરિ પટ્ટે માનદેવસૂરિ	૪૪૭
મુનિસિંહ	૬૩
યશઃકીર્તિ	૪૪૯
યશશ્ચન્દ્ર ઉપાધ્યાય શિષ્ય પદ્મચન્દ્ર	૩૭૩
હેમસૂરિ	૩૫૨

અંચલ-ગચ્છ.

૧૬૭૬ ફાગણ સુદ ૨ શુક્ર રેવતિ નક્ષત્ર	વિનયચન્દ્રગણિવાચક	શિષ્ય દેવસાગર મુનિ	૨૧
૧૬૮૩ મહા સુદિ ૧૩ સોમ	હેમમૂર્તિ ગણિ	મહોપાધ્યાય.	૨૭
	દેવસાગરગણિવાચક પંડિત વિનયશેખરગણિ	વિજયમૂર્તિગણિ પંડિત શિષ્ય રવિશેખરગણિ મુનિ	૨૭
૧૬૨૧ મહા સુદ ૭ ગુરૂ	મુનિદેવચન્દ્રગણિ માણિકયસાગર વાચક વિનયસાગર.	શિષ્ય વિનયસાગર	૩૨A

	જન્મ	દેવલોક
૪૭ આર્યરક્ષિત (વિજયચન્દ્ર સૂરિ)	૧૧૩૬	૧૨૩૬
૪૮ જયસિંહ	૧૧૭૯	૧૨૬૮
૪૯ ધર્મઘોષ	૧૨૦૮	૧૨૬૮
૫૦ મહેન્દ્રસિંહ	૧૨૨૮	૧૩૦૯

૫૧ સિંહપ્રભ ૧૨૮૩ ૧૩[illegible]
૫૨ અજિતસિંહ ૧૨૮૩ ૧૩[illegible]
૫૩ દેવેન્દ્રસિંહ ૧૨૯૯ ૧૩[illegible]
૫૪ ધર્મપ્રભ ૧૩૩૧ ૧૩૯[illegible]
૫૫ સિંહતિલક ૧૩૪૫ ૧૩૯૫
૫૬ મહેન્દ્રપ્રભ ૧૩૬૩ ૧૪૪૪
૫૭ મેરુતુંગ ૧૪૦૩ ૧૪૭૧
૫૮ જયકીર્તિ ૧૪૩૩ ૧૫૦૦
૫૯ જયકેસરિ ૧૪૬૧ ૧૫૪૨

૬૦ સિદ્ધાન્તસાગર (સં. ૧૫૬૩ [illegible] સુદિ ૧૧ ગુરુ ૨૦૧) ૧૫૦૬ ૧૫૬૦
૬૧ ભાવસાગર ૧૫૧૦ ૧૫૮૩
૬૨ ગુણનિધાન (ગુણસમુદ્ર) ૧૫૪૮ ૧૬૦૨
૬૩ ધર્મમૂર્તિ ૧૫૮૫ ૧૬૭૦
૬૪ કલ્યાણસાગર ૧૬૩૩ ૧૬૭૦-૧૭૧૮
૬૫ અમરસાગર ૧૬૯૪ ૧૭૬૨
૬૬ વિદ્યાસાગર ૧૭૪૭ ૧૭૯૭
૬૭ ઉદયસાગર ૧૭૬૩ ૧૮૨૬
૬૮ કીર્તિસાગર (સિંધુ) ૧૭૯૬ ૧૮૪૩
૬૯ પુણ્યસાગર ૧૮૧૭ ૧૮૭૦
૭૦ રાજેન્દ્રસાગર
૭૧ મુક્તિસાગર ૧૮૯૨
૭૨ રત્નસાગર (ઉદધિ)
૭૩ વિવેકસાગર ૧૮૫૭ ૧૯૧૮

૧૯૨૧ મા પ્રતિષ્ઠા કરી.

ઉકેશ-ગચ્છ.

સંવત લેખાંક

૧૩૧૫ વૈશાખ વદ ૭ ગુરૂ સિદ્ધાચાર્ય સન્તાનીય શ્રાવકે સિંધ-સૂરિની મૂર્તિ કરાવી પ્રતિષ્ઠા કરી કક્કસૂરિ

૧૨૪૫ વૈશાખ વદ ૫ ગુરૂ ઉદ્યોતનાચાર્યીય સિંહસૂરિ
૧૨૪૫ સિંહસૂરિ

૨૧૧
૧૭૪ થી ૧૭૭–૧૮૦
૧૬૯ થી ૧૭૨

ખરતર–ગચ્છ.

૩૭ સર્વદેવસૂરિ
૩૮ ઉદ્યોતનસૂરિ
૩૯ વર્ધમાનસૂરિ
૪૦ જિનેશ્વરસૂરિ (ખરતર બિરૂદ)
૪૧ જિનચન્દ્ર
૪૨ અભયદેવસૂરિ (નવાંગી)
[illegible] જિનવલ્લભ

	જ.	આ.	મ.
૪૪ જિનદત્ત	૧૧૩૨	૧૧૬૯	૧૨૧૧
૪૫ જિનચન્દ્ર	૧૧૯૭	૧૨૦૫	૧૨૨૩
૪૬ જિનપતિ	૧૨૧૦	૧૨૨૩	૧૨૭૭
૪૭ જિનેશ્વર	૧૨૪૫	૧૨૭૮	૧૩૩૦
૪૮ જિનપ્રબોધ	૧૨૮૫	૧૩૩૩	૧૩૪૧
૪૯ જિનચન્દ્ર	૧૩૨૬	૧૩૪૧	૧૩૭૬
૫૦ જિનકુશલ	૧૩૩૦	૧૩૭૭	૧૩૮૯
૫૧ જિનપદ્મ	૧૩૮૨	૧૩૯૦	૧૪૦૦
૫૨ જિનલબ્ધિ		૧૪૦૦	૧૪૦૬
૫૩ જિનચન્દ્ર		૧૪૦૬	૧૪૧૫
૫૪ જિનોદય	૧૩૭૫	૧૪૧૫	૧૪૩૨
૫૫ જિનરાજ			૧૪૬૧
૫૬ જિનભદ્ર (જિનવર્ધન)		૧૪૭૫	
૫૭ જિનચન્દ્ર	૧૪૮૭	૧૫૧૫	૧૫૩૭
૫૮ જિનસમુદ્ર	૧૫૦૬	૧૫૩૩	૧૫૫૫
૫૯ જિનહંસ	૧૫૨૪	૧૫૫૫	(૪૧૬) ૧૫૮૨

૬૦ જિનમાણિક્ય	૧૫૪૯	૧૫૮૨-૧૬૧૨(૪૩૧	
૬૧ જિનચન્દ્ર	૧૫૯૪	૧૬૧૨	૧૬૭૦
૬૨ જિનસિંહ	૧૬૧૫	૧૬૭૦	૧૬૭૪
૬૩ જિનરાજ	૧૬૪૭	૧૬૭૪	૧૬૯૯
૬૪ જિનરત્ન		૧૬૯૯	૧૭૧૧
૬૫ જિનચન્દ્ર		૧૭૧૧	૧૭૮૩
૬૬ જિનસુખ	૧૭૩૯		૧૭૮૦
૬૭ જિનભક્તિ	૧૭૭૦	૧૭૮૦	૧૮૦૩
૬૮ જિનલાભ	૧૭૭૪	૧૮૦૪	૧૮૩૪
૬૯ જિનચન્દ્ર	૧૮૦૯	૧૮૩૪	૧૮૫૬
૭૦ જિનહર્ષ		૧૮૫૬	૧૮૯૨
૭૧ [illegible]	૧૮૬૨	૧૮૯૨	૧૯૧૭
૭૨ જિનસિંહ	૧૯૧૦	૧૯૧૭	૧૯૩૫
૭૩ જિન[illegible]			

૧ સંવત ૧૧૬[illegible] માં મધુકર ખરતર શાખા (૪૩) જિનવલ્લભ વખતમાં નીકળી.

૨ [illegible] સંવત ૧૨[illegible]માં [illegible] ૪૮ મી પાટ [illegible].

૩ સંવત ૧૩૩૧ માં લઘુ ખરતર ગચ્છ જિનસિંહસૂરિથી નીકળ્યો.

૪ સંવત ૧[illegible] માં [illegible] નામનો ગચ્છ શ્રીજિનેશ્વરસૂરિનો [illegible].

૫ [illegible] જિનપતિથી ૧[illegible] માં નીકળી.-

જિનપતિ
|
[illegible]
|
[illegible]
|
[illegible]

૬ [illegible]
[illegible]

૭ (૧૧) જિનચન્દ્રના વખતના ભાવહર્ષથી ભાવહર્ષીય ખરતર શાખા નીકળી.

૮ સંવત ૧૬૮૬ માં આચાર્ય જિનસાગર સૂરિથી લઘ્વી આચાર્યીયખરતર શાખા નીકળી.

૯ સંવત ૧૭૦૦ માં રંગવિજયગણિથી રંગવિજય શાખા નીકળી.

૧૦ સારોપાધ્યાયથી સારીય ખરતર શાખા નીકળી.

૧૧ ૧૮૯૨ માં મંડોવરમાં મહેન્દ્રસૂરિથી ૧૧ મો ગચ્છભેદ થયો.

૧૪૧૨ અષાડ વદ ૬ ભુવનપતિ ઉપાધ્યાય પં. હરિપ્રભગણિ. મોહમૂર્તિગણિ. હર્ષમૂર્તિગણિ. પુણ્યપ-

૧૫૦૫ ધાનગણિ.

૧૬૧૧ ઉદયશીલગણિ. ૩૮૦

૧૬૧૪ ધર્મસુન્દરગણિ. ૪૧૬

૧૬૧૯ મહા સુદ ૫ શુક્ર ઉપાધ્યાય ધનરાજ પંડિત મુનિ મેરૂ. ૪૩૧

બૃહત્ ખરતર આચાર્ય જિનસિંહસૂરિ શિષ્ય જિનચન્દ્રસૂરિ. ૪૧૭

૧૬૭૫ વૈશાખ સુદ ૧૩ શુક્ર ભુવનકીર્તિગણિ.

૧૬૭૫ " " જિનસાગરસૂરિ ૪૩૫

" " " જયસોમ મહોપાધ્યાય ૧૫

" " " ગુણવિજયોપાધ્યાય ૧૬

૧૬૭૫ વૈશાખ સુદ ૧૩ શુક્ર ધર્મનિધાનોપાધ્યાય "

" " " આનન્દકીર્તિ પંડિત "

" " " ભદ્રસેન વાચક ૧૬

" " " રાજધીર પંડિત "

" " " ભુવનરાજ પંડિત "

૭ જેઠ વદ ૫ શુક્ર સમયરાજ ઉપાધ્યાય-વાચક હંસપ્રમોદ-વાચક સમયસુન્દર-વાચક પુણ્યપ્રધાન. "

૬૦ જિનમાણિકય	૧૫૪૯	૧૫૮૨-૧૬૧૨(૪૩૧	
૬૧ જિનચન્દ્ર	૧૫૯૪	૧૬૧૨	૧૬૭૦
૬૨ જિનસિંહ	૧૬૧૫	૧૬૭૦	૧૬૭૪
૬૩ જિનરાજ	૧૬૪૭	૧૬૭૪	૧૬૯૯
૬૪ જિનરત્ન		૧૬૯૯	૧૭૧૧
૬૫ જિનચન્દ્ર		૧૭૧૧	૧૭૮૩
૬૬ જિનસુખ	૧૭૩૯		૧૭૮૦
૬૭ જિનભક્તિ	૧૭૭૦	૧૭૮૦	૧૮૦૩
૬૮ જિનલાભ	૧૭૬૪	૧૮૦૪	૧૮૩૪
૬૯ જિનચન્દ્ર	૧૮૦૯	૧૮૩૪	૧૮૫૬
૭૦ જિનહર્ષ		૧૮૫૬	૧૮૯૨
૭૧ ગુણસૌભાગ્ય	૧૮૬૨	૧૮૯૨	૧૯૧૭
૭૨ જિનસિંહ	૧૯૧૦	૧૯૧૭	૧૯૩૫
૭૩ જિનહંસ			

૧ સંવત્ ૧૧૬૭ માં મધુકર ખરતર શાખા (૪૩) જિનવલ્લભ વખતે નીકળી.

૨ રૂદ્રપલ્લીય ગચ્છ સંવત ૧૧૬૯માં જયશેખરે ૪૪ મી પાટ વખતે કાઢયો.

૩ સંવત ૧૩૩૧ માં લઘુ ખરતર ગચ્છ જિનસિંહસૂરિથી નીકળ્યો.

૪ સંવત ૧૪૨૨ માં વેકટ નામનો ગણ શ્રીજિનેશ્વરસુરિનો નીકળ્યો.

૫ પિપ્પલક શાખા જિનવર્ધનથી ૧૪૬૧ માં નીકળી:-

જિનવર્ધન
|
જિનચન્દ્ર
|
જિનસાગર
|
જિનસુંદર

૬ સંવત્ ૧૫૬૪ માં શાન્તિસાગરથી આચાર્યીય ખરતર શાખા જિનસમુદ્રના વખતથી જુદી પડી.

૭ (૧૧) જિનચન્દ્રના વખતના ભાવહર્ષથી ભાવહર્ષીય ખરતર શાખા નીકળી.
૮ સંવત ૧૬૮૬ માં આચાર્ય જિનસાગર સૂરિથી નાની આચાર્યીયખરતર શાખા નીકળી.
૯ સંવત ૧૭૦૦ માં રંગવિજયગણિથી રંગવિજય શાખા નીકળી.
૧૦ સારોપાધ્યાયથી સારીય ખરતર શાખા નીકળી.
૧૧ ૧૮૯૨ માં મંડોવરમાં મહેન્દ્રસૂરિથી ૧૧ મો ગચ્છભેદ થયો.

૧૪૧૨ અષાડ વદ ૬ ભુવનપતિ ઉપાધ્યાય પં. હરિપ્રભગણિ. ,
મોહમૂર્તિગણિ. હર્ષમૂર્તિગણિ. પુણ્યપ્ર-
૧૫૦૫ ધાનગણિ.
૧૫૧૧ ઉદયશીલગણિ.
૧૫૧૪ ધર્મસુન્દરગણિ. ૩૮૦
૧૫૧૯ મહા સુદ ૫ શુક્ર ઉપાધ્યાય ધનરાજ પંડિત મુનિ મેરુ. ૪૧૬
બૃહત્ ખરતર આચાર્ય જિનસિંહસૂરિ ૪૩૧
શિષ્ય જિનચન્દ્રસૂરિ. ૪૧૭
૧૬૭૫ વૈશાખ સુદ ૧૩ શુક્ર ભુવનકીર્તિગણિ.
૧૬૭૫ " " જિનસાગરસૂરિ ૪૩૫
" " " જયસોમ મહોપાધ્યાય ૧૫
" " " ગુણવિનયોપાધ્યાય ૧૯
૧૬૭૫ વૈશાખ સુદ ૧૩ શુક્ર ધર્મનિધાનોપાધ્યાય "
" " " આનન્દકીર્તિ પંડિત "
" " " ભદ્રસેન વાચક ૧૯
" " " રાજધીર પંડિત "
" " " ભુવનરાજ પંડિત "
૧૬૭૭ જેઠ વદ ૫ ગુરૂ સમયરાજ ઉપાધ્યાય-વાચક હંસપ્રમોદ-વાચક સમયસુન્દર-વાચક પુણ્યપ્રધાન. "

૪૪૩

૬૦ જિનમાણિક્ય	૧૫૪૯	૧૫૮૨-૧૬૧૨(૪૩૧	
૬૧ જિનચન્દ્ર	૧૫૯૪	૧૬૧૨	૧૬૭૦
૬૨ જિનસિંહ	૧૬૧૫	૧૬૭૦	૧૬૭૪
૬૩ જિનરાજ	૧૬૪૭	૧૬૭૪	૧૬૯૯
૬૪ જિનરત્ન		૧૬૯૯	૧૭૧૧
૬૫ જિનચન્દ્ર		૧૭૧૧	૧૭૮૩
૬૬ જિનસુખ	૧૭૩૯		૧૭૮૦
૬૭ જિનભકિત	૧૭૭૦	૧૭૮૦	૧૮૦૩
૬૮ જિનલાભ	૧૭૭૪	૧૮૦૪	૧૮૩૪
૬૯ જિનચન્દ્ર	૧૮૦૯	૧૮૩૪	૧૮૫૬
૭૦ જિનહર્ષ		૧૮૫૬	૧૮૯૨
૭૧ ગુણસૌભાગ્ય	૧૮૬૨	૧૮૯૨	૧૯૧૭
૭૨ જિનસિંહ	૧૯૧૦	૧૯૧૭	૧૯૩૫
૭૩ જિનહંસ			

૧ સંવત ૧૧૬૭ માં મધુકર ખરતર શાખા (૪૩) જિનવલ્લભ વખતે નીકળી.

૨ રૂદ્રપલ્લીય ગચ્છ સંવત ૧૧૬૯માં જયશેખરે ૪૪ મી પાટ વખતે કાઢયો.

૩ સંવત ૧૩૩૧ માં લઘુ ખરતર ગચ્છ જિનસિંહસૂરિથી નીકળ્યો.

૪ સંવત ૧૪૨૨ માં વેકટ નામનો ગણ શ્રીજિનેશ્વરસૂરિનો નીકળ્યો.

૫ પિપ્પલક શાખા જિનવર્ધનથી ૧૪૬૧ માં નીકળી:-

જિનવર્ધન
|
જિનચન્દ્ર
|
જિનસાગર
|
જિનસુંદર

૬ સંવત ૧૫૬૪ માં શાન્તિસાગરથી આચાર્યીય ખરતર શાખા જિનસંમુદ્રના વખતથી જુદી પડી.

૭ (૧૧) જિનચન્દ્રના વખતના ભાવહર્ષથી ભાવહર્ષીય ખરતર શાખા નીકળી.

૮ સંવત ૧૬૮૬ માં આચાર્ય જિનસાગર સૂરિથી લઘ્વી આચાર્યીયખરતર શાખા નીકળી.

૯ સંવત ૧૭૦૦ માં રંગવિજયગણિથી રંગવિજય શાખા નીકળી.

૧૦ સારોપાધ્યાયથી સારીય ખરતર શાખા નીકળી

૧૧ ૧૮૯૨ માં મંડોવરમાં મહેન્દ્રસૂરિથી ૧૧ મો ગચ્છભેદ થયો.

૧૪૧૨ અશાડ વદ ૬ ભુવનપતિ ઉપાધ્યાય પં. હરિપ્રભગણિ. મોદમૂર્તિગણિ. હર્ષમૂર્તિગણિ. પુણ્યપ્રધાનગણિ.

૧૫૦૫ ઉદયશીલગણિ. ૩૮૦

૧૫૧૧ ધર્મસુન્દરગણિ. ૪૧૬

૧૫૧૪ ઉપાધ્યાય ધનરાજ પંડિત મુનિ મેરૂ. ૪૩૧

૧૫૧૬ મહા સુદ ૫ શુક્ર બૃહત્ ખરતર આદ્યપક્ષ જિનસિંહસૂરિ શિષ્ય જિનચન્દ્રસૂરિ. ૪૧૭

૧૬૭૫ વૈશાખ સુદ ૧૩ શુક્ર ભુવનકીર્તિગણિ. ૪૩૫

૧૬૭૫ " " જિનસાગરસૂરિ ૧૫

" " " જયસોમ મહોપાધ્યાય ૧૬

" " " ગુણવિજયોપાધ્યાય

૧૬૮૫ વૈશાખ સુદ ૧૩ શુક્ર ધર્મનિધાનોપાધ્યાય "

" " " આનંદકીર્તિ પંડિત "

" " " ભદ્રસેન વાચક ૧૬

" " " રાજધીર પંડિત "

" " " ભુવનરાજ પંડિત "

૧૬૭૭ જેઠ વદ ૫ શુક્ર સમયરાજ ઉપાધ્યાય-વાચક હંસપ્રમોદ-વાચક સમયસુન્દર-વાચક પુણ્યપ્રધાન. "

૪૪૩

૧૯૦૩ મહા સુદ ૬ ગુરૂ શાન્તિસાગરસૂરિ બૃહત્ખરતર ગચ્છની ક્ષેમશાખાવાળા મહોપાધ્યાય હિતપ્રમોદના શિષ્ય પં૦ સરૂપ ૫૫૬

ચન્દ્ર-ગચ્છ (પા. ૭૪)

૧૨૩૯ વૈશાખ સુદ ૫ ગુરૂ ચન્દ્રસૂરિ શિષ્યપૂર્ણભદ્રસૂરિ શાન્તિપ્રભસૂરિ ૩૫૧
૧૨૭૨ જેઠ વદ ૨ રવિ હરિભદ્રસૂરિ ૫૪૭
૧૨૮૬ ફાગણ સુદ ૨ રવિ મલયચન્દ્રસૂરિ શિષ્ય સંમતચન્દ્રસૂરિ ૧૮૨
૧૩૦૦ વૈશાખ વદ ૧૧ બુધ હરિભદ્રસૂરિ શિષ્ય યશોભદ્રસૂરિ ૫૪૫
૧૩૧૦ વૈશાખ વદ ૫ ગુરૂ પરમાણંદસૂરિ શિષ્ય રત્નપ્રભસૂરિ ૨૮૦
૧૩૦૦ વૈશાખ વદ ૧૧ બુધ }
૧૩૧૫ ફાગણ વદ ૭ શનિ } યશોભદ્રસૂરિ ૫૪૫-૫૪૬
અનુરાધા નક્ષત્ર

ચૈત્ર-ગચ્છ (૩૬૮)

૧૨૫૮ જેઠ વદ ૯ સોમ હેમપ્રભસૂરિ શિષ્ય રામચન્દ્રસૂરિ ૨૦૨
૧૬૮૬ વૈશાખ સુદ ૮ શનિ ચૈત્ર ગચ્છની શાર્દુલ શાખામાં રાજગચ્છાન્વયમાં થએલા ચન્દ્રસૂરિ શિષ્ય રત્નચન્દ્રસૂરિ-વાચક-તિલકચંદ્ર મુનિ રૂપચંદ્ર ૩૬૮

જાલ્યોધર-ગચ્છ (પાનું ૧૧૧)

સોમપ્રભસૂરિ ૪૬૮
૧૨૨૮ મહા સુદ ૩ શનિ
૧૩૩૧ હરિપ્રભસૂરિ ૪૮૩
૧૩૮૯ ચૈત્ર વદ ૬ રવિ દેવસૂરિ સન્તાનીય હરિભદ્રસૂરિ શિષ્ય હરિપ્રભસૂરિ ૪૮૪

તપ-ગચ્છ.

સં૦ આ૦ પ્ર૦

૪૪ જગચ્ચન્દ્રસૂરિ ૧૨૮૫
૪૫ દેવેન્દ્રસૂરિ ૧૦૨૭
૪૬ ધર્મઘોષ ૧૩૫૭
૪૭ સોમપ્રભ ૧૩૧૦ ૧૩૩૨ ૧૩૭૮ (૧૩૭૩)
૪૮ સોમતિલક ૧૩૫૫ ૧૩૭૩ ૧૪૨૪
૪૯ દેવસુન્દર ૧૩૯૯ ૧૪૨૦ ૧૪૫૬
૫૦ સોમસુન્દર ૧૪૧૩ ૧૪૫૨ ૧૪૯૯

૫૧ (૧) મુનિસુન્દર (૧૪૩૦ ૧૪૫૭
૧૪૨૬ ૧૪૭૦ ૧૪૯૯)
(૨) જયચન્દ્ર (જયસુન્દર) (૧૪૩૬ ૧૪૭૮ ૧૫૦૩ ૧૫૦૩)
|
વિશાલરાજ
૫૨ રત્નશેખર ૧૪૫૭ ૧૫૦૧ ૧૫૧૭
૫૩ (૧) લક્ષ્મીસાગર
(૨) ઉદયનંદિ
૫૪ સુમતિસાધુ–સુમતિસુન્દર ૧૫૧૫
૫૫ (૧) હેમવિમલ ૧૫૮
(૨) કમલકલશ
|
જયકલ્યાણ (૧૫૬૬)
(૩) ઇન્દ્રનંદિ (કુતુબપુરા)
(૧) સૌભાગ્યનંદિ ૧૫૬૬ ૬૬૩
(૨) પ્રમોદસુન્દર (૧૫૪૧–૧૫૯૦) (૧૫૭૧)
૫૬ આનંદવિમલસૂરિ
૫૭ વિજયદાન
૫૮ હીરવિજયસૂરિ ૧૫૫૩ ૧૫૮૭ ૧૬૬૬
૫૯ વિજયસેનસૂરિ ૧૫૮૩ ૧૬૧૦ ૧૬૫૨
૬૦ વિજયદેવસૂરિ ૧૬૦૪ ૧૬૫૬ ૧૬૭૧
૬૧ (૧) વિજયસિંહ ૧૬૩૪ ૧૬૭૧ ૧૭૧૩
૧૬૪૪ ૧૬૮૬ ૧૭૧૦

૧૬૪૪ (શાકે ૧૫૦૯) કમલવિજય શિષ્ય હેમવિજય લાભ-
૧૬૫૦ વિજય-કીર્તિવિજય
કમલવિજયસૂરિ શિષ્ય હેમવિજયસૂરિ ૪૫૦
સહજસાગર શિષ્ય જયસાગર
૧૬૫૦ પ્રથમ ચૈત્ર ૧૫ હીરવિજયસૂરિ (૫૮) શિષ્ય વિમલ ૧૨
હર્ષગણિ પં૦ દેવહર્ષગણિ પં૦
ધનવિજયગ૦ પં૦ જયવિજયગ૦ પં૦
જયવિમલગ૦ જસવિજય-હંસવિજય
૧૬૫૨ માગસર વદ ૨ ગ૦ મુનિ વેસલ
સોમવાર પુષ્ય કલ્યાણવિજય ગણિ મહોપાધ્યાય-ધન- ૩૩
૧૬૫૩ વૈશાખ સુદ ૪ બુધ વિજયગણિ પંડિત
૧૬૫૯ વિનયસુન્દરગણિ
વિવેકહર્ષ વિદ્યાહર્ષ ૧૩
૧૬૬૧ આસો સુદ ૧૧ શુક્ર, લબ્ધિસાગર મહોપાધ્યાય ૪૪૧
૧૬૬૨ ૪૪૬
મહોપાધ્યાય સોમવિજય ગણિ શિષ્ય ૨૩૬
૧૬૬૨ વૈશાખ વદ ૦)) સોમ ત્રિજયસિંહ
૧૬૬૫ ૫૧૨-૫૧૩
વાચક લબ્ધિસાગર, પંડિત વિજયકુશળ ૫૧૧
વિબુધ શિષ્ય ઉદયરુચિ સહજસાગર
૧૬૭૫ મહાસુદ ૪ શનિ શિષ્ય જયસાગર
૧૬૮૧ પ્રથમ ચૈત્ર વદ પંડિત કુશલસાગરગણિ ૩૭૭
૫ ને વાર ગુરૂ મહોપાધ્યાય વિદ્યાસાગરગણિ શિષ્ય ૨૭૭-૨૯૫
પં૦ સહજસાગર ગણિ શિષ્ય પં૦
જયસાગરગણિ
૧૬૮૨ જેઠ વદ ૯ ગુરૂ મહોપાધ્યાય વિવેકહર્ષ શિષ્ય મુક્તિ- ૩૫૪
સાગર
૧૭૦૦ મહાસુદ ૧૨ બુધ ઉપાધ્યાય (સપ્તમ ચન્દ્રગણિ) ૫૪૧-૫૪૨
૩૯૦

૧૭૦૯ ફાગણ સુદ ૩ રવિ	ઉપાધ્યાય ભાનુચન્દ્રગણિ શિષ્ય પં૦ વિવેકચન્દ્ર	૫૧૪
૧૭૧૦ જેઠ સુદ ૬	વિનયવિજય વાચક	૩૧
૧૭૧૦ જેઠ સુદ ૬ ગુરૂ	કીર્તિવિજય ગણિ મહોપાધ્યાય શિષ્ય વિનયવિજય ગણિ-ઉપાધ્યાય શાંતિવિજય ગણિ મેઘવિજય ગણિ દેવવિજય ગણિ	૩૨
૧૭૧૩ મહાસુદ ૭	વિજયપ્રભસૂરિ નિર્દેશાત્ દીપસાગર ગણિ	૫૧૫
૧૭૨૧ જેઠ સુદ ૩ રવિ	વિજયસેનસૂરિ ભ૦ વિનયતિલકસૂરિ પટ્ટાલંકાર ભ૦વિજયાનન્દસૂરિ પટ્ટોદ્યોત કારક વિજયરાજસૂરિ	૨૬૯
૧૭૬૫ વૈશાખ સુદ ૨	માણિક્યવિજય શિષ્ય જિતવિજય શિષ્ય કુશલવિજય	૩૪૪

થારાપદ્રીય-ગચ્છ.

૧૧૧૯	થારાપદ્રીય સન્તાન	૧૫૪
	,,	૧૬૦
૧૧૫૭ વૈશાખ સુદ ૧૦	શાલિભદ્રસૂરિ	૪૬૯
૧૧૬૧	થિરાપદ્રિય ગચ્છ	૨૯૭
૧૩૩૩ આસો સુદ ૧૪ સોમ	થારાપદ્ર ગચ્છ પૂર્ણચન્દ્રસૂરિ	૪૦૨
૧૩૩૪ રાધ સુદ ૧૦ રવિ	થીયારાગચ્છ સર્વદેવસૂરિ સન્તાન.	૪૯૮

દેવાચાર્ય-ગચ્છ

૧૧૭૨	ઉદ્યોતનાચાર્ય મહેશ્વરામ્ના (યે) દેવાચાર્ય ગચ્છ	૩૨૩
૧૨૪૬ કારતક વદ ૨	દેવાચાર્ય ગચ્છ	૪૨૨

નાગેન્દ્ર-ગચ્છ.

વનરાજના ગુરૂ શીલગુણસૂરિ

|

દેવચન્દ્રસૂરિ (લેખાંક ૫૧૯)

{શીલચન્દ્રગણિ}
{પાર્શ્વલગણિ}
મહેન્દ્રસૂરિ
|
શાન્તિસૂરિ
|
આનન્દસૂરિ
|
અમરસૂરિ
|
હરિભદ્રસૂરિ
|
૧૨૮૭-૯૩ વિજયસેનસૂરિ (વસ્તુપાલ તેજપાલના ગુરૂ)
|
૧૩૦૫ (૧) ઉદયસેન (નં. ૪૩-૬૪) (૩૮)
૧૨૮૮ (૨) ઉદયપ્રભ
૧૩૦૨ (૩) યશોદેવ

૧૨૦૧ માનતુંગાચાર્ય
૧૨૯૧ રત્નાકરસૂરિ
૧૩૦૧ વૈશાખ સુદ ૬ શુક્ર દેવચન્દ્રસૂરિ (૫૧૬)
૧૩૨૬ મહા વદ ૨ રવિ સોમપ્રભસૂરિ (૪૭૧)
૧૩૪૩ વૈશાખ મહેન્દ્રસૂરિ (૪૮૮)
૧૩૭૧ વિદ્યાસાગર
૧૩૯૪ દેવેન્દ્રસૂરિ
૧૪૧૯-૨૧ ગુણાકરસૂરિ
૧૪૩૭ પ્રદ્યુમ્નસૂરિ
૧૪૪૭ રત્નપ્રભસૂરિ (રત્નાકરસૂરિ શિષ્ય)
૧૪૪૯-૬૫ ઉદયદેવસૂરિ
૧૪૮૩ સિંહદત્તસૂરિ
૧૪૮૫-૯૨ ગુણસાગર
૧૫૧૨ ગુણસમુદ્ર
૧૫૧૧ વિજયપ્રભ

૧૫૧૩-૨૨ વિનયપ્રભ (પદ્દમાનંદસૂરિ શિષ્ય)
૧૫૨૫-૨૭ ગુણદેવસૂરિ
કમલચન્દ્રસૂરિ
૧ દેવેન્દ્રસૂરિ (૧૫૦૬)
૨ હેમરત્ન (૧૫૨૭-૨૯)
૧૫૨૯ મહા સુદ ૫ શનિ સોમરત્નસૂરિ (૩૯૧)
૧૫૪૬ ગુણદેવસૂરિ
૧૫૫૨-૬૭ હેમરત્નસૂરિ (સોમરત્નસૂરિ શિષ્ય)
૧૫૭૦ હેમસિંહસૂરિ
૧૫૭૨ ગુણવર્ધનસૂરિ

નાણક (નાણકીય) ગચ્છ (પાનુ ૯૭)

૧૨૬૫ ફાગણ વદ ૭ ગુરૂ શાન્તિસૂરિ ૪૦૩
૧૪૩૩ અષાડ સુદ ૧૦ બુધ સિદ્ધસેનસૂરિની મૂર્તિ ધર્મેશ્વરસૂરિએ કરાવી ૫૩૧
૧૫૦૫ મહા વદ ૯ શનિ શાન્તિસૂરિ ૪૦૯

પલ્લી-ગચ્છ ૪૧૯

પલ્લીવાલ-ગચ્છ ૪૧૯

આષાઢાદિ ૧૬૮૧ ચૈત્ર વદ ૩ સોમ-હસ્તનક્ષત્ર યશોદેવસૂરિ-ઉપાધ્યાય હરશેખર શિષ્ય ઉપાધ્યાય હરશેખર શિ૦ ઉપાધ્યાય કનકશેખર શિ૦ (૧) ઉપાધ્યાય દેવશેખર (૨) ઉ૦ સુમતિશેખર ૪૧૯

પ્રદ્યોતનાચાર્ય-ગચ્છ

૧૧૪૪ મહા સુદ ૧ સૂરે પ્રદ્યોતનાચાર્યસ્ય ઐન્દ્રદેવેન સૂરિણા ભુવિતેમાંપ્રન ગચ્છ ૩૯૭
૧૧૫૧ અષાડ સુદ ૮ ગુરૂ પ્રદ્યોતનાચાર્ય ગચ્છ ૩૯૬

૧૧૨૪ બ્રહ્માણ-ગચ્છ

યશોભદ્રસૂરિ-યશોવર્ધન-વૈરસિંહ-

જજ્જક

૧૧૭૦ વૈશાખ સુદ ૭ શાલિભદ્રાચાર્ય ૪૬૩-૪૬૪

૧૩૦૫ વૈશાખ સુદ ૫ વીરસૂરિ ૪૬૮

૧૩૧૬ વૈશાખ વદ વિમલસૂરિ ૪૮૭

૧૩૨૮ બુદ્ધિસાગરસૂરિ ૪૬૫

૧૩૩૦ ચૈત્ર વદ ૭ શનિ વયરસેન ઉપાધ્યાયમિશ્ર

૧૩૩૦ ચૈત્ર વદ ૭ શનિ જજ્જ (જજ્જુ) ગસૂરિ ૪૭૮

(૧૩૩૦ ચૈત્ર વદ ૭ શનિ) ૪૭૦

૪૮૦ ૪૯૦ ૪૯૭

૧૩૪૦ ૫૧૮ ૫૧

૧૩૪૭ મુનિચન્દ્રસૂરિ (૧૩૩૦ વૈશાખ સુદ ૯ સોમ

૧૩૪૯ ચૈત્ર વદ ૬ રવિ જજ્જગસૂરિ ૪૮૧

૪૮૯

૪૭૩ ૫૦૯

બૃહદ્‌ગચ્છ.

૧૧૮૭ ફાગણ વદ ૪ સોમ સંવિગ્ન વિહારી વર્ધમાનસૂરિ પ-

પદ્મસૂરિ શ્રી ભદ્રેશ્વરસૂરિભિઃ પ્ર૦

૧૨૧૫ વૈશાખ સુદ ૧૦ મંગળ મુનિચન્દ્રસૂરિ શિષ્ય દેવસૂરિ શિષ્ય ૧૮૪

૧૨૨૧ પદ્મચન્દ્રગણિ

વાદીન્દ્ર દેવાચાર્ય શિષ્ય પૂર્ણદેવાચાર્ય (૭૬૪) ૩૬૫

(૧૨૫૬ જેઠ સુદ ૧૧) ના શિષ્ય

રામચન્દ્રાચાર્ય (૧૨૬૮) દીપોત્સવ

દિને)

૧૨૪૫ વૈશાખ વદ ૫ ગુરૂ આરાસણસત્ક યશોદેવસૂરિ શિષ્ય ૩૫૨

૬ દેવચન્દ્રસૂરિ ૧૯૨-૧૯૫-૨૦ ૫-૨૯૮

१३०५ वैशाख सुद ३ शनि	प्रद्युम्नसूरि पट्टोद्धरण मानदेवसूरि शिष्य जयानन्दसूरि	५३
१३३७ जेठ सुद १४ शुक्र	चक्रेश्वरसूरिसंताने सोमप्रभसूरि शिष्य वर्धमानसूरि	२९२
१३३८ जेठ सुद १४ शनि	रत्नप्रभसूरि शिष्य हरिभद्रसूरि शिष्य परमानन्दसूरि	२९०
१४४३ कारतक वद १४ शुक्र	मानतुंगसूरि वंशोद्भव धर्मचन्द्रसूरि शिष्य विजयचन्द्र सूरि	३३५
	थ्राहो-गच्छ.	
११४४ महा सुद ११	देवाचार्य	३८२
	भावदार-गच्छ.	
१५१० महा वद ८)) सोम	कालिकाचार्य सन्ताने भावदेवाचार्य गच्छे विजयसिंहसूरि शिष्य वीरसूरिनी मूर्ति प्र० जिनदेवसूरि	५२१
	भिन्नमाल-गच्छ.	३९२
	मडाहडीय-गच्छ.	
१३३५	चक्रेश्वरसूरिसन्ताने सोमप्रभसूरि शिष्य वर्धमानसूरि	५५०
१३८७	चक्रेश्वराचार्य सन्ताने पद्मचन्द्रसूरि पट्टे जयचन्द्रसूरि शिष्य यशोदेवसूरि मूर्ति प्र० शान्तिसूरि	५०८
	मलधारी-गच्छ.	
१२८८ फागण सुद १० बुध नरचन्द्रसूरि		३९-४२
१२८८ फागण सुद १० बुध नरेन्द्रसूरि		४१
१२९८ तिलकसूरि		१४४-१४५

રુદ્રપલ્લીય-ગચ્છ (ખરતર) (પાનું ૪૬)

૧૩૭૨ અભયદેવસૂરિ શિષ્ય દેવભદ્ર ૨૦૯-૨૧૦
માગસર વદ ૯ શનિ

વડ-ગચ્છ (પાનું ૨૧.)

૧૨૯૩ ચૈત્ર વદ ૮ શુક્ર ચક્રેશ્વરસૂરિ સન્તાનીય શ્રાવક સાજણ ૮૫

વાયડીય-ગચ્છ.

૧૩૪૯ ચૈત્ર વદ ૬ શનિ જિનદત્તસૂરિ શિષ્ય અમરચન્દ્રની મૂર્તિ
મહેન્દ્રશિષ્ય મદનચન્દ્રે કરવી. ૫૨૩
ઉજ્જિલ ઉપાધ્યાય. ૫૨૭
નેમિચન્દ્ર ઉપાધ્યાય. ૫૨૬
પં૰ હેમગણિ. ૫૨૭

વિજય-ગચ્છ. (તપા)

૧૭૪૨ વૈશાખ સુદ કલ્યાણસાગરસૂરિ શિષ્ય સુમતિસાગર-
૭ ગુરૂ પુષ્ય સૂરિ શિષ્યે વિજયસાગરસૂરિ ૫૪૦

વિદ્યાધર ગચ્છ.

૧૪૨૯ મહાવદ ૭ સોમ ઉદયદેવસૂરિ ૪૧૦

વૃદ્ધતપા-પક્ષ.

૧૫— જ્ઞાનસાગરસૂરિ ૧૩૦

૧ જગચ્ચંદ્રસૂરિ.	૯ ધર્મદેવસૂરિ.	૧૭ ધનરત્નસૂરિ.
૨ વિજયચંદ્રસૂરિ.	૧૦ જ્ઞાનચંદ્રસૂરિ.	૧૮ અમરરત્નસૂરિ.
૩ ક્ષેમકીર્તિસૂરિ.	૧૧ અભયસિંહસૂરિ	૧૯ દેવરત્નસૂરિ.
૪ હેમકલશસૂરિ.	૧૨ જયતિલકસૂરિ.	૨૦ જયરત્નસૂરિ.
૫ રત્નાકરસૂરિ.	૧૩ ઉદયવલ્લભસૂરિ.	૨૧ ભુવનકીર્તિસૂરિ.

૬ રત્નસિંહસૂરિ. ૧૫ ઉદયસાગરસૂરિ. | ૧૭૧૦
૭ રત્નપ્રભસૂરિ. ૧૬ લબ્ધિસાગરસૂરિ. ૨૨ રત્નકીર્તિસૂરિ.
૮ મુનિશેખરસૂરિ. ૨૩ ગુણસાગરસૂરિ.

મંડેરક–ગચ્છ.

[illegible]	યશોભદ્રશિષ્ય શાલિસૂરિ શિ૦ સુમતિ સૂરિ શિ૦ શાન્તિસૂરિ શિ૦ ઈશ્વરસૂરિ	૩૩૬
૧૨૧૨ જેઠ સુદ [illegible]	શાલિભદ્રાચાર્ય સન્તાન	૨૧૭
૧૨૪[illegible]	યશોભદ્રસૂરિ સન્તાન શાન્તિસૂરિ	૨૧૩
૧૨[illegible]	યશોભદ્રસૂરિ સન્તાન શાન્તિસૂરિ	૧૦૮–૧૦૯
૧૩૩૨ ચૈત્ર સુદ ૩ ગુરૂ	યશોભદ્રસૂરિ સન્તાન શાલિકસૂરિ	૩૮૮
[illegible] જેઠ વદ ૧ [illegible]	યશોભદ્રસૂરિ સન્તાન શાન્તિસૂરિ	૩૮૫
[illegible] વૈશાખ સુદ [illegible] [illegible] પુનર્વસુ નક્ષત્ર	શાલિસૂરિ શિ૦ સુમતિસૂરિ શિ૦ શાન્તિસૂરિ શિ૦ ઈશ્વરસૂરિ (અપરનામ દેવસુંદર)	૩૩૬
[illegible] વૈશાખ સુદ ૭ ગુરૂ પુષ્ય. દેવસુંદર		૫૪૦

સાગર–ગચ્છ.

[illegible]	હીરવિજયસૂરિ શિષ્ય વિજયસેનસૂરિ શિ૦ [illegible]સૂરિ શિ૦ વૃદ્ધિસાગર શિ૦ [illegible] શિ૦ કલ્યાણસાગર શિ૦ [illegible] શિ૦ અમૃતસાગર	૪૬૦

[illegible]–ગચ્છ.

[illegible]	[illegible] મૂર્તિ	૫૦૧

[illegible]–ગચ્છ. ([illegible])

[illegible]	[illegible]	૪૫૬

૧૩૩૩	શીલભદ્રસૂરિ	૪૮૫–૪૯૧-૪૬૩
૧૩૩૩ ના વૈશાખ સુદ ૧૧		૪૮૫
૧૩૩૦ ચૈત્ર વદ ૭ શનિ		૪૯૩
૧૩૪૩	શીલભદ્રસૂરિ	૪૮૯
૧૩૫૫ વૈશાખ વદ	શ્રીસૂરિ	૪૭૭

ધર્મ (ધર્મઘોષ) સૂરિ મૂલ પટ્ટક્રમે

આણંદસૂરિ
|
અમરપ્રભસૂરિ ૧૬૬
|
જ્ઞાનચન્દ્ર (૧૩૭૮–૧૩૮૯–૧૩૯૪)
| ૧૩૨–૧૬૨–૧૪૧
મુનિશેખરસૂરિ મૂર્તિ (૧૩૯૬) ૧૬૬

૧૩૦૫ અષાડ વદ ધર્મઘોષસૂરિ પટ્ટ પ્રતિષ્ઠિત દેવેન્દ્રસૂરિ
૭ શુક્ર ક્રમાયાત જિનચન્દ્રસૂરિ શિ૦ ભુવનચંન્દ્રસૂરિ ૫૫૧

ચાવડા વંશના મહારાજ વનરાજના ગુરૂ નાગેન્દ્રગચ્છના શિલગુણસૂરિ, તેમના શિષ્ય દેવચન્દ્રસૂરિની મૂર્તિ ઉપરનોલેખ ૫૧૦

૧૩૧૧ ફાગણ સુદ ગુરૂ ચન્દ્રકુલના વર્ધમાન સન્તાન સાધ્વી મલયસુન્દરીની શ્રાવિકા બાઈ સુહલે અંબિકાદેવીની મૂર્તિ કરાવી અને મોમસૂરિના શિષ્ય ભાવદેવસૂરિએ તેની પ્રતિષ્ઠાકરી. ૫૨૮

પ્રાચીન જૈન લેખ સંગ્રહમાં આવતા જ્ઞાતિ, વંશ, કુલ, અન્વય, ગોત્ર વિગેરેના અકારાદિ નામો.

લેખાં

૯ [illegible]સૂરિ.	૧૪ ઉદયસાગરસૂરિ.	૧૭૧૦
[illegible]સૂરિ.	૧૯ [illegible]સાગરસૂરિ.	૨૨ રત્નકીર્તિસૂરિ.
[illegible]સૂરિ.		૨૩ ગુણસાગરસૂરિ.

[illegible]

[illegible]	[illegible] શાન્તિસૂરિ શિ૦ સુમતિ [illegible] શિ૦ શાન્તિસૂરિ શિ૦ [illegible]સૂરિ	૩૩૧
[illegible]	[illegible] સન્તાન	૨૧૭
[illegible]	[illegible]સૂરિ સન્તાન શાન્તિસૂરિ	૨૧૩
[illegible]	[illegible]સૂરિ સન્તાન શાન્તિસૂરિ	૧૦૮-૧૦૯
[illegible]	[illegible]સૂરિ સન્તાન [illegible]સૂરિ	૩૮૮
[illegible]	[illegible]સૂરિ સન્તાન શાન્તિસૂરિ	૩૮૫
[illegible]	[illegible]સૂરિ શિ૦ [illegible]સૂરિ શિ૦ [illegible]સૂરિ શિ૦ [illegible]સૂરિ ([illegible])	૩૩૧
[illegible]		૪૫૦

[illegible]

[illegible]	[illegible]સૂરિ શિ૦ [illegible]સૂરિ [illegible] શિ૦ [illegible] શિ૦ [illegible] શિ૦ [illegible]	૪૧૦

[illegible]

[illegible]	૧૪૧

[illegible]

[illegible]	૪૭૪

ગોત્રોનાં નામો.

શ્રીમાલી જ્ઞાતિનાં ગોત્રોનાં નામો.

ઓસવાલ-ઉપકેશ-ઉકેશ જ્ઞાતિઓના ગોત્રોના નામ

પ્રાચીન-જૈન-લેખ-સંગ્રહ.

અન્તર્ગત-સ્થલ-અકારાદિ.

પ્રાચીન-જૈન-લેખ-સંગ્રહ.

અન્તર્ગત-સ્થલ-અકારાદિ.

જે જે સ્થળોના લેખ લીધા છે તેની અકારાદિ યાદિ.

			[illegible]
	ખુ'ારા	૫૪૮	[illegible]
૪૫૬-૪૫૯	[illegible]	૩૯૧	[illegible]
૪૦૦-૪૦૧	[illegible]	૪૨૧ થી ૪૪૨	[illegible]
૪૩૯	[illegible]	[illegible]	[illegible]
૩૮ થી ૬૦	[illegible]	[illegible]	[illegible]
૪૧૮	[illegible]	[illegible]	[illegible]
૫૪૦	[illegible]	[illegible] થી ૩૧	[illegible]
૪૬૨-૬૩	[illegible]	૪૦૦	[illegible]
૪૫૧	[illegible]	૪૬૧ ૪૬૮	[illegible]
૩૫૧-૩૬૪	[illegible]	[illegible]	[illegible]
૪૨૦	[illegible]	૪૦૫	[illegible]
૫૪૩	નગર	૩૭૬	
૪૧૭થી૪૨૧	[illegible]	૧ થી ૩૭ ને ૫૫૭	[illegible]
૩૩૧થી૩૪૪	[illegible]	૪૯૮ થી ૫૦૫	[illegible]
૪૦૮થી૪૧૫	[illegible]	૪૬૯-૪૯૮	[illegible]
૩૧૪-૩૧૮	પાલડી	૩૪૯-૩૫૦	[illegible]
૪૨૪	પાલણપુર	૫૪૫-૫૪૮	[illegible]
૫૪૯-૫૫૫	પાલી	૫૪૧-૫૪૮	[illegible]
૩૮૧-૩૯૯	ફલોધી	૩૨૩-૩૩૦	[illegible]
૪૪૪-૪૪૫	બારેજા	૩૬૯-૩૭૦	[illegible]
૫૩૪-૫૩૯	બેલાર	૩૧૮-૩૨૨	
૪૦૩-૪૦૭			

પ્રાચીન જૈન લેખસંગ્રહ.

પ્રતિષ્ઠા કરનાર સુરિ અગર સાધુના નામોની અકારાદિ યાદિ.

પ્રાચીન જૈન લેખ સંગ્રહ.

આ લેખોમાંથી રાજવંશીય માટે નીકલી આવતી હકીકત

દિલ્હી

સંવત		લેખાંક
૧૩૬૬	અલાવદીનનો પ્રતિનિધિ અલપખાન	૪૪૭
૧૪૧૨	સાહિ પેરોજ સુરત્રાણ (ફિરોજશાહતુઘલખવંશ) (મલિકવયો સુબો-ગ્યાસદુદ્દીન અધિકારી-રાજગૃહ)	૩૮૦
૧૬૭૫	અકબરસાહિ-સુરતાન નુરદીન જહાંગીર સવાઈ મહમ્મદ પાતિસાહ સાહિજાદા સુરતાણ ખોસરૂ સોભાઇ સાહિયાન ખુરમે.	૧૭થી૨૦
૧૬૭૭	પાતિસાહિ જહાંગીર-સાહિયાદા સાહિજહાં	૪૩૪
૧૬૮૩	પાતિસાહ જિહાંગીરથી સલેમસાહ સાહ	૨૭
૧૬૮૬	પાતિસાહ ખુણસાહ	૩૯૮
૧૪૯૬	અહમ્મદ સુરત્રાણ	૩૦૭
	ભોજ	૩૮
	મહીપાલ રાણક	૩૬
	મુંજ	૩૮

નાડોલ.

સંવત		લેખાંક
	અણહિલપુત્ર (ચાહમાન વંશ-જીંદ-તેનો પુત્ર અશ્વરાજ—અશ્વરાજનો પુત્ર કટુકરાજ	૩૮૩
૧૧૮૫	ચાહમાન રાયપાલના પુત્રો રૂદ્રપાલ અને અમૃતપાલ તથા તેમના માતા મીનલ દેવી	૩૩૧
૧૧૯૫	રાયપાલ	૩૩૨
૧૨૦૦	કટુકદેવ તથા તેમના યુવરાજ જયતસિંહ	૩૨૪
૧૨૦૦	રાયપાલ	૩૩૩-૩૪૨
૧૨૦૨	રાયપાલ	૩૩૪
	રાયપાલ	૩૪૫

૧૨૩૩	કેલ્હણદેવ તથા તેમના નાન્હાભાઇ કીર્તિપાલ તથા રાણી મહાગદેલ દેવી	૩૪૭
	તથ કેલ્હણદેવીની મા મીનલદેવી	૩૪૯
	તથા રાણી જાલ્હણદેવી	૩૫૦
૧૨૩૩	સિનાનલનો અધિપતિ લાખણપાલ તથા રાજપુત્ર અભયપાલ	૩૪૭
૧૨૪૧	કેલ્હણદેવ પુત્ર મેહલદેવ	૪૨૯
૧૨૪૯	કેલ્હણદેવ પુત્ર જયતસિંહ	૪૨૪
૧૩૪૫	(ચાહમાન) સામંતસિંહ	૩૨૦
૧૩૫૯	સામંતસિંહદેવ	૪૨૫
૧૩૯૪	વણવીરદેવ	૩૩૫
૧૪૪૩	(ચાહુમાન ' વણવીરદેવ સૂત રણવીર દેવ	૩૩૫
૧૯૨૧	અભયરાજ	૩૪૦
૧૭૨૧	અખયરાજ	૨૬૯

જાલોર (જાબીલીપુર)

૧૧૭:	વીસલ પરમાર	
૧૨૩૯ ૧૨૪૨	મહ્નણ સૂત કીર્તિપાલ તેમના પુત્ર સમરસિંહ દેવ અને તેમના પુત્ર ભેજલ (ગેહણ) ૩૫૧-૩૫.	
૧૩૫૩	સામંતસિંહ તેમનો પુત્ર કાન્હડ દેવ	૩૫૩
૧૪૪૨	વીસલદેવ (કાન્હડદેવપુત્ર)	

આબુ પર્વત ઉપર.

૧૫૧૫	દેવડાથી રાજધર સાયર ડુંગરસી	૨૫૧
૧૫૨૫	રાજધર સાયર દેવડા મુંડરાજપુત્ર રાજધર	૨૫૬
૧૫૨૫	અર્બુદાધિપતિ શ્રીચીરાપુત્ર કુંભાપુત્ર-ગામદાર	૨૫૬
૧૫૬૬	અચલદુર્ગે રાજાધિરાજ જગમલ	૨૬૩

ગોપગિરિ (ગ્વાલીયર)

: આમરાજ કરીને એક રાજા દઇ ગયો, જેને બપ્પભટ્ટિ નામના જૈનાચાર્યે પ્રતિબોધ આપી જૈન ધર્માનુયાયી બનાવ્યો હતો (૧)

જોધપુર.

મલ્લદેવ રાઠોડ
|
ઉદયસિંહ
|
૧૬૮૧ સૂરસિંહ
|
ગજસિંહ — ૩૫૪-૩૫૭-૩૯૩ થી ૩૯૫

N. B મહાજનવંશ મુક્તાવલી ગ્રંથમા જોધપુર મહારાજનાં નામો આપ્યાં છે તેમાં (૫) માલદેવજી (૬) ચંદ્રસેણજી (૭) ઉદયસિંહજી એમ આપેલ છે નં ૩૭૭ માં ચંદ્રસેણનું નામ નથી. અને માલદેવના પુત્ર ઉદયસિંહજી એમ બતાવેલ છે.

મેવાડ,

૧૪૯૬ બાવ રાજાધિરાજ-ગુહિલ-ભોજ-શીલ-કાલભોજ-ભુતૃ-
ભટ-સિંહ-મહાયક—ખુમ્માણ-અલ્લટ—નરવાહન—
શક્તિકુમાર—શુચિવર્મ—કીર્તિવર્મ—યોગરાજ-વૈરટ-
વંશપાલ-વૈરીસિંહ-અરિસિંહ-ચોડસિંહ-વિક્રમસિંહ-
રણસિંહ-ક્ષેમસિંહ-સામંતસિંહ-કુમારસિંહ મદનસિંહ
—પદ્મસિંહ—જૈત્રસિંહ—તેજસ્વિસિંહ—સમરસિંહ—
દીનૃપનૃપ ચાહુમાન-ભુવનસિંહ—જયસિંહ-લોગાદેવ-
લક્ષ્મીસિંહ-અજયસિંહ-અરિસિંહ હમ્મીર-ખેતસિંહ

	–લક્ષનરેન્દ્ર–મોકલમહિપતિ	૬૦૭
	કુંભકર્ણ રાણા	૪૧૬
૧૫૯૭	રાયમલ્લ.	૩૩૬
	પૃથ્વીરાજ	૩૩૬
૧૫૧૮	મેદપાટે કુંભલ મેરૂ મહા દુર્ગે કુંભકર્ણ રાજ્યે (આ કિલ્લો રાણકપુરની પાસે આવેલા પર્વત ઉપર આવેલો છે.)	
૧૬૮૬	રાણા જગતસિંહ	૩૬૭
૧૭૦૬	"	૫૧૪
૧૭૨૨	જગતસિંહ પુત્ર રાજસિંહ	૫૪૦

હસ્તિકુંડી

	વિદગ્ધરાજા (રાષ્ટ્રકૂટવંશ) વિદગ્ધરાજાની ગાદીએ મમ્મટ મમ્મટની ગાદીએ ધવલરાજ	૩૧૮

૯૭૩	મુંજ	૩૧૮
૧૧૦૦	વિજયાધિરાજ નૃપતિ	૫૪૪
૧૨૦૯	કિરાડુના રાજા આલ્હણદેવ તેમના પુત્રો કેલ્હણ અને ગજસિંહ	૬૩૪
૧૨૫૫	ધારાવર્ષ (શૃંગારદેવી મં. નાગડ) પરમાર કુલ	૪૩૦
૧૨૬૫	ધાંધલદેવ બેલાર	૪૦૩
૧૩૦૦	આલ્હણસિંહ (ચંદ્રાવતી)	૪૨૬
૧૩૨૩	ચાહમાન ચાચિગદેવ	૩૬૩
૧૩૩૩	"	૪૦૨

(મહં. ગજસિંહ-વહિવટદાર સુભટ શેટ્ક કર્મસિંહ.)

૧૪૫૨	સામંતસિંહ દેવ	૬૭૧
૧૪૭૫	રાજા લાખા	૩૭૭
૧૪૯૬	સુલતાન મહમ્મદે ગુણરાજને ફરમાન આપ્યું હતું	૩૦૭
૧૫૧૮ / ૧૫૨૯	ડુંગરપુરના રાઉલ સોમદાસ	૨૬૪-૨૬૫
૧૫૨૫	રામદાસ	૨૫૧
૧૬૫૪	રાઠોડ પ્રતાપસિંહ (કાવી)	૪૫૩
૧૬૫૯	રાવ ખેંગારજી-રાવ ભારમલ્લજી-પંચાણજી	૪૪૬
૧૬૫૯	મહારાષ્ટ્ર તથા કોકણના રાજાશ્રી બુર્હાનશા, મહારાજા શ્રી રામરાજા, શ્રી ખાનખાના, તથા શ્રી નવરંગખાન.	૪૪૬
૧૬૬૯	સૂર્યસિંહ.	૪૩૫

૧૫૮૭ ગુજરાતના સુલતાન મહિમૂદ (મહમ્મદ બેગડા) ની ગાદીએ આવનાર બાદશાહ મુદાફર (મુજફ્ફર) ની ગાદીએ સુલ્તાન બહાદુરશાહ બેઠો હતો. સં. ૧૫૮૭ માં ગુજરાતનો સુલ્તાન તે બહાદુરશાહ હતો ૧

૧૫૮૭ બહાદુરશાહ તરફથી સોરઠ (સોરઠ-કાઠિયાવાડ) નો રાજ્ય કારોભાર સુબેદાર મુઝાદખાન (અગર મુજાહિદ-ખાન) ચલાવતો હતો (૧) સોરઠના સુબેદાર મુઝાદખાનને ત્યાં રવા (યા રવિરાજ) અને નરસિંહ નામના બે કારભારિઓ હતા.

	વનરાજ ચાવડા	૫૧૦
૬૩૩	દુર્લભરાજ-મૂલરાજ	૩૧૮
૧૨૦૯	કુમારપાલ	૩૪૬
૧૨૧૩	કુમારપાલ	૩૨૬
०	કુમારપાલ	૩૪૫

૧૨૨૧ કુમારપાલ ૩૫૨
૧૨૮૮ ચૌલુક્ય લવણપ્રસાદ વીરધવલ ૩૮
૧૩૫૨ મગસમાં ૪૮૮-૯૫૯

ઠાકાર નવીનપુર

૧૬૭૫ જગતસંગ ([illegible] [illegible] [illegible] નવોમણિ) ૨૧

[illegible]

૧૬૮૩ દેશાધીશ ઠાકુરજીના પુત્ર [illegible] [illegible]
૧૬૨૧ [illegible] ([illegible]) [illegible] [illegible]

પ્રાચીન જૈન લેખસંગ્રહ

જે ગ્રંથોમાંથી લેખો લીધા છે તેની યાદી

લેખાંક. [illegible]
૧ [illegible]
૨ [illegible]
૩ આદીશ્વર [illegible]
૪ આદીશ્વર [illegible]
૫ આદીશ્વર [illegible]

૬ ઇશાન કોણમાં આદીશ્વરના મંદિરના દિવાલની સામેના દહેરામાં

૭ ઇશાનકોણમાં આદીશ્વરના મંદિરની દિવાલના સામેના દહેરાની જમણી બાજુએ આવેલી દેવ કુલિકામાં

૮ મુખ્ય મંદીરના ઉત્તર તરફના દ્વારની સામેની દિવાલની ડાબી બાજુએ આવેલી દેવકુલિકામાં

૯ મુખ્ય મંદિરના ઉત્તરદ્વારની પશ્ચિમે, જમણી બાજુએ આવેલી દેવકુલિકામાં.

૧૦ મોટા મંદિરની ઉત્તર તરફની દિવાલના સામે અને ઉપરના લેખવાળી દેહરીની પશ્ચિમ તરફના દેહરીના ઓટલાના ડાબા ખુણામાં.

૧૧ મોટા મંદિરની અગ્નિકોણમાં આવેલા મંદિરમાંની પ્રતિમા નીચે બેઠક ઉપર.

૧૨ મુખ્ય મંદિરના પૂર્વદ્વારના રંગમંડપમાં નં. ૧ વાળા લેખની સામી બાજુએ આવેલા સ્થંભ ઉપર.

૧૩ આદીશ્વર ભગવાનના મંદિરની પશ્ચિમે ન્હાના મંદિરમાં સ્થાપન કરેલાં બે પગલાંની આસપાસ કોતરેલો છે.

૧૪ ખરતર વસહિ ટુંકમાં, ચૌમુખના મંદિરની સામે આવેલા પુંડરીક ગણધરના મંદિરના દ્વારઉપર ખોદી કાઢેલો છે.

૧૫-૧૬ ખરતર વસહિ ટુંકમાં, વાયવ્ય ખુણામાં આવેલી દેવ કુલિકામાં આદિનાથ ભગવાનની બે ચરણજોડી ઉપર કોતરેલા છે.

૧૭ ૨૦ ચૌમુખની ટુંકમાં આવેલા "ચતુર્મુખ વિહાર" નામના મુખ્ય પ્રાસાદમાં, ચ દિશાઓમાં વિરાજમાન આદિનાથ ભગવાનની પ્રતિમાઓની બેઠક નીચે કોતરેલા છે.

:

૨૧ વિમલ વસહિ ટુંકમાં, હાથીપોલ નજીક આવેલા મંદિરની ઉત્તર તરફની ભીંતમાં કોતરેલો છે.

૨૨ આદીશ્વરના મોટા મંદિરના ઈશાન ખુણામાં રહેલી દેહરીમાં આવેલો છે નં. ૬-૭).

૨૩ ખરતર વસહિ ટુંકમાં, ચતુર્મુખ પ્રાસાદના અગ્નિ-ખુણામાં આવેલી પ્રતિમા નીચે કોતરેલો છે.

૨૪ ખરતર વસહિ ટુંકમાં ચતુર્મુખ પ્રાસાદના અગ્નિ ખુણામાં આવેલી પ્રતિમા નીચે કોતરેલો છે.

૨૫ વિમલ વસહિ ટુંકમાં, આદીશ્વરના મંદિર પાસે આવેલા ન્હાના મંદિરમાં.

૨૬ ખરતર વસહિ ટુંકની પશ્ચિમે આવેલા મંદિરમા ઉત્તર તરફ પગલાંની આસપાસ.

૨૭ હાથીપોળ અને વાઘણપોળની વચ્ચે આવેલી વિમલ વસહિ ટુંકમાં, હાથહાથે રહેલા મંદિરના એક ગોખલામાં.

૨૮ મોટી ટુંકમાંના આદીશ્વર ભગવાનના મુખ્ય મંદિરની પશ્ચિમ બાજુએ આવેલા ન્હાના મંદિરમા ચૌમુખની પ્રતિમા નીચે.

૨૯ બાલા વસહિ ટુકની ઘોટા ઉપર જે અદ્દ્ભુત આદિનાથના મંદિરમાં.

૩૦ મોટી ટુંકમાં આદીશ્વરના મુખ્ય પ્રાસાદના દક્ષિણ દ્વારની સામે આવેલા સહસ્રકૂટ-મંદિરના પ્રવેશ-દ્વારની પાસે.

૩૧-૩૨ મોટી ટુંકમાં આદીશ્વરના મુખ્ય પ્રાસાદના દક્ષિણ દ્વારની સામે આવેલા સહસ્રકૂટ મંદિરની બે ભીંતો ઉપર.

૬ દક્ષિણ કોણમાં આદીશ્વરના મંદિરના દિવાલની સામેના દહેરામાં

૭ દક્ષિણકોણમાં આદીશ્વરના મંદિરની દિવાલના સામેના દહેરાની જમણી બાજુએ આવેલી દેવ કુલિકામાં

૮ મુખ્ય મંદીરના ઉત્તર તરફના દ્વારની સામેની દિવાલની ડાબી બાજુએ આવેલી દેવકુલિકામાં

૯ મુખ્ય મંદિરના ઉત્તરદ્વારની પશ્ચિમે, જમણી બાજુએ આવેલી દેવકુલિકામા.

૧૦ મોટા મંદિરની ઉત્તર તરફની દિવાલના સામે અને ઉપરના ગોખવાળી દેરીની પશ્ચિમ તરફના દેરીના ઓરડાના ડાબા ખુણામા.

૧૧ મોટા મંદિરની અગ્નિકોણમાં આવેલા મંદિરમાંની પ્રતિમા નીચે બેઠક ઉપર.

૧૨ મુખ્ય મંદિરના પૂર્વદ્વારના રંગમંડપમાં નં. ૧ વાળા દેવની ડાબી બાજુએ આવેલા સ્થંભ ઉપર.

૧૩ આદીશ્વર ભગવાનના મંદિરની પશ્ચિમે ન્હાના મંદિરમાં સ્થાપન કરેલા બે પગલાંની આસપાસ કોતરેલો છે.

૧૪ અનુપ વસહિ ટુંકમાં, ચૌમુખના મંદિરની પાસે આવેલ, પુંડરીક ગણધરના મંદિરના દ્વારઉપર કોરી કાઢેલ છે

૧૫-૧૬ અનુપ વસહિ ટુંકમાં, વાયવ્ય ખુણામાં આવેલી દેવ કુલિકામાં આદિનાથ ભગવાનની બે પાદુકાઓ ઉપર કોતરેલ છે.

૧૭-૨૦ ખરતરવસહિ ટુંકમાં આવેલા "ચતુર્મુખ વિહાર" નામના મુખ્ય મંદિરમાં, ચતુર્મુખમાં વિરાજમાન આદિનાથ ભગવાનની પ્રતિમાઓની બેઠક નીચે કોતરેલા છે.

૨૧	વિમલ વસહિ ટુંકમાં, હાથીપોલ નજીક આવેલા મંદિરની ઉત્તર તરફની ભીંતમાં કોતરેલો છે.
૨૨	આદીશ્વરના મોટા મંદિરના ઈશાન ખુણામાં રહેલી દેહરીમાં આવેલો છે. નં. ૬-૭).
૨૩	ખરતર વસહિ ટુંકમાં, ચતુર્મુખ પ્રાસાદના અગ્નિ-ખુણામાં આવેલી પ્રતિમા નીચે કોતરેલો છે.
૨૪	ખરતર વસહિ ટુંકમાં ચતુર્મુખ પ્રાસાદના અગ્નિ ખુણામાં આવેલી પ્રતિમા નીચે કોતરેલો છે.
૨૫	વિમલ વસહિ ટુંકમાં, આદીશ્વરના મંદિર પાસે આવેલા ન્હાના મંદિરમાં.
૨૬	ખરતર વસહિ ટુંકની પશ્ચિમે આવેલા મંદિરમા ઉત્તર તરફ પગલાંની આસપાસ.
૨૭	હાથીપોળ અને વાઘણપોળની વચ્ચે આવેલી વિમલ વસહિ ટુંકમાં, ડાબાહાથે રહેલા મંદિરના એક ગોખલામાં.
૨૮	મોટી ટુંકમાંના આદીશ્વર ભગવાનના મુખ્ય મંદિરની પશ્ચિમ બાજુએ આવેલા ન્હાના મંદિરમા ચૌમુખની પ્રતિમા નીચે.
૨૯	બાલા વસહિ ટુકની ઘોડો ઉપર જે અદ્‌ભુત આદિનાથના મંદિરમાં.
૩૦	મોટી ટુંકમાં આદીશ્વરના મુખ્ય પ્રાસાદના દક્ષિણ દ્વારની સામે આવેલા સહસ્ત્રકૂટ-મંદિરના પ્રવેશ-દ્વારની પાસે.
૩૧-૩૨	મોટી ટુંકમાં આદીશ્વરના મુખ્ય પ્રાસાદના દક્ષિણ દ્વારની સામે આવેલા સહસ્ત્રકૂટ મંદિરની બે ભીંતો ઉપર.

૩૨A ખરતર વસહિ ટુંકમાં આવેલા શેઠ નરસી કેશવજીના મંદિરના ગર્ભગારના બહારના મંડપમાં, દક્ષિણ દિશા તરફની દિવાલમાં એક શિલાપટ્ટમાં કોતરેલો છે.

૩૩ મોટી ટુંકમાં આદીશ્વર ભગવાનના મુખ્ય મંદિરની દક્ષિણ તરફની દિવાલ ઉપર.

૩૪-૩૭ મોટી ટુંકોમાના મંદિરમા મૂર્તિઓ ઉપર.

૫૫૩ પર્વત ઉપર મૂળ શિખર ઉપર આદિનાથની ટુંકમાં દીપિકા આગળ પત્થર ઉપર

૨. ગિરનાર પર્વત ઉપર (૩૮ થી ૬૩)

૩૮ વસ્તુપાલ તેજપાલના દેરાસરોમાંના મધ્યમંદિરના ડાબી બાજુના (દક્ષિણ તરફના) મંદિરના પશ્ચિમાદ્વા દરવાજાની છાડલી ઉપર

૩૯ તેજ દક્ષિણ બાજુના મંદિરના દક્ષિણાદ્વા દરવાજા ઉપર.

૪૦ તેજ દેવળના પૂર્વ બાજુના દ્વારની છાડલીમાં.

૪૧ વસ્તુપાલ તેજપાલના દેવળોમાના મુખ્ય-એટલે-મધ્યસ્થ-મંદિરની જમણી બાજુએ અર્થાત્ ઉત્તર તરફ-આવેલા મંદિરના પૂર્વદ્વાર ઉપર.

૪૨ તેજ મંદિરના ઉત્તરદ્વાર ઉપરની શિલામાં

૪૩ તેજ મંદિરના પશ્ચિમદ્વાર ઉપર.

૪૪ [illegible] પશ્ચિમે અને રાજુલ રહેમુલની ગુફાની પૂર્વ બાજુએ શિલાપટ ઉપર.

૪૫-૪૬ વસ્તુપાલ તેજપાલ મંદિરોમાંના મધ્ય મંદિરના મંડપમાં [illegible] છે તેમાં ઉત્તર બાજુના [illegible] નં. ૪૫ નો, અને દક્ષિણ બાજુના [illegible] નં. ૪૬ નો.

૪૭-૪૮ [illegible] ઉપર.

૪૯-૫૨ નેમિનાથના મહાન મંદિરના ઉત્તર તરફના દરવાજા
૬૨ તરફ આવેલા ઘડી ઘટુકાના મંદિરની અંદરના ન્હાના દરવાજા પાસેની દેવકુલિકાની દક્ષિણે આવેલી દિવાલ ઉપર.

૫૦-૫૧ સુવાવડી પરબની પાસે ખબુતરી ખાણ આગળ પર્વતના રસ્તાની ઉત્તર બાજુની દિવાલ ઉપર.

૫૨-૪૯-૬૨

૫૩ વસ્તુપાલના મધ્ય મંદિરના મંડપમાં બિરાજમાન પાર્શ્વનાથની પ્રતિમાની બેઠકની નીચે.

૫૪ નેમિનાથના મંદિરના ઉત્તર દ્વાર તરફ જમણી બાજુ તરફના સ્થંભ ઉપર.

૫૫-૫૬ નેમિનાથના મંદિરના ઉત્તર દ્વાર તરફ ડાબી બાજુ તરફના સ્થંભ ઉપર.

૫૮ નરસિંહપ્રસાદ હરિપ્રસાદની લાઇબ્રેરીમાં શિલા ઉપર.

૫૯-૬૩ નેમિનાથના મુખ્ય મંદિરના દક્ષિણ દ્વાર પાસે, કોટની પશ્ચિમ બાજુના ન્હાના મંદિરમાં ભાંગેલા સ્તંભ ઉપરની પ્રતિમાઓ નીચે.

૬૦ નેમિનાથના મુખ્ય મંદિરની પૂર્વ બાજુની દિવાલ ઉપર.

૬૧ હાથીપગલાની પાસે.

૬૨-૫૨-૪૯

૬૩-૫૯

૩ આબુ પર્વત ઉપરના જૈન મંદિરોમાં (૬૪થી૨૭૧)

(I) વસ્તુપાલ તેજપાલના બનાવેલા લુણસિંહ વસહિકામાં (૬૪થી૧૩૧) ૨૭૧

૬૪ દેવાલયના અગ્રભાગમાં આવેલા એક ગોખલામાંના કાલા પત્થર ઉપર.

૬૫ દેવાલયના અગ્રભાગમાં ગોખલામાં શ્વેત શિલા ઉપર.

૬૬ નેમિનાથના મુખ્ય મંદિરની આજુબાજુની દેવકુલિકાઓની નં. ૩૯ ની દેવકુલિકા ઉપર.

૬૭ થી ૭૪ ૩૯ થી ૪૫ વાળી દેવકુલિકા ઉપર.

૭૮ થી [illegible] નં ૧ થી ૧૦

૮૦ થી ૮૬ નં ૧૪ થી ૧૬

[illegible] ૧૭ નમ્બરની દેવકુલિકાના દક્ષિણ અને પૂર્વ દ્વાર ઉપર

[illegible] નં ૧ [illegible]

[illegible] નં ૧૯ વાળી દેવકુલિકાના પશ્ચિમ અને દક્ષિણ [illegible]

[illegible] નં [illegible]

[illegible] નં [illegible] થી [illegible]

[illegible] [illegible] નમ્બરની દેવકુલિકાના પશ્ચિમ દ્વાર ઉપર.

[illegible] નં [illegible]

[illegible] નં [illegible] ના પૂર્વ દ્વાર ઉપર.

[illegible] નં [illegible] ના [illegible] દ્વાર ઉપર.

[illegible] [illegible] થી [illegible]

[illegible] [illegible] મંદિરના મૂળ ગભારાના [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] અને દેવકુલિકાઓમાં રહેલી પ્રતિમાઓ [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]ની [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]ની [illegible] [illegible]

([illegible] ૧૩૨-૨૪૮)

[illegible] [illegible] [illegible] દેવકુલિકાની [illegible]

(૧) નેમિનાથનું મંદિર (૨૭૭–૨૯૨)

૨૭૭ નેમિનાથ મંદિરમાં મૂળનાયકની પ્રતિમા નીચે.

૨૭૮ તે મંદિરમાં મૂળનાયકની દક્ષિણ બાજુએ સ્થાપિત [illegible] પાંચી પરાંડી નીચે.

૨૭૯ મૂળ મંદિરની ડાબી બાજુએ આવેલી ભમતીમાંની [illegible] દેવકુલિકાની ભીંત ઉપર.

[illegible] મંદિરમાં [illegible] ઉપર.

[illegible] [illegible] ઉપર.

[illegible] [illegible] ઉપર.

[illegible] [illegible] તથા પ્રતિમાઓ ઉપર.

[illegible] [illegible] પ્રતિમા ઉપર.

[illegible] મૂળ [illegible] ડાબી બાજુએ આવેલી ભમતિમાંની બાજુ- [illegible] દેવકુલિકા પ્રતિમાના પદ્માસન ઉપર.

[illegible] [illegible]

([illegible]) [illegible] (૨૯૩ ૨૯૪)

[illegible] [illegible] મંદિરની પરાંડી ઉપર

[illegible] [illegible] નીચે

([illegible]) પાર્શ્વનાથ મંદિર (૨૯૫–૩૦૧)

[illegible] [illegible]

[illegible] [illegible]

([illegible]) [illegible] ([illegible])

[illegible] [illegible]

[illegible] ([illegible] ૩૦૭–૩૧૭)

[illegible] ([illegible])

[illegible] [illegible] ([illegible])

[illegible]

[illegible]

[illegible] મંદિરમાંથી.

૩૧૯-૩૨૧ હથુંડીથી એક માઈલ દૂર આવેલા મહાવીર મંદિરના સ્તંભો ઉપર (રાતા મહાવીર)

૩૧૯-૩૨૦ રાતા મહાવીરના મંદિરના સભામંડપમાંના સ્તંભ ઉપર.

૩૨૧ તે મંદિરની પૂર્વ બાજુની પરશાળ નીચે.

૮ (શમિપાટી) સેવાડી (૩૨૩-૩૩૦) મારવાડના જોધપુર રાજ્યના ગોડવાડ પ્રાન્તમાં આવેલા વાલી જીલ્લાના મુખ્ય શહેર બાલા નગરથી અગ્નિકોણમાં પાંચ માઈલ દૂર આવેલું છે)

૩૨૩ સેવાડીમાં આવેલા મહાવીર દેવાલયના અગ્રભાગમાં રહેલા ભોંયરાના દ્વારની બારશાખ ઉપર.

૩૨૪ મહાવીર મંદિરના અગ્રભાગમા આવેલા એક દેવગૃહ પાસે.

૩૨૫ મહાવીર મંદિરના અગ્રભાગમાં આવેલા એક બીજા દેવાલયના દ્વારની બારશાખ ઉપર.

૯ નાડલાઈ (૩૩૧-૩૪૪) ગોડવાડ પ્રાંતમાં આવેલા દેસુરી જીલ્લાના મુખ્ય શહેર દેસુરીથી વાયવ્યકોણમાં ૮ માઈલ દૂર)

(I) આદિનાથનું મંદિર

૩૩૧ સભામંડપમાં બે સ્તંભો ઉપર રહેલા ચોકડામાં.

૩૩૩-૩૩૪ ઉપરના ચોકડાની સામી બાજુ

૩૩૬ રંગમંડપમાં ડાબી બાજુએ આવેલ ભીંતમાં

૩૩૭ આદિનાથની પ્રતિમા ઉપર.

૩૩૮-૩૩૯ મંદિરની આજુબાજુ આવેલી દેવકુલિકાઓ ઉપર.

૩૪૪ રંગમંડપમાં પેસતાં ડાબા હાથ તરફ.

(II) નેમનાથ મંદિર (નાડલાઈથી અગ્નિકોણમાં આવેલી ટેકરી ઉપર.

૩૩૨-
૩૩૫ તે મંદિરમાં સ્તંભ ઉપર.

- - ર

(III) સુપાર્શ્વનાથ મંદીર (નાડોલાઇની પૂર્વે બાજુએ આવેલી ટેકરીના મૂલમાં).
મંદિરમાં મુનિસુવ્રત પ્રતિમાં ઉપર.

(IV) આદિનાથ મંદિર (નાડલાઇ ગામની પૂર્વે જુનાકિલ્લા (જેકળ) માં

૩૪૧ આદિનાથની પ્રતિમાં ઉપર.

૩૪૫ ૧૦ રત્નપુર (મારવાડ રાજ્યના છેક દક્ષિણ ભાગમાં આવેલ)

૩૪૬ ૧૧ કરાડુ (કિરાન કૂપ) (જોધપુર રાજ્યમાંના મલ્લાણી જીલ્લાના મુખ્ય શહેર બાહડમેરથી વાયવ્ય કોણમાં સોલ માઇલના છેટે હાથ ગામ પાસે આવેલ છે.

૧૨ લાલરાઇ (૩૪૭-૩૪૮ (બાલી ગામથી અગ્નિ કોણમાં પાચ માઇલ દૂર)

૩૪૭-૩૪૮ જૈન મંદિરના ખંડેરોમાંથી.

૧૩ સાંડેરાવ (૩૪૯—૩૫૦) (બાલીથી વાયવ્ય કોણમાં દશ માઇલ દૂર)

૩૪૯ મહાવીર મંદિરના સભામંડપમાં ઉંચે ચોરસામાં કોતરેલો

૩૫૦ તેજ મંદિરના સભામંડપમાંના એક સ્થંભ ઉપર,

૧૪ જાલોર (જાબલીપુર) (૩૫૧—૩૬૩) (મારવાડ દેશના દક્ષિણ ભાગમાં અને જોધપુરથી ૮૦ માઇલ દૂર,)

૩૫૧ જાલોર ગામમાં કબરની પરસાલના એક ખુણાંમાં આવેલા સ્તંભો. ઉપરના ઉપરા ઉપરી બે ચોરસામાં

૩૫૨ કબરના મહેરાબ ઉપર આવેલા માળમાંના એક ઉંચા ચોરસા ઉપર

૩૫૩ કબરવાળા તોપખાનાની પશ્ચિમ બાજુએ આવેલ ૫૧ સાલના સ્તંભ ઉપર.

૩૫૪-૩૫૯ જાલોર કિલ્લામાંના જૈન મંદિરની પ્રતિમાઓ ઉપર
૩૬૦ જાલોર ગામ બહાર સરેતાવ તલાવ (કિનારે ચામુંડા માતાના મંદિરને લગતી ઝુપડીમાંની મૂર્તિ ઉપર.
૩૬૧ તોપખાનામાં.
૩૬૨-૩૬૩ જનાના ગેલેરી.

૧૫. નાડોલ (૩૬૪-૩૬૮)

૩૬૪-૩૬૫ પદ્મપ્રભુના મંદિરના ગૂઢ મંડપમાં બે બાજુએ નેમિનાથ અને શાન્તિનાથની કાયોત્સર્ગસ્થ બે પ્રતિમાઓ ઉપર.
૩૬૬-૩૬૭ તે મંદિરના મૂળ ગભારામાં મુખ્ય વેદિ ઉપરની ત્રણ પૈકી બે પ્રતિમાઓ ઉપર.
૩૬૮ તે મંદિરની એક પ્રતિમા ઉપર.

૧૬. કોટ સોલંકીયા (૩૬૯-૩૭૦) દેસુરીથી ઇશાન કોણમાં ૧૫ માઇલ)

૩૬૯ જીર્ણ જૈન મંદિરના સ્તંભ ઉપર.
૩૭૦ તેજ જીર્ણ જૈન મંદિરમાંથી.

૧૭ બાહડમેર જુના (જોધપુર સ્ટેટના મલ્લાણી પ્રાંતા મુખ્ય શહેર બાહડમેરથી વાયવ્ય કોણમાં ૧૨ માઇલ

૩૭૧ જીર્ણ જૈન મંદિરના દરવાજાના એક સ્તંભ ઉપર.

૧૮. કોરટા (કોરંટક) (૩૭૩ ૩૭૬) મારવાડ રાજ્યના જાલોર અને બાલી પ્રાંતની સરહદ ઉપર.)

૩૭૩-૩૭૪ ગામમાં આવેલ શાન્તિનાથની મંદિરના સ્તંભો ઉપર.
૩૭૫-૩૭૬ ગામ બહાર (મંદિરમાં પ્રતિમાઓ ઉપર.

૧૯. કેકિંદ (કિષ્કિંધા) (૩૭૭-૩૭૮) (મેડતાથી નૈઋત્ય કોણમાં ૧૪ માઇલ)

૩૭૭ પાર્શ્વનાથના મંદિરના સભા મંડપના સ્તંભ ઉપર.
૩૭૮ તે મંદિરમાં મૂળ ગર્ભાગારમાં આવેલ ચરણ ચોકી અથવા વેદિકા ઉપર.

૩૬૯ ૨૦ વૈરાટ (જયપુર રાજ્ય)

૨૧ રાજગૃહ (રાજગૃહથી ઉત્તર દિશામાં ૧૨ માઈલ બિહાર નામના કસ્બામાંથી બે શિલાઓ (૧) જૈન મંદિરની ભીંતમાં અને (૨) બીજી બાજુના ઘરમાં

૩૭૯ લેખ રાજગૃહના પાર્શ્વનાથના જૈન મંદિરના સંબંધિ

૨૨ પાલી (૩૮૧-૩૯૯)

(I) નવલખાં મંદિર (૩૮૧-૩૯૭)

૩૮૧ નવલખા મંદિરમાં પ્રતિમાઓ નીચે.

૩૮૩ તે મંદિરમાં આદિનાથની મૂર્તિની નીચે પદ્માસન ઉપર

૩૮૪થી૩૯૨ મૂર્તિઓ ઉપર.

૩૯૬-૩૯૭

(II) શાંતિનાથ મંદિર (લોઢારો વાસ)

૩૯૮ શાંતિનાથ મંદિરમાંની મૂલ નાયકની પ્રતિમા ઉપર

૩૯૯ ગોડી પાર્શ્વનાથ મૂલનાયકની પ્રતિમા ઉપર

૨૩ ખુડાલા (૪૦૦-૪૦૧)

૪૦૦-૪૦૧ જૈન મંદિરમાંની મૂર્તિઓ ઉપર

૨૪. બેલાર (૪૦૩-૪૦૭) (વાલીરાવ પાસે)

૪૦૩-૪૦૭ આદિનાથ મંદિર

૪૦૮-૪૧૫ ૨૫. નાણા ગામ (૪૦૮-૪૧૫ (બાલી જીલ્લો)

૨૬. ચિનોડ

૪૧૬ જૂના રાવલી જૈન મંદિરમાંથી

૨૭. નગર (૪૧૭-૪૨૧) (જોધપુર રાજ્ય)

૪૧૭ શાંતિનાથ મંદિરને

૪૧૮ જગમંદિર મંદિરના

૪૨૦-૪૨૧

૪૧૯ પાર્શ્વનાથ મંદિરના

૨૮ જાલોર (૪૨૨-૪૨૩) (જોધપુર રાજ્ય)

૪૨૨-૪૨૩ શાંતિનાથના મંદિરમાંના ... ઉપર

૪૨૪	૨૯ પાલડી (મારવાડ)
૪૨૫	૩૦ વધીણા (મારવાડ)
૪૨૬	૩૧ કાલાગરા (શિરોહી રાજ્યના વાસા નામના ગામથી બે માઇલ ઉપર.
	૩૨ કાયદ્રો (શિરોહી રાજ્ય) કાસહૃદ (કીરલી સ્ટેશન (આર. એમ. રેલ્વેથી ૪ માઇલ ઉત્તરે)
૪૨૭	જૈન મંદિરની આજુ બાજુ આવેલી દેવકુલિકાઓ માંની એકના દ્વાર ઉપર.
૪૨૮	૩૩. ઉથમણ (સીરોહી રાજ્ય)
૪૨૯	૩૪. ગાંગાણી (મારવાડ)
૪૩૦	૩૫. ઝાડોલી (સીરોહી રાજ્ય) શાંતિનાથ મંદિરના આગલના ભાગમાં આવેલ દેવગૃહ. સીરોહીથી પૂર્વમાં ૧૪ માઇલ.
	૩૬. મેડતા (૪૩૧ થી ૪૪૩)
૪૩૧-૪૩૩	નવા મંદિરની પ્રતિમાઓ ઉપર
૪૩૩-૩૩૯	નવા મંદિરમાં રૂષભદેવની પ્રતિમા નીચે ચરણ ચોકી
૪૩૪	ચોપડોરો મંદિરની પ્રતિમા ઉપર
૪૩૬	સાંકરી પોળનું મંદિર.
૪૩૭	કટારીઆેકો મંદિરમાંથી
૪૩૮	સાંઘરી એવમાંથી.
૪૪૦-૪૪૧	મહાવીરના મંદિરમાંથી
૪૪૨	પન્નાતીયિઆરો મંદિર.
	૩૭. ફલોધી (૪૪૮-૪૪૫)
૪૪૪-૪૪૫	પાર્શ્વનાથ મંદિરના દ્વારની બે બાજુએ.
	૩૮ મોટી ખાખર (૪૪૬)
૪૪૬	શત્રુંજય બજાર નામે જૈન મંદિર
	૩૯. ખંભાત (સ્તંભન પુર) ૪૪૭-૪૫૧

૪૨૩ સ્તંભન (થંભણ પાર્શ્વનાથના મંદિરમાં શિલા ઉપર
૪૨૮ કુંથુનાથના મંદિરમાંથી.
૪૨૬-૪૩૦ ચિન્તામણિ પાર્શ્વનાથ.

૪૦ કાવીતીર્થ (૪૩૧-૪૫૪)

૪૩૧ આદિનાથના મંદિરમાં મૂળ ગભારાના દ્વારના ડાબી બાજુએ આવેલ એક ગોખલામાં શિલામાં.
૪૩૨ આદિનાથ મંદિરમાં
૪૩૩ આદિનાથ મંદિરમાં.
૪૩૪ ધર્મનાથ મંદિરમાં આદિનાથની પાદુકા ઉપર

૪૧ આમનગર

૪૩૫ ધર્મનાથ અને પદ્મપ્રિયાના પિત્ત મંદિર.

૪૨ [illegible] (૪૫૬-૪૫૯)

[illegible] [illegible]

૪૩ [illegible]

[illegible] [illegible] ([illegible]) મંદિરના [illegible] ([illegible]) [illegible] ઉપર શિલામાં.

[illegible] ([illegible]) (૪૬૧-૪૬૮)

[illegible] [illegible] દેવકુલિકામાં મૂર્તિ [illegible]

[illegible] [illegible] અને [illegible] ઉપર [illegible]

[illegible] ([illegible])

[illegible] [illegible] મંદિરની, નવ [illegible]

[illegible] ([illegible])

[illegible] [illegible]

૪૯૮-૫૦૦ આજુબાજુની દેવકુલિકાઓની પ્રતિમાઓ ઉપર.
૫૦૧-૫૦૪ તે ગામના જૂના મંદિરોના ખંડેરોમાંથી.
૪૭ પાટણ (૫૦૬-૫૩૩)
૫૦૬-૫૧૯ પંચાસરા પાર્શ્વનાથનું મંદિર.
૫૨૦ અષ્ટાપદના મંદિરમાના ભોંયરામાં આવેલી સુપાર્શ્વનાથના મંદિર ઉપર.
૫૨૧ તેજ ભોંયરામાં આચાર્યની મૂર્તિ ઉપર
૫૨૨-૫૨૪ ટાંગડિઆવાડાના મંદિરમાંથી
૫૨૫ પ્રભાકરવાડાના મંદિરમાં બહાર ગોખલામાં બેસાડેલી
૫૨૬-૫૨૭ ઢંઢેરવાડાના મહાવીર મંદિરમાં
૫૨૮ વાસુપૂજ્યની ખડકીમાં આવેલા વાસુપૂજ્ય મંદિરમાં એક મૂર્તિ ઉપર
૫૨૯ વખતજીની શેરીમાંના સંભવનાથના મંદિરમાં
૫૩૦ ખેત્રપાળની પોળમાં શીતળનાથના મંદીરમાં
૫૩૧ ભેરાપત વાડામાં ગૌતમસ્વામિના મંદિરની મૂળ પ્રતિમા
૫૩૨ મણીયાતી પાડાંમાં ઘર દહેરાસરમાં રહેલી સ્ફટિકની પ્રતિમા ઉપર
૫૩૩ કોસીવાડાના મંદિરમાં યંત્રપટ્ટ ઉપર.
૪૮ બારેજા (૫૩૪-૫૩૯)
૫૩૬ શેઠીયા ફળીયામાં આવેલ મંદિરની મૂલનાયકની પ્રતિમા ઉપર.
૫૩૮ આદીશ્વર ભગવાનના મંદિરના ઉપરના ઘુમટવાળા ભાગમાં કાઉસગ્ગિઆઓ ઉપર.

૪૯ છાણી (૫૪૦)

૫૪૦ મંદિરની આદિનાથની પ્રતિમા ઉપર.

૫૪૧-૫૪૨ ૫૦ સુરત (૫૪૧-૫૪૨) લાઈમેન્સ મંદિર

૫૧ તારંગા

૫૪૩ મૂલમંદિરના પ્રવેશ દ્વારની આજુબાજુની દેવકુલિકાઓની વેદિકા ઉપર

૫૪૪ ૫૨ બ્યાના (રજપૂતાના)

૫૪૫-૫૪૮ ૫૩ સીયાલબેટ (જાફરાબાદ પાસે-કાઠિયાવાડ

૫૪ પાલણપુર (૫૪૯-૫૫૫)

૫૫૦-૫૫૧ પલ્લવિયા પાર્શ્વનાથ મંદિરમાં આવેલી પ્રતિમાઓ ઉપર.

૫૫૬ ૫૫ અમદાવાદ (હઠીભાઈની વાડી)

अर्हम् ।

प्राचीनजैनलेखसंग्रहः ।

श्रीशत्रुञ्जयपर्वतस्थजिनमन्दिरगत–शिलापट्टप्रतिमा-
पादुकादिप्रशस्तिलेखाः ।

(१)

॥ ॐ ॥ स्वस्ति श्रीगूर्ज्जरधरित्र्यां पातसाह श्रीमहिमूद-पट्टप्रभाकरपातशाहश्रीमदाफरसाहपट्टोद्योतकारकपातसाह श्रीश्री श्रीश्रीश्रीबाहदरसाहविजयराज्ये । संवत् १५८७ वर्षे राज्यव्यापारधुरंधरपानश्रीमझादपानव्यापारे श्रीशत्रुञ्जयगिरौ श्रीचित्रकूटवास्तव्य दो० करमाकृत-सप्तमोद्धारसत्का प्रशस्तिर्लिख्यते ॥

स्वस्ति श्रीसौख्यदो जीयाद् युगादिजिननायकः ।
केवलज्ञानविमलो विमलाचलमण्डनः ॥ १ ॥
श्रीमेदपाटे प्रकटप्रभावे
भावेन भव्ये भुवनप्रसिद्धे ।
श्रीचित्रकूटो मुकुटोपमानो
विराजमानोऽस्ति समस्तलक्ष्म्या ॥ २ ॥

सन्नन्दनो दानगुरुद्रुमश्च
तुंगः सुवर्णोऽपि विहारसारः ।
जिनेश्वरस्नात्रपवित्रभूमिः
श्रीचित्रकूटः सुरशैलतुल्यः ॥ ३ ॥
विशालसालक्षितिलोचनाभो
रम्यो नृणां लोचनचित्रकारी ।
विचित्रकूटो गिरिचित्रकूटो
लोकस्तु यत्राखिलकूटमुक्तः ॥ ४ ॥
तत्र श्रीकुम्भकर्णोऽभूत्कुम्भोद्भवनिभो नृपः ।
वैरिवर्गः समुद्रो हि येन पीतः क्षणात् क्षितौ ॥ ५ ॥
[त]त्पुत्रो राजमल्लोऽभूद्राज्ञां मल्ल इवोत्कटः ।
सुतः संग्रामसिंहोऽस्य संग्रामविजयी नृपः ॥ ६ ॥
तत्पट्टभूषणमणिः सिंहेन्द्रवत्पराक्रमी ।
रत्नसिंहोऽधुना राजा राजलक्ष्म्या विराजते ॥ ७ ॥
इतश्च गोपाह्वगिरौ गरिष्ठः
श्रीबप्पभट्टीप्रतिबोधितश्च ।
श्रीआमराजोऽजनि तस्य पत्नी
काचित्बभूव व्यवहारिपुत्री ॥ ८ ॥
तत्कुक्षिजाताः किलराजकोष्ठा-
गाराह्वगोत्रे सुकृतैकपात्रे ।
श्रीओशवंशे विशदे विशाले
तस्यान्वयेऽमी पुरुषाः प्रसिद्धाः ॥ ९ ॥
श्रीसरणदेवनामा तत्पुत्रो रामदेवनामाऽभूत ।
लक्ष्मीसिंहः पुत्रो (त्रस्) तत्पुत्रो भुवनपालाख्यः॥१०॥

श्रीभोजराजपुत्रो······ रसिंहाख्य एव तत्पुत्रः ।
पेताकस्तत्पुत्रो नरसिंहस्तत्सु······ ········ ॥ ११ ॥
तत्पुत्रस्तोलाख्यः पत्नी तस्याः (स्य) प्रभूतकुलजाता।
तारादेऽपरनाम्नी लीरू पुण्यप्रभापूर्णा ॥ १२ ॥
तत्कुक्षिसमुद्भूताः ष[ड्] पुत्रा [:] कल्पपादपाकाराः ।
[धर्मा] नुष्ठानपराः श्रीरत्नः श्रीकृताऽन्येषाम् ॥१३॥
प्रथमोर [त्ना] ख्यसुतः सम्यक्तवोद्योतकारकः कामम् ।
श्रीचित्रकूटनगरे प्रासादः [कारितो] येन ॥ १४ ॥
तस्यास्ति कोमला कल्पवल्लीव विशदा सदा ।
भार्या रजमलदेवी पुत्र [:] श्रीरंगनामाऽसौ ॥ १५ ॥
भ्राताऽन्यः पोमाह्नः पतिभक्ता दानशीलगुणयुक्ता।
पद्मा-पाटमदेव्यौ पुत्रौ माणिक्य-हीराह्वौ ॥१६॥
गंधुर्गणस्तृतीयभार्या गुणरत्नराशिविख्याता ।
गडरा-गारतदेव्यौ पुत्रो देवाभिधो ज्ञेयः ॥ १७ ॥
तुर्यो दशरथनामा भार्या तस्यास्ति देवगुरुभक्ता ।
देवल-[शृ]रमदेव्यौ पुत्रः कोल्हाभिधो ज्ञेयः ॥ १८ ॥
भ्रातान्यो भोजाख्यः भार्या तस्यास्ति सकलगुणयुक्ता ।
भावल-हर्षमदेव्यौ पुत्रः श्रीमण्डनो जीयात् ॥ १९ ॥

सदा सदाचारविचारचारु-
चातुर्यधैर्यादिगुणैः प्रयुक्तः ।
श्रीकर्मराजो भगिनी च तेषाम्
॰जीयात्सदा सूहविनामधे [या] ॥ २० ॥
कर्माख्यभार्या प्रथमा कपूर-
[ ]देवी पुनः कामलदे द्वितीया ।

सन्नन्दनो दानसुरद्रुमश्च
तुंगः सुवर्णोऽपि विहारसारः ।
जिनेश्वरस्नात्रपवित्रभूमिः
श्रीचित्रकूटः सुरशैलतुल्यः ॥ ३ ॥
विशालसालक्षितिलोचनाभो
रम्यो नृणां लोचनचित्रकारी ।
विचित्रकूटो गिरिचित्रकूटो
लोकस्तु यत्राखिलकूटमुक्तः ॥ ४ ॥
तत्र श्रीकुम्भराजोऽभूत्कुम्भोद्भवनिभो नृपः ।
वैरिवर्गः समुद्रो हि येन पीतः क्षणात् क्षितौ ॥ ५ ॥
[त]त्पुत्रो राजमल्लोऽभूद्राज्ञां मल्ल इवोत्कटः ।
सुतः संग्रामसिंहोऽस्य संग्रामविजयी नृपः ॥ ६ ॥
तत्पट्टभूषणमणिः सिंहेन्द्रवत्पराक्रमी ।
रत्नसिंहोऽधुना राजा राजलक्ष्म्या विराजते ॥ ७ ॥
इतश्च गोपाह्वगिरौ गरिष्ठः
श्रीबप्पभट्टीप्रतिबोधितश्च ।
श्रीआमराजोऽजनि तस्य पत्नी
काचिद्बभूव व्यवहारिपुत्री ॥ ८ ॥
तत्कुक्षिजाताः किलराजकोष्ठा-
गाराह्वगोत्रे सुकृतैकपात्रे ।
श्रीओशवंशे विशदे विशाले
तस्यान्वयेऽमी पुरुषाः प्रसिद्धाः ॥ ९ ॥
श्रीसरणदेवनामा तत्पुत्रो रामदेवनामाऽभूत ।
लक्ष्मीसिंहः पुत्रो (त्रस्) तत्पुत्रो भुवनपालाख्यः॥१०॥

वस्त्रालंकृति [हेम] तुंगतुरगादीनां च स[द्द]र्पण-
पेयं विस्तरपूर्वकं गिरिवरे बिंबप्रतिष्ठापनम् ॥ ३० ॥
विक्रमसमयातीते तिथिमितसंवत्सरेऽश्वयुगुर्व्यं १५८७ ।
शाके जगन्मिताणे १४५२ वैशाखे कृष्णषष्ठ्यां च ॥ ३१ ॥
विहिताः सूरयः संघा मार्गणा मुनिपुंगवाः ।
वर्धमाने धनुर्लग्ने प्रतिष्ठा कारिता वरा ॥ ३२ ॥
लावण्यसमयाख्येन पंडितेन महात्मना
सप्तमोद्धारसत्का च प्रशस्तिः प्रकटीकृता ॥ ३३ ॥
श्रीमद्ब [हादर] क्षितीशवचनादागत्य शत्रुंजये
प्रासादं विदधाप्य येन द्ध.... । " ध्वजमारोप्य च ।
उद्धारः किल सप्तमः कलियुगे चक्रेऽथ ना.......
जीयादेष सदोशवंशमुकुटः श्रीकर्मराजाधिरम्॥३४॥
यत्कर्मराजेन कृतं सुकार्य-
मन्येन केनापि कृतं हि तन्नो ।
यन्म्लेच्छराज्ये (ऽपि नृपा) ज्ञयैवो-
द्धारः कृतः सप्तम एष येन ॥ ३५ ॥
सत्पुण्यकर्माणि बहूनि संघे
कुर्वन्ति भव्याः परमत्र काले ।
कर्माभिधानव्यवहारिणैवो-
द्धारः कृतः श्रीविमलाद्रिशृंगे ॥ ३६ ॥
श्रीचित्रकूटोदयशैलशृंगे
कर्माख्यभानोरुदयान्वितस्य ।
शत्रुंजये बिंबविहारकृत्य
[कर्मात] लीयं स्फुरतीति चित्रम् ॥ ३७ ॥

परमार्कक्रुति [देम] तुंगतुरगादीनां च सद्[द्रु]र्वण-
मेवं विस्तरपूर्वकं गिरिवरे बिंबप्रतिष्ठापनम् ॥ ३० ॥
विक्रमसमयातीते तिथिमितसंवत्सरेऽश्वयुग्वर्षे १५८७ ।
शाके जगन्निधाने १४५३ वैशाखे कृष्णषष्ठ्यां च ॥ ३१ ॥
मिलिताः सूरयः संघा मार्गणा मुनिपुंगवाः ।
वद्धमाने चतुर्लक्षे प्रतिष्ठा कारिता वरा ॥ ३२ ॥
लावण्यसमयाख्येन पंडितेन महात्मना
सप्तमोद्धारसक्ता च प्रशस्तिः प्रकटीकृता ॥ ३३ ॥
श्रीमद्रा [ब्रदर] क्षितीशवचनादागत्य शत्रुञ्जये
प्रासादं विदधाप्य येन वृ····।··· द्विंबमारोप्य च ।
उद्धारः किल सप्तमः कलियुगे चक्रेऽथ ना·······
जीयादेष सदोशवंश मुकुटः श्रीकर्मराजाधिरम्॥३४॥
यत्कर्मराजेन कृतं सुकार्य-
मन्येन केनापि कृतं हि तन्नो ।
यन्म्लेच्छराज्ये [ऽपि नृपा] ज्ञयैवो-
द्धारः कृतः सप्तम एष येन ॥ ३५ ॥
सत्पुण्यकर्माणि बहूनि संघे
कुर्वन्ति भव्याः परमत्र काले ।
कर्माभिधानव्यवहारिणैवो-
द्धारः कृतः श्रीविमलाद्रिशृंगे ॥ ३६ ॥
श्रीचित्रकूटोदयशैलशृंगे
कर्माख्यभानोरुदयान्वितस्य ।
शत्रुंजये बिंबविहारकृत्य
[कर्मांव] तीर्यं स्फुरतीति चित्रम् ॥ ३७ ॥

श्रीभीपजीकस्वकुलोदयाद्रि-
सूर्यप्रभः कामलदेविपुत्रः ॥ २१ ॥
श्रीतीर्थयात्राजिनबिम्बपूजा-
पद्मतिष्ठादिककर्मधुर्याः ।
सुपात्रदानेन पवित्रमात्राः
सर्वेऽपृथाः सत्पुरुषाः प्रसिद्धाः ॥ २२ ॥
श्रीरत्नसिंहराज्ये राज्यव्यापारभारधौरेयः ।
श्रीकर्मसिंहदक्षो मुख्यो व्यवहारिणां मध्ये ॥ २३ ॥
श्रीशत्रुञ्जयमाहात्म्यं श्रुत्वा सद्गुरुसन्निधौ ।
तस्योद्धारकृते भावः कर्मराजस्य तदाऽभूत् ॥ २४ ॥
आगत्य गौर्जरे देशे विवेकेन नरायणे ।
वसन्ति विबुधालोकाः पुण्यश्लोका इवाद्भुताः ॥ २५ ॥
तत्रास्ति श्रीधराधीशः श्रीमद् बाहदरो नृपः ।
तस्य माप्य स्फुरन्मानं पुण्डरीके समाययौ ॥ २६ ॥
राज्यव्यापारधौरेयः पानश्रीमान् मल्लादकः ।
तस्य गेहे महामंत्री रवाख्यो नरसिंहकः ॥ २७ ॥
तस्य सन्मानमुत्माप्य बहुवित्तव्ययेन च ।
उद्धारः सप्तमस्तेन चक्रे शत्रुञ्जये गिरौ ॥ २८ ॥
श्रीपादलिप्तललनासरशुद्धदेशे
सद्वाद्यमंगलमनोहरगीतनादैः ।
श्रीकर्मराजसुधिया जलयात्रिकायां
चक्रे महोत्सववरः सुगुरूपदेशात् ॥ २९ ॥
चंचचंगमृदंगरंगरचनाभेरीनफेरीरवा-
वीणा [वंश] विशुद्धनालविभवा साधर्मि [वात्सल्य] कम्

वस्त्रालंकृति [देम] तुंगतुरगादीनां च स[द्र]र्पण-
मेवं विस्तरपूर्वकं गिरिवरे बिंबप्रतिष्ठापनम् ॥ ३० ॥
विक्रमसमयातीते तिथिमितसंवत्सरेऽश्वयुवर्षे १५८७ ।
शाके जगभिबाणे १४५३ वैशाखे कृष्णषष्ठ्यां च ॥ ३१ ॥
मिलिता. सूरयः संघा मार्गणा मुनिपुंगवाः ।
वरमाने धनुर्लग्ने प्रतिष्ठा कारिता वरा ॥ ३२ ॥
लावण्यसमयाख्येन पंडितेन महात्मना
सप्तमोद्धारसक्ता च प्रशस्तिः प्रकटीकृता ॥ ३३ ॥
श्रीमद्रा [ह्दर] क्षितीशवचनादागत्य शत्रुञ्जये
प्रासादं विदधाप्य येन हू····।···· द्विंबमारोप्य च ।
उद्धारः किल सप्तमः कलियुगे चक्रेऽथ ना·········
जीयादेष सदोशवंश मुकुटः श्रीकर्मराजश्चिरम्॥३४॥
यत्कर्मराजेन कृतं सुकार्य-
मन्येन केनापि कृतं हि तन्नो ।
यन्म्लेच्छराज्ये [ऽपि नृपा] प्रयैवो-
द्धारः कृतः सप्तम एष येन ॥ ३५ ॥
सत्पुण्यकर्माणि बहुनि संघे
कुर्वन्ति भव्याः परमत्र काले ।
कर्माभिधानव्यवहारिणैवो-
द्धारः कृतः श्रीविमलाद्रिशृंगे ॥ ३६ ॥
श्रीचित्रकूटोदयशैलशृंगे
कर्माख्यभानोरुदयान्वितस्य ।
शत्रुंजये बिंबविहारकृत्य
[कर्मीय] वीर्यं स्फुरतीति चित्रम् ॥ ३७ ॥

श्रीमेदपाटे विषये निवासिनः
श्रीकर्मराजस्य च कीर्तिरु[ज्ज्वला]।
देशेष्वनेकेष्वपि [संचरत्य] हो
ज्योत्स्नेव चन्द्रस्य नभोविहारिणः ॥ ३८ ॥

दत्तं येन पुरा धनं बहुसुरत्राणाय तन्मानतो
यात्रा येन [नृ]णां च संघपतिना शत्रुंजये कारिता।
साधूनां सुगमैव सा च विहिता चक्रे प्रतिष्ठाऽर्हता-
मित्थं वर्णनमुच्यते कियदहो ! श्रीकर्मराजस्य तु॥३९

येनोद्धारः शुभवति नगे कारितः पुंडरीके
स्वात्मोद्धारो विशदमतिना दुर्गतस्तेन चक्रे ।
येनाकारि प्रवरविधिना तीर्थनाथप्रतिष्ठा
प्राप्तास्तेन त्रिभुवनतले सर्वदैव प्रतिष्ठाः ॥ ४० ॥

सौम्यत्वेन निशामणिर्दिनमणिस्तीव्रप्रतापेन च
वंशोद्दीपनकारणाद् गृहमणिर्थितामणिर्दानतः ।
पर्याङ्क्राद्धशिरोमणिर्मदविपध्वस्तान्मणिर्भोगिनः ।
एकानेकमयो गुणैर्नवनवैः श्रीकर्मराजः सुधीः ॥४१।

सोमदासुतः सुतनयो विनयोज्ज्वलश्च
सौन्दर्यशालिजिनशासनहंसः ।
सन्मानदानविदुरो मुनिपुंगवानां
सद्दर्शनप्रगुणो·······कर्मराजः ॥ ४२ ॥

कर्मी श्रीकर्मराजोऽयं कर्मणा केन निर्ममे ?
तेनो शुभानि कर्माणि येर्दृष्टः पुण्यवानसौ ॥ ४३ ॥

अयर्थाद्यः पुण्डरीकस्तु मरुदेवा कपर्दिराट् ।
आद्यश्रीकर्मराजस्य शुभसद्मा भवन्त्वमी ॥ ४४ ॥

श्रीशत्रुंजयतीर्थोद्धारे कमठा [प] सनिष्पकारक सा० जइता भा० बाई बांपू पुत्र नाथा भ्रातृपोता ॥ अहम्मदावादवास्तव्य सूत्रधार कोल्हा पुत्र सूत्रधार विर[पा] सू० भीमा ठ० वेला ठ० बाछा ॥ श्रीचित्रकूटागतसू० टीला सू० पोमा सू० गांगा सू० गोरा सू० ठाला सूत्र० देवा ॥ सूत्र० नाकर सू० नाइआ सू० गोविंद सू० विणायग सू० टीला सू० वच्छा सू० भाणा सू० का [ह्ना] सूत्र० देवदास सू० टीका सू० ठाकर....प० काला बा० विणाय० । ठा० छाम ठा० हीरा सू० दमोदर वा० हरराज सू० थान ।

मंगलमादिदेवस्य मंगलं विमलाचले ।
मंगलं सर्वसंघस्य मंगलं लेखकस्य च ॥

पं० विवेकधीरगणिना लिखिता प्रशस्तिः ॥ पूज्य पं० समयरत्नशिष्य पं० लावण्यसमयलिखितं श्री आदिदेवस्य प्रणमतीतिभद्रम् ॥श्रीः॥ ठा० हरपति ठा० हासा ठ० मूला ठा० कृष्णा ठा० का [ह्ना] ठा० हर्षा सू० माधव सू० वाछू ॥ लो सहज ॥

(एपिग्राफिआ इण्डिका—२।४२-४७)

(२)

॥ ॐ ॥ संवत (त्) १५८७ वर्षे शके १४५२ प्रवर्तमाने [वैशा]ख वदि ६ । रवौ ॥ श्रीचित्र[कूट] वास्तव्य श्रीओशवा-[ल] ज्ञातीय वृद्धशाखायां दो० नरसिंह सुत दो० [तो]ला भार्या बाई लील पुत्र ६ दो० रत्ना भार्या रजमलदे पुत्र श्रीरंग दो० पोमा भा० पंपादे द्वि० पटमादे पुत्र माणिकहीर दो० गणा भा०

श्रीमेदपाटे विषये निवासिनः
श्रीकर्मराजस्य च कीर्तिरु[ज्ज्वला] ।
देशेष्वनेकेष्वपि [संचरत्य] हो
ज्योत्स्नेव चन्द्रस्य नभोविहारिणः ॥ ३८ ॥

दत्तं येन पुरा धनं बहुसुरत्राणाय सन्मानतो
यात्रा येन [नृ]णां च संघपतिना शत्रुंजये कारिता।
साधूनां सुगमैव सा च विहिता चक्रे प्रतिष्ठाऽर्हता-
मित्थं वर्णनमुच्यते कियदहो ! श्रीकर्मराजस्य तु ॥३९॥

येनोद्धारः शुभवति नगे कारितः पुंडरीके
स्वात्मोद्धारो विशदमतिना दुर्गतस्तेन चक्रे ।
येनाकारि प्रवरविधिना तीर्थनाथप्रतिष्ठा
प्राप्तास्तेन त्रिभुवनतले सर्वदैव प्रतिष्ठाः ॥ ४० ॥

सौम्यत्वेन निशामणिर्दिनमणिस्तीव्रप्रतापेन च
वंशोद्दीपनकारणाद् गृहमणिश्चिंतामणिर्दानतः ।
धर्मात्स्वर्गादशिरोमणिर्मदविषध्वस्तात्मणिर्भोगिनः ।
एकानेकमयो गुणैर्नवनवैः श्रीकर्मराजः सुधीः ॥४१॥

सोलासुतः सुतनयो विनयोज्ज्वलश्च
श्रीदुसुखश्चिनलिनीशुचिराजहंसः ।
सन्मानदानविदुरो मुनिपुंगवाना
सद्दर्शनपुतो...... कर्मराजः ॥ ४२ ॥

कर्मी श्रीकर्मराजोऽयं कर्मणा केन निर्ममे ?
तेषां शुभानि कर्माणि यैर्दृष्टः पुण्यवानसौ ॥ ४३ ॥

श्रपर्भानः पुण्डरीकस्तु मरुदेवा कपर्दिराट् ।
श्राद्धश्रीकर्मराजस्य शुभदाः भवन्त्वमी ॥ ४४ ॥

श्रीशत्रुञ्जयतीर्थोद्धारे कमठा [य] सानिध्यकारक सा० जइता भा० बाई बांपू पुत्र नाथा भ्रातृकोला ॥ अहम्मदाबादवास्तव्य सूत्रधार कोला पुत्र सूत्रधार विरु[पा] सू० भीमा ठ० वेला ठ० वछा ॥ श्रीचित्रकूटादागतसू० टीला सू० पोमा सू० गांगा सू० गोरा सू० ठाला सूत्र० देवा ॥ सूत्र० नाकर सू० नाइआ सू० गोविंद सू० विणायग सू० टीला सू० वच्छा सू० भाणा सू० का [हा] सूत्र० देवदास सू० टीका सू० ठाकर....प० काला वा० विणाय० । ठा० छाम ठा० हीरा सू० दमोदर वा० हरराज सू० थान ।

मंगलमादिदेवस्य मंगलं विमलाचले ।
मंगलं सर्वसंघस्य मंगलं लेखकस्य च ॥

पं० विवेकधीरगणिना लिखिता प्रशस्तिः ॥ पूज्य पं० समयरत्नशिष्य पं० लावण्यसमयसूरिसंध्यं श्री आदिदेवस्य प्रणमतीतिभद्रम् ॥श्रीः॥ ठा० हरपति ठा० हासा ठ० मूला ठा० कृष्णा ठा० का (हा) ठा० हर्षा सू० माधव सू० वाहू ॥ लो सइज ॥

(परिमाशिआ इण्डिका—२४२-४७)

(२)

॥ ॐ ॥ संवत (तु) १५८७ वर्षे शके १४५३ प्रवर्तमाने [वैशा]ख वदि ६ । रवौ ॥ श्रीचित्र[कूट] वास्तव्य श्रीओसवा- [ल] ज्ञातीय वृद्धशाखायां दो० नरसिंह सुत दो० [तो]ला भार्या बाई लील पुत्र ६ दो० रत्ना भार्या रजमलदे पुत्र श्रीरंग दो० पोमा भा० पंचादे द्वि० पदमादे पुत्र माणिकहीर दो० गणा भा०

गुराद [द्वि०] गारवदे पु० दवा दो० दशरथ भा० देवलदे द्वि० दूरमदे पुत्र केहला दो० सोसा मा० मावलदे द्वि० [सु] पम [दे पु]..........भगिनी [सुह] विदे[-र्व]धव श्रीमद्राजसभाशृंगारहार श्रीशत्रुंजयसप्तमोद्धारकारक दो० करमा भा० कपूरादे द्वि० कामलदे पुत्र भीषजी पुत्री बाई सोमां बा० सोना बा० मन बा० मता मगुखसमस्तकुटुंबश्रेयोर्थं शत्रुंजयमुख्यप्रासादो-[द्धा]रे श्रीआदिनाथबिंबं प्रतिष्ठापितं। मं० रवी। मं० नरसिंग सानिध्यात्। प्रतिष्ठितं श्रीसूरिभिः॥ श्रीः॥

(एपिग्राफिआ इण्डिका-२।४७)

(३)

ॐ॥ संवत् १५८७ वर्षे वैशाख [व]दि श्रीओशवंशे वृद्धशाखायां दो० तोला भा० बाई लील् सुत दो० रत्ना दो० पोमा दो० गणा दो० दशरथ दो० भोजा दो० करमा भा० कपूरादे। कामलदे पु० भीषजीसहितेन श्रीपुंडरीकबिम्बंकारितं॥ श्रीः॥

(एपिग्राफिआ इण्डिका-२।४८)

(४)

ॐ॥ उँ नमः॥ संवत् [१६] २० वर्षे आशाढ शुदि २ रवौ गंधारवास्तव्य। प्राग [वंश] दोसी। श्रीगोइआ सुत दो। नेजपाल भार्या बाई [मोट] की सुत दों। पंचारणा भ्रातृ दो। भीम दो। नने दो। देवराजप्रमुख-[स्व] कुटुंबेन युतः। श्रीमहावीरदेवकुलिका। कारापिता हर्षेण। तपागछे विबुधशिरोमणिश्री-[illegible] [त्] शुभं भवतु॥ श्रीः॥ [illegible]॥ श्रीः॥

(एपिग्राफिआ इण्डिका-२।४८)

(५)

ॐ ॥ संवत् १६२० वर्षे कार्तग शुदि २ दिने गंधारवास्तव्यं श्रीश्रीमालज्ञातीय सा। श्री [पा] स [वीर] भार्या बाई [पू] तल सुत सा। श्रीवर्धमान भार्या बाई वमलादे अमरादे सुत सा। श्रीरामजी भाई सा। श्रीलहुजी सा। हंस[रा]ज सा। मनजी प्रमुखस्वकुटंबेन युतः श्रीशेत्रंजयोपरि श्रीशांतीनाथप्रासादं चोमप (चौमुख) कारापित। श्रीतपागच्छे विबुधशिरोमणि श्रीहीरविजयसूरिप्रसादात् शुभं भवतु ॥

(प्रतिप्राकिया इण्डिका-२।४८)

(६)

ॐ ॥ ऊँ नमः ॥ संवत् १६२० वर्षे वैशाख शुदि ५ गुरौ। श्रीगंधारवास्तव्यं प्रागवंशज्ञातीय। संघवी श्रीजावडा सुत सं० श्री [सीपा] भार्या बाई ॥ गिर [सुनाम्नी सुत। सं।] जिवंत भ्रात्। सं। काउजी। सं। आ[द]जी। प्रमुख [स्व कुटंबेन युतः ॥ श्रीपार्श्वनाथदेवकुलिका। कारापिता ॥ श्रीतपागच्छे श्रीविजयदानसूरि॰श्रीहीरविजयसूरिप्रसादात् शुभं भवतु ॥

(प्रतिप्राकिया इण्डिका-२।४९

(७)

॥ ॐ ॥ संवत् १६२० वर्षे वैशाख शुदि ५ गुरु श्रीअह मादवास्तव्य दीशावालज्ञातीय महं श्रीवणाइग सुत महं। श्री भार्या बाई मंगाइ सुत। महं। वीरदास स्वकुटंबेन युतः

२

गुराद [द्वि०] गारवदे पु० दवा दो० दशरथ भा० देवलदे द्वि० दूरमदे पुत्र केहला दो० सोसा भा० भावलदे द्वि० [सु] पम [दे पु]..........भगिनी [सुह] विदे[-वं]घव श्रीमद्राजसभाशृंगारहार श्रीशत्रुंजयसप्तमोद्धारकारक दो० करमा भा० कपूरादे द्वि० कामलदे पुत्र भीषजी पुत्री बाई सोभा बा० सोना बा० मन बा० मता प्रमुखसमस्तकुटुंबश्रेयोर्थं शत्रुंजयमुख्यप्रासादो-[द्धा] रे श्रीआदिनाथबिंबं प्रतिष्ठापितं। मं० रवी। मं० नरसिंग सानिध्यात्। प्रतिष्ठितं श्रीसूरिभिः॥ श्रीः॥

(एपिग्राफिआ इण्डिका-२।४७)

(३)

ॐ॥ संवत् १५८७ वर्षे वैशाख [व]दि श्रीओशवंशे वृद्धशाखायां दो० तोला भा० बाई लीलू सुत दो० रत्ना दो० पोमा दो० गणा दो० दशरथ दो० भोजा दो० करमा भा० कपूरादे। कामलदे पु० भीषजीसहितेन श्रीपुंडरीकबिम्बंकारितं॥ श्रीः॥

(एपिग्राफिआ इण्डिका-२।४८)

(४)

ॐ॥ उँ नमः॥ संवत् [१६] २० वर्षे आशाढ शुदि २ रवौ गंधारवास्तव्य। प्राग [वंश] दोसी। श्रीगोइआ सुत दौ। नेजपाल भार्या षाई [मोढ] की सुत दौ। पंचारणा भ्रातृ दौ। भीम दौ। नने दौ। देवराजप्रमुख-[स्व] कुटुंबेन युतः। श्रीमहावीरदेवकुलिका। कारापिता हर्षेण। तपागछे विबुधशिरोमणिश्रीविजयदानसूरिश्रीहीरविजयसूरिप्रसादा[त्] शुभं भवतु॥ श्रीः॥ श्रीः॥ श्रीः॥

(एपिग्राफिआ इण्डिका-२।४८)

(५)

ॐ ॥ संवत् १६२० वर्षे कार्तिक शुदि २ दिने गंधारवास्तव्य श्रीश्रीमालज्ञातीय सा । श्री [पा] स [वीर] भार्या बाई [पू] तल सुत सा । श्रीवर्धमान भार्या बाई वमलादे अमरादे सुत सा । श्रीरामजी भाई सा । श्रीलहुजी सा । हंस[रा]ज सा । मनजी प्रमुखस्वकुटुंबेन युतः श्रीशत्रुंजयोपरि श्रीशांतिनाथप्रासादे चोमुख (चौमुख) कारापित । श्रीतपागच्छे विबुधशिरोमणि श्रीहीरविजयसूरिप्रसादात् शुभं भवतु ॥

(पपिमाकिआ हण्डिका-२४८)

(६)

ॐ ॥ ऐं नमः ॥ संवत् १६२० वर्षे वैशाख शुदि ५ गुरौ । श्रीगंधारवास्तव्य प्राग्वंशज्ञातीय । संघवी श्रीजावडा सुत सं० श्री [सीपा] भार्या बाई ॥ गिर [सुनाम्नी सुत । सं ।] जिवंत भ्रातृ । सं । काउजी । सं । आ[हृ]जी । प्रमुख [स्व] कुटुंबेन युतः ॥ श्रीपार्श्वनाथदेवकुलिका । कारापिता ॥ श्रीतपागच्छे । श्रीविजयदानसूरि० श्रीहीरविजयसूरिप्रसादात् शुभं भवतु ॥

(पपिमाकिआ हण्डिका-२४९)

(७)

॥ ॐ ॥ संवत् १६२० वर्षे वैशाख शुदि ५ गुरु श्रीअहमदावादवास्तव्य दीशावालज्ञातीय महं श्रीवणाइग सुत महं । श्रीगला भार्या बाई मंगाइ सुत । महं । वीरदास स्वकुटुंबेन युतः । श्री

शेत्रुंजयोपरि श्रीआदिनाथदेवकुलिका कारापिता । श्रीतपागच्छे श्रीविजयदानसूरिश्रीहीरविजयसूरिप्रसादात् ॥ शुभं भवतु ॥

(एपिग्राफिआ इण्डिका-२।४९).

(८)

ॐ ॥ संवत् १६२० वर्षे वैशाख शुदि २ दिने गंधारवास्तव्य प्राग्वाट् ज्यो । श्रीपरबत सुत ज्यो० फोका सु० ज्यो । व [-] मा स्वकुटुंबेन पुनः श्रीशेत्रुंजयोपरि देवकुलिका कारापिता । श्रीतपागच्छे विबुधशिरोमणिश्रीविजयदानसूरिप्रसादात् ॥ श्रीः ॥

(एपिग्राफिआ इण्डिका-२।४९)

(९)

ॐ ॥ ऐं नमः ॥ संवत् १६२० वर्षे वैशाख शुदि ५ दिने गंधारवास्तव्य प्राग्वाटज्ञातीय ज्यो० समरीआ भार्या बाई । भोलु पुत्री बाई वेलबाई । बाई कीबाई स्वकुटुंबेन पुनः । श्रीशांतिनाथदेवकुलिका कारापिता । श्रीतपागच्छे विबुधशिरोमणिश्रीविजयदानसूरि श्रीहीरविजयसूरिप्रसादात् ॥ शुभं भवतु ॥ श्री ॥

(एपिग्राफिआ इण्डिका-२।४९)

(१०)

॥ ॐ ॥ ऐं नमः ॥ संवत् १६२० वर्षे वैशाख शुदि ५ गुरुदिने श्रीगंधारवास्तव्य श्रीश्रीमालीज्ञातीय पसी । देवा भार्या बाई० रूपाई सुत पसी । पूंजा । तथा गुर्जरज्ञातीय दोसी श्रीवंत भा० बाई अमरी सुत । दोसी । ईसराज रूपजी । श्रीशत्रु

श्रीसेत्रुंजयोपरि श्रीआदिनाथदेवकुलिका कारापिता श्रीतपागच्छे श्रीविजयदानसूरिप्रसादात् ।

(एपिग्राफिआ इण्डिका-२।५०)

(११)

संवत् १६४० वर्षे फागुण शुदि १३ दिने ठाकर करमसी भार्जा बाई मली ठाकर दामा भार्जा बाई चडी ठाकर माहव ठाकर जसू ठाकर षीम ठाकर जमूजी भार्जा बाई जीवादे ठाकर माहव सुत तेजपाल भार्जा बाई तेजलदे संघवी जसू सुत तेजपाल प्रसाद करापितं शुभं भवतु ॥ दो॰ नाकर शेठ नावाणे ७४ ॥ श्रीसावाल ॥

(एपिग्राफिआ इण्डिका—२।५०)

(१२)

ॐ ॥ ऊँ नमः ॥

श्रेयस्वी प्रथमः प्रभुः प्रथिमभाग् नैपुण्यपुण्यात्मना-
मस्तु स्वस्तिकरः सुखाम्धिमकरः श्रीआदिदेवः स वः ।
पद्मोल्लासकरः करैरिव रविर्व्योम्नि प्रमांभोरुह-
न्यासैर्यस्तिलकीबभूव भगवान् शत्रुंजयेऽनेकशः ॥ १ ॥
श्रीसिद्धार्थनरेशवंशसरसीजन्माब्जिनीवल्लभः
पायाद्वः परमप्रभावभवनं श्रीवर्धमानः प्रभुः ।
उत्पत्तिस्थिति[सं]हृतिप्रकृतिवाग् यद्गौर्जगत्पावनी
स्ववर्पीव महाव्रतिप्रणयभूरासीद् रसोल्लासिनी ॥ २ ॥
आसीद्वासवहृंदवंदितपदद्वंद्वः पदं संपदां
तत्पट्टांबुधिचंद्रमा गणधरः श्रीमान् सुधर्म्माभिधः ।

यस्यौदार्ययुता महृष्टसुमना अद्यापि विद्यावती
धत्ते संततिरुन्नतिं भगवतो वीरप्रभोर्गौरिव ॥ ३ ॥

श्रीसुस्थितः सुप्रतिबुद्ध एतौ
सूरी अभूतां तदनुक्रमेण ।
याभ्यां गणोऽभूदिह कोटिकाह-
श्चंद्रार्यमभ्यामिव सुप्रकाशः ॥ ४ ॥

तत्राभूद्वज्रिणां वंशः श्रीवज्रर्षिगणाधिपः ।
मूलं श्रीवज्रशाखाया गंगाया हिमवानिव ॥ ५ ॥

तत्पट्टांबरदिनमणिरुदितः श्रीवज्रसेनगुरुरासीत् ।
नागेंद्र-चंद्र-निर्वृति-विद्याधर-संज्ञकाश्च तच्छिष्याः॥६॥

स्वस्वनामसमानानि येभ्यश्चत्वारि जज्ञिरे ।
कुलानि कामपेतेषु कुलं चान्द्रं तु दिद्युते ॥ ७ ॥

भास्करा इव तिमिरं हरंतः ख्यातिभाजनम् ।
भूरयः सूरयस्तत्र जज्ञिरे जगतां मताः ॥ ८ ॥

बभूवुः क्रमतस्तत्र श्रीजगच्चंद्रसूरयः ।
यैस्तपा इति बिरुदं लेभे बाणसिद्धयर्क १२८५ वत्सरे ॥९॥

क्रमेणास्मिन् गणे हेमविमलाः सूरयोऽभवन् ।
तत्पट्टे सूरयो ऽभूवन्नानंदविमलाभिधाः ॥ १० ॥

साध्वाचारविधिः पथः शिथिलतः सम्यक्क्रियां धाम यै-
रुद्धे स्तनसिद्धिमायकसुधारोचिर्मिते १५८२ नेहसि ।
जीमूतैरिव यैर्जगत्पुनरिदं तापं हरद्भिर्भृशं
सर्वांकं विदधे गवां शुचितमैः स्तोमैः रसोल्लासिभिः ॥११॥

पद्माश्रयैरलमलंक्रियते स्म तेषां
प्रीणन्मनांसि जगतां कमलोदयेन ।

लेखाङ्कः–१२ ।

पट्टः प्रवाह इव निर्झरनिर्झरिण्याः
शुद्धात्मभिर्विजयदानमुनीन्द्रहंसैः ॥ १२ ॥
सौभाग्यं हरिसर्व[प]र्वहरणं रूपं च रंमापति–
श्रीजैत्रं शतपत्रमित्रमहसां चौरं प्रतापं पुनः ।
येषां वीक्ष्य सनातनं मधुरिपुस्वःस्वामिधम्र्माग्रजा
जाताः काममपत्रपाभरभृतो गोपत्वमासाश्रयः ॥ १३ ॥
तत्पट्टः प्रकटः प्रकाशकलितोद्योनस्तथा सौधव[द्]
सत्तैर्हर्ष[ति]राजहीरविजयस्नेहप्रियैर्निम्र्मिते ।
सौभाग्यं महसां भरेण महतामत्यर्थमुल्लासिना
बिभ्राणः स यथाजनिष्ट शुद्धा काममभोदास्पदम् ॥१४॥
देशाद् गूर्जरतोऽथ सूरिवृषभा आकारिता सादरं
श्रीमत्साहिअकब्बरेण विषयं मेवातसंज्ञं शुभम् ।
श्रा.........जपाणपावितपरं सर्वं हरंतो गवा
स्तोमैः शुभितविश्वविश्वकमलोल्लासैर्नभोर्का इव ॥ १५ ॥
प्रभुः फतेपुरम· · ....[नि] भीम–
भृगयुग्मकोकयुग्मपासयुर्ग रुजंतः ।
अब्दैकपावकनृपमिते १६३९ स्वगोभिः ।
सोल्ला······ .... .. ····प्रजकाननम् ये ॥ १६ ॥
दामेवाखिलभूपमूर्द्धसु निजपादौ सदा धारयन्
श्रीमान् साहिअकब्बरो नरवरो देशेष्व देशेष्वपि ।
षण्मासाभयदानपुण्यपटहोद्घोषानयप्रवर्तितः
कामं कारयति स्म हृष्टहृदयो यद्वाक्यरंजित ॥१७॥
यदुपदेशवशेन मुदं दधन्
निखिलमण्डलवासिजने निजे ।

यस्यौदार्ययुता महद्गुसुमना अद्यापि विद्यावती
धत्ते संततिरुन्नतिं भगवतो वीरप्रभोर्गौरिव ॥ ३ ॥
श्रीसुस्थितः सुप्रतिबुद्ध एतौ
सूरी अभूतां तदनुक्रमेण ।
याभ्यां गणोऽभूदिह कोटिकाह-
श्चंद्रार्यमभ्यामिव सुप्रकाशः ॥ ४ ॥
तत्राभूद्वजिणां वंद्यः श्रीवज्रार्यगणाधिपः ।
मूलं श्रीवज्रशाखाया गंगाया हिमवानिव ॥ ५ ॥
तत्पट्टांबरदिनमणिरुदितः श्रीवज्रसेनगुरुरासीत् ।
नागेंद्र-चंद्र-निर्वृति-विद्याधर-संज्ञकाश्च तच्छिष्याः॥६॥
स्वस्वनामसमानानि येभ्यश्चत्वारि जज्ञिरे ।
कुलानि काममेतेषु कुलं चान्द्रं तु दिद्युते ॥ ७ ॥
भास्करा इव तिमिरं हरंतः ख्यातिभाजनम् ।
भूरयः सूरयस्तत्र जज्ञिरे जगतां मताः ॥ ८ ॥
बभूवुः क्रमतस्तत्र श्रीजगच्चंद्रसूरयः ।
यैस्तपा इति बिरुदं लेभे बाणसिद्धयर्क १२८५ वत्सरे ॥९॥
क्रमेणास्मिन् गणे हेमविमलाः सूरयोऽभवन् ।
तत्पट्टे सूरयो ऽभूवन्नानंदविमलाभिधाः ॥ १० ॥
साध्वाचारविधिः पथः शिथिलतः सम्यक्क्रियां धाम यै-
रुद्धे स्तनसिद्धिसायकसुधारोचिर्मिते १५८२ नेहसि ।
जीमूतैरिव यैर्जगत्युनरिदं तापं हरद्भिर्भृशं
सश्रीकं विदधे गवां शुचितमैः स्तोमैः रसोल्लासिभिः ॥११॥
पद्माश्रयैरलमलंक्रियते स्म तेषां
श्रीणन्मनांसि जगतां कमलोदयेन ।

यात्रां गूर्जरमालवादिकमहादेशोद्भवैर्भूरिभिः
संघैः सार्द्धमपीश्वरा विदधिरे शत्रुंजये ये गिरौ ॥ २४ ॥
तत्पट्टमण्डितमिव रम्यनमं समन्नः
स्तोमैर्गवां सकलसंतमसं हरंतः ।
कामोल्लसत्कुवलयप्रमणया जयंति
स्फूर्जत्कला विजयसेनमुनींद्रचंद्राः ॥ २५ ॥
यत्प्रतापस्य माहात्म्यं वर्ण्यते कियतः परम् ।
अस्वप्नाश्रयिरे येन जीवं[तोऽ]पि हि वादिनः ॥२६॥
सौभाग्यं विषमायुधात्स्वमलिनीभर्तानाम तेजस्विना-
मैश्वर्यं गिरिजापतेः कुमुदिनीकान्तात्कलाशालिनाम् ।
माहात्म्यं धरणीधरान्मख्यसुतां गांभीर्यसंभोनिधे-
रादायाद्भुतभूः प्रभुः प्रविदधे यन्मूर्तिमेतन्मयीम् ।२७॥
ये च श्रीमदकब्बरेण विनयादाकारिताः सादरं
श्रीमल्लाभपुरं पुरंदरपुरं प्रत्नं सुपर्वोत्करैः ।
भूयोभिर्द्दनिभिर्मुदैः परिवृतो वेगादलंचक्रिरे
सामोदं सरसं सरोरुहवने श्रीव्यासराग्ना इव ॥ २८ ।
अर्हतं परमेश्वरत्वकलितं संस्थाप्य विश्वोत्तम
साक्षात्साहिअकब्बरस्य सदसि श्रीविष्णवादप्रवर्णैः ।
यैः संमीलितलोचना विदधिरे मल्लासदूरैः स्थिता
वादोन्मादभृतो द्विजातिपतयो भट्टा निशाटा इव ।२९॥
श्रीमत्साहिअकब्बरस्य सदसि येऽन्यैरपि भूरिभि
र्वादैर्वादिवरान् विजित्य समदानिंद्रैर्द्विपेंद्रानिव
सर्वेषामपतुष्टिहेतुरनघो हिरपुन्यरदा स्फुरन्
यैः कैलाश इवोज्ज्वलो निजयश स्तंभो निखात ने ध्रुवम् ।३०॥

मृतधनं च करं च गुर्जीजिआ-
भिधमकब्बरभूपतिरत्यजत् ॥ १८ ॥

यद्वाचा कतकाभया विमलितस्वांतांबुपूरः कृपा-
पूर्णः शाहिरनिन्द्यनीतिवनिताक्रो[डीकृतात्मा]त्यजत् ।
शुल्कं त्य[क्तु]मशक्यमन्यधरणीराजां जनप्रीतये
तद्वाग्नीहजपुंजपूरुषपशूंश्चामूमुचत्सूरिशः ॥ १९ ॥

यद्वाचां निचयैर्सुधाकृतसुधास्वा[दैर] मंदैः कृता-
ह्लादः श्रीमदकब्बरः क्षितिपतिः संतुष्टिपुष्टाशयः ।
त्यक्त्वा तत्करमर्थसार्थमतुलं येषां मनःप्रीतये
जैनेभ्यः प्रददौ च तीर्थतिलकं शत्रुंजयोर्वीधरम् ॥२०॥

यद्वाग्भिर्मुदितश्चकार करुणास्फूर्जन्मनाः पौस्तकं
भाण्डागारमपारवाङ्मयमयं वेश्मेव वाग्दैवतम् ।
यत्संवेगभरेण भावितमतिः शाहिः पुनः प्रत्यहं
पूतात्मा बहु मन्यते भगवतां सद्दर्शनो दर्शनम् ॥ २१ ॥

यद्वाचा तरणित्विषेव कलितोल्लासं मनःपंकजं
बिभ्रच्छाहिअकब्बरो व्यसनधीपाथेजिनी चंद्रमाः ।
जज्ञे श्राद्धजनोचितैश्च सुकृतैः सर्वेषु देशेष्वपि
विख्याताऽर्हतभक्तिभावितमतिः श्रीश्रेणिकक्ष्मापवत् ॥२२॥

लुंपाकाधिपमेघजीऋषिमुखा हित्वा कुमत्याग्रहं
भेजुर्यच्चरणद्वयीमनुदिनं भृंगा इवांभोजिनीम् ।
सल्लासं गमिता यदीयवचनैर्वैराग्यरंगोन्मुखै-
र्जाताः स्वस्वमतं विहाय बहवो लोकास्तपासंज्ञकाः ॥२३॥

आसींचैत्यविधापनादिसुकृतक्षेत्रेषु वित्तव्ययो
भूपान् यद्वचनेन गुर्ज्जरधरामुख्येषु देशेष्वलम् ।

यात्रां गूर्जरमालवादिकमहादेशोद्भवैर्भूरिभिः
संघैः सार्द्धमृषीश्वरा विदधिरे शत्रुंजये ये गिरौ ॥ २४ ॥
तत्पट्टमम्बुधिमिव रम्यतमं सृजन्तः
स्तोमैर्गवां सकलसंतमसं हरंतः ।
कामोल्लसत्कुवलयप्रमणया जयंति
स्फूर्जत्कला विजयसेनमुनींद्रचंद्राः ॥ २५ ॥
यत्प्रतापस्य माहात्म्यं वर्ण्यते किमतः परम् ।
अस्तमाश्रिश्रिरे येन जीवं[तो ऽ]पि हि वादिनः ॥२६॥
सौभाग्यं विषमायुधात्कमलिनीकांताच्च तेजस्विना-
मैश्वर्यं गिरिजापतेः कुमुदिनीकांतात्कलामालिनाम् ।
माहात्म्यं धरणीधरान्मखभुजां गांभीर्यमंभोनिधे-
रादायांबुजभूः प्रभुः प्रविदधे यन्मूर्तिमेतन्मयीम् ॥२७॥
ये च श्रीमदकब्बरेण विनयादाकारिताः सादरं
श्रीमल्लाभपुरं पुरंदरपुरं व्यक्तं सुपर्वोत्करं ।
भूयोभिर्व्रतिभिर्गुणैः परिवृता वेगादलंचक्रिरे
सामोदं सरसं सरोरुहवनं लीलामराला इव ॥ २८ ॥
अर्हंतं परमेश्वरत्वकलितं संस्थाप्य विश्वोत्तमं
साक्षात्साहिअकब्बरस्य सदसि स्तोमैर्गवामुच्चकैः ।
यैः संमीलितलोचना विदधिरे मत्सरशूरैः धिया
वादोन्मादभृतो द्विजातिपतयो भद्रा निशाटा इव ॥२९॥
श्रीमत्साहिअकब्बरस्य सदसि सोरम्रपिभिर्भूरिभि
र्वादेर्वादिवरान् विजित्य समदानिंद्रान्द्विपेंद्रानिव ।
सर्वज्ञातपदुर्दिरैरजनयो दिग्मुखारणां स्फुरन्
यैः कैलास इवोज्ज्वलो निजयशःस्तंभो निखाने महान् ॥३०॥

दत्तसाहसयीरहीरविजयश्रीसूरिराजां पुरा
यच्छ्रीशाहिअकब्बरेण धरणीशक्रेण तत्प्रीतये ।
तद्यत्रेऽखिलमप्यबालमतिना यत्साज्जगत्साक्षिकं
तत्पत्रं फुरमाणसंज्ञमनघं सर्वादिशो व्यानशे ॥३१॥
किं च गोवृषभकासरकांताकासरा यमदृहं न हि नेयाः ।
मोच्यमेव मृतवित्तमशेषं बंदिनोऽपि हि न च ग्रहणीयाः ॥ ३२ ॥
यत्कलासलिलवाहविलासप्रीतचित्ततरुणाजनतुष्ट्यै ।
स्वीकृतं स्वयमकब्बरधात्रीस्वामिना सकलमेतदपीह ॥ ३३ ॥
चोलीबेगमनंदनेन वसुधाधीशेन सन्मानिता
गुर्वी गूर्ज्जरमेदिनीमनुदिनं स्वर्लोकविब्बोकिनीम् ।
सदृशा महसां भरेण सुभगा गाढं गुणोल्लासिनो
ये हारा इव कंठमंबुजदृशां कुर्वन्ति शोभास्पदम् ॥३४॥

इतश्च—

आमूगत्यप[प]यममवया ओकेशवंशेऽभव
च्छ्रेष्ठी श्रीशिवराज इत्यभिधया सौवर्णिकः पुण्यधीः ।
तत्पुत्रोऽजनि सीधरश्च तनयस्तस्याभवत्पर्वतः
[का]न्हाह्वोऽजनि तत्सुतश्च तनुजस्तस्यापि वाघाभिधः ॥३५॥
तस्याभूद्वछिआभिधश्च तनुजः ख्यातो रजाईमव-
स्तस्याभूत सुहासिणी[नि] गृहिणी पद्मेव पद्मापतेः ।
इंद्राणीसुरराजयोरिव मयः पुत्रस्तयोश्चाभव-
त्तेजःपाल इति महद्गुणमनाः पित्रोर्मनःप्रीतिकृत् ॥ ३६ ॥
[का]मस्येव रतिर्हरेरिव रमा गौरीव गौरीपते-
र्गीर्वाणेत्यल्दे इति प्रियतमा तस्याकृतिः [.........]
सौगर्थ्यासुमगी गुणी प्रणयिनी सम्यग्गुरुर्वादरौ

दत्तसाहसधीरहीरविजयश्रीसूरिराजां पुरा
यच्छ्रीशाहिअकब्बरेण धरणीशक्रेण तत्प्रीतये ।
तच्चक्रेऽखिलमप्यबालमतिना यत्साक्षगत्साक्षिकं
तत्पत्रं फुरमाणसंज्ञमनघं सर्वादिशो व्यानशे ॥३१॥
किं च गोवृषभकासरकासरा यमगृहं न हि नेयाः ।
मोच्यमेव मृतवित्तमशेषं वंदिनोऽपि हि न च ग्रहणीयाः ॥३२॥
यत्कलासलिलवाहविलासप्रीतचित्ततरुणाजनतुष्ट्यै ।
स्वीकृतं स्वयमकब्बरधात्रीस्वामिना सकलमेतदपीह ॥ ३३ ॥
चोलीबेगमनंदनेन वसुधाधीशेन सन्मानिता
गुर्व्वी गूर्ज्जरमेदिनीमनुदिनं स्वर्लोकविब्बोकिनीम् ।
सद्वृत्ता महसां भरेण सुभगा गाढं गुणोल्लासिनो
ये हारा इव कंठमंबुजदृशां कुर्वन्ति शोभास्पदम् ॥३४॥

इतश्च—

आभूरान्वय[प]द्मपद्मसवया ओकेशवंशेऽभव
च्छ्रेष्ठी श्रीशिवराज इत्यभिधया सौवर्णिकः पुण्यधीः ।
तत्पुत्रोऽजनि सीधरश्च तनयस्तस्याभवत्पर्वतः
[का]लाह्नोऽजनि तत्सुतश्च तनुजस्तस्यापि वाघाभिधः ॥३५॥
तस्याभूच्छिआभिधश्च तनुजः ख्यातो रजाईभव-
स्तस्याभूच्च सुहासिणी[ति] गृहिणी पद्मेव पद्मापतेः ।
इंद्राणीसुरराजयोरिव जयः पुत्रस्तयोश्चाभव-
त्तेजःपाल इति महृष्टसुमनाः पित्रोर्मनःप्रीतिकृत् ॥ ३६ ॥
[का]मस्येव रतिर्हरेरिव रमा गौरीव गौरीपते-
रासीत्तेजलदे इति प्रियतमा तस्याकृतिः [.........]
भोगश्रीसुभगौ गुरौ प्रणयिनौ शश्वत्सुपर्वादरौ

पौलोमीत्रिदशेश्वराविव सुखं तौ दंपती भेजतुः ॥३७॥
वैराग्यवारिनिधिपूर्णनिशाकराणां
तेषां च हीरविजयप्रतिसिंधुराणाम् ।
सौभाग्य[भा]ग्यपरभागविभासुराणां
तेषां पुनर्विजयसेनमुनीश्वराणाम् ॥ ३८ ॥
वाग्भिर्मुधाकृतसुधाभिरुदंचिचेताः
श्राद्धः स शोभनमना भजति स्म भावम् ।
श्रीसं[घभ]क्तिघनदानजिनेंद्रचैत्यो-
द्धारादिकर्म्मसु भृशं सुकृतिप्रियेषु ॥ ३९ ॥
(विशेषकम् ।)

ग्रहैः प्रशस्तेऽह्नि सुपार्श्वभर्त्तु-
[र]नन्तभर्त्तुश्च शुभां प्रतिष्ठाम् ।
सोऽचीकरत्पद्युगभूप १६४६ वर्षे
हर्षेण सौवर्णिकतेजपालः ॥ ४० ॥
आदावार्षभिरत्र तिर्थतिलके शत्रुं[ज]येऽचीकरं-
श्चैत्यं चैत्यकरं द्रुयोर्मणिगणस्वर्णादिभिर्भासुरम् ।
अत्रान्येपि भुजार्जितां फलवतीमुर्वीः सृजंतः श्रीयं
[प्रा]सादं तदनुक्रमेण बहवश्चाकारयन् भूभुजः ॥४२॥
तीर्थेऽत्र साधुकरमाभिधो धनी सिद्धिसिद्धितिथि १५८८ संख्ये।
चैत्यम[ची] करदुक्केरानंदविमलमुनिराजाम् ॥ ४३ ॥
तं वीक्ष्य जीर्णं भगवद्विहारं
स तेजपालः स्वहृदीति दध्यौ ।
भावी कदा सो ऽवसरो वरीयान्
यत्रा ऽत्र चैत्यं भविता नवीनम् ॥ ४४ ॥

अन्येद्युः स्वगुरूपदेशशरदा कामं वलक्षीकृत-
स्वांतांभाः स वणिग् व[र]पुरवरे श्रीस्तंभतीर्थे वसन्।
तीर्थे श्रीमति तुंगतीर्थतिलके शत्रुंजयेऽर्हद्गृहो-
द्धारं कर्तुमना अजायततमां साफल्यमिच्छन् श्रियः ॥४५॥

अत्र स्यात् सुकृतं कृतं तनुमतां श्रेयः श्रियां कारणं
मत्वैवं निजपूर्वजव्रजमहानंदप्रमोदाप्तये ।
तीर्थे श्रीविमलाचले ऽतिविमले मौलेऽर्हतो मंदिरे
जीर्णोद्धारमकारयत्स सुकृती कुंतीतनूजन्मवत् ॥ ४६ ॥

शृङ्गेण भिन्नगगनांगणमेतदुच्चै-
श्चैत्यं चकास्ति शिखरस्थितहेमकुंभम् ।
हस्तेषु ५२ हस्तमितमुच्चमुपैति नाक-
लक्ष्मीं विजेतुमिव काममखर्वगर्वाम् ॥ ४७ ॥

यत्रार्हदोकसि सितागरकुंभिकुंभाः
कुंभा विभांति शरवेदकरेंदु १२४५ संख्याः ।
किं सेवितुं प्रभुमयुः प्रचुरप्रताप-
पूरैर्जिता दिनकराः कृतनैकरूपाः ॥ ४८ ॥

उन्मूलितप्रमदभूमिरुहालवेपान्
विश्वेषु विघ्नकरिणो युगपन्निहंतुम् ।
सन्नाः स्म इत्यमभिधातुमिवेंदुनेत्राः (२१)
सिंहा विभांत्युपगता जिनधाम्नि यत्र ॥ ४९ ॥

योगिन्यो यत्र शोभंते चतस्रो जिनवेश्मनि ।
निषेवितुमिवाक्रांताः प्रतापैरागता दिशः ॥ ५० ॥
रात्रेर्व दिशां पाल्या [···]यत्रार्हदालये ।
मूर्तिमंत×क्रियापात्रा धर्मासत्संयमिनामपी ॥ ५१ ॥

द्वासप्ततिः श्रियमयंति जिनेंद्रचंद्र-
विंबानि देवकुलिकासु च तावतीषु ।
द्वासप्ततेः श्रितजनालिकलालतानां
किं कुड्मला ऽपरिमलैर्भुवनं भरंतः ॥ ५२ ॥
राजंते यत्र चत्वारो गवाक्षा जिनवेश्मनि ।
विरंचेरिव वक्त्राणि विश्वाकारणहेतवे ॥ ५३ ॥
यत्र चैत्ये विराजंते चत्वारश्च तपोधनाः ।
अमी धर्म्माः किमायाताः प्रभूपास्त्यै वपुर्भृतः ॥ ५४ ॥
पंचालिकाः श्रियमयंति जिनेंद्रधाम्नि
द्वात्रिंशदिंद्ररमणीभरजैत्ररूपाः ।
ज्ञात्वा पतीनिह जिने किमु लक्षणक्ष्मा-
राजां प्रिया निजनिजेशनिभालनोत्काः ॥ ५५ ॥
द्वात्रिंशदुत्तमतमानि च तोरणानि
राजंति यत्र जिनधाम्नि मनोहराणि ।
किं तीर्थकृद्दर्शनलक्ष्मिमृगेक्षणाना-
मंदोलनानि सरलानि सुखासनानि ॥ ५६ ॥
गजाश्चतुर्विंशतिरऽद्रितुंगा
विभांति शस्ता जिनधाम्नि यत्र ।
देवाश्चतुर्विंशतिरीशभक्त्यै
किमागताः कुञ्जररूपभाजः ॥ ५७ ॥
स्तंभाश्चतुस्सप्ततिरद्रिराजो-
त्तुंगा विभांतीह जिनेंद्रचैत्ये ।
दिशामधीशैः सह सर्व्वे इंद्राः
किमाप्तभक्त्यै समुपेयिवांसः ॥ ५८ ॥ ❁ ॥

स्वं नंदपयोधिभूरसनि १६४९ मिते वर्षे सुखोत्कर्षकृत्
सातारव्याद् जसुठक्कुरस्य सुकृतारामैकपाथोमुचः।
मात्रादे धाछिआसुतेन सुधिया शत्रुंजये कारितं
दृष्ट्वा[illegible]दनीर्थचैत्यमतुलितं केषां न चित्ते रतिः ॥५९॥
येन्य मनुणांमिर धर्ममेदिनी-
भुजां गुरुं मीणितविश्वविष्टपम् ।
शत्रुंजयोन्नीभृति नंदिवर्द्धना-
भिधं सदा पश्यतु वाञ्छितानि यः ॥ ६० ॥
[-]यः प्रभाभरविनिर्मितनेत्रशैत्ये
चैत्ये [illegible] भूरिरभवद् विभवव्ययो यः ।
[illegible] वदंति मनुजा इति तेजपालं
[illegible]प्रधानेन धनव्ययेन ॥ ६१ ॥
[illegible] गगनबाणकला १६५० मितेऽब्दे
[illegible] चकार गुरुनाथ स तेजपालः ।
[illegible] गुरुभिः प्रतिष्ठा
[illegible]गुरुभिः ॥ ६२ ॥
[illegible]
[illegible] मथाह् ।
[illegible]
[illegible] ॥ ६३ ॥
[illegible] श्रीरामजीकारिते
[illegible] द्वितीयं शुभम् ।
[illegible]
[illegible] ॥ ६४ ॥

एभिर्विश्वविसारिभिर्द्युतिभरैरत्यर्थसंमुंत्रितोद्-
योतो दिक्ष्वखिलासु निर्जरपतिः स्वर्लोकपालैरिव ।
श्रीशत्रुंजयशैलमौलिमुकुटं चैत्यैश्चतुर्भिर्युतः
प्रासादो ऽद्रिमनोविनोदकमलाचैत्यं चिरं नंदतु ॥ ६५ ॥
वस्ताभिधस्य वरसूत्रधरस्य शिल्पं
चैत्यं चिरादिदमुदीक्ष्य निरीक्षणीयम् ।
शिष्यत्वमिच्छति कलाकलितोऽपि विश्व-
कर्माऽस्य शिल्पिपटले भवितुं प्रसिद्धः ॥ ६६ ॥
सदाचाराध्वीनां कमलविजयाह्वानसुधियां
पदद्वंद्वांभोजभ्रमरसदृशो हेमविजयः ।
अलंकारैराढ्यां स्त्रियमिव शुभां यां विहितवान्
प्रशस्तिः श[स्तै]षा जगति चिरकालं विजयताम् ॥६७॥
इति सौवर्णिकसाह श्रीतेजःपालोद्धृतविमलाचल-
मण्डनश्रीआदीशमूलप्रासादप्रशस्तिः ॥*॥
बुधसहजसागराणां विनेयजयसागरोऽलिखद्वर्णैः
शिल्पिभ्यामुत्कीर्णा माधवनानाभिधानाभ्याम् ॥ ६८ ॥

(एपिग्राफिआ इण्डिका—२।५०-५९)

(१३)

ॐ ॥ स्वस्ति श्रीसंवत् १६५२ वर्षे मार्गे वदि २ सोमवा-
सरे पुष्यनक्षत्रे निष्प्रतिमसंवेगवैराग्यनिःस्पृहतादिगुणरंजितेन सा-
हिश्रीअकब्बरनरेंद्रेण प्रतिवर्षं पाण्मासिकसकलजंतुजाताभयदानप्र-
वर्तनसर्वकालीनगवादिवधनिवर्तनजीजिआदिकरमोचनशुंल्काभि-
धानकरमोचनपूर्वकश्रीशत्रुंजयतीर्थसमर्पणादिपुरस्सरं प्रदत्तबहुब-

हुमानानां नानादेशीयसंघसमुदायेन सह श्रीशत्रुंजये कृतयात्राणां जगद्विख्यातमहिमपात्राणां सं० १६५२ वर्षे भाद्रसितैकादश्यां उन्नतदुर्गे अनशनपूर्वकं महोत्सवेन साधितोत्तमार्थानां तपागच्छाधिराजभट्टारकश्रीहीरविजयसूरीणां पादुकाः कारि० स्तंभतीर्थीय सं०उदयकरणेन म० भ० श्रीविजयसेनसूरिभिः ॥ महोपाध्यायश्रीकल्याणविजयगणयः पं० घनविजयगणिभ्यां स[ह]प्रणमंति ॥ एताश्च भ[वा""""रा]राध्यमानाश्चिरं [नंद]तु ॥श्रीः॥

(एपिग्राफिआ इण्डिका-२५९)

(१४)

१६७५ वैशाख शुदि १३ शुक्रे संघवालगोत्रे कोचरसंताने सा० केल्हा पुत्र सा० धन्ना पु० नरसिंघ पु० कुंअरा पु० नच्छा भार्या नवरंगदे पु० सुरताण भार्या सैंदूरदे पुत्र श्रीशत्रुंजयतीर्थयात्राविधानसंप्राप्तसंघपतितिलकसप्तक्षेत्रोप्तस्ववित्त रा० पेतसी भा० सोभागदे पु० पदमसी भार्या प्रेमलदे पु० इंद्रजी भार्या बा० वीरमदे द्वितीयपुत्र सोमसी स्वलघुपुत्र सा० विमलसी भार्या लाडिमदे पुत्र पोमसी द्वितीय भार्या विमलादे पुत्र दूजणसी पोमसी भार्या केसरदे पुत्र वि० डूंगरसी प्रमुखपुत्रपौत्रप्रपौत्रपरिवारसहितेन चतुर्मुखविहारपूर्वाभिमुखस्थाने..................देवगृहिका कुटुंबश्रेयोर्थं कारिता श्रीबृहत्खरतरगच्छाधिराजयुगप्रधानश्रीजिनसिंहसूरिपट्टालंकारक(०)शत्रुंजयाष्टमोद्धारप्रतिष्ठाकारकश्रीजिनराजसूरिसूरि [समाजराजाधिराजैः ॥]

(एपिग्राफिआ इण्डिका-२६०).

(१५)

॥ सं० १६७५ वैशाख शुदि १३ तिथौ शुक्रवारे सुरताणनूरदीनजहांगीरसवाईविजयिराज्ये । श्रीअहम्मदा[वाद]वास्तव्य प्राग्वाटज्ञातीय लघुशाखाप्रदीपक सं० माईआ भार्या नाकू पुत्र सं० जोगी भार्या जसमादे पुत्ररत्न सकलसुश्रावककर्तव्यताकरणविहितयत्न सं० सोमजी भार्या राजलदे पुत्र संघपति रूपजीकेन भार्या जेठी पुत्र चि० उदयवंत बाई कोडी कुंअरि प्रमुखसारपरिवारसहितेन स्वयंकारितसप्राकार श्रीविमलाचलोपरि मूलोद्धारसारचतुर्मुखविहारशृंगारकश्रीयुगादिदेवप्रतिष्ठायां श्रीआदिनाथपादुके परमप्रमोदाय कारिते प्रतिष्ठिते च श्रीबृहत्खरतरगच्छाधिराजश्रीजिनराजसूरिसूरिशिरस्तिलकैः॥ प्रणमति भूवनकीर्तिगणिः॥

(पविप्राकिश्रा इण्डिका-२। ६०)

(१६)

संवत् १६७५ वैशाख शुदि १३ शुक्रे। ओसवालज्ञातीय लोढागोत्रीय सा० रायमल्ल भार्या रंगादे पुत्र सा० जयवंत भार्या जयवंतदे पुत्र विविधपुण्यकर्मकारक श्रीशत्रुंजययात्राविधानसंप्राप्तसंघपतितिलक सं० राजसीकेन भार्या कसुंभदेव सुरंगदे पु० अपयराज भार्या अहकारदे पु० अजयराज स्वभ्रातृ सं० अमीपाल भार्या गूजरदे पु० वीरधवल भा० [जु] गतादे स्वलघुभ्रातृ सं० वीरपाल भार्या लीलादे प्रमुख परिवारसहितेन श्रीआदिनाथपादुके कारिते प्रतिष्ठिते युगप्रधानश्रीजि[न]सिंहसूरिपट्टोद्द्योतक श्रीजिनराजसूरिभिः श्रीशत्रुंजयोद्धारप्रतिष्ठायां श्रीबृहत्खरतरगच्छाधिराजैः॥

(पविप्राकिश्रा इण्डिका-२।११)

(१७)

सं. १६७५ मिते सुरताणनूरदीनजहांगीरसवाईविजयराज्ये साहिजादासुरताण पोस[ह]मवरे श्रीराजीनगरे सोवईसाहियानसुरताणपुरमे वैशाख सित १३ शुक्रे श्रीअहम्मदावादवास्तव्य लघुशाखाप्रकटप्राग्वाटज्ञातीय सं० देवराज भार्या [ह]टी पुत्र सं० गोपाल भार्या राजू पुत्र सं० राजा पुत्र सं० साईआ भार्या नाकू पुत्र सं० जोग भार्या जसमादे पुत्ररत्न श्रीशत्रुंजयतीर्थयात्राविधानसंप्राप्तश्रीसंघपतितिलकनवीनजिनभवनबिंबप्रतिष्ठासाधर्मिकवात्सल्यादिधर्मश्रेयोप्तस्ववित्त सं० सोमजी भार्या राजलदे कुक्षिरत्न राजसभाशृंगार सं० [रू]पजीकेन पितृव्य सं० शिवा स्ववृद्धभ्रातृ रत्नजी पुत्र सुंदर[दास] सपर लघुभ्रातृ पीमजी पुत्र रविजी स्वभार्या जेठी पु० उदयवंत पितामह भ्रातृ सं० नाथा पुत्र सं० सूरजी प्रमुखसारपरिवारसहितेन स्वयं समुद्धारितसप्राकारश्रीविमलाचलोपरि मूलोद्धारसारचतुर्मुखविहारशृंगारहारश्रीआदिनाथबिंबं कारितं प्रतिष्ठितं च श्रीमहावीरदेवपट्टानुपट्टाविच्छिन्नपरंपरायातश्रीउद्द्योतनसूरिश्रीवर्धमानसूरि वसतिमार्गप्रकाशकश्रीजिनेश्वरसूरि श्रीजिनचंद्रसूरि नवांगवृत्तिकारकश्रीस्तंभनपार्श्वनाथप्रकटकश्रीअभयदेवसूरि श्रीजिनवल्लभसूरि देवताप्रदत्तयुगप्रधानपदश्रीजिनदत्तसूरि श्रीजिनचंद्रसूरि श्रीजिनपतिसूरि श्रीजिनेश्वरसूरि श्रीजिनप्रबोधसूरि श्रीजिनचंद्रसूरि श्रीजिनकुशलसूरि श्रीजिनपद्मसूरि श्रीजिनलब्धिसूरि श्रीजिनचंद्रसूरि श्रीजिनोदयसूरि श्रीजिनराजसूरि श्रीजिनभद्रसूरि श्रीजिनचंद्रसूरि श्रीजिनसमुद्रसूरि श्रीजिनहंससूरि श्रीजिनमाणिक्यसूरि दिल्लीपतिपातसाहिश्रीअकब्बरप्रतिबोधकयुगप्रधानविरुदधारकसकलदेशाष्टाह्निकामा-

रिमवर्त्तावक फुरित जहांगीरसाहिरंजकतत्स्वमण्डलचहिष्कृतसाधुर-क्षकयुगप्रधान श्रीजिनचंद्रसूरि मंत्रिकर्मचंद्रकारितसपादकोटिवित्त-व्ययरूपनंदिमहोत्सवप्रकारकठिनकाश्मीरादिदेशविहारकारक श्री-अकब्बरसाहिमनःकमलभ्रमरानुकारक वर्षावधिजलधिजलजंतुजा-तघातनिवर्तक श्रीपुरगोलकुंडागजणाप्रमुखदेशामारिप्रवर्त्तकसकल-विद्याप्रधानजहांगीरनूरदीनमहम्मदपातिसाहिप्रदत्तयुगप्रधानपद-श्रीजिनसिंहसूरि पट्टालंकारकश्रीअंबिकावरधारकतद्बलवाचितपं-याणीपुरप्रकटितचिरंतनप्रतिमाप्रशस्ति[व-]रबोहित्यवंशीय सा० धर्मसी धारलदे दारक चतुःशास्त्रपारीणधुरीणशृंगारकभट्टारकवृं-दारक श्रीजिनराजसूरिसूरिशिरो[मुकुटैः ॥] आचार्य श्रीजिनसाग-रसूरि। श्रीजयसोम महोपाध्याय श्रीगुणविनयोपाध्याय श्रीधर्म-निधानोपाध्याय पं० आनंदकीर्ति स्वलघुसहोदरवा० [भद्रसेनादि-सत्परिकरैः ॥]

(एपिग्राफिआ इण्डिका-२,६२)

(१८)

संवत् १६७५ प्रमिते सुरताणनूरदीनजहांगीरसवाईविजयरा-ज्ये साहिजादा सुरताणपोस[रू]प्रवरे राजनगरे सोवरसाहियान सुर-ताणपुरमे॥ वैशाख सित १३ शुक्रे। श्रीअहम्मदावादवास्तव्य प्राग्वा-टज्ञातीय से० देवराज भार्या [रू]डी पुत्र से० गोपाल भा० राजू पु० से० राजा पु० साईआ भा० नाकू पु० सं० जोगी भार्या जसमादे पुत्ररत्न० श्रीशत्रुंजयतीर्थयात्राविधानसंप्राप्तसंघपतितिलकनवीन-जिनभवनबिंबप्रतिष्ठासाधर्मिकवात्सल्यादिधर्म्मक्षेत्रोप्तस्ववित्त सं० सोमजी भार्या राजलदे कुक्षिरत्न संघपति [रू]पजीकेन पि-तृव्य सं० शिवा स्वरुद्धभ्रातृ रत्नजी सुत सुंदरदास सषर लघुभ्रातृ

षीमजी पुत्र रविजी पितामहभ्रातृ सं० नाया पुत्र सूरजी स्वपुत्र उदयवंत प्रमुखपरिवृतेन स्वयंसमुन्नतसप्राकारश्रीविमलाचलोपरि मूलोद्धारसारचतुर्मुखविहारशृंगारश्रीआदिनाथबिंबं कारितं प्रतिष्ठितं च श्रीमहावीरदेवाविच्छिन्नपरंपरायात श्रीउद्योतनसूरि श्रीवर्द्धमानसूरि वसतिमार्गप्रकाशक श्रीजिनेश्वरसूरि श्रीजिनचंद्रसूरि नवांगवृत्तिकारक श्रीस्तंभनकपार्श्वप्रकटक श्रीअभयदेवसूरि श्रीजिनवल्लभसूरि युगप्रधानश्रीजिनदत्तसूरिपाद श्रीजिनभद्रसूरिपाद श्रीअकबरप्रतिबोधक तत्पट्टत्तयुगप्रधानपदधारक सकलदेशाष्टाह्निकामारिपालक षाण्मासिकाभयदानदायकयुगप्रधान श्रीजिनचंद्रसूरि मंत्रिकर्मचंद्रकारित श्रीअकबरसाहिसमक्षसपादशतलक्षवित्तव्ययरूपनंदिमहोत्सवविस्तारविहितकठिनकाश्मीरादिदेशविहारमधुरतरातिशायिस्ववचनचातुरीरंजितानेकहिंदुकतुरुष्काधिपति श्रीअकब्बरसाहि श्रीकारश्रीपुरगोलकुंडागज्जणाप्रमुखदेशामारिप्रवर्तकवर्षावधिजलधिजलजंतुजातयातनिवर्तकसुरताणनूरदीजहांगीरसाहिप्रदत्तयुगप्रधानविरुदप्रधान श्रीजिनसिंहसूरि पट्टप्रभाकरसमुपलब्ध श्रीअंबिकावरबोहित्थवंशीय सा०धर्मसी धारलदे नंदन भट्टारकचक्रचक्रवर्तिभट्टारकशिरस्तिलक श्रीजिनराजसूरिसूरिराजैः ॥ श्रीबृहत्खरतरगच्छाधिराजैः ॥ आचार्यश्रीजिनसागरसूरि पं० आनंदकीर्ति स्वलघुभ्रातृ वा० भद्रसेनादिसत्परिकरैः ॥

(एपिग्राफिआ इण्डिका-२६२)

(१९)

संवत् १६७५ मिते सुरताणनूरदीजहांगीरसावाईविजयराज्ये साहियादासुरताणपोस [द्] मवरे राजनगरे सोवईसाहियानसुरताणपुरमे वैशाख सित १३ शुक्रे श्रीअहम्मदावादवास्तव्यप्राग्वाटज्ञातीय से० देवराज सा० (द्) दी पुत्र से० गोपाल

भार्या रानू पुत्र सं० राजा पुत्र सं० माईआ भार्या नाकू पुत्र सं० जोगी भार्या जसमादे पु० श्रीशत्रुंजयतीर्थयात्राविधानसंप्राप्तसंघपतितिलकसर्वोनाजिनभवनबिंबकारापणदिव्यवान्यान्यादिपदसंशोभमविग सं० सोदमी भार्या राजलदे पुत्ररत्न संघपति [रू] पसी बेन सिरुपदे प्रिया लाच्छी स्वसहृदभ्रातृरत्न रामजी [पु०] गुं- [डदास] स्वलघुभ्रातृ धीरजी पुत्र रविजी दिनाकरभ्रातृ सं० माधा पुत्र सूरज स्वपुत्र उदयवंत प्रमुखपरिवारसहितेन स्वयंसमुद्धारितसमाधार श्रीविक्रमपुरगोपरि मूलोद्धारसारचतुर्जैत्यविहारशृंगारसार श्रीआदिनाथबिंबं कारितं प्रतिष्ठितं च श्रीमहावीरदेवाविच्छिन्नपरंपरायात श्रीबृहत्खरतरगच्छाधिराज श्रीअकबरसाहिप्रतिबोधक तत्प्रदत्तयुगप्रधानविरुदधारकपाण्मासिकाभयदानदायक सकलदेशाष्टाह्निकामारिप्रवर्तावकयुगप्रधान श्रीजिनचंद्रसूरि मंत्रिमुख्यकर्मचंद्रकारित श्रीअकबरसाहिप्रदत्तपादशुलक्षविणन्यपरूपनंदिपदमहोत्सवविस्तारविहितवाटिनकाश्मीरादिदेशविहारमधुरतरातिशायिब्बचनचातुरीरंजितानेकहिंदुकतुरष्कराजाधिप श्रीअकबरसाहि श्रीकारश्रीपुरगोलकुंडागजणाप्रमुखदेशामारिप्रवर्तकसर्वत्रजिनजलचरजंतुजातघातनिवर्तकसुरत्राणनूरदीजहांगीरप्रदत्तयुगप्रधानपदधारकसकलविद्याप्रधानयुगप्रधान श्रीजिनसिंहसूरि पट्टप्रभाकर श्रीअंबिकावरप्रवाचितयंपाणीपुरप्रकटितचिरंतनमहिमप्रशस्तिवर्णाक्षरबोहित्यवंशीय सा० धर्मसी धारलदे नंदन भट्टारकशिरोमणि श्रीजिनराजसूरि सूरिपुरंदरैः ॥ आचार्य श्रीजिनसागरसूरि श्रीजयसोममहोपाध्याय श्रीगुणविनयोपाध्याय श्रीधर्मनिधानोपाध्याय पं० आनंदकीर्ति स्वलघुभ्रातृ वा० भद्रसेन पं० राजधीर पं० भुवनराजादिसत्परिकरैः ॥

(एपिग्राफिआ इण्डिका-२।६२)

(२०)

संवत् १६७८ प्रमिते सुरताणनूरदीजहांगीरसवाईविजयि-राज्ये साहिजादासुरताणपोस[रु]मवरे श्रीराजनगरे सोबइसाहि-आनसुरताणपुरमे वैशाख सित १३ शुक्रे श्रीअहम्मदावादवास्तव्य प्राग्वाटज्ञातीय से० देवराज भार्या (हू)डी पुत्र से० गोपाल भार्या राजू पुत्र से० राजा पु० सं० साईआ भार्या नाकू पुत्र सं० जोगी भार्या जसमादे पुत्र श्रीशत्रुंजयतीर्थयात्राविधानसंप्राप्तसंघ-पतिपदवीकनवीनजिनभवनविंबप्रतिष्ठासाधर्म्मिवात्सल्यादिसत्कर्म-धर्मकारक सं० सोमजी भार्या राजलदे पुत्ररत्न संघपति [इ] पजीकेन भार्या जेठी पुत्र उदयवंत पितृव्य सं० शिवा स्ववृद्ध-भ्रातृ रत्नजी पुत्र सुंदरदास सपर स्वलघुभ्रातृ पीमजी सुत रविजी पितामहभ्रातृ सं० नाथा० पुत्र [सं०] सूरजी प्रमुखपरि-वारसाहितेन स्वयं कारितसप्राकारश्रीविमलाचलोपरि मूलोद्धार-सारचतुर्मुखविहारशृंगारकश्रीआदिनाथविंबं कारितं प्रतिष्ठितं च श्रीवीरतीर्थकराविच्छिन्नपरंपरायात श्रीबृहत्खरतरगच्छाधिप श्री-अकबरसाहिप्रतिबोधकतत्प्रदत्तयुगप्रधानविरुद्धारकसकलदेशाष्टा-हिकामारिप्रवर्त्तकयुगप्रधान श्रीजिनचंद्रसूरि श्रीअकबरसाहिं-जहांविविधजीवदयाप्रग्राहकसुरताणनुरदीजहांगीरसवाईप्रदत्तयु-गप्रधानविरुद्धारकयुगप्रधान श्रीजिनसिंहसूरि पट्टविभूषणबोहित्थ-वंशीय सा० धर्मसी धारलदे नंदन भट्टारकचक्रचूडामणि श्रीजि-नराजसूरिसूरिशिरोमणिभि ॥ आचार्य श्रीजिनसागरसूरि पं० आनंदकीर्ति स्वल्पभ्रमहोदर वा० भद्रसेनादिसत्परिकरैः ॥

(एपिग्राफिआ इण्डिका-२।६३)

(२१)

॥ ॐ ॥

स्वस्ति श्रीवत्सभर्तापि न विष्णुश्चतुराननः।
न ब्रह्मा यो वृषांकोपि न रुद्रः स जिनः श्रिये ॥ १ ॥
संवत् १६७६ वर्षे शाके १५४१ प्रवर्तमाने
समग्रदेशशृंगारहारानिलकोपमम्।
अनेकेभ्य गृहाकीर्णं नवीनपुरमुत्तमम् ॥ २ ॥
अभ्रंलिहविहाराग्रध्वजांशुकहृतातपम्।
रूप्यस्वर्णमणिव्याप्तचतुष्पथविराजितम् ॥ ३ ॥
(युग्मम्।)
तत्र राजा [प्र]नास्ति श्रीजसवंताभिधो नृपः।
यामश्रीशत्रुशल्याह्वकुलांबरनभोमणिः ॥ ४ ॥
यत्प्रतापाग्निसंतापसंतप्त इव तापनः।
निर्म्माति जलधौ नित्यमुन्मज्जननिमज्जने ॥ ५ ॥
(युग्मम्।)
बभूवुः श्रीमहावीरपट्टानुक्रमभूषणाः।
श्रीअंचलगणाधीशा आर्य्यरक्षितसूरयः ॥ ६ ॥
तत्पट्टपंकजादित्याः सूरिश्रीजयसिंहकाः।
श्रीधर्म्मघोषसूरींद्रा महेंद्रासिंहसूरयः ॥ ७ ॥
श्रीसिंहप्रभसूरीशाः सूरयो ऽजितसिंहकाः।
श्रीमद्देवेन्द्रसूरीशाः श्रीधर्म्मप्रभसूरयः ॥ ८ ॥
श्रीसिंहतिलकाह्वाश्च श्रीम[हे]न्द्रप्रभाभिधाः।
श्रीमंतो मेरुतुंगाख्या बभूवुः सूरयस्ततः ॥ ९ ॥
समग्रगुणसंपूर्णाः सूरिश्रीजयकीर्तयः
तत्पदेऽथ गुरुसाधुश्रीजयकेसरिसूरयः ॥ १० ॥

श्रीनिर्दोषसमुद्राख्यसूरयो भूरिकीर्त्तयः ।
भावसागरसूरिस्तस्मात्तोऽभूवन् गणाधिपाः ॥ ११ ॥
श्रीमद्गुणनिधानाख्यसूरयस्तत्पदेऽभवन् ।
पुण्यवन्तः श्रीमन्तः सूरिश्रीधर्ममूर्तयः ॥ १२ ॥
तत्पट्टे [illegible] गणिसंनिभाः ।
सन्ति सूरिराज श्रीपूज्य कल्याणसागराः ॥ १३ ॥
[illegible] वासुपूज्येजिनाभिभूषणः ।
[illegible] भार्याज्ञानगोत्रकः ॥ १४ ॥
[illegible] ऽथ तत्पुत्रः सिंहनामा सदंगजः ।
[illegible] तत्पुत्रः [illegible] ऽभवत् ॥ १५ ॥
[illegible] नागजी [illegible] ।
[illegible] ॥ १६ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ १७ ॥
[illegible] ।
[illegible] ।
[illegible] ॥ १८ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ १९ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ २० ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ २१ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ २२ ॥

प्रागुक्तवत्सरे रम्ये माधवार्ज्जुनपक्षके ।
रोहिणीभतृतीयायां बुधवासरसंयुजि ॥ २३ ॥
श्रीशांतिनाथमुख्यानां जिनानां चतुरुत्तरा ।
द्विशती प्रतिमा हृद्या भारिताश्च प्रतिष्ठिताः ॥ २४ ॥
(युग्मम् ।)
पुनर्निजबहुद्रव्यसफलीकरणकृते ।
श्रीनव्यनगरे ऽकारि प्रासादः शैलसंनिभः ॥ २५ ॥
द्वासप्ततिजिनौकोभिर्वेष्टितश्च चतुर्मुखैः ।
कैलासपर्व्वतोत्तुंगरशाभिः शोभितो ऽभितः ॥ २६ ॥
(युग्मम् ।)
साहिश्रीपद्मसिंहेनाऽकारि शत्रुंजयोपरि ।
उत्तुंगतोरणः श्रीमान् प्रासादः शिखरोन्नतः ॥ २७ ॥
यं दृष्ट्वा भविकाः सर्वे चिंतयंति स्वचेतसि ।
उर्ध्वभूतः किमेषोऽद्रिर्दृश्यते ऽभ्रंलिहो यतः ॥ २८ ॥
येन श्रीतीर्थराजोऽयं राजते सावतंसकः ।
प्रतिमाः स्थापितास्तत्र श्रीश्रेयांसमुखाऽर्हताम् ॥ २९ ॥

तथा च-संवत् १६७६ वर्षे फाल्गुन सित द्वितीयायां तिथौ दैत्यगुरुवासरे रेवतीनक्षत्रे श्रीमतो नव्यनगरात् साहिश्रीपद्मसीकेन श्रीभरतचक्रवर्त्तिनिर्म्मितसंघसदृशं महासंघं कृत्वा श्रीअंचलगणाधीश्वरभट्टारकपुरंदरयुगप्रधानपूज्यराजश्री ५ श्रीकल्याणसागरसूरीश्वरैः सार्द्धं श्रीविमलगिरितीर्थवरे समेत्य स्वयंकारितश्रीशत्रुंजयगिरिशिरःप्रासादे समहोत्सवं श्रीश्रेयांसप्रमुखजिनेश्वराणां शांतिबिंबानि स्थापितानि । सद्भिः पूज्यमानानि चिरं नंदतु ।

यावद्दिवाकरनिशाकरभूधरार्य्य-
रत्नाकरध्रुवधराः किल जाग्रतीह ।

श्रेयांसनाथजिनमंदिरमत्र तावत्
नंदत्वनेकभविकौघनिपेव्यमानम् ॥ १ ॥

वाचकश्रीविनयचंद्रगणिनां शिष्यमु० देवसागरेण विहिता प्रशस्तिः ॥

(एपिग्राफिआ इण्डिका-२।६४-६६)

(२२)

संवत् १६७५ वर्षे वैशाख शुदि १३ तिथौ शुक्रवारे श्रीमदंचलगच्छाधिराजपूज्य श्रीधर्म्ममूर्त्तिसूरि तत्पट्टालंकारसूरिप्रधाने युगप्रधानपूज्य श्रीकल्याणसागरसूरिविजयराज्ये श्री श्रीमालीज्ञातीय अहमदावादवास्तव्य साह भवान भार्या राजलदे पुत्र साह पीमजी सूपजी द्वाभ्यामेका देहरी कारापिता विमलाचले चतुर्मुखे ॥

(एपिग्राफिआ इण्डिका-२।६७)

(२३)

सं० १६७५ वैशाख सित १३ शुक्रे सुरताणनूरदीजहांगीरसवाईविजयिराज्ये । श्रीराजनगरवास्तव्यप्राग्वाटज्ञातीय सं० देवराज भार्या [रू]डी पुत्र सं० गोपाल भार्या राजू सुत राजा पुत्र सं० साईआ भार्या नाकू पुत्र सं० नाथा भार्या नारिंगदे पुत्ररत्न सं० सूरजीकेन भार्या सुपमादे पुत्रायित इंद्रजी सहितेन श्रीशांतिनाथबिंबं कारीतं प्रतिष्ठितं च श्रीबृहत्खतर[ग]च्छाधिराज श्रीअकबरपातसाहिभूपालप्रदत्तपाण्मासिकाभयदानतत्प्रदत्तयुगप्रधानबिरुदधारकसकलदेशाष्टाह्निकामारिप्रवर्तायकयुगप्रधान श्रीजिनचंद्रसूरिपट्टोद्दीपककठिनकाश्मीरादिदेशविहारकारक श्रीअकबरसाहिचित्तरंजनप्रपालित श्रीपुरगोलकुंडागज्जणाप्रमुखदेशामारि-

जहांगीरसाहिमदत्तयुगप्रधानपदधारि श्रीजिनसिंहसूरि पट्टोदयकारकभट्टारकशिरोरत्न श्रीजिनराजसूरि..........

(एपिग्राफिआ इण्डिका-२।६७)

(२४)

संवत् १६७५ वैशाख सित १३ शुक्रे सुरताणनूरदीजहांगीरसवाईविजयिराज्ये। श्रीराजनगरवास्तव्य प्राग्वाटज्ञातीय सं० साईआ भार्या नाकू पुत्र सं० जोगी भार्या जसमादे पुत्र विविध पुण्यकर्मोपार्जक सं० सोमजी भार्या राजलदे पु० सं० रतनजी भार्या सूजाणदे पुत्र २ सुंदरदास सपराभ्यां पितृनाम्ना श्रीशांतिनाथबिंबं कारितं प्रतिष्ठितं च श्रीबृहत्खरतरगच्छे युगप्रधानश्रीजिनचंद्रसूरि जहांगीरसाहिमदत्तयुगप्रधानविरुदधारकश्रीअकबरसाहिचित्तरंजककठिनकाश्मीरादिदेशविहारकारकयुगप्रधानश्रीजिनसिंहसूरि पट्टालंकारकबोहित्थवंशशृंगारकभट्टारकवृंदारक श्रीजिनराजसूरिसूरिमृगराजैः॥

(एपिग्राफिआ इण्डिका-२।६७)

(२५)

ॐ॥ संवत् १६७६ वैशाखासित ६ शुक्रे लघुशाखीय श्रीश्रीमालिज्ञातीय मंत्रि जीवा भार्या बाई रंगाई सुत मंत्रिख [वास] वाछाकेन भार्या बाई गंगाई प्रमुखकुटुंबयुतेन श्रेष्ठिभणसालीशिवजीप्रसादात् स्वयंप्रतिष्ठापितश्रीविमलनाथदेवकुलं कारितं। श्रीमत्तपागणगगनांगणगगनमणिसमानभट्टारकश्रीविजयदेवसूरीश्वरविजयिराज्ये॥

यावद्देवगिरिर्भाति यावत् शत्रुंजयाचलः ।
तावद्देवकुलं जीयात् श्रीवाछाकेन कारितं ॥ १ ॥

॥ श्रीः ॥

(एपिग्राफिआ इण्डिका-२।६८)

(२६)

॥ ॐ नमः श्रीमारुदेवादिवर्द्धमानांततीर्थंकराणां श्रीपुंडरीका-
द्यगौतमस्वामिपर्यंतेभ्यो गणधरेभ्यः सभ्यजनैः पूज्यमानेभ्यः
देवदानवेभ्यश्च । संवत् १६८२ ज्येष्ठ वदि १० शुक्रे श्रीजेसलमेरु-
[illegible]भांडशालिक सुश्रावककर्त्तव्यताप्रवीणधुरीण
सा० [illegible] भार्या [illegible] पुत्र पवित्र चारित्र स्तोत्र[illegible]-
[illegible]श्रीचिंतामणिनामपार्श्वनाथाभिरामप्रति-
[illegible]निकामप्रतापकसंपन्नयककरणी-
[illegible]सिद्धिप-
[illegible]श्रीशत्रुंजय[illegible]सं० था-
[illegible]] [illegible] १४५२ [illegible]
[illegible]
[illegible] प्रतिष्ठितं च श्रीबृहत्-
[illegible] पूज्यमानं चिरं नंद-
तु ।

(एपिग्राफिआ इण्डिका-२।६८)

(२७)

संवत् १६८३ वर्षे । पातिसाहजिहांगीरश्रीसलेमसाहभूमं-डलाखंडलविजयरा[ज्ये]। श्रीचक्रेश्वरीनमः ॥ ॐ ॥ महोपा-ध्यायश्री ५ श्रीहेममूर्तिगणिसद्गुरुभ्योनमः ॥ श्री ॥ ॐ ॥

॥ ॐ नमः ॥

स्वस्ति श्रीः शिवशंकरोऽपि गणभान् सर्वज्ञशत्रुंजयः
 शर्वः शंभुरपीश्वरश्च भगवान् गौरो वृषांको मृडः ।
गंगोमापतिरस्तकामविकृतिः सिद्धः कृपाऽनिम्नुती
 रुद्रो यो न परं धिये स जिनपः श्रीनाभिभूरस्तु मे ॥ १ ॥
उच्चैर्गौरिजटः कलंकरहितः गंतापदोपाऽपहः
 सोम्यः मासस[ ]पाऽदितकलः शुभ्रीभूताशोऽव्ययः ।
गौरांनोमृतभूरपास्तकलुषो जैवातृकः माणिना
 चंद्रः [कर्म] जयत्यहो जिनपतिः श्रीविश्वसेनिर्भदाम ॥ २ ॥
त्यक्त्वा राजीमतीं यः स्वनिहितहृदयानेकपन्नीः पी
 सिद्धिस्त्रीं भूरिरक्तामपि बहु चकमेऽनेकपत्नीदर्पाहः ।
लोके ख्यातस्तथापि स्फुरदतिशय (धान] ब्रह्मचारीतिनाम्ना
 स श्रीनेमिजिनेंद्रो दिशतु शिवसुखं शाश्वतं योगिनाथः ॥ ३ ॥
 चंचच्छारदचंद्रमा (स्व)ध्नधेयोविनिर्यद्वच-
  पेयूषोपनिषेकतो विषधरेणापि यद्देहं कुतम् ।
 देवत्वं सुकृतैकलभ्य[म]तुलं धरणानुबंधानिधः
  स श्रीपार्श्वजिनेश्वरस्तु सततं विघ्नापहं शाश्वतान् ।४।
 यस्य श्रीवरसार (सं] क्षितितले मार्तंडबिंबायते
  यद्वाक्यं भवतिग्मतापशमने पीयूषवद्गेहिनाम् ।

यद्ध्यानं [भ]विपापपंकदलने गंगांबुधारायते
श्रीसिद्धार्थनरेंद्रनंदनजिनः सोऽस्तु श्रिये सर्व्वदा ॥ ५ ॥

अथ पट्टावली ।

श्रीवर्द्धमानजिनराजपदक्रमेण
श्रीआर्यरक्षितमुनीश्वरसूरिराजाः ।
विद्यापगाजलधयो विधिपक्षगच्छ-
संस्थापका यतिवरा गुरवो बभूवुः ॥ ६ ॥

तद्यारुपट्टकमला[ज]लराजहंसा-
श्चारित्रमंजुकमलाश्रवणावतंसाः ।
गच्छाधिपा बुधवरा जयसिंहसूरि-
नामा[न उ-]ग्रदमलोरुगुणावदाताः ॥ ७ ॥

श्रीधर्म्मघोषगुरवो वरकीर्तिभाजः
सूरीश्वरास्तदनु पूज्यमहेंद्रसिंहाः ।
आसंस्ततः सकलसूरिशिरोवतंसाः
सिंहप्रभाभिधसुसाधुगुणप्रसिद्धाः ॥ ८ ॥

तेभ्यः क्रमेण गुरवो जिनसिंहसूरि-
गोत्रा बभूवुरथ पुज्यतमा गणेशाः ।
देवेंद्रसिंहगुरवोऽखिललोकमान्या
धर्म्मप्रभा मुनिवरा विधिपक्षनाथाः ॥ ९ ॥

पुज्याश्च सिंहतिलकास्तदनु प्रभूत-
भाग्या महेंद्रविभवो गुरवो बभूवुः ।
चक्रेश्वरीभगवतीविहितप्रसादाः
श्रीमेरुतुंगगुरवो नरदेववंद्याः ॥ १० ॥

तेभ्योऽभवन् गणधरा जयकीर्तिसूरि-
मुख्यास्ततश्च जयकेसरिसूरिराजः ।
सिद्धांतसागरगणाधिभुवस्ततोऽनु
श्रीभावसागरगुरुरुगुणा अभूवन् ॥ ११ ॥
तद्वंशपुष्करविभासनभानुरूपा
सूरीश्वराः सुगुण[नि]धयो बभूवुः ॥ षट्पदी ॥
तत्पट्टोदयशैलशृंगकिरणाः शास्त्रांबुधेः पारगा
भव्यस्वांतचकोरलासनलसत्पूर्णाभचंद्राननाः ।
श्रीमंतो विधिपक्षग[च्छ]तिलका वादींद्रपंचानना
आसन् श्रीगुरुधर्म्ममूर्तिगुरवः सूरींद्रवंशोद्भवः ॥ १२ ॥
तत्पट्टेऽथ जयंति मन्मथभटाहंकारसर्व्वोपमाः
श्रीकल्याणसमुद्रसूरिगुरवः कल्याणकंदांबुदाः ।
भव्यांभोजविबोधनैककिरणाः सद्ज्ञानपाथोधयः
श्रीमंतोऽत्र जयंति सूरिविभुभिः सेव्याः प्रभावोद्यताः ॥१३॥

श्रीश्रीमालज्ञातीय मंत्रीश्वरश्रीभंडारी तत्पुत्र मदं श्रीअमरसी पुत्र मदं श्रीकरण तत्पुत्र सा श्रीधना तत्पुत्र साह श्रीसोपा तत्पुत्र सा० श्रीवंत तद्भार्या उभयकुलानंददायिनी बाई श्रीसोभागदे तत्कुक्षिसरोराजहंस साह श्रीरूपं तद्भगिनी उभयकुलानंददायिनी परमश्राविका हीरबाई पुत्र पारीख श्रीसोमचं.द्र]श्रप्रतिशरिकरपुत्रया संवत् १६८३ वर्षे माघ सुदि त्रयोदशी तिथौ सोमवासरे [श्री] चंद्रप्रभस्वामिजिनमंदिरजीर्णोद्धारः कारितः। श्रीरामनगरवास्तव्य मदं भंडारी मसाद करावित पुतु तेहनइ पछी देही[इ] बाई श्री-हीरबाई हुई तेणीइ प..........(हिस्त्र ?) उद्धार करावित ॥

संघसहित ९१ वार यात्रा कीधी । स्वगुरुपक्षे पारिष श्रीगंगदास भार्या बाई गुरदे पुत्र पारिष श्रीकुंयरजी भार्या बाई कमलदे कुक्षिसमुत्पन्नेन [illegible] पारिषश्रीवीरजीपारिषश्रीहीराभिधानौ । पारिष वीरजी भार्या बाई हीरादे पुत्र पं० सोमचंद्रस्वभ्राता श्री० चंद्र[illegible]जिनबिंबं कारितं प्रतिष्ठितं च देवाधीश्वरस्वभावरत्न- [illegible] .... श्रीकोपुमी [illegible] [illegible] ....श्राविका श्रीहीरबाई पुत्री बाई कीर्ति [illegible] पारिष [illegible]जी [illegible] पारिष गुडीदासयुतेन ॥ संवत् १६[illegible] वर्षे माह सुदि त्रयोदशी सोमवासरे श्रीचंद्रप्रभ- [illegible] कारिता ॥ भट्टारकश्रीकल्याणसागरसूरिभिः प्रति- ष्ठितं च [illegible]श्रीरत्नसागरगणीनां कृतिरियं ॥ पंडितश्री[illegible] [illegible] ॥ पं० श्री[illegible]सागरगणीनां शिष्य मु० श्री० [illegible] लिखितम् ॥ श्रीजैनशासनमस्तु शुभं भवतु सर्वदा [illegible] ॥ [illegible] [illegible] [illegible] ॥

([illegible])

(४८)

[illegible]

([illegible])

(२९)

॥ ॐ ॥ संवत् १६८६ वर्षे चैत्रे सुदि १५ दिने दक्षण-
देशे देवगीरीनगरवास्तव्य श्रीमालीज्ञातीय लघुशाषीय तुकजी-
भार्या बा० तेजलदे सुत सा० हासुजी भार्या बाई हासलदे
लघुभ्राता सा० वछुजी सा० देवजी भार्या बाई वछादे देराणी
बाई देवलदे पुत्र सा० धर्मदास भगिनी बा० कुअरी प्रमुखस-
मस्तकुटुंब श्रीविमलाचलनी यात्रा करीनि श्रीअदबुदआ..........
(दिनाथ ?)प्रासादनो मंडपनो कोटमहीत फरी उद्धार कराव्यु.....
..................द्धारक[श्री]...... ....[राज्ये] तत्पट्टालं-
कारे[श्री].......... .... [श्री]..................
[भ्यः] ॥ पंडितोत्तम श्रीद्व.................शुपदेशात् शुभं भवतु॥

(एपिग्राफिआ इण्डिका-२।७२)

(३०)

ॐ ॥ भट्टारकपुरंदरभट्टारकश्रीहीरविजयसूरिभ्यो नमो
नमः । तत्पट्टप्रभाकरभट्टारकश्रीविजयसेनसूरिगुरुभ्योनमः ।
संवत् १६९६ वर्षे वैशाख शुदि ५ रवौ श्रीदीववंदिरवास्तव्य
संघवी सचा भार्या बाई तेजबाई तयोः सुपुत्र संघवी गोविंदजी
भार्या बाई वयजबाई प्रमुखकुटुंबयुतेन स्वश्रेयसे श्रीशत्रुंजये
उत्तुंगप्रासादः कारापितः श्रीपार्श्वनाथबिंबं स्थापितं प्रतिष्ठितं च
श्रीतपागच्छनायकभट्टारक श्रीविजयदेवसूरिभिः तत्पट्टालंकारयुव-
राज श्रीविजयसिंहसूरिभिरं जीवतु ॥

(एपिग्राफिआ इण्डिका-२।७२)

(३१)

ॐ ॥ ॐ नमः ॥

प्रत्यतिष्ठिपदिदं खलु तीर्थं रायसिंह इह वर्द्धमानभूः ।
शासनाद्विजयदेवगुरोः सद्वाचकेन विनयाद्विजयेन ॥ १ ॥
श्रीविजयसिंहसूरिः स जयतु तपगच्छमौलिमाणिक्यम् ।
अजनिष्ट यदुपदेशात् सहस्रकूटाभिधं तीर्थम् ॥ २ ॥
दिक्शशिजलधिमितेऽब्दे १७१०
सितषष्ठ्यां ज्येष्ठमासि तीर्थेऽस्मिन् ।
अर्हद्बिंवसहस्रं स्थापितमष्टोत्तरं वंदे ॥ ३ ॥
यावज्जयति सुमेरुस्तावज्जीयात्प्रकृष्टसौभाग्यः ।
श्रीशत्रुंजयमूर्ध्नि सहस्रकूटः किरीटोयम् ॥ ४ ॥

(एपिग्राफिआ इण्डिका-२।७३)

(३२)

अर्हम् ॥ ॐ ॥ स्वस्ति श्रीसंवत् १७१० वर्षे ज्येष्ठ शुक्ल
षष्ठीतिथौ गुरुवारे श्रीउग्रसेनपुरवास्तव्यउकेशज्ञातीयवृद्धशाखीय
कुहाडगोत्र सा० वर्द्धमान भा०वाल्हादे पु० समानसिंह रायसिं
फनकसिंह उग्रसेन ऋषभदासः सा०जगत्सिंह जीवणदास प्र
स्वपरिवारयुतः स्वपितृवचनात्तत्पुण्यार्थं श्रीसहस्रकूटतीर्थं कारि
स्वप्रतिष्ठायां प्रतिष्ठापितं। तपागच्छे भ०श्रीहीरविजयसूरिपट्टप्रभाव
रभ०श्रीविजयसेनसूरिपट्टालंकारपातिशाहिश्रीजिहांगीरप्रदत्तमहा
तपाविरुदधारिअनेकराजाधिराजप्रतिबोधकारिभट्टारक श्री७ श्र
विजयदेवसूरीश्वरआचार्य श्रीविजयप्रभसूरिनिर्देशात् श्रीहीरविज
यसूरिशिष्यरत्नमहोपाध्याय श्री५ कीर्तिविजयग० शिष्योपाध्या

श्रीविनयविजयगणिभिः प्रतिष्ठितं ॥ श्रीरस्तु ॥ श्रीशत्रुंजयमहाती-
र्थकार्यकरपंडित श्री५ शांतिविजयग० देवविजयग० मेघविजयग०
साहाय्यतः सिद्धमिदम् ॥ सूत्रधार मनजीः ॥

(पादप्रतिष्ठा इविडका-२/७३)

(३२)

॥ श्री ॥ ॐ नमः ॥

बभूवुः श्रीमहावीरपट्टानुक्रमभूषणाः ।
श्रीअंचलगणाधीशाः आर्यरक्षितसूरयः ॥ १ ॥
तत्पट्टपंकजादित्याः सूरिश्रीजयसिंहकाः ।
श्रीधर्मघोषसूरींद्रा महेंद्रसिंहसूरयः ॥ २ ॥
श्रीसिंहप्रभसूरीशाः सूरयो जिनसिंहकाः ।
श्रीमद्देवेंद्रसूरीशाः श्रीधर्मप्रभसूरयः ॥ ३ ॥
श्रीसिंहतिलकाह्वाश्च श्रीमहेंद्रप्रभाभिधाः ।
श्रीमंतो मेरुतुंगाख्याः बभूवुः सूरयस्ततः ॥ ४ ॥
समग्रगुणसंपूर्णाः सूरिश्रीविजयकीर्त्तयः ।
तत्पट्टेऽथ सुसाधुश्रीजयकेशरसूरयः ॥ ५ ॥
श्रीसिद्धांतसमुद्राख्याः सूरयो भूरिकीर्तयः ।
भावसागरसूरींद्रास्ततोऽभूवन् गणाधिपाः ॥ ६ ॥
[श्र]ीमद्गुणनिधानाख्याः सूरयस्तत्पदेऽभवन् ।
[...]गमधानाः श्रीमंतः सूरिश्रीधर्म्ममूर्त्तयः ॥ ७ ॥
[...]पट्टोदयशैलाग्रमोघतरणिसन्निभाः ।
[...]षन्सूरिराजश्रीपुजः कल्याणसागराः ॥
[...]अमरोदधिसूरींद्रास्ततो विद्यासूरयः ।

उदयार्णवसूरिश्च कीर्तिसिंधुमुनिपतिः ॥ ९ ॥
ततः पुण्योदधिसूरिराजेंद्रार्णवसूरयः ।
मुक्तिसागरसूरींद्रा बभूवुः गुणशालिनः ॥ १० ॥
ततो रत्नोदधिसूरिर्जयति विचरन्भुवि ।
शांतदांतक्षमायुक्तो भव्यान् धर्मोपदेशकः ॥ ११ ॥

॥ इति पट्टावलिः ॥

अथ कच्छगुराष्ट्रे च कोठारानगरे वरे ।
बभूर्लघुशाखायामर्णसीति गुणोज्ज्वलः ॥ १२ ॥
तत्पुत्रो नायको जज्ञे हीरबाई च तत्प्रिया ।
पुत्र केशवजी तस्य रूपवान्पुण्यमूर्तयः ॥ १३ ॥
मतुमेन गर्भं मुंबैबंदरे तिलकोपमे ।
भगवान्पुण्यनभावेन बहु द्रव्यं समुपार्जितं ॥ १४ ॥
देवभक्तिगुरुरागी धर्मश्रद्धाविवेकिनः ।
दाता भोक्ता यशः कीर्ति स्ववर्गे विश्रुतो बहु ॥ १५ ॥
पांबाई तस्य पत्नी च नरसिंहः सुतोऽजनि ।
रतनबाई तस्य भार्या पतिभक्तिसुशीलवान् (?) ॥ १६ ॥
केशवजीकस्य भार्या द्वितीया मांकबाइ च ।
नाम्ना श्रीधर्मजी तस्य पुत्रोऽभूत् स्वल्पजीविनः ॥ १७ ॥
नरसिंहस्य पुत्रोऽभूत् रूपवान सुंदराकृतिः ।
चिरं जय सदा ऋद्धिर्वृद्धिर्भवतु धर्मतः ॥ १८ ॥

॥ इति वंशावलिः ॥

[illegible] शा केशवजी निजपुत्राभिनरसिंह
[illegible] शाह निजाज्ञाकारपुत्रो शंणगार्दे [illegible]

द्वितीयें समेत्य कच्छसौराष्ट्रगूर्जरमरुधरमेवाडकुंकुणादिदेशादागता बहुसंघलोकाः मिलिताः अंजनशलाकाप्रतिष्ठादिमहोत्सवार्थं विशालमंडपं कारयति स्म। तन्मध्ये नवीनजिनबिंबानां रूप्यपाषाणधातूनां बहुसहस्रसंख्यानां शुभमुहूर्ते सुलग्ने पीठोपरि संस्थाप्य तस्य विधिना क्रियाकरणार्थं श्रीरत्नसागरसूरिविधिपक्षगच्छपतेरादेशतः मुनिश्रीदेवचंद्रगणिना तथा क्रियाकुशलश्राद्धैः सह शास्त्रोक्तरित्या शुद्धक्रियां कुर्वन् श्रीवीरविक्रमार्कतः संवत् १९२१ ना वर्षे तस्मिन् श्रीशालिवाहनभूपालकृते शाके १७८६ प्रवर्तमाने मासोत्तमश्रीमाघमासे शुक्लपक्षे तिथौ सप्तम्यां गुरुवासरे मार्तंडोदयवेलायां शुभमुहूर्ते सुलग्ने स्वर्णशलाकया जिनमुद्राणां श्रीगुरुभिश्च साधुभिरंजनक्रियां कुरुते स्म। संघलोकान् सुवेषधारीन् बहुऋध्या गीतगानवादित्रपूर्वकं समेत्य जिनपूजनलोंछनादिक्रियायाचकानां दानादिसंघवात्सल्यादिभक्तिर्हर्षतश्चक्रे। पुनः धर्मशालायां आरासोपलनिर्मितं सास्वतऋषभादिजिनानां चतुर्मुखं चैत्यं पुनः गिरिशिखरोपरि श्रीअभिनंदनजिनस्य विशालमंदिरं तस्य प्रतिष्ठा माघसित त्रयोदश्यां बुधवासरे शास्त्रोक्तविधिना क्रिया कृता श्रीरत्नसागरसूरीणामुपदेशतः श्रीसंघपति निजपरिवारेण सह श्रीअभिनंदनादिजिनाबिंब[ानि] स्थापिता[नि] ततः गुरुभक्तिसंघभक्ति स्वयथानुसारेण कृतः गोहिलवंशविभूषणठाकोर श्रीसूरसंघजीराज्ये पादलिप्तपुरे मदनोत्सवमभूत् श्रीसंघस्य भद्रं भूयात् कल्याणमस्तु ॥ शुभं भवतु ॥

माणिक्यसिंधुवरसूरयमुनिवरेषु
तच्छिष्यवाचकवरविनयार्णवेन ।
एषा प्रशस्तिः श्रवणामृततुल्यरूपा

संघस्य शासनसमुन्नतिकार्यलेखि ॥ १ ॥
वाचकविनयसागरेणेयं प्रशस्तिर्लिखिता ॥
यावन्मेरुर्महीधरो यावच्चंद्रदिवाकरौ ।
यावत्तीर्थं जिनेंद्राणां तावन्नदंतु मंदिरं ॥ १ ॥
॥ श्रीरस्तु ॥
(एपिग्राफिआ इण्डिका-२।७४-७७)

(३३)

॥ ॐ ॥ सं० १६५० [प्र०] चै० पूर्णिमायां सुविहितसाधुक्षीरसागरमोल्लासशीतपादानां निजवचनरंजितसाहि श्रीअकब्बरमदत्तश्रीसिद्धशैलानां भट्टारकश्रीविजयसेनसूरिप्रमुखसुविहितभक्तिभरसेव्यमानपादारविंदानां श्री६ श्रीहीरविजयसूरिपादानां माहात्म्यप्रीणितसाहिनिर्मितसफलसत्वद्रव्यग्रहण [मु]क्तिकायां प्रथमचैत्रपूर्णिमायां तच्छिष्यसकलवाचककोटिकोटीरशतकोटिश्री६श्रीविमलहर्षगणिभिः । श्रे० पं० देवहर्षग० श्रीशत्रुंजय० कृतकृत्य पं० धनविजयग० पं० जयविजयग० जसविजय-हंसविजयग० मुनि-[वि]शालादिमुनिशतद्वयपरिकरितैर्निर्विघ्नीकृता यात्रा इति भद्रम् ॥
(एपिग्राफिआ इण्डिका-२।८६)

(३४)

॥ ईं० ॥ संवत् १३७१ वर्षे माहशुदि १४ सोमे श्रीमदूकेशवंशे वेसटगोत्रीय सा० सलषण पुत्र सा० आजडतनय सा० गोसल भार्या गुणमती कुक्षिसंभवेन संघपति आसाधराउ-

जेन सा० लूणसीहाग्रजेन संघपति साधुश्रीदेसलेन पुत्र सा० सहजपाल सा० साहणपाल सा० सामंत सा० समरा सा० सांगण प्रमुख कुटुंबसमुदायोपेतेन निजकुलदेवी श्रीचंडिका (?) मूर्तिः कारिता ।

यावद् व्योम्नि चंद्रार्कौ यावन्मेरुर्महीतले ।
तावत् श्रीचंडिका (?) मूर्तिः............... ॥

(प्राचीनगूर्जरकाव्यसंग्रह)

(३५)

संवत् १३७१ वर्षे माह सुदि १४ सोमे श्रीमदुकेशवंशे वेसट्गोत्रे सा० सलषणपुत्र सा० आजडतनय सा० गोसल भार्या गुणमती कुक्षिसमुत्पन्नेन संघपति सा० आसाधरानुजेन सा० लूणसीहाग्रजेन संघपति साधु श्रीदेसलेन सा० सहजपाल सा० साहणपाल सा० सामंत सा० समरसीह सा० सांगण सा० सोम प्रभृतिकुटुंबसमुदायोपेतेन वृद्धभ्रातृ संघपति आसाधरमूर्तिः श्रेष्ठिमाट(ढ़ी)लपुत्री संघ० रत्नश्रीमूर्तिसमन्विता कारिता ॥ आशाधरकल्पतरु.................................युगादिदेवं प्रणमति ॥

(प्राचीनगूर्जरकाव्यसंग्रह)

(३६)

संवत् १३७१ वर्षे माहसुदि १४ सोमे.................................
....
राणक श्रीमहीपालदेवमूर्तिः संघपति श्रीदेसलेन कारिता श्रीयुगादिदेवचैत्ये ॥

(प्राचीनगूर्जरकाव्यसंग्रह)

(३७)

संवत १४१४ वर्षे वैशाख सुदि १० गुरौ संघपति दे-ल्हसुत सा० समरा-समरश्रीयुग्मं सा० सालिग सा० सज्ज-सिंहाभ्यां कारितं प्रतिष्ठितं श्रीककसूरिशिष्यैः श्रीदेवगुप्तसूरिभिः शुभं भवतु ।

(प्राचीनगूर्जरकाव्यसंग्रह)

श्रीगिरनारपर्वतस्थाः प्रशस्तिलेखाः ।

गूर्जरमहामात्यवस्तुपाल-तेजःपालकारितश्रीनेमिनाथ-प्रासादगताः षड् बृहत्प्रशस्तयः ।

(३८–१)

नमः श्रीसर्वज्ञाय ।

पायान्नेमिजिनः स यस्य कथितः स्वामीकृतागस्थिता-
वप्रे रूपदिदृक्षया स्थितवते मीते सुराणां मर्भां ।
काये भागवते धनेवक····द्विपौलावने धंसता-
मिदर्शा(?)····मपि·········धनाजवे····················॥ १ ॥

स्वस्ति श्रीविक्रमसंवत् १२८८ वर्षे फागुण शुदि १० बुधे श्रीमदणहिल्लपुर(*)वास्तव्यप्राग्वाटान्वयप्रसूत ठ० श्रीचंडपात्मज ठ० श्रीचंडप्रसादांगज ठ० श्रीसोमतनुज ठ० श्रीआशाराजनंदनस्य ठ० श्रीकुमारदेवीकुक्षिसंभूतस्य ठ० श्रीलुणिग मह० श्रीमालदेवयोरनुजस्य मह० श्रीतेजःपालाग्रजन्मनो महामात्य श्रीवस्तुपालस्यात्मजे मह० श्रीललितादेवीकुक्षिसरो(*)वरराजहंसायमाने मह० श्रीजयतसिंहे सं. ७९ वर्षपूर्वं स्तंभतीर्थमुद्राव्यापारान् व्यापृण्वति सति सं. ७७ वर्षे श्रीशत्रुंजयोज्जयंतप्रमुखमहातीर्थयात्रोत्सवप्रभावाविर्भूतश्रीमद्देवाधिदेवप्रसादासादितसंघाधिपत्येन चौलुक्यकुलनभस्तल-

☞ (*) एतच्चिह्नं शिलापट्टस्थपङ्क्तिसूचकम् ।

प्रकाशनैकमार्त्तंडमहाराजाधिराजश्रीलवणप्रसाददेवसु(*)तमहाराज श्रीवीरधवलदेवप्रीतिप्रतिपन्नराज्यसर्वेश्वर्येण श्रीशारदाप्रतिपन्नापत्येन महामात्यश्रीवस्तुपालेन तथा अनुजेन सं. ७६ वर्षपूर्वं गूर्जरमंडले धवलक्ककप्रमुखनगरेषु मुद्राव्यापारान् व्यापृण्वता महं० श्रीतेजःपालेन च श्रीशत्रुंजयार्बुदाचलप्रभृतिमहातीर्थेषु श्रीमदणहिलपुरभृगुपुर(*)स्तंभनकपुरस्तंभतीर्थदर्भवतीधवलक्ककप्रमुखनगरेषु तथा अन्यसमस्तस्थानेष्वपि कोटिशोऽभिनवधर्मस्थानानि प्रभूतजीर्णोद्धाराश्च कारिताः ॥ तथा सचिवेश्वरश्रीवस्तुपालेन इह स्वयं निर्मापितश्रीशत्रुंजयमहातीर्थावतारश्रीमदादितीर्थंकरश्रीऋषभदेव स्तंभनकपुरावतारश्रीपार्श्वनाथदेव सत्यपु(*)रावतार श्रीमहावीरदेव प्रशस्तिसहितकश्मीरावतार श्रीसरस्वतीमूर्ति देवकुलिकाचतुष्टयजिनयुगल अम्बावलोकनाशाम्बप्रद्युम्नशिखरेषु श्रीनेमिनाथदेवालंकृतदेवकुलिकाचतुष्टय तुरगाधिरूढस्वपितामहमहं० ठ० श्रीसोम निजपितृठ० श्रीआशराजमूर्तिद्वितयचारुतोरणत्रय श्रीनेमिनाथ(*)देव आत्मीयपूर्वजाग्रजानुजपुत्रादिमूर्त्तिसमन्वितसुखोद्घाटनकस्तंभश्रीअष्टापदमहातीर्थप्रभृति अनेककीर्तनपरंपराविराजिते श्रीनेमिनाथदेवाधिदेवविभूषितश्रीमदुज्जयंतमहातीर्थे आत्मनस्तथा स्वधर्मचारिण्याः प्राग्वाटजातीयठ० श्रीकान्हडपुत्र्याः ठ० राणूकुक्षिसंभूताया महं० श्रीललितादेव्याः(*)पुण्याभिवृद्धये श्रीनागेंद्रगच्छे भट्टारक श्रीमहेंद्रसूरिसंताने शिष्यश्रीशांतिसूरि शिष्यश्रीआणंदसूरिश्रीअमरसूरिपदे भट्टारकश्रीहरिभद्रसूरिपट्टालंकरणप्रभुश्रीविजयसेनसूरिप्रतिष्ठितश्रीअजितनाथदेवादिविंशतितीर्थंकरालंकृतोऽयमभिनवः समंडपः श्रीसम्मेतमहातीर्थावतारप्रासादः कारितः ॥ (*)

पीयूषपूरस्य च वस्तुपाल-
मंत्रीशितुश्चायमियान् विभेदः ।
एकः पुनर्जीवयति प्रमीतं
प्रमीयमाणं तु भुवि द्वितीयः ॥ १ ॥
श्रीदश्रीदयितेश्वरप्रभृतयः संतु क्वचित् तेऽपि ये
प्रीणंति प्रभविष्णवोऽपि विभवैर्नोकिंचनं कंचन ।
सोऽयं सिंचति कांचनैः प्रतिदिनं दारिद्रयदावानल-
म्लानां पृथिवीं नवीनजलदः श्रीवस्तुपालः (*)पुनः॥२॥
भ्रातः पातकिनां किमत्र कथया दुर्मंत्रिणामेतया
येषां चेतसि नास्ति किंचिदपरं लोकोपकारं विना ।
नन्वस्यैव गुणान्गृणीहि गणशः श्रीवस्तुपालस्य य-
स्तद्विश्वोपकृतिव्रतं चरति यत्कर्णेन चीर्णं पुरा ॥३॥
भित्त्वा भानुं भोजराजे प्रयाते
श्रीमुंजेऽपि स्वर्गसाम्राज्यभाजि ।
एकः संप्रत्यर्थिनां वस्तुपाल-
स्तिष्ठत्यश्रु(*)स्यंदनिष्कंदनाय ॥ ४ ॥
चौलुक्यक्षितिपालमौलिसचिव ! त्वत्कीर्तिकोलाहल-
स्त्रैलोक्येऽपि विलोक्यमानपुलकानंदाश्रुभिः श्रूयते ।
किं चैषा कलिदूषितापि भवता प्रासादवापीप्रपा-
कूपारामसरोवरप्रभृतिभिर्धात्री पवित्रीकृता ॥ ५ ॥
स श्रीतेजःपालः सचिवश्चिरकालमस्तु तेजस्वी ।
येन वयं निश्चिंताश्चिंतामणिने(*)व नंदामः ॥ ६ ॥
लवणप्रसादपुत्रश्रीकरणे लवणसिंहजनकोऽसौ ।
मंत्रित्वमत्र कुरुतां कल्पशतं कल्पतरुकल्पः ॥ ७ ॥

पुरा पादेन दैत्यारेर्भुवनोपरिवर्तिना ।
अधुना वस्तुपालस्य हस्तेनाधः कृतो बलिः ॥ ८ ॥
इन्दिरा ललितादेवी तनयमनीनयमाप सचिवेंद्रात् ॥
नाम्ना जयंतमिदं जयंतमिन्द्रात्पुलोमपुत्रीव ॥ ९ ॥(●)

[दूसरे] श्रीगूर्जरेश्वरपुरोहित० श्रीसोमेश्वरदेवस्य ॥
गंभीरोऽर्थ कायस्थवंशे वाजडनंदनः ।
प्रशस्तिमेतामलिखत् जैत्रसिंहसुधीः सुधीः ॥ १ ॥
चाउदेव सनुजेन गुणधारेण धीमता ।
कुमारसिंहेन समुत्कीर्णा प्रयत्नतः ॥ २ ॥
श्री[illegible] मगादेत ।
[illegible] प्रशस्तिः [illegible]शालिनी ॥ ३ ॥
(गिरनार इन्स्क्रिप्शन्स् नं. २।२१-२३)

(३१-२)

[illegible] भगवत्[illegible]कीर्तिनो
[illegible] श्रीमल्लपत्नीत्वयम् ॥
[illegible] निजस्य[illegible]
[illegible] ॥ [illegible] ॥ १ ॥

[illegible] १२८८ वर्षे फागुण सुदि १० बुधे श्रीप[illegible] श्री[illegible] श्री[illegible] ठ० श्रीमाल्हदेवी [illegible] महामात्य श्रीवस्तुपाल [illegible]

महं० श्रीजयन्तसिंहे सं० ७९ वर्षपूर्वं मुद्राव्यापारं व्यापृण्वति
सति सं० ७७ वर्षे श्रीशत्रुंजयोज्जयन्तप्रभृतिमहातीर्थयात्रोत्सव-
प्रभावाविर्भूतश्रीमद्देवाधिदेवप्रसादासादितसंघाधिपत्येन चौलुक्य-
कुलनभस्तलप्रकाशनैकमार्तण्डमहाराजाधिराजश्रीलवण (*) प्र-
सादेवसुतमहाराजश्रीवीरधवलदेवप्रीतिप्रतिपन्नराज्यसर्वेश्वर्येण
श्रीशारदाप्रतिपन्नापत्येन महामात्यश्रीवस्तुपालेन तथाऽनुजेन सं०
७६ वर्षपूर्वं गूर्जरमण्डले धवलक्ककप्रमुखनगरेषु मुद्राव्यापारान्
व्यापृण्वता महं० श्रीतेजःपालेन च श्रीशत्रुंजयार्बुदाचलप्रभृतिमहा-
तीर्थेषु(*) श्रीमदणहिलपुरभृगुपुरस्तम्भनकपुरस्तम्भतीर्थदर्भवतीध-
वलक्ककप्रमुखनगरेषु तथाऽन्यसमस्तस्थानेष्वपि कोटिशोऽभिनवधर्म-
स्थानानि प्रभूतजीर्णोद्धाराश्च कारिताः । तथा सचिवेश्वरश्रीवस्तु-
पालेनेह स्वयं निर्मापितश्रीशत्रुंजयमहातीर्थावतारश्रीमदादितीर्थ-
करश्रीऋषभदेव(*) स्तम्भनकपुरावतारश्रीपार्श्वनाथदेव सत्यपुरा-
वतारश्रीमहावीरदेव प्रशस्तिसहितकश्मीरावतारश्रीसरस्वतीमूर्ति-
देवकुलिकाचतुष्टय जिनयुग्माम्बावलोकनाशाम्बप्रद्युम्नशिखरेषु श्री-
नेमिनाथदेवालंकृतदेवकुलिकाचतुष्टयतुरगाधिरूढनिजपितामह ठ०
श्रीसोमनिजपितृ ठ० श्रीआशाराज(*)मूर्तिद्वितयचारुतोरणत्रयश्री-
नेमिनाथदेव आत्मीयपूर्वजाग्रजानुजपुत्रादिमूर्तिसमन्वितमुखोद्घा-
टनकस्तम्भश्रीअष्टापदमहातीर्थप्रभृतिअनेककीर्तनपरम्पराविराजिते
श्रीनेमिनाथदेवाधिदेवविभूषितश्रीमदुज्जयन्तमहातीर्थे आत्मनस्त-
था स्वभार्यायाः प्राग्वाटज्ञातीयठ० श्रीकान्हडपुत्र्याः ठ०(*)राणुकु-
क्षिसंभूताया महं० श्रीसोखुकायाः पुण्याभिवृद्धये श्रीनागेन्द्रगच्छे
भट्टारकश्रीमहेन्द्रसूरिसन्ताने शिष्यश्रीशान्तिसूरि शिष्यश्रीआन-
न्दसूरि श्रीअमरसूरिपदेभट्टारक श्रीहरिभद्रसूरि पट्टालंकरण श्री-

विजयसेनसूरिप्रतिष्ठित श्रीऋषभदेवप्रमुखचतुर्विंशतितीर्थंकरालंकृतोऽयमभिनवः समण्ड(*)पः श्रीसंमेतमहातीर्थावतारप्रधानप्रासादः कारितः ।

चेतः किं कलिकालसालसमहो किं मोहनो हस्पते
तृष्णे कृष्णमुखासि किं कथय किं विघ्नौघमोघो भवान् ।
ब्रूमः किंतु सखे न खेलति किमप्यस्माकमुज्जृम्भितं
सैन्यं यत्किल वस्तुपालकृतिना धर्मस्य संवर्धितम् ॥ १ ॥

यं विधुं बन्धवः सिद्धमर्थिनः शत्र(*)……… ।
………ण…पश्यन्ति वर्ण्यतां किमयं मया ॥ २ ॥

वैरं विभूतिभारत्योः प्रभुत्वप्रणिपातयोः ।
तेजस्वितामशमयोः शमितं येन मन्त्रिणा ॥ ३ ॥

दीपः स्फूर्जति सज्जकज्जलमलस्नेहं मुहुः संहर-
न्निन्दुर्मण्डलवृत्तखण्डनपरः मद्वेष्टि मित्रोदयम् ।
शूरः क्रूरतरः परस्य सहते नेजो न तेजस्विन-
स्तत्केन प्रतिमं ब्र(*)वीमि सचिवं श्रीवस्तुपालाभिधम् ॥४॥

आयाताः कति नैव यान्ति कतिनो यास्यन्ति नो वा कति
स्थाने स्थाननिवासिनो भवपथे पान्थीभवन्तो जनाः ।
अस्मिन्विस्मयनीयबुद्धिजलधिर्विध्वस्य दस्यून् करे
कुर्वन्पुण्यनिधिं धिनोति वसुधां श्रीवस्तुपालः परम् ॥ ५ ॥

दध्रेऽस्य वीरधवलक्षितिपस्य राज्य-
भारे धुरंधरधुरा(*)……… ……… ।
श्रीतेजपालसचिवे दधति स्वबन्धु-
भारोद्धृतावविधुरैकधुरीणभावम् ॥ ६ ॥

इह तेजपालसचिवो विमलितविमलाचलेन्द्रममृतभूतम् ।
कृत्वाऽनुपमसरोवरममरगणं प्रीणयांचक्रे ॥ ७ ॥

एते श्रीमलधारिश्रीनरचन्द्रसूरीणाम् ॥

इह चालिगसुतसहजिगपुत्रातक्तनुजबाजडतनूजः ।
आलि(*)खदिमां कायस्थस्तम्भपुरीयध्रुवो जयन्तसिंहः ॥

हरिमण्डपनन्दीश्वरशिल्पीश्वरसोमदेवपौत्रेण ।
बकुलस्वामिसुतेनोत्कीर्णा पुरुषोत्तमेनेयम् ॥
श्रीनेमेस्त्रिजगद्भर्तुरम्बायाश्च प्रसादतः
वस्तुपालान्वयस्यास्तु प्रशस्तिः स्वस्ति शालिनी ॥

महामात्यश्री वस्तुपालस्य प्रशस्तिरियं ६०३ महामात्यवस्तुपालभार्यामहं श्रीसोखुकाया धर्मस्थानमिदम् ॥

(गिरनार इन्स्क्रिप्शन्स नं० २।२३-२४)

(४०–३)

॥ ॐ नमः सर्वज्ञाय ॥

प्रणमदमरमेहन्मौलिस्फुरन्मणिधोरणी–
तरुणकिरणश्रेणीशोणीकृताखिलविग्रहः ॥
सुरपतिकरोन्मुक्तैः स्नात्रोदकैर्घुसृणारुण–
स्रुतनुरिवापायात्पायाज्जगन्ति शिवाङ्गजः ॥

स्वस्ति श्रीविक्रमसंवत् १२८८ वर्षे फागुण सुदि १० बुधे श्रीमदणहिलपुरवास्तव्य प्रा(ग्)वाटान्वयप्रसूत ठ० श्रीचण्डपात्मज ठ० श्रीचण्डप्रसादाङ्गज ठ० श्रीसोमतनुज ठ० श्रीआशाराजनन्दनस्य ठ० श्रीकुमारदेवीकुक्षिसंभूतस्य ठ० श्रीलूणिगमहं० श्री-

मालदेवयोरनुजस्य महं० श्रीतेजःपालाग्रजन्मनो महामात्यश्रीवस्तुपालस्यात्मजे महं० श्रीललितादेवीकुक्षिसरोवरराजहंसायमाने(*) महं० श्रीजयन्तसिंहे सं० ७९ वर्षपूर्वं स्तम्भनतीर्थमुद्राव्यापारं व्यापृण्वति सति सं० ७७ वर्षे श्रीशत्रुंजयोज्जयन्तप्रभृतिमहातीर्थयात्रोत्सवप्रभावाविर्भूतश्रीमद्देवाधिदेवप्रसादासादितसंघाधिपत्येन चौलुक्यकुलनभस्तलप्रकाशनैकमार्तण्डमहाराजाधिराजश्रीलवणप्रसाददेवसुतमहाराजश्रीवीरधव(*)लदेवप्रीतिप्रतिपन्नराज्यसर्वेश्वर्येण श्रीशारदाप्रतिपन्नापत्येन महामात्यश्रीवस्तुपालेन तथाऽनुजेन सं० ७६ वर्षपूर्वं गूर्जरमण्डले धवलक्कप्रमुखनगरेषु मुद्राव्यापारान्व्यापृण्वता महं० श्रीतेजःपालेन च शत्रुंजयार्बुदाचलप्रमुखमहातीर्थेषु श्रीमदणहिलपुरभृगुपुरस्तम्भनकपुरस्तम्भतीर्थदर्भवतीधव(*)लक्कप्रमुखनगरेषु तथाऽन्यसमस्तस्थानेष्वपि कोटिशोऽभिनवधर्मस्थानानिप्रभूतजीर्णोद्धाराश्च कारिताः। तथा सचिवेश्वर श्रीवस्तुपालेनेह स्वयं निर्मापितश्रीशत्रुंजयमहातीर्थावतारश्रीमदादितीर्थंकरश्रीऋषभदेव स्तम्भनकपुरावतारश्रीपार्श्वनाथदेव श्रीसत्यपुरावतारश्रीमहावीरदेव(*)प्रशस्तिसहितकाश्मीरावतारश्रीसरस्वतीमूर्ति देवकुलिकाचतुष्टयजिनयुगलाम्बावलोकनाशाम्बप्रद्युम्नशिखरेषु श्रीनेमिनाथदेवालंकृतदेवकुलिकाचतुष्टयतुरगाधिरूढनिजपितामह ठ० श्रीसोम स्वपितृठ० श्रीआशाराजमूर्तिद्वितय कुंजराधिरूढमहामात्यश्रीवस्तुपालानुज महं० श्रीतेजःपालमूर्तिद्वय चारुतोरणत्रयश्रीनेमिनाथदेव आत्मीयपूर्वजाग्रजानुजपुत्रादिमूर्तिसमन्वित सुखोद्घाटनकस्तम्भश्रीसंमेतमहातीर्थ प्रभृतिअनेकतीर्थपरम्पराविराजिते श्रीनेमिनाथदेवाधिदेवविभूषितश्रीमदुज्जयन्तमहातीर्थे आत्मनस्तथा स्वभार्यायाश्च प्राग्वाटज्ञातीय ठ० श्रीकान्हडपुत्र्याः ठ०(*)राणुकुक्षिसंभूता-

या सर्व॰ श्रीजिनेन्द्रपाः पुण्याधिरूढं श्रीमाजिनेन्द्रनन्दि भट्टारक-
श्रीजिनेन्द्रसूरिशिष्य श्रीजिनचन्द्रसूरिशिष्य श्री भावचन्द्रसूरि श्रीम-
त्सूरिवरं भट्टारक श्रीजिनचन्द्रसूरिपट्टालंकरणप्रभूषण श्रीजिनचन्द्रसूरि-
श्रीजिनवृषभदेवार्कश्री-पर्यावनतः सम्पदः श्रीमहावीरस्वामी-
श्रीविजयाजिनदत्तपादप्रसादात् शाश्वतः ॥

श्रीमद्दिनेन्द्रमाप्यपदपाविधे पानान्मूर्कस्ये
यावानिध सिते स्थिताः स्वर्गुणैर्भोगेन श्रीजावने ।
येनैषे सदानिर्जितेन्द्रस्यादिदेवालंकृताचे सिते
संयमैवायतनं विराजते श्री श्रीवर्द्धमानोऽस्तु नः ॥ १ ॥
संदिष्टे तव वाग्गुणादयांगिता विश्वत्रयीपावित्रा-
न्यावा या(॰)रन्ददर्शिदर्शिनि ये दृष्टोऽपि नन्वाधिरम् ।
साधिपः श्रुपदार्थिनः सपदाशि स्वल्पं न दृष्टं न च
स्वच्छाया बहु मन्यते विपदर्थं न श्रीमद्वान्मुदति ॥ २ ॥
अविदिन्दानकर्णपिनारयापनुल्यां
गुरुपतिरवशीर्णविकल्पमदस्य ।
निवसति गुरुवाणी वस्तुवाग्निधानः
गुरुगुरुरपि नेमःपार्श्वद्व. समीपे ॥ ३ ॥
इदानः पूर्णे या(॰) नविरचपनो याऽस्ति न हि या
भवतुल्यः कोऽपि कविरिदिनि पुरुषेन्द्रमणिव ॥ ।
नहुत्तमधान्निनिपतमवगन्तुं तव मन-
स्मनिर्मेद मेदे पुरि पुरि च याता दिशि दिशि ॥ ४ ॥
या कृत्याऽपि गुणश्री यन गता सहा च शुद्धि॰ सर्ता
श्रीदत्तसापुरसंपदरगृधारिनः श्रेष्ठतवलोऽभूत्कलिः ।
नद्दिश्वाभिनिवर्तनैवमनसा सर्वाऽधुना सं(॰)ज्ञुना

मालदेवयोरनुजस्य महं० श्रीतेजःपालाग्रजन्मनो महामात्यश्रीवस्तु-पालस्यात्मजे महं० श्रीललितादेवीकुक्षिसरोवरराजहंसायमाने(*) महं० श्रीजयन्तसिंहे सं० ७९ वर्षपूर्व स्तम्भनकतीर्थमुद्राव्यापारं व्यापृण्वति सति सं० ७७ वर्षे श्रीशत्रुंजयोज्जयन्तप्रभृतिमहातीर्थया-त्रोत्सवप्रभाविताविर्भूतश्रीमद्देवाधिदेवप्रसादासादितसंघाधिपत्येन चौलुक्यकुलनभस्तलप्रकाशनैकमार्तण्डमहाराजाधिराजश्रीलवणप्र-साददेवसुतमहाराजश्रीवीरधव(*)लदेवप्रीतिप्रतिपन्नराज्यसर्वेश्वर्येण श्रीशारदाप्रतिपन्नापत्येन महामात्यश्रीवस्तुपालेन तथाऽनुजेन सं० ७६ वर्षपूर्व गूर्जरमण्डले धवलक्कप्रमुखनगरेषु मुद्राव्यापारान्व्या-पृण्वता महं० श्रीतेजःपालेन च शत्रुंजयार्बुदाचलप्रभृतिमहातीर्थेषु श्रीमदणहिलपुरभृगुपुरस्तम्भनकपुरस्तम्भतीर्थदर्भवतीधव(*)लक्क-कप्रमुखनगरेषु तथाऽन्यसमस्तस्थानेष्वपि कोटिशोऽभिनवधर्मस्था-नानिप्रभूतजीर्णोद्धाराश्च कारिताः। तथा सचिवेश्वर श्रीवस्तुपाले-नेह स्वयं निर्मापितश्रीशत्रुंजयमहातीर्थावतारश्रीमदादितीर्थंकरश्री-ऋषभदेव स्तम्भनकपुरावतारश्रीपार्श्वनाथदेव श्रीसत्यपुरावतार-श्रीमहावीरदेव(*)प्रशस्तिसहितकाश्मीरावतारश्रीसरस्वतीमूर्ति देव-कुलिकाचतुष्टयजिनयुगलाम्बावलोकनाशाम्बप्रद्युम्नाशिखरेषु श्रीने-मिनाथदेवालंकृतदेवकुलिकाचतुष्टयतुरगाधिरूढनिजपितामह ठ० श्रीसोम स्वपितृ ठ० श्रीआशाराजमूर्तिद्वितय कुंजराधिरूढमहामात्य-श्रीवस्तुपालानुज महं० श्रीतेजःपालमूर्तिद्वय घाटतोरणत्रयश्रीनेमि-नाथदेव आत्मीयपूर्वजाग्रजानुजपुत्रादिमूर्तिसमन्वित सुखोद्घाटनक-स्तम्भश्रीगिरिनारमहातीर्थ प्रभृति अनेककीर्तिपरम्पराविराजिते श्रीनेमि-नाथदेवाधिदेवविभूषितश्रीमदुज्जयन्तमहातीर्थे आत्मनस्तथा स्वभा-र्यायाश्च प्राग्वाटज्ञातीय ठ० श्रीकान्हडपुत्र्याः ठ० (*)राणुकुक्षिसंभूता-

या वरं॰श्रीमोगुवापायाः पुण्याभिवृद्धये श्रीनागेन्द्रगच्छे भट्टारक-
श्रीमहेन्द्रसूरिसंताने शिष्यश्रीशान्तिसूरिशिष्यश्रीआणन्दसूरि श्रीअ-
मरसूरिपदे भट्टारकश्रीहरिभद्रसूरिपट्टालंकरणप्रभुश्रीविजयसेनसूरि-
प्रतिष्ठितकृपभदेवालंकृतोऽयमभिनवः सपरिकरः श्रीअष्टापदमहाती-
र्थावतारनिरुपमप्रासादः कारितः ॥

प्रासादैर्गगनाङ्गणप्रणयिभिः पातालमूलंकषैः
कासारैश्च सितैः सिताम्बररुचैर्वापीभिरुच्चैर्वनैः ।
येनेयं नयनिर्जितेन्द्रसचिवेनालंकृताले क्षिति-
स्वर्गैकायतनं चिरायुरुदयी श्रीवस्तुपालोऽस्तु सः ॥ १ ॥
गोदिष्टं तव वस्तुपालयशिना विश्वत्रयीपात्रिका-
न्मन्त्वा ना(॰)स्दतदरिशमिति ते दृष्टोऽस्मि नन्याधिरम् ।
नार्थिभ्यः कुधमार्पितः मयपमि स्खलं न दत्से न च
स्वश्लाघां बहु मन्यसे किमपरं न श्रीमदान्मुपसि ॥ २ ॥
अरिपदलक्ष्मीवीरनामाप्रसूत्यां
गुरुपतिरवतीर्णस्तर्कयामसदस्य ।
निवसति गुरुशास्त्री वस्तुपालाभिधान-
सुरगुरुरपि तेजःपालसंज्ञः समीपे ॥ ३ ॥
उदारः शूरो वा(॰) रुचिरवचनो वाऽस्ति न हि वा
भवत्तुल्यः कोऽपि क्वचिदिति गुर्जरपेन्द्रसचिव ! ।
समुद्भूतभ्रान्तिर्निपतमवगन्तुं तव यशः-
स्ततिर्गेहे गेहे पुरि पुरि च याता दिशि दिशि ॥ ४ ॥
सा कुत्रापि युगत्रयी यत्र गता दृष्टा च दृष्टिः सतां
सीदत्साधुरसंचरत्सुचरितः खेलत्खलोऽभूत्कलिः ।
तद्विश्वार्तिनिवर्तनैकमनसा मन्त्रोऽधुना सं(॰)भुना

प्रस्तावस्तव वस्तुपाल भवने यद्गोपनं तत्कृते ॥ ५ ॥
के निधाय वसुधातले धनं वस्तुपाल न समाश्रयं गताः ।
त्वं तु नन्दसि निवेशयन्निदं दिक्षु यावति जने श्रुतावति ॥६॥
पात्रेण धारय वराहपते धरित्रीं
सूर्य प्रकाशय सदा जलदाभिषिञ्च ।
विश्राणितेन परिपालय वस्तुपाल
भारं भवत्सु यदिमं निदधे विधा(*)ता ॥ ७ ॥
आत्मा त्वं जगतः सदागतिरियं कीर्तिर्मुखं पुष्करं
मैत्री मन्त्रिवरः स्थिरा घनरसः श्लोकस्तमोघ्नः शमः ।
नोक्तः केन करस्तवामृतकरः कायश्च भास्वानिति
स्पष्टं धूर्जटिमूर्तयः कृतपदाः श्रीवस्तुपाल त्वयि ॥ ८ ॥
विद्या यद्यपि वैदिकी न लभते सौभाग्यमेषा क्वचि-
न्न स्मार्तं कुरुते च कश्चन वचः कर्णद्वये य(*)द्यपि ।
राजानः कृपणाश्च यद्यपि गृहे यद्यप्ययं च व्यय-
श्चिन्ता कापि तथापि तिष्ठति न मे श्रीवस्तुपाले सति ॥९॥
कर्णे खलप्रलपितं न करोषि रोषं
नाविष्करोषि न करोष्यपदे च लोभम् ।
तेनोपरि त्वमवनेरपि वर्तमानः
श्रीवस्तुपाल कलिकालमधः करोषि ॥ १० ॥
सर्वत्र भ्रान्तिमती सर्वविदस्त्वद्भवत्कथं कीर्तिः ।(*)
श्रीवस्तुपालपितृकमनुहरते सन्ततिः प्रायः ॥ ११ ॥
सोऽपि बलेरवलेपः स्वल्पतरोऽभूत्तथैव कल्पतरोः ।
श्रीवस्तुपालसचिवे सिञ्चति दानामृतैर्जगतीम् ॥ १२ ॥

१–०पितृकमनुहरते संप्रति०–इति प्राचीनलेखमालायाम् ।

नियोगिनागेषु नरेश्वराणां यदुन्नभावः खलु वस्तुपालः ।
उत्साददानप्रसरेण यस्य विभाव्यते क्वापि न मत्तभावः ॥१३॥
विबुधैः पयोधिमथनादेको यद्(•)भि. फणीन्दुरुपलब्धः ।
द्वावस्तु वस्तुपाल मामा विबुध स्वर्पकेन ॥ १४ ॥
प्रथमं धनमदार्दैर्वीरस्य नायमात्मनः सचिवः ।
अधुना तु सुकृतसिन्धुः सिन्धुरवृन्दैः प्रमोदयति ॥ १५ ॥
श्रीवस्तुपाल भवता जलधेर्गम्भीरता किलाकलिता ।
आनीय सतो गजता स्वपनिद्वारे यदाकलिता ॥ १६ ॥

एते श्रीमद्गुर्जरेश्वरपुरोहि(•)ठ० श्रीसोमेश्वरदेवस्य ॥

इह पाल्हिगसुतमहाजिगसुधानकतनुजवामदतनूजः ।
अलिखदिमां कायस्थः स्तम्भपुरीयध्रुवो जयतसिंहः ॥
हरिमण्डपनन्दीश्वरशिल्पीश्वरसोमदेवपौत्रेण ।
बहुलस्वामिसुतेनोत्कीर्णा पुरुषोत्तमेनेयम् ॥

महामात्यश्रीवस्तुपालस्य प्रशस्तिरियं निष्पन्ना ६०२ ।
श्रीनेमेस्त्रिजगद्भर्तुरम्बायाश्च प्रसादतः ।
वस्तुपालान्वयस्यास्तु प्रशस्तिः स्वस्तिशालिनी ॥

महामात्यवस्तुपालभार्या मह० श्रीसोखुकाया धर्मस्थानमिदम् ॥

(गिरनार इन्स्क्रिप्शन्स नं २२४-२५)

(४१–४)

ॐ नमः श्रीनेमिनाथदेवाय ॥

तीर्थेशाः प्रणतेन्द्रसंहतिशिरः कोटीरकोटिस्फुट-
तेजोजालजलप्रवाहलहरीप्रक्षालितांघ्रिद्वयः ।
ते वः केवलमूर्तयः कवलितारिष्टां विशिष्टाममी
तामष्टापदशैलमौलिमणयो विश्राणयन्तु श्रियम् ॥ १ ॥

स्वस्ति श्रीविक्रसंवत् १२८८ वर्षे फागुण (*) शुदि १० बुधे श्रीमदणहिलपुरवास्तव्य प्राग्वाटान्वयप्रसूतठ० श्रीचण्डपालात्मज श्रीचण्डप्रसादाङ्गज ठ० श्रीसोमतनुज ठ० श्रीआशाराजनन्दनस्य ठ० श्रीकुमारदेवीकुक्षिसंभूतस्य ठ० श्रीलुणिग महं० श्रीमालदेवयोरनुजस्य ठ० महं० श्रीतेजःपालाग्रजन्मनो महामात्यश्रीवस्तुपालस्यात्मजे(*) महं० श्रीललितादेवीकुक्षिसरोवरराजहंसायमाने महं० श्रीजयन्तसिंहे सं० ७९ वर्षे पूर्वं स्तम्भतीर्थवेलाकुलमुद्राव्यापारं व्यापृण्वति सति सं० ७७ वर्षे श्रीशत्रुंजयोज्जयंतप्रभृतिमहातीर्थयात्रोत्सवप्रभावाविर्भूतश्रीमद्देवाधिदेवप्रसादासादितसंघाधिपत्येन चौलुक्यकुलनभस्तलप्रकाशनैक(*)मार्तण्डमहाराजाधिराजश्रीलवणप्रसाददेवसुतमहाराजश्रीवीरधवलदेवप्रीतिप्रातिपन्नराज्यसर्वेश्वर्येण श्रीशारदाप्रतिपन्नापत्येन महामात्यश्रीवस्तुपालेन तथानुजेन सं० ७६ वर्षे पूर्वं गुर्जरमण्डले धवलक्ककप्रमुखनगरेषु मुद्राव्यापारं व्यापृण्वता महं० श्रीतेजःपालेन च श्री(*)शत्रुंजयार्बुदाचलमहातीर्थेषु श्रीमदणहिलपुरभृगुपुरस्तम्भनकपुरस्तम्भतीर्थदर्भवतीधवलक्ककप्रमुखनगरेषु तथान्यसमस्तस्थानेष्वपि कोटिशो धर्मस्थानानि प्रभूतजीर्णोद्धाराश्च कारिताः । तथा सचिवेश्वरश्रीवस्तुपालनेह स्वयं निर्मापितशत्रुं-

जयमहातीर्थाव(•)तारश्रीमदादितीर्थंकरश्रीऋषभदेव स्थ(स्त)म्भनकपुरावतारश्रीपार्श्वनाथदेव सत्यपुरावतारश्रीमहावीरदेव प्रशस्तिसहितकश्मीरावतारश्रीसरस्वती देवकुलिकाचतुष्टय युगलाम्बावलोकनशाम्बप्रद्युम्नशिखरेषु श्रीनेमिनाथकुलालंकृतदेवकुलिकाचतुष्टयतुरगाधिरूढनि(•)जपितामह ठ० श्रीसोम पितृ ठ० श्रीआशाराजमूर्तिद्वितयतोरणत्रयश्रीनेमिनाथदेव आत्मीयपूर्वजाग्रजानुजपुत्रादिमूर्तिसमन्वितमुखोद्घाटनकस्तम्भ श्रीसंमेतावतारमहातीर्थप्रभृतिअनेककीर्तनपरम्पराविराजिते श्रीनेमिनाथदेवाधिदेवविभूषितश्रीमदुज्जयन्तमहातीर्थे आ(•)त्मनस्तथा स्वभार्यायाः प्राग्वाटज्ञातीय ठ० कान्हडपुत्र्याः ठ० राणुकुक्षिसंभूताया मह० श्रीसोखुकायाः पुण्याभिवृद्धये श्रीनागेन्द्रगच्छे भट्टारकश्रीमहेन्द्रसूरिसंताने शिष्यश्रीशान्तिसूरिशिष्यआणन्दसूरिश्रीअमरसूरिपदे भट्टारकश्रीहरिभद्रसूरिपट्टालंकरणश्रीविजयसेनसूरिप्रतिष्ठि(•)तश्रीमदादिजिनराजश्रीऋषभदेवप्रमुखचतुर्विंशतितीर्थंकरालंकृतोऽयमभिनवः समण्डपः श्रीअष्टापदमहातीर्थावतारप्रधानप्रासादः कारितः ।

स्वस्ति श्रीबलये नमोऽस्तु नितरां कर्णाय दाने ययो-
रस्पष्टेऽपि दृशां यशः कियदिदं वन्द्यास्तदेताः प्रजाः ।
दृष्टे संप्रति वस्तुपालसचिवत्यागे करिष्यन्ति ताः
कीर्तिं कांचन या पुनः स्फुटमियं विश्वेऽपि नो मास्यति ॥१॥
कोटीरैः कटकाङ्गुलीयतिलकैः केयूरहारादिभिः
कौशेयैश्च विभूष्यमाणवपुषां यत्पाणिविश्राणितैः ।
विद्वांसो गृहमागताः प्रणयिनीरभ्यर्थभिक्षाभृत-
स्तैस्तैः स्वाशयवैः कथं कथमपि प्रत्याययांचक्रिरे ॥२॥
न्यासं व्याससुतो विरोचनसुत(•)स्त्यागं कविस्त्वधियं

भासव्यासपुरःसराः पृथुरघुप्रायाश्च वीरव्रतम् ।
प्रज्ञां नाकिपताकिनीगुरुरपि श्रीवस्तुपाल ध्रुवं
जानीमो न विवेकमेकमकृतोत्सेकं तु कौतस्कुतम् ॥ ३ ॥
वास्तवं वस्तुपालस्य वेत्ति कश्चरिताद्भुतम् ? ।
यस्य दानमविश्रान्तमर्थिष्वपि रिपुष्वपि ॥ ४ ॥
स्तोतव्यः खलु वस्तुपालसचिवः कैर्नाम वाग्वैभवै-
र्यस्य(*) त्यागविधिर्विधूय विविधां दारिद्र्यमुद्रां हठात् ।
विश्वेऽस्मिन्नखिलेऽप्यमूत्रयदसावर्थीति दातेति च
द्वौ शब्दावभिधेयवस्तुविरहव्याहन्यमानस्थिती ॥ ५ ॥
आद्येनाप्यपवर्जनेन जनितार्थित्वप्रमाथान्पुनः
स्तोकं दत्तमिति क्रमान्तरगतानाहाययन्नर्थिनः ।
पूर्वस्माद्गणसंख्ययापि गुणितं यस्तेष्वनावर्तिषु
द्रव्यं(*) दातुमुदस्तहस्तकमलस्तस्थौ चिरं दुःस्थितः ॥६॥
विश्वेऽस्मिन्किल पङ्कपङ्किलतले प्रस्थानवीथीं विना
सीदन्नेष पदे पदे न पुरतो गन्तेति संचिन्तयन् ।
धर्मस्थानशतच्छलेन विदधे धर्मस्य वर्षीयसः
संचाराय शिलाकलापपदवीं श्रीवस्तुपालस्फुटम् ॥ ७ ॥
अम्भोजेषु मरालमण्डलरुचो डिण्डीरपिण्डत्विषः
कासारेषु(*) पयोधिरोधसि लुठन्निर्णिक्तमुक्ताश्रियः ।
ज्योत्स्नाभाः कुमुदाकरेषु सदनोद्यानेषु पुष्पोल्बणाः
स्फूर्तिं कामिव वस्तुपाल कृतिनः कुर्वन्ति नो कीर्तयः ॥८॥
देव स्वर्नाथ कष्टं ननु क इव भवान्नन्दनोद्यानपालः
खेदस्तत्कोऽद्य केनाप्यहह हत हृतः काननात्कल्पवृक्षः ।
हुं मा वादीस्तदेतत्किमपि(*) करुणया मानवानां मयैव

मीत्यादिष्टोऽप्यमूर्व्यास्तिलकयति तलं वस्तुपालच्छलेन ॥९॥
श्रीमन्त्रीश्वरवस्तुपालयशसा सुधावचैर्वीचिभिः
सर्वस्मिन्नपि लम्भिते धवलतां कल्लोलिनीमण्डले ।
गङ्गैवेयमिति प्रतीतिविकलास्ताम्यन्ति कामं भुवि
भ्राम्यन्तस्तदनुग्रहादमन्दितमुदो मन्दाकिनीयात्रिकाः ॥१०॥
यत्रं(*) निर्वासनाज्ञानयनपथगतं यस्य दारिद्र्यदस्यो–
र्दृष्टिः पीयूषदृष्टिः प्रणयिषु परितः पेतुषी सप्रसादम् ।
प्रेमालापस्तु कोऽपि स्फुरदसमपरब्रह्मसंवादवेदी
नेदीयान्वस्तुपालः स खलु यदि तदा को न भाग्यैकभूमिः ॥११॥
साक्षाद्धर्म परं धरागतमिव श्रेयोविवर्त्तैः सतां
तेजःपाल इति प्रसिद्धमहिमा तस्यानु(*)जन्मा जयी ।
यो धत्ते न दृशां कदापि कलितावद्यामविद्यामयीं
यं चोपास्य परिस्पृशन्ति कृतिनः सद्यः परां निर्वृतिम् ॥१२॥
आकृष्टे कमलाकुलस्य कुदारम्भस्य संस्तम्भनं
वश्यत्वं जगदाशयस्य यशसामाशान्तनिर्वासनम् ।
मोहः शत्रुपराक्रमस्य धृतिरप्यन्यायदस्योरिति
स्वैरं षड्विधकर्मनिर्मितिमया मन्त्रोऽस्य मन्त्रीशितुः ॥ १३ ॥

(*) एते मलधारिनरेन्द्रसूरिणाम् ।

स्तम्भतीर्थेऽत्र कायस्थवंशे वाजडनन्दनः ।
प्रशस्तिमेतामलिखज्जैत्रसिंहाभुवः सुधीः ॥
हरिमण्डपनन्दीश्वरशिल्पीश्वरसोमदेवपौत्रेण ।
बकुलस्वामिसुतेनोत्कीर्णा पुरुषोत्तमेनेयम् ॥

श्रीवस्तुपालप्रभोः प्रशस्तिरियं निष्पन्ना ॥ मङ्गलं महाश्रीः ॥

(गिरनार हस्तलिखितग्रन्थ नं. २०२६-२७)

(४२-५)

ॐ नमः सर्वज्ञाय ॥

ये दुज्जयन्त......................................जयाभूमज्ञाकल्याणा ।

स्वस्ति श्रीविक्रमसंवत् १२८८ वर्षे फागुण शुदि १० बुधे श्रीमदणहिलपुरवा(*)स्तव्य प्राग्वाटान्वयप्रसूतठ० श्रीचण्डपालात्मज ठ०श्रीचण्डप्रसादाङ्गज ठ०श्रीसोमतनुजठ०श्रीआशाराजनन्दनस्य ठ०श्रीकुमारदेवीकुक्षिसंभूतस्य ठ०श्रीलुणिग महं०श्रीमालदेवयोरनुजस्य महं०श्रीतेजःपालाग्रजन्मनो महामात्यश्रीवस्तुपालस्यात्मजे महं०श्रीललितादेवीकुक्षिसरोवरराजहंसाय(*)माने महं० श्रीजयन्तसिंहे सं० ७९ वर्षपूर्वं स्तम्भतीर्थे मुद्राव्यापारान्व्यापृण्वति सति सं. ७७ वर्षे शत्रुंजयोज्जयन्तप्रभृतिमहातीर्थयात्रोत्सवप्रसादाविर्भूतश्रीमद्देवाधिदेवप्रसादासादितसंघाधिपत्येन चौलुक्यकुलनभस्तलप्रकाशनैकमार्त्तण्डमहाराजाधिराजश्रीलवणप्रसाददेवसुतमहाराजश्रीवीरध(*)वलदेवप्रीतिप्रतिपन्नराज्यसर्वैश्वर्येण श्रीशारदाप्रतिपन्नापत्येन महामात्यश्रीवस्तुपालेन तथानुजेन सं० ७६ वर्षपूर्वं गुर्जरमण्डले धवलक्कप्रमुखनगरेषु मुद्राव्यापारं व्यापृण्वता महं० श्रीतेजःपालेन च श्रीशत्रुंजयार्बुदाचलप्रभृतिमहातीर्थेषु श्रीमदणहिलपुरभृगुपुरस्त(*)म्भनकपुरस्तम्भतीर्थदर्भवतीधवलक्कप्रमुखनगरेषु तथान्यसमस्तस्थानेष्वपि कोटिशोऽभिनवधर्मस्थानानि प्रभूतजीर्णोद्धाराश्च कारिताः । तथा सचिवेश्वरश्रीवस्तुपालेनेह स्वयं निर्मापितश्रीशत्रुंजयमहातीर्थावतारश्रीमदादितीर्थकरश्रीऋषभदेव स्तम्भनकपुरावतारश्रीपार्श्वनाथदेव सत्यपुरावतारश्री(*)महावीरदेव प्रशस्तिसहितकश्मीरावतारश्रीस-

रस्वतीमूर्तिदेवकुलिकाचतुष्टयजिनयुगलाम्बावलोकनाशाम्बप्रद्युम्न-शिखरेषु श्रीनेमिनाथदेवालंकृतदेवकुलिकाचतुष्टयतुरगाधिरूढ-स्वपितामहमहं० श्रीसोम निजपितृठ०श्रीआशाराजमूर्तिद्वितयचारुतोरणत्रयश्रीनेमिनाथदेवआत्मीय(*)पूर्वजाग्रजानुजपुत्रादिमूर्ति-समन्वितसुखोद्घाटनकस्तम्भश्रीअष्टापदमहातीर्थप्रभृतिअनेककीर्तनपरम्पराविराजिते श्रीनेमिनाथदेवाधिदेवविभूषितश्रीयदुज्जयन्त-महातीर्थे आत्मनस्तथा स्वधर्मचारिण्याः प्राग्वाटजातीयठ० श्रीकान्हडपुत्र्याः ठ०राणुकुक्षिसंभूताया महं०श्रीललितादेव्याः पुण्याभि(*)वृद्धये श्रीनागेन्द्रगच्छे भट्टारकश्रीमहेन्द्रसूरिसंताने शिष्य-श्रीशान्तिसूरिशिष्यश्रीआणन्दसूरिश्रीअमरसूरिपदे भट्टारकश्रीहरि-भद्रसूरिपट्टालंकरणप्रभुश्रीविजयसेनसूरिप्रतिष्ठितश्रीअजितनाथदेवादिविंशतितीर्थंकरालंकृतोऽयमभिनवः समण्डपः श्रीसंमेतमहातीर्थावतारमासादः कारितः ।

स श्रीजिनाधिपतिधर्मधुराधुरीणः
श्लाघास्पदं कथमिवास्तु न वस्तुपालः ।
श्रीशारदासुकृतकीर्तिनयादिवेण्याः
पुण्यः परिस्फुरति जङ्गमसङ्गमो यः ॥ १ ॥
विभुताविक्रमविद्याविदग्धताचित्तवितरणविवेकैः ।
यः सप्तभिर्विकारैः कलितोऽपि बभार न विकारम् ॥२॥
यस्य भूः किमसावस्तु वस्तुपालसुतः सदा ।
नाथर्णोसावथाप्येतौ धर्मकर्मकृतौ कृती ॥ ३ ॥
कस्यापि कविता नास्ति विनास्य हृदयाम्बुखम् ।
धारतम्यं वस्तुपालस्य पश्यामस्तद्वयं च यम् ॥ ४ ॥

दुर्गः स्वर्गगिरिः सकलानकाभिर्मेने न चक्षुष्पथं
तस्यौ कामगवी जगाम जलधेरन्तः स चिन्तामणिः ।
कालेऽस्मिन्नवलोक्य यस्य करुणं निघ्नन् कोऽन्यः स्वतः
पुण्यः सोऽस्तु न वस्तुपालसुकृती दानैकवीरः कथम् ॥५॥
सोऽयं मन्त्री गुरुरतितगमुद्धरन्धर्मभारं
श्लाघाभूमिं नयति न कथं वस्तुपालः सहेलम् ।
तेजःपाल स्वबलधवलः सर्वकर्मीणबुद्धि-
र्द्वैतीयीकः कलयतितरां यस्य धौरेयकत्वम् ॥ ६ ॥
एतस्मिन्वसुधासुधाजलधरे श्रीवस्तुपाले जग-
ज्जीवातौ सितयोर्यशोवनर्नैकं दिवं वर्षति(*) ।
आस्वातन्यजनाघनोज्झितशशीज्योत्स्नाच्छवलद्गुणो-
द्भूतैरस्य.. ॥ ७ ॥
लक्ष्मीर्मन्थाचलेन्द्रभ्रमणपरिचयादेव पारिप्लवेयं
भ्रूभृङ्गस्यैव भङ्गाचकितमृगदृशां प्रेमनस्थेतरस्य ।
आयुर्निश्वासवायुप्रणयपरतयैवमस्थैर्यदुस्थं
स्यात्स्थैर्यधर्मोऽयमेकः परमिति हृदये(*) वस्तुपालेन मेने ॥८॥
तेजःपालस्य विष्णोश्च कः स्वरूपं निरूपयेत् ।
स्थितं जगत्त्रयीं पातुं यदा यो वरकन्धरे ॥ ९ ॥
ललितादेवीनाम्ना सधर्मिणी वस्तुपालस्य ।
अस्यामनिरस्तनयस्तनयोऽयं(*) जयन्तसिंहाख्यः ॥१०॥
दृष्ट्वा वपुश्च दृ....च परस्परविरोधिनी ।
विवादा.....जैत्रसिंहस्तारुण्यवादि(?)कः ॥ ११ ॥(*)
कृतिरियं मलधारिश्रीनरचन्द्रसूरीणाम् ॥
स्तम्भतीर्थेऽत्र कायस्थवंशे वाजडनन्दनः ।

प्रशस्तिमेतामलिखज्जैत्रसिंहसुतः सुधीः ॥
धारदस्य तनूजेन सूत्रधारेण धीमता ।
एषा कुमारसिंहेन समुत्कीर्णा प्रयत्नतः ॥
श्रीनेमेस्त्रिजगद्भर्तुरम्बायाश्च प्रसादतः ।
वस्तुपालान्वयस्यास्तु प्रशस्तिः स्वस्तिशालिनी ॥

(गिरनार इन्स्क्रिप्शन्स नं. २२७-२९)

(४२-६)

ॐ नमः श्रीसर्वज्ञाय ॥

संमेताद्रिशिरःकिरीटमणयः स्मेरस्मराहंकृति–
ध्वंसोल्लासितकीर्तयः शिवपुरप्राकारतारश्रियः ।
आनन्त्यश्रितसंविदादिविलसद्रत्नौघरत्नाकराः
कल्याणावलिहेतवः प्रतिकलं ते सन्तु वस्तीर्थपाः ॥ १

स्वस्ति श्रीविक्रमसंवत् १२८८ वर्षे फागुणशुदि १० बुधे
मदणहिलपुरवास्तव्यप्राग्वाटकुलालङ्करण(*)श्रीचण्डपालात्मज
श्रीचण्डप्रसादाङ्गज ठ० श्रीसोमतनुज ठ०श्रीआशाराजनन्दनस्य
श्रीकुमारदेवीकुक्षिसम्भूतस्य ठ० श्रीलुणिग महं० श्रीमालदेवयो
जस्य महं० श्रीतेजःपालाग्रजन्मनो महामात्यश्रीवस्तुपालस्या
महं० श्रीललितादेवीकुक्षिसरोवरराजहंसायमाने महं० श्रीज
सिंहे सं० ७९ वर्षपूर्वं स्तम्भती(*)र्थमुद्राव्यापारान् व्यापृण्वति
सं० ७७ वर्षे श्रीशत्रुञ्जयोज्जयन्तप्रभृतिमहातीर्थयात्रोत्सवप्रभाव
भूत श्रीमद्देवाधिदेवप्रसादासादितसङ्घाधिपत्येन चौलुक्यकुलन
लप्रकाशनैकमार्तण्डमहाराजाधिराजश्रीलवणप्रसाददेवसुतमहार

श्रीवीरधवलदेवप्रीतिप्रतिपन्नराज्यसर्वेश्वर्येण श्रीशारदाप्रतिपन्नाप-त्येन महामा(*)त्यश्रीवस्तुपालेन तथा अनुजेन सं० ७६ वर्षपूर्वं गुर्जरमण्डले धवलक्कप्रमुखनगरेषु मुद्राव्यापारान् व्यापृण्वता महं० श्रीतेजःपालेन च श्रीशत्रुंजयार्बुदाचलप्रमुखमहातीर्थेषु श्रीम-दणहिलपुरभृगुपुरस्तम्भनकपुरस्तम्भतीर्थदर्भवतीधवलक्कप्रमुख-नगरेषु तथा अन्यसमस्तस्थानेष्वपि कोटिशोऽभिनवधर्मस्थानानि प्रभूतजी(*)र्णोद्धाराश्च कारिताः ॥ तथा श्रीशारदाप्रतिपन्नपुत्रसचि-वेश्वरश्रीवस्तुपालेन स्वधर्मचारिण्याः प्राग्वाटज्ञातीय ठ० श्रीका-न्हडपुत्र्याः ठ० राणुकुक्षिसम्भूताया महं० श्रीललितादेव्यास्तथा आत्मनः पुण्याभिवृद्धये इह स्वयं निर्मापितश्रीशत्रुंजयमहातीर्था-वतारश्रीमदादितीर्थंकरश्रीऋषभदेव स्तम्भनकपुरावतारश्रीपार्श्वना-थदेव सत्यपुरा(*)वतारश्रीमहावीरदेव प्रशस्तिसहितकश्मीरावतार श्रीसरस्वतीमूर्ति देवकुलिकाचतुष्टयजिनयुगलअम्बावलोकनाशाम्ब-प्रद्युम्नशिखरेषु श्रीनेमिनाथदेवालंकृतदेवकुलिकाचतुष्टयतुरगाधिरूढ निजपितामह महं० श्रीसोम स्वपितृ ठ० श्रीआशाराजमूर्तिद्वितय-चारुतोरणत्रयश्रीनेमिनाथदेवआत्मीयपूर्वजाग्रजानुजपुत्रादिमूर्तिस-(*)मन्वितसुखोद्घाटनकस्तंभश्रीअष्टापदमहातीर्थप्रभृति अनेककी-र्तनपरंपराविराजिते श्रीनेमिनाथदेवाधिदेवविभूषितश्रीमदुज्जयंतम-हातीर्थे श्रीनागेंद्रगच्छे भट्टारकश्रीमहेंद्रसूरिसंताने शिष्यश्रीशांतिसूरि शिष्यआणंदसूरि श्रीअमरसूरिपदे भट्टारकश्रीहरिभद्रसूरि पट्टालंक-रणप्रभुश्रीविजयसेनसूरिप्रतिष्ठित(*) श्रीमदजितनाथदेवप्रमुखविं-शतितीर्थंकरालंकृतोऽयमभिनवः समण्डपः श्रीसमेतावतारमहातीर्थ-प्रासादः कारितः ॥ ७ ॥

मुष्णाति प्रसभं वसुद्विजपतेर्गौरीगुरुं लङ्घय-

सो यत्ते परलोकतो भयमहो हंसापलापे कृती ।
उच्चैरास्तिकचक्रवालमुकुटश्रीवस्तुपालस्फुटं
भेजे नास्तिकतामयं तव यशःपूरः कुतस्त्या(*)मिति ॥ १ ॥
कोपाटोपपरैः परैश्चलचमूरङ्गत्तुरङ्गक्षत-
क्षोणीक्षोदवशाद्दशोपि जलधिः श्रीस्तम्भतीर्थे पुरे ।
स्वेदाम्भस्तटिनीघटाघटनया श्रीवस्तुपाल स्फुर-
त्तेजस्तिग्मगभस्तितप्ततनुभिस्तैरेव सम्पूरितः ॥ २ ॥
दिग्यात्रोत्सववीरवीरधवलक्षोणीधवाध्यासितं
साज्यं राज्यरथस्य भारमभितः स्कंधे दधल्लीलया ।
भाति भ्रातरि दक्षिणे समगुणे श्रीवस्तुपालः कथं
न श्लाघ्यः स्वयमश्वराजतनुजः कामं सवामा स्थितिः ॥ ३ ॥
लावण्यांग इति श्रुतिव्यतिकरैः सत्याभिधानोऽभवद्
भ्राता यस्य निशानिशांतविकसच्चन्द्रप्रकाशाननः ।
शंके शंकरकोपसंभ्रमभरादासीदनंगः स्मरः
साक्षादंगमयोऽयमित्यपहृतः स्वर्गांगनाभिर्लघु ॥ ४ ॥
रक्तः सङ्गतिभाग्यभाजि चरणे श्रीमल्लदेवो परो
यद्भ्राता परमेष्ठिवाहनतया मात्तः प्रतिष्ठां पराम् ।
खेलन्निर्मलमानसे न समयं क्वापि श्रयन् पंकिलं
बिम्बे राजति राजहंस इव यः संशुद्धपक्षद्वयः ॥ ५ ॥
सोऽयं तस्य सुधाहरस्य कवितानिष्ठः कनिष्ठः कृती
बंधुर्बंधुरबुद्धिबोधमधुरः श्रीवस्तुपालाभिधः ।
ज्ञानांभोरुहकोटरे भ्रमरतां सारंगसाम्यं यशः
सोमे सौरितुलां च यस्य महिमक्षीरोदधौ स्वं दधौ ॥ ६ ॥ (•)
इंदुर्बिंदुरपां सुरेश्वरसरिद्धीरापिंडः पति-
र्भासां बिद्रुमकंदलः किल विभुः श्रीवस्तुसन्मानभः ।

कैलासत्रिदशेभशंभुहिमवत्मायास्तु मुक्ताफल-
स्तोमः कोमलवालुकास्य च यशःक्षीरोदधौ कौमुदी ॥७॥
हस्ताग्रन्यस्तसारस्वतरसरसनप्राप्तमाहात्म्यलक्ष्मी-
स्तेजःपालस्ततोऽसौ जयति वसुभरः पूरयन् दक्षिणाशाम्।
यद्बुद्धिः कलिपभ··· (*) द्विपगहनपरक्षोणिभृद्बुद्धिसंप-
ल्लोपामुद्राधिपस्य स्फुरति लसदिनस्फारसंचारहेतुः ॥८॥
पुण्यश्रीर्भुवि मल्लदेवतनयोऽभूत्पुण्यसिंहो यशो-
वर्यः स्फूर्जति जैत्रसिंह इति तु श्रीवस्तुपालात्मजः ।
तेजःपालसुतस्त्वसौ विजयते लावण्यसिंहः स्वयं
यैर्बिभ्ये भवदेकपादपि कलौ धर्मश्चतुष्पादयम् ॥ ९ ॥

एते श्रीनागेंद्रगच्छे भट्टारकश्रीउदय(*)प्रभसूरीणाम् ।
स्तंभतीर्थेऽत्र कायस्थवंशे वाजडनंदनः ॥
प्रशस्तिमेतामलिखत् जैत्रसिंहप्रभुः सुधीः ॥ १ ॥
बाहडस्य तनूजेन सूत्रधारेण धीमता ।
एषा कुमारसिंहेन समुत्कीर्णा प्रयत्नतः ॥ २ ॥
श्रीनेमिस्त्रिजगद्भर्तुरम्बायाश्च प्रसादतः ।
वस्तुपालान्वयस्यास्ति प्रशस्ति स्वस्तिशालिनी ॥ ३ ॥
श्रीवस्तुपालप्रभोः प्रशस्तिरियं निष्पन्ना शुभं भवतु ॥

(४४)

वस्तुपालविहारेण हारेणेवोज्ज्वलश्रिया ।
उरःस्थलस्थितेनाय शैलराजो विराजते ॥

श्रीविक्रम संवत् १२८९ वर्षे आश्विन वदी १५ सोमे
महामात्य श्रीवस्तुपालेन आत्मश्रेयोऽर्थं पश्चाद्भागे श्रीकपर्दियक्ष-

मासादसमलंकृतः श्रीशत्रुंजयाव [तार] श्रीआदिनाथमासाद-स्तदग्रतो वामपक्षे स्वीयसद्धर्मचारिणी महं० श्रीललितादेविश्रेयोऽर्थं विंशतिजिनालंकृतः श्रीसम्मेतशिखरमासादस्तथा दक्षिणपक्षे द्वि० भार्या महं० श्रीसोखुश्रेयोऽर्थं चतुर्विंशतिजिनोपशोभितः श्रीअष्टा-पदमासादः ० अपूर्वघाटरचनारुचिरतरमभिनवमासादचतुष्टयं नि-जद्रव्येण कारयांचक्रे।

(लिष्ट ऑफ आँर्कियोलॉजिकल रिमेन्स इन बॉम्बे प्रेसिडेन्सी पृ. ३६१)

(४५-४६)

महामात्य श्रीवस्तुपाल महं० श्रीललितादेवीमूर्ति।

महामात्य श्रीवस्तुपालमहं० श्रीसोखुकामूर्ति····।

(लि० ऑ० रि० इ० बॉ० प्रे० पृ० ३५७-८)

(४७-४८)

·········पालविहारेण························ ॥
························यं दैलराजो विराजते॥

·········विहारेण हारेणेवोज्ज्वलश्रिया।
उपकंठस्थितेनायं दैलराजो विराजते॥

(लि० ऑ० रि० इ० बॉ० प्रे० पृ० ३५९)

(४९)

संवत् १२१५ वर्षे चैत्रशुदि ८ रवावद्येह श्रीमदुज्जयन्त-तीर्थे जगतीसमस्तदेवकुलिकासत्कछाजाकुवालिसंविरण संपवि

ठ० सालवाहण प्रतिपत्त्या सू० जसहडपु० सावदेवेन परिपूर्णा कृता ॥ तथा ठ० भरथसुत ठ० पंडि[त] सालिवाहणेन नागझरिसिरायापरितः कारित [भाग] चत्वारिविंबीकृतकुंडकर्मातरवदषिष्ठात्रीश्रीअंबिकादेवीप्रतिमा देवकुलिका च निष्पादिता ॥

(लि० ऑ० रि० इ० वॉ० प्रे० पृ० ३५६)

(५०)

संवत् १२२२ श्री श्रीमालज्ञातियमहं० श्रीराणिगसुत महं० श्रीआंबाकेन पद्या कारिता ।

(लि० ऑ० रि० इ० वॉ० प्रे० पृ० ३५९)

(५१)

सं० १२२३ महं० श्रीराणिगसुत[महं] श्रीआंबाकेन पद्या कारिता ।

(लि० ऑ० रि० इ० वॉ० प्रे० पृ० ३५९)

(५२)

श्रीचन्द्रसूरिधनेश्वरः समभवच्छ्रीवीरमहात्मनः
शिष्यस्त[स्य]र्दर्पकजे मधुकरक्रिडाकरो योऽभवत् ।
[शि]ष्यः श्रीजिनदेव नेमिसदने श्रीचन्द्रसूरि.......
श्रीमद्देवनके चकार शुभदे कार्यं प्रतिष्ठादिकम् ॥ १ ॥
श्रीमज्ज्ञानपदादान्यपूर्णार्थीविशेत्तरः
मन्दूडद्भवरबाटेव पाद्मादिजनतान्वितः । सं. १२७६ ॥

(लि० ऑ० रि० इ० वॉ० प्रे० पृ० ३५९)

(५३)

ई० । संवत् १३०५ वर्षे वैशाख सुदि ३ शनौ श्रीपत्तन-वास्तव्य श्रीमालज्ञातीय ठ० वाहड सुत महं० पद्मसिंह पुत्र ठ० पथिमिदेवी अंगज [महणसिंह]सुत महं० श्रीसामंतसिंह तथा महामात्य श्रीसलखणसिंहाभ्यां श्रीपार्श्वनाथबिम्बं पित्रोः श्रेयसे-ऽत्र कारितं ततो बृहद्गच्छे श्रीमच्चक्रेश्वरसूरिपट्टोद्धरण श्रीमानदेवसूरि शिष्य श्रीजयानं[द सूरिभिः] प्रतिष्ठितं । [शुभं भवतु]

(लि० ऑ० रि० इ० बॉ० प्रे० पृ० ३५८.)

(५४)

संवत् १३३३ वर्षे ज्येष्ठ वदि १४ भौमे श्रीजिनप्रबोध-सूरिसुगुरूपदेशात् उन्नापुरी वास्तव्येन श्रे० आसपालसुत श्रे० हरिपालेन आत्मनः स्वमातृ हरिलायाश्च श्रेयोऽर्थं श्रीउज्जयन्त-महातीर्थे श्रीनेमिनाथदेवस्य नित्यपूजार्थं द्र० २०० शतद्वयं प्रदत्तं । अमीषां व्याजेन पुष्पसहस्र २००० द्वयेन प्रतिदिनं पूजा कर्तव्या श्रीदेवकीय आरामवाटिकासत्कपुष्पानि श्रीदेवक-·········पंचकुलेन श्रीदेवाय ऊटापनीयानि ॥

(लि० ऑ० रि० इ० बॉ० प्रे० पृ० ३५३)

(५५)

संवत् १३३५ वर्षे वैशाख सुदि ८ गुरौ श्रीमदुज्जयन्त-महातीर्थे देव································च श्रीनेमिनाथपूजा-र्थं धवलक्कवास्तव्य श्रीमालज्ञातीय संघ० वीरहणत············

(लि० ऑ० रि० इ० बॉ० प्रे० पृ० ३५३)

(५६)

संवत् १३३९ वर्षे ज्येष्ठ सुदि ८ बुधे श्रीउज्जयन्तमहातीर्थे श्रयवाणावास्तव्य प्राग्वाटज्ञातीय महं० जिमधरसुत महं० पूनसिंहभार्या गुनसिरि श्रेयोऽर्थं नेचकंद्र० ३०० श्रीजिनानि नेचके कारितानि दिनं प्रतिपुष्प० ३०५० ॥

(लि० ऑ० ऑ० रि० इ० बॉ० प्रे० पृ० ३५२)

(५७)

॥ ई० ॥ संवत् १३५६ वर्षे ज्येष्ठ सुदि १५ शुक्रे श्रीपल्लीवाल ज्ञातीय श्रेष्ठि पाल्हसुत साहु पदम भार्या ते जला.......... ....देन कुलगुरु श्रीस्मनि (?) मुनि आदेशेन श्रीमुनिसुव्रत— स्वामिबिंबं देवकुलिकां पितामह श्रेयो...................

(लि० ऑ० रि० इ० बॉ० प्रे० पृ० ३६३)

(५८)

संवत् १३७० वर्षे वैशाख सुदि २ गुरु लीलादिवि श्रेयोर्थं श्रीआदिनाथबिंबं थिरपाल—

(लि० ऑ० रि० इ० बॉ० प्रे० पृ० २६२)

(५९)

ओं नमः सर्वज्ञाय । संवत् १४८५ वर्षे कार्ति शुदि पंचमी ५ बुधे श्रीगिरिनारिमहातीर्थे ठा० पेतसिंह निर्वाणं श्रीमंत्रिदलियवंशे श्रीमतमुनामहगोत्रे महनीयाणा ठ० जहा पुत्र ठा० लापू तत्सुत ठा० फदू-तदन्वय वीसल तदंगज ठा० सुरा तदंगभू ठा०

ठा० माधू ठा० भीमसिंह ठ० माला भीमसिंहभार्या ठा० भीमा पुत्री-बाई मोहोण कुक्षिसमुत्पन्न ठा० पेतसिंह भार्या बाई चंदागह श्रीनेमिनाथ चरणं प्रणमति।

(लि० ऑ० रि० इ० बॉ० प्रे० पृ० ३५४)

(६०)

संवत् १४९६ वर्षे आषाढ शुदि १३ गुरौ जंझणपुरिवास्तव्या महतीआणी खरतरगच्छे गौत्र नन्हडे साह चाहूणसंताने साह गुणराज सुत साह जाजा वीरम देवा पुत्र माणकचंद भ्रातृ संघवी राइमल श्रीगिरि[नारि] जात्रा करी श्रीनेमि[नाथस्य]

(लि० ऑ० रि० इ० बॉ० प्रे० पृ० ३५५)

(६१)

स्वस्ति श्री १६८२ वर्षे कार्तिक वदि ६ सोमे श्रीगिरनारतीर्थनी पूर्वपाजनो उद्धार श्रीदिवने संघे पीर्ण्यनिमत्त (पुण्यनिमित्त ?) श्रीमालज्ञातीयमां सिंघजी मेघजीने उद्यमे कराव्यो।

(लि० ऑ० रि० इ० बॉ० प्रे० पृ० ३६०)

(६२)

··· ···राजदेव प[ति] सिंधचक्रपति श्रीजयसिंघदेव····विजय ······· पारकरणायनतापितभि····················· ·········ख्यातेन ·······थेन उपायेन·········जादवकुलतिलक····तीर्थंकरश्रीनेमिनाथप्रासाद···········ठ० पीका च ठ० थाना·········· सूत्रविक्रममारुति·································

(लि० ऑ० रि० इ० बॉ० प्रे० पृ० ३५६)

(६३)

स्वस्ति श्रीधृति—
नमः श्रीनेमिनाथाय ज—
वर्षे फाल्गुन शुदि ५ गुरौ श्री—
तिलकमहाराज श्रीमहापाल—
वयरसिंह भार्या फाउसुत सा—
सुत सा० साईआ सा० मेलामेला—
जसुता रूडी गांगी प्रभृति—
नाथमासादः कारितः प्रतिष्ठि-
द्रसूरि तत्पदे श्रीमुनिसिंह—
.................................कल्याणत्रय—

(लि० ऑ० ऑ० रि० इ० बॉ० प्रे० पृ० ३५४)

अर्बुदाचलस्थितप्रशस्तयः ।

गूर्जरमहामात्य—श्रीतेजःपालकारित—लूणसिंहवसहिका-गतप्रशस्तिलेखाः ।

(६४)

॥ ई० ॥

वंदे सरस्वतीं देवीं याति या कवि[व] मानसं ।
नी [पमा] ना [निर्जने] व [गानया] नस [व]ासिन[ा] ॥१॥

यः [श]ांतिमा [नप्प] रु [णः प्रकोपे
शांतोपि दीप्तः] स्मरनिग्रहाय ।
निमीलिताक्षो [पि सम] प्रदर्शी
स वः शिवायास्तु शि* [वात]नूजः ॥ २ ॥

अणहिलपुरमस्ति स्वस्तिपात्रं प्रजा [ना-
म] जरजिर[पुतुल्यैः] पा[ल्य]मानं चु[लुक्यैः] ।
[चिरम] तिरमणीनां य [त्र वक्त्रे]न्दु [मंदी]-
कृत इव [सि]तपक्षप्रक्षयेऽप्यंधकारः ॥ ३ ॥

तत्र प्राग्वाटान्वयमुकुटं कुटजप्रसून(*)विशदयशाः ।
दानविनिर्जितकल्पद्रुमपंक्तिश्चंडपः समभूत् ॥ ४ ॥
चंडप[सा]दस्त[ः] स्वकुल [प्रासा] दहेमदंडोऽस्य ।
प्रसर[त्की]र्त्तिपताकः पुण्यविपाकेन सूनुरभूत् ॥ ५ ॥

आत्मगुणैः किरणैरिव सोमो रोमोद्गमं सतां (*)कुर्व्वन् ।
उदगादगाधमध्यादुग्धोदधिवांधवात्तस्मात् ॥ ६ ॥

एतस्मादजनिजिनाधि[ना]थभक्तिं
विभ्राणः स्वमनसि शश्वदश्वरा[जः] ।
तस्यासीद्दयिततमा कुमारदेवी
देवीव त्रिपुररिपोः कुमारमाता ॥ ७ ॥

तयोः प्रथमपु(*)त्रोऽभून्मंत्री लूणिगसंज्ञया ।
दैवादवाप बालोऽपि सालोक्यं [व]ासवेन सः ॥ ८ ॥

पूर्व्वमेव सचिवः स कोविदै
र्गण्यते स्म गुणवत्सु लूणिगः ।
यस्य निस्तुपमतेर्मनीषया
धिक्कृतेव धिषणस्य धीरपि ॥ ९ ॥

श्रीमल्लदेवः श्रि(*)तमल्लिदेवः
तस्यानुजो मंत्रिमतल्लिकाऽभूत् ।
बभूव यस्यान्यधनांगनासु
लुब्धा न बुद्धिः शमलब्धबुद्धेः ॥ १० ॥

धर्म्मविधाने भुवनच्छिद्रपिधाने विभिन्नसंधाने ।
सृष्टिकृता नहि सृष्टः प्रतिमल्लो मल्लदेव(*)स्य ॥ ११ ॥

नीलनीरदकदम्बकमुक्तश्वेतकेतुकिरणोद्धरणेन ।
मल्लदेवयशसा गलहस्तो हस्तिमल्लदशनांशुषु दत्तः ॥१२॥

तस्यानुजो विजयते विजितेंद्रियस्य
सारस्वतामृतकृतातुतहर्षवर्षः ।
श्रीवस्तु*[पा]ल इति भाल्तलस्थितानि
दौस्थ्याक्षराणि सुकृती कृतिनां विलुंपन् ॥ १३ ॥

विरचयति वस्तुपालश्चुलुक्यसचिवेषु कविषु च प्रवरः ।
न कदाचिदर्थहरणं श्रीकरणे काव्यकरणे वा ॥ १४ ॥

तेजःपालः पालितस्वा(*)मितेजः-
पुंजः सोऽयं राजते मंत्रिराजः ।
दुर्वृत्तानां शंकनीयः कनीया-
नस्य भ्राता विश्वविश्रांतकीर्तिः ॥ १५ ॥

तेजःपालस्य विष्णोश्च कः स्वरूपं निरूपयेत् ।
स्थितं जगत्त्रयीपूर्णं यदीयोदरकंदरे ॥ १६ ॥

जाल्हूमाऊसाऊ(*)धनदेवीसोहगावयजुकाख्याः ।
परमलदेवी चैषां क्रमादिमाः सप्त सोदर्यः ॥ १७ ॥

एतेऽश्वराजपुत्रा दशरथपुत्रास्त एव चत्वारः ।
भाताः किल पुनरवनाववंशोदरवागलोभेन ॥ १८ ॥

अनुजन्मना समेतस्तेजःपा(*)लेन वस्तुपालोऽयं ।
मदयति कस्य न हृदयं मधुमासो माधवेनेव ॥ १९ ॥

पंथानमेको न कदापि गच्छे-
दिति स्मृतिर्भीतमिव स्मरंतौ ।
सहोदरौ दुर्धरमोहवैरि
संभूय धर्माध्वनि तौ प्रवृत्तौ ॥ २० ॥

इदं सदा सो(*)दरयोर्द्वयं तु
युगं युगव्यापकदोर्युगाभि ।
युगे चतुर्थेऽप्यनयेन येन
कृतं कृतस्यागमनं युगस्य ॥ २१ ॥

छायाद्वयं शरीरं सोदरयोः सुधियोरेतयोरस्तु ।
छायाद्वय विश्व मदीयदयाभिदं भाति सार्वदा ॥ २२

ए(*)कोत्पत्तिनिमित्तौ यद्यपि पाणी तयोस्तथाऽप्येकः ।
वामोऽभूदनयोर्न तु सोदरयोः कोऽपि दक्षिणयोः ॥ २३ ॥
धर्म्मस्थानांकितामुर्वीं सर्वतः कुर्वताऽमुना ।
दत्तः पादो बलाद्बंधुयुगलेन कलेर्गले ॥ २४ ॥
इतश्चौलुक्यवीरा(*)णां वंशे शाखाविशेषकः ।
अर्णोराज इति ख्यातो जातस्तेजोमयः पुमान् ॥ २५ ॥

तस्मादनंतरमनंतरितप्रतापः
प्राप क्षितिं क्षतरिपुर्लवणप्रसादः ।
स्वर्ग्गापगाजलवलक्षितशंखशुभ्रा
बभ्राम यस्य लवणाब्धिमतीत्य कीर्त्तिः(*) ॥ २६ ॥

पुत्रस्तस्मादासीद्दशरथककुत्स्थप्रतिकृतेः
प्रतिक्ष्मापालानां कवलितबलो वीरधवलः ।
यत्र पूरे यस्य प्रसरति रतिक्रांतमनसा-
मगण्यानां भग्नाऽभिरारणकलायां कुशलता ॥ २७ ॥
पौढश्रियः सुहृदौ स वीरधवलः क(*)र्णेजपानां जपं
यः कर्णेऽपि चकार न प्रथमतामुद्दिश्य यौ मंत्रिणौ ।
आस्थायप्रभुदत्तनिरकलमिदं राज्यं स्वभर्तुः कृतं
वाहानां निवहा घटाः करिणां यद्वाथ सौधांगणे ॥ २८ ॥
येन दक्षिणेनार्थं जाने जानुप्रवर्त्तिना ।
वि(*)दर्भजद्रवेणैव गुर्जराश्रियपति श्रियं ॥ २९ ॥
इतश्च ।

गौरीवरश्वशुरभूधरसंभवोऽय-
मम्बुधिः ककुभमङ्कदर्दवदस्य ।
मंदाकिनी घनघटे दृषद्भूपा[ग]
यः श्याकटः प्रतिपूर्वोऽपि नवं करोति ॥ ३० ॥

क्वचिदिह विहरंतीर्वी(*)क्षमाणस्य रामाः
प्रसरति रतिरंतर्मोक्षमार्गाश्रमोऽपि ।
क्वचन मुनिभिरर्च्या पश्यतस्तीर्थवीथी
भवति भवविरक्ता धीरधीरात्मनोऽपि ॥ २१ ॥

श्रेयःश्रेष्ठवशिष्ठहोमहुतभुक्कुंडान्मूर्तंदात्मज-
प्रद्योताधिकदेहदीधितिभ(*)रः कोऽप्याविरासीन्नरः ।
तं मत्वा परमारणैकरसिकं स व्याजहार श्रुते-
राधारः परमार इत्यजनि तन्नाम्नाऽस्य नस्यान्वयः ॥२२॥

श्रीधूमराजः प्रथमं बभूव
भूवासवस्तत्र नरेंद्रवंशे ।
भूमीभृतो यः कृतवानभिज्ञान्
पक्षद्वयोच्छे(*)दनवेदनासु ॥ २३ ॥

धंधुकध्रुवभटादयस्तत-
स्ते रिपुद्विपघटाजितोऽभवन् ।
यत्कुलेऽजनि पुमान्मनोरमो
रामदेव इति कामदेवजित् ॥ २४ ॥

रोदःकंदरवर्तिकीर्तिलहरीलिप्तामृतांशुद्युते—
रप्रद्युम्नवशो यशोधवल इ(*)त्यासीत्तनूजस्ततः ।
यश्चौलुक्यकुमारपालनृपतिप्रत्यर्थितामागतं
मत्वा सत्वरमेव मालवपति ब(ब)ल्लालमालब्धवान् ॥ २५ ॥

शत्रुश्रेणीगलविदलनोन्निद्रनिस्त्रिंशधारो
धारावर्षः समजनि सुतस्तस्य विश्वप्रसादः ।
क्रोधाक्रांत(*)प्रधनवसुधानिश्चले यत्र जाता-
श्च्योतन्नेत्रोत्पलजलकणाः कोंकणाधीशपत्न्यः ॥ २६ ॥

सोऽयं पुनर्दाशरथिः पृथिव्या-
मव्याहतौजाः स्फुटमुज्जगाम ।
मारीचवैरादिव योऽधुनापि
[मृ]गव्यमव्यग्रमतिः करोति ॥ ३७ ॥

सामं(*)तसिंहसमितिक्षितिविक्षतौजः-
श्रीगूर्जरक्षितिपरक्षणदक्षिणासिः ।
प्रह्लादनस्तदनुजो दनुजोत्तमारि-
चारित्रमत्र पुनरुज्ज्वलयांचकार ॥ ३८ ॥

देवी सरोजासनसंभवा किं
कामप्रदा किं सुरसौरभेयी ।
प्रह्लादनाकारधरा(*)धरायां-
मायातवत्येष न निश्चयो मे ॥ ३९ ॥

धारावर्षसुतोऽयं जयति श्रीसोमसिंहदेवो यः ।
पितृतः शौर्यं विद्यां पितृव्यकाद्दानमुभयतो जगृहे ॥ ४० ॥

हृत्वा विप्रकरानरातिनिकरान्निर्जित्य तत्किंचन
प्रापत्संप्रति सोम(*)सिंहनृपतिः सोमप्रकाशं यशः ।
येनोर्व्वीतलमुज्ज्वलं रचयताप्युत्ताम्यतामीर्ष्यया
सर्वेषामिह विद्विषां नहि मुखान्मालिन्यमुन्मूलितं ॥४१॥

वसुदेवस्येव सुतः श्रीकृष्णः कृष्णराजदेवोऽस्य ।
प्राप्ताधिकप्रतापो यशोद(*)यासंश्रितो जयति ॥ ४२ ॥

इतश्च—

अन्वयेन विनयेन विद्यया
विक्रमेण सुकृतक्रमेण च ।

कापि कोऽपि न पुमानुपैति मे
वस्तुपालसदृशो दृशोः पथि ॥ ४३ ॥

दयिता ललितादेवी तनयमवीतनयमाप सचिवेंद्रात् ।
नाम्ना जयंत(*)सिंहं जयंतमिंद्रात्पुलोमपुत्रीव ॥ ४४ ॥

यः शैशवे विनयवैरिणि बोधवंध्ये
धत्ते नयं च विनयं च गुणोदयं च ।
सोऽयं मनोभवपराभवजागरूक-
रूपो न कं मनसि चुंबति जैत्रसिंहः ॥ ४५ ॥

श्रीवस्तुपालपुत्रः कल्पायुरयं जयं(*)तसिंहोऽस्तु ।
कामादधिकं रूपं निरूप्यते यस्य दानं च ॥ ४६ ॥

स श्रीतेजःपालः सचिवश्चिरकालमस्तु तेजस्वी ।
येन जना निश्चिंताश्चिंतामणिनेव नंदंति ॥ ४७ ॥

यश्चाणक्यामरगुरुमरुद्व्याधिशुक्रादिकानां
माहात्म्यं व्यधित भुवने(*)मंत्रिणां बुद्धिधाम्नां ।
धर्मे ऽभ्यासः स खलु विधिना नूनमेनं विधातुं
तेजःपालः कथमितरथा विश्वमाश्चर्यमेतु ॥ ४८ ॥

अस्ति स्वस्तिनिकेतनं तनुभृतां श्रीवस्तुपालानुज-
स्तेजःपाल इति स्थितिं प्रतिकृतामुर्वीतले पालयन् ।
आत्मीयं प(*)रु मन्यते न हि गुणग्रामं च कामं द्वि-
षाणयोऽपि चमत्करोति न हृदि स्मेरास्पदं मेरय यं ॥४९॥

इतश्च—

पद्यं० श्रीतेजःपालस्य पत्न्याः श्रीअनुपमदेव्याः किंचिद्‌-
वर्णनं ॥

प्राग्वाटान्वयमंडनैकमुकुटः श्रीसांद्रचंद्रावती-
वास्तव्यः स्त(*)वनीयकीर्त्तिलहरिप्रक्षालितक्ष्मातलः ।
श्रीगागाभिधया सुधीरजनि यद्वृत्तानुरागादभूत्
को नाप्तप्रमदो न दोलितशिरा नोद्भूतरोमा पुमान् ॥५०॥
अनुसृतसज्जनसरणिर्धरणिगनामा बभूव तत्तनयः ।
स्वप्रभुहृदये(*)गुणिना हारेणेव स्थितं येन ॥ ५१ ॥
त्रिभुवनदेवी तस्य त्रिभुवनविख्यातशीलसंपन्ना ।
दयिताऽभूदनयोः पुनरंगं द्वेधा मनस्त्वेकं ॥ ५२ ॥
अनुपमदेवी देवी साक्षाद्दाक्षायणीव शीलेन ।
तद्दुहिता सहिता श्रीतेजःपालेन(*) पत्न्याऽभूत् ॥ ५३ ॥

इयमनुपमदेवी दिव्यवृत्तप्रसून-
व्रततिरजनि तेजःपालमंत्रीशपत्नी ।
नयविनयविवेकौचित्यदाक्षिण्यदान-
प्रमुखगुणगणेंदुद्योतिताशेषगोत्रा ॥ ५४ ॥
लावण्यसिंहस्तनयस्तयोरयं
रयं जयत्रि(*)[द्रि]यदुष्टवाजिनां ।
लब्ध्वापि मीनध्वजमंगलं वयः
प्रयाति धर्म्मैकविधायिनाऽध्वना ॥ ५५ ॥
श्रीतेजपालतनयस्य गुणानमुष्य
श्रीलूणसिंहकृतिनः कति न स्तुवंति ।
श्रीसंघनोद्धुरतरैरपि यैः समंता-
द्दूरापना त्रिजगति क्षि(*)पने स्म कीर्त्तिः ॥ ५६ ॥
गुणधननिधानकलशः प्रकटोऽयमत्रेष्टिनश्च स्मस्सर्पैः ।
दरचयमयते सततं मुजनैरुपजीव्यमानोऽपि ॥ ५७ ॥

मल्लदेवसचिवस्य नंदनः
पूर्णसिंह इति लीलुकासुतः ।
तस्य नंदति सुतोयमल्हणा(*)-
देविभूः सुकृतवेश्म पेथडः ॥ ५८ ॥

अभूदनुपमा पत्नी तेजःपालस्य मंत्रिणः ।
लावण्यसिंहनामायमायुष्मानेतयोः सुतः ॥ ५९ ॥
तेजःपालेन पुण्यार्थं तयोः पुत्रकलत्रयोः ।
हर्म्यं श्रीनेमीनाथस्य तेने तेनेदमर्बुदे(*) ॥ ६० ॥

तेजःपाल इति सितीदुसचिवः शंखोज्ज्वलाभिः शिला-
श्रेणीभिः स्फुरदिंदुकुंदरुचिरं नेमिप्रभोर्मंदिरं ।
उच्चैर्मंडपमग्रतो जिन[वरा]वासाद्विपंचाशतं
तत्पार्श्वेषु बलानकं च पुरतो निष्पादयामासिवान् ॥६१॥

श्रीमचंड(*,[प]संभवः [सम]भवचंडप्रसादस्ततः
सोमस्तत्प्रभवोऽश्वराज इति तत्पुत्राः पवित्राशयाः ।
श्रीमल्लूणिगमल्लदेवसचिवश्रीवस्तुपालाह्वया-
स्तेजःपालसमन्विता जिनमतारामोन्नमन्नीरदाः ॥ ६२ ॥

श्रीमंत्रीश्वरवस्तुपालतनयः श्रीजै(*)त्रसिंहाह्वय-
स्तेजःपालसुतश्च विश्रुतमतिर्लावण्यसिंहाभिधः ।
एतेषां दश मूर्त्तयः करिवपूस्कंधाधिरूढाश्चिरं
राजंते जिनदर्शनार्थमयतां दिग्नायकानामिव ॥ ६३ ॥

मूर्तीनामिह पृष्ठतः करिवधूपृष्ठप्रतिष्ठाजुषां
तन्मूर्त्तीर्विम(*)लाश्मखत्तकगताः कांतासमेता दश ।
चौलुक्यक्षितिपालवीरधवलस्पार्द्धितबंधुः सुधी-
स्तेजःपाल इति क्ष्यधापयदयं श्रीवस्तुपालानुजः ॥६४॥

तेजःपालसकलमजोपजीव्यस्य वस्तुपालस्य ।
सविधे विभाति सफलः(*) सरोवरस्येव सहकारः ॥ ६५ ॥
तेन भ्रातृयुगेन या प्रतिपुरग्रामाध्वशैलस्थलं
वापीकूपनिपानकाननसरःप्रासादसत्रादिका ।
धर्म्मस्थानपरंपरा नवतरा चक्रेऽथ जीर्णोद्धृता
तत्संख्यापि न बुध्यते यदि परं तद्वेदि(*)नी मेदिनी ॥६६॥
शंभोः श्वासगतागतानि गणयेद् यः सन्मतिर्योऽथ वा
नेत्रोन्मीलनमीलनानि कलयेन्मार्कंडनाम्नो मुनेः ।
संख्यातुं सचिवद्वयीविरचितामेतामपेतापर-
व्यापारः सुकृतानुकीर्तनततिं सोप्युज्जिहीते यदि(*) ॥६७॥
सर्व्वत्र वर्त्ततां कीर्त्तिरश्वराजस्य शाश्वती ।
सुकर्त्तुमुपकर्त्तुंच जानीते यस्य संततिः ॥ ६८ ॥
आसीचंडपमंडितान्वयगुरुर्नागेंद्रगच्छश्रिय-
श्चूडारत्नमयत्नसिद्धमहिमा सूरिर्महेंद्राभिधः ।
तस्माद्विस्मयनीयचारुचरितः श्रीशांति(*) [सूरिस्त] तो-
प्यानंदामरसूरियुग्मसुदयचन्द्रार्कदीपद्युति ॥ ६९ ॥
श्रीजैनशासनवनीनवनीरवाहः
श्रीमांस्ततोऽप्यघहरो हरिभद्रसूरिः ।
विद्यामदोन्मदगदेष्वनवद्यवैद्यः
ख्यातस्ततो विजयसेनमुनीश्वरोऽयं ॥ ७० ॥
गुरो[स्त](*)स्या[शि]षां पात्रं सूरिरस्त्युदयप्रभः ।
मौक्तिकानीव सूक्तानि भांति यत्प्रतिभांबुधेः ॥ ७१ ॥
एतद्धर्म्मस्थानं धर्म्मस्थानस्य चास्य यः कर्त्ता ।
तावद्द्वयमिदमुदियादुदयत्ययमर्बुदो यावत् ॥ ७२ ॥

श्रीसोमेश्वरदेवप्रमुखयतनदेवसेवितांह्रि(*)युगः।
रचयांचकार रुचिरां धर्म्मस्थानप्रशस्तिमिमां ॥ ७३ ॥
श्रीनेमेरम्बिकायाश्च प्रसादादर्बुदाचले।
वस्तुपालान्वयस्यास्तु प्रशस्तिः स्वस्तिशालिनी ॥ ७४ ॥

सूत्र० केल्हणसुतधांधलपुत्रेण चंडेश्वरेण प्रशस्तिरियमु-त्कीर्णा (*) श्रीविक्रम [संवत् १२८७ वर्षे] फाल्गुणवदि ३ रवौ श्रीनागेंद्रगच्छे श्रीविजयसेनसूरिभिः प्रतिष्ठा कृता ॥

—————

(६५)

॥ र्द०॥ ॐ नमः……………… [संव]त् १२८७ वर्षे लौकिक-फाल्गुनवदि ३ रवौ अद्येह श्रीमदणहिलपाटके चौलुक्यकुलकमल-राजहंससमस्तराजावलीसमलंकृतमहाराजाधिराजश्रीभ[1]……(*) विजयिराज्ये त ……… … ……… ।श्रीवसिष्ठ(ष्ठ)कुंडयजना-नलोद्भूतश्रीधूमराजदेवकुलोत्पन्नमहामंडलेश्वरराजकुलश्रीसोमसिं-हदेवविजयिराज्ये तस्यैव महाराजाधिराजश्रीभीमदेवस्य प्रसा[द] ……(*)राद्रामंडले श्रीचौलुक्यकुलोत्पन्नमहामंडलेश्वरराणक-श्रीलवणप्रसाददेव सुतमहामंडलेश्वरराणकश्रीवीरधवलदेवसत्कस-मस्तमुद्राव्यापारिणा श्रीमदणहिलपुरवास्तव्यश्रीप्राग्वाटज्ञातीय ठ० श्रीचंड [पे][2]………(*) चंडप्रसादात्मजमहं० श्रीसोमतनुज ठ० श्रीआसराजभार्या ठ० श्रीकुमारदेव्योः पुत्रमहं० श्रीमल्लदेव-संघपतिमहं० श्रीवस्तुपालयोरनुजसहोदरभ्रातृमहं० श्रीतेजःपालेन स्वकीयभार्यामहं० श्रीअनुपमदेव्यास्तत्कुक्षि[सं[3]]………(*)

१-' भीमदेव-'   २-' सुत ठ० श्री '   ३-' भूत प-'

विन्नपुत्रमहं० श्रीलूणसिंहस्य च पुण्ययशोभिवृद्धये श्रीमदर्बुदा-
चलोपरि देउलवाडाग्रामे समस्तदेवकुलिकालंकृतं विशालहस्ति-
शालोपशोभितं श्रीलूणसिंहवसहिकाभिधानश्रीनेमिनाथदेवचैत्य-
मिदं कारितं ॥ छ ॥ (*) प्रतिष्ठितं श्रीनागेंद्रगच्छे श्रीमहेंद्रसूरिसं-
ताने श्रीशांतिसूरिशिष्यश्रीआणंदसूरिश्रीअमरचंद्रसूरिपट्टालंकरण-
प्रभुश्रीहरिभद्रसूरिशिष्यैः श्रीविजयसेनसूरिभिः ॥ छ ॥ अत्र च
धर्म्मस्थाने कृतश्रावकगोष्टि(ष्ठि)कानां नामा (*) नि यथा ॥ महं०
श्रीमल्लदेव महं० श्रीवस्तुपाल महं० श्रीतेजःपालप्रभृतिभ्रातृत्रय-
संतानपरंपरया तथा महं० श्रीलूणसिंहसत्कमातृकुलपक्षे श्रीचंद्रा-
वतीवास्तव्यप्राग्वाटज्ञातीय ठ० श्रीसावदेवसुत ठ० श्रीशालिगतनुज
ठ० (*) श्रीसागरतनय ठ० श्रीगागा पुत्र ठ० श्रीधरणिग
भ्रातृ महं० श्रीराणिगमहं० श्रीलीला तथा ठ० श्रीधरणिग
भार्या ठ०श्रीतिहुणदेविकुक्षिसंभूत महं० श्रीअनुपमदेवीसहोदरभ्रातृ
ठ० श्रीखीम्बसीह ठ० श्रीआम्बसीह ठ० श्रीऊदल(*)तथा महं०
श्रीलीलासुतमहं० श्रीलूणसीह तथा भ्रातृ ठ० जगसीह ठ० रत्न-
सिंहानां समस्तकुटुंबेन एतदीयसंतानपरंपरया च एतस्मिन् धर्म-
स्थाने सकलमपि स्नपनपूजासारादिकं सदैव करणीयं निर्वाहणीयं
च ॥ तथा ॥ (*) श्रीचंद्रावत्याः सत्कसमस्तमहाजनसकलजिन-
चैत्यगोष्टि (ष्ठि)कप्रभृतिश्रावकसमुदायः ॥ तथा उम्बरणी कीसरउली-
ग्रामीयप्राग्वाटज्ञा० श्रे० रासल उ० आसधर तथा ज्ञा० माणिभद्र
उ० श्रे० आल्हण तथा ज्ञा० श्रे० देल्हण उ० खीम्बसी(*)ह
धर्कटज्ञातीय श्रे० नेहा उ० साल्हा तथा ज्ञा० पउलिग उ० आस-
चंद्र तथा ज्ञा० श्रे० बहुदेव उ० सोम प्राग्वाटज्ञा० श्रे० सावड उ०
श्रीपाल तथा ज्ञा० श्रे० झांदा उ० पाल्हण धर्कटज्ञा० श्रे० पासु

उ० सादा प्राग्वाटज्ञातीय पूना उ० सा(*)ल्हा तथा श्रीमालज्ञा० पूना उ० साल्हाप्रभृतिगोष्टि(ष्ठि)काः। अमीभिः श्रीनेमिनाथदेवप्रतिष्टा(ष्ठा)वर्षग्रंथियात्राष्टाहिकायां देवकीयचैत्रवदि ३ तृतीयादिने स्नपनपूजाद्युत्सवः कार्यः॥ तथा कासहृदग्रामीय ऊएसवालज्ञा(*)तीयश्रे० सोहि उ० पाल्हण तथा ज्ञा० श्रे० सलखण उ० वालण प्राग्वाटज्ञा० श्रे० सांतुय उ० देल्हुय तथा ज्ञा० श्रे० गोसल उ० आल्हा तथा ज्ञा० श्रे० कोला उ० आम्बा तथा ज्ञा० श्रे० पासचंद्र उ० पूनचंद्र तथा ज्ञा० श्रे० जसवीर उ० ज(*)गा तथा ज्ञा० ब्रह्मदेव उ० राल्हा श्रीमालज्ञा० फडुयरा उ० फुलधरप्रभृतिगोष्टि(ष्ठि)काः। अमीभिस्तथा ४ चतुर्थीदिने श्रीनेमिनाथदेवस्य द्वितीयाष्टाहिकामहोत्सवः कार्यः॥ तथा ब्रह्माणवास्तव्यप्राग्वाटज्ञातीयमहाजनि० (*) आंमिग उ० पूनड ऊएसवालज्ञा० महा० पांथा उ० सागर तथा ज्ञा० महा० माटा उ० धरदेव प्राग्वाटज्ञा० महा० पाल्हण उ० उदयपाल भोइरवालज्ञा० महा० आवोधन उ० जगसीह श्रीमालज्ञा० महा० धीसल उ० पासदेव प्रा(*)ग्वाटज्ञा० महा० वीरदेव उ० अरसीह तथा ज्ञा० श्रे० धणचंद्र उ० रामचंद्रप्रभृति गोष्टि(ष्ठि)काः। अमीभिस्तथा५ पंचमीदिने श्रीनेमिनाथदेवस्य तृतीयाष्टाहिकामहोत्सवः कार्यः॥ तथा धउलीग्रामीय प्राग्वाटज्ञातीयश्रे० सा(*)जण उ० पासवीर तथा ज्ञा० श्रे० वोहडि उ० पूना तथा ज्ञा० श्रे० जसडुय उ० जेगण तथा ज्ञातीय श्रे० साजन उ० भोला तथा ज्ञा० पासिल उ० पूनुय तथा ज्ञा० श्रे० राजुय उ० सावदेव तथा ज्ञा० दूगसरण उ० साहणीय ओइसवाल(*)ज्ञा० श्रे० सलखण उ० महं० जोगा तथा ज्ञा० श्रे(*) रे धुंयार उ० आसदेव प्रभृतिगोष्टि(ष्ठि)काः। अमीभिस्तथा ६ ष

दिने श्रीनेमिनाथदेवस्य चतुर्थाष्टाहिकामहोत्सवः कार्यः ॥ तथा मुंडस्थलमहातीर्थवास्तव्यप्राग्वाटज्ञातीय (*) श्रे० संधीरण उ० गुणचंद्र पाल्हा तथा श्रे० सोहिय उ० आश्वेसर तथा श्रे० जेजा उ० खांखण तथा फीलिणीग्रामवास्तव्य श्रीमालज्ञा० वापलगा-जणप्रमुखगोष्टि(ष्ठि)काः । अमीभिस्तथा ७ सप्तमीदिने श्रीनेमिनाथ-देवस्य पंचमाष्टाहिकाम(*)होत्सवः कार्यः ॥ तथा हंडाउद्राग्रामड-वाणीग्रामवास्तव्य श्रीमालज्ञातीय श्रे० आम्बुय उ० जसरा तथा ज्ञा० श्रे [०] लखमण उ० आम्बू तथा ज्ञा० श्रे० आसल उ० जगदेव तथा ज्ञा० श्रे० सूमिग उ० धणदेव तथा ज्ञा० श्रे० जिण-देव उ० जाला(*)प्राग्वाटज्ञा० श्रे० आसल उ० सादा श्रीमालज्ञा० श्रे० देदा उ० वीसल तथा ज्ञा० श्रे० आसधर उ० आसल तथा ज्ञा० श्रे० थिरदेव उ० वीरुय तथा ज्ञा श्रे० गुणचंद्र उ० देव-धर तथा ज्ञा० श्रे० हरिया उ० हेमा प्राग्वाटज्ञा० श्रे० लखमण(*) उ० कडुयाप्रभृतिगोष्टि(ष्ठि)काः । अमीभिस्तथा ८ अष्टमीदिने श्रीनेमिनाथ देवस्य पष्ठाष्टाहिकामहोत्सवः कार्यः । तथा [म]डाहड-वास्तव्यप्राग्वाटज्ञातीय श्रे० देसल उ० ब्रह्मसरणु तथा ज्ञा०जसकर उ०श्रे०धणिया तथा ज्ञा[०] श्रे० (*) देल्हण उ० आल्हा तथा ज्ञा० श्रे० वाला उ० पद्मसिह तथा ज्ञा० श्रे० आंबुय उ० वोहडि तथा ज्ञा० श्रे० वोसरि उ० पूनदेव तथा ज्ञा [०] श्रे० वीरुय उ० साजण तथा ज्ञा० श्रे० पाहुय उ० जिणदेवप्रभृतिगोष्टि(ष्ठि)काः । अमीभिस्तथा ९ नवमीदिने (*) श्रीनेमिनाथदेवस्य सप्तमाष्टाहि-कामहोत्सवः कार्यः । तथा साहिलवाडावास्तव्य ओइसवालज्ञातीय श्रे० देल्हा उ० आल्हण श्रे० नागदेव उ० आम्बदेव श्रे० का-ल्हण उ० आसल श्रे० वोहिथ उ० लाखण श्रे० जसदेव उ०

व्यास श्रे० ० श्रीतेज ठ० देल्हण श्रे० धउला श्रे० वदपा श्रे० वस्तपाल श्रे० पूनिग ठ० धांधा श्रे० गांगदेव ठ० वरदा-ऋषिप्रमुख गोष्ठिकाः । अस्मिन्न्यायेन एतर्द्धिदिने श्रीनेमिनाथ-देवस्य अष्टाह्निकामहोत्सवः कार्यः ॥ तथा श्रीअर्बुदतीर्थे देवकुलिकाद्वाराणां ... श्रीनेमिनाथदेवस्य पंचापि कल्याणकानि यथादिने प्रतिवर्षं कर्त्तव्यानि । एवंविधं व्यवस्था श्रीचंद्रावतीपतिराजकुलश्रीसोमसिंहदेवेन तथा तत्पुत्रराज० श्री-कान्हडदेवप्रमुखकुमारैः ... श्रीचंद्रावतीयस्था-नपतिप्रजाजनपदसमस्तविनयेन तथा गूर्जराधिपतिमहाजन-जानपदि ... तथा अर्बुदाचलोपरि श्रीअचलेश्वरश्रीवसिष्ठ तथा सं-निहितग्राम देउलवाडाग्राम-श्रीश्रीमातापदग्राम-आबुयग्राम-ओ-रासाग्राम-उ(०)त्तरछग्राम सिहरग्राम-सालग्राम-हेठउंजीग्राम-आ-खीग्राम-श्रीधारेश्वरदेवीयकोटडीप्रमुखद्वादशग्रामेषु संतिष्ठ(ष्ठ)-मानस्थानपतितपोधनगूर्जरब्राह्मणराठियप्रमुखसमस्तलोकैस्तथा भालि-भाडा प्रमुखग्रामेषु संतिष्ठ(ष्ठ)मानश्रीप्रतीहा(०)रवंशीयसर्व्व राजपुत्रैश्च आत्मीयात्मीयस्वेच्छया श्रीनेमिनाथदेवस्य मंडपे समु-पविश्योपविश्य मह० श्रीतेजःपालपार्श्वात् स्वीयस्वीयप्रमोदपूर्व्वकं श्रीलूणसीहवसहिकाभिधानस्यास्य धर्म्मस्थानस्य सर्व्वोपि रक्षा-पभारः स्वीकृतः । तदेतदा(०)त्मीयवचनं प्रमाणीकुर्व्वद्भि(द्भि)रेतैः सर्व्वैरपि तथा एतदीयसंतानपरंपरया च धर्म्मस्थानमिदमाचंद्रार्क यावत् परिरक्षणीयं ॥

यतः ।

बिभिद्य ... चंद्रातपडलैः ।
एतमिदमुज्ज्वलशुभ्रमनसां मतिपक्षनिर्व्वहणं ॥ छ ॥(०)

तथा महाराजकुलश्रीसोमसिंहदेवेन अस्यां श्रीलूणसिंहवसहि-कायां श्रीनेमिनाथदेवाय पूजांगभोगार्थं वाहिरहद्यां डवाणीग्रामः शासनेन प्रदत्तः ॥ स च श्रीसोमसिंहदेवाभ्यर्थनया प्रमारान्वयिभि-राचंद्रार्कं यावत् प्रतिपाल्यः ॥ * ॥ (*)

सिद्धिक्षेत्रमिति प्रसिद्धमहिमा श्रीपुंडरीको गिरिः
श्रीमान् रैवतकोपि विश्वविदितः क्षेत्रं विमुक्तेरिति ।
नूनं क्षेत्रमिदं द्वयोरपि तयोः श्रीअर्बुदस्तत्प्रभू
भेजाते कथमन्यथा सममिमं श्रीआदिनेमी स्वयं ॥ १ ॥

संसारसर्वस्वमिहैव मुक्तिसर्वस्वमप्यत्र जिनेश दृष्टं ।
विलोक्यमाने भवने तवास्मिन् पूर्वं परं न क्वपि दृष्टिपथे ॥२॥

श्रीकृष्णर्षीयश्रीनयचंद्रसूरेरिमे ॥ सं० सरवणपुत्रसं० सिं-हराज साजू सामंत सं०साहमा साइदेपुत्री सुनयच प्रणमति ॥शुभं॥

(६६)

(१) ॥ ॐ ॥ स्वस्ति सं० १२९६ वर्षे वैशाख सुदि ३ श्रीशत्रुंजयम-
(२) हातीर्थे महामात्यश्रीतेजपालेन कारित नंदीश्वर
(३) वरद्वीपमध्यस्थ श्रीआदिनाथबिंबं देवकुलिकाद्वयक-
(४) समन्वितमहिता तथा इहैव तीर्थे मह[०] श्रीवस्तुपालका-
(५) रित श्रीमत्पत्तनीय श्रीमहावीरबिंबं खत्तकं च । इहैव
(६) तीर्थे श्रेयसेऽर्थं द्वितीयदेवकुलिकाद्वये खत्तक-
(७) द्वयं श्रीकपर्दियक्षमूर्तिद्वयं च । तथा गुरुपादचतुष्को-
(८) पलक्षिते स्तंभके मूर्तिचतुर्थं तदुपरि श्रीआदिनाथबिंबं श्री-
(९) पुंडरीके श्रीनेमिनाथप्रतिमा देवते श्रीनेमिनाथवि-

(10) कं स्तम्भं च । इदं सर्वं कृतं [।] श्रीचन्द्रपालकारित श्री-
(11) आदिनाथस्य प्रासा(दो)मंडपे श्रीनेमिनाथबिंबं खत्तकं च ।
(12) श्रीअर्बुदाचले श्रीनेमिनाथचैत्यजगत्यां देवकुलि-
(13) काद्वयं ख्ख (२) बिंबसहितानि ॥ श्रीजावालिपुरे श्रीपा-
(14) र्श्वनाथ चैत्यजगत्यां श्रीआदिनाथबिंबं देवकुलिका
(15) च । श्रीनारदपुरे श्रीअजितनाथगूढमंडपे श्रीआ-
(16) दिनाथबिंबं खत्तकं च ॥ श्रीअणहिल्लपुरे ढंढेरवाडी-
(17) षदागम श्रीसुविधिनाथबिंबं चैत्यजीर्णोद्धारं च ॥
(18) श्रीजापुरे देवकुलिकाद्वयं श्रीनेमिनाथबिंबं श्रीपा-
(19) र्श्वनाथबिंबं च । श्रीकुम्भमागाद् कदलीखणखट्टे
(20) श्रीआदिनाथ श्रीमुनिसुव्रतस्वामिबिंबं च ॥ स्थाटप-
(21) ल्यां श्रीकुमरविहारजीर्णोद्धारे श्रीपार्श्वनाथस्याग्र-
(22) म(णो)मंडपे श्रीपार्श्वनाथबिंबं खत्तकं च ॥ श्रीप्रह्लादनपु-
(23) रे श्रीपाल्हणविहारे श्रीचंद्रप्रभस्वामिमंडपे खत्तक-
(24) द्वयं च । इहैव जगत्यां श्रीनेमिनाथस्याग्र(णो) मंडपे
(25) श्रीमहावीरबिंबं च । एतत् सर्वं कारितमस्ति ॥ श्रीनाग-
(26) पुरीयवरहुडीया साहु नेमडसुत सा० राहड ।
(27) सा० जयदेव भ्रा० सा० सहदेव तत्पुत्र संघ० सा०
(28) खेटा भ्रा० गोसल सा० जयदेव सुत सा० वीरदे-
(29) व देवकुमार हालूय सा० राहड सुत सा० जिणचंद्र
(30) धणेश्वर अभयकुमार लघुभ्रातृ सा० लाहडेन
(31) निजकुटुम्बसमुदायेन इदं कारितं । प्रतिष्ठितं
(32) श्रीनागेंद्रगच्छे श्रीमदाचार्यविजयसेनसूरिभिः ॥
(33) श्रीजावालिपुरे श्रीसौवर्णगिरौ श्रीपार्श्वनाथजगत्यां

(34) अष्टापदमध्ये खत्तकद्वयं च ॥ लाटापल्यां श्रीकुमारवि-
(35) हारजगत्यां श्रीअजितस्वामिबिंबं देवकुलि-
(36) का दंडकलससहिता । इहैव चैत्ये जि-
(37) नयुगलं श्रीशांतिनाथ श्रीअजितस्वामि ।
(38) एतत् सर्वं काराविं(पि)तं ।
(39) श्रीअणहिल्लपुरप्रत्यासन्न चारोपे
(40) श्रीआदिनाथबिंबं प्रासादं गूढमंड-
(41) पं छ चउकिया सहितं सा० राइड-
(42) सुत सा० जिणचंद भार्या सा० चाहि-
(43) णिकुक्षिसंभूतेन संघ० सा० दे-
(44) वचंद्रेण पितामाता आत्मश्रेयो-
(45) र्थं कारापितं ॥ छ ॥

(६७)

ई०॥ श्रीनृपविक्रमसंवत् १२८८ वर्षे श्रीमत्पत्तनवास्तव्य प्राग्वाटज्ञातीय श्रीचंडप श्रीचंडप्रसाद श्रीसोम महं० श्रीआसरा- [ज]सुतश्रीमाल्देव महं०(*) श्रीवस्तुपालयोरनुज महं० श्रीतेज- पालेन महं० श्रीवस्तुपालभार्यायाः महं० श्रीसोखुकायाः पुण्यार्थं श्रीसुपार्श्वजिनालंकृता देवकुलिकेयं कारिता ॥ छ ॥ छ ॥

(६८)

ई०॥ श्रीनृपविक्रमसंवत् १२८८ वर्षे श्रीपत्तनवास्तव्य प्राग्वाटज्ञातीय श्रीचंडप श्रीचंडप्रसाद श्रीसोम महं० श्रीआसरा- [ज]सुतश्री(*)माल्देव महं० श्रीवस्तुपालयोरनुज महं० श्रीतेजपालेन महं० श्रीवस्तुपालभार्या ललतादेविश्रेयोऽर्थं देवकुलिका कारिता ॥ छ ॥ छ ॥

(६९)

ई०॥ संवत् १२८८ वर्षे श्रीचंडप श्रीचंडप्रसाद श्रीसोम महं० श्रीआसरा(राजा)गज महं० श्रीवस्तपालसुत महं० श्रीजयतसीह-श्रेयोऽर्थ(*) महं० श्रीतेजपालेन देवकुलिका कारिता ॥

ई० [॥]श्रीसुविधिनाथस्य कल्या०

फाल्गुन वदि ९ च्यवन

(७०)

ई० ॥ श्रीनृपविक्रमसंवत् १२८८ वर्षे श्रीचंडप श्रीचंडप्रसाद श्रीसोम महं० श्रीआसरा(राजा)गज महं[०]श्रीतेजपालेन श्रीजयतसीह भार्या जयतलदेवि(*) श्रेयोऽर्थं देवकुलिका कारिता ॥

(७१)

ई० ॥ श्रीनृपविक्रमसंवत् १२८८ वर्षे प्राग्वाटज्ञातीय श्रीचंडप श्रीचंडप्रसाद श्रीसोम महं[०] श्रीआसरा(राजा) महं० श्रीतेजपालेन श्रीजयतसीहभार्या सुहवदेवि(*) श्रेयोऽर्थं देवकुलिका कारिता ॥

(७२)

ई० ॥ श्रीनृपविक्रमसंवत् १२८८ वर्षे प्राग्वाटज्ञातीय श्रीचंडप श्रीचंडप्रसाद श्रीसोम महं० श्रीआसरा[जा]न्वयसमुद्भव महं० श्रीतेजपालेन महं० श्रीजयतसी(*)हभार्या महं० श्रीरूपादेवि श्रेयोऽर्थं देवकुलिका कारिता ॥ छ ॥

(७३)

ई० ॥ श्रीनृपविक्रमसंवत् १२८८ वर्षे श्रीचंडप श्रीचंड-

प्रसाद महं० श्रीसोम महं० श्रीआसरा[जा]न्वये महं० श्रीमालदे-
वसुता श्रीसहजलश्रेयोऽर्थं महं० श्रीतेजपालेन दे(*)वकुलिका
कारिता ॥ छ ॥

(७४)

र्द० ॥ श्रीनृपविक्रमसंवत् १२८८ वर्षे प्राग्वाटज्ञातीय श्रीचं-
डप श्रीचंडप्रसाद महं० श्रीसोम महं० श्रीआसरा[जा]न्वये महं०
श्रीमालदेव सुता बाई श्रीसदमल श्रेयो (*)ऽर्थ महं० श्रीतेजपालेन
देवकुलिका कारिता ॥ छ ॥

(७५)

र्द० ॥ श्रीनृपविक्रमसंवत् १२८८ वर्षे प्राग्वाटज्ञातीय श्री-
चंडप श्रीचंडप्रसाद महं० श्रीसोम महं० श्रीआसरा[जा]न्वये महं०
श्रीमालदेवसुत महं० श्रीपुंनसीहीयभा(*)र्या महं० श्रीआल्हणदेवि
श्रेयोऽर्थ महं० श्रीतेजपालेन देवकुलिका कारिता ॥ छ ॥

(७६)

र्द० ॥ श्रीनृपविक्रमसंवत् १२८८ वर्षे प्राग्वाटज्ञातीय श्रीचं-
डप श्रीचंडप्रसाद महं० श्रीसोमान्वये महं० श्रीआसरा[ज]सुतमहं०
श्रीमालदेवीय भार्या महं० श्रीपातू श्रेयोऽर्थं महं० श्रीतेजपालेन
देवकुलि(*)का कारिता ॥

(७७)

र्द० ॥ श्रीनृपविक्रमसंवत् १२८८ वर्षे प्राग्वाटज्ञातीय श्री-
चंडप श्रीचंडप्रसाद महं० श्रीसोमान्वये महं० श्रीआसरा[ज]सुत-
महं० श्रीमालदेवीय भार्या महं० श्रीलीलू श्रेयोऽर्थं महं० श्री(*)
तेजपालेन देवकुलिका कारिता ॥ छ ॥

(७८)

ई० ॥ श्रीनृपविक्रमसंवत् १२८८ वर्षे प्राग्वाटवंशीय श्री-चंडप श्रीचंडप्रसाद महं० श्रीसोम महं० श्रीआसरा[ज]महं० श्री-माल्हदेवान्वये महं० श्रीपूनसीह सुत महं० श्रीपेथडश्रेयोऽर्थं महं० श्रीते(ज)पालेन देवकुलिका कारिता ॥

(७९)

ई० ॥ श्रीनृपविक्रमसंवत् १२८८ वर्षे प्राग्वाटवंशीय श्री-चंडप श्रीचंडप्रसाद महं० श्रीसोमान्वये महं० श्रीमाल्हदेव सुत महं० श्रीपुनसीहश्रेयोर्थं महं० श्रीतेजपालेन देवकुलिका कारिता ॥ छ ॥ छ ॥

(८०)

ई० ॥ श्रीनृपविक्रमसंवत् १२८८ वर्षे प्राग्वाटवंशीय श्री-चंडप श्रीचंडप्रसाद महं० श्रीसोमान्वये महं० श्रीआसरा[ज]सुत महं० श्रीमाल्हदेवश्रेयोऽर्थं तत्सोदरलघुभ्रातृ महं० श्रीतेजपालेन देवकु-लिका कारिता ॥ छ ॥

(८१)

ई० ॥ श्रीनृपविक्रमसंवत् १२८८ वर्षे प्राग्वाटवंशीय श्री-चंडप श्रीचंडप्रसाद महं० श्रीसोम महं० श्रीआसरा[ज]महं० श्रीमा-ल्हदेवान्वये महं० श्रीपुनसीह सुता बाई श्री(व)वलालदेविश्रेयोऽर्थं महं० श्रीतेजपालेन देवकुलिका कारिता ॥ छ ॥

(८२)

ई०॥ श्रीनृपविक्रम संवत् १२८८ वर्षे गुंदउचमहास्थान वास्तव्यधर्कटवंशीय श्रे० वाहडिसुत श्रे० भाभू तत्सुत श्रे० भाइलेन समस्तकुटुंबसहितेन देवकुलिका कारिता । छ । (क) अस्यां च

स्वगुरुश्रीपद्मदेवसूरीणां सूत्र० शोभनदेवस्य च समक्षं द्र १६ श्रीनेमिनाथदेवस्य ॥ नेचानिमित्तं देवकीयभांडागारे श्रे० माल्हेन पोडश द्रम्मा वृद्धिफलभोगन्यायेन(*)क्षिप्ताः । तेषां च व्याजे प्रतिमासं वि८ अष्टौ विंशोपकाः। तन्मध्यात् अर्द्धेन मूलबिंबे अर्द्धेन पुनरस्यां देवकुलिकायां देवकीयपत्रकुलेन प्रत्यहं पूजा कार्येति॥*॥ मंगलमस्तु ॥

(८३)

ई०॥ स्वस्ति श्री नृपविक्रम संवत् १२९३ वर्षे वैशाख सुदि १५ शनौ अद्येह श्रीअर्बुदाचलमहातीर्थे अणहिल्लपुरवास्तव्यश्री प्राग्वाटज्ञातीय ठ० श्रीचंडप ठ० श्रीचंडप्रसाद महं०श्रीसोमान्वये ठ० श्रीआसराजसुत महं० श्रीमल्लदेव महं०(*)श्रीवस्तुपालयोरनुजमहं० श्रीतेजःपालेन कारितश्रीलूणसीहवसहिकायां श्रीनेमिनाथचैत्ये जगत्यां चंद्रावतीवास्तव्यप्राग्वाटज्ञातीय ठ० सहदेवपुत्र ठ० सिवदेवपुत्र ठ० सोमसीह सुत सांवतसीह सुहडसीह सग्राम(*)सीह सांवतसीहसुत सिरपति ठ० सोमसीहभार्या ठ० नायकदेवि ॥ तथा श्रे० वहुदेवपुत्र श्रे० देल्हणभार्याजेसिरिपुत्र श्रे० आंवड सोमा-पूंना खोपा आसपाल आंवड पुत्र रत्नपाल सोमा पुत्र खेता पूंना पुत्र तेजःपा(*)ल वस्तुपाल चाहड भार्या धारमति पुत्र जगसीह ठ० सिवदेव पुत्र खांखण सोमचंद्र ठ० सोमसीह-आंवडाभ्यां स्वपित्रोः श्रेयोर्थं श्रीपार्श्वनाथबिंबं कारितं श्रीनागेंद्रगच्छे श्रीमद्विजयसेन-सूरिभिः प्रतिष्ठितम् ॥

(८४)

ई० ॥ स्वस्ति श्रीनृपविक्रमसंवत् १२९३ वर्षे वैशाखसुदि १५ शनौ अद्येह श्रीअर्बुदाचलमहातीर्थे अणहिल्लपुरवास्तव्य श्री-

प्राग्वाटज्ञातीय ठ॰ श्रीचंडप ठ॰ श्रीचंडप्रसाद महं॰ श्रीसोमान्वये ठ॰ श्रीआसराजसुत महं॰ श्रीमल्लदेव महं॰ श्रीवस्तुपालयोरनुजमहं॰ श्रीतेजपालेन कारितश्रीलूणसीहवसहिकायां श्रीनेमिनाथ (॰) देव-चैत्यजगत्यां श्रीचंद्रावतीवास्तव्य प्राग्वाटज्ञातीय श्रे॰ वीरचंद्र भार्या श्रियादेवि पुत्र श्रे॰ सादेव श्रे॰ छाहड श्रे॰ सादेव भार्या माऊ पुत्र आसल श्रे॰ जेलण जयतल जसधर श्रे॰ छाहडभार्याथिरदेवि पुत्र पांचस श्रे॰ गोलण जगसीह पाल्हण तथा श्रे॰ जेलण पुत्र श्रे॰ समुद्दर श्रे॰ जयतल पुत्र देवधर मयधर श्रीधर आंबड ॥(॰) जसधर पुत्र आसपाल। तथा श्रे॰ गोलण पुत्र वीरदेव विजयसीह कुमरसीह रत्नसीह जगसीह पुत्र सोमा तथा आसपाल पुत्र सिरिपाल-विजयसीह पुत्र अरसीह श्रीधर पुत्र अभयसीह तथा श्रे॰ गोलण-समुद्दर प्रमुखकुटुंबसमुदायेन श्रीशान्तिनाथदेवबिंबं कारितं प्रतिष्ठितं नवांगवृत्तिकारश्रीअभयदेवसूरिसंतानीयैः श्रीधर्म्मघोषसूरिभिः ॥

(८५)

ई॰ ॥ स्वस्ति श्रीनृपविक्रमसंवत् १२९३ वर्षे चैत्र वदि ८ शुक्रे अद्येह श्रीअर्बुदाचलमहातीर्थे अणहिल्लपुरवास्तव्य श्रीप्राग्वाट ज्ञातीय ठ॰ श्रीचंडप ठ॰ श्री चं(॰)डप्रसाद महं॰ श्रीसोमान्वये ठ॰ श्रीआसराजसुत महं॰ श्रीमल्लदेव महं॰ श्रीवस्तुपालयोरनुज महं॰ श्रीतेजःपालेन कारित श्रीलूणसीहवसहि(॰)कायां श्रीनेमिनाथदेवचैत्ये जगत्यां चंद्रावतीवास्तव्य प्राग्वाटज्ञातीय महं॰ कउडि सुत श्रे॰ साजणेन स्वपितृव्यक सुत भ्रातृ वरदेव। कडुआ। धाम (॰) देव। सीहड। तथा भ्रातृज आसपाल प्रभृति कुटुंब सहितेन श्रीनागेंद्रगच्छे श्रीविजयसेनसूरिप्रतिष्ठितऋषभ-

स्वगुरुश्रीपद्मदेवसूरीणां सूत्र० शोभनदेवस्य च समक्षं द्र १६ श्रीनेमिनाथदेवस्य ॥ नैचानिमित्तं देवकीयभांडागारे श्रे० भाइलेन पोडश द्रम्मा वृद्धिफलभोगन्यायेन(*)क्षिप्ताः । तेषां च व्याजे प्रतिमासं वि८ अष्टौ विशोपकाः । तन्मध्यात् अर्द्धेन मूलबिंबे अर्द्धेन पुनरस्यां देवकुलिकायां देवकीयपञ्चकुलेन प्रत्यहं पूजा कार्येति ॥*॥ मंगलमस्तु ॥

(८३)

ॐ० ॥ स्वस्ति श्री नृपविक्रम संवत् १२९३ वर्षे वैशाख सुदि १५ शनौ अद्येह श्रीअर्बुदाचलमहातीर्थे अणहिल्लपुरवास्तव्यश्री प्राग्वाटज्ञातीय ठ० श्रीचंडप ठ० श्रीचंडप्रसाद महं० श्रीसोमान्वये ठ० श्रीआसराजसुत महं० श्रीमल्लदेव महं०(*)श्रीवस्तुपालयोरनुजमहं० श्रीतेजःपालेन कारितश्रीलूणसीहवसहिकायां श्रीनेमिनाथचैत्ये जगत्यां चंद्रावतीवास्तव्यप्राग्वाटज्ञातीय ठ० सहदेवपुत्र ठ० सिवदेवपुत्र ठ० सोमसीह सुत सांवतसीह सुहडसीह सग्राम(*)सीह सांवतसीहसुत सिरपति ठ० सोमसीहभार्या ठ० नायकदेवि ॥ तथा श्रे० वहुदेवपुत्र श्रे० देल्हणभार्याजेसिरिपुत्र श्रे० आंवड सोमा-पूंना गोपा आसपाल आंवड पुत्र रत्नपाल सोमा पुत्र खेता पूंना पुत्र तेजःपा(*)ल वस्तुपाल चाहड भार्या धारमति पुत्र जगसीह ठ० सिषदेव पुत्र खांषण सोमचंद्र ठ० सोमसीह-आंवडाभ्यां स्वपित्रोः श्रेयोर्थं श्रीपार्श्वनाथबिंबं कारितं श्रीनागेंद्रगच्छे श्रीमद्विजयसेनसूरिभिः प्रतिष्ठितम् ॥

(८४)

ॐ० ॥ स्वस्ति श्रीनृपविक्रमसंवत् १२९३ वर्षे वैशाखसुदि १५ शनौ अद्येह श्रीअर्बुदाचलमहातीर्थे अणहिल्लपुरवास्तव्य श्री-

(८९)

र्द० ॥ श्रीनृपविक्रमसंवत् १२९० वर्षे श्रीपत्तनवास्तव्यप्राग्वाटवंशीय महं० श्रीचंडप श्रीचंडप्रसाद महं० श्रीसोमान्वये महं० श्रीआसरा[ज]सुत महं० श्रीमाल्हदेव भ्रातृ महं० श्री (*) वस्तपालयोरनुज महं० श्रीतेजपालेन स्वकीयभार्या महं० श्रीअनुपमदेविश्रेयोऽर्थं देवश्रीमुनिसुव्रतस्य देवकुलिका कारिता ॥ छ ॥

(९०)

श्रीनृपविक्रमसंवत् १२९० वर्षे प्राग्वाटज्ञातीय महं० श्रीचंडप श्रीचंडप्रसाद श्रीसोम महं० श्रीआसरा[जा]न्वयसमुद्भव महं० श्रीतेजपालेन स्वसुना वउलदेविश्रेयोऽर्थं देवकुलिका कारिता ॥

(९१)

॥ संवत् १२९० वर्षे प्राग्वाटज्ञातीय महं० श्रीचंडप श्रीचंडप्रसाद श्रीसोम श्रीआसरा[जा]न्वयसमुद्भूत महं० श्रीतेजपालेन स्वसुतश्रीलूणसीहसुता गउरदेविश्रेयोऽर्थं देवकुलिका कारिता ॥ छ ॥

(९२)

॥ र्द० ॥ स्वस्ति श्रीनृपविक्रमसंवत् १२९३ वर्षे वैशाखसुदि १४ गुरौ अद्येह श्रीअर्बुदाचलमहातीर्थे श्रीअणहिल्लपुरवास्तव्य श्रीप्राग्वाटज्ञातीय ठ० श्रीचंडप ठ० श्रीचंडप्रसाद महं० श्रीसोमान्वये ठ० श्रीआसराजसुत महं० श्रीमल्लदेव महं० श्रीवस्तुपालयोरनुज (*) महं० श्रीतेजःपालेन कारित श्रीलूणसीहवसहिकायां श्रीनेमिनाथदेवचैत्ये जगत्यां चंद्रावतीवास्तव्य प्राग्वाटज्ञातीय श्रे०

देहरु[illegible] देवकुलिकेयं कारिता ॥ छ ॥ (९) घार देरा। [illegible] । तथा [illegible] महा[illegible] [illegible] [illegible] मोतिणि [illegible] [illegible] । [illegible] । [illegible] । (७) दुजी [illegible] । [illegible] [illegible] । [illegible] [illegible] श्री[illegible] [illegible] [illegible] कारिता ॥

(९१)

[illegible] संवत् [illegible] वर्षे चैत्र वदि २ [illegible] श्री[illegible] श्री[illegible] श्री [illegible] श्रीजे[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] देवकुलिका कारिता [illegible]

(९२)

[illegible]

(९३)

[illegible]

(८९)

ॐ० ॥ श्रीनृपविक्रमसंवत् १२९० वर्षे श्रीपत्तनवास्तव्यप्राग्वाटवंशीय महं० श्रीचंडप श्रीचंडप्रसाद महं० श्रीसोमान्वये महं० श्रीआसरा(ज)सुत महं० श्रीमाल्लदेव भ्रातृ महं० श्री (*) वस्तुपालयोरनुज महं० श्रीतेजपालेन स्वकीयभार्या महं० श्रीअनुपमदेविश्रेयोऽर्थं देवश्रीमुनिसुव्रतस्य देवकुलिका कारिता ॥ छ ॥

(९०)

श्रीनृपविक्रमसंवत् १२९० वर्षे प्राग्वाटज्ञातीय महं० श्रीचंडप श्रीचंडप्रसाद श्रीसोम महं० श्रीआसरा(जा)त्मजसुतेन महं० श्रीतेजपालेन स्वसुता बउलदेविश्रेयोऽर्थं देवकुलिका कारिता ॥

(९१)

॥ संवत् १२९० वर्षे प्राग्वाटज्ञातीय महं० श्रीचंडप श्रीचंडप्रसाद श्रीसोम श्रीआसरा(जा)त्मजसुतेन महं० श्रीतेजपालेन स्वसुतश्रीलूणसीहसुता गउरदेविश्रेयोऽर्थं देवकुलिका कारिता ॥ छ ॥

(९२)

॥ ॐ० ॥ स्वस्ति श्रीनृपविक्रमसंवत् १२९३ वर्षे वैशाखशुदि १४ शुक्रे अद्येह श्रीअर्बुदाचलमहातीर्थे श्रीअणहिल्लपुरवास्तव्य श्रीप्राग्वाटज्ञातीय ठ० श्रीचंडप ठ० श्रीचंडप्रसाद महं० श्रीसोमान्वये ठ० श्रीआसराजसुत महं० श्रीमल्लदेव महं० श्रीवस्तुपालयोरनुज (*) महं० श्रीतेजःपालेन कारित श्रीलूणसीहवसहिकायां श्रीनेमिनाथदेवचैत्ये जगत्यां चंद्रावतीवास्तव्य प्राग्वाटज्ञातीय थे०

सांतणाग श्रे० जसणाग पुत्र सोहिय । सांवत । वीरा । सोहिय पुत्र आंवकुमार । गागउ । सावतपुत्र पूनदेव । वाला । वीरापुत्र देवकुमार । शुभ । ब्रह्म (*) देव । देवकुमार पुत्र वर देव । पाल्हण । पुत्री देल्ही । आल्ही । ललनू । संतोस । ब्रह्मदेव । पुत्र वोहडि पुत्री तेजू । वरदेवपुत्रकुंअरा । पाल्हणपुत्र जला । सोमा । पुत्री सीनू । कुंवरापुत्र आंवड । पुनड । पुत्री नीभल । रूपल । श्रे० वरदेवश्रेयोर्थं कुमराकेन श्रीनागेंद्रगच्छे पूज्यश्रीहरि (*)भद्रसूरिशिष्य श्रीमद्विजयसेनसूरि प्रतिष्ठित श्रीनेमिनाथदेवालंकृता देवकुलिकेयं कारिता ॥ छ ॥

(९३)

स्वस्ति श्रीनृपविक्रमसंवत् १२९३ वर्षे वैशाखसुदि १५ शनौ श्रीअर्बुदाचलमहातीर्थे(र्थे) अणहिल्लपुर वास्तव्य श्रीप्रा(*)ग्वाट ज्ञातीय ठ० श्रीचंडप ठ० श्रीचंडप्रसाद महं० श्रीसोमान्वये ठ० श्रीआशाराजसुत महं० श्रीमल्लदेव महं० श्रीवस्तुपा(*)लयोरनुज महं० तेजःपालेन कारित श्रीलूणसीहवसहिकायां श्रीनेमिनाथदेवचैत्ये जगत्यां चंद्रावतीवास्तव्य(*)प्राग्वाटज्ञातीय श्रे० पासिलभंताने वीमलभार्या साधू तत्पुत्र मुणिचंद्र श्रीकुमारसीह कुमारपाल्हण । श्रीकुमारपुत्र वी(*)ल्हा आंव माउ आसधर वील्हापुत्र पासदेव तत्पुत्र आमदेव आसचंद्र श्रे० पाल्हणभार्या सीतू तत्पुत्र आमपाल मांटी पा(*)ल्हणेन आत्मश्रेयोऽर्थं श्रीनागेंद्रगच्छे श्रीविजयसेनसूरि............ ... . प्रतिमालंकृता देवकुलिकेयं कारिता ॥ छ ॥

(९४)

॥ ई० ॥ स्वस्ति श्रीविक्रमनृपात् सं० १२९३ वर्षे चैत्र

वदि ८ शुक्रे अयेह श्रीअर्बुदाचलतीर्थे स्वयं कारित श्रीलूणसिंहवसहिकाख्य श्रीनेमिनाथदेवचैत्ये जगत्यां श्रीप्राग्वाटज्ञातीय ठ० चंडप ठ० श्रीचंडप्रसाद महं० श्रीसोमान्वये ठ० श्रीआसराज भार्याश्रीकुमारदेव्योः सुत महं० श्रीमालदेव संघपति श्रीवस्तुपालयोरनुज महं० श्रीतेजःपालेन स्वभगिन्या बाई झालहणदेव्याः श्रेयोऽर्थं विहरमानतीर्थंकर श्रीमंधरस्वामीप्रतिमालंकृता देवकुलिकेयं कारिता प्रतिष्ठिता श्रीनागेंद्रगच्छे श्रीविजयसेनसूरिभिः ॥छ॥

(९५)

स्वस्ति श्रीविक्रमनृपात् सं० १२९३ वर्षे चैत्र वदि ८ शुक्रे अयेह श्रीअर्बुदाचलतीर्थे स्वयं कारित श्रीलूणसीहवसहिकाख्य श्रीनेमिनाथदेवचैत्ये जगत्यां श्रीप्राग्वाटज्ञातीय ठ० चंडप ठ० श्रीचंडप्रसाद महं० श्रीसोमान्वये ठ० श्रीआसराज भार्याकुमारदेव्योः सुत महं० श्रीमालदेव संघपति श्रीवस्तुपालयोरनुज महं० श्रीतेजःपालेन स्वभगिनी बाई माउश्रेयोऽर्थं विहरमानतीर्थंकर श्रीयुगंधरस्वामिजिनप्रतिमालंकृता देवकुलिकेयं कारिता ॥ छ ॥

(९६)

स्वस्ति श्रीविक्रमनृपात सं० १२९३ वर्षे चैत्र वदि ८ शुक्रे अयेह श्रीअर्बुदाचलतीर्थे स्वयं कारित श्रीलुणसीहवसहिकाख्य श्रीनेमिनाथदेवचैत्ये जगत्यां श्रीप्राग्वाटज्ञातीय ठ० चंडप ठ० श्रीचंडप्रसाद महं० श्रीसोमान्वये ठ० श्रीआसराज भार्या श्रीकुमारदेव्योः सुत महं० श्रीमालदेव संघपति श्रीवस्तुपालयोरनुज महं० श्रीतेजपालेन स्वभगिन्या[ः] साउदेव्या[ः] श्रेयोऽर्थं विहरमानतीर्थंकर श्रीबाहुजिनालंकृता देवकुलिकेयं कारिता ॥छ॥

सातणाग श्रे० जसणाग पुत्र सोहिय। सांवत। वीरा। सोहिय पुत्र आंवकुमार। गागउ। सावतपुत्र पूनदेव। वाला। वीरापुत्र देवकुमार। शुभ। ब्रह्म (*) देव। देवकुमार पुत्र वर देव। पाल्हण। पुत्री देल्ही। आल्ही। ललनू। संतोस। ब्रह्मदेव। पुत्र वोहडि पुत्री सेजू। वरदेवपुत्रकुंअरा। पाल्हणपुत्र जला। सोमा। पुत्री सीनू। कुंवरापुत्र आंवड। पुनड। पुत्री नीमल। रुपल। श्रे० वरदेवश्रेयोर्थं कुमराकेन श्रीनागेंद्रगच्छे पूज्यश्रीहरि(*)भद्रसूरिशिष्य श्रीमद्विजयसेनसूरि प्रतिष्ठित श्रीनेमिनाथदेवालंकृता देवकुलिकेयं कारिता ॥ छ ॥

(९३)

स्वस्ति श्रीनृपविक्रमसंवत् १२९३ वर्षे वैशाखसुदि १५ शनौ श्रीअर्बुदाचलमहातीथे(र्थे) अणहिल्लपुर वास्तव्य श्रीप्रा(*)ग्वाट ज्ञातीय ठ० श्रीचंडप ठ० श्रीचंडप्रसाद महं० श्रीसोमान्वये ठ० श्रीआशाराजसुत महं० श्रीमल्लदेव महं० श्रीवस्तुपा(*)लयोरनुज महं० तेजःपालेन कारित श्रीलूणसीहवसहिकायां श्रीनेमिनाथदेवचैत्ये जगत्यां चंद्रावतीवास्तव्य(*)प्राग्वाटज्ञातीय श्रे० पासिलसंताने वीमलभार्या साधू तत्पुत्र मुणिचंद्र श्रीकुमारसीह कुमारपाल्हण। श्रीकुमारपुत्र वी(*)ल्हा आंव माउ आसधर वील्हापुत्र पासदेव तत्पुत्र आमदेव आसचंद्र श्रे० पाल्हणभार्या सीलू तत्पुत्र आसपाल मांटी पा(*)ल्हणेन आत्मश्रेयोऽर्थं श्रीनागेंद्रगच्छे श्रीविजयसेनसूरि.................. ....प्रतिमालंकृता देवकुलिकेयं कारिता ॥ छ ॥

(९४)

॥ ई० ॥ स्वस्ति श्रीविक्रमनृपात् सं० १२९३ वर्षे चैत्र

वदि ८ शुक्रे अद्येह श्रीअर्बुदाचलतीर्थे स्वयं कारित श्रीलूणसिंहवसहिकाख्य श्रीनेमिनाथदेवचैत्ये जगत्यां श्रीप्राग्वाटज्ञातीय ठ० चंडप ठ० श्रीचंडप्रसाद महं० श्रीसोमान्वये ठ० श्रीआसराज भार्याश्रीकुमारदेव्योः सुत महं० श्रीमालदेव संघपति श्रीवस्तुपालयोरनुज महं० श्रीतेजःपालेन स्वभगिन्या बाई झाल्हणदेव्याः श्रेयोऽर्थं विहरमानतीर्थंकर श्रीमंधरस्वामीप्रतिमालंकृता देवकुलिकेयं कारिता प्रतिष्ठिता श्रीनागेंद्रगच्छे श्रीविजयसेनसूरिभिः ॥छ॥

(९५)

स्वस्ति श्रीविक्रमनृपात् सं० १२९३ वर्षे चैत्र वदि ८ शुक्रे अद्येह श्रीअर्बुदाचलतीर्थे स्वयं कारित श्रीलूणसीहवसहिकाख्य श्रीनेमिनाथदेवचैत्ये जगत्यां श्रीप्राग्वाटज्ञातीय ठ० चंडप ठ० श्रीचंडप्रसाद महं० श्रीसोमान्वये ठ० श्रीआसराज भार्याकुमारदेव्योः सुत महं० श्रीमालदेव संघपति श्रीवस्तुपालयोरनुज महं० श्रीतेजःपालेन स्वभगिनी बाई माउश्रेयोऽर्थं विहरमानतीर्थंकर श्रीयुगंधरस्वामिजिनप्रतिमालंकृता देवकुलिकेयं कारिता ॥ छ ॥

(९६)

स्वस्ति श्रीविक्रमनृपात सं० १२९३ वर्षे चैत्र वदि ८ शुक्रे अद्येह श्रीअर्बुदाचलतीर्थे स्वयं कारित श्रीलुणसीहवसहिकाख्य श्रीनेमिनाथदेवचैत्ये जगत्यां श्रीप्राग्वाटज्ञातीय ठ० चंडप ठ० श्रीचंडप्रसाद महं० श्रीसोमान्वये ठ० श्रीआसराज भार्या श्रीकुमारदेव्योः सुत महं० श्रीमालदेव संघपति श्रीवस्तुपालयोरनुज महं० श्रीतेजपालेन स्वभगिन्या[ः] साउदेव्या[ः] श्रेयोऽर्थं विहरमानतीर्थंकर श्रीबाहुजिनालंकृता देवकुलिकेयं कारिता ॥छ॥

(९७)

स्वस्ति श्रीविक्रमनृपात् सं० १२९३ वर्षे चैत्र वदि ८ शुक्रे अद्येह श्रीअर्बुदाचलतीर्थे स्वयंकारित श्रील्रूणसीहवसहिकाख्य श्रीनेमिनाथदेवचैत्ये जगत्यां श्रीप्राग्वाटज्ञातीय ठ० चंडप ठ० श्रीचंडप्रसाद महं० श्रीसोमान्वये ठ० श्रीआसराज भार्याश्रीकुमारदेव्योः सुत महं० श्रीमालदेव संघपति श्रीवस्तुपालयोरनुज महं० श्रीतेजपालेन स्वभगिन्या बाई धणदेवीश्रेयसे विहरमानतीर्थंकर श्री[सु]बाहुबिंबालंकृता देवकुलिकेयं कारिता ॥

(९८)

॥ दैं० ॥ स्वस्ति श्रीनृपविक्रमसंवत् १२९३ वर्षे चैत्र वदि ८ शुक्रे अद्येह श्रीअर्बुदाचलमहातीर्थे स्वयं कारित श्रील्रूणसीहवसहिकाख्य श्रीनेमिनाथदेव(*)चैत्यजगत्यां श्रीप्राग्वाटज्ञातीय ठ० श्रीचंडप ठ० श्रीचंडप्रसाद महं० श्रीसोमान्वये ठ० श्रीआसराज ठ० श्रीकुमारदेव्याः सुत महं० श्रीमालदेव संघप-(*)ति महं० श्रीवस्तुपालयोरनुज महं० श्रीतेजःपालेन स्वभगिन्या बाई सोहगायाः श्रेयोर्थं शाश्वतजिनऋषभदेवालंकृता देवकुलिका कारि[ता] ॥

(९९)

॥ दैं० ॥ स्वस्ति श्रीनृपविक्रम स(सं)वत् १२९३ वर्षे चैत्र वदि ८ शुक्रे अद्येह श्रीअर्बुदाचलमहातीर्थे स्वयं कारित श्रील्रूणसीहवसहिकायां श्रीनेमिनाथदेवचैत्ये जगत्यां (*.॥ श्रीप्राग्वाटजाती(ती)य ठ० श्रीचंडप ठ० श्रीचंडप्रसाद महं० श्रीसोमान्वये ठ० श्री-

आसराज ठ० श्रीकुमारदेव्योः सुत महं० श्रीमालदेव महं० श्री-वस्तुपालयोरनुज महं० (*) श्रीतेजःपालेन स्वभगिन्या बाई वयजुकायाः श्रेयोर्थं श्रीवर्द्धमानाभिधशासनजिनप्रतिमालंकृता देवकुलिकेयं कारिता ॥ शुभं भवतु ॥ मंगलं महाश्रीः ॥

(१००)

श्रीनृपविक्रम संवत् १२९३ वर्षे चैत्र वदि ८ शुक्रे अद्येह चंद्रावत्यां श्रीप्राग्वाटज्ञातीय ठ० चाचिगसत्क भार्या ठ० चाचिणि सुत रायदेव तद्भार्या साभीय सुत उदयपाल तद्भार्या अहिवदेवी सुत महं० आसदेव तद्भार्या महं० सुहगदेवी तथा भ्रातृ ठ० भोजदेवस्तद्भार्या ठ० सुमल तथा भ्रातृ महं० आणंद तद्भार्या महं० श्रीछड्या आत्मीयमातापिताभ्यां पूर्वपुरुषाणां प्रभृति श्रेयोऽर्थं अस्यां देवकुलिकायां श्रीतीर्थंकरदेवप्रतिमा कारिता । मंगलं महाश्रीः ॥ छ ॥

(१०१)

दं० ॥ श्रीनु(नृ)पविक्रम संवत् १२९३ वर्षे चैत्र वदि ८ शुक्रवि (शुक्राव)द्येह चंद्रावत्यां श्रीप्राग्वाटान्वये पूर्व्वपुरुषाणां प्रभृति महं० श्रीअजितानु(न्वो)ये व(त)त्सुत महं[०] श्रीआभट तत्स(सु)त महं[०] श्रीसं(*)तीम तत्सुत महं० श्रीसोभनदेवस्तद्भार्या महं० श्रीमाउ(ऊ) पं तत्सुता ठ० श्रीरतनदेव्यो(व्या) आत्री(त्मी)या माता श्रेयोऽर्थं महं० श्रीलूणसीहवसहिकायां श्रीनेमिनाथदेव(*) चैत्ये अस्यां देवकुलिकायां श्रीपार्श्वनाथदेव प्रतिमा कारिता ॥

स श्रीतेजपालः सचिवाधिपकाम्मरतु तेजस्वी स्वी।।
येन जना निश्चिताश्चितामणिनेव नंदंति ॥

(१०२)

र्द० ॥ श्रीनृपविक्रम संवत् १२९३ वर्षे चैत्र वदि ७ अद्येह श्री-अर्बुदाचलमहातीर्थे स्वयं कारित श्रीलूणसीहवसहिकाख्यश्रीनेमिनाथदेवचैत्ये जगत्यां महं॰ श्रीतेजःपालेन(*) मातुलसुत भाभा राजपालभणितेन स्वमातुलस्य महं॰ श्रीपूनपालस्य तथा भार्या महं॰ श्रीपूनदेव्याश्च श्रेयोऽर्थं अस्यां देवकुलिकायां श्रीचंद्राननदेवप्रतिमा कारिता ॥

(१०३)

र्द० ॥ श्रीनृपविक्रमसंवत् १२९३ चैत्रवदि ७ श्रीअर्बुदाचल-महातीर्थे प्राग्वाटज्ञातीय ठ० श्रीचंडप ठ० श्रीचंडप्रसाद महं॰ श्रीसोमान्वये ठ० श्रीआसराजसुत(*) महं॰ श्रीमालदेव महं॰ वस्तुपालयोरनुज महं॰ श्रीतेजःपालेन स्वभगिन्याः पद्मलायाः श्रेयोर्थं श्रीवारिसेणदेवालंकृता देवकुलिकेयं कारिता ।

(१०४)

र्द० ॥ संवत् १२८८ श्रीश्रीमालज्ञातीय ठ० राणासुतेन ठ० यशो·········· कुक्षिसंभवेन ठ० साहणीयेन स्वपुत्रस्य ठ० सुहागदेविकुक्षिसंभूतस्य(*) ठ० सीहडस्य श्रेयोऽर्थं श्रीयु[गा]दिजिनबिम्बमिदं कारितमिति शुभं भूयात् ॥

(१०५)

र्द० ॥ श्रीनृपविक्रमसंवत् १२८७ वर्षे चैत्रवदि ७ अद्येह श्रीअर्बुदाचलमहातीर्थे प्राग्वाटज्ञातीय श्रीचंडप श्रीचंडप्रसाद श्री-सोमान्वये श्रीआसराजसुत महं॰ श्रीमाल(*)देव तथानुज महं॰

श्रीवस्तुपाल महं० श्रीतेजपालेन कारित श्रीलूणिगवसहिकायां श्रीनेमिनाथचैत्ये श्रीमालज्ञातीय श्रे० चांदा सुत भोजा सुत श्रे० खेतलेन स्वमातुः श्रे० जासू(*)श्रेयोऽर्थं श्रीअजितस्वामिदेवमत्क-प्रतिमेयं कारिता ॥

(१०६)

ई० ॥ संवत् (त्) १२९१ वर्षे मार्गसीर्षमासि श्रीअर्बु-दाचले महं[०]श्रीतेजपाल कारित ठ० लूणसीहवसहिकाभिधान
श्रीमहावीर
श्रीनेमिनाथचैत्ये श्रीरिषभश्रीसंभवदेवकुलिकाबिंबदंडकलसादिस-हिता श्रीनागपुरे(*) पूर्वं साधुवरदेव आसी(सी)त् । यस्याम्ना वरहुडिया इत्याम्नायः प्रसिद्धः ॥ तत्सुतौ सा० आसदेव लक्ष्मी-धरौ । आसदेवसुत सा० नेमड । आभट । माणिक । सलषण । लक्ष्मीधरसुतास्तु थिरदेव । गुणधर । जगधर(*)भुवणाभिधानाः । ततः साहुनेमडपुत्र । सा० राहड । जयदेव । सा० सहदेवाख्याः । तत्र सा० राहडपुत्र जिणचन्द्र । दूलह । धणेसर । लाहड । अभ-यकुमार संज्ञाः । सा० जयदेवपुत्र वीरदेव । देवकु(*)मार । हालु-नामानः । सा० सहदेव पुत्रौ सा० खेढागोसलौ । इत्येवमादि-समस्तनिजकुं(कु)टुम्बसमुदायसहितेन । सा० सहदेवेन शुद्धश्रद्धया कर्म्मनिर्ज्जरार्थेमियं कारिता । शिवमस्तु ॥

(१०७)

॥ ई० ॥ संवत् १२९१ वर्षे मार्गशीर्ष मासे श्रीअर्बुदाचले महं० श्रीतेजपालकारितलूणसीहवसहिकाभिधान श्रीनेमिनाथचैत्ये
श्रीनेमिनाथदेव
श्रीअभिनंदन श्रीशांतिदेवकुलिका बिंबदंडकलसा(सा)दिसहिता।

श्रीना(*)गपुरवास्तव्य । सा० वरदेवआशी(सी)त् । यन्नाम्ना वरहुडिया इत्याम्नायः प्रसिद्धः । तत्सुतौ सा० आसदेवलक्ष्मीधरौ । आसदेव सुत नेमड आभट माणिक सलपण। लक्ष्मीधरसुतास्तु । थिरदेव । गुणधर । जग(*)धर भुवणाभिधानाः । ततः सा० नेमडपुत्र । सा० राहड जयदेव । सा० सहदेवाख्याः । तत्र साहु राहडपुत्र । जिणचंद्र । दूलह । धणेसर । लाहड अभयकुमार संज्ञाः । सा० जयदेव सुत वीरदेव देवकुमार हालुनामान[ः] (*) सा सहदेवपुत्रौ खेढागोसलौ इत्येवमादिसमस्तनिजकुं(कु)टुम्बसमुदायसहितेन । सा० राहडपुत्र । जिणचंद्र धनेश्वर । लाहड । माता वरी नाईक । वधू । हरियाही श्रेयोर्थं शुद्धश्रद्धया कर्म्मनिर्ज्जरार्थं इयं कारिता ॥

(१०८)

ई० ॥ स्वस्ति श्रीविक्रमनृपात् संवत् १२९१ वर्षे ॥
श्रीपंडेरकगच्छे महति यशोभद्रसूरिसंताने ।
श्रीशांतिसूरिरास्ते तच्चरणांभोजयुगभृंगः ॥ १
वितीर्ण्णधनसंचयः क्षतविपक्षलक्षाग्रणीः
कृतोरुगुरुरैवतप्रमुखतीर्थयात्रोत्सवः ।
दधत्क्षितिभृतां मुदे विशदधीः स दुःसाधता(*)-
मभूदुदयसंज्ञया त्रिविधवीरचूडामणिः ॥ २ ॥
तदंगजन्मास्ति कवींद्रबंधुर्म्मंत्री यशोवीर इति प्रसिद्धः ।
ब्राह्मीरमाभ्यां युगपद्गुणोत्थविरोधशांत्यर्थमिवाश्रितो यः ।३।
तेन सुमतिना जिनमतनिपुणेन श्रेयसे पितुरकारि ।
श्रीसुमतिनाथबिंबेन संयुता देवकुलिकेयं ॥ ४ ॥ छ ॥

(१०९)

॥ ई० ॥ स्वस्ति श्रीविक्रमनृपात् संवत् १२९१ वर्षे ॥
श्रीपंडेरकगच्छे महति यशोभद्रसूरिसंताने ।
श्रीशांतिसूरिरास्ते तच्चरणसरोजयुगभृंगः ॥ १
वितीर्णधनसंचयः स्वतविपक्षलक्षाग्रणीः
कृतोरुगुरुरैवतप्रमुखतीर्थयात्रोत्सवः ।
दधत्क्षितिभृतां मुने.( )विशदधीः स दुःगापना-
मभूदुदयसंज्ञया त्रिविधवीरचूडामणिः ॥ २ ॥
तदंगजन्मास्ति पवींद्रबंधुर्म्मंत्री यशोवीर इति प्रसिद्धः ।
माह्मीरमाभ्यां युगपद्गुणोत्थविरोधशांत्यर्थमिवाश्रितो यः॥३॥
तेन सुमतिना मातुः श्रेयोर्थं कारिता कृतज्ञेन ।
श्रीपद्मप्रभ(*)बिंबालंकृतसदेवकुलिकेयं ॥ ४ ॥
॥ छ ॥ ६०३ ॥ छ ॥

(११०)

संवत् १२९७ वर्षे वैशाख वदि १४ गुरौ प्राग्वाट् ज्ञातीय चंडप चंडप्रसाद महं० श्री...
....

सा सुतायाः ठकुराज्ञीसंतोषाकुक्षिसंभूताया महं० श्रीतेजःपाल-द्वितीयभार्या महं० श्रीसुहडादेव्याः श्रेयोऽर्थं एतत् त्रिगदेवकुलिका खत्तकं श्रीशांतिनाथबिंबं च कारितं ॥ छ ॥

(१११)

संवत् १२९७ वर्षे वैशाख सुदि १४ गुरौ प्राग्वाट् ज्ञातीय

चंडप चंडप्रसाद महं० श्रीसोमान्वये महं० श्रीआसराजसुत महं० श्रीतेजःपालेन, श्रीमत्पत्तनवास्तव्य मोढज्ञातीय ठ० झाल्हण सुत ठ० आसा सुतायाः ठकुराज्ञीसंतोषाकुक्षिसंभूताया महं० श्रीतेजःपालद्वितीयभार्या महं० श्रीसुहडादेव्याः श्रेयो.........
....

(११२)

तेजपाल राजपाल सुहडा नरपाल संवत् १२७९ वर्षे आषाढ वदि १० भौम श्रे०.......................................

(११३)

प्राग्वाट महं० सिरपाल भार्या संसारदेविपुत्रेन महं० वस्ताकेन स्वमातृपुण्यार्थ श्रीबिंबं का०

(११४)

प्राग्वाट ठ० मुंझाकेन श्रीमहावीरबिंबं [का०] प्र० श्रीज्ञानचंद्रसूरिभिः।

(११५)

सं० १३०२ वर्षे चैत्र वदि ११ सोमे प्राग्वाट् [ज्ञातीय] चंद्रावतीवास्तव्य कुंअरा भार्या.........श्राविकया कारि.............

(११६)

संवत् १३०२ फागुण सुदि ७ शुक्रे नाणास्थाने श्रे० कुलधर भार्या कवलसिरि सुहवसुत सहवदेव लूणसीह...........
वास्तव्य...

(११७)

म० श्रीमाणिकसूरि पट्टे श्रीमाणदेवसूरिभिः। प्राग्वाट् श्रे० चीजड भा० मोटीपुत्रेण महणेन पित्रोः श्रेयसे नेमिबिंबं का०।

(११८)

म० श्रीधर्मचंद्रसूरिभिः। हंडाउदा वास्तव्य प्राग्वाट् खीता भा० हसीरदे पु० झाझणखेमसिंहाभ्यां पित्रोः श्रेयसे का०।

(११९)

सं० १३७९ वर्षे वैशाख सुदि प्राग्वाट् ज्ञातीय नंदिग्राम-वास्तव्य श्रे०...... सीहसुत पूना कोलाकेन श्रीपार्श्वनाथबिंबं [कारितं]।

(१२०)

सं० १३७९ वर्षे मार्ग सुदि १० मिसपण (?) नेमा नरदेव वहिण धापी साह... ...श्रेयोर्थं श्रीआदिनाथबिंबं कारितं।

(१२१)

संवत् १२९३ वर्षे मार्ग सुदि १० श्रीनागपुरीय वरहुडि संतानीय सा० नेमडपुत्र सा० सहदेवेन स्वपुत्रस्य सा[त्पार्थ] सुहागदेविकुक्षिसंभूत सा० खेटा गोसलेन...... [त्पुत्रा-]॥ सा० राहडपुत्र जिनचंद्रेण च स्वमातृ चही नाम्न्याश्च श्रेयोऽर्थं श्रीसंभवनाथबिंबं कारापितं प्रतिष्ठितं श्रीविजयसेनसूरिभिः।

(१२२)

संवत् १२९३ वर्षे मार्गसुदि १० श्रीनागपुरी[य] वरहुडिसंतानीय सा. नेमडपुत्र सा. राहडपुत्र जिनचंद्र पुत्र देवचंद्रेण दादी........चाहिणि श्रेयोऽर्थं श्रीआदिनाथबिंबं..................

(१२३)

संवत् १२९३ वर्षे मार्गसुदि १० श्रीनागपुरी[य] वरहुडि संतानीय सा० नेमड पुत्र सा० जयदेव सा० वीरदेव देवकुमार हालू स्वमातृ साल्हणदेवि आत्मश्रे० श्रीमहावीरबिंबं कारापितं ।

(१२४)

भगवंत महावीर पर्युपास्थि । संवत् १३८४ वर्षे चैत्रसुदि ३ भोमे कुंवउद्राग्रामे व्यव० श्रीजेसीह भार्या आल्हणदे सुत अभयचंद्र भार्या नामलसुत मलयसीह भार्या माणिक............ स्थापितं ॥

(१२५)

श्रीआदिनाथ पर्युपास्थि । संवत् १३८४ वर्षे चैत्रसुदि ३ भोमे कुंवरउद्राग्रामे व्यव० जेसीहसुत अभयचंद्र भार्या नामलसुत महं० मलयसीह भार्या माणिक.........बिंबं स्थापितं ॥

(१२६)

संवत् १२९३ मार्ग सुदि १० श्रीनागपुरीय वरहुडिसंतानीय सा० नेमडपुत्र सा० राहडपुत्र सा० धनेश्वर लाहडेन

श्रीअभिनंदननाथबिंबं मातृ नायिकिः धनेश्वर भार्या धनश्री स्वात्मनो श्रेयोऽर्थं कारिता (तं) प्रतिष्ठिता (तं) श्रीनागेंद्रगच्छे श्रीविजयसेनसूरिभिः ॥ छ ॥

(१२७)

संवत् १२९३ मार्ग सुदि १० नागपुरीय वरहुडिसंतानीय सा० नेमडपुत्र सा० राहड ल्हाहडेन स्वभार्या लखाश्री श्रेयोर्थ नेमिनाथबिंबं कारितं प्रतिष्ठितं श्रीविजयसेनसूरिभिः ॥

(१२८)

सं० १३८९ वर्षे फागण सुदि ८ श्रीकोरंटकीयगच्छे महं० पुनसीह भार्या पुनसिरि सुत धांधलेन भ्रातृ मूलु मेहा रूदा..... सहितेन सुंदरस्यक्त सरक श्रीमहावीरचैत्ये निज मातृपितृ श्रेयोऽर्थं जिनबिंबं........ ....

(१२९)

संवत् १५१५ वर्षे महा वदि ८ गुरौ श्रीअर्बुदाचले देउलवाडा वास्तव्य श्रीमाग्वाटज्ञातीय व्य० लाहाभार्या वल्हीसुत...... भार्या रूपीनाम्न्या भ्रातृ व्य० आल्हण धाचग आल्हासुत व्य० लाखा भार्या देवी सुत खीमा मोकल........ .... राजीमती प्रतिमा कारिता । प्रतिष्ठिता श्रीतपागच्छे श्रीश्रीश्रीसोमसुंदरसूरिशिष्य श्रीमुनिसुंदरसूरि जयचंद्रसूरि शिष्य श्रीश्रीश्रीरत्नशेखरसूरिभिः.......श्रीउदयनंदिसूरि श्रीलक्ष्मीसागरसूरि.........सूरि सहितैः ॥

(१३०)

सं० १५ ' ' श्रीमांडव्यवास्तव्य ओसवाल ज्ञातीय सो० सांगण सो० सूरा सो० परम सो० धर्मा सो० हापा भा० वीनु तया(योः) सुत सो० वीधा भार्या[..............]सं० नेसा भार्या जसमादे तयो[ः] सुतया संघवणि चंपाईनाम्न्या स्व श्रेयसे द्विःसप्ततितीर्थकरपट्ट[ः] कारिता(तः)॥ प्र० वृद्धतपापक्षे श्रीज्ञानसागरसूरिभिः॥ सोनी वीधा। संघविणि चंपाई।

(१३१)

(प्रथम हस्ति) [महं० श्रीचंडप।]
(द्वितीय हस्ति) महं० श्रीचंडप्रसाद।
(तृतीय हस्ति) महं० श्रीसोम।
(चतुर्थ हस्ति) महं० श्रीआसराज।
(पंचम हस्ति) [महं० श्रीलूणिग।]
(षष्ठ हस्ति) [महं० श्रीमल्लदेव।]
(सप्तम हस्ति) [महं० श्रीवस्तुपाल।]
(अष्टम हस्ति) [महं० श्रीतेजःपाल।]
(नवम हस्ति) [महं० श्रीजैत्रसिंह।] ·
(दशम हस्ति) [महं० श्रीलावण्यसिंह।]

(१ हस्तिपृष्ठभागे) { १ आचार्यश्रीउदयसेन। २ आचार्यश्रीविजयसेन। ३ महं० श्रीचंडप। ४ महं० चापलदेवी।

(२ ,, ,,) १ महं० श्रीचंडप्रसाद। २ महं० चामलदेवी।

(३ ,, ,,) १ मर्द० श्रीसंघ । ६ मर्द० श्रीमीणादेवी ।

(४ ,, ,,) १ मर्द० श्रीबालराज । २ मर्द० श्रीवृन्दादेवी ।

(५ ,, ,,) १ मर्द० श्रीनृसिंहदेव । २ मर्द० मृणादेवी ।

(६ ,, ,,) १ मर्द० श्रीरामदेव । { २ मर्द० श्रीभीमादेवी । / ३ मर्द० श्रीदमावदेवी ।

(७ ,, ,,) १ मर्द० श्रीवस्तुपाल । { २ मर्द० श्रीललितादेवी । / ३ मर्द० श्रीवेजलदेवी ।

(८ ,, ,,) १ मर्द० श्रीतेजःपाल । २ मर्द० श्रीअनुपमदेवी ।

(९ ,, ,,) १ मर्द श्रीजयतसिंह । २ मर्द० श्रीजयतलदेवी ।

(१० ,, ,,) { १ मर्द० श्रीलावण्यसिंह । २ मर्द० श्रीरूपादेवी ।
१ मर्द० श्रीसुहडसिंह । २ मर्द० श्रीसुहडादेवी ।
३ मर्द० श्रीसलखणदेवी

विमलवसति-गतप्रशस्तिलेखाः ।

(१३२)

॥ ई० ॥ श्रीअर्बुदतीर्थप्रशस्तिर्लिख्यते ॥
अंगीकृतानल्पपदो वृषभामिनोसि
मूर्तिर्गणाधिपतिसेवितपादपद्मः ।
श्रीयुगादिपुरुषो जगदेकनाथः
पुण्याय पल्लवयतु प्रतिवासरं म[ः] ॥ १ ॥ (*)
निबद्धमूलैः फलिभिः सपत्रै-
द्रु(र्द्रु)मैर्नरेंद्रैरिव सेव्यमानः ।
पादाग्रभाग्रद्रद्रुवाहिनीकः
श्रीअर्बुदो नंदतु शैलराजः ॥ २ ॥
यस्मिन् विशिष्टानलकुंडजन्मा
क्ष(क्षि)तिक्षतित्राणपरः पुरासीत् ।
प्रत्य(•)र्थिसार्थोन्मथना[त्]कृतार्थी
क्षिताविह श्रीपरमारनामा ॥ ३ ॥
तदन्वये कान्हडदेववीरः
पुराविरासीव(त्)प्रबल प्रतापः ।
चिरं निवासं विदिधाँन यस्य
करांबुजे सर्वजगज्जयश्रीः ॥ ४ ॥
तत्कुलकमल(*)मरालः काल[ः] प्रत्यर्थिमंडलिकाना[म्]।
चंद्रावतीपुरीशः समजनि वीराग्रणीध(र्धं)घुः ॥ ५ ॥

---

१ 'वशिष्ठा-'स्यात् । २-'कृतार्थः' स्यात् । ३ 'विदधे' स्यात् ।

श्रीश्रीमदेवाय नृपतिदेव देवा-
  ष्टादशग्रामाः किल पेथुग्रामः ।
मंदरगिरीवाद् नगो धनधी ह्दी)
  धारापदं चोथांजल्दे वदेद ॥ ६ ॥
मान्यमानदायदं वयुत
  वर्ष दयानं धि(वि)दत्ताधिपानः ।
दानेशला दूत(दत)ददाविवार(र)
  दर्दोपि धर्मः नरनाविरागीन(नु) ॥ ७ ॥
नयान च श्रीमत मगापिदेन
  स दनावमूर्धि(धि)वंद(०)शे ददावनिः ।
स(श्रु)तोद्व(द्वं)दे दंददतिः ममं दिवः
  विर्धवदो मंगु जैनशासने ॥ ८ ॥
अहीवरपदानुपाणिपत्रा
  सद्गुणपदेवपत्नी(नि)हवादना ॥
दिगुरदापेवृन्नविप्रदा मती
  ममी वि(०)पाद्रिविनादवंदिता ॥ ९ ॥
अथान्यदा मं निशि दंदनापकं
  समादिदेश मघना विलासिका ।
इदापि(च)ले स्वं कुरु मम सुंदरं
  युगादिभर्तुर्निरपायसंश्रयः ॥ १० ॥
श्रीविक्रमादित्यनृपाद् व्यप(०)र्गते-
  ऽष्टाशीतियाते शरदां सहस्रे(स्रे) ।
श्रीआदिदेवं शिखरे(ऽ)र्बुदस्य
  निवेसि(शि)तं श्रीरि(वि)मलेन वंदे ॥ ११ ॥

विघ्नाधिव्याधिहंत्री या मातेव प्रणतांगिनु ।
श्रीपुंजराजतनया श्रीमाता भवतां श्रि(श्र)ये ॥ १२ ॥
अचलेश्वविशिष्टानलतटिनीमंदाकिनीविमलसलिला[नि]
पुण्यानि यस्य शृंगे(गे) जयंति(ति)विविधानि तीर्थानि ॥ १३ ॥

॥ अथ राजावली ॥

वैरिवर्गदलने गततंद्रश्चाहुवाणकुलकैरवचंद्रः ।
यो नदूलन(*)गरस्य नरेश आसराज इति वीरवरोऽभूत् ॥ १४ ॥
प्रबलवैरिदवानलवारिदः समरसिंह इति प्रथितस्ततः ।
महणसिंहभटः सुभटाग्रणीः पृथुयशा अजनिष्ट तदंगजः ॥ १५ ॥
प्रतापमल्लस्तदनु प्रता(*)पी बभूव भूपालसदस्सु मान्यः ।
वीरावतंसोऽजनि वीजडो[ऽ]स्य मरुस्थलीमंडलभूमिभर्ता ॥ १६ ॥

आसन् त्रयस्तत्तनया नयाढ्या
मूर्ताः पुमर्था इव भोगभोजः ।
आद्यो धरित्रीपतिरक्षपालः
ख्यातः क्षितौ(तौ) लूणिग(*)नामधेय ॥१७॥

न्यायमार्गशिखरीमधुमासः कालवक्ष(क)वलयन्नरिव्रजम् ।
मंडलीकपदवी(द्वी)मपालहा(य)लुंढ इत्यभिधया धियां निधिः॥१८॥
विपक्षनारीनयनांबुपूरैश्चकार यः कीर्ति(*)लतां सपत्राम् ।
बभूव भूमिपतिलब्धमानो लुंभाभिधानो जगदेकवीरः ॥ १९ ॥
संहृत्य शत्रून् प्रबैलतुबलेन श्री अबु(र्बु)दं प्राप्य नगाधिराजम् ।
भुक्त्वा स भूमंडलराज्यमुच्चैः स्वर्लो(*)कलोकाधिपतिर्बभूव ॥२०॥

---

१ 'वशिष्ठ'-स्यात् । २ 'भोगभाजः' स्यात् । ३ 'प्रबलान्' स्यात् ।

तस्मिन्नपि कृतपुण्ये तत्पुत्रौ देवसिंह इति नेमसी नितेः ।
धनकारणकलाधिकौ देवीकर्णविदौ जाति स्म ॥ २१ ॥

प्रासादमात्रकृतिरताः (०) आईद-
मंदिरकृत्यार्चनादिवृत्तिः ।
पुनर्दत्तदानं कलितकीर्तिसमूहमाना
वीरावनेनः स जितापुण्यम् ॥२२॥

श्रीमद्धर्मनामा मदनविनयकीर्ति-विगु(ण)प्रापणाम् ।
कुतूहलित (०) सादरं स्याद्वादविधिः पालनापाल ॥ २३ ॥]
[संवत्] पुण्याणां गुरुधर्मोपदेशगुरिदशकः ।
सर्वतत्त्वासमन्वितः स जपति जैनगामिधः श्रेष्ठी ॥ २४ ॥
तत्तनयः गुणवान् (?) पूर्व (?) (०) (नाम्ना) नलजुन (मलूकपालक)
मानुषः गुणविदः पुण्यनिधिः धारकः साधुः ॥ २५ ॥
गौरी-देमा-देल्ह-कुलधरनाम्ना नदंगजा जाताः ।
चत्वारः कुलदीपितगुरुदर्शनाभिरामाः (०) ॥ २६ ॥

श्रीदेल्ह. गुरुनर्मनवविवेकोदी-
धंधनतुर्दशगणज्ञानिमावदानः ।
तद्भक्तप्रमुखविधुननमूर्ति
प्रासादमुद्देश चकार महापदेन ॥२७॥

देमति-माई (०) -नाम्नी साधु श्रीदेल्हस्य भार्ये द्वे ।
निर्मलशीलगुणाढ्ये दयापरे जैनधर्मस्य ॥ २८ ॥
देमतिकुक्षिप्रभवा गोसल-गयपाल-भीम-नामानः ।
माईकुक्षिभवौ मोह(०)ण-गोराभिधौ पुत्रौ ॥ २९ ॥
जिनशासनकमलरविः साधुः श्रीगोसलो विशदकीर्तिः ।
गुणरत्नरोहणधरा गुणदेवी प्रियतमा तस्य ॥ ३० ॥

सद्धर्मकर्म्मैकनिव(*)द्धबुद्धि-
स्तदंगजः श्रीधनसिंहसाधुः ।
भार्या तदीया सदया वदान्ना(न्या)
मान्या सतां धांधलदेविसंज्ञा ॥ ३१ ॥

साधोभी(र्भा)मस्य सुतो हांसलदेकुक्षिसंभवः श्रीमान् ।
म(*)हिमानिधिर्महौजा महामतिर्महणसिंहाख्यः ॥ ३२ ॥

मयणल्लदेवीवरकुक्षिशुक्ति-
मुक्तात्रयस्तत्तनया जयंति।
ज्येष्टो(ष्ठो) जगद्व्यापियशःप्रकाशः
साध्वग्रणीला(र्लो)लिग(*) साधुराजः ॥ ३३ ॥

आश्विनेयाविव श्रेष्ठौ कनिष्ठौ गुणशालिनौ ।
सीहा-लाषाभिधौ धर्मध्यानप्रवणमानसौ ॥ ३४ ॥
पद् सुता धनसिंहस्य मूर्ता(*)[इव प]ड्र्त्तवः ।
विश्वविश्वोपकारायावतीर्णाः पृथ्वीतले ॥ ३५ ॥
तेषामाद्यः साधुर्वी(वी)जड इति विमलम(त)रयशःप्रसरः ।
गुणसागरः पिमधरः सज्ञ(ज्ञ)न(*)मान्यः समरसिंहः ॥ ३६ ॥
राजसमाजश्रेष्ठो विख्यातो(तः) साधुविजपालः ।
निपुणमतिर्नरपालः सुकृतरतो वीरधवलाख्यः ।। ३७ ॥
स्वपितृश्रेयसे(*) जीर्णोद्धारं ऋषभमंदिरे ।
कारयामासतुर्लल्ल-वीजडौ साधुसत्तमो(मौ) ॥ ३८ ॥

वादिचंद्र-गुणचंद्रविजेता
भूपतित्रयविबोधविधाता ।
धर्मसूरि(*)रिति नाम पुरासीत(द्)
विश्वविश्वविदितो मुनिराजः ॥ ३९ ॥

मूलपट्टक्रमे तस्य धर्मघोषगणार्यमा(म्णः) ।
षभूवुः शमसंपूर्णा अमरप्रभसूरयः ॥ ४० ॥ (*)
तत्पट्टभूषणमदूषणधर्मशीलः
सिद्धांतसिंधुपरिशीलनविष्णुलीलः
श्रीज्ञानचंद्र इति नंदतु सूरिराजः
पुण्योपदेशविधिबोधितस(*)त्समाजः ॥ ४१ ॥
वसु-मुनि-गु(गु)ण-शसि(शि) वर्षे(र्षे)
ज्येष्टे(ष्ठे) सिति नर(व)मिसोमयुतदिवसे ।
श्रीज्ञानचंद्रगुरुणा
प्रतिष्टि(ष्ठि)तोऽर्बुदगिरौ ऋषभः ॥ ४२ ॥
(*)१३७९ ज्येष्ट(ष्ठ)सुदि ९ सोमे ॥

(१३३)

॥ दें० ॥ संवत् १३५० वर्षे माघ सुदि १ भौमेऽद्येह श्रीमदणहिल्लपाटकाधिष्टि(ष्ठि)त परमेश्वर परमभट्टारक उमापतिवरलब्धप्रौढप्रतावा(पा)क्रांतदि(*)वचक्रपा(षा)लक्ष्मापालमालवेश वि(व)रुथ(थि)नीगजघटाकुंभस्थलविदारणैकपंचानन समस्त(स्त) राजावलीसमलंकृतअभिनवसिद्धराजमहारा(*)जाधिराज श्रीश्रीमत्सारंगदेवकल्याणविजयराज्ये तत्पादपद्मोपजीवनि(जीवि) महामात्य श्रीवाघूये श्रीश्रीकरणादिसमस्तमुद्राव्यापारान् परि(*)पंथयति सतीत्येवं काले प्रवत(र्त)माने अस्यैव परमप्रभो[ः]प्रसादपत्तलायां भुज्यमानअष्टादशशतमंडले महाराजकुलश्रीवीसलदेव शा(*)सनपत्रं प्रयच्छति यथा ॥ स एव महाराजकुलश्रीवीसलदेवः

संवत् १३५० वर्षे म(मा)घ सुदि १ भौमे ऽद्येह श्रीचंद्रावत्यां ओसवाल ज्ञातीय सा(*)धु श्रीवरदेवसुत साधु श्रीहेमचंद्रेण तथा महा० भीमा महा० सिरधर श्रे० जगसीह श्रे० मिरपाल श्रे० गोहन श्रे० वस्ता महं० विरपाल प्रभृति स(*)मस्तमहाजनेन भक्त्याराध्यविज्ञप्तेन श्रीअर्बुदस्योपरिसंतिष्ट(ष्ठ)मानवसहिकाद्वये नियमाणघनतरकरं मुक्त्वा उद्य(?)कृतकरस्य शासनपत्रं(*)प्रयच्छति यथा ॥ यत् श्रीविमलवसहिकायां श्रीआदिनाथदेवेन श्रीमातादेव्या सत्क तलहट्टाप्रत्ययं उद्य देय द्र २८ अष्टविंशति द्रम्माः तथा श्रीअर्बुदे(*)त्यठकुरसेलहथतलारप्रभृतीनां कापडां प्रत्ययं उद्य देय द्र १६ षोडश द्रम्माः तथा कल्याणके अमीषां दिन द्वये दिनं प्रति देय कणह(हू)तां १० दश दा(*)तव्यानि । तथा महं० श्रीतेजपालवसहिकायां श्रीनेमिनाथदेवेन श्रीमातादेव्या सत्क वर्षे प्रतिदेय द्र १४ चतुर्दश द्रम्मा तथा दिनैकेन कणहूतां(*)देय १० दश तथा श्रीअर्बुदेत्य ठकुर सेलहथ तलार प्रभृतीनां कापडां प्रत्ययं देय द्र ८ अष्टौ द्रम्मा तथा प्रमदाकुलसक्त नाम्नां ६ पद् नामकं प्रति(*)मल प्रत्ययं द्र ५ पंच द्रम्मा........ ....वर्षे प्रति दातव्या तथा वसहिकाद्वये पूजारकानां पार्श्वात् नियप(श्र)यमाणकरो मुक्तो भणित्वा श्रीअर्बुदेत्य ठ(*)कुरेण सेलहथतलारप्रभृतिभि[ः] किमपि न याचनीयं न गृहीतव्यं च । अस्य (न्य ?) दिन पूर्वं वसहिकाद्वयपार्श्वात् उपरिलिखितविधे ऊर्ध्वं श्रीअर्बुदे(*)त्य ठकुरेण सेलहथतलारप्रभृतिभिः तथा चंद्रावत्या श्रीमद्राजकुलेन महंतकसेलहथतलारडोकराप्रभृतिभि त्य(यत्)किमपि न याचनीयं न(*)गृहीतव्यं च । अनया परयित विधिना प्रतिवर्षं वसहिकाद्वयपार्श्वात् ग्राम ठकुर

दर्शिभि दूरमानैः कन्यापनवपत्रनिदहोमान्वैषु प्रमाया(॰)नगमरत-
सेवाद मरदर अन्यान्यदर्शितं अत्र गर्व करणीयं कारापं-
णीयं च ॥ उपरिलिखितपाणीयमानपदानार्थपत्यात् यस्य
कस्यापि कि॰ ९ ,चिनु गच्छति तत्सर्वं श्रीअर्बुदेश्वरेण
संरक्षणं कृत्वा गदर्पणीयं अस्मद्वंशजैरपि अन्यैश्च
भाविभोक्तृभि राजभिः बलाद्विकाटयं द न स्थूलकरोणं भाषद्रार्क
यावत् अर्पकस्य पालनीयम् । उक्तं च । भगवता व्यासेन
बहुभिर्वसुधा भुक्ता राजभिः सगरादिभिः यस्य यस्य यदा(॰)
भूमिस्तस्य तस्य तदा फलं । संध्याहरीणतोयासु शुष्ककोटरवा-
सिनः कृष्णसर्पा प्रजायंते देवदायापहारिणः । न विषं विषमि-
त्याह(॰) देवस्वं विषमुच्यते विषमेकाकिनं हंति देवस्वं पुत्रपौत्रकं
एतानि स्मृतिवाक्यानि अवलोक्य अस्मद्वंशैः अन्यवंशैरपि भा-
विभो(॰)क्तृभि. अस्मत्कृतस्य दत्त(॰)स्यास्य प्रतिबंधः क-
दापि न करणीय । न कारापनीयम् । यथा दत्ता च इदमुक्तवान्
धन्यं स्या अन्यवंशजा वा ये भ(॰)विष्यंति पार्थिवा तेषामहं कर-
लग्नोपि मेमदत्तं न लुप्यता ॥ ठ॰ जयतसिंह सुत॰ पारि॰ पेथाकेन
लिखित ॥ दीनाक्षरं प्रमाणमिति ॥(॰)महाराजकुल श्रीवीसल-
देव हु॰ मदं सागण ॥ अत्र साक्षिणः श्रीअचलेश्वरदेवीपराउ॰
नंदि श्रीवसिष्ठदेवीय तपोध(॰,न...... ....अंबादेव्यासत्कं अघो॰
नीलकंठः । प्रमाणाप्रापीयपल्ला राजाप्रभृति समस्तपल्वार ॥ सूत्र
नर॰ . . . .

(१३४)

सं. १३७८ श्रीमंदल्यपुर वास्तव्य सा॰ माहिधर पुत्र

रुला मेघा भार्या रिहमासिरी पु० धीरपालहीराभ्यां पितृमातृश्रे-योऽर्थं कारितं प्र० श्रीधर्मघोषसूरिपट्टे श्रीज्ञानचंद्रसूरिभिः ॥

(१३५)

सं. १२०२ आषाढ सुदि ६ सोमे श्रीप्राग्वाटवंशे आसदेव-देवकीसुताः महं० बहुदेव धनदेव सूमदेव जसवु रामणाख्याः [बन्धः] वः । महं० धनदेवश्रेयोऽर्थं तत्सुत[वाल्हण]धवलाभ्यां ध-र्मनाथप्रतिमा कारिता श्रीककुदाचार्यैः प्रतिष्ठिता ॥

(१३६)

राणानंदि पुत्र श्रे० ठाकुर भार्या हासु श्रे० पु० भीमदेव भावदेवाभ्यां पितृश्रेयसे पार्श्वनाथः का० प्र० श्रीधर्मघोषसूरि-पट्टे श्रीज्ञानचंद्रसूरिभिः ॥

(१३७)

सं० १३०८ वर्षे माघ सुदि ६ गुरौ धर्कटवंशीय श्रेष्टि.... पुत्र श्रीवच्छ भार्या धनसिरि पुत्र आमवीर भार्या पुत्र अ-र्हवं(?) श्रे० आमसीहेन आत्ममातापिताश्रेयोर्थं श्रीआदिनाथबिंबं कारितं प्रतिष्ठितं श्री........ शिष्यैः श्रीअमरचंद्रसूरिभिः ॥

(१३८)

सं० १३७८ सुराणा[गोत्रे] सा० गुणधर पुत्र सा० रा-ह्णपुत्र सा० जिणदेव हेमा जसदेव रामणैः मातृ पितृश्रेयसे श्री-शांतिनाथबिंबं का० प्र० धर्मघोषसूरिपट्टे श्रीज्ञानचंद्रसूरिभिः ॥

(१३९)

सं० १२०२ आषाढ सुदि ६ सोमे श्रीप्राग्वाटवंशे अ
देवसुतस्य धनदेवस्य पत्न्याः श्रे० बोल्हा शीलाई सुता शा
मत्याः श्रेयोऽर्थं तत्सुत महं० बालणधवलाभ्यां श्रीशांतिना
प्रतिमा कारिता श्रीककुदाचार्यैः प्रतिष्ठितेति ॥

(१४०)

संवत् १३७८ वर्षे ज्येष्ठ वदि ९ सोम दिने श्रीयुगादि
[जिनचैत्य]जीर्णोद्धारे अस्मिन् देहरिकायां श्रीवर्द्धमानप्रभृति
बिंबानि............कुमल सुत महं० पुनसीहेन कारापितानि पुत्र
रिहा धांधल मूल गेहा सदा सहितेन महं० भ्रातृ पेथड पुत्र पा-
(षा?) हट सहितेन............

(१४१)

सं० १३७८ वर्षे सुराणा[गोत्रे] नाला पुत्र चेना भार्या
देवश्री पुत्र पेथा पुना हाला लोलाकेन मातृपितृश्रेयसे का० श्री-
धर्मसूरिपट्टे श्रीज्ञानचंद्रसूरीणां उपदेशेन ॥

(१४२)

सं० १३७८ वर्षे सुराणागोत्रे कुलधर पुत्र सा० थिरदेव
भार्या थेही पुत्र देपाल धधा हरिचंद्र पदा कर्मसीह प्रभृति समुदा-
येन थिरदेवश्रेयसे जीर्णोद्धारः कारित । श्रीज्ञानचंद्रसूरि प्र० ।

(१४३)

सं० १२०२ वर्षे आषाढ सुदि ६ सोमे सूत्र० सोढा साई

सूत सूत्र० केला वोल्हा सहव लोयपा वागदेव्यादिभिः श्रीविमल-वसतिकातीर्थे श्रीकुंथुनाथप्रतिमा कारिता श्रीककुदाचार्यैः प्रतिष्ठिता ॥ मंगल महाश्रीः ॥ छ ॥

(१४४)

सं० १३७८ वर्षे प्राग्वाटज्ञातीय म० वीजडसुतेन ठ० वयजलेन धरणिग जिणदेव सहितेन ठ० हरिपाल श्रेयसे श्रीमुनिसुव्रतस्वामिबिंब कारितं प्र० मलधारी श्रीश्रीतिलकसूरिभिः ॥

(१४५)

सं० १३७८ वर्षे संघपति पोपा गेघा श्रेयोऽर्थं सा० धनपाल सा० महणा देवसीहेन श्रीमहावीरबिंबं कारितं प्रतिष्ठितं मलधारी श्री [हेमचंद्र?] सूरीयगच्छे श्रीश्रीतिलकसूरिभिः ॥

(१४६)

सं० १३९४ भण० महणा श्रे० वोहसीह धरणाभ्यां श्रीजिनबिंबं [कारितं] श्रीधर्मतिलकसूरिभिः [प्रतिष्ठितं ॥]

(१४७)

सं० १२०२ आषाढ सुदि ६ सोमे श्री० ठ० अमारसेन सुत महं० ताज.........स्वपितृश्रेयोऽर्थं प्रतिमा कारिता श्रीककुदाचार्यैः प्रतिष्ठिता । मंगलं महाश्रीः ॥

(१४८)

सं० १३७८ नाहरगोष्ठि सा० राहडपुत्र गेघु पु० महण-

सीह तथा थांद पु० रील्हणेन का० (प्र०) श्रीधर्मघोषसूरिपट्टे श्र
ज्ञानचंद्रसूरिभिः ॥

(१४९)

सं० १३८२ वर्षे कार्तिक सुदि १५ प्राग्वाट् वाणिअ-
रायी सुत ठ० मंतणराज श्रेयसे सुत जीवाकेन श्रीनेमिनाथबिंबं
कारितं ॥

(१५०)

सं० १२०२ आषाढ सुदि ६ सोमे श्रीऋषभनाथबिंबं प्र-
तिष्ठितं श्रीककुदाचार्यैः ठ० जसराकेन स्वपितुः ठ० बवल श्रेयोर्थं
प्रतिमा कारिता ॥

(१५१)

(१) दशरथ मूर्ति।
(२) हेमरथ मूर्ति।
(३) महं० श्रीमहिंद्रप मूर्ति।
(४) महं० श्रीलालिग मूर्ति।
(५) महं० श्रीनेट मूर्ति।
(६) महं० श्रीवीर मूर्ति।
(७) महं० श्रीलहर मूर्तिः।
(८) महं० श्रीनीना मूर्तिः।

(१५२)

श्रीश्रीमालकुलोद्भव वीरमहामंत्रि पुत्र सन्मंत्रि श्रीनेट

लालिग तत्सुत महिंदुकेनेदं निजपुत्रकलत्रसमन्वितेन मन्मां
दशरथेन श्रीनेमिनाथबिंबं मोक्षार्थं कारितं रम्यं ॥

(१५३)

सं० १२०० जेष्ठ वदि २ शुक्रे महं० श्रीवीरसंताने मह
चाहिल्ल सुत राणाक तत्सुत नरचिहिना कुटुंबसहितेन.....
श्रेयोऽर्थ मुनिसुव्रतप्रतिमा कारितेति प्रतिष्ठिता श्रीनेमिचंद्रसूरिभिः

(१५४)

संवत् ११११।
थारापद्रीयसंताने सोमरुपालवल्लभः।
शांत्यमात्यो महीख्यातः श्रावकोऽजनि सत्तमः ॥ १ ॥
भार्या तस्य शिवादेवी श्रेयसे प्रतिमामिमां।
नीन्न–गीग्ययोः सुन्वोः कारयामास निर्मलं ॥ २ ॥

(१५५)

संवत् १३७८ वेसलपुत्र माहण पुत्र लखमा भार्या लखि
तादेवी पुत्र जयताकेन श्रे० का० श्रीधर्मघोषसूरिपट्टे श्रीज्ञानचंद्र
सूरीणां उपदेशेन ॥

(१५६)

वरवचनचारु कुसुमः संपादितमुनिमनोरथफलौघः।
श्रीनन्नसूरिरनघः कल्पतरुर्जयति सुघसेव्यः ॥
स्तौति श्रीकक्कसूरिः ॥

ऐसाङ्कः–१५७–१६१ ।

(१५७)

सं० १२०६ ॥

श्रीशीलभद्रसूरीणां शिष्यैः श्रीचंद्रसूरिभिः ।
विमलादिसुसंघेन युतैस्तीर्थमिदं स्तुतं ॥
अयं तीर्थसमुद्धारोऽद्भुतोऽकारि विमल(स्य) ।
श्रीमदानंदपुत्रेण श्रीपृथ्वीधमंत्रिणा ॥

(१५८)

सं० १३९४ पूनसीह . . . . . . श्रीआदिनाथबिंबं प्र० श्रीमुनिचंद्रसूरिभिः ॥

(१५९)

संवत् १३७८ वर्षे वै० वदि ९ श्रीमाडव्यपुरीय देगा पुत्र जगधर पुत्र समधर भार्या सिरियादेवी पुत्र सीहड आंबा माला भडसीहेन मातृ श्रेयसे का० श्रीधर्मघोषसूरिपदे श्रीज्ञानचंद्रसूरिभिः प्रतिष्ठितं ॥

(१६०)

श्रीपाराप्रद्रीयसंताने महं० श्रीतिनापवल्लयोः श्रेयोर्थ माउकया शांतिनाथबिंबं कारितं..... ....

(१६१)

सं० १३७८ व० वै० वदि ९ श्रीमाडव्यपुरीय देगा पु० जगधर पु० समधर भार्या सिरियादेवी पुत्र सीहड आंबा माला

भदसींहैः पितृ श्रेयसे का० श्रीधर्मघोषसूरिपदे प्रतिष्ठितं श्रीज्ञानचंद्रसूरिभिः ॥

(१६२)

सं० १३९४ सा० विजपाल पुत्री राणीनी आत्म श्रे० श्री········· नाथबिंबं [का० प्र०] श्रीज्ञानचंद्रसूरिभिः ॥

(१६३)

संवत् १६९४ वर्षे महोपाध्याय श्री५ श्री·······गणि तत् शिष्य पंडित श्रीहीरचंद्रगणिभिः पंडित श्रीकुशलभद्रग० गणि श्रीअमरचंद्र निज भ्रातृद्वयं संयुक्तः । मुनि·······चंद्रे·······रामचंद्रमुनींद्रचंद्र प्रमुखदश परिवारैः यात्रा निर्मे·········

(१६४)

सं० १३७८ वर्षे वैशाख वदि ९ श्रीमांडव्यपुरीय आधु- पुत्र धांधदेवेन समवसरणं बिंबानि कारितानि श्रीधर्मघोषसूरिपट्टे श्रीज्ञानचंद्रसूरिभिः प्रतिष्ठितानि ॥ उपदेशेन ॥

(१६५)

संवत् १२२६ वर्षे वैशाख सुदि ३ सोमे श्रीमदर्बुदमहातीर्थे महामात्य श्रीकवडिना स्वकीय पितृ ठ० श्रीआमपाल तथा स्वकीय मातृ ठ० सीतादेव्याः पुण्यार्थं देवश्री ऋषभनाथार्थे कृता अक्षयतृतीया दिने आचार्य श्रीधर्मघोषसूरिभिः प्रतिष्ठिता ॥

(१६६)

श्रीधर्मघोषसूरिपट्टे श्रीआनंदसूरि श्रीअमरप्रभसूरिपट्टे

श्रीज्ञानचंद्रसूरिशिष्य श्रीमुनिशेखरसूरीणां मूर्तिः श्रे० ठाइड
बील्हणदेवी पुत्र भ्रातृ धुरा वालाभ्यां कारिता। शुभं भ
संवत् १३९६ वै० शु..............

(१६७)

.........बीजडभार्या बील्हणदेव्य[ा] धांधलदेव्य[ाच] स
वसरण का० प्रतिष्ठितं श्रीधर्मघोषसूरिपट्टे श्रीज्ञानचंद्रसूरिभिः।

(१६८)

संवत् १३७८ वै० व० ९ रिणस्तंभपुरवास्तव्य जांवड-
गोत्रे सा० हरिचंद्रपुत्र संघपति रतनश्रेयोऽर्थं पुत्र पुना हेमा गा-
जणैः पद्मप्रभ[प्रतिमा] कारिता श्रीसोमप्रभसूरि उपदेशेन ॥

(१६९)

श्रीऋषभनाथस्य। संवत् १२४५ वर्षे वैशाख वदि ५
गुरौ प्राग्वाट कुल............................श्रेयोर्थं धनपालेन
श्रीऋषभनाथबिंबं कारितं कोसहुद (कासहृद) गच्छे श्रीसिंहसू-
रिभिः प्रतिष्ठितं ॥

(१७०)

श्रीशांतिनाथस्य। संवत् १२४५ वर्षे वैशाख वदि ५
गुरौ दिने प्राग्वाट् महामात्येन श्रीधनपालेन..................
श्रेयोऽर्थं कोसहुद (कासहृद) गच्छे श्रीसिंहसूरिभिः प्रतिष्ठितः।

(१७१)

सा० गोसल पुत्र रुदुपाल श्रेयसे संघपति महणसीह पुत्र
सा० खाला संघपति धनासिंह पुत्र सा० विजय...

(१७२)

श्रीसंभवनाथस्य। सं० १२४५ वर्षे वैशाख वदि ५ गुरौ महामात्य श्रीधनपालेन ...... श्रेयोऽर्थं श्रीसंभवनाथ प्रतिमा कारिता। कोसहुद (कासहृद) गच्छे श्रीसिंहसूरिभिः प्रतिष्ठिता।

(१७३)

सं० १३९५ सा० धनसिंह पु० सा० विजडसमरसिंहस्य भ्रातृ जिनपाल श्रेयोर्थं ॥

(१७४)

॥ श्रीअभिनंदनस्य ॥ [सं० १२४५ वर्षे] वैशाख वदि ५ गुरौ पृथ्वीपालात्मज महामात्य श्रीधनपालेन मातृ श्रीपद्मावती-श्रेयोऽर्थं ..... कारित[प्र०] श्रीकोसहुद (कासहृद)गच्छे श्री-सिंहसूरिभिः ॥

(१७५)

॥ सुमतिनाथस्य ॥ संवत् १२४५ वर्षे वैशाख वदि ५ गुरौ माग्वाट् .... पृथ्वीपाल आत्मश्रेयसे प्रतिमा कारिता कोसहुद (कासहृद) गच्छे श्रीसिंहसूरिभिः प्रतिष्ठिता ॥

(१७६)

संवत् १२४५ वैशाख वदि ५ गुरौ .... आत्मश्रेयसे .... श्रीपद्म .... सिंहसूरिभिः प्रतिष्ठिता ॥

(१७७)

संवत् १२४६ वै० वदि ५ गुरौ प्राग्वाट···· ······
पृथ्वीपालात्मज ठ० जगदेव पत्नि ठ० श्रीमाल्हदे आत्मश्रे
श्रीसुपार्श्वनाथ प्रतिमा का० श्रीसिंह (सूरिभि प्रतिष्ठिता।]

(१७८)

सं० १३९४ धनपाल पुत्रि बो० नाम आत्म श्रेयसे आ
दिनाथबिंबं का० प्र० श्रीज्ञानचंद्रसूरिभिः॥

(१७९)

सं० १३७८ वैशाख व० ९ दो० महणसुत सोहड भार्या
सुहडदेवी पुत्र महिंदेन पितृमातृश्रेयसे महावीर कारित। सा०
महिंद भार्या रांभि श्रेयसे शांतिनाथः। सा० महिंद भार्या खी-
मणि श्रेयसे पार्श्वनाथजीर्णोद्धारः।

(१८०)

सं० १२४५ वर्षे वैशाख वदि ५ गुरौ प्राग्वाट ······वा-
स्तव्य अमात्य धनपाल भार्या महं० श्रीपिणश्री······श्रेयोऽर्थ
चंद्रप्रभप्रतिमा कारिता प्रतिष्ठिता श्रीसिंहसूरिभिः॥

(१८१)

श्रीमुनिसुव्रतजिनः। खरतर जाल्हणपुत्र तेजाकेन श्रीपुत्री
वीरी श्रे० कारितं॥

(१८२)

सं० १२८६ वर्षे फागुण सुदि २ रवौ श्रे० आल्हण सा०

(१७२)

श्रीसंभवनाथस्य। सं० १२४५ वर्षे वैशाख वदि ५ गुरौ महामात्य श्रीधनपालेन··········श्रेयोऽर्थं श्रीसंभवनाथ प्रतिमा का- रिता। कोसहृद (कासहृद) गच्छे श्रीसिंहसूरिभिः प्रतिष्ठिता।

(१७३)

सं० १३९५ सा० धनसिंह पु० सा० विजडसमरसिंहस्य भ्रातृ जिनपाल श्रेयोर्थे ॥

(१७४)

॥ श्रीअभिनंदनस्य ॥ [सं० १२४५ वर्षे] वैशाख वदि ५ गुरौ पृथ्वीपालात्मज महामात्य श्रीधनपालेन मातृ श्रीपद्मावती- श्रेयोऽर्थं··········कारिता[प्र०] श्रीकोसहृद (कासहृद)गच्छे श्री- सिंहसूरिभिः ॥

(१७५)

॥ सुमतिनाथस्य ॥ संवत् १२४५ वर्षे वैशाख वदि ५ गुरौ प्राग्वाट्··············पृथ्वीपाल आत्मश्रेयसे प्रतिमा कारिता कोसहृद (कासहृद) गच्छे श्रीसिंहसूरिभिः प्रतिष्ठिता ॥

(१७६)

संवत् १२४५ वैशाख वदि ५ गुरौ························ आत्मश्रेयसे··························श्रीपद्म··················· सिंहसूरिभिः प्रतिष्ठिता ॥

(१७७)

संवत् १२४६ वै० वदि ५ भृगौ प्राग्वाट.................. पृथ्वीपालात्मज ठ० जगदेव पत्नि ठ० श्रीमादलदे आत्मश्रेयोर्थं श्रीसुपार्श्वनाथ प्रतिमा का० श्रीसिंह [सूरिभिः प्रतिष्ठिता।]

(१७८)

सं० १३९४ धनपाल पुत्रि बो० नाम आत्म श्रेयसे आदिनाथबिंबं का० प्र० श्रीज्ञानचंद्रसूरिभिः॥

(१७९)

सं० १३७८ वैशाख व० ९ दो० महणसुत सोहड भार्या सुहडदेवी पुत्र महिंदेन पितृमातृश्रेयसे महावीरः कारितः। सा० महिंद भार्या रांभि श्रेयसे शांतिनाथः। सा० महिंद भार्या खीमणि श्रेयसे पार्श्वनाथजीर्णोद्धारः।

(१८०)

सं० १२४५ वर्षे वैशाख वदि ५ गुरौ प्राग्वाट ......वास्तव्य अमात्य धनपाल भार्या महं० श्रीविणश्री......श्रेयोऽर्थं चंद्रप्रभप्रतिमा कारिता प्रतिष्ठिता श्रीसिंहसूरिभिः॥

(१८१)

श्रीमुनिसुव्रतजिनः। खरतर जाल्हणपुत्र तेजाकेन श्रीपुत्री वीरी श्रे० कारितं॥

(१८२)

सं० १२८६ वर्षे फागुण । श्रे० आल्हण सा०

रांवण व्य० जसधवल भार्या विजेमति सुत व्य० गांगणेन भ्रातृ पुना पाहड चाहड व्य० गुणसिरि पुणिग कडुया सेजामीत नवल वधू धनसिरि……कुटुंबेन श्रीरिखभदेव प्रतिमा कारिता। प्रतिष्ठिता चंद्रगच्छीय श्रीमलयचंद्रसूरिशिष्य संमतचंद्रसूरिभिः। शुभं भवतु॥

(१८३)

सं० १२४५ वैशाख वदि ५ गुरौ प्राग्वाटज्ञातीय भां० शिवदेव भां० जसधवल।

सं० १३७८ श्रीनीवाल पेथा भार्या पाल्हणदेवि पुत्र लुणा तथा पुत्री नीचिणि श्राविकया संघ० साढल पुपागणभार्यया स्वश्रे० महावीरः कारितः। प्र० श्रीधर्मघोषसूरिपट्टे श्रीज्ञानचंद्रसूरिभिः।

(१८४)

सं० ११८७ फागुण वदि ४ सोमे भड्डसिणकद्रा स्थानीय प्राग्वाटवंशान्वय श्रे० वाहिल संताने……संतणागदेव देवचंद्र आमघर आंबा अंबकुमार श्रीकुमार लासण……श्रावक श्राविकासमुदायेन अर्बुदचैत्यतीर्थे रिखभदेवबिंबं निःश्रेयसे कारितं। बृहद्गच्छीय श्रीसंविज्ञविहारि श्रीवर्द्धमानसूरिपट्टे पद्मसूरि श्रीभद्रेश्वरसूरिभिः प्रतिष्ठितं॥

(१८५)

सं० १२४५ वैशाख वदि ५ गुरौ श्रीअनंतनाथ। प्राग्वाटज्ञातीय भां० जसधवल भार्यालक्ष्मी।

सं० १३७८ वर्षे उत्सवाल(?) सामंत पुत्र लाहड भार्या लखमी पु० पुण्या कुसलीया लाखण क्षांक्षण हरदेव नेजाकैः पितृमातृश्रे० कारितं प्रतिष्ठितं श्रीधर्मघोषसूरिपट्टे श्रीज्ञानचंद्रसूरिभिः । सा० धनसिंह भार्या धांधलदेवी पुत्र श्रे० सा० विजडेन कारितं ॥

(१८६)

सं० १२४५ वर्षे वैशाख वदि ५ गुरौ.........श्रे० श्रीदेवचंद्रसूरिभिः श्रीअनंतनाथप्रतिमा प्रतिष्ठिता ॥

(१८७)

संवत् १३९४ सा० फर....सि पुत्र कुलचंद्र............श्री कुंथुनाथ का० प्र० श्रीजिनचंद्रसूरिभिः ॥

(१८८)

संवत् १२४५ वैशाख वदि ५ गुरौ श्रीप्राग्वाटवंशीय यशोधवलसुत भा० शालिगेन देवश्रीअरनाथबिंबस्य श्रेयसे प्रतिष्ठा कारिता । श्रीअर्बुदतीर्थे सकलाभ्युदयकारी भवतु अरनाथः ॥

(१८९)

सं० १३७८ वर्षे सा० वीकसुत लखमभार्या षकाई श्राविकया आत्मश्रेयसे श्रीमल्लिनाथः का० ।

(१९०)

सं० १२४५ वर्षे वैशाख वदि ५ गुरौ श्रीयशोदेवसूरिशिष्यश्रीदेवचंद्रसूरिभिः श्रीअरनाथप्रतिमा प्रतिष्ठिता । प्राग्वाटज्ञातीय

मां० जसधवल सुत शालिगेन आत्मनः श्रेयोऽर्थं देवकुलिका का० च।

(१९१)

सं० १३७८ श्रीमांडव्यपुरीय सा० महाधर भार्या भावदेवी पुत्र सांगणेन पितृमातृश्रेयसे शांतिनाथः कारितः प्र० श्रीधर्मघोषसूरिपट्टे श्रीज्ञानचंद्रसूरिभिः॥

(१९२)

संवत् १२४५ वर्षे वैशाख वदि ५ गुरौ श्रीबृहद्गच्छे श्रीमहारासणसत्क श्रीयशोदेवसूरिशिष्य श्रीदेवचंद्रसूरिभिः श्रीश्रेयांसनबिंबा प्रतिष्ठिता। प्राग्वाटज्ञातीय महामात्य श्रीपृथ्वीपालसत्क मनोहार पूनचंद्र ठ० धामदेव भ्रातृ सिरपाल भ्रातृव्यक देसल ठ० जगवीर पाल्ह ठ० देवकुमार प्रद्मचंद्र ठ० आमचंद्र लखमण गुणचंद्र परमार धनचंद्र ठ० डुंगरसी आसदेव ठ० साहड सोमन सीमल सामदेव आसचंद्र आजा प्रभृतीनां॥

(१९३)

सं० १३०४ वर्षे फागुण सुदि २ बुधे श्रीअर्बुदाचले काणूद्रग्रामवास्तव्य श्रे० मंनिनाग संताने श्रे० देदा भार्या पून सिरि सत्पुत्र वरदेव पाल्हण तयोर्भार्या पद्मसिरि ...... वरदेव पुत्र दूदा भार्या पाहिणि पुत्र आसपुत्र...... ठ० धूमल पूना हरिण .... प्रभृति कुटुंबसहितेन दूदा श्रावकेन ....

(१९४)

सं० १३०४ वर्षे गुमराल पुत्र ठ० हरिपाल दे श्रे० श्रा० प्र० श्री ज्ञानचंद्रसूरिभिः।

(१९५)

संवत् १२४५ वर्षे वैशाख वदि ५ गुरौ श्रीवृहद्[गच्छे] श्रीमदारासनसत्क श्रीयशोदेवसूरिशिष्य श्रीदेवचंद्रसूरिभिः श्रीधर्मनाथप्रतिमा प्रतिष्ठिता।

(१९६)

सं० १३७८ सा० सावड सुत नरदा मदन पून पदम सलखाकैः पुत्री नाउ श्रेयसे कारितं।

(१९७)

संवत् १२४५ वर्षे वैशाख वदि ५ गुरौ श्रीयशोदेवसूरिशिष्यैः श्रीदेवचंद्रसूरिभिः श्रीशीतलनाथ प्रतिमा प्रतिष्ठिता।

(१९८)

सं० १३७८ वैशाख वदि ९ नाहरगोत्रे भां० जगपालपुत्र वीक्रम भार्या विजयदेवी पुत्र हीरा सुहडा सांगण लापाकैः भ्रातृ हरपाल श्रेयसे श्रीशांतिनाथ का० प्र० श्रीधर्मघोषसूरिपट्टे श्रीज्ञानचंद्रसूरिभिः॥

(१९९)

संवत् १२४५ वर्षे वैशा[ख वदि] ५ गुरौ प्राग्वाटकुलोद्भव ठ० देसल लघु भ्रातृ ठ० लाखणाभ्यां पिता··················· आसिणि श्रेयोर्थं श्रीसुविधिनाथबिंब कारितं प्रतिष्ठितं श्रीदेवचंद्रसूरिभिः।

(२००)

संवत् १२४५ वर्षे वैशाख वदि ५ गुरौ श्रीयशोदेवसूरि-शिष्यैः श्रीदेवचंद्रसूरिभिः श्रीकुंथुनाथ प्रतिमा प्रतिष्ठिता ।

(२०१)

संवत् १२९९ वर्षे महा सुदि १२ शुक्रे..................

(२०२)

सं० १३७८ ज्येष्ठ वदि ९ सोमे श्री चैत्रगच्छे ऊकेश-स्थानीय सं० पद्मदेव सं० गुणधर सो० महणसि सो० लुणा भार्या लुणादे पु० सो० माला धरणिग खाणा.........पित्रोः श्रेयसे श्रीसुमतिनाथबिंबं कारितं । प्रतिष्ठितं श्रीहेमप्रभसूरिशिष्यैः श्रीरामचंद्रसूरिभिः ॥

(२०३)

सं० १३९४ वर्षे सो० खोखा भार्या लखमादेवी पुत्र लूं-टाकेन पित्रोः श्रेयसे भ्रातृ ४ सहितेन पुनर्बिंबं कारितं ॥

(२०४)

संवत् १२४५ वर्षे वैशाख वदि ५ गुरौ श्रीयशोदेवसूरि-शिष्यैः श्रीदेवचंद्रसूरिभिः श्रीमल्लिनाथप्रतिमा प्रतिष्ठिता ।

(२०५)

संवत् १२४५ वर्षे वैशाख वदि ५ गुरौ श्रीबृहद्गच्छे श्रीमद्वारासन गच्छ श्रीयशोदेवसूरिशिष्यैः श्रीदेवचंद्रसूरिभिर्वासु-पूज्यप्रतिमा प्रतिष्ठिता ।

(२०६)

सं० १३७८ वर्षे ज्येष्ट वदि ९ सोमे श्रीउपकेशिगच्छे श्रीककुदाचार्यसंताने मेहटाज्ञाती[य] सा० लाहडान्वये सा० पांघल पुत्र सा० छाजू भोपति भोजा भरह·········प्रभृति श्रीआदिनाथः कारितः प्रतिष्ठितः श्रीककसूरिभिः ।

(२०७)

संवत् १२४५ वर्षे वैशाख वदि ५ गुरौ श्रीयशोदेवसूरिशिष्यैः श्रीदेवचंद्रसूरिभिः श्रीअजितनाथप्रतिमा प्रतिष्ठिता ।

(२०८)

संवत् १२४५ वर्षे वैशाख वदि ५ गुरौ श्रीबृहद्गच्छे श्रीमदारासन सत्क श्रीयशोदेवसूरिशिष्यैः श्रीदेवचंद्रसूरिभिः श्रीनेमिनाथप्रतिमा प्रतिष्ठिता कारिता च पुत्र महं० आमवीर श्रेयोर्थं ठ० श्रीनागपालेन ।

(२०९)

संवत् १३०२ श्रीमदर्बुदमहातीर्थे देवश्रीआदिनाथचैत्ये प्रांतालज्ञातीय ठ० उदयपाल पुत्र ठ० श्रीधर प्रणयिन्या ठ० नाग पुत्र्या ठ० आंब देवसिंह जनन्या वीरिकया स्वत्तकसमेतं श्रीनेमिनाथबिंबं आत्मश्रेयोऽर्थं कारितं प्रतिष्ठितं रुद्रपल्लीय श्रीदेवभद्रसूरिभिरेव ॥

(२१०)

संवत् १३०२ [वर्षे] मार्ग वदि ९ शनौ···············संतानीय

श्रीरुद्रपल्लीय श्रीम[दभ]यदेवसूरिशिष्याणां श्रीदेवभद्रसूरीणामुपदेशेन मं० पल्ल पुत्र मं० चाहड पुत्र्या थेहिकया श्रीमदादिनाथबिंबं सपरिकरं आत्मश्रेयोऽर्थं कारितं[प्रतिष्ठितं] च श्रीमद् देवभद्रसूरिभिरेव ॥

(२११)

संवत् १२४५ [वर्षे] वैशाख वदि ५ गुरौ श्रीकासहृदीयगच्छे श्रीउद्योतनाचार्यसंताने श्रे० जसणाग चांदणाग जिंदा सुत जसहड जसोधण देवचंद्र जसहड भार्या भालु तत्पुत्र पारस भार्या साढी मातृ वसू पारस पुत्र आमवीर कुलधर राणु श्रे० देवचंद्र सुत शालिग तत्पुत्र आसचंद्र आसपाल आल्हण आमदेव सुत अजिया भाग्नेयी लखमिणि मोई प्रभृति आत्मीयकुटुंबसहितेन श्रे० जसहडपुत्रेण पार्श्वचंद्रेण आत्मश्रेयोर्थं श्रीपार्श्वनाथप्रतिमा कारिता प्रतिष्ठिता श्रीउद्योतनाचार्यीय श्रीसिंहसूरिभिः ॥ मंगलमस्तु ॥

(२१२)

सं०···९३ [वर्षे] मार्ग सुदि १० श्रीअर्बुदाचले कुलधर चेटा फतु सा० नादु पुत्री····· श्रेयोर्थं श्रीमहावीरबिंबं का० शुभं भवतु ॥

(२१३)

संवत् १२४५ वर्षे ।
श्रीपंडेरकगच्छे महति यशोभद्रसूरिसंताने ।
श्रीशांतिसूरिरास्ते तत्पादसरोजयुगभृंगः ॥ १ ॥

वितीर्णधनसंचयः क्षतविपक्षलक्षाग्रणीः
कृतोरुगुरुरैवतप्रमुखतीर्थयात्रोत्सवः ।
दधत्क्षितिभृतां मुदे विशदधीः स दुःसाधता-
मभूदुदयसंज्ञया त्रिविधवीरचूडामणिः ॥ २ ॥
तदंगजन्माऽस्ति कवींद्रबंधुर्मंत्री यशोवीर इति प्रसिद्धः ।
ब्राह्मीरमाभ्यां युगपद्गुणोत्थविरोधशांत्यर्थमिवाश्रितो यः ॥३॥
तेन सुमतिना जिनमतनैपुण्यात् कारिता स्वपुण्याय ।
श्रीनेमिबिंबाधिष्ठितमध्या सदेवकुलिकेयं ॥ ४ ॥

॥ शुभं भवतु ॥

सा० लाखुपुत्र तिहुणसिंह श्रीशांतिनाथं कारितं प्रतिष्ठितं श्रीककसूरिभिः ॥

(२१४)

संवत् १२४५ वर्षे वैशाख वदि ५ गुरौ श्रीयशोदेवसूरिशिष्यैः श्रीनेमिनाथप्रतिमा श्रीदेवचंद्रसूरिभिः प्रतिष्ठिता । श्रीषंडेरकगच्छे दुसा० श्रीउदयसिंह पुत्रेण मंत्री यशोवीरेण मातृ श्रीउदय श्रेयोऽर्थं प्रतिमा सतोरणा सदेवकुलिका कारिता सह कुटुंबेन.........

(२१५)

संवत् १२४५ वर्षे वैशाख वदि ५ गुरौ प्राग्वाटवंशकुलतिलक महामात्य श्रीमदानंद सुत ठ० श्रीनाना सुत ठ० श्रीनागपालेन मातृ त्रिभुवनदेव्याः श्रेयोर्थं श्रीमहावीरबिंबं कारितं प्रतिष्ठितं श्रीरत्नसिंहसूरिभिः।

(२१६)

सं० १३७८ वर्षे वैशाख सुदि ९ श्रीसंतिनाथ देहरी श्रे
आमकुवर सुत वसा० जगपाल भार्या जासलदेवी वसा
भीमपाल जगसिंह.........श्रेयोऽर्थ जीर्णोद्धारे.........कारापितं॥

(२१७)

संवत् १२१२ ज्येष्ठ सुदि.....शुक्रे श्रीपंडेरकगच्छे श्रीशालि
भद्राचार्यसंताने.............तद्भार्या सहजि पुत्र पासल तद्भार्य
............विणि तत्पुत्र पासल.....चांद्राहडा भार्या लहुदेवी पु
आसल सेलादि कुटुंब सहितेन श्रीमहावीरबिंबं कारापितमिति

(२१८)

संवत् १२१२ माघ सुदि बुधे दशम्यां महं० ललितां
महं० शीतयोः पुत्रेण ठ० पद्मसिंहेन आत्मीय ज्येष्ठ भ्रातृ ठ०
नरवाहण श्रेयोर्थं श्रीमदजितनाथबिंबमर्बुदे कारितं प्रतिष्ठि
शीलभद्रसूरिशिष्य श्रीभरतेश्वराचार्यैः श्रीवैरस्वामिसूरिभिरिति ॥
मंगलं महाश्रीः ॥

(२१९)

सं. १३७८ नाहरगोत्रे सा० उदयसिंह सुत जगपाल
भार्या जयतलदेवी पुत्र जयताकेन मातृपितृश्रेयसे का० प्र० श्रीधर्म-
सूरिपट्टे श्रीज्ञानचंद्रसूरिभिः ॥

(२२०)

संवत् १२१२ माघ सुदि बुधे १० ठ० धरणेण ठ० वीज-

लदेव्याः श्रे·····················श्रेयोर्थे श्रीपार्श्वनाथ[बिंबं कारितं] प्रतिष्ठितं श्रीशीलभद्रसूरिशिष्य श्रीभरतेश्वर श्रीवैरस्वामिभिः ॥

(२२१)

संवत् १२१२ माघ सुदि १० महं० श्रीजल्लकभार्यया जासुकया आत्मपुण्यार्थे··············अर्बुदे कारितः प्रतिष्ठितः श्री········· [वैर] स्वामिसूरिभिः ॥

(२२२)

सं० १२४५ वर्षे वैशाख वदि ५ गुरौ श्रीविमलनाथप्रतिमा प्रतिष्ठिता ।

(२२३)

संवत् १३९४ सा० लाला श्रे० संघ० नरपालेन श्रीमहावीरबिंबं कारितं प्रति० श्री[ज्ञानचंद्र]सूरिभिः ॥

(२२४)

संवत् १२१२ ज्येष्ठ वदि ८ भोमे चंद्रा० चक्रेश्वरासूरि प्रतिष्ठिता ।

(२२५)

सं० १३११ (?) हरिचंद्र पुत्र सा० रामा·····················प्र० श्रीज्ञानचंद्रसूरिभिः ॥

(२२६)

सं० १२७८ वर्षे वैशाख वदि ९ सोमे श्रीअर्बुदाचले श्रीबि-

मलवसहिकायां श्रीश्रीमालज्ञातीय महं० श्री··· ···सुत महं········ महावीरबिंबं कारापितं ॥

(२२७)

संवत् १२१२ वर्षे माघ सुदि बुधे दशम्यां महामात्य श्री मदानंद महं० श्रीसलणस्य पुत्रेण ठ० श्रीनानाकेन ठ० श्रीत्रिभुवनदेवीकुक्षिसमुद्भूतस्वसुत दंड० श्रीनागार्जुन··········· श्रेयोर्थं श्रीसंभवबिंबं कारापितं श्री··· ···सूरिभिरिति । मंगल महाश्रीः ॥

(२२८)

संवत् १३९४ सं० उदयराज पुत्र सं० पाघा पु० चयुलदेवी भाग्य० श्रीशीतलका० प्र० श्रीज्ञानचंद्रसूरिभिः ॥

(२२९)

संवत् १४०१ कारतक सु० ८ शुक्रे सा० पातल भा० खेमलदेवी मनीपदे पुत्र राहड श्रेयोर्थं श्रीवासुपूज्यबिंबं कारितं प्रतिष्ठितं सूरिभिः ॥

(२३०)

संवत् १२२२ फाल्गुन सुदि १३ रवौ श्रीकासहृदगच्छे श्रीउद्योतनाचार्य संताने अर्बुदवास्तव्य श्रे० वरणाग सद्भार्यां सूली तत्पुत्र श्रे० दाहड व्यवहारी सयमभार्या ······ ··· श्रीतत्पुत्र देवचंद्र वीरचंद्र मागचंद्र प्रभृतिसमस्तकुटुंबसमुदायेन श्रीपार्श्वनाथबिंबं आत्मश्रेयोर्थं कारितमिति मंगल महाश्रीः आचंद्रार्क नंदतु ॥

(२३१)

सं० १३०८ वर्षे फाल्गुण वदि ११ शुके श्रीनाणकगच्छे श्रीआघाटवास्तव्य श्रे० आंवप्रसाद लूण पाल्हण साल्हण आम्र- प्रसादपुत्र सा० श्रीपति तत्सुत सा० पुत्राकेन आभा महणसिंह रावण मातृ उदयसिरि आल्ह भार्या जयतु हीरु वधु भोपल षाहड़ादि कुटुंबसहितेन पुत्र जगसिंह श्रेयोर्थं श्रीरिखभदेवसर्वा- गाभरणस्य जीर्णोद्धारः कृतः ॥

(२३२)

संवत् १३०८ वर्षे फाल्गुण वदि ११ शुक्रे श्रीवालीपुरवा- स्तव्य चंद्रगच्छीय खरतर सा० दुलहसुत सधीरण तत्सुत सा० वीजा तत्पुत्र सा० सलखणेन पितामही राजमाता साउभार्या माल्हणदेवी सहितेन श्रीआदिनाथसत्क सर्वांगाभरणस्य साउश्रे- योर्थं जीर्णोद्धारः कृतः ॥

(२३३)

संवत् १३७८ संघ० धनसिंह भार्या धांधलदेवी पुत्र वीजड समरसिंह विजपाल धवल..................श्रेयसे श्रीमहावीर का० प्र० श्रीधर्मघोषसूरिपट्टे श्रीज्ञानचंद्रसूरिभिः ॥

(२३४)

संघपति धनसिंह भार्या धांधलदेवी पुत्र वीजड समर-

मलवसहिकायां श्रीश्रीमालज्ञातीय महं० श्री... ...सुत महं........
महावीरबिंबं कारापितं ॥

(२२७)

संवत् १२१२ वर्षे माघ सुदि बुधे दशम्यां महामात्य श्री
मदानंद महं० श्रीसलणस्य पुत्रेण ठ० श्रीनानाकेन ठ० श्रीत्रि
भुवनदेवीकुक्षिसमुद्भूतस्वसुत दंड० श्रीनागार्जुन........
श्रेयोऽर्थं श्रीसंभवबिंबं कारापितं श्री... ...सूरिभिरिति । मंगल
महाश्रीः ॥

(२२८)

संवत् १३९४ सं० उदयराज पुत्र सं० धाधा पु० चतुल
देवी आत्म० श्रीशीतलका० प्र० श्रीज्ञानचंद्रसूरिभिः ॥

(२२९)

संवत् १४०१ कारतक सु० ८ शुक्रे सा० पातल श्रा
प्रेमलदेवी प्रतीपदे पुत्र राहड श्रेयोऽर्थं श्रीवासुपूज्यबिंबं कारि
प्रतिष्ठितं सूरिभिः ॥

(२३०)

संवत् १२२२ फाल्गुण सुदि १३ रवौ श्रीकासन्हदगच्छे
श्रीमदुद्योतनाचार्य संताने अर्बुदवास्तव्य श्रे० वरणाग तद्भार्या
दुल्ही तत्पुत्र श्रे० छाहड व्यवहारी प्रथमभार्या.........श्रीतत्पु
देवचंद्र वीरचंद्र भागचंद्र प्रभृतिसमस्तकुटुंबसमुदायेन श्रीपार्श्वना
थबिंबं आत्मश्रेयोऽर्थं कारितमिति मंगल महाश्रीः आचंद्रा
जयतु ॥

(२३१)

सं० १३०८ वर्षे फाल्गुण वदि ११ शुक्रे श्रीनाणकगच्छे श्रीआघाटवास्तव्य श्रे० आंबप्रसाद लूण पाल्हण साल्हण आम्रप्रसादपुत्र सा० श्रीपति तत्सुत सा० पुनाकेन आभा महणसिंह रावण मातृ उदयसिरि आल्ह भार्या जयतु हीरु वधु भोपल वाइहादि कुटुंबसहितेन पुत्र जगसिंह श्रेयोर्थे श्रीरिखभदेवसर्वांगाभरणस्य जीर्णोद्धारः कृतः ॥

(२३२)

संवत् १३०८ वर्षे फाल्गुण वदि ११ शुक्रे श्रीपालीपुरवास्तव्य चंद्रगच्छीय खरतर सा० दुल्हसुत सधीरण तत्सुत सा० बीजा तत्पुत्र सा० सलखणेन पितामही राजमाता साउभार्या माल्हणदेवी सहितेन श्रीआदिनाथसत्क सर्वांगाभरणस्य साउश्रेयोर्थं जीर्णोद्धारः कृतः ॥

(२३३)

संवत् १३७८ संघ० धनसिंह भार्या धांधलदेवी पुत्र बीजड समरसिंह विजपाल धवल..................श्रेयसे श्रीमहावीर का० प्र० श्रीधर्मघोषसूरिपट्टे श्रीज्ञानचंद्रसूरिभिः ॥

(२३४)

संघपति धनसिंह भार्या धांधलदेवी पुत्र बीजड समर-

सिंह विजपाल वीदाकैर्भ्रातृ खिमधर भार्या खेतलदेवी श्रेयसे कारितं ॥

(२३५)

(पुरुष) माघ सुदि ७..।

(स्त्री) महं० सुहागदेवी ।

(स्त्री) महं० गुणदेवी सत्कमूर्ति सा० वीजडकारापितं ॥

(पुरुष) सा० सुहणसिंह सत्कमूर्ति सं० १३९८ ॥

(स्त्री) महं०..............................

(२३६)

संवत् १६६१ वर्षे आसो सुदि ११ दिने वार शुक्रे ओसवालज्ञातीय सा० मुला संघवी रूपा राउत फचरा जगमाल श्रीसीरोहीनगरवास्तव्यैः श्रीअर्बुदाचलचैत्ये युगप्रधान भट्टारक श्रीश्रीश्रीहीरविजयसूरिस्थापित महोपाध्याय श्रीलब्धिसागर वासक्षेप...

(२३७)

संवत् १३३८ वर्षे ज्येष्ट वदि ९ सोमे मांडव्यपुरीय संघ० देमल सुत संघ० गोसल तथा सा० भीमा सुत संघ० महणसींह तथा सं० गोसलसुत संघ० धनसींह तथा संघ० महणसिंह सा०

ण्या तथा श्रीमदाभ्यां स्वकुटुंब श्रेयसे श्रीआदिनाथबिंबं श्रीधर्मघोषसूरीणां पट्टे श्रीज्ञानचंद्रसूरीणामुपदेशेन कारितं ॥शुभं भवतु॥

(२३८)

संवत् १३७८ वर्षे ज्येष्ठ वदि ९ सोमे मांडव्यपुरीय देसलसुत संघ० गोसल सा० भीमा सुत संघ० महणसिंह तथा सं० गोसलसुत सं० धणसिंह सं० महणसिंह सा० लाला सं० धनसिंह सुत सा० वीजड...............

(२३९)

सं० १४०८ वर्षे वैशाखमासे शुक्लपक्षे ५ पंचम्यां तिथौ गुरुदिने श्रीकोरंटगच्छे श्रीनन्नाचार्यसंताने महं० कउरा भार्या महं० नाकउ सुत महं० पेथड महं० मदन महं० पूर्णसिंह भार्या पूर्णसिरि महं० दूदा महं० धांधल म० धारलदे म० चापलदेवी पुत्र मीरसिंह हापा रणसिंह जाणा नीछा भगिनी बा० वीरी भागिनेय हाल्हा प्रमुख स्वकुटुंब श्रेयसे म० धांधुकेन श्रीयुगादिदेव प्रासादे जिनयुगलं कारितं । प्रतिष्ठितं श्रीककसूरिभिः ॥

(२४०)

संवत् १४०८ वर्षे वैशाखमासे शुक्लपक्षे ५ पंचम्यांतिथौ गुरुदिने श्रीश्रीकोरंटकगच्छे श्रीनन्नाचार्यसंताने महं० कउरा भार्या कुरदे पुत्र महं० मदन म० पूर्णसिंह भार्या पूर्णसिरि सुत महं० दूदा म० धांधल मूलू म० जसपाल गेहा रुदा

मभृतिकुटुंबश्रेयसे श्रीयुगादिदेवप्रासादे महं० पांपुकेन श्री[जिन]
युगलद्वयं कारितः प्रतिष्ठितः श्रीनन्नसूरिपट्टे श्रीकक्कसूरिभिः ॥

(२४१)

संवत् १३८९ वर्षे [• • •] सुदि ८ शुक्रे .... गोष्टि सा०
छाजल पुत्र भोजदेव भार्या पुनी पाल्हा पुत्र धोलीया पुत्री नी-
ल्हण भगिनी आत्मश्रेयसे श्रीशांतिनाथबिंबं कारितं प्रतिष्ठितं
श्रीज्ञानचंद्रसूरि[भिः] .... ॥

(२४२)

सं० १२७८ वर्षे फाल्गुण वदि ११ गुरौ श्रीमत्पत्तनवा-
स्तव्य प्राग्वाटज्ञातीय श्रीठ० श्रीचंडेशानुज ठ० सुपाकीयानुज(?)
ठ० श्रीआसराजतनुज महं० श्रीमालदेव श्रेयसे सहोदर महं०
श्रीवस्तुपालेन श्रीमल्लिनाथदेवखत्तकं कारितमिदमिति । मंगलं
महाश्रीः । शुभं भवतु ॥

(२४३)

प्राग्वाटवंशतिलकः श्रेष्ठी देव इति नाम धेयः ।
सुतः संघीणोऽस्य पुत्रस्तस्यापि यशोधनस्तनयः ॥ १ ॥
नव्या यशोमतीनाम्नी पत्नी पुत्रास्तयो .... ।
अंबकुमारो गोतः श्रीधर आशाधरो वीरः ॥ २ ॥
द्वादशवर्षयुतेषु द्वादशसु शतेषु विक्रमार्कनृपात् ।
भौमे बहुलाष्टम्यां ज्येष्ठस्य युगादिजिनबिंबं ॥ ३ ॥
अकार्यत् स्वपितुः स्वस्य श्रेयसे तैरिदं मुदा ।
अर्बुदाद्रिशिरोवप्रश्रीनाभेयजिनालये ॥ ४ ॥

(२४४)

संवत् १३७८ वैशाख वदि ९ श्रीश्रीमालज्ञातीय..........मं० ठ० आल्हा ठ० पेथड ठ० हांसण प्रभृतिभिः श्रेयसे कारापितं ॥

—:o:—

(२४५)

स्वस्ति श्रीसंवत् १५२० वर्षे आषाढसुदि १ बुधे श्रीप्राग्वाटज्ञातीय सं० वरसिंह भार्या मंदोवरि सुत महं० आल्हण महं० मुल्हण अनुज महं० फीका तद्भार्या भोली श्रेयोर्थं श्रीपद्मप्रभबिंबं ।

(२४६)

संवत् १५२३ वर्षे वैशाखसुदि १३ गुरौ सं० ठाकुरसिंहेन श्रीवर्द्धमानप्रतिमा कारिता श्रीचारित्रसुंदरसूरीणामुपदेशेन ॥

(२४७)

(१) संवत् १२०४ फागुणसुदि १० शनौ दिने महामात्य श्रीनेढकस्य ।

(२)..दिने महामात्य श्रीधवलकस्य ।

(३) संवत् १२०४ फागुणसुदि १० शनौ दिने महामात्य श्रीआनंदकस्य ।

(४) संवत् १२३७ आषाढसुदि ८ बुधदिने पडिहार ठ० श्रीजगदेवस्य ।

(५)..
महामात्य श्रीधनराजस्य ।

(६) संवत् १२०४ फागुणसुदि १० शनौ महामात्य श्रीपूर्णपालस्य ।

(७)..

(८) संवत् १२०४ फागुणसुदि १० शनौ दिने महामात्य श्रीहीरकस्य ।

(९)..
महामात्य श्रीजेहडकस्य ।

(१०) संवत् १२०४ फागुणसुदि १० शनौ महामात्य श्रीसिंहडस्य ॥

(२४८)

सं० १२१२ ज्येष्ठसुदि ८ सोमे श्रीकोरंटगच्छे श्रीनन्नाचार्यसंताने श्रीककसूरि [illegible] श्रीजिनदत्त [illegible] श्रीअरिष्टनेमिप्रतिमा कारापिता श्रीजसमूरिभिः प्रतिष्ठिता । वैशाख शु वाचनीय ।

श्रेष्ठि-भीमासाहकारित-मंदिरगतलेखाः ।

(२४९)

सं० १५२५ फा० सु० ७ शनि रोहिण्यां श्रीअर्बुदगिरौ देवडा श्रीराजधरसायर डुंगरसीराज्ये सा० भीमचैत्ये गूर्जर श्रीमालराजमान्य मं० मंडनभार्या मोली पुत्र महं० सुंद्र पु० मं० गदाभ्यां भा० हांसी परमाई महं० गदा भा० आसू पु० श्रीरंग वाघादि कुटुंबयुताभ्यां १०८ मणप्रमाणं परिकरं प्रथम-जिनबिंबं का० तपागच्छनायक श्रीसोमसुंदरसूरिपट्टप्रभाकर श्री-लक्ष्मीसागरसूरिभिः प्रतिष्ठितं श्रीसुधानंदनसूरि श्रीसोमजयसूरि महोपाध्याय श्रीजिनसोमगणि प्रमुख [परिवार परिवृतैः] विज्ञानं सूत्रधार देवाकस्य श्रीरस्तु ॥

(२५०)

मेवाडाज्ञातीय सूत्रधार मिहिपा भा० नागल सुत सूत्रधार देवा भा० करमीसुत सूत्र० हला गदा हापा नाना हाना फला ·······तत्पघाताः ॥

(२५१)

(1) संवत् १५२५ वर्षे फा० सु० ७ शनि रोहिण्यां अर्बुदगिरौ देवडा श्रीराजधर सायर

(२) डुंगरा महाराज्ये गुर्जर सा० भीमचैत्ये गुर्जर ज्ञाति शृंगार मं० मंडन भार्या मोली पुत्र राजा—

(४) संवत् १२३७ आषाढसुदि ८ बुधदिने पा
ठ० श्रीजगदेवस्य ।

(५)..
महामात्य श्रीधनपालस्य ।

(६) संवत् १२०४ फागुणसुदि १० शनौ मह....
श्रीपृथ्वीपालस्य ।

(७)..

(८) संवत् १२०४ फागुणसुदि १० शनौ दिने महा
मात्य श्रीवीरकस्य ।

(९)..
महामात्य श्रीलहेरकस्य ।

(१०) संवत् १२०४ फागुणसुदि १० शनौ महामात्य
श्रीनीनकस्य ॥

(२४८)

सं० १२१२ ज्येष्ठवदि ८ भोमे श्रीकोरंटगच्छे श्रीनन्ना
चार्यसंताने श्रीओशवंशे मंत्रिधाधुकेन श्रीविमलमंत्रिहस्तिशा
लायां श्रीआदिनाथसमवसरणं कारयांचक्रे श्रीनन्नसूरिपट्टे श्री
कक्कसूरिभिः प्रतिष्ठितं । वेलापल्ली वास्तव्येन ।

श्रेष्ठि-भीमासाहकारित-मंदिरगतलेखाः।

(२४९)

सं० १५२५ फा० सु० ७ शनि रोहिण्यां श्रीअर्बुदगिरौ देवदा श्रीराजधरसायर डुंगरसीराज्ये सा० भीमचैत्ये गूर्जर श्रीमालराजमान्य मं० मंडनभार्या मोली पुत्र महं० सुंद्र पु० मं० गदाभ्यां भा० हांसी परमाई महं० गदा भा० आसू पु० श्रीरंग वाघादि कुटुंबयुताभ्यां १०८ मणप्रमाणं परिकरं प्रथम-जिनबिंबं का० तपागच्छनायक श्रीसोमसुंदरसूरिपट्टप्रभाकर श्री-लक्ष्मीसागरसूरिभिः प्रतिष्ठितं श्रीसुधानंदनसूरि श्रीसोमजयसूरि महोपाध्याय श्रीजिनसोमगणि प्रमुख [परिवार परिवृतैः] विज्ञानं सूत्रधार देवाकस्य श्रीरस्तु ॥

(२५०)

मेवाडाज्ञातीय सूत्रधार मिहिपा भा० नागल सुत सूत्रधार देवा भा० करमीसुत सूत्र० हला गदा हापा नाना हाना कला ·······तत्पपाधाताः ॥

(२५१)

(१) संवत् १५२५ वर्षे फा० शु० ७ शनि रोहिण्यां अर्बुदगिरौ देवदा श्रीराजधर सायर

(२) डुंगरा महाराज्ये गुर्जर सा० भीमचैत्ये गुर्जर ज्ञाति शृंगार मं० मंडन भार्या मोली पुत्र राजा—

(3) धिराज श्रीरामदासमान्य मं० सुंदर भार्यया दो॰ रत्ना भार्या जीविणिपुत्र्या श्राविकया

(4) पित्तलमय ४१ अंगुलप्रमाण प्रथमजिनमूलनायक-परिकरे श्रीशीतलनाथबिंबं कारितं

(5) प्रतिष्ठितं तपागच्छनायनायक श्रीसोमसुंदरसूरि-पट्टे श्रीमुनिसुंदरसूरि श्रीजयचंद्रसूरि तत्प—

(6) ट्टे श्रीरत्नशेखरसूरिपट्टप्रभाकर श्रीलक्ष्मीसागरसू-रिभिः श्रीसुधानंदन[सूरि] श्रीसोमजयसूरि

(7) महोपाध्याय श्रीजिनसोमगणि प्रमुखपरिवारपरि-वृतैः ॥ श्री ॥ सूत्रधार मंडन सुत

(8) सुतार देवा..

---

(२५२)

(1)..

(2) डूंगरसिंहराज्ये गुर्जरसाह भीमप्रासादे गुर्जरज्ञा-तीय..

(3) ....मं० सुंद्र सुत मंत्रीश्वर गदा भार्यया सा॰ हीरा भार्या मदी पुत्र्या

(4) आपूनाम्न्या पुत्र श्रीरंग याघादि परिवृतया पित्तलमय ४१ अंगुल प्रमाण प्रथम--

(5) तीर्थंकर मूलनायकपरिकरे श्रीवासुपूज्यबिंबं कारितं

(6) प्रतिष्ठितं तपागच्छनायक श्रीसोमसुंदरसूरि पट्टे श्रीमुनिसुंदरसूरि श्रीजयचंद्रसूरि तत् पट्टे

(7) श्रीरत्नशेखरसूरिपट्टप्रभाकर श्रीलक्ष्मीसागरसूरिभिः श्रीसुधानंदन[सूरि] श्रीसोमजयसूरि

(8) महोपाध्यायश्रीजिनसोमगणिप्रमुखपरिवारपरिवृतैः॥ महिंसाणावास्तव्य सूत्रधार देवा घटितं ॥

(२५३)

सो० सुहडादे कारित श्रीशांतिनाथबिंबं प्र० श्रीउदयवल्लभसूरिभिः ॥

(२५४)

श्रीशीतलनाथबिंबं मं० नाथा मं० पद्मनवन (?) प्रति[मा] कारि[ता ॥]

---

(२५५)

(१) मूलनायकः श्रीसुविधिनाथ सा० डुंगरकारितः।

---

(२) श्रीआदिनाथः सा० खीमा [कारितः]

---

(३) सं० ९४ (?) संघपति सा० सुंदर भार्या सं० रत्निनिः पुत्री सा० धीमडभार्या माल्हणदेवि.................. कारितः पुंडरीक[ः] प्र० श्रीज्ञानचंद्रसूरिभिः।

---

(४) श्रीधर्मनाथः डुंगरसुत जिनदत्तकारितः।

---

(५) श्रीसंभवः सा० डुंगरसुत सा० वाघा कारितः । श्रीः॥

(२५६)

(दक्षिणपार्श्वे)	(वामपार्श्वे)
(1) श्रीसर्वज्ञाय नमः ॥ विक्रम नृप संवत् १५२५ वर्षे--	—पु० राज्ये ·········· राजा भा० सूह्वी महं०×भा० भोली तत्पुत्रौ—
(2) महं० नाथा गहिला की सुंद्र भार्ये हासी ··········	—मं० सगरपुत्रौ ······ मं० सुंद्रगदाभ्यां श्रीअर्बुदाधिपति देवडा श्रीवीसापुत्र कुंभा पुत्र प्रति ··· श्रीरामदास ··· ········
(3) श्रीराजधर सायर श्री देवदा सुंदा राजपुत्र राजधर ··· ············	—स्तरेण पत्तन अहम्मदावाद स्तंभतीर्थ इलादुर्ग प्रमुख ······
(4) आदेशात् प्रथमतीर्थ-करबिंबं [सपरिक] रं १०८.	—च प्रतिष्ठितं श्रीतपागच्छ नायक श्रीदेवसुंदरसूरिपट्टालंकार श्रीश्री— ················
(5) बहु बहु स्थान श्रीसंघैः सह यात्रायै ··················	—सूरि सोमजयसूरि प्रमो·
—श्रीसोमसुंदरसूरि श्री-मुनि सुंदरसूरि श्रीजयचंद्रसूरि रत्नशेखरसूरि ·········· ······	यथाविधि श्रीसंघ परिवृते ॥ ··············

(२५७)

सं० १५२१ वर्षे वैशाख सुदि १० रवौ सं० रत्ना स० फताभ्यां श्रीशांतिनाथबिंबं कारितं ॥

(२५८)

सं० १५२३ वर्षे वैशाख सुदि १३ गुरौ श्रीशीतलनाथबिंबं सा० सुदा भा० श्रीसुहवदेव्या का० प्र० खरतरगच्छे श्रीजिनहर्षसूरिभिः विजयचंद्रेन ॥

---

(२५९)

संवत् १५१५ वर्षे आषाढ वदि १ शुक्रे श्रीउकेशवंशे दरडागोत्रे सा० आसा भा० सोखु पुत्रेण सं० मंडलिकेन भा० हीराई पु० साजण भा० रोहिणि प्र० भा० सा० पाल्हादि परिवार संयुक्तेन श्रीचतुर्मुखप्रासादे श्रीअंबिकामूर्तिः का० प्र० श्रीजिनचंद्रसूरिभिः ॥

(२६०)

(१) प० मांजू श्राविकया श्रीसुमतिनाथबिंबं कारितं ॥

(२) श्रीखरतरगच्छे श्रीपार्श्वनाथः सा० मला भा० मांजूश्राविका कारितः ।

(३) का० सा० पत्राश्रावकेन श्रीआदिनाथबिंबं कारितः॥

(२६१)

(१) द्वितीयभूमौ श्रीपार्श्वनाथः ।

---

(२) पार्श्वनाथः श्रीमंडलिकेन [कारितः]

(३) श्रीपार्श्वनाथः महं० श्रीमंडलिकेन [कारितः]

(२६२)

(१) श्रीमनोरथ कल्पद्रुम श्रीपार्श्वनाथः मंडलिकेन कारितः ।

(२) श्रीखरतरगच्छे श्रीजिनचंद्रसूरिभिः प्रतिष्ठितः श्रीचिंतामणिपार्श्वनाथः सं० मंडलिक कारितः ।

(३) श्रीखरतरगच्छे श्रीमंगलाकर श्रीपार्श्वनाथः सं० मंडलिकेन कारितः ।

(४) श्री·····················पार्श्वनाथः श्रीमंडलिकेन कारितः श्रीखरतरगच्छे ।

*　　*　　*　　*

(२६३)

संवत् १५६६ वर्षे फाल्गुनसुदि १० दिने श्रीअचलदुर्गे राजाधिराज श्रीजगमालविजयराज्ये प्राग्वाटज्ञातीय सं० कुंरपाल पुत्र सं० रत्ना सं० धरणा सं० रत्नापुत्र सं० लापा सं० सलपा ० सोना सं० सालिग भा० सुहागदे पुत्र सं० सहसाकेन भा०

संसारदे पुत्र पीमराज द्वि० अनुपमदे पुत्र देवराज पीमराज भा० रमादे·········पु० जयमल्लमनजी प्रमुख[परिवार] युतेन निजकारित चतुर्मुखप्रासादे उत्तरद्वारे पित्तलमय मूलनायक श्रीआदिनाथबिंबं कारितं प्र० तपागच्छनायक श्रीसोमसुंदरसूरि पट्टे श्रीमुनिसुंदरसूरि श्रीजयसुंदरसूरि पट्टे श्रीविशालराजसूरि पट्टे श्रीरत्नशेखरसूरि पट्टे श्रीलक्ष्मीसागरसूरि श्रीसोमदेवसूरिशिष्य श्रीसुमतिसुंदरसूरिशिष्य गच्छनायक श्रीकमलकलशसूरिशिष्य संमतिविजयमानगच्छनायकश्रीजयकल्याणसूरिभिः श्रीचरणसुंदरसूरि प्रमुखपरिवारपरिवृतैः ॥ सं० सोना पुत्र सं० जिणा भ्रातृ सं० आसाकेन भा० आसलदे पुत्र ··· ··· ···युतेन कारितप्रतिष्ठामहे श्रीरस्तु ॥ सू० वाछा पुत्र सू० देवा पुत्र सू० अरबुद पुत्र सू० हरदास ॥

(२६४)

संवत् १५१८ वर्षे वैशाखवदि ४ दिने मेदपाटे श्रीकुंभलमेरुमहादुर्गे राजाधिराज श्रीकुंभकर्णविजयराज्ये तपापक्षीय श्रीसंघकारिते श्रीअरबुदानीतपित्तलमयप्रौढश्रीआदिनाथमूलनायकप्रतिमालंकृते श्रीचतुर्मुखप्रासादे द्वितीयादिद्वारे स्थापनार्थं श्रीतपापक्षीय श्रीसंघेन श्रीआदिनाथबिंबं कारितं डूंगरपुरनगरे राउलश्रीसोमदासराज्ये ओसवाल [ज्ञातीय] सा० साभा भा० कर्मादे पुत्र सा० माला सा० साल्हा कारित विस्मयावहमहोत्सवैः प्रतिष्ठितं तपाश्रीसोमसुंदरसूरि पट्टे श्रीमुनिसुंदरसूरि श्रीजयचंद्रसूरि श्रीमुनिसुंदरसूरि पट्टे श्रीरत्नशेखरसूरि पट्टे श्रीलक्ष्मीसागरसूरिभिः श्रीसोमदेवसूरि प्रमुखपरिवारपरिवृतैः ॥ डूंगरपुरे श्रीसंघोपक्रमसूत्रधार लुंभा लांपाद्यैर्निर्मितं ॥

(२६५)

संवत् १५१८ वर्षे वैशाखवदि ४ शनौ श्रीडूंगरपुरनगरे राउल श्रीसोमदासविजयि राज्ये ओसवाल [ज्ञातीय] चक्रेश्वरी-गोत्रे सा० जुंजाय भा० धानू सुत सा० साभा भार्या करमादे नाम्न्या स्वभर्तृ सा० साभा श्रेयसे श्रीशांतिनाथबिंबं कारितं प्रतिष्ठितं तपाश्रीसोमसुंदरसूरि पट्टे श्रीमुनिसुंदरसूरि श्रीजयचंद्र-सूरि पट्टे श्रीरत्नशेखरसूरिपट्टालंकार श्रीलक्ष्मीसागरसूरिभिः श्रीसोमदेवसूरिभिश्चादि [परिवार]परिवृतैः ॥ श्रीः ॥ डूंगरपुरे श्रीसंघोपक्रमेण सूत्रधार नाथा लुंभाद्यैर्निर्मितं ॥

(२६६)

संवत् १५२९ वर्षे वै० व० ५ शुक्रे डूंगरपुरनगरे राउल-श्रीसोमदास विजयराज्ये.............................

(२६७)

सं० १५१८ वैशाखवदि ४ प्राग्वाट दो० डुंगर भा०.... ...रि पुत्र दो० करमा करणा बंधुना दो० गोइंदेन करमा भा० करणू पुत्र आसा अपा अदा करणा भा० वछातिगदे पुत्र सीधर गोइंद भा० जयतू पुत्र वाछादि कुटुंबयुतेन स्वमातृबंधुश्रेयसे श्रीनेमिनाथबिंबं का० प्र० तपागच्छे श्रीश्रीश्रीरत्नशेखरसूरि पट्टे श्रीलक्ष्मीसागरसूरिभिः ॥ कुंभलमेरौ ।

(२६८)

संवत् १५६६ वर्षे फाल्गुनसुदि १० सोमे श्रीअचलगढ महादुर्गे महाराजाधिराज श्रीजगमालविजयराज्ये सं० सालिग-

सुत सं० सहसाकारित श्रीचतुर्मुखविहारे भद्रप्रसादे श्रीसुपार्श्ववि
श्रीसंघेन कारितं प्रतिष्ठितं तपागच्छे श्रीसोमसुरिसंताने श्रीकमल
कलशसूरिशिष्य श्रीजयकल्याणसूरिभिः । भट्टारक श्रीचरणसुंदर-
सूरिप्रमुखपरिवारपरिवृतैः ॥ श्रीरस्तु श्रीसंघस्य ॥

(२६९)

संवत् १७२१ वर्षे ज्येष्ठसुदि ३ रवौ महाराजाधिराज
महाराय श्रीअपयराजजीविजयराज्ये श्रीराजनगरवास्तव्य श्रीश्री-
मालज्ञातीय वृद्धशाखीय दो० पतीया सुत मनीया भार्या मनरंगदे
सुत दो० शांतिदासकेन श्रीआदिनाथबिंबं कारापितं प्रतिष्ठितं
च तपागच्छीय भ० श्रीहीरविजयसूरि भ० श्रीविजयसेनसूरि भ०
श्रीविजयतिलकसूरि पट्टालंकार भ० श्रीविजयानंदसूरि पट्टोद्योत-
कारक भ० विजयराजसूरिः । श्रीरस्तु ।

(२७०)

शांतिनाथ ॥ श्रीजयकल्याणसूरि ॥

---

(२७१)

प्राग्वाटान्वयवंशमौक्तिकमणेः श्रीलक्ष्म(*)णस्यात्मजः
श्रीश्रीपालकवीन्द्रबन्धुरमलश्वा(*)शालतामण्डपः ।
श्रीनाभेयजिनांह्रिपद्म(*)धुपस्त्यागाद्गुणैः शोभितः
श्रीमान् शोभित(*) एष सद्यविभवः(?)स्वर्ण्णोकमासेदिवान् ॥१॥
. . . .
. . . .
. . . .
. . . . ॥२॥

मुंडस्थलमहातीर्थलेखाः।

(२७२)

(1) र्द०॥ संवत् १२१६ वैशाखवदि ५ सोमे जासा वहुदेवी सुत

(2) वीसल देवद्राभ्यां सलखण भार्या पद्मीराजश्री सुत वीरदेवेन

(3) सह आत्मश्रेयोऽर्थे स्तंभलता कारापिता परमभक्ति वशादिति।

(२७३)

(1) र्द। संवत् १२१६ वैशाखवदि ५ सोमे जासा वहुदेवि नि-

(2) मित्तं वीसलेन स्तंभलता कारापिता भक्तिवशा- दिति।

(२७४)

(1) सं० १४२६ वर्षे वैशाखसु-

(2) दि २ रवौ श्रीकोरंटगच्छे

(3) श्रीनन्नाचार्यसंताने मुंड-

(4) स्थलग्रामे श्रीमहावीरमा-

(5) सादे श्रीकक्कसूरिपट्टे श्री-

(6) सावदेवसूरिभिः जीर्णो-

(7) द्धारः कारितः प्रासादे कलश-
(8) दंडयोः प्रतिष्ठा तत्र देवकुलि-
(9) कायाश्चतुर्विंशतितीर्थंक-
(10) राणां प्रतिष्ठा कृता देवेषु च-
(11) तमध्यस्थेष्वन्येष्वपि बिंबेषु च
(12) शुभमस्तु श्रीश्रमणसंघस्य ॥

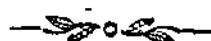
(२७५)

(1) सं १४२६ वैशाखसुदि २
(2) रवौ मुंडलस्थलग्रामे श्रीजीव(वि)-
(3) तस्वामिश्रीमहावीरचैत्ये
(4) प्राग्वाटज्ञातीय ठ० महीपा-
(5) ल भा० रूपिणि पु० सिरपाले-
(6) न जीर्णोद्धारः कारितः
(7) श्रीमहावीरप्रासादे कल-
(8) श-दंडयोः प्रतिष्ठा तथा दे-
(9) व कुलिकायाश्चतुर्विंशति-
(10) बिंबानां प्रतिष्ठा कारिता ॥
(11) श्रीश्रमणसंघस्य शुभमस्तु ॥

(२७६)

(1) सं० १४४२ वर्षे जेठ सुदि
(2) ९ सोमे श्रीमहावीर०

(3) राज श्रीकान्हडदेवे सु-
(4) तु राज श्रीवीसलदेव स-
(5) वाडीआघाट दातव्या
(6) ग्रामं·········ष्टिमंदोशने
(7) वापदे शासनं मद-
(8) त्तः ॥ बहुभिर्वसुधा
(9) भुक्ता राजभिः सग-
(10) रादिभिः यश यश
(11) जदा भूमि तश त-
(12) श तदा फलंः । (१)

आरासणतीर्थगतलेखाः ।

(२७७)

संवत् १६७५ वर्षे माघसुदि चतुर्थ्यां शनौ श्रीओकेश ज्ञातीय वृद्धसज्जनीय श्रीनेमिनाथचैत्ये श्रीनेमिनाथबिंबकारितं प्रतिष्ठितं सकलक्ष्मापालमंडलाखंडल श्रीअकबरप्रदत्त जगद्गुरुबिरुदधारिभट्टारक श्रीहीरविजयसूरीश्वरपट्टपूर्वाचलमार्तंडमंडलायमानभट्टारक श्रीविजयसेनसूरि शर्वरीसार्वभौमपट्टालंकारनीरधीश्वरसौभाग्यभाग्यादिगुणगणरंजितमहातपाबिरुदधारकभट्टारक श्रीविजयदेवसूरिभिः पंडित श्रीकुशलसागरगणि प्रमुखपरिवारसमन्वितैः सुहरा राजपाळो॰ शुभ॰ सफळां॰ भवतीतिशुभम् ॥

(२७८)

संवत् १६७५ वर्षे माघवदि ४ शनौ श्रीमालीज्ञातीय वृद्धशाखीय सा० रंगा भार्या कीलारी सुत लहुआ...... ... सुत पनीआ समरसुत हीरजी श्रीआदिनाथबिंबं कारितं प्रतिष्ठितं तपागच्छे गुरु प्रभावक भट्टारक श्रीविजयसेनसूरिपट्टालंकार भरतभूमिभामिनी शृंगारहार भट्टारक श्रीविजयदेवसूरिभिः पंडितश्रीकुशलसागरगणि प्रमुखपरिवारयुतैः ।

(२७९)

(1) ॥ दं० ॥ प्राग्वाटवंशे श्रे० पाहडयेन श्रीजिन-
(2) भद्रसूरिसदुपदेशेन पादपराग्रामे उं-
(3) देरवसाहिकाचैत्यं श्रीमहावीरप्रतिमा-
(4) युतं कारितं । तत्पुत्रौ ब्रह्मदेवशरणदे-
(5) वौ । ब्रह्मदेवेन सं० १२७५ अत्रैव श्रीने-
(6) मिमंदिरे रंगमंडपे दाढाधरः कारितः ॥
(7) श्रीरत्नप्रभसूरिसदुपदेशेन । तदनुज श्रे०
(8) सरणदेवभार्या सूहवदेवि तत्पुत्राः श्रे०
(9) वीरचंद्र पासड० आंबडरावण । यैः श्रीपर-
(10) मानंदसूरीणामुपदेशेन सप्ततिशततीर्थं का-
(11) रितं ॥ सं० १३१० वर्षे । वीरचंद्रभार्या सुपमिणि-
(12) पुत्र पूना भार्या सोहग पुत्र लूणा झांझण । आं-
(13) बडपुत्र बीजा खेता । रावण भार्या हीरूपुत्र बो-
(14) डा भार्या कामलपुत्र कडुआ द्वि० जयता भार्या मूं०-
(15) या पुत्र देवपाल । कुमारपाल ।....०अरिसिंहना-

(16) गउरदेवि प्रभृति कुटुंबसमन्वितैः श्रीपरमा-
(17) नंदसूरीणामुपदेशेन सं० १३३८ श्रीवासुपूज्य-
(18) देवकुलिका। सं० १३४५ श्रीसंमेतशिखर-
(19) तीर्थे मुख्यप्रतिष्ठां महातीर्थयात्रां विधाप्या-
(20) त्मजन्म एवं पुण्यपरंपरया सफलीकृतः ॥
(21) तद्यापि पोसीनाग्रामे श्रीसंघेनपूज्यग्राम(मान ?)-
(22) मस्ति ॥ शुभमस्तु श्रीश्रमणसंघप्रसादतः ॥

—*०*—

(२८०)

(1) ॥ र्दं० ॥ संवत् १३१० वर्षे वैशाखवदि ५ गुरौ प्राग्वाटज्ञातीय श्रे० वील्हण मातृ-

(2) रूपिणि श्रेयोऽर्थं सुत आसपालेन सीधपाल-पद्मसीह सहितेन निज-

(3) विभवानुसारेण आरासणे नगरे श्रीअरिष्टनेमिमंड श्रीचंद्रगच्छी-

(4) य श्रीपरमाणंदसूरि शिष्य श्रीरत्नप्रभसूरीणामुपदे देशेन स्तंभः कारितः ॥

(२८१)

(1) ॥ र्दं० ॥ संवत् १३४४ वर्षे आ-
(2) षाढ सुदि पूर्णिमायां। देवश्रीने-
(3) मिनाथ चैत्ये श्रीकल्याणत्र-
(4) यस्य पूजार्थं श्रे० सिरधर। त-

(5) त्पुत्र थे० गांगदेवेन। त्रीस-
(6) लमीय द्रमाणां १२० श्रीनेवि-
(7) नाथदेवस्य भाडागारे निक्षि-
(8) सं। इदफलभोग[ाय] मासं मनिद्र-
(9) म ३ चटांते। पूजार्थं। आचंद्र-
(10) कालं यावत्। शुभं भवतु॥ छ। श्री॥

(२८२)

(1) संवत् १५२६ वर्षे आषाढवादि ९ सोमे श्री
(2) पत्तनवास्तव्य गूर्जरज्ञातीय महं० पूजा०
(3) सुत सीधर नित्यं प्रणमति॥

(२८३)

कल्याणत्रये श्रीनेमिनाथबिंबानि प्रतिष्ठितानि नवांगवृत्ति-
र श्रीमदभयदेवसूरिसंतानीय श्रीचंद्रसूरिभिः श्रे० सुमिग श्रे
रदेव श्रेष्ठिगुणदेवस्य भार्या जयतश्री साहपुत्र वइरा पुन
ा विक्रम खेता हरपति कर्मट राणा कर्मटपुत्र खीमसिंह तथा
.देव सुत अरसिंह प्रभृतिकुटुंबसहितेन गांगदेवेन कारितानि ...

(२८४)

(1) संवत् १३३८ वर्षे ज्येष्ठशुदि १४ शुक्रे श्रीनेमिनाथ-
चैत्ये संविग्नविहारि श्रीचक्रेश्वरसूरिसंताने श्रीजयसिंहसू-
रिशिष्य श्रीसोमप्रभसूरिशिष्यैः श्रीवर्द्धमानसूरिभिः
प्रतिष्ठितं। आरासणकर वास्तव्य-

(2) प्राग्वाटज्ञातीय श्रे० गोनासंताने श्रे० आमिगभार्यारत
नी पुत्र तुलहारि आसदेव भ्रा० पासड तत्पुत्र सिरि
पाल तथा आसदेव भार्या सहजू पुत्र तु० आसपाले
भा० धराणि..................सीत सिरिमति तथा

(3) आसपालभार्या आसिणि पुत्र लिंबदेव हरिपाल तथ
धरणिग भार्या ....ऊदा भार्य
पाल्हणदेवि प्रभृति कुटुंब सहितेन श्रीमुनिसुव्रतस्वामि
बिंबं अश्वावबोधसमलिकाविहारतीर्थोद्धारसहितं कारि
तं ॥मंगलमहाश्रीः॥

(२८५)

सं० १३६६ फागुणशुदि १० गुरौ प्राग्वाटज्ञा[तीय]...
..........देव..........[अष्टा]पद तीर्थं कारितं।

(२८६)

संवत् १२०४ फाल्गुणवदि ११ कुजे श्रीनेमिनाथचैत्यपुर
संस्थानके श्रीशांतिबिंबं..

(२८७)

संवत् ११९१ वर्षे..

(२८८)

संवत् १२०८ वर्षे फागुणसुदि १० रवौ...... भारासनाकरे श्रीनेमिनाथबिंबं कारितं
श्रीनेमिनाथबिंबं.........

(२९५)

(1) संवत् १६७५ वर्षे माघधवलेतर ४ शनौ श्रीओके-
शवंशीय वृद्धसज्जनीय सा० जगडु भा० जमणादे
सुत राहिआ भा० चांपलदे
(2) सुत नानजीकेन भा० नवरंगदेयुतेनात्मश्रेयोर्थं
श्रीपार्श्वनाथबिंबं का० प्र० श्रीतपागच्छेश्वर भ०
श्रीहीरविजयसूरीश्वर पट्टोदय-
(3) दिनमणि भ० श्रीविजयसेनसूरि पट्टालंकारहार
भट्टारकश्रीविजयदेवसूरिभिः पं० कुशलसागरगणि
प्रमुखपरिवारयुतैः ॥ बु० राजपालदासेन ॥

(२९६)

संवत् १२१६ वैशाखसुदि २ श्रे० पासदेव पुत्र वीर पुना-
भ्यां भ्रातृ जेहड श्रेयोर्थं श्रीपार्श्वनाथप्रतिमेयं कारिता श्रीनेमि-
चन्द्राचार्यशिष्यैः देवाचार्यैः प्रतिष्ठिता ॥

(२९७)

संवत् ११६१ पिरापद्रीयगच्छे श्रीशीतलनाथबिंबं [कारितं]

(२९८)

संवत् १२७६ माघसुदि १३ रवौ श्रेष्ठि सलखण सुत
[प्रति]ष्ठितं धर्मघोषसूरिभिः।

(२९२)

संवत् १३३७ वर्षे ज्येष्ठसुदि १४ शुक्रे बृहद्गच्छीय श्रीच
क्रेश्वरसूरिसंताने पूज्यश्रीसोमप्रभसूरिशिष्यैः श्रीवर्द्धमानसूरिभिः
श्रीशांतिनाथबिंबं प्रतिष्ठितं कारितं श्रेष्ठि आमचंद्रभार्या मंदोद
तत्पुत्र श्रेष्ठि गजा भार्या सीतू तत्पुत्र पेथा तदनुजेन साहु सांग
णेन निजकुटुंबश्रेयसे स्वकारितदेवकुलिकायां स्थापितं च
मंगलमहाश्रीः । भद्रमस्तु ॥

—o—

(२९३)

(1) संवत् १६७५ वर्षे माघसुद ४ शनौ श्रीउकेशवंशी
वृद्धशाखीय सा० अहिया भार्या तेजलदे सुत नाथ
भा० गोरदे

(2) सुत सा० नानिआकेन भा० नामलदे सुत सोमजीयु
तेन श्रीमहावीरबिंबं कारितं प्रतिष्ठितं च श्रीतपागच्छे
भ० श्रीहरिविजयसूरी–

(3) श्वरपट्टप्रभाकर भ० श्रीविजयसेनसूरि पट्टालंकार
भट्टारक श्रीविजयदेवसूरिभिः ॥ श्रीआरासणनगरे ॥
बु० राजपालो दासेन ।

(२९४)

र्द० ॥ संवत् ११९८ फाल्गुन सुदि ९ सोमे ॥ आरासण
भिधाने स्थाने तीर्थाधिपस्य प्रतिमा कारिता ……… ………

(२९९)

स्वस्ति श्रीविक्रमसंवत् १२५९ वर्षे आषाढसुदि २ शनौ यहुदेव पुत्र्याः श्रे० मणिभद्र सलक्षणायाः श्रेयोर्थं नागपुत्रबिंबं कारापितं प्रतिष्ठितं श्रीधर्मघोषसूरिभिः ॥

(३००)

स्वस्ति श्रीविक्रमसंवत् १२५९ आषाढसुदि २ शनौ श्रेष्ठि गोहडसुत श्रेष्ठि कुमारस्य श्रेयसे तत्पुत्र श्रेष्ठि सज्जनेन श्रीसंभवनाथबिंबं कारितं सूरिभिश्च प्रतिष्ठितं ॥

(३०१)

स्वस्ति श्रीविक्रमसंवत् १२५९ वर्षे आषाढसुदि २ शनौ आरासणमंडले कशुरशंभु (?) श्री·······श्रीकुमारसुत श्रीसज्जनेन स्वश्रेयोर्थं श्रीसुमतिनाथबिंबं कारितं प्रतिष्ठितं श्रीधर्मघोषसूरिभिः॥

(३०२)

र्दे० ॥ संवत् ११३८ धांग वल्लभदेवीसुतेन वीरकश्रावकेन श्रेयांसजिनप्रतिमा कारिता ।

(३०३)

र्दे० ॥ संवत् ११३८ सोमदेवसहोदरेण सुंदरीसुतेन शीतलजिनप्रतिमा कारिता ।

(३०४)

र्दे० ॥ संवत् १३४६ ज्येष्ठ सु० ९ शुक्रे पूर्णदेव भोलिका

(9) २४ सामंतसिंह २५ कुमारसिंह २६ मथनसिंह २७ पद्मसिंह
(10) २८ जैत्रसिंह २९ तेजस्विसिंह ३० समरसिंह ३१ चाहु
(11) मान श्रीकीतूकनृप श्रीअल्लावदीनसुरत्राणजैत्रवप्प-
(12) वंश्य श्रीभुवनसिंह ३२ सुतश्रीजयसिंह ३३ मालवेश-
(13) गोगादेवजैत्रश्रीलक्ष्मीसिंह ३४ पुत्र श्रीअजयसिंह
(14) ३५ भ्रातृ श्रीअरिसिंह ३६ श्रीहम्मीर ३७ श्रीखेतसिंह ३८
(15) श्रीलक्षाह्वयनरेंद्र ३९ नंदनसुवर्णतुलादिदानपुण्य-
(16) परोपकारादिसारगुणसुरद्रुमविश्रामनंदनश्रीमोकल-
(17) महीपति ४० कुलकाननपंचाननस्य । विषमतमाभंगसारंग-
(18) पुर नागपुर गागरण नराणकाऽजयमेरु मंडोर मंडलकर बूंदि
(19) खाटू चाट सूजानादि नानामहादुर्गलीलामात्रग्रहणप्रमाणि-
(20) तजितकाशित्वाभिमानस्य । निजभुजोर्जितसमुपार्जितानेकभ-
(21) द्रगजेंद्रस्य । म्लेच्छमहीपालव्यालचक्रवालविदलनविहंगमें-
(22) द्रस्य । प्रचंडदोर्दंडखंडिताभिनिवेशनानादेशनरेशभालमा-
(23) लालालितपादारविंदस्य। अस्खलितललितलक्ष्मीविला-
(24) सगोविंदस्य । कुनयगहनदहनदवानलायमानप्रतापव्या-
(25) प्तपलायमानसकलबलूलप्रतिकूलक्ष्मापश्वापदवृंदस्य।
(26) प्रबलपराक्रमाक्रांतढिल्लीमंडलगूर्जरत्रासुरत्राणदत्तातप-
(27) त्रप्रथितहिंदुसुरत्राणबिरुदस्य सुवर्णसत्रागारस्य षड्दर्श-
(28) नधर्माधारस्य चतुरंगवाहिनीवाहिनीपारावारस्य कीर्तिधर्म
(29) प्रजापालनसत्त्वादिगुणक्रियमाणश्रीरामयुधिष्ठिरादिनरेश्वरा-
नुकारा-
(30) रस्य राणाश्रीकुंभकर्णसर्वोर्वीपतिसार्वभौमस्य ४१ विजय-
(31) मानराज्ये तस्य प्रसादपात्रेण विनयविवेकधैर्यौदार्यशुभकर्म-

(32) निर्मलशीलाद्यद्भुतगुणमणिमयाभरणभासुरगात्रेण श्रीमदह-
म्मद–

(33) सुरत्राणदत्तफुरमाणसाधुश्रीगुणराजसंघपतिसाहचर्यकृताश्च–

(34) र्यकारिदेवालयाडंबरपुर:सरश्रीशत्रुंजयादितीर्थयात्रेण। अजा-

(35) हरीपिंडरवाटकसालेरादिबहुस्थाननवीनजैनविहारजीर्णोद्धार

(36) पदस्थापनाविषमसमयसत्रागारनानाप्रकारपरोपकारश्रीसंघस-

(37) त्काराद्यगण्यपुण्यमहार्थक्रयाणकपूर्यमाणभवार्णवतारणक्षम–

(38) मनुष्यजन्मयानपात्रेण प्राग्वाटवंशावतंससं० मागणसुतसं०कुर-

(39) पाल भा० कामलदे पुत्र परमार्हत सं० धरणाकेन ज्येष्ठ-
भ्रातृ सं० रत्ना भा०

(40) रत्नादे पुत्र सं० लापामजासोनासालिग स्वभा० सं० धार-
लदे पुत्रजाझा (जा)–

(41) जावडादिप्रवर्द्धमानसंतानयुतेन राणपुरनगरे राणाश्रीकुंभ-
कर्ण–

(42) नरेंद्रेण स्वनाम्ना निवेशित(ते) तदीयसुप्रसादादेशतस्त्रैलोक्य
दीपका–

(43) भिधानः श्रीचतुर्मुखयुगादीश्वरविहारः कारित प्रतिष्ठितः

(44) श्रीबृहत्तपागच्छे श्रीजगचन्द्र(सू)रि श्रीदे[वेंद्रसूरिसंताने श्रीमद्]

(45) [श्रीदेवसुंदर]सूरि [पट्टप्रभा]कर परमगुरु सुविहितपुरंद
[रगच्छा]धि–

(46) राजश्रीसो(म) सुंदरसूरि [भि:] ॥ ॥ (कृत मिदं च
सूत्रधारदेपाकस्य

(47) अयं च श्री(चतुर्मुख)प्रासाद आचंद्रार्कं नंद(ता)(त्) शुभं भवतु॥

(३०८)

(1) ॥ ई० ॥ संवत् १६११ (?) वर्षे वैशाखशु-
(2) दि १३ दिने पातसाहि श्रीअकब्बरम-
(3) दत्तजगद्गुरुविरुदधा[र]क परमगु-
(4) रु तपागछा(च्छा)धिराज भट्टारकश्रीहि ही-
(5) रविजयसूरीणामुपदेशेन श्रीराण-
(6) पुरनगरे चतुमु(र्मु)खश्रीधरणविहार श्री-
(7) मदम्हदावादनगरनिकटवस्तु(र्यु)समा-
(8) पुरवास्तव्यप्राग्र(ग्वा) ट ज्ञातीय सा० रायम-
(9) लभार्या वरजू भार्या सुरुपदे तन्पुत्र [सा०]
(10) खेता सा० नायकाभ्यां भावरधादि कुटुं-
(11) वयुताभ्यां पूर्वदिगम(ग्म)तोलया मेघनादालि(भि)-
(12) धो मंडप (पः) कारितः स्वश्रेयोर्थे ॥ सूत्रधा-
(13) र समलमंडपरिवनादविरचित (तः) [॥]

(३०९)

(1) ॥ ई० ॥ संवत् १६४७ वर्षे श्रीफाल्गुनमासे शुक्लपक्षे
(2) पंचम्यां तिथौ गुरुवासरे श्रीतपागच्छाधिराजपात-
(3) साह श्रीअकबरदत्तजगद्गुरुविरुदधारक भट्टारि(र)क श्री-
(4) श्रीश्री४ हीरविजयसूरीणामुपदेशेन । चतुर्मुखश्रीधरण-
(5) विहारे प्राग्वाटज्ञातीयसुश्रावक सा० खेता नायकेन
(6) वद्धीपुत्र यशवंतादि कुटं(टुं)वयुतेन अष्ट चत्वारिंशत्४८ प्र-
(7) माणानि सुवर्णनाणकानि मुक्तानि पूर्वदिक् सत्कप्रतोली-
(8) निमित्तमिति श्रीअहिमदावादपार्श्वे । उसमापुरतः ॥
श्रीरस्तु ॥

(३१०)

संवत् १५५१ व० वैशाखवदि ११ सोमे से० जावि
जिसपाइ पु० गुणराज भा० सुगणादे पु० जगमाल
श्री वछकरावितं

बा० गंगादे नागरदास व० सादापति श्रीमूना कारा
भा० नीचवि० रामा भा० कम ....

(३११)

(1) ॥०॥ सं० १५०७ वर्षे मापसु० १० ऊकेशवंशे सं
भीखा भा० देवलसुत सं० धर्मा सं० केल्हा भा० हेमादे
पुत्र सं० तोल्हा गांगा मोल्हा कोल्हा आल्हा सा-
ल्हादिभिः सकुटुंबैः स्वश्रेयसे श्रीराणपुरमहानगरे त्रैलो-
क्यदीपकाभिधानश्रीचतुर्मुखश्रीयुगादिदेव प्रासादे
(2) ....महातीर्थशत्रुंजयश्रीगिरिनारतीर्थद्वयपट्टिका
कारिता प्रतिष्ठिता श्रीसूरिपुरंदरैः ॥
तीर्थानामुत्तमं तीर्थं नगानामुत्तमोनगः ।
क्षेत्राणामुत्तमं क्षेत्रं सिद्धाद्रिः श्रीगि ... ॥

(३१२)

(1) संवत् १५३५ वर्षे फाल्गुणशुदि....दिने
(2) श्रीउसवंशे भंडारागोत्रे सा० छाधा
(3) पुत्र सा० वीरपाळ भार्या नेमळादे
(4) पुत्र सा० गयणाकेन भा० मेतादे प्र-
(5) मुखपुत्रेन माता विमळादे पुण्यार्थे
(6) श्रीचतुर्मुखदेवकुलिका कारिता ॥

(३१३)

(1) संवत् १५५२ व० मा[ग]शर शुदि ९ गुरुदिने श्रीपा-
(2) टणवास्तव्य उसवंसज्ञातीय मं० धणपति
(3) भा० चांपाइ भाइ मं० हरपा भा० कीकी पु०
(4) मं० गुणराज मं० मिहपाल ॥ करावतं ॥

(३१४)

(1) सं० १५५६ वर्षे वै० सु० ६ शनौ श्री
(2) स्तंभतीर्थवास्तव्य श्रीउसवंश सा०
(3) गणपति भा० गंगादे सु० सा० ह[र]राज भा०
(4) धरमाइ सु० सा० रत्नसीकेन भा० कपूरा
(5) प्रमु० कुटंबयुतेन राणपुरमंडन-
(6) श्रीचतुर्मुखप्रासादे देवकुलिका का०
(7) श्रीउसवालगच्छे श्रीदेवनाथ(?)सूरिभिः ॥

(३१५)

(1) सं० १५५६ वर्षे वै० सु० ६ शनौ श्रीस्तंभतीर्थ वास्तव्य श्रीउसवंश सा० आसदे भा-
(2) र्या सपांडु सु० सा० सांजा भार्या राजी सुत सा० श्रीजोगराजेन भ्रातृ समागा
(3) स्वभार्या प्रथ० सोवती द्विती० संखा.....सहनो सा० भाकर प्रमु० कुटुंबयु-
(4) तेन स्वश्रेयसे श्रीराणपुरमंडन श्रीचतुर्मुखप्रासादे देवकुलिका कारिता श्री
(5) उदयसागरसूरिभिः [प्रतिष्ठि]ता ॥

(३१६)

(1) ॥ संव्वत् १९०३
(2) वैशाख सुद ११
(3) गुरौ दिने पूज्यपरमपू-
(4) ज्य भट्टारकश्रीश्रीकक-
(5) सूरिभिः गणेश (शिष्य ?) सहिता यथा (यात्रा ?)
(6) सफलीकृता श्रीकवलागच्छे।
(7) लि। पं०। शिवसुंदरमुनिना ॥ श्रीरस्तु ॥

(३१७)

॥ संवत् १९०३ वर्षे वैशाख सुद ११। श्रीजिनेश्वराणां चरणेषु। पं० शिवसुंद[र] समागतः।

हस्तिकुण्डी-प्रशस्तयः।

(३१८)

— — — — — — — —॥
विरके (?) ◡◡— पजे (?) [रसातंस्था ?] जवरलवः।
परिशासतु ना — — परा(र्थरूपा?) पना जिना ॥ १ ॥
ते वः पान्तु [जिना] विनामतमये [यापा] दपदोन्नुरव-
मैसासंख्यमयूख (वि)सरनखपंणीषु (बिंबो)(बिम्बो) दयात्।
मायैकादशभिर्गुणं दशमी द्वादस्य शुभस्पृशां
कस्य स्याद् गुणकारको न यदि वा स्वच्छात्मनां संगमः ॥२॥

⏑ – ⏑ – क्त – – नासत्करो को ? [प]शोभितः ।(*)
सु से (शे) [खर] ⏑ – – लौ मूर्द्धिम्र रूढो महीभृताम् ॥ ३ ॥
अभिवि(धि)भ्रद्रुचिं कांतां सावित्रीं [चतु] रा[न]नः ।
हरिवर्म्मा व(ब)भूवात्र भूविभुर्भुवनाधिकः ॥ ४ ॥
सकललोकविलोक(च)नपंकज-
स्फुरदनंबुदवा (बा)लदिवाकरः ।
रिपुवधूवदनेंदुहृतद्युतिः(*)
समुदपादि विदग्धनृप [स्ततः] ॥ ५ ॥
स्वाचार्यैर्यो रुचिरवच [नैर्वा]सुदेवाभिधानै-
र्वो(र्बो)धं नीतो दिनकरकरैर्नीरजन्माकरो व ।
पूर्व्वे जैनं निजमिव यशो[कारयद्ध]स्ति कुंड्यां
रम्यं हर्म्यं गुरुहिमगिरेः शृंगसृं(शृं)गारहारि ॥६॥
दानेन तुलितव(ब)लिना तुलादिदानस्य येन देवाय ।
भाग[द्वयं] व्यतीर्यत भागश्चा(*)[चार्यत]र्थाय ॥ ७ ॥
तस्मादभू[च्छुद्ध] सत्वो(त्वो) मंमटाख्यो महीपतिः ।
समुद्रविजयी श्राध्यतरवारिः सदूर्म्म(र्म्मि)कः ॥ ८ ॥
तस्मादसमः समजनि [समस्त] जनजनितलोचनानन्दः
ध[व]लो वसुधाव्यापी चंद्रादिव चंद्रिकानिकरः ।९॥
भंक्त्वा घाटं घटाभिः मकटमिव मदं मेदपाटे भटानां
जन्ये राजन्य(*)जन्ये जनयति जनताजं रणं मुंजराजे ।
[श्री] . माणे [प्र] णष्टे हरिण इव भिया गूर्जरेशे विनष्टे
तत्सैन्यानां श (श)रण्यो हरिरिव शरणे यः सुराणां
व(ब)भूव ॥ १० ॥

श्रीमद्दुर्लभराजभूभुजि भुनैर्भुजत्पभंगां भुवं
दंदैर्भण्डनशौण्डचंडगुभटैस्तस्याभिभूतं विभुः ।
यो दैत्यैरिव तारक(*)प्रभृतिभिः श्रीमान्[म]हेंद्रं पुरा
सेनानीरिव नीतिपौरुषपरोऽनैषीत् परां निर्वृतिम् ॥ ११ ॥
यं मूलादुरमूलयद्गुरुबलः श्रीमूलराजो नृपो
दर्प्पांधो धरणीवराहनृपतिं यद्वद्वि(द्वि)पः पादपम् ।
आयातं भुवि कांदिशीकमभिको यस्तं शरण्यो दधौ
दंष्ट्रायामिव रूढमूढमहिमा कोलो महीमण्डलम् ॥१२॥(*)
इत्थं पृथ्वीभर्तृभिर्नाथमानैः
सा — — — सुस्थितैरास्थितो यः ।
पाथोनाथो वा विपक्षास्त्रप[क्षं]
रि(र)क्षाकांक्षे रक्षणे बद्धकक्षः ॥ १३ ॥
दिवाकरस्येव करैः कठोरैः
करालिता भूपकदंब(म)कस्य ।
अशिश्रियं तापहृतोरुतापं
यमुन्नतं पादपवज्जनौघाः ॥ १४ ॥
धनुर्द्धरशिरोमणेरमलधर्ममभ्यस्यतो
जगा(*)म जलधेर्गुणो[गु]रुरमुष्य पारं परम् ।
समीयुरपि सम्मुखाः सुमुखमार्गणानां गणाः
सतां परिनमत्सुतं सकलमेव लोकोत्तरम् ॥ १५ ॥
यात्रासु यस्य वियदोर्ज्जविपुर्व्विशेषात्–
व(द्द)लत्तुरंगमखुरक्षतमहीरजांसि ।
तेजोभिरूर्ज्जितघनेन विनिर्ज्जितत्वाद्
भास्वान् विभज्जित इवातितरां तिरोऽभूत् ॥ १६ ॥(*)

⏑ — ⏑ — क्त — — नासत्करो ल्लो ? [प]शोभितः ।(*)
सु से (शे) [खर] ⏑ — — लौ मूर्द्धिग्न रूढो महीभृताम् ॥ ३ ॥
अभिवि(बि)भ्रद्रुचिं कांतां सावित्रीं [चतु] रा[न]नः ।
हरिवर्म्मा व(ब)भूवात्र भूविभुर्भुवनाधिकः ॥ ४ ॥

सकललोकविलोक(च)नपंकज-
स्फुरदनंबुदवा (वा)लदिवाकरः ।
रिपुवधूवदनेंदुहृतद्युतिः(*)
समुदपादि विदग्धनृप [स्ततः] ॥ ५ ॥

स्वाचार्यैर्यो रुचिरवच [नैर्वा]सुदेवाभिधानै-
र्वो(र्बो)धं नीतो दिनकरकरैर्नीरजन्माकरो व ।
पूर्व्वं जैनं निजमिव यशो[कारयद]स्ति कुंड्यां
रम्यं हर्म्यं गुरुहिमगिरेः शृंगसृं(शृं)गारहारि ॥ ६ ॥

दानेन तुलितव(ब)लिना तुलादिदानस्य येन देवाय ।
भाग[द्वयं] व्यतीर्यत भागश्चा(*)[चार्यव]र्याय ॥ ७ ॥

तस्मादभू[द्दुद्द] सत्वो(त्त्वो) मंमटाख्यो महीपतिः ।
समुद्रविजयी श्लाघ्यतरवारिः सदूर्म्म(र्म्मि)कः ॥ ८ ॥

तस्मादसमः समजनि [समस्त] जनजनितलोचनानंद[ः]
ध[व]लो वसुधाव्यापी चंद्रादिव चंद्रिकानिकरः । ९॥

भंक्त्वा घाट घटाभिः प्रकटमिव मदं मेदपाटे भटानां
जन्ये राजन्य(*)जन्ये जनयति जनताजं रणं मुंजराजे ।
[श्री] प्राणे [श] णष्टे हरिण इव भिया गूर्जरेशे विनष्टे
तत्सैन्यानां श(श ,रण्यो हरिरिव शरणं यः सुराणां
व(ब)भूव ॥ १० ॥

समदमदना लीलालापाः प(*)⏑ ⏑ नाकुलाः
कुवलयदृशां संदृश्यंते दृशस्तरलाः परम्।
मलिनितमुखा यत्रोद्वृत्ताः परं कठिनाः कुचा
निबिडरचना नी[वी] बंधाः परं कुटिलाः कचाः ॥ २५॥
गाढोत्तुंगानि सार्द्धं शुचिकुचकलशैः कामिनीनां मनोज्ञै-
र्विस्तीर्णानि प्रकामं सह घनजघनैर्देवतामंदिराणि ।
भ्राजंतेऽदभ्रशुभ्रा[ण्य](*)तिशयसुभगं नेत्रपात्रैः पवित्रैः
सत्रं चित्राणि धात्रीजनहृतहृदयैर्विभ्रमैर्यत्र सत्रम् ॥ २६ ॥
मधुरा घनपर्व्वाणो हृद्यरूपा रसाधिकाः ।
यत्रेक्षुवाटा लोकेभ्यो नालिकत्वाद्विदेलिमाः ॥ २७॥
अस्यां सूरिः सुराणां गुरुरिव गु[रु]भिर्गौरवार्हो गुणौघै-
र्भूपालानां त्रिलोकीवलयविल(*)सितानंतरानंतकीर्तिः ।
नाम्ना श्रीशांतिभद्रोऽभवदभिभवितुं भास[मा]नासमाना
कामं कामं सम[र्था] जनितजनमनःसंमदा यस्य मूर्तिः ॥ ८॥
मन्येऽमुना मुनींद्रेण [म]नोभूरूपनिर्जितः ।
स्वप्नेऽपि न स्वरूपेण समगंस्तातिलज्जितः ॥ २९ ॥
प्रोद्यत्पद्माकरस्य प्रकटितविकटाक्षेपह(भा)र(*)स्य सूरेः
सूर्यस्येवामृतांशु स्फुरितशुभरुचिं वासुदेवाभिधस्य ।
अध्यासीनं पदव्यां यममलविलसज्ज्ञानमालोक्य लोको
लोकालोकावलोकं सकलमचकलत्केवलं संभवीति ॥३०॥
धर्माभ्यासरतस्यास्य संगतो गुणसंग्रहः ।
अभग्नमार्गणेच्छस्य चित्रं निर्वाणवाञ्छ(छ) ता(ना) ॥३१॥(*)
कमपि सर्वगुणानुगतं जनं विधिरियं विदधाति न दुर्विधः ।
इति कलंकनिराकृतये कृतौ यमकृत कृताखिलसद्गुणम् ॥३२॥

न कामनां मनो धीमान् ध ⏑ – ⏑ लनां दधौ ।
अनन्योद्धार्यसत्कार्यभारधुर्योऽर्थतोऽपि यः ॥ १७ ॥
यस्तेजोभिरहस्करः करुणया शौद्धोदनिः शुद्धया
भीष्मो वंचनवंचितेन वचसा धर्मेण धर्मात्मजः ।
प्राणेन मलयानिलो व(ब)लभिदो मंत्रेण मंत्री परो
रूपेण प्रमदाप्रियेण(*)मदनो दानेन क[र्णो]ऽभवत् ॥१८॥
सुनयतनयं राज्ये वा(बा)लप्रसादमतिष्ठिपत्
परिणतवया निःसंगो यो व(ब)भूव सुधीः स्वयम् ।
कृतयुगकृतं कृत्वा कृत्यं कृतात्मचमु(म)त्कृती–
रकृत सुकृती नो कालुष्यं करोति कलिः सताम् ॥ १९ ॥
काले कलावपि किलामलमेतदीयं
लोका विलोक्य कलनातिगतं गुणौ(*)घम् ।
[पार्थो]दिपार्थिव [गुणा]न् गणयंतु सत्वा–
नेकं व्यधाद्गुणनिधिं यमितीव वेधाः ॥ २० ॥
गोचरयंति न वाचो यच्चरितं चंद्रचंद्रिकारुचिरम् ।
वाचस्पतेर्वचस्वी को वान्यो वर्णयेत्पूर्णम् ॥ २१ ॥
राजधानी भुवा भर्तुस्तस्यास्ते हस्तिकुण्डिका ।
अलका धनदस्येव धनाढ्य जनसेविता ॥ २२ ॥
नीहारहारहरहास[हि(*)मां]शुहारि–
[प्रा]स्का[र] वारि [सु ?]वि राजविनिर्झराणाम् ।
वास्तव्यभव्यजनचित्तसमं[स]मंताव्
संतापसंपदपहारपरं परेषाम् ॥ २३ ॥
धौतकलधौतकलशाभिरामरामास्तना इव न यस्याम् ।
संत्यपरेऽप्यपहाराः सदा सदाचारजनतायाम् ॥ २४ ॥

समदमदना कीलालापाः प(*)~ ~ नाकुलाः
कुवलयदृशां संदृश्यंते दृशस्तरलाः परम्।
मलिनितमुखा यत्रोद्वृत्ताः परं कठिनाः कुचा
निविडरचना नी[वीं] बंधाः परं कुटिलाः कचाः ॥ २५॥
गाढोत्तुंगानि सार्द्धं शुचिकुचकलशैः कामिनीनां मनोज्ञै-
र्विस्तीर्णानि प्रकामं सह घनजघनैर्देवतामंदिराणि।
भ्राजंतेऽदभ्रशुभ्रा(भ्र)(*)तिशयसुभगं नेत्रपात्रैः पवित्रैः
सत्रं चित्राणि धात्रीजनहृतहृदयैर्विभ्रमैर्यत्र सत्रम्॥ २६॥
मधुरा घनपर्व्वाणो हृद्यरूपा रसाधिकाः।
यत्रेक्षुवाटा लोकेभ्यो नालिकत्वाद्विदेलिमाः॥ २७॥
अस्यां सूरिः सुराणां गुरुरिव गु(रु)भिर्गौरवार्हो गुणौघै-
र्भूपालानां त्रिलोकीवलयविल(*)सितानंतरानंतकीर्त्तिः।
नाम्ना श्रीशांतिभद्रोऽभवदभिभवितुं भास(मा)नासमाना
कामं कामं सम(पो) जनितजनमनःसंमदा यस्य मूर्तिः॥ ८॥
मन्येऽमुना मुनीन्द्रेण [म]नोभूरूपनिर्जितः।
स्वप्नेऽपि न स्वरूपेण समगंस्तातिलज्जितः॥ २९॥
मोघत्पप्राकरस्य प्रकटितविकटाटोपह(ा)(भा)र(*)स्य सूरेः
सूर्यस्येवामृतांशुं स्फुरितशुभरुचिं वासुदेवाभिधस्य।
अध्यासीनं पदव्यां यमभजविलसज्ज्ञानमालोक्य लोको
लोकालोकावलोकं सकलमचकलत्केवलं संभवीति॥३०॥
धर्माभ्यासरतस्यास्य संगतो गुणसंग्रहः।
अभग्नमार्गणेच्छस्य चित्रं निर्वाणवाञ्छ(छा) ता(ना)॥३१॥(*)
कमपि सर्वगुणानुगतं जनं विधिरियं विदधाति न दुर्विधः।
इति कलंकनिराकृतये कृती यमकृत कृताखिलसद्गुणम्॥३२॥

तदीयवचनान्निजं धनकलत्रपुत्रादिकं
विलोक्य सकलं चलं दलमिवानिलांदो[लि] तम्।
गरिष्ठगुणगोष्ठ्यदः समुददीधरद्धीरधी-
रुदारमतिसुंदरं प्रथम(*)तीर्थकृन्मंदिरम् ॥ ३३ ॥
[रक्तं] वा रम्यमाणां मणितारावराजितम्।
इदं मुखमिवाभाति भासमानवरालकम् ॥ ३४ ॥
चतुरस्र (पट्टज ?) नघा[ट्ट]निकं
शुभशुक्तिकरोटकयुक्तमिदम्।
बहुभाजनराजि जिनायतनं
प्रविराजति भोजनधामसमम् ॥ ३५ ॥
विदग्धनृपकारिते जिनगृहे(*)ऽतिजीर्णे पुनः
समं कृतसमुद्धताविह भवां[बु]धिरात्मनः।
अतिष्ठिपत सोऽप्यथ प्रथमतीर्थनाथाकृतिं
स्वकीर्तिमिव मूर्ततामुपगतां सितांशुद्युतिम् ॥ ३६
शान्त्याचार्यैस्त्रिपंचाशे सहस्रे शरदामियम्।
माघशुक्लत्रयोदश्यां सुप्रतिष्ठैः प्रतिष्ठिता ॥ ३७ ॥
विदग्धनृपतिः पुरा यदतुलं तुलादे(*)र्ददौ
सुदानमवदानधीरिदमपीवलक्ष्याद्भुतम्।
यतो धवलभूपतिर्जिनपतेः स्वयं सात्म[नो]-
रपट्टमथ पिप्पलाचा[र्य]क मादिशत् ॥ ३८ ॥
यावच्छेषाहिरस्थेम्न दधनद्भूमिविधानाभूदसत्
यावाज्ज्वालानुकर्षं स्थापयन्द्रुहां (?) पर्जन्ये भूतलम्।
तारकाः(*)स्त्वाभिरामरमणी[तं] स्वं गीर्वाणि-
द्योकन्यकानि तावत् वासिकदि(?)याः[स](*)त्पुरे द्योतितो॥ ३९

साळंकारा समधिकरसा साधुसंधानबंधा
श्लाघ्यश्लेषा ललितविलसद्धिताख्यातनामा ।
सद्वृत्ताढ्या रुचिरविरतिर्धुर्यमाधुर्यवर्या
सूर्याचार्यैर्व्यरचि रमणीवा(॰)नि[रम्या] प्रशस्ति ॥४०॥

ॐ संवत् १०५३ वर्षे माघशुक्ल १३ रविदिने पुष्यनक्षत्रे श्रीरि(ऋ)षभनाथदेवस्य प्रतिष्ठा कृता महाध्वजश्चारोपितः ॥ मूल-नायकः ॥ नाहकनिंदनसत्संघपूर्वभद्रनागपोचि(प्प) श्रावक गोष्ठिकैरेवपकर्म्मक्षयार्थं स्वसंतानभवाब्धितर(॰)[णार्थं च]पापोपार्जितवित्तेन कारितः ॥ छ ॥

परवादिदर्पमथनं हेतुनयसहस्रभंगकाकीर्णम् ।
भव्यजनदुरितशमनं जिनेंद्रवरशासनं जयति ॥ १ ॥
आसीद्दीपितसंपतः शमगुणो भास्वत्प्रतापोज्ज्वलो
निर्व्यूढमतिमः प्रभावकलितो भूपाश्रया(भो)गार्थितः ।
योविरयी(॰)नयपोपपरांतरगुणाविर्भूतसंख्याञ्छितो
यः श्रीमान् हरिवर्म्म उग्रपदपाणिः सद्वंशहारे गुणी ॥२॥
तस्माद्(अ)भूत् भुवि भूरिगुणोपपेतो
भूपम(भू)लमुकुटार्चितपादपीठः ।
श्रीराष्ट्रकूटकुलकाननकल्पवृक्षः
श्रीमान् विदग्धनृपतिः प्रकटप्रतापः ॥ ३ ॥
तस्माद्भूप(॰)गणा ~ — ~ ~लमा(मौलिः)वरे भासनं
संभूतः शुतनुः गुणोज्ज्वल मणिमान् श्रीमम्मटो विभ.भु,व. ।
येनारिमखिलराजवंशगगने चंद्रायितं भास्वता
तेनेदं पितृशासनं समधिकं कृत्वा पुनः पाल्यते ॥ ४ ॥

तदीयवचनान्निजं धनकलत्रपुत्रादिकं
विलोक्य सकलं चलं दलमिवानिलांदो[लि] तम्।
गरिष्ठगुणगोष्ठधदः समुददीधरद्वीरधी-
रुदारमतिसुंदरं प्रथम(*)तीर्थकृन्मंदिरम् ॥ ३३ ॥
[रक्तं] वा रम्यमाणां माणितारावराजितम्।
इदं मुखमिवाभाति भासमानवरालकम् ॥ ३४ ॥
चतुरस्र [पट्टज ?] नघा[ङ्ग]निकं
शुभशुक्तिकरोटकयुक्तमिदम्।
बहुभाजनराजि जिनायतनं
प्रविराजति भोजनधामसमम् ॥ ३५ ॥
विदग्धनृपकारिते जिनगृहे(*)ऽतिजीर्णे पुनः
समं कृतसमुद्धताविह भवां[बु]धिरात्मनः।
अतिष्ठिपत सोऽप्यथ प्रथमतीर्थनाथाकृतिं
स्वकीर्तिमिव मूर्तितामुपगतां सितांशुद्युतिम् ॥ ३६ ॥
शान्त्याचार्यैस्त्रिपंचाशे सहस्रे शरदामियम्।
माघशुक्लत्रयोदश्यां सुप्रतिष्ठैः प्रतिष्ठिता ॥ ३७ ॥
विदग्धनृपतिः पुरा यदतुलं तुलादे(*)र्ददौ
सुदानमवदानधीरिदमपीपलन्नाद्भुतम्।
यतो धवलभूपतिर्जिनपतेः स्वयं सात्म[जो]-
रघट्टमथ पिप्पलोपप[दक]पकं प्रादिशत् ॥ ३८ ॥
यावच्छेषशिरस्थमेकरजतस्थूणास्थिताभ्युल्लसत्
पातालातुलमंडपामलतुलामालंबते भूतलम्।
तावचार(*)रवाभिरामरमणी[गं]धर्वधीरध्वनि-
र्द्धाम्यत्र धिनोतु धार्मिकधियः [स]द्धूपवेलाविधौ ॥ ३९ ॥

सालंकारा समधिकरसा साधुसंधानबंधा
श्लाघ्यश्लेषा ललितविलसद्वादिताख्यातनामा ।
सद्वृत्ताढ्या रुचिरविरतिर्धुर्यमाधुर्यवर्या
सूर्याचार्यैर्व्यरचि रमणीवा(*)ति[रम्या] प्रशस्तिः ॥४०॥

ॐ संवत् १०५३ वर्षे मायशुक्ल १३ रविदिने पुष्पनक्षत्रे श्रीरि(कृ)षभनाथदेवस्य प्रतिष्ठा कृता महाध्वजश्चारोपितः ॥ मूलनायकः ॥ नाहकजिंदजसश्वंपपूरभद्रनागपोचि[स्थ] श्रावक गोष्ठिकैरशेषकर्म्मक्षयार्थं स्वसंतानभवाब्धितर(*)[णार्थं च]न्यायोपार्जितवित्तेन कारितः ॥ छ ॥

परवादिदर्प्पमथनं हेतुनयसहस्रभंगकाकीर्ण्णम् ।
भव्यजनदुरितशमनं जिनेंद्रवरशासनं जयति ॥ १ ॥
आसीद्धीधनसंमतः शुभगुणो भास्वत्प्रतापोज्ज्वलो
विस्पष्टप्रतिभः प्रभावकलितो भूपोत्तमां(मां)गर्चितः ।
योषित्पी(*)नपयोधरांतरसुखाभिष्वंगसंलालितो
यः श्रीमान् हरिवर्म्म उत्तममणिः सद्वंशहारे गुरौ ॥२॥
तस्माद्(त्र)भूव भुवि भूरिगुणोपपेतो
भूपप्र(भृ)तमुकुटार्चितपादपीठः ।
श्रीराष्ट्रकूटकुलकाननकल्पवृक्षः
श्रीमान् विदग्धनृपतिः प्रकटप्रतापः ॥ ३ ॥
तस्माद्भूप(*)गणा⌣ — ⌣ ⌣तमा[कीर्तेः]परं भाजनं
संभूतः सुतनुः सुतोऽति मतिमान् श्रीमंमटो विश्र(श्रु)तः ।
येनास्मिन्निजराजवंशगगने चंद्रायितं चारुणा
तेनेदं पितृशासनं समधिकं कृत्वा पुनः पाल्यते ॥ ४ ॥

श्रीबलभद्राचार्यं विदग्धनृपपूजितं समभ्यर्च्य ।
अ (आ) चंद्रार्कं यावद्दत्तं भवते मया(*) ⏑ ⏑ – ॥ ५ ॥
[श्रीहस्ति] कुंडिकायां चैत्यगृहं जनमनोहरं भक्त्या ।
श्रीमद्बलभद्रगुरोर्यद्विहितं श्रीविदग्धेन ॥ ६ ॥
तस्मिन्लो(ल्लो)कान् समाहूय नानादेशसमाग[तान्] ।
आचंद्रार्कस्थितिं यावच्छासनं दत्तमक्षयम् ॥ ७ ॥
[रू]पक एको देयो रतनामिह [वि]ग्रतैः प्र रदणानाम् ।
धर्म्म(?) ⏑ – – – – ⏑ ⏑ – रूपविक्रये च तथा ॥ ८ ॥
संभृतगंत्र्या देयस्तथा वहंत्याश्च रूपकः श्रेष्ठः ।
घाणे घटे च कर्षो देयः सर्व्वेण परिपाट्या ॥ ९ ॥
श्री[भद्द]लोकदत्ता पत्राणां चोल्लिका त्रयोदशिका ।
[illegible] [illegible] [illegible] शासने देयम् ॥ १० ॥
देयं [illegible] (*) ⏑ – – – ।
[illegible] ॥ ११ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ १२ ॥
[illegible] ।
[illegible] (*) ⏑ – – – ॥ १३ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ १४ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ १५ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ १६ ॥

गोपूपमुद्रपवस्त्रवणराज्य[रा]देम्नु देवनागस्य।
द्रोणं प्रति पाणकपेकमत्र गर्व्वेण दातव्यम् ॥ १७ ॥
बहुभिर्वसुधा भुक्ता राजभिः सगरादिभिः।
यस्य यस्य यदा भूमिस्तस्य तस्य तदा फलम् ॥ १८ ॥
रामगिरिनंदकलिते विक्रमकाले गते तु शुचिमा[से] ०)।
[श्रीम]द्ब्रह्मभट्टगुरोर्विरचितेन दशादिदम् ॥ १९ ॥
नवसु शतेषु गतेषु तु पञ्चानीसमधिकेषु मासस्य।
कार्त्तिकादशम्यामिह समर्पितं पंचदशपंन(ण) ॥ २० ॥
भास्करा[ना]नि धुर्मंगराजस्य [नं] भ्रातृदत्तांत्रयः
ति[ट्ठ](०.त्यत्र गुणाङ्गेदमहिनं नेमं च तस्यागत।
श्रीमन्‌नन्दबहुरितिनामि[ने] नाम्नापभूपादिदम् ॥ २१ ॥
इह शासनपत्रमात्रं शासनं श्रीविदग्धराजदेवेन दत्तं
॥ संवत् ०७० श्रीमद्राजनिक सर्वस्व संवत् ९९६ ॥
पूर्वपारोज्ञव धन.पाणेन्द्रेण उत्कीर्णं प्रशस्तिरिति ॥

—०—

(३१९)

(१) श्री संवत् १३३५ वर्षे भाद्रवा[व] प
(२) दि १ सोमे ऽद्येह नाणकीय-
(३) गंच्छीय भाभा [पुत्र] पेथा
(४) पदमा पदैत्ता रामसिंह पदै पोना
ठ. पूनसिंह ठ. देवसिंह पद
(७) [ि]म पंचकुल भीमसिंहस्य

श्रीवलभद्राचार्यं विदग्धनृपपूजितं समभ्यर्च्य ।
अ (आ) चंद्रार्कं यावद्दत्तं भवते मया(*)⏑ ⏑ – ॥५॥
[श्रीहस्ति] कुंडिकायां चैत्यगृहं जनमनोहरं भक्त्या ।
श्रीमद्वलभद्रगुरोर्यद्विहितं श्रीविदग्धेन ॥ ६ ॥
तस्मिन्लो(ल्लो)कान् समाहूय नानादेशसमाग[तान्] ।
आचंद्रार्कस्थितिं यावच्छासनं दत्तमक्षयम् ॥ ७ ॥
[रू]पक एको देयो वहतामिह विंशतेः मवहणानाम् ।
धर्म्म(*)⏑ – – – – ⏑ ⏑ – क्रयविक्रये च तथा ॥८॥
संभृतगंत्र्या देयस्तथा वहंत्याश्च रूपकः श्रेष्ठः ।
घाणे घटे च कर्षो देयः सर्व्वेण परिपाटया ॥ ९ ॥
श्री[भट्ट]लोकदत्ता पत्राणां चोल्लिका त्रयोदशिका ।
र् ॥ १० ॥
⏑ – – –
मत्परघ[ट्टे] धान्याढकं तु गोधूमयवपूर्णम् ॥ ११ ॥
पेड्डा च पंचपल्लिका धर्मस्य विंशोपकस्तथा भारे ।
शासनमेतत्पुर्व्वं विदग्धराजेन संदत्तम् ॥ १२ ॥
[कर्प्पा]सकांस[स्य] कुंकुम[पुर]मांजिष्ठादिसर्वभांडस्य ।
[द]श दश पलानि भारे देयानि वि[क](*)⏑ – – – ॥ १३ ॥
आदानादेतस्माद्भागद्वयमर्हतः कृतं गुरुणा ।
शेषस्तृतीयभागो विद्याधनमात्मनो विहितः ॥ १४ ॥
राज्ञा तत्पुत्रपौत्रैश्च गोष्ठ्या पुरजनेन च ।
गुरुदेवधनं रक्ष्यं नोपे[क्ष्यं हितमि(मी)प्सुभिः] ॥ १५ ॥
दत्ते दाने फलं दानात्पालिते पालनात्फलम् ।
[भक्षितो]पेक्षिते पापं गुरुदे(*)[वधनं]धिकम् ॥ १६ ॥

[illegible] । १७ ।

[illegible] । १८ ।

[illegible] । १९ ।

[illegible] । २० ।

[illegible]

([illegible])

(१) [illegible]

(२) [illegible]

[illegible]

(7) न श्रीमहावीरदेवस्य नैवाम-
(8) नवं वर्षस्थितके कृत द्र २४ चतु-
(9) विंशति द्रम्माः वर्षं वर्षं प्रति स-
(10) मी मंडपिका पंचकुलेन दातव्याः ॥
(11) पालनीयाश्च ॥ बहुभिर्वे-
(12) सु[धा]भुक्ता राजभिः सगरादि-
(13) भिः । यस्य यस्य यदा भूमी तस्य
(14) तस्य तदा फलं ॥ शुभं भवतु ॥

(15) सं० ११११ वर्षे चैत्र[illegible]
(16) [illegible]
(17) [illegible] मंडपिका-
(18) [illegible]
(19) [illegible]
(20) [illegible] ॥ शुभं भवतु ॥

([illegible])

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

सेवाडीग्रामस्थलेखाः ।

(३२३)

ओं० ॥ [illegible] तजोम[illegible]कारिणो [illegible] ।
[illegible] ॥ १ ॥
[illegible] श्रीयशोदे[illegible] । (*)
[illegible] ॥ २ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ ३ ॥
[illegible] ।
अ[श्व]राजः [illegible] [भू(*)प]तिर्भूभृतां वरः ॥ ४ ॥
ततः कटुकराजोभि त[त्सु]तो धरणीतले ।
तत्र स त्यागसौभाग्यविख्यातः पुन्य(ण्य)विस्मितः ॥ ५ ॥
तद्भुक्तौ(क्तौ) पत्तनं र[म्यं] शमीपाटीति नाम[कं] ।
तत्रास्ति वीरनाथस्य चैत्यं स्वर्गसमोपमं ॥ ६ ॥(*)
इतश्चासीद् वि[शु]द्धात्मा यशोदेवो बलाधिपः ।
राज्ञां महाजनस्यापि सभायामग्रणीस्थितः ॥ ७ ॥
श्रीषंडेरकसद्गच्छे बंधुनां सुहृ[दां] सतां ।
नित्योपकुर्व्वता येन न श्रांतं स(शु)मचेतसा ॥ ८ ॥ (*)
तत्सुतो बाहडो जातो नराधिपजन[प्रिय]ः ।
विश्वकर्म्मेव सर्व्वत्र प्रसिद्धो विदुषां मतः ॥ ९ ॥
तत्पुत्रः [प्र]थितो लोके जैनधर्म्मपरायणः ।
उत्पन्न[स्थ]ठ्ठको राज्ञः प्रसादगुणमंदिरं (*) ॥ १० ॥

[illegible] ॥

[illegible]

[illegible] ॥

[illegible]

[illegible] ॥

[illegible]

[illegible] ॥

[illegible]

[illegible] ॥

[illegible]

[illegible] ॥

[illegible] ॥

—

([illegible])

[illegible]

(10) कोपि लोप[य]ष्यति स ब्रह्महत्यापापेन युज्यते ॥मंगलं
(11) महाश्री ॥

(३२५)

(1) ओं० ॥ सं० ११६७ चैत्र सु० २ महाराजाधिराजश्री-अश्वराजराज्ये । श्रीकटुकराजयु[व]राज्ये] समी पाटीयचैत्ये जगतो स्वा) श्री[ध]र्मनाथदेवस्य(स्य) नित्यपूजार्थ (।) महासाहणियपूभविपौत्रे[ण] उचिमराजपुत्रेण उप्पलराकेन (।) मांगट आंबल (॥)
(2) वि० सलखणजोगरादि कुटुंब(ब) समं (।) पद्राडा ग्रा[मे] (।) तथा मे[द्रं] चा ग्रामे (।) तथा छेछडियामहडीग्रामे (॥) [अ]रहट्टं अरहट्टं प्रति[द्रो]णः जवाहरकः (॥) एकः ॥ यः कोपि लोप[य]ष्यति (।) स गोस्त्रीव्रा(ब्रा)[ह्म]णविनाशपापेनात्मा[नं]
(3) एतत् ये (।) प्रतिपालयि[ष्यं]ति (।) ते स्मदीयधर्म्म[भ]ाग्याः सदा भविष्यंति ॥ इति मत्वा प्रतिपालनीयं ॥ यस्य यस्य यदा भूमिस्तस्य तस्य तदा फलं, व(ब)हुभिर्वसुधा [भु]क्ता राजभिः सगरादिभिः ॥१॥छ॥

(३२६)

(1) ओं०॥ संवत् १२१३ चैत्रवदि ८ भौमे अद्येह श्रीनड्डूले दंडश्रीवईजाप्रतिपत्तौ महं श्रीजसदेव प्रभृतिपंचकुलप्रतिपत्तौ वला० श्रीचांडदेव जसणागयो हस्ताक्षराणि प्रयच्छति । यथा सीम्वाडीवास्तव्यवणिक्(ग्)महणा पुत्र जिणदा-

---

१ 'लेपयेत्' इति शुद्धं प्रतिभाति।

(2) केन देवश्रीमहावीरजगत्यां कारितदेवश्रीपार्श्वनाथदे
नैवेद्यनिमित्तं समीपाट्या तले संजातमंडपिकायां मासं मा
धर्म्मेण उदकपूर्व्वं दत्त द्रम्मक रू १ एकः । यदुक्तः
बहुभिर्वसुधा भुक्ता राजभिः सगरादिभिः ॥

(3) यस्य यस्य यदा भूमिस्तस्य तस्य तदा फलं ॥ कार्ल
कालांतरेऽपि केनापि राज्ञैर्वलाधिपैश्च लुंपलिश परिपंथना
कारापय(यि)तव्या ॥ सरि – – – ॥ अत्र साक्षि
पो० पाल्हा ॥ गां० पाल्हानीणे (कु)मारपालराजजोपण
आ-

(4) बदहरिचंद्र मध्यक कोहलनप्रभृतयः ॥ मासं प्रति रूपको
दत्तः ॥ छ ॥ ई । पाद्रादाग्राम सत्कठकुर आजदपुत्र मोख-
पाल सज्जणपालाभ्यां । श्रीपार्श्वनाथदेवाय दत्त पादउआ
अरहट लसाउरहादिमध्यात् नत्रहार—

(5) रउ १ तथा अरहट..

(३२७)

(1) ओं० ॥ सं० १२५१ कार्तिकसुदि १ रवौ अत्रत्याधिवासिना
(2) नालिकेर ध्वजा खासटीमूल्यं निजगुरु श्रीशालिभद्र-
(3) सूरिमूर्तिपूजाहेतोः श्रीसुमतिसूरिभिः प्रदत्तं । त-
(4) त्र वला० ५ मासपाटके नैवेद्ये व्ययनीयाः ॥ छ ॥

(३२८)

(1) ओं० ॥ संवत् १२९७ वर्षे ज्येष्ठसुदि २ गुरौ राराइंड वा-
स्तव्य ऊज–ज–ठायां..

(10) कोपि लोप[य]स्यति स ब्रह्महत्यापापेन गृह्यते ॥मंगलं
(11) महाश्री ॥

(३२५)

(1) ओं० ॥ सं० ११६७ चैत्र सु० १ महाराजाधिराजश्री-अश्वराजराज्ये । श्रीकटुकराजयु[व]रा[ज्ये] समी पाटीयचैत्ये जगतौ(त्यां) श्री[ध]र्म्मनाथदेवसा(स्य) नित्यपूजार्थं (।) महासाहणियपूअविपौत्रे[ण] उत्तिमराजपुत्रेण उप्पलराकेन (।) मांगट आंवल (॥)
(2) वि० सलखणजोगरादि कुटुंव(ब) समं (।) पद्राडाग्रा[मे] (।) तथा मे[द्रं]चा ग्रामे (।) तथा छेछडियामहडीग्रामे (॥) [अ]रहटं अरहटं प्रति[दि]चः जवाहरकः (॥) एकः ॥ यः कोपि लोप[य]ष्यति (।) स गोस्त्रीत्रा(ब्रा)[ह्म]णविनाशपापेनात्मा[नं]
(3) एतत् ये (।) प्रतिपालयि[ष्यं]ति (।) ते स्मदीयधर्म्म[भ]ाग्याः सदा भविष्यंति ॥ इति मत्वा प्रतिपालनीयं ॥ यस्य यस्य यदा भूमिस्तस्य तस्य तदा फलं । व(ब) हुभिर्वसुधा [भु]क्ता राजभिः सगरादिभिः ॥१॥छ॥

(३२६)

(1) ओं०॥ संवत् १२१३ चैत्रवदि ८ भौमे अद्येह श्रीनडूले दंडश्रीवईजाप्रतिपत्तौ महं श्रीजसदेव प्रभृतिपंचकुलप्रतिपत्तौ वला० श्रीचांडदेव जसणागयो हस्ताक्षराणि प्रयच्छति । यथा सीम्वाडीवास्तव्यवणिक्(ग्)महणा पुत्र जिणदा-

१ 'लेपयेत्' इति शुद्धं प्रतिभाति ।

नाडलाई-स्थलस्थलेखाः ।

(३३१)

(१) ओं ॥ संवत् ११८९ माघ सुदि पंचम्यां श्रीचाहमानान्वय श्रीमहाराजाधिराज [रायपा]ल-

(२) देव (वः) तस्य पुत्रो (त्रौ) रुद्रपाल अमृतपा[लौ]ताभ्यां माता श्रीराज्ञी मा[न]लदेवी तया [नद्]ल [डा]गिका-

(३) यां सतां परजतीनां [रा]जकुलपल[म]ध्यात् पलिकाद्वयं घाण[कं] प्रतिघर्म्माय प्रदत्त(त्तं)। भं० नागसि-

(४) वप्रमुखसमस्तग्रामीणक रा० चिमटा वि० सिरिया वणिक पोसरि लक्ष्मण एते सा-

(५) खिं (एतान् साक्षिणः) कृत्वा दत्तं लोपकस्य पद्(त्र) पापं गोहत्यासहस्रेण । ब्रहम(ब्रह्म)हत्यास(श)तेन च तेन पापेन लिप्यते सः ॥०॥ श्री ॥

(३३२)

(1) ओं० ॥ नमः सर्वज्ञाय ॥ संवत् ११

(2) ९५ आसउज वदि १५ कुजे ॥

(3) अद्येह श्रीन[द्]लडा[गि]कायां महा-

(4) राजाधिराज श्रीराय[पा]लदेवे । विज-

(5) यी(यि)राज्यं कुर्व्वतीत्येतस्मिन् काले श्री-

(6) मदुज्जिततीर्थः(र्थे)श्री[ने]मिनाथदेवस्य

(2) — — देवसंधीरणसुत आसपाल धणपाल गुणपाल सेहडसुत सूमदेव सावदेव सूमदेवसुत धणदेव राहडभार्या श्रीतपुत्रिका साजणि जाल्हू संधीरण भार्या

(3) राही.......... ....सेहडभार्या अड्डच सूमदेव भार्या मदाअरि सावदेव भार्या पदूजासिरि कुडुप(म्ब) समुदायेन सेहडेन भार्या समन्वितेन देवकुलिका कारापिता॥

(३२९)

र्द०॥ संवत् ११९८ आसौज वदि १३ रवौ अरिष्टनेमि· पूर्वदिशायां अपवरिका अग्रे भित्तिं द्वारपत्रं च न लभ्यते कर्तुं समस्तगोष्ठ्या मिलित्वा निषेधः कृत ॥ लिखितं पं अम्बदेवेन ॥

(३३०)

(1) ओं सं० १३२१ वर्षे चैत्र वदि–
(2) १५ सोमे अद्येह महाराज कु–
(3) ल श्रीचाचिगदेवेन करहे–
(4) डाग्रामे श्रीपार्श्वनाथाय पू–
(5) जार्थं । सोमपर्वणि नडूल–
(6) मंडपिकायां उदकम् . . . .
(7) . . . [दत्र] द्र . . . . . .

नाडलाई-स्थलस्थलेखाः ।

(३३१)

(1) ओं ॥ संवत् ११८९ माघ सुदि पंचम्यां श्रीचाहमानान्वय श्रीमहाराजाधिराज [रायपा]ल-
(2) देव (वः) तस्य पुत्रो (त्रौ) रुद्रपाल अमृतपा[लौ] ताभ्यां माता श्रीराज्ञी मा[न]लदेवी तया [नद्]ल [डा]गिका-
(3) यां सतां परजतीनां [रा]जकुलपल्ल[म]ध्यात् पलिकाद्वयं घाण[कं] प्रतिधर्माय प्रदत्त(त्तं)। भं० नागसि-
(4) वमुखसमस्तग्रामीणक रा० चिपटा वि० सिरिया वणिक पोसरि लक्ष्मण एते सा-
(5) खि (एतान् साक्षिणः) कृत्वा दत्तं लोपकस्य यदु(द्) पापं गोहत्यासहस्रेण । ब्रहम(ब्रह्म)हत्यास(श)तेन च तेन पापेन लिप्यते सः ॥०॥ श्री ॥

(३३२)

(1) ओं० ॥ नमः सर्वज्ञाय ॥ संवत् ११
(2) ९५ आसउज वदि १५ कुजे ॥
(3) अद्येह श्रीन[ड्]लडा[गि]कायां महा-
(4) राजाधिराज श्रीराय[पा]लदेवे । विज-
(5) यी(यि)राज्यं कुर्व्वतीत्येवस्मिन् काले श्री-
(6) मदुर्ज्जिततीर्त्थः(र्थे)श्री[ने]मिनाथदेवस्य

(7) दीपधूपनैवे[द्य] पुष्पपूजार्थे गू-
(8) हिलान्वयः राउ० ऊधरण सूनु-
(9) ना भोक्तारि (?) ठ० राजदेवेन स्वपु-
(10) ण्यार्थे स्वीयादानमध्यात् मार्गे ग-
(11) च्छतानामागतानां वृषभानां शेके[पु]
(12) यदाभाव्यं भवति तन्मध्यात् विं[श]
(13) तिमो भागः चंद्रार्कं यावत् देवस्य
(14) प्रदत्तः ॥ अस्मद्वंशीयेनान्येन वा
(15) केनापि परिपंथना न करणीया ॥
(16) अस्मद(द)त्तं न केनापि लोप[नी]यं ॥
(17) स्वहस्ते परहस्ते वा यः कोपि लोप-
(18) यिष्यंति(ष्य)ति । तस्याहं करे लग्नो
(19) न लो[प्यं] मम शासनमिदं ॥ लि०
(20) [पां]सिलेन ॥० स्वहस्तोयं साभि-
(21) ज्ञानपूर्व्वकं राउ० रा[ज]देवे-
(22) न मतु दत्तं ॥ अत्राहं साक्षि[णा]
(23) ज्योतिषिक[दुद्]पासूनुना गुगि-
(24) नः (ना) । तथा पला०[प]ा ला० । पूर्थि-
(25) वा १ मांगु[ल]ा॥ देपसा । रा
(26) पसा ॥ मंगलं महा[श्रीः] ॥

(३३३)

(1) ओँ ॥ संव[त् ।] १२०० जेष्ट (ज्येष्ठ) [सु]दि ५ गुरौ श्रीमहाराजाधिराजश्रीरायपालदेवराज्ये- -हास- - -

(2) समए (ये) रथयात्रायां आगतेन रा० राजदेवेन आत्मपाइला मध्यात् । (सर्व्वे राउतपुत्र) विंसो(शो)

(3) पको दत्तः ॥ आत्मीयमाणकतेलर(प [ल]मध्यात् । माता (तृ) निमित्तं पलिकाद्वयं ग्री २ दत्तः (त्तं) ॥ म

(4) हाजनग्र(ग्रा)मीणजनपदसमक्षाय(क्षं) । धर्म्माय निमित्तं विंसो(शो)पको(कः) पलिकाद्वयं दत्तं ॥ गोह-

(5) त्यानां सहस्रेण ब्रह्म[ह]त्याश(श)तेन च ॥ स्त्रीहत्या भ्रूणहत्या च (भ्यां) जतु (यत्) पापं तेन पापेन लिप्यते सः ॥

(३३४)

(1) ओं ॥ संवत् १२०२ आसोज वदि ५ शुक्रे श्रीमहाराजाधिराज श्रीरायपालदेवराज्ये प्रवर्त्त(माने)

(2) श्रीनड्लडागिकायां । रा० रामदेव ठकुरेण प्रव(र्त)माने ॥ [श्री]महावीर चैत्ये साधुत-

(3) पोधन(नि)(ष्ठायै) श्रीअभिनव_वीय वहार्याः अ[वस्थे]यु स-[मु]प्तवणजारकेषु देसी मिलित्वा (देश्या मिलितेषु ह

(4) [प]भ(भ)रित जतु (यत्) पाइल्यासगमानेन तु ए) वीसं प्रति रूआ १ वि.राहडआ गाई प्रति रू० १ वष

(7) दीपधूपनैवे[द्य] पुष्पपूजार्थं गू-
(8) हिलान्वयः राउ० ऊधरण सूनु-
(9) ना भोक्तारि (?) ठ० राजदेवेन स्वपु-
(10) ण्यार्थे स्वीयादानमध्यात् मार्गे ग-
(11) च्छतानामागतानां वृषभानां ग्रेके[पु]
(12) यदाभाव्यं भवति तन्मध्यात् विं[श]
(13) तिमो भागः चंद्रार्कं यावत् देवस्य
(14) प्रदत्तः ॥ अस्मद्वंशीयेनान्येन वा
(15) केनापि परिपंथना न करणीया ॥
(16) अस्मद(द)त्तं न केनापि लोप[नी]यं ॥
(17) स्वहस्ते परहस्ते वा यः कोपि लोप-
(18) यिष्यंति(ष्य)ति । तस्याहं करे लग्नो
(19) न लो[प्यं] मम शासनमिदं ॥ लि०
(20) [पां]सिलेन ॥० स्वहस्तोयं साभि-
(21) ज्ञानपूर्व्वकं राउ० रा[ज]देवे-
(22) न मतु दत्तं ॥ अत्राहं साक्षि[णा]
(23) ज्योतिषिक[दू]दासूनुना गूगि-
(24) नः (ना) । तथा पल्ला०[प]। ला० । पूर्थि-
(25) वा ? मांगु[ल]॥ देपसा । रा
(26) पसा ॥ मंगलं महा[श्रीः] ॥

(३३३)

(1) ओँ ॥ संव[त् ।] १२०० जेठ (ज्येष्ठ) [सु]दि ५ गुरौ श्रीमहाराजाधिराजश्रीरायपालदेवराज्ये--हास---

(2) समए (ये) रथयात्रायां आगतेन रा० राजदेवेन आत्म-पाइला मध्यात् । [सर्व्व साउतपुत्र] विंसो(शो)

(3) पको दत्तः ॥ आत्मीयघाणकतैलत्र(प/[ल]मध्यात् । माता (तृ) निमित्तं पलिकाद्वयं श्री २ दत्तः (त्तं) ॥ म

(4) हाजनग्र(ग्रा)मीणजनपदसमक्षाय(क्षं) । धर्म्माय निमित्तं विंसो(शो)पको(कः) पलिकाद्वयं दत्तं ॥ गोह-

(5) त्यानां सहस्रेण ब्रह्म[ह]त्यास(श)तेन च ॥ स्त्रीहत्या-भ्रूणहत्या च (त्यां) जतु (यत्) पापं तेन पापेन लिप्यते सः ॥

(३३४)

(1) ओँ ॥ संवत् १२०२ आसोज वदि ५ शुक्रे श्रीमहाराजाधिराज श्रीरायपालदेवराज्ये प्रवर्त्त[माने]

(2) श्रीनदूलडागिकायां । रा० राजदेव ठकुरेण प्रव[र्त्त]माने न ॥ [श्री]महावीर चैत्ये साधुत-

(3) पोधन नि[मित्तं] श्रीअभिनव ्रीय वदाय्यां अ[त्रत्यै]ग्रु स-[मु]स्तवणजारकेषु देसी मिलित्वा (देश्यां मिलितेषु) द्र-

(4) [व]भ[भ]रित जतु (यत्) पाइल्याउगयाने(नं) ततु(द्) वीसं प्रति रूआ २ किराडउआ गाडं प्रति रू० १ वण

(३३३)

(1) ओं ॥ संव[त् ।] १२०० जेष्ट (ज्येष्ठ) [सु]दि ५
श्रीमहाराजाधिराजश्रीरायपालदेवराज्ये— —हास-
(2) समए (ये) रथयात्रायां आगतेन रा० राजदेवेन अ
पाइला मध्यात् । [सर्व्व साउतपुत्र] विंसो(शो)
(3) पको दत्तः ॥ आत्मीयघाणकृतेळन(प[ल]मध्या
माता (त्र) निमित्तं पलिकाद्वयं ध्री २ दत्तः (त्तं) ॥ म
(4) हाजनग्र(ग्रा)मीणजनपदसमक्षाय(क्षं) । धर्म्माय नि
मित्तं विंसो(शो)पको(कः) पलिकाद्वयं दत्तं ॥ गोह-
(5) त्यानां सहस्रेण ब्रह्म[ह]त्यास(श)तेन च ॥ स्त्रीहत्या-
भ्रूणहत्यां च (भ्यां) जतु (यत्) पापं तेन पापेन लि-
प्यते सः ॥

(३३४)

(1) ओं ॥ संवत् १२०२ आसोज वदि ५ शुक्रे श्रीमहारा-
जाधिराज श्रीरायपालदेवराज्ये मवर्त्त[माने]
(2) श्रीनदूलडागिकायां । रा० राजदेव ठकुरेण मव[र्त]माने
न ॥ [श्री]महावीर चैत्ये साधुत-
(3) पोधन नि[म्रार्थे] श्रीअभिनव ुरीय वदाय्यां अ[त्रत्ये]षु स-
[म]स्तवणजारकेषु देसी मिलित्वा (देश्यां मिलितेषु) ह-
(4) [प] भ [भ]रिव जतु (यत्) पाइन्यालगमाने(नं) तदु(द)
वीसं मति रूभा २ किराडउआ गाइं मति रू० १ वण

(३३३)

(1) ओं ॥ संव[त् ।] १२०० जेठ (ज्येष्ठ) [सु]दि ५ गुरौ श्रीमहाराजाधिराजश्रीरायपालदेवराज्ये– –हास– – –
(2) समए (ये) रथयात्रायां आगतेन रा० राजदेवेन आत्म- पाइला मध्यात् । [सर्व्व साउतपुत्र] विंसो(शो)
(3) पको दत्तः ॥ आत्मीयघाणकतेलत(प/[ल]मध्यात् । माता (तृ) निमित्तं पलिकाद्वयं ध्री २ दत्तः (त्तं) ॥ म
(4) हाजनग्र(ग्रा)मीणजनपदसमक्षाय(क्षं) । धर्म्माय नि- मित्तं विंसो(शो)पको(कः) पलिकाद्वयं दत्तं ॥ गोह–
(5) त्यानां सहस्रेण ब्रह्म[ह]त्यास(श)तेन च ॥ स्त्रीहत्या- भ्रूणहत्या च (भ्यां) जतु (यत्) पापं तेन पापेन लि- प्यते सः ॥

(३३४)

(1) ओं ॥ संवत् १२०२ आसोज वदि ५ शुके श्रीमहारा- जाधिराज श्रीरायपालदेवराज्ये मवर्त्त[माने]
(2) श्रीनदूलडागिकायां । रा० राजदेव ठकुरेण मव[र्त]माने ॥ [श्री]महावीर चैत्ये साधुत-
(3) पोधन नि[ष्ठार्थे] श्रीअभिनव_रीय बदार्यां अ[त्रत्ये]षु स- [म]स्तवणजारकेषु देसी मिलित्वा (देश्यां मिलितेषु) ह-
(4) [प] भ [भ]रित जतु (यत्) पाइलालगमाने(नं) ततु(द्) वीसं मति रूभा २ किराडउआ गाडं मति रू० १ वण

(३३३)

(1) ओं ॥ संव[त् ।] १२०० जेष्ट (ज्येष्ठ) [शु]दि ५ गुरौ श्रीमहाराजाधिराजश्रीरायपालदेवराज्ये--हास---

(2) समए (ये) रथयात्रायां आगतेन रा० राजदेवेन आत्मपाइला मध्यात् । [सर्व्व साउतपुत्र] विंसो(शो)

(3) पको दत्तः ॥ आत्मीयघाणकतैलव(प[ल]मध्यात् । माता (त्र) निमित्तं पलिकाद्वयं घ्री २ दत्तः (त्तं) ॥ म

(4) हाजनग्र(ग्रा)मीणजनपदसमक्षाय(क्षं) । धर्म्माय निमित्तं विंसो(शो)पको(कः) पलिकाद्वयं दत्तं ॥ गोह-

(5) त्यानां सहस्रेण ब्रह्म[ह]त्यास(श)तेन च ॥ स्त्रीहत्याभ्रूणहत्या च (भ्यां) जतु (यत्) पापं तेन पापेन लिप्यते सः ॥

(३३४)

(1) ओं ॥ संवत् १२०२ आसोज वदि ५ शुक्रे श्रीमहाराजाधिराज श्रीरायपालदेवराज्ये प्रवर्त्त[माने]

(2) श्रीनदूलडागिकायां । रा० राजदेव ठकुरेण प्रव[र्त]माने न ॥ [श्री]महावीर चैत्ये साधुत-

(3) पोधन नि[मित्ते] श्रीअभिनव_रीय यदाय्यां अ[ग्रत्ये]षु स-[म]स्तवणजारकेषु देसी मिलित्वा (देश्यां मिलितेषु) ह-

(4) [ष]भ[भ]रित जतु (यत्) पाइलागमाने(नं) तत(द्) वीसं प्रति रूआ २ किराडउआ गाडं प्रति रू० १ वण

(7) दीपधूपनैवे[द्य] पुष्पपूजाद्यर्थे गु-
(8) हिलान्वयः राउ० ऊधरण सूनु-
(9) ना भोक्तारि (?) ठ० राजदेवेन स्वपु-
(10) ण्यार्थे स्वीयादानमध्यात् मार्गे ग-
(11) च्छतानामागतानां वृषभानां शेके[पु]
(12) यदाभाव्यं भवति तन्मध्यात् विं[श]
(13) तिमो भागः चंद्रार्कं यावत् देवस्य
(14) प्रदत्तः ॥ अस्मद्वंशीयेनान्येन वा
(15) केनापि परिपंथना न करणीया ॥
(16) अस्मद(द)त्तं न केनापि लोप[नी]यं ॥
(17) स्वहस्ते परहस्ते वा यः कोपि लोप-
(18) यिष्यंति(ष्य)ति । तस्याहं करे लग्नो
(19) न लो[प्यं] मम शासनमिदं ॥ लि०
(20) [पां]सिलेन ॥० स्वहस्तोयं साभि-
(21) ज्ञानपूर्व्वकं राउ० रा[ज]देवे-
(22) न मतु दत्तं ॥ अत्राहं साक्षि[णा]
(23) ज्योतिषिक[दूद]पासूनुना गूगि-
(24) नः (ना) । तथा पला०[प]ा ला० । पूर्थि-
(25) वा २ मांगु[ल]ा॥ देपसा । रा
(26) पसा ॥ मंगलं महा[श्रीः] ॥

(३३६)

(1) ॥ ई० ॥ श्रीयशोभद्रसूरिगुरुपादुकाभ्यां।
(2) नमः संवत् १५९७ वर्षे वैशाखमासे
(3) शुक्लपक्षे षष्ठ्यां तिथौ शुक्रवासरे पुन-
(4) र्वसुऋक्षप्राप्तचंद्रयोगे। श्रीसंडेरगच्छे।
(5) कलिकालगौतमावतारः समस्तभवि-
(6) कजनमनोऽम्बुजविबोधनैकदिन-
(7) करः। सकललब्धिविश्रामः युगप्रधानः।
(8) जितानेकवादीश्वरवृंदः प्रणतानेकनर-
(9) नायकः मुकुटकोटिघ्र(घृ)ष्टपादारविंदः। श्री-
(10) सूर्य इव महाप्रसादः चतुषष्टिसुरेंद्रसं-
(11) गीयमानसाधुवादः श्रीषंडेरकीयग-
(12) णवुधावतंसः। सुभद्राकुक्षिसरोवरर-
(13) जहंसः यशोवीरसाधुकुलांवरनभोम-
(14) णिसकलचारित्रिचक्रवर्तिचक्रचुडाम-
(15) णिः भ० प्रभुश्रीयशोभद्रसूरयः। तत्प-
(16) ट्टे श्रीचाहुमानवंशशृंगारः लब्धसम-
(17) स्तनिरवद्यविद्याजलधिपारः श्रीवद-
(18) रादेवीदत्तगुरुपदप्रमादः। स्वविमलकु-
(19) लप्रबोधनैकप्राप्तपरमयशोवादः भ०
(20) श्रीशालिसूरिः त० श्रीसुमतिसूरिः
(21) त० श्रीशांतिसूरिः त० ईश्वरसूरिः। ए-
(22) वं यथाक्रममनेकगुणमणिगणरो-

(5) जारकै[र्धे]र्म्मोय प्रदत्तं ॥ लोपकस्य ज[तु](पद्) पापं [गो]हत्यासहस्रेण ॥ ब्रह्महत्यास(श)तेन पापेन लिप्यते सः ॥

(३३५)

(1) ओं ॥ स्वस्ति श्रीनृपविक्रमसम-
(2) यातीत सं [१]४४३ वर्षे कार्त्ति-
(3) क वदि १४ शुक्रे श्रीनडूलाई-
(4) नगरे चाहुमानान्वय महा-
(5) राजाधिराजश्रीवणवीरदे-
(6) वसुतराजश्री[र]णवीरदेववि-
(7) जयराज्ये अ[त्रस्थ] स्वच्छ श्रीमद्(द्)-
(8) बृहद्[च्छ] नभस्तलदिनकरो-
(9) पम श्रीमानतुंगसूरिवंशोद्भ[व]-
(10) श्रीधर्मचंद्रसूरिपट्टलक्ष्मी श्र-
(11) वणोउ(णो)त्तलागममालैः श्रीविन-
(12) यचंद्रसूरिभि र(न)त्नगुणपाणि-
(13) क्यरत्नाकरस्य यदुवंशशृंगा-
(14) रहारस्य श्रीनेमीश्वरस्य निरा-
(15) कृतजगद(द्)विषादः प्रासाद(दः) स-
(16) मुद्धेर(द्धृ)त आचंद्रार्कं नंदता(तु) ॥ श्री ॥

लेखाङ्कः-३३६ ।

(३३६)

(1) ॥ ॐ० ॥ श्रीयशोभद्रसूरिगुरुपादुकाभ्यां ।
(2) नमः संवत् १५९७ वर्षे वैशाखमासे
(3) शुक्लपक्षे षष्ठ्यां तिथौ शुक्रवासरे पुन-
(4) र्वसुऋक्षप्राप्तचंद्रयोगे । श्रीसंडेरगच्छे ।
(5) कलिकालगौतमावतारः समस्तभवि-
(6) कजनमनोऽम्बुजविबोधनैकदिन-
(7) करः । सकललब्धिविश्रामः युगप्रधानः ।
(8) जितानेकवादीश्वरवृंदः प्रणतानेकनर-
(9) नायकः मुकुटकोटिघ(घृ)ष्टपादारविंदः । श्री-
(10) सूर्य इव महाप्रसादः चतुषष्टिसुरेंद्रसं-
(11) गीयमानसाधुवादः श्रीषंडेरकीयग-
(12) णबुधावतंसः । सुभद्राकुक्षिसरोवरराजहंसः
(13) जहंसः यशोवीरसाधुकुलांबरनभोम-
(14) णिसकलचारित्रिचक्रवर्तिचक्रचूडाम-
(15) णिः भ० प्रभुश्रीयशोभद्रसूरयः । तत्प-
(16) ट्टे श्रीचाहुमानवंशशृंगारः लब्धसम-
(17) स्तनिरवद्यविद्याजलधिपार श्रीबद-
(18) रादेवीदत्तगुरुपदप्रसादः । स्वविमलकु-
(19) लप्रबोधनैकप्राप्तपरमयशोवादः भ०
(20) श्रीशालिसूरिः त० श्रीसुमतिसूरिः
(21) त० श्रीशांतिसूरिः त० ईश्वरसूरिः । ए-
(22) वं यथाक्रममनेकगुणमणिगणरो-

(23) हणगिरीणां महासूरीणां वंशे पुनः
(24) श्रीशालिसूरिः त० श्रीसुमतिसूरिः
(25) तत्पट्टालंकारहारभ० श्रीशांतिसूरि-
(26) वराणां सपरिकराणां विजयराज्ये ॥
(27) अथेह श्रीमेदपाटदेशे श्री
(28) सूर्यवंशीयमहाराजाधिराजश्री
(29) सि(शि)लादित्यवंशे श्रीगुहिदत्तराउल
(30) श्रीबप्पाक श्रीखुमाणादि महारा-
(31) जान्वये । राणा हमीर श्रीषे(खे)त-
(32) सिंह श्रीलखमसिंह पुत्र श्रीमो-
(33) कलमृगांकवंशोद्योतकारक मता-
(34) पमार्तंडावतार । आसमुद्रमहिमं-
(35) डलाखंडल अतुलमहाबलराणा
(36) श्रीकुंभकर्ण पुत्र राणा श्रीरायमल्ल
(37) विजयमानप्राज्यराज्ये । तत्पुत्र म-
(38) हाकुमारश्री पृथ्वीराजानुशासना-
(39) त् श्रीऊकेशवंशे रायभंडारीगोत्रे
(40) राउलश्रीलाष(ख)णपुत्र मं० दूदवंशे
(41) मं० मयूरसुत मं० सादू(दू)लः । तत्पुत्रा-
(42) भ्यां मं० सीहा समदाभ्यां सहोदर
(43) मं० कर्मसी धारा लाखादिसुकु-
(44) टुंबयुताभ्यां श्रीनंदकुलवत्यां पु-
(45) र्यां सं० १५६४ श्रीयशोभद्रसूरिपं-
(46) श्रीसिद्धमपार्श्वनाथा सं० सायर-

(47) कारितदेवकुलिकागुद्वारतः
(48) सायरनामश्रीजिनवसत्यां।
(49) श्रीआदीश्वरस्य स्थापना का-
(50) रिता (कृता) श्रीशांतिसूरिप-
(51) ट्टे देवसुंदर इत्यपराशिष्य-
(52) नामभिः आ० श्रीईश्वरसू-
(53) रिभिः। इति लघुप्रशस्तिरि-
(54) यं लि० आचार्यश्रीईश्वरसूरि-
(55) णा उत्कीर्णा सूत्रधारसोमाके-
(56) न॥ शुभं॥

(३३७)

(1) संवत् १६७४ वर्षे मापवदि १ दिने गुरु पुस(ष्य) योगे उसवालज्ञाती[य] भंडारी-
(2) गोत्रे सायर पुत्र साइल तत् पु० समदा कला पर्मा कर्मा सीहा समदा पु० पहराज पद-
(3) मा नामा तत् पु० भीमा भं० पहराज पुत्र कला भं० नगा पुत्र फाला भं० पदमा पुत्र जयचंद
(4) भं० भीमा पुत्र राजसी भं० फाला पुत्र संकर उसवाल जैचंदपुत्र जसचंद जादव भं० शिवा पुत्र
(5) पुंजा जेठा संयुतेन श्रीआदिनाथबिंबं कारितं प्रतिष्ठितं तपागच्छाधिराज भट्टा० श्रीहीरविजयसूरि
(6) तत्पट्टालंकार श्रीविजयसेनसूरि तत्पट्टालंकार भट्टारक श्रीविजयदेवसूरिभिः।

(5) रपट्टालंकार भट्टारक श्रीविजयदेवसूरिभिः स्वपदप्रतिष्ठि-
ताचार्य श्रीविजयसिंहसूरिप्रमुखपरिवारपरिवृतैः श्रीनडुला-
ईमंडनश्री-

(6) जेखलपर्वतस्य प्रासादमूलनायक श्रीआदिनाथबिंबं श्री ॥

(३४२)

(1) ॥ ई० ॥ संवत् १२०० कार्तिक वदि ७ रवौ महाराजा-
धिराजश्रीरायपालदेवराज्ये श्रीन-

(2) डूलडागिकायां रा० राजदेवठकुरायां श्रीनडूला(ई)य महा-
जनेन(नैः) सर्व्वैर्मिलित्वा श्री-

(3) महावीरचैत्ये दानं दत्तं [घृ]ततैल चोपड पाइय प्रति।
क० ? धानलवनमपि

(4) तद् द्रोणं प्रति। मा० ? कपास [लो]हगूढखांडहींगुमांजीठा
तोल्ये घडी प्रति। मु० ? पुगहरी-

(5) तकीप्रमुखगणितैः सहस्रं प्रति पुगु १ एतत्तु महाजनेन
वेतरेण धर्म्माय प्रदत्तं

(6) लोपकस्य जतु (यत्) पापं। गोहत्यासहस्रेण ब्रह्महत्याश
तेन च। तेन पापेन लिप्यते।

(३४३)

(1) ॥ ई० ॥ संवत् ११८७ फाल्गुन सुदि १४ गुरुवार श्री
ढेरकान्वय देशीचैत्ये देवश्रीमहावीर[ाय]दत्तः

(2) मोरकराग्रामे घाणक तैलवलमध्यात् चतुर्थभागचाहुमा
पापयरा सुत विशराकेन कलशो दत्तः ॥ रा. वीच्छ-

(3) रा समेतसाखियभराहीनागसिहऊतिषरावीद्धरामोसरि ल-
क्ष्मण (?)

(4) बहुभिर्वसुधा भुक्ता राजभिः सगरादिभिः ज(य)स्यर यदा
भूमिस्तस्य तस्य तदा फलं।

(३४४)

(1) संवत् १७६५ वर्षे वैशा–
(2) ख सुदी २ दिने ऊकेश ज्ञाती
(3) बोहरा कागगोत्रे साह
(4) ठाकुरसी पुत्र लालाके–
(5) न सुवर्णमयकलशकारा–
(6) पितं श्रीआदिनाथजी
(7) सत्तर भेदपूजा सहितेन
(8) संघति तपा माणिक्यविजै
(9) शिष्य जितविजय शिष्य कुशल–
(10) विजय उपदेशात्
(11) शुभं भवतु ॥

(३४५)

(1) ओं नमः शिवाय भूर्भुवः स्वधरं देवं वंदे पीठं पिना-
किनं स्मरासि श्रेयसे यस्वं ………………………
पुरा ………………………………………समस्त राजा–

(2) वलि विराजित महाराजाधिराज परमभट्टारक परमेश्वर·
निजभुजाविक्रम(म)रणांगणविनिर्जित ……………

5) रपट्टालंकार भट्टारक श्रीविजयदेवसूरिभिः स्वपदप्रतिष्ठिताचार्य श्रीविजयसिंहसूरिप्रमुखपरिवारपरिवृतैः श्रीनडुलाईमंडनश्री–

6) जेखलपर्वतस्य प्रासादमूलनायक श्रीआदिनाथबिंबं श्री॥

(३४२)

1) ॥ ई० ॥ संवत् १२०० कार्तिक वदि ७ रवौ महाराजाधिराजश्रीरायपालदेवराज्ये श्रीन–

2) डूलडागिकायां रा० राजदेवठकुरायां श्रीनडूला(ई)य महाजनेन(नैः) सर्व्वैर्मिलित्वा श्री–

3) महावीरचैत्ये दानं दत्तं [घृ]ततैल चोपड पाइय प्रति। क० ½ धानलवनमपि

4) तद् द्रोणं प्रति। मा० ½ कपास [लो]हगूडखांडहींगुमांजीठ तोल्ये घडी प्रति। पु० ½ पुगहरी–

5) तकीप्रमुखगणितैः सहस्रं प्रति पुगु १ एतत्तु महाजनेन वेतरेण धर्म्माय प्रदत्तं

6) लोपकस्य जतु (यत्) पापं। गोहत्यासहस्रेण ब्रह्महत्याशतेन च। तेन पापेन लिप्यते।

(३४३)

1) ॥ ई० ॥ संवत् ११८७ फाल्गुन सुदि १४ गुरुवार श्रीपंडेरकान्वय देवीचैत्ये देवश्रीमहावीर[ाय]दत्तः

2) मोरकराग्रामे घाणक तैलपलमध्यात् चतुर्थभागचाहुमाणपापयरा सुत पिंपराकेन कलशो दत्तः॥ रा. वीच्छ–

3) रा समेतसाखियभराडीनागसिढऊतिपरावीद्धरामोसरि ल-
क्ष्मण (?)

4) बहुभिर्वसुधा भुक्ता राजभिः सगरादिभिः ज(य)स्यर यदा
भूमिस्तस्य तस्य तदा फलं ।

(३४४)

(1) संवत् १७६५ वर्षे वैशा-
(2) ख सुदी २ दिने ऊकेश ज्ञाती
(3) वोहरा कागगोत्रे साह
(4) ठाकुरसी पुत्र लालाके-
(5) न सुवर्णमयकलशकारा-
(6) पितं श्रीआदिनाथजी
(7) सत्तर भेदपूजा सहितेन
(8) संप्रति तपा माणिक्यविजै
(9) शिष्य जितविजय शिष्य कुशल-
(10) विजय उपदेशात्
(11) शुभं भवतु ॥

(३४५)

(1) ओं नमः शिवाय भूर्भुवः स्वधरं देवं वंदे पीठं पिना-
किनं स्मरसि श्रेयसे यस्तं ……………………
पुरा……………………………………समस्त राजा-

(2) वलि विराजित महाराजाधिराज परमभट्टारक परमेश्वर-
निजभुजाविक्रम(म)रणांगणविनिर्जित ……………

पार्वतीपतिवरलब्धप्रौढप्रतापश्रीकुमारपालदेवकल्याणवि
जयराज्ये

(३) स्वे स्वे वर्तमाने श्रीशंभुप्रसादावाप्तस्वच्छपूरत्नपुरचतु
राशिकायां महाराजभूपालश्रीरायपालदेवान्महाराजपु
त्रश्रीपूनपालदेवश्रीमहाराज्ञीश्रीगिरिजादेवीसंसारस्या
सारतां

(४) विचिन्त्य प्राणिनामभयप्रदानं महादानं मत्वा अत्र नग
रनिवासी(सि)समस्तस्थाना(न)पतिब्राह्मणान् समस्ता
चार्यान् समस्तमहाजनान् तांबोलिकान् प्रकृती(ति)
किंकृती(ति)नः संबोध्य संविदितं शासनं संप्रयुक्तं
यथा अत्र अ—

(५) मावस्यायामपि प्राणिनामभयप्रदानशासनं प्रदत्तं स्ना-
(स्ना)त्वा देवपितृमनुष्यान्—केन संतर्प्य चारा[?]
पूर्वतो प्रदत्ता(त्तं)। य ऐहिकपारत्रिकफलमंगीकृत्य गेत्र
पत्रोपरि दृढं जीवस्य अमारिदानं

(६) मासे मासे एकादश्यां चतुर्दश्यां अमावस्या(यां)
उभयो[ः] पक्षे (पक्षयोः) अष्टतिथौ भूसहायशासनं
दत्तं [?] स्निग्धान्तरानिः प्रदत्तं अस्मदीयकुलि योका
महाजनाः मातिविग्रहिकजीवरक्षापूर्वकमिदमभवति ·

(७) ....
....
(......) ....

(8) महाजनानां पणेन लिख्यते राज्ञा सभयं निग्रहणीयः श्रुत्वा शासनमिदमाचंद्रार्कं यावत् पालनीयं उक्तं च यथा व्यासेन

षष्ठिभिर्वसुधा भुक्ता राजभिः सगरादिभिः ।
यस्य यस्य यदा भूमी तस्य तस्य तदा फलम् ॥
सर्वानित्थं भाविनः

(9) पार्थिवेन्द्रान्

भूयो भूयो याचते रामचंद्रः ।
सामान्योयं धर्म्म[से]तुर्नृपाणां
काले काले पालनीयो भवद्भिः ॥
अस्मद्वंश्यसमुत्पन्नो धन्यः कोपि भविष्यति ।
तस्याहं करसंलग्नो न लोप्यं मम शासनं ॥
अमावस्यां पुण्यतिथिं भांडमजा(ज्वा)लनं च [पैतृकैः]
कुंभकारैश्च नो कार्यं

(10) तासु तिथिष्ववज्ञाविभयः प्राणिवधं कुरुते तस्य शिक्षापनं दवि द्र ४ चत्वारि नड्डुलपुरवासी प्राग्वाटवंशजः शुभंकराभिधानः सुश्रावकः साधुधार्मिकः तत्सुतौ इह हि योनौ जातौ पूतिगसालिगौ तै(ताभ्यां) कृपा [पराभ्यां] प्राणिनामर्थे विज्ञप्य शासनं [कारापितं]

(11) ꣹ स्वहस्तः श्रीपूनपालदेवस्य लिखितमिदं पारि० लक्ष्मीधरसुत ठ० जसपालेन प्रमाणमिति ॥

पार्वतीपतिवरलब्धप्रौढप्रतापश्रीकुमारपालदेवकल्याणो
जयराज्ये

(3) स्वे स्वे वर्तमाने श्री...सुसमादावासमर...पूरन्नपुर चतु
राशिकायां महाराजभूपालश्रीरायपालदेवान्महासनश-
मश्रीपूनपाक्षदेवश्रीमहाराज्ञीश्रीगिरिजादेवीसंसारस्या-
सारतां

(4) विचिन्त्य प्राणिनामभयदानं महादानं मत्वा अत्र नग-
रनिवासी(सि)समस्तस्थाना न...पतिब्राह्मणान् समस्त
चार्यान समस्तमहाजनान तांबोलिकान प्रकृती(ति
किंकृती(ति)नः संबोध्य संविदितं शासनं संप्रयुंजति
यथा अद्य अ—

(5) मावस्यापर्व्वणि प्राणिनामभयदानशासनं प्रदत्तं स्या-
(स्ना)त्वा देवपितृमनुष्यान—केन संतर्प्य वारावार
पूर्वतनं प्रस्ता(मा य पेहि र पारत्रिकफलमंगीकृत्य प्रेत्य
यशोभिवृद्धये जीवस्य अमारिदानं

6) मासे मासे एकादश्यां चतुर्दश्यां अमावस्या यां
उभयो[:, पक्षे (पक्षयोः श्रेष्ठ तथा ...महायशमानो
दकपूर्वं स्विन्परंपराभिः प्रदत्तं अस्मदीयभुवि भोक्ता
महामात्य सांधिविग्रहिकप्रतीनस्वपुरोहितप्रभृति

) समस्तठक्कुराणां तथा स...न ...

(करणाय) ...

(8) महाजनानां पणेन लिख्यते राज्ञा सभयं निग्रहणीयः श्रुत्वा शासनमिदमाचंद्रार्कं यावत् पालनीयं उक्तं च यथा व्यासेन

बहुभिर्वसुधा भुक्ता राजभिः सगरादिभिः ।
यस्य यस्य यदा भूमी तस्य तस्य तदा फलम् ॥
सर्वानित्थं भाविनः

(9) पार्थिवेन्द्रान्

भूयो भूयो याचते रामचंद्रः ।
सामान्योयं धर्म्म[से]तुर्नृपाणां
काले काले पालनीयो भवद्भिः ॥
अस्मद्वंशसमुत्पन्नो धन्यः कोपि भविष्यति ।
तस्याहं करसंलग्नो न लोप्यं मम शासनं ॥
अमावस्यां पुण्यतिथिं भांडमजा(ज्वा)लनं च [पौरिकैः]
कुंभकारैश्च नो कार्यं

(10) तासु तिथिष्वज्ञाविभयः प्राणिवधं कुरुते तस्य शिक्षापनां दम्रि द्र ४ चत्वारि नदूलपुरवासी प्राग्वाटवं-शजः शुभंकराभिधानः सुश्रावकः साधुधार्मिकः तत्सुतौ ड्ड हि योनों जातौ पूतिगशालिगौ तै(ता)भ्यां कृपा [पराभ्यां] प्राणिनामर्थे विज्ञप्य शासनं [कारापितं]

(11) ।ͻ○○ स्वहस्तः श्रीपूनपासदेवस्य लिखितमिदं पारि० लक्ष्मीधरसुत ठ० जसपालेन प्रमाणमिति ॥

(३४६)

(1) ओं ॥ संव[त्] १२०० मायवदि १४ शनौ अद्ये
श्री . . . . महाराजाधिराजप-

(2) रमेश्वर उमापतिवरलब्ध प्रसा(सा)दप्रौढप्रताप . . .
. . . . निर्जित[शा]कंभरी-

(3) भूपालश्रीमत्कुमारपालदेवकल्याणविजय . . .
. . . . पश्रीमहादेवे[श्री]

(4) श्रीकरणादौ समस्तमुद्राव्यापारान् परि[प] . . .
. . . . [प्र भुप्रसादावा-

(5) प्तश्रीकिराटकूपलाटहृदशिवा . . . .
. . . . राजश्रीआलण-

(6) देव शिवरात्रिचतुर्दश्यां शुचिर्दे . . . . .
. . . . पु[ण्य]यशोऽभि-

(7) वृद्धये प्राणिनामभयप्रदानं प्र . . . . .
. . . . हा[ज]नताबृलि-

(8) कसमस(स्त)प्रकृतीन्(ती.) संबोध्य अभय . .
. . . . से मासे उभय-

(9) योः पक्षयो अष्टमी एकादशी चतुर्द[शी] . . . .
. . . . दत्तं अतोऽनंत-

(10) रं एतासु तिथिषु नगरत्रयेपि जी[व] . . . .
. . . . [जा ?]च व्यतिक्रम्य जी-

(11) वानां वध(धं) कारयति करोति वा स व्यापा . . .
. . . . आचंद्रार्क यावत्

(12) तु केनापि न लोपनीयं । अपरं पुरोहिता[अमा] · · · · · · · · · · · · · · · · · · · सर्वैरपरैश्च ए-

(13) पा अमारिरूढिः प्रमाणीकार्या । [यः को] · कालेन क्षीयते

(14) फलं । एष(त)स्याभयदानस्य क्षय · स्य मदचाऽभ-

(15) यदक्षिणा न तु विप्रसहस्रेभ्यो · कोपि पापिष्ठतरो जी-

(16) ववधं कुरुते तदा स पंचद्रम्मैदं(र्दं)ड[नीयः] · [द्रव्यो]पाहराजिकस्यैको

(17) द्रम्मोस्ति ॥ स्वहस्तोयं महारा[जश्रीआल्हण देवस्य] ॥ श्रीमहाराजपुत्रश्रीकेल्हण-

(18) देवमेतत् ॥+महाराजपुत्रगजसिंहस्य[म]तं ॥ सांधिवि-ग्रहिक ठ० खेळादित्येन लि-

(19) खितमिदं ॥ श्रीनदूलपुरवासिप्राक्(ग्)वाटवंशप्रभूतशु(शु)भंकराभिधानश्रावकः तत्पुत्रौ सि-

(20) तितल(ले)धर्म्मतया विख्यातौ पूति(ति)गशालिगौ । ताभ्यामतीवह्र[षा]त् पराभ्यां प्राणिनामभयप्रदानशा-

(21) श(स)नं विज्ञ(ज्ञा)प्य कारापितमिति ॥ उत्कीर्ण्णं सूत्र० भाइलेन ॥

३४७

(1) ओं ॥ संवत् १२३३ जे ज्येष्ठ वदि १३ गुरौ
(2) अद्येह [श्री] नड्डूले महाराजाधिराजश्री-
(3) केल्हणदेवराज्ये वर्तमाने श्रीकी[र्ति]-
(4) पालदेवपु[त्रे] सिनाणवभोक्ता राजपु-
(5) [त्र] लाषणपा[ल], राजपुत्र अभयपाल [के] रा-
(6) ज्ञी श्रीमहिबलदेवि सहितैः श्रीशांति-
(7) नाथदेवयात्रानिमित्तं भडियाउव अ-
(8) रघटउरहाग्रिमध्यात गुजर[त्र] हार-
(9) . १ जवा ग्रामपंचकुलसम[क्षं] पवन
(10) . दानं कृतं पुण्याय । साक्षि[:] श्री अत्र वास्त-
(11) . . . . . [द्र]ण . .
(12) . . . .
(13) . . . . . सी देवर
(14) . . . . समीपाउ
(15) . . . . पाजून आ
(16) . . . . [स]मक्षं आदा
(17) . . . . . मितव्य २ व
(18) . . . . हत्यापातकेन लि-

(३४८)

(1) संवत् १२३३ वैशाख सुदि ३ (?)
(2) संनाणव भोक्ता[रो] राजपुत्रलाखण-

पाल राजपुत्र अभयपाल(लो) तस्मि-

) न् राज्ये वर्त्तमाने चा० भीवदा प-

5) टिदेह [व्र]सी सू० आसधर(रैः) सम[स्त]-

(6) सीरसहि[तै:] खाडिसीरजवमध्या-

(7) त् ज(य)वा[:] से ४ गूजरीजात्रानिमित्तं

(8) [श्री] शांतिनाथदेवस्य दत्ता[:] पुण्याय

(9) यः कोपि लुप्यते (लोपयति) स पापो(पे)न छिप-

(10) ते ॥ मं[ग]लं भवतु (तु) तथा भडियाउअ-

(11) अ[र]हट्ट आसधर सीरोहय सम[स्त]-

(12) सीरण ज(य)वा[:] ह[रो]धु १ गूजरत्यात्रहि

(13) वीरह[स्य] पुण्यार्थ ॥ १ ॥

(३४९)

(1) ओं ॥ संवत् १२२१ माघवदि २ शुक्रे अद्येह श्रीके-
ल्हणदेव विजयरा[ज्ये]। तस्य मातृराज्ञी श्रीआन[ल]-
देव्या श्रीषंडेरकीय मूलनायक श्रीमहावीरदेवाय [चै]-
त्रवदि १३ कल्याणिक नि[मि]त्तं राजकीय-

(2) भोगमध्यात् युगंधर्याः हाएल एकः प्रदत्तः। तथा राष्ट्र-
कूट पातू केल्हण त[द्भ्रा]तृजऊत्तमसीहसद्रगकाल्हण आहड
आसल अणतिगादिभिः तलाराभाव्यधस (?) गट-

(3) सत्कात् अस्मिन्नेव कल्याणके द्र १ प्रदत्तः ॥ १ तथा
श्रीषंडेरकवास्तव्य रथकार धणपाल सूरपाल जोपाल
सिगडा अभियपाल जिसहडदेल्हणादिभिः [चै]त्र सुदि
१३ कल्याणके

(3) पाल राजपुत्र अभयपाल(लौ) तस्मि-
(4) न् राज्ये वर्त्तमाने चा० भीवदा प-
(5) दिदेह [व]ासी सू० आसधर.रै:) सम[स्त]-
(6) सीरसहित[:] खाडिसीरजवमध्या-
(7) त् ज(य)वा[:] से ४ गूजरीजात्रानिमित्तं
(8) [श्री] शांतिनाथदेवस्य दत्ता[:] पुण्याय
(9) यः कोपि लुप्यते (लोपयति) स पापो(पे)न छिद्य-
(10) ते ॥ मं[ग]लं भवतु (तु) तथा भडियाउअ-
(11) अ[र]हट्टे आसधर सीरोइय सम[स्त]-
(12) सीरण ज(य)वा[:] ह[रो]धु १ गूजरयात्रहि
(13) वील्ह[स्य] पुण्यार्थं ॥ १ ॥

(३४९)

(१) ओं ॥ संवत् १२२१ माघवदि २ शुक्रे अद्येह श्रीके-
ल्हणदेव विजयरा[ज्ये] । तस्य मातृराज्ञी श्रीआन[ल]-
देव्या श्रीपंडेरकीय मूलनायक श्रीमहावीरदेवाय [चै]-
त्रवदि १३ कल्याणिक नि[मि]त्तं राजकीय-
(२) भोगमध्यात् युगंधर्याः हाएल एकः प्रदत्तः । तथा राष्ट्र-
कूट पातू फेल्हण त[ञ्ज्ञा]तृजऊत्तमसीहसूद्रगकाल्हण आइड
आसल अणतिगादिभिः तलाराभाव्यथस (?) गट-
(३) सत्कात् अस्मिन्नेव कल्याणके द्र १ प्रदत्तः ॥ १ तथा
श्रीपंडेरकवास्तव्य रथकार धणपाल सूरपाल जोपाल
सिगडा अमियपाल जिसहडदेल्हणादिभिः [चै]त्र सुदि
१३ कल्याणके

(४) युगंधर्याः [द्राएक] ए[क १ म] — —

(३५०)

(१) ॥ [थां]था सुत राल्हा पाल्हा[भ्यां] मातृप[द]
श्रीनिमि[चे स्तं]भको(कः) प्रदतः(त्तः)

(२) [सं]वत् १२३६ का[र्ति]क वदि [२] बुधे अ[द्ये]
श्रीनडूले महारा[जा]धिराज श्री -

(३) केल्हणदेवकल्याणविजयराज्ये प्रवर्त्तमाने [राज्ञी]
श्रीजाल्हणदेवि

(४) भुक्ते कौ। श्री[षं]डेर]कदेवश्रीपार्श्वनाथप्रतापतः थांथा-
सुतराल्हाके[न] भा(भ्रा)तु-

(५) पाल्हापुत्र सोहा सुभकर रा[म]देव धराणि [यशो]
हीपवर्द्धमा[न] लक्ष्मी-

(६) परमहनिग स[ह]देव [सहियग] छा (?) [रा]मां-
धीरण हरिचंद्रवरदेवादि-

(७) भिः पुत्रेन म — — परमश्रेयोर्थे विदितनिजश्[रे]यसः
(से) ॥ राल्हाग(स)-

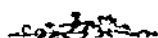
(८) [त्क] मातुपि[:] वगत्रिः व[र्षं] प्रति द्रापत्रा ४ म
देया[:] । नैपमनानां चस-

(९) नां मानुभिः गोष्ठिकैः(कैः) सारा कार्या ॥ संवत्
१२६६ वर्षे से(ज्ये)-

(१०) [ष्ठ] सुदि १३ शनौ सो[मे] मातृप्रारमणि पुत्र
(पुण्यार्थे ?, स्तंभको उद्[तः] ॥

जालोरदुर्गस्थलेखाः ।

(३५१)

(1) — —(साक्षा ?) त्रैलोक्यलक्ष्मीविपुलकुलगृहं धर्मवृक्षालवालं श्रीमन्नाभेयनाथक्रमकमलयुगं मंगलं वस्तनोतु । मन्ये मांगल्यमाला प्रणतभवभृतां सिद्धिसौधप्रवेशे यस्य स्कन्धप्रदेशे विलसति गवलश्यामला कुंतलाली ॥ १ ॥ श्रीचाहुमानकुलांबरमृगांकश्रीमहाराज अणहिलान्वयोद्भवश्रीमहाराजआल्हणसुत–

(2) · · · · · · · · र्योवलीदुर्ललितदलितरिपुबलश्रीमहाराजकीर्तिपाल्देवहृदयानंदिनंदनमहाराजश्रीसमरसिंहदेवकल्याणविजयराज्ये तत्पादपद्मोपजीविनि निजप्रौढिमातिरेकतिरस्कृतसकलपलिश्राहिकामंडलत[स्क]रव्यतिकरे राज्यचिंतके जोजलराजपुत्रे इत्येवं काले(ले) प्रवर्तमाने

(3) · · · · · · · [र्ि]रपुकुलकमलेंदुः पुण्यलावण्यपात्रं नयविनयनिधानं धाम सौंदर्यलक्ष्म्याः । धरणितरुणनारीलोचनानंदकारी जयति समरसिंहक्ष्मापतिः सिंहवृत्तिः ॥ २ तथा ॥ औत्पत्तिकीप्रमुखबुद्धिचतुष्टयेन निर्णीतभूपभवनोचितकार्यवृत्तिः । यन्मातुलः समभवद् फिल जोजलाहो

(4) — — ~ (दोर्दंड ?) खंडितदुरंतविपक्षलक्षः ॥ ३ श्रीचंद्रगच्छमुखमंडनसुविहितयतितिलकगुरुश्रीश्रीचं-

द्रसूरिचरणनलिनयुगलदुर्ललितराजहंसश्रीपूर्णभद्रसूरिचरणकमलपरिचरणचतुरमधुकरेण समस्तगोष्ठिकसमुदायसमन्वितेन श्रीश्रीमालवंशविभूषणश्रेष्ठियशोदेवसुतेन सदाज्ञाकारिनिज-

(३) —(भ्रा)तृ यशोराजजगधरविधीयमाननिखिलमनोरथेन श्रेष्ठि(ष्ठि)यशोवीरपरमश्रावकेण संवत् १२३९ वैशाख सुदि ५ गुरौ सकलत्रिलोकीतलाभोगभ्रमणपरिश्रा(न्त)कमलाविलासिनीनिश्रामविलासमंदिरं अयं मंडपो निर्मापितः ॥ तथा हि ॥ नानादेशसमागतैर्नवनवैः स्त्रीपुंसवर्गैर्मु[हु]र्यस्ये-

(४) — ⏑ ⏑ यावलोकनपरैर्नो तृप्तिरासाद्यते। स्मार स्मारमथो यदीयरचनावैचित्र्यविस्फूर्जितं तैः स्वस्थानगतैरपि प्रतिदिनं सोत्कंठमाख्यायते ॥ ४ कि[ं]नाम बालमृगांकमंडलमिदं किमेतद्धीकारबिंदुमथ किं दुरितुर्यथोर्ये। रत्नं सुरेश्वरपुरंदरपरमिदं किमत्र यस्यावलोकनविधौ विविधाविकल्पाः ॥ ५ गर्भान्तरेण यातायं

(५) · · · (विस्तारेि)(ण) महीतले। नुपरवेन नवीनेन स्थानेत्र मुकनत्रयं ॥ ६ किं च ॥ कर्पूरदूध्योपमः स्फटिकनदार कल्याकिदुंबा[कु]टं मेपाट्यं तदुत्तीरनिर्मलितं सोपदूपाकदंनं। तारादित्यविंदुयायवलितं सुधारवंपास्पदं यावत्रादिरादिराजनने नेत्राच्यो रंकातः ॥ ७ कृतिरियं श्रीपूर्णभद्रसूरीणां ॥ मंगलमस्तु लोकेवाय ।

(३५२)

(1) ओं ॥ संवत् १२२१ श्रीजावालिपुरीयकांचनगि(ग)रिगढस्योपरि प्रभुश्रीहेमसूरिप्रबोधितश्रीगूर्ज्जरधराधीश्वरपरमार्हतचौलुक्य-

(2) महारा[ज]धिराजश्री(कु)मारपालदेवकारिते श्रीपा(र्श्व)नाथसत्कमू[ल] बिंब(बिंब)सहितश्रीकुवरविहाराभिधाने जैनचैत्ये । सद्विधिप्रव(र्त)नाय बृ(बृ)-

(3) हद्गच्छीयवादींद्रश्रीदेवाचार्याणां पक्षे आचंद्रार्क्कं समर्पिते ॥ सं० १२४२ वर्षे एतद्देसा(शा)धिपचाहमानकुलतिलकम-

(4) हाराजश्रीसमरसिंहदेवादेशेन भां० पासूपुत्र भां० यशोवीरेण स[मु]द्धृते श्रीमद्राजकुलादेशेन श्रीदे[वा]चार्यशिष्यैः श्रीपूर्णदेवाचार्यैः । सं० १२५६ वर्षे ज्येष्ठसु० ११ श्रीपार्श्वनाथदेवे तोरणादीनां प्रतिष्ठाकार्ये कृते । मूलशिख-

(5) रे व(च) कनकमयध्वजादंडस्य ध्वजारोपणप्रतिष्ठायां कृतायां ॥ सं० १२६८ वर्षे दीपोत्सवदिने अभिनवनिष्पन्नप्रेक्षामध्यमंडपे श्रीपूर्णदेवसूरिशिष्यैः श्रीरामचंद्राचार्य[ः] सुवर्णमयकलशारोपणप्रतिष्ठा कृता ॥ सु(शु)भं भवतु ॥ छ ॥

(३५३)

(1) ओं ॥ [सं]वत् १३५३ [वर्षे]
(2) वै[शा]ख वदि ५ [सोमे] श्री-
(3) सुवर्ण्णगिरौ अद्येह महा-
(4) राजकुलश्रीसाम(मं)तसिंह-
(5) कल्याणं(ण)विजयराज्ये त-
(6) त्पादपद्मोपजीविनि
(7) [रा]जश्रीकान्हडदेवरा-
(8) ज्यधुरा[मु]द्वहमाने इहै-
(9) व वास्तव्यसंघपतिगुणध-
(10) र ठकुर आंवडपुत्रव(ठ)कुर-
(11) जसपु[त्र] सोनीमहणसीह-
(12) भार्या माल्हणि पुत्र[सोनी]रत-
(13) न[सिं]ह णाखो माल्हण गजसीह
(14) तिहणापुत्र [सो]नीनरपति ज-
(15) यता विजयपाल [न]रपतिभा-
(16) र्या नायकदेवि(वी) पुत्रलखमीध-
(17) र भुवणपाल [मु]हडपाल द्वि-
(18) तीय[भ]ार्या जाल्हणदेवि(वी)इ-
(19) त्यादि कुटंब(टुंब) सहिते[न] भा-
(20) र्या नायकदेवि(वी) [श्रे]योर्थे
(21) देवश्रीपार्श्वनाथचैत्ये पंच-
(22) मीवच्छिनिमित्त(त्तं) निश्रा[नि]से-

(23) प[ह]ट्टमेर्के नरपतिना दत्त(त्तं)
(24) तत् (द्)भाटकेन देवश्रीपा[र्श्व]–
(25) नाथगोष्टि(ष्ठि)[कैः प्रतिव]र्ष(र्ष)
(26) आचां(चं)द्रार्क पंचमीव(ब)लिः
(27) कार्यो(र्यः) [॥ शुभं] भव[तु] ॥ छ ॥

(३९४)

(1) ॥ ई० ॥ संवत् १६८१ वर्षे प्रथम चैत्रवदि ५ गुरौ अद्येह श्रीराठोडवंशे श्रीसूरसिंघपट्टे श्रीमहाराज श्रीगजसिंहजी

(2) विजयिराज्ये मुहणोत्रगोत्रे वृद्ध उसवालज्ञातीय सा० जेसा भार्या जयवंतदे पुत्र सा० जयराजभार्या मनोरथदे पुत्र सा० सादा सुभा सामळ सुरताण प्रमुख परिवारपुण्यार्थं श्रीस्वर्णगिरिगढ(ढ)दु–

(3) र्गोपरिस्थितश्रीमत्कुमरविहारे श्रीमति महावीरचैत्ये सा० जेसा भार्या जयवंतदे पुत्र सा० जयमलजी वृद्धभार्या सरूपदे पुत्र सा० नहणसी सुंदरदास आसकरण लघुभार्या सोहागदे पुत्र सा० जगमालादि पुत्रपौत्रादिश्रेयसे

(4) सा० जयमलजीनाम्ना श्रीमहावीरबिंबं प्रति(ति)ष्ठा(महो)त्सवपूर्वकं कारितं प्रतिष्ठितं च श्रीतपागच्छपक्षे सुविहितासारकारक क्रियाउद्धारक(निबा)रक साधुक्रियोद्धारकारक श्रीआणंदविमलसूरि पट्टप्रभाकरश्रीविजयदानसूरि–

(३५२)

(1) ओं ॥ [सं]वत् १३५२ [वर्षे]
(2) वै[शा]ख वदि ५ [सोमे] श्री-
(3) सुवर्णगिरौ अद्येह महा-
(4) राजकुलश्रीसाम(मं)तसिंह-
(5) कल्याणं(ण)विजयराज्ये त-
(6) त्पादपद्मोपजीविनि
(7) [रा]जश्रीकान्हडदेवरा-
(8) ज्यधुरा[मु]द्वहमाने इहै-
(9) व वास्तव्यसंघपतिगुणध-
(10) र ठकुर आंबडपुत्रव(ठ)कुर-
(11) जसपु[त्र] सोनीमहणसीह-
(12) भार्या माल्हणि पुत्र[सोनी]रत-
(13) न[सिं]ह णाखो माल्हण गजसीह
(14) तिहणापुत्र [सो]नीनरपति ज-
(15) यता विजयपाल [न]रपतिभा-
(16) र्या नायकदेवि(वी) पुत्रलखमीध-
(17) र भुवणपाल [सु]हडपाल द्वि-
(18) तीय[भ]ार्या जाल्हणदेवि(वी)इ-
(19) त्यादि कुटव(टुंब) सहिते[न] भा-
(20) र्या नायकदेवि(वी) [श्रे]योर्थे
(21) देवश्रीपार्श्वनाथचैत्ये पंच-
(22) मीबलिनिमित्त(त्तं) निश्रा[नि]क्षे-

(2) टाहा दूहा हांसाकेन कारापितं प्रतिष्ठितं तपागच्छे भ० श्रीविजयदेवसूरिभिः ।

(३५७)

श्रीमद्रैवतकाभिधे शिखरिणि श्रीसारणाद्रौ च य-
द्विख्याते भुवि नन्दिवर्धनगिरौ सौगन्धिके भूधरे ।
रम्ये श्रीकलशाचलस्य शिखरे श्रीनाथपादद्वयं
भूयात्प्रत्यहमत्र देव ! भवतो भक्त्यानतं श्रेयसे ॥

(३५८)

(1) ॥र्द०॥ संवत् १६८१ वर्षे प्रथम चैत्रवदि ५ गुरौश्री
(2) श्रीमुहणोत्रगोत्रे सा० जेसा भार्या जसमादे पुत्र सा० जयमल भार्या सोहागदेवी श्रीआदिनाथबिंबं
(3) कारित प्रतिष्ठामहोत्सवपूर्वकं प्रतिष्ठितं च श्रीतपागच्छे श्री६ विजयदेवसूरीणामादेशेन जयसागरगणेनग(णिना)॥

(३५९)

(1) ॥ संवत् १६८४ वर्षे माघसुदि १० सोमे श्रीमेडतानगर वास्तव्य ऊकेशज्ञातीय -
(2) प्रामेचागोत्रतिलक सं० हर्षा लघुभार्या मनरंगदे सुत संघपति सामीदासकेन श्रीकुंथुनाथबिंबं कारित प्रति ष्ठितं श्रीतपागच्छे श्री-
(3) तपागच्छाधिराजभट्टारकश्रीविजयदेवसूरिभिः ॥ आ-चार्यश्रीविजयसिंहसूरिप्रमुखपरिवारपरिकरितैः । श्री-रस्तु ॥

(5) पट्टशृंगारहारमहाम्लेच्छाधिपतिपातशाहि श्रीअकबर प्रतिबोधकतद्दत्तजगद्गुरुविरुदधारकश्रीशत्रुंजयादितीर्थजीजीयादिकरमोचक तद्दत्तषण्मासअमारिप्रवर्तक भट्टारक श्री६हीरविजयसूरिपट्टमुकुटायमान भ०

(6) श्री६ विजयसेनसूरिपट्टे संप्रतिविजयमानराज्यसुविहितशिरःशेखरायमाण भट्टारक श्री६ विजयदेवसूरीश्वराणामादेशेन महोपाध्याय श्रीविद्यासागरगणिशिष्य पंडित श्रीसहजसागरगणिशिष्य पं० जयसागरगणिना श्रेयसे कारकस्य ॥

(३५५)

(1) ॥ संवत् १६८३ वर्षे आषाढवदि ४ गुरौ श्रवणनक्षत्रे
(2) श्रीजालोरनगरे स्वर्णगिरिदुर्गे महाराजाधिराजमहाराजाश्रीगजसिंहजीविजयराज्ये
(3) महुणोत्रगोत्रदीपक मं० अचला पुत्र मं० जेसा भार्या जैवंतदे पु० मं० श्रीजयमल्लनाम्ना भा० सरूपदे द्वितीया
(4) या सुहागदे पुत्र नयणसी सुंदरदास आसकरण नरसिंहदास प्रमुख कुटुंबयुतेन स्वश्रेयसे ॥ श्रीधर्म्म-
(5) नाथबिंबं कारितं प्रतिष्ठितं श्रीतपागच्छनायकभट्टारक श्रीहीरविजयसूरिपट्टालंकारभट्टारकश्रीविजयसेन .... ॥

(३५६)

(1) ॥ संवत् १६८३ वर्षे । आषाढवदि ४ गुरौ सूत्रधार ऊद्धरण तत्पुत्र तोडरा ईसर

...दासा दूदा दासाकेन कारापितं प्रतिष्ठितं तपागच्छे
भ० श्रीविजयदेवसूरिभिः ।

(२५७)

श्रीमद्विक्रमभूमिपं जिनपतिं श्रीतारणाद्रौ च य-
द्विःपाले धृति नन्दिवसुमिते संवत्सरे पूर्वरे ।
रम्यं श्रीतपगच्छनायक जिनचैत्ये श्रीनाथपादद्वयं
भूयात्मनःपरमेव देव ! भवतां भवत्यानतं श्रेयसे ॥

(२५८)

(१) ॥ई०॥ संवत् १६८१ वर्षे प्रथम चैत्रवदि ५ गुरौ श्री
(२) श्रीदूगडगोत्रे सा० जेता भार्या जसमादे पुत्र सा०
जयवन्त भार्या सोहागदेवी श्रीआदिनाथबिंबं
(३) कारितं प्रतिष्ठामहोत्सवपूर्वकं प्रतिष्ठितं च श्रीतपागच्छे
श्री६ विजयदेवसूरीणामादेशेन नयसागरगणिना॥

(२५९)

(१) ॥ संवत् १६८४ वर्षे माघसुदि १० सोमे श्रीविदतानगर
वास्तव्य ऊकेशज्ञातीय-
(२) प्रवेचागोत्रतिलक सं० हर्षा लघुभार्या मनरंगदे सुत-
संघपति सामीदासकेन श्रीकुंथुनाथबिंबं कारितं प्रति-
ष्ठितं श्रीतपागच्छे श्री-
(३) तपागच्छाधिराजभट्टारकश्रीविजयदेवसूरिभिः ॥ आ-
चार्यश्रीविजयसिंहसूरिप्रमुखपरिवारपरिकरितैः । श्री-
रस्तु ॥

(३६०)

(1) ॥ संवत् ११७५ वैशाखवदि १ शनौ श्रीजावालिपुरीयचैत्ये पां(?)गतश्रावकेण वीरकपुत्रेण उबोचनपुत्र शुभंकर पेहडात्यां (?) सहितेन च

(2) तत्पुत्र देवंग देवधर स्यां (? पुत्रेण तथा जिनमतिभार्या प्रोच्छा न्सा हितेन श्रीसुविधिदेवस्य खत्तके द्वारं कारितं धर्म्मार्थमिति ॥ मंगलं महाश्रीः ॥

(३६१)

९ संवत् १२९४ वर्षे(र्षे) श्रीमालीयश्रे० वीसलसुत नागदेवस्तत्पुत्रा देल्हा सल्खण झांपाख्या । झांपापुत्रो बीजाकस्तेन देवडसहितेन पितृ झां[पा] श्रेयोर्थ श्रीजा[वा]लिपुरीयश्रीमहावीरजिनचैत्ये करोटिः कारिता॥ शुभं भवतु ॥

(३६२)

(1) ॥ संवत् १३२० वर्षे माघसु-
(2) दि १ सोमे श्रीनाणकीयग-
(3) च्छप्रतिबद्धजिनालये महा-
(4) राजश्रीचंदनविहारे श्री-
(5) श्रीवरायेश्वरस्थाना(न)प-
(6) तिना भट्टारकरा[व]ल ल-
(7) क्ष्मीधरेण देवश्रीप[हा]-
(8) वीरस्य आसीनमासे ॥

(९) भट्टादित्यपदे द्रम्माणां
(१०) १०० शतैकं प्रदत्तं ॥ तद्व्या-
(११) अधःपात(न्) मठपतिना गोष्ठि-
(१२) कैश्च द्रम्म १० दशकं देयम्।
(१३) यं पूजाविधाने देवश्रीमहावीरस्य ॥

(२६२)

(1) ॐ ॥ संवत् १३२२ वर्षे मार्गशु-
(2) दि ५ बुधे महाराजश्रीचा-
(3) चिगदेवकल्याणविजय-
(4) राज्ये तत्पादपद्मोपजीविनि
(5) महामात्य श्रीजयदेवे ॥
(6) श्रीनाणकीयगच्छप्रतिबद्ध-
(7) महाराजश्रीचंदनविहारे
(8) चित्रविनि श्रीमद्धनेश्वर-
(9) सूरौ मेलसूरगोष्ठान्व-
(10) येन मठ नरपतिना स्वयं
(11) कारित जिनयुगल पूजा-
(12) निमित्तं मठपतिगोष्ठि(ष्ठि)क-
(13) समक्षं श्रीमहावीरदेव-
(14) भांडागारे द्रम्माणां शता-
(15) र्द्धं प्रदत्तं ॥ तद्व्याजोत्पन्ने-
(16) न द्रम्मार्द्धेन नैचकं मासं
(17) प्रति करणीयं ॥ शुभं भवतु ॥

नाडोलनगरस्थलेखाः ।

(३६४)

(1) संवत् १२१५ ॥ वैशाख शुदि १० भौमे वीसाडास्थाने श्रीमहावीर चै[त्ये समु]दा-
(2) यसहितैः देवणाग नागड जोगडसुतैः देम्हाज धरण जसचंद्र ज-
(3) सदेव जसधवल जसपालैः श्रीनेमिनाथबिंबं कारितं ॥ बृह[द्गच्छी]-
(4) य श्रीमद्देवसूरिशिष्येण पं० पद्मचन्द्रगणिना प्रतिष्ठितं॥

(३६५)

(1) संवत् १२१५ वैशाख शुदि १० भौमे वीसाडास्थाने श्रीमहावीरचैत्ये समुदायस-
(2) हितैः देवणाग नागड जोगडसुतैः देम्हाज धरण जसचंद्र जसदेव
(3) जसधवल जसपालैः श्रीशांतिनाथबिंबं कारितं प्रति-ष्ठितं बृहद्ग-
(4) च्छीय श्रीमन्मुनिचंद्रसूरिशिष्य श्रीमद्देवसूरिविनेयेन पाणिनीय पं० पद्मचं-
(5) द्रगणिना यावद्दिवि चंद्ररवी स्यातां धर्मो जिनप्रणी-तोस्ति ताव[ज्जी]यादेत-
(6) [द्वि] नयुगलं वीरजिनभुवने ॥

(३६६)

(1) ॥ ई० ॥ सं. १६८६ वर्षे प्रथमाषाढव० ५ शुक्रे राजाधिराजगजसिंहजीराज्ये योधपुरनगरवास्तव्य मंणोत्र

(2) जैसासुतेन जयमलजीकेन श्रीशांतिनाथबिंबं कारितं प्रतिष्ठापितं स्वप्रतिष्ठायां प्रतिष्ठितं च श्रीतपागच्छा-

(3) धिराजभट्टारक

(4) [श्री] ५ श्रीविजयदेवसूरिभिः स्वपट्टालंकार आचार्यश्रीश्रीविजयसिंहसूरिप्रमुखपरिवार [सहितैः]

(३६७)

(1) श्रीपद्मप्रभबिंबं

(2) ॥ ई० ॥ सं० १६८६ वर्षे प्रथमाषाढ व० ५ शुक्रे

(3) राजाधिराजश्रीगजसिंहप्रदत्तसकलराज्यव्यापाराधिकारेण

(4) मं० जेसा सुत मं० जयमल्लजीनाम्ना श्रीचंद्रप्रभबिंबं कारितं प्रतिष्ठापितं स्वप्रतिष्ठायां श्रीजा-

(5) लोरनगरे प्रतिष्ठितं च तपागच्छाधिराज भ० श्रीहीरविजयसूरिपट्टालंकार भ० श्रीविजयसेनसूरिपट्टालंकार पातशाहि श्रीजहांगीर प्रदत्त महातपाबिरुदधारक-

(6) भ० श्री५ श्रीविजयदेवसूरिभिः स्वपदप्रतिष्ठिताचार्य श्रीविजयसिंहसूरिप्रमुखपरिवारपरिकरितैः। राणा श्रीजगत्सिंहराज्ये नाडुलनगररायविहारे श्रीपद्मप्रभबिंबं

(7) स्थापितं ॥

नाडोलनगरस्थलेखाः ।

(३६४)

(1) संवत् १२१५ ॥ वैशाख शुदि १० भौमे वीसाडास्थाने श्रीमहावीर चै[त्ये समु]दा-
(2) यसहितैः देवणाग नागड जोगडसुतैः देम्हाज धरण जसचंद्र ज-
(3) सदेव जसधवल जसपालैः श्रीनेमिनाथबिंबं कारितं ॥ वृह[द्गच्छी]-
(4) य श्रीमद्देवसूरिशिष्येण पं० पद्मचन्द्रगणिना प्रतिष्ठितं॥

(३६५)

(1) संवत् १२१५ वैशाख शुदि १० भौमे वीसाडास्थाने श्रीमहावीरचैत्ये समुदायस-
(2) हितैः देवणाग नागड जोगडसुतैः देम्हाज धरण जसचंद्र जसदेव
(3) जसधवल जसपालैः श्रीशांतिनाथबिंबं कारितं प्रति- ष्ठितं बृहद्ग-
(4) च्छीय श्रीमन्मुनिचंद्रसूरिशिष्य श्रीमद्देवसूरिविनेयेन पाणिनीय पं० पद्मचं-
(5) द्रगणिना यावद्दिवि चंद्ररवी स्यातां धर्मो जिनमती- तोस्ति ताव[ज्जी]यादेत-
(6) [ज्जि] नयुगलं वीरजिनभुवने ॥

(३६६)

(1) ॥ ई० ॥ सं. १६८६ वर्षे प्रथमाषाढव० ५ शुक्रे राजाधिराजगजसिंहजीराज्ये योधपुरनगरवास्तव्य मंणोत्र

(2) जैसासुतेन जयमलजीकेन श्रीशांतिनाथबिंबं कारितं प्रतिष्ठापितं स्वप्रतिष्ठायां प्रतिष्ठितं च श्रीतपागच्छा-

(3) धिराजभट्टारक

(4) [श्री] ५ श्रीविजयदेवसूरिभिः स्वपट्टालंकार आचार्यश्रीश्रीविजयसिंहसूरिप्रमुखपरिवार [सहितैः]

(३६७)

(1) श्रीपद्मप्रभबिंबं

(2) ॥ ई० ॥ सं० १६८६ वर्षे प्रथमाषाढ व० ५ शुक्रे

(3) राजाधिराजश्रीगजसिंहप्रदत्तसकलराज्यव्यापाराधिकारेण

(4) मं० जेसा सुत मं० जयमल्लजीनाम्ना श्रीचंद्रप्रभबिंबं कारितं प्रतिष्ठापितं स्वप्रतिष्ठायां श्रीजा-

(5) लोरनगरे प्रतिष्ठितं च तपागच्छाधिराज भ० श्रीहीरविजयसूरिपट्टालंकार भ० श्रीविजयसेनसूरिपट्टालंकार पातसाहि श्रीजहांगीर प्रदत्त महातपाबिरुदधारक-

(6) भ० श्री५ श्रीविजयदेवसूरिभिः स्वपदप्रतिष्ठिताचार्य श्रीविजयसिंहसूरिप्रमुखपरिवारपरिकरितैः। राणा श्रीजगत्सिंहराज्ये नाडूलनगररायविहारे श्रीपद्मप्रभबिंबं

(7) स्थापितं ॥

नाडोलनगरस्थलेखाः ।

(३६४)

(1) संवत् १२१५ ॥ वैशाख शुदि १० भौमे वीसाडास्थाने श्रीमहावीर चै[त्ये समु]दा-
(2) यसहितैः देवणाग नागड जोगडसुतैः देम्हाज धरण जसचंद्र ज-
(3) सदेव जसधवल जसपालैः श्रीनेमिनाथबिंबं कारितं ॥ बृह[द्गच्छी]-
(4) य श्रीमद्देवसूरिशिष्येण पं० पद्मचन्द्रगणिना प्रतिष्ठितं॥

(३६५)

(1) संवत् १२१५ वैशाख शुदि १० भौमे वीसाडास्थाने श्रीमहावीरचैत्ये समुदायस-
(2) हितैः देवणाग नागड जोगडसुतैः देम्हाज धरण जसचंद्र जसदेव
(3) जसधवल जसपालैः श्रीशांतिनाथबिंबं कारितं प्रति· ष्ठितं बृहद्ग-
(4) च्छीय श्रीमन्मुनिचंद्रसूरिशिष्य श्रीमद्देवसूरिविनेयेन पाणिनीय पं० पद्मचं-
(5) द्रगणिना यावदिह चंद्ररवी स्यातां धर्मो जिनमती· नोस्ति तावदु[न्नी]यादेत-
(6) [ज्जि]नयुगलं वीरजिनभुवने ॥

(३७०)

(1) स्वस्तिश्री संवत् १४७५ वर्षे आसाढ-
(2) सुदि ३ सोमे राणा श्रीलाषाविजयराज्ये
(3) प्रधान ठाकुर श्रीमादणव्यापारे श्रीआसल-
(4) पुरदुर्गे श्रीपार्श्वनाथमंत्रिचैत्ये । उपकेशवं-
(5) शे लिगागोत्रे साहकदूआ भार्या कमलादे पु-
(6) त्र जगसीह वादरा नूदु वेल्हा जगसीह भार्या
(7) जाल्हणदे पुत्र खेदा भार्या जयती पुत्र सुहड स-
(8) हू सहितेन आत्मपुण्यश्रेयसे बालाणामंडपजी-
(9) र्णोद्धारः कारापितः शुभं भवतु समस्तसंघप्रसाद-
(10) त ठा[कुर] साक्षिक ।

(३७१)

(1) ओं ॥ संवत् १३५२ वैशाखसुदि ४ श्रीवा(बा)हडमेरौ महारा-
(2) [ज]कुलश्रीसामंतसिंहदेवकल्याणविजयराज्ये तन्नि-
(3) [यु]क्त श्रीकरणे [मं०] वीरासेलर्वेलाउल भां० ि[म] ग [क्रमभृत]यो
(4) ध[र्म]क्षराणि प्रयच्छति(न्ति) यथा । श्रीआदिना[थ] मध्ये संति-
(5) ष्टमानश्री[वि]ग्र]मर्दनक्षेत्रपाल श्रीचउंड देवराजयो[:]
(6) उभयमार्गी(र्गी)य समायातसार्थउष्ट्र १० वृष २० उभ-पादपि उर्द्ध (ऊर्ध्व)

(३६८)

सं० १४८५ वै० शु० ३ बुधे प्राग्वाट श्रे० समरसी सुत दो० धारा भा० सूहवदे सुत दो० मंहिपा भा० माल्णदे सुतदो० मुलाकेन पितृव्य दो० धर्माभ्रातृदो०मांइआभ्यां च दो० महिपा श्रेयसे श्रीसुविधिबिंबं कारितं प्रतिष्ठितं श्रीतपागच्छेशश्रीसोमसुंदरसूरिभिः ॥

(३६९)

(1) ओं ॥ स्वस्ति श्रीनृपविक्रमकालातीतसंवत(त्)१[३]९४ व[र्षे चै]त्रशुदि १३ शुक्रे
(2) श्रीआसलपुरे महाराजाधिराजश्रीवणवीरदेवराज्ये राउत-
(3) माल्हणान्वये राउतसोमपुत्रराउतवांवीभार्या जाखल्लदेवि-
(4) पुत्रेण राउतमूलराजेन [श्री]पार्श्वनाथदेवस्य ध्वजारोपणसमये
(5) राउतवाळा राउतद्दा[पा] कुमरलूंभा नींवा समक्षं मातृ(ता)पित्रोः पु-
(6) ण्यार्थं दिक्कुमह वा[ड]ी सहितः प्रदत्तः । आचंद्रार्कं यावदियं व्य-
(7) वस्था प्रमाणा(णं)॥ बहुभिर्वसुधा भुक्ता राजभिः सगरादिभिः य-
(8) स्य यस्य यदा भूमी तस्य तस्य तदा फलं ॥ १ शुभं भवतु ॥ श्रीः ॥

(३७०)

(1) स्वस्तिश्री संवत् १४७५ वर्षे आसाढ-
(2) सुदि ३ सोमे राणा श्रीलाषाविजयराज्ये
(3) मधान ठाकुर श्रीमांडणव्यापारे श्रीआसल-
(4) पुरदुर्गे श्रीपार्श्वनाथमंत्रिचैत्ये । उपकेशवं-
(5) से लिगागोत्रे साहकडूआ भार्या कमलादे पु-
(6) त्र जगसीह वादरा नूलु केल्हा जगसीह भार्या
(7) जाल्हणदे पुत्र खेदा भार्या जयती पुत्र सुहड स-
(8) हु सहितेन आत्मपुण्यश्रेयसे वालाणामंडपजी-
(9) र्णोद्धारः कारापितः शुभं भवतु समस्तसंघमांड-
(10) ण ठा[कुर] साखिक. ।

(३७१)

(1) ओं ॥ संवत् १२५२ वैशाखसुदि ४ श्रीवा(बा)हडमेरौ महारा-
(2) [ज]कुलश्रीसामंतसिंहदेवकल्याणविजयराज्ये तन्नि-
(3) [यु]क्त श्रीरकरणे [मं०] वीरासेलवेलाउल भां० [ ] [श] ग [कमभुत]यो
(4) प[र्वा]सराणि मपच्छति(न्ति) यथा । श्रीआदिना[थ] मध्ये संति--
(5) सुधानश्रीवि[ग्र]मर्द्दनसेत्रपाल श्रीचउंड देवराजयो[ः]
(6) उभयमार्गी(र्गी)प समायातसार्थउपू १० वृष २० उभ- यादपि उर्द्ध (ऊर्द्ध)

(7) सार्धं प्रति द्वयोर्देवयोः पाइला पक्षे [भीम]प्रिय द्व विशोपक [१०]

(8) अर्द्धो(र्द्धा)र्द्धेन ग्रहीतव्याः । असौ लागो महाजनेन मानित(तः) ॥ यथोक्तं

(9) व(ब)हुभि[र्व]सुधा यु(भु)क्ता राजभिः सगरादिभिः यस्य यस्य यदा भू-

(10) मी तस्य तस्य तदा फलं ॥१॥ छ ॥

(३७२)

(1) सं० १५०८ वै० व० १३ प्राग्वाट सा० जगसीसुत सं०

(2) केल्हा कडूआ हेमा माला जयता रणसी लापा लल्तादे पुत्र सा० साइले-

(3) न भार्या वाल्ही सुत नरसींह नगादि कु[टुंब]युतेन गुलधासित (?) चतुर्विंशति प्रतिमाः कारयता श्री शत्रुंजयेर

(4) शीतलनाथबिंबं कारितं प्रतिष्ठितं तपाश्रीसो[मसुंदरसूरि पट्टे] श्रीश्रीश्री[रत्नशेखरसू]रिभिः श्रीदेवकुलपाटकनगरे श्रीगिरनारबिंबः

(5) श्रीअर्बुदगिरौर श्रीचंपकमेरौर चित्रकूटेर जाउरनगरेर कायद्रेर नागहृदेर ओसवालेर श्रीनागपुरेर कुंभ[ल] गढेर श्रीदेवकुलपाटकेर श्रीकुंड . . . . . .

—>>‹‹—

(३७३)

(1) श्रीपद्मचन्द्रोपाध्यायशिष्यैः
(2) श्रीपद्मचंद्रोपाध्या[यैः]नि-
(3) जजननीसूरीश्रेयोऽर्थं ॥
(4) स्तंभलता कारिता ॥

(३७४)

(1) श्रीकुकुभाचार्य-
(2) शिष्येण भट्टा० धू-
(3) लभद्रेण निजज-
(4) ननी चेहणि श्रेयो-
(5) र्थं स्तंभलता प्रदत्ता।

---

(३७५)

(1) संवत् ११४२ वैशाखे शुदि २ बृहस्पतिदिने श्रीवीरनाथदे-
(2) वस्य श्रावको नाम जेदुकः। कारयामासस-
(3) द्विवं पूर्णदेविमत् (?) - - ॥ [श्रीमन्तोऽजि]तदेवा-
(4) ख्यसूरिशिष्येण सूरिणा। श्रीमद्विज-
(5) यसिंहेन जिनयुग्मं प्रतिष्ठितं ॥

---

(३७६)

(1) संवत् ११४२ वैशाखसुदि ३ बृहस्पतिदिने । आसीत् फर्कटवंशेन–

(2) .. ..

(3) . .... कारितं शांतिनाथस्य बिंबं ....

(4) [जन] मनोहरम् ।

केर्कीद्ग्रामस्थजिनालप्रशस्तिः

(३७७)

॥ ई० ॥ ॐ नमो वीतरागाय ॥ श्रीमिद्धिर्भवतु ॥
स्वस्ति श्रियामास्पद(*)माप्तसिद्धि-
र्ज्जगत्त्रये यस्य भवत्प्रसिद्धिः ।
सोऽस्तु श्रिये स्फूर्ज्जदनं(*)तरिद्धि-
रादीश्वरः शारदभास्वदिद्धिः ॥ १ ॥
यमार्हताः शैवमतावलंबा
हिं(*)[दुम]कारा यवनप्रकाराः ।
सर्व्वेऽप्यमी मोदभृतो भजंतो
युगादिदेवो दुरितं स हंतु ॥ २ ॥
दूर्व्वाप्रसारः सवृटप्रसारः
कच्छप्रसारो(*)व्रततिप्रसारः ।

लेखाङ्कः-३७७।

इमे समे कोटितमेऽपि भागे
ऽप्यस्यसारस्य न यान्ति यस्य ॥ ३ ॥
गीर्व्वाणसालो न हि काष्ठभावात्
तथा पशुत्वाच्चहि(*)कामधेनुः ।
मृदां विकाराच्चहि कामकुंभ-
श्चिंतामणिर्नैव च कर्करत्वात् ॥ ४ ॥
सूर्यो न तापाकुलताकरत्वात्
सुधाकरो नैव कलं(*)कवत्त्वात् ॥
सुवर्णशैलो न कठोरभावात्
नाभ्यंगजातेन तुलामुपैति ॥ ५ ॥
दुग्धोदधौ संस्थिततोयबिन्दून्
पुष्पोच्चयान्नंदन(*)काननस्थान् ।
करोत्करान् शारदचन्द्रसत्कान्
कश्चिन्मिमीते सुगुणान् गुणाढ्यः ॥६॥
यस्मात् जगत्यां प्रभवंति विद्याः
सुपर्व्वलोकादिव(*)कापगाद्याः ।
द्वयोऽपि वांच्छाधिकदानदक्षाः
पुण्यानु पुण्यानि स नाभिसूनु ॥७॥
यतोंतरायास्त्वरितं प्रणेशु-
र्मृगाधिराजादिव मार्ग(*)गाः ।
यद्वा मयूरादिव लेलिहानाः
स मारुदेवो भवतात् विभूत्यै ॥ ८ ॥
राठोडवंशप्रततिप्रतान-
नीकोपमो नीकनिकायनेता । (*)
प्रजाधिराजोऽजनि मउदेव-

स्तिरस्कृतारिमानिमल्लदेवः ॥ ९ ॥
तस्यौरसस्समजनिष्ट वलिष्ठवाहु
मत्यर्थितापनकदर्थनपर्व्वराहुः(*) ।
श्रीमल्लदेवनृपपट्टसहस्ररश्मि·
श्रीमानभूदुदयसिंहनृपः सरश्मिः ॥१०॥
कमधजकुलदीपः कांतिकुल्या नदीप-
स्तनुजितमधुदीप सौ *)म्यता कौमुदीपः ।
नृपतिरुदयसिंहः स्वप्रतापास्तसिंहः
मितरदमुचुकुंदः सर्व्वनीत्या मुकुंदः ॥ ११ ॥
राज्ञां समेषामयमेव वृद्धो
वाच्यस्तद(*)न्यैरथ वृद्धराजः ।
यस्येति शाहिर्विरुदं स्म दद्या-
दकब्बरो वब्बरवंशहंसः ॥ १२ ॥
तत्पट्टहेम्न· कपपट्टशोभा-
मबीभरत्संप्रति सूरसिंहः ।
यो(*) मापपेपं द्विपत· पिपेप
निर्मूलकापं कपितार्त्तिनांतिः ॥ १३ ॥
राज्यश्रियां भाजनमिद्धधामा
प्रतापमंदीकृतचण्डधामा ।
सपत्ननागावलिनाशसिंहः(*)
पृथ्वीपती राजति सूरसिंह· ॥ १४ ॥
प्रतापनो विक्रमतश्च सूर्य-
सिंहौ गतौ व्योमवनं च भीतौ ।
अन्वर्थतो नाम जगाम सूर्य-
सिंहेति यः सर्वजन(...

यदीयसेनोच्छलितै रजोभि-
मंलीमसांगो दिवसाधिनाथः।
परो दयावत्वमिषेण मन्ये
स्नातुं प्रवेशं कुरुते विनम्रः ॥ १६ ॥
अप्ये(क)कमीहेत न शुद्धवंशो
धारे च कं तृप्तियुतो विशेषात्।
स्वयं हताराविवसुंधरश्री-
परिग्रहाघद्रदुताकररसः ॥ १७ ॥
तथापि राज्यः परितोषभा(*)नः
स्तुवंति विज्ञा विविधैः कवित्वैः।
वहंति भक्तिं स्वकुटुंबलोका
अहो यशो भाग्यवशोपलभ्यं ॥ १८ ॥
प्राग्वाटं पुत्र।

सुरेषु यद्व्रतपवा विभाति(*)
यथैव तेजस्विषु पंकजेषिः।
न्यायानुयायिष्विव रामचंद्र-
स्तथाधुना हिंदुषु भूपवोयं ॥ १९ ॥
द्रव्यं जिनार्चोचितकुंकुमादि
दीपार्थमाज्य(*)ममवारियोयं।
आचामलोग्रादितपोविशेषं
विशेषतः कारयते स्वदेशे ॥ २० ॥
नापुत्रविणाहरणं न चौरी
न न्यासमोषो न च मद्यपानं।
नाखे(क)टको नान्यवशा निषेवे-
त्यादिरियतिः प्रासादि राज्यमस्मिन् ॥ २१ ॥

स्तिरस्कृतारिमतिमल्लदेवः ॥ ९ ॥
तस्यौरसस्समजनिष्ट वलिष्ठबाहुः
प्रत्यर्थितापनकदर्थनपर्व्वराहुः(*) ।
श्रीमल्लदेवनृपपट्टसहस्ररश्मिः
श्रीमानभूदुदयसिंहनृपः सरश्मिः ॥१०॥
कमपजकुलदीपः कांतिकुल्या नदीप-
स्तनुजितमधुदीपः सौ(*)म्यता कौमुदीपः ।
नृपतिरुदयसिंहः स्वप्रतापास्तसिंहः
सितरदमुचुकुंदः सर्व्वनीत्या मुकुंदः ॥ ११ ॥
राज्ञां समेषामयमेव वृद्धो
वाच्यस्तद(*)न्यरथ वृद्धराजः ।
यस्येति शाहिर्विरुदं स्म दधा-
दकब्बरो बब्बरवंशहंसः ॥ १२ ॥
तत्पट्टदेवः कपपट्टशोभा-
मवीभरत्संप्रति सूरसिंहः ।
यो(*) मापपेयं द्विषतः पिपेप
निर्मूलकापं कपितार्चितांतिः ॥ १३ ॥
राज्यश्रियां भाजनमिद्धधामा
प्रतापमंदीकृतचण्डधामा ।
सपत्ननागावलिनागसिंहः(*)
पृथ्वीपती राजति सूरसिंहः ॥ १४ ॥
प्रतापतो विक्रमतश्च सूर्य-
सिंहौ गतौ व्योमवनं च भीतौ ।
अन्वर्थतो नाम जगाम सूर्य-
सिंहेति यः सर्वजन(*)प्रसिद्धं ॥ १५ ॥

यदीयसेनोच्छलितै रजोभि-
　　र्मलीमसांगो दिवसाधिनाथः ।
ययो दयावस्तमिषेण मन्ये
　　स्नातुं प्रवेशं कुरुते विनम्रः ॥ १६ ॥
अप्ये(*)कमीहेव न शुद्धवंशो
　　धारे च कं तृप्तियुतो विशेषात् ।
स्वयं हताराविवसुंधरश्री-
　　परिग्रहाचक्रदृताकरस्तः ॥ १७ ॥
तथापि राज्ञः परितोषभा(*)जः
　　स्तुवंति विज्ञा विविधैः कवित्वैः ।
वहंति भक्तिं स्वकुटुंबलोका
　　अहो यशो भाग्यवशोपलभ्यं ॥ १८ ॥

द्वात्रिंशो गुम्फः

गुरेषु यद्वन्मघवा विभाति(*)
　　यथैव तेजस्विषु चंद्ररोचिः ।
न्यायानुयायिष्विव रामचंद्र-
　　स्तथाधुना हिंदुषु भूपवीर्यं ॥ १९ ॥
द्रव्यं जिनार्चोचितकुंकुमादि
　　दीपार्थमाज्या(*)द्यपपारिपोषं ।
आचाम्लतोऽष्टादितपोविशेषं
　　विशेषतः कारयते स्वदेशे ॥ २० ॥
नायुधविधाहरणं न चौरी
　　न न्यासमोषो न च मद्यपानं ।
नास(*)टको नान्यवशा निषेवे-
　　त्यादिविधिः शास्ति राज्यमस्मिन् ॥ २१ ॥

अभूत्प्रधानो युवराजमुद्रां
    तस्मात् कुमारो गजसिंहनामा ।
गत्या गजो(*)ऽतीवबलेन सिंह-
    स्तेनैव लेभे गजसिंहनाम॥ २२ ॥
श्रीओसवालाऽन्वयवार्द्धिचंद्रः
    प्रशस्तकार्येषु विमुक्ततंद्रः ।
विशमगेयोचितवालगोत्रः
    पणे(*)प्वपि स्वप्नचलत्वगोत्रः ॥ २३ ॥
आसीन्निवासी नगरान्तरे च
    प्रायः प्रभूतैर्द्रविणैरुपेतः ।
जगाभिधानो जगदीशसेवा-
    हेवाभिरामो व्यवहारिमु(*)ख्यः ॥ २४ ॥
                                    द्वाभ्यां युग्मं ।
विद्यापुरः सूरिसुवाचकानां
    करे पुरे योधपुराभिधाने ।
दंतप्रमाणाद्धवया जगाख्यः
    स एष तुर्यव्रतमुच्चचार ॥ २५ ॥
तदंगजन्मा (*) जनितप्रमोदः
    पुण्यात्मनां पुण्यसहायभावात् ।
विशिष्टदानादिगुणैः सनाथो
    नाथाभिधो नाथसभाप्तमानः ॥ २६ ॥
तस्योज्ज्वलस्फारविशालशीला
    भार्या(*)भवद् गूर्जरदे सुनामा ।
रूपेण वर्या गृहभारधुर्या
    श्रीदेवगुर्वोः परिचर्ययार्या ॥ २७ ॥

असूत सा पूर्वदिगेव सूर्य
मुक्तामणिं वंशविशेषयष्टिः।
वज्रां(*)कुरं रोहणभूमिरेव
नाम्नाभिधानं सुत राजरत्नं ॥ २८ ॥
गुणैरनेकैः सुकृतैरनेकै-
र्लेभे प्रसिद्धिर्भुवि तेन विप्वक् ।
तदर्थिनोऽन्येपि समर्ज्जयंतु
गु (*)णान् सपुण्यान्विधुवद्विशुद्धान् ॥ २९ ॥
तस्यासीच्चपलादे वनिता वनितारसाररूपगुणा।
शीलालंकृतिरम्या गम्या नापादयेनेव ॥ ३० ॥
आसाभिधा(*)नो ह्यमृताभिधश्च
सुधर्मसिंहोऽप्युदयाभिधोऽपि ।
सादूलनामेति च संति पंच
तयोस्तनूजा इव पांडुकुंत्योः ॥ ३१ ॥
आसाभिधानस्य बभूव भार्या
सरू(*)पदेवीति तयोः सुतौ द्वौ ।
तयोरभूदादिमवीरदासो
ह्यपुथिरं जीवितजीवराजः ॥ ३२ ॥
वृद्धेतरस्यामृतसंज्ञितस्य
मृगेक्षणा मौलिकदेऽभिधाना।
सु(*)ताबभूतामनयोस्तथा द्वौ
मनोहराख्योऽपरवर्द्धमानः ॥ ३३ ॥
सदा प्रदे धारलदेऽभिधाना
सुधर्मसिंहस्य सधर्मिणीति ।
कुटुंबिनी सा उदयांगदेवी

प्रिया च(*)भूत्वोदयसंज्ञितस्य ॥ ३४ ॥
इति परिवारयुतश्चोज्जयंतशत्रुंजयेष्वकृत यात्रा ।
निधिशरनरपति १६५९ संख्ये वर्षे हर्षेण नाणाख्यः ॥३५॥
अर्बुदगिरिरा(*)णपुरे नारदपुर्यां च शिवपुरीदेशे ।
यात्रा युगपद्रपदकला १६६४ मितेऽब्दे चकार पुनः ॥३६
श्रीविक्रमार्कोद्धतु(?)तर्कपदभू
वर्षे १६६६ गते फा(*)ल्गुन शुक्लपक्षे ।
तौ दंपती स्वीकुरुतः स्म तुर्य-
व्रतं तृतीयाह्नि रूप्यदानैः ॥ ३७ ॥
दानं च शीलं च तपोपकार-
व्यापारयोगे शुभयोग आस्ते ।
नाणाभिधा(*)ने व्यवहारिमुख्ये
यथाहि लोके गुरुपुण्यपूर्णा ॥ ३८ ॥
[illegible]
[illegible] ।
[illegible] १६६६ [illegible](*)[illegible]
[illegible] ॥ ३९ ॥
[illegible]-
[illegible] ।
[illegible]
[illegible] ॥ ४० ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ ४१ ॥
[illegible]
[illegible] ।

विजयसेनगुरुस्तपगच्छराट्
विजयते ज – त ज – दाद्वतः ॥ ४२ ॥
ग्राभ्यां युग्मं।

तत्पट्टोदयिरवयो विज(*)यंते विजयदेवसूरीशाः।
श्रीउचितवालगोत्रावतंसतुल्या अनूचानाः ॥ ४३ ॥

तेषां निदेशेन सदा विभाकरै-
र्गंगातरंगाल्लिलसद्यशोभरैः।
जिनाल(*)योयं प्रतिभावधूवरैः
प्रतिष्ठितो वाचकलब्धिसागरैः ॥ ४४ ॥

पंडितपंक्तिप्रभवः श्रीविनयकुशलविबुधवरास्तेषां।
शिष्येणोदयरुचिना प्रशस्तिरेषा वि(*)निरमायि ॥ ४५ ॥
श्रीसहजसागरसुधीविनेयजयसागरः प्रशस्तिमिमां।
उदलीलिखदुत्कीर्णा वरतोदरसूत्रधारेण ॥ ४६ ॥

(३७८)

(१) ई० ॥ सं० १२३० आषाढ शुदि ९ किष्किंधाविधि-
चैत्ये मूलना ....
(२) कर श्रीआनंदसूरिदेशनया श्रे० पांचल श्रे० वालामण-
दासदद्विाराव पीवरदिया प्रमुखश्रेयो ....

वैराटनगरस्थजिनालयप्रशस्तिः।

(३७९)

(1) ॥ ई० ॥ श्रीहीरविजयसूरीश्वरगुरुभ्यो नमः ॥ स्वस्ति श्रीमन्नृ ....]

(2)- - - शाके१५०९ प्रवर्तमाने फाल्गुनशुक्ल द्वितीयायां रवौ ....

(3)– – – अखिल प्रतिपक्षक्ष्मापालचक्रवालतमोजालरुचिरतर-चरणकम[ल] ....

(4).....प्रसरतिलकित नम्रीभूत भूपालभालप्रबलवलपाक्रमकृत-चतुर्द्दिग्[विजय] ....

(5)....न्यायैकधुराधरण धुरीण दुरपासनमदिरादिव्यसननिरा-करण प्रवीण ....

(6) ण गोचरीकृतभाक्तननलनरेंद्ररामचंद्रयुधिष्ठिरविक्रमादित्य-प्रभृतिमहीमहें[द्र] ....

(7) कीर्तिकौमुदीनिस्तंद्रचंद्रश्रीहीरविजयसूरींद्रचंद्रचारुचातुरी चंचुरचतुरनरानिर्वच[नी] ....

(8) न प्रोद्भूतप्रभूततरदयार्द्रतापरिणतिप्रणीतात्मीयसमग्रदेशप्र-तिवर्षपर्युषणापर्व ... .

(9)जन्ममास ४० रविवासर ४८ संबंधिपद्याधिकशतदिनावधि-सर्वजन्तुजाताभयदानकुर[मान] ....

(10) वली वर्ण्यमानप्रधानपर्यूप ...... देदीप्यमान विशदतमनिरपवादयशोवादधर्मकृत्य .. ..

(11) श्रीअकब्बरविजयमानराज्ये अद्येह श्रीवइराटनगरे। पांडु-पुत्रीयविविधावदातश्रवण · · · · · · ·
(12) प्रायनेकगिरिफरवानिनिपानीभूतसमग्रभागरांबरे श्रीमाल-ज्ञातीय रांक्याणगोत्रीय सं नाल्हा · · · ·
(13) श्रीदेल्हीपुत्र सं० ईसर भार्या सवहू पुत्र सं· रतनपाल भार्या मेदाई पुत्र सं० देवदत्त भार्या धम्मू पुत्र पासमा · · · · · · · · · · · · · · · · · ·
(14) टोडरमल सबहुमानप्रदत्त मुबहुग्रामस्वाधिपत्याधिकारी-कृत स्वप्रजापालनानेकप्रकार सं० भारमउ भा
(15) इंद्राजनाम्ना प्रथमभार्या जयवंती द्वितीयभार्यादमा तत्पुत्र सं० चूहडमल्ल। स्वप्रथमलघुभ्रातृ सं० अज [यराज] · ·
(16) · ··रीनां पुत्र सं० विमलदास द्वितीय भार्या मगीनां स्वद्वितीयलघुभ्रातृ सं० स्वामीदास भार्या ·
(17) कां पुत्र सं० जगजीवन भार्या मोतां पुत्र सं० कचरा स्वद्वितीयपुत्र सं० चतुर्भुज प्रमुख समस्त कुटुंबयु · · · · · · [त]-
(18) इराटद्रंगस्वाधिपत्याधिकारं विभ्रता स्वपितृनामप्रासादे-स्वप्रथमश्रीपार्श्वनाथ १ रीगीमपरवनामपारितश्रीची-
(19) चंद्रप्रभ २ भ्रातृअजयराजनामधारितश्रीऋषभदेव ३ प्रमुखप्रतिमालंकृतं मूलनायकश्रीविमलनाथदेव
(20) स्वश्रेयसे कारितं। बहुलप्रवित्तव्ययेन कारितं श्रीइन्द्र-विहारापरनाम्नि महोदयप्रासादे स्वप्रतिष्ठा हा.चां

(21) प्रतिष्टि(ष्ठि)तं च श्रीतपागच्छे श्रीहेमविमलसूरितत्पट्टल
क्ष्मीकमलाक्षीकंठस्थलालंकारहारकृतस्वगुर्वाज्ञप्ति-

(22) सहकृतकुमार्गपारावारपतज्जंतुसमुद्धरणकर्णधाराकारसु
विहितसाधुमार्गक्रियोद्धारश्रीआणंद-

(23) विमलसूरिपट्टप्रकृष्टतममहामुकुटमंडनचूडामणीयमानश्रीवि
जयदानसूरितत्पट्टपूर्वाचलतटीप—

(24) – – – – – – करणसहस्रकिरणानुकारिभिः स्वकीय
वचनचातुरीचमत्कृतकश्मीरकामरूप-

(25) – – – – – – – – – [स्ता]नकाविलवदकसादिल्लीमरु
स्थलीगुर्जरत्रामालवमंडलप्रभृतिकानेकजनपद-

(26) – – – – – – – – आचरणैकमंडलाधिपतिचतुर्दश
च्छत्रपतिसंसेव्यमानचरणहमाउनंदनजलालु-

(27) दीनपातसाहिश्रीअकब्बरसुरत्राणप्रदत्तपूर्वोपवर्णितामारि
फुरमानपुस्तकभांडागारप्रदानवंदि · · · · · · · · · ·

(28) ·········· ········ दिवहुमानसर्वदोपगीयमानसर्वत्रप्रख्यातजगद्गु
रुविरुदधारिभिः । प्रशांततानिःस्पृहता-

(29) – – तासंविग्नतायुगप्रधानतायनेकगुणगणानुकृतप्राक्त
नवज्रस्वाम्यादिसूरिभिः भुवि-

(30) [हितसिरोम]णिगुणगृहीतनामधेयभट्टारकपुरंदरपरमगुरु
गच्छाधिराज श्री श्री श्री श्री श्री श्री श्री श्री

(31) श्री श्री श्री श्री श्री श्री श्री श्री श्री श्री श्री श्री श्री
[हीरविज]यसूरिभिः स्वशिष्यसौभाग्यभाग्यवैराग्य-

(32) [औदा]र्यप्रभृतिगुणग्राम ········ हनीयमहा-
मणिगणरोहणक्षोणी—

(33) [तलमंड]णगुर्वाज्ञापालनैक ·········· वनीकृ-
तानेकमंडलमहाडंबरपुरस्सर—

(34) – – – प्रतिष्ठप्रतिष्ठाप्रष्ठ – – – – – – – – – क्षी-
वशीकरणकार्मणप्राज्यप्रव्रज्याप्रदा–

(35) – – – – – कर्म्मनिर्माण – – क – – माणभव्य –
जनमनःपवित्रक्षेत्रबोधिबीजवपनप्रधान–

(36) – – – – – – – – – – – – – तिरस्कृतसुधारसवा-
ग्विलासराजमानतच्चदेशीयदर्शनस्पृहया–

(37) – – – – – – – – – – – – – – मनोरथप्रथमायि-
तकल्पलता प्रवर्द्धनसुपर्वपर्वतायमानविबुधजन–

(38) – – – – – – – – – – – – – – कीर्ति – – –
पुरंदर महोपाध्याय श्री ५ श्रीकल्याणविजयगणिपरिवृते-

(39) – – – – – – – – – – – – – – श्रीइंद्रविहार-
प्रासादप्रशस्तिः पं० लाभविजयगणिकृता लिखिता पं०
सोमकुशल [ग० णिना]

(40) भइरवपुत्र मसरफ भगत् महमवाल ।

—•—

राजगृहगतपार्श्वनाथमंदिरप्रशस्तिः ।

(३८०)

(1) प० ॥ ऑनमः श्रीपार्श्वनाथाय ॥ श्रेयश्रीविपुलाचला-
मरगिरिस्थेयः स्थितिस्वीकृतिः पत्रश्रेणिरमाभिरामभुजगा-
धीशस्फटासंस्थिति । पादासीनदिवस्पतिः शुभफलश्रीकी-
र्तिपुष्पोद्गमः श्रीसङ्घाय ददातु वाञ्छितफलं

(2) श्रीपार्श्वकल्पद्रुमः ॥ १ ॥ यत्र श्रीमुनिसुव्रतस्य सुविभो-
र्जन्म व्रतं केवलं सम्राजां जयरामलक्ष्मणजरासन्धादि-
भूमीभूजां । जज्ञे चक्रिवलाच्युतप्रतिहरिश्रीशालिनां
सम्भवः प्रापुः श्रेणिकभूपवादि-

(3) भविनो वीराच जैनीं रमां ॥ २ ॥ यत्राभयकुमारश्रीशा-
लिधन्यादिमा घनाः । सर्वार्थसिद्धिसम्भोगभुजो जाता
द्विधाऽपि हि ॥ ३ ॥ यत्र श्रीविपुलाभिधोऽवनिधरो वैभार-
नामापि च श्रीजैनेन्द्रविहारभूषणधरौ पूर्वाप-

(4) राशास्थितौ । श्रेयो लोकयुगेऽपि निश्चितमितो लभ्यं
ब्रुवाते नृणां तीर्थं राजगृहाभिधानमिह तत्कैः कैर्न संस्तू-
यते ॥ ४ ॥ तत्र च संसारापारपारावारपरपारप्रापणप्र-
वणमहत्तमतीर्थे । श्रीराजगृहम-

(5) हातीर्थे । गजेन्द्राकारमहापोतप्रकारश्रीविपुलगिरिवि-
पुलचूलापीठे सकलमहीपालचक्रचूलामाणिक्यमरीचिम-
ञ्जरीपिञ्जरितचरणसरोजे । सुरत्राणश्रीसाहिपेरोजे मही-
मनुशासति । तदीय-

(6) नियोगान्मगधेषु मलिकवयोनाममण्डलेश्वरसमये । तदीय-सेवकसहणासदुरदीनसाहाय्येन । यादाय निर्गुणखनि-र्गुणिरङ्गभाजां ॥ पुंमौक्तिकावलिरलं कुरुते सुराज्यं वक्षः स्थली अपिशिरः

(7) सुतरां सुतारा सोयं विभाति भुवि मन्त्रिदलीयवंशः ॥ ५ ॥ वंशेसुत्रपवित्रधीः सहजपालाख्यः सुमुख्यः सतां जज्ञेऽनन्यसमानसद्गुणमणीशृङ्गारितांगः पुरा । तत्सूनुस्तु जनस्तुतस्तिहुणपालेति मतीतोऽभव-

(8) ज्जातस्तस्य कुले शुधांशुधवले राहाभिधानो धनी ॥६॥ तस्यात्मजोजनि च ठक्कुरमण्डनाख्यः सद्धर्मकर्मविधिशिष्ट-जनेषु मुख्यः । निःसीमशीलकमलादिगुणालिधाम जज्ञे गृहेऽस्यः गृहिणी थिरदेविनाम ॥

(9) ७ पुत्रास्तयोः समभवन् भुवने विचित्राः पंचात्र संतति-भृतः सुगुणैः पवित्राः। तत्रादिमास्त्रय इमे सहदेवकामदेवा-भिधानसहराज इति मतीताः ॥ तुर्यः पुनर्जयति सम्प्रति वच्छराजः श्रीमा-

(10) न् सुबुद्धिलघुबान्धवदेवराजः। याभ्यां जडाधिकतया घन-पङ्कपूर्वदेशेपि धर्मरथधुर्यपदं मपेदे ॥ ९ । प्रथममनवमाया वच्छराजस्य जाया समजनि रतनीति स्फीतिसन्नीति-रीतिः । प्रभवति पहराजः सद्गु-

(11) णश्रीसमाजः सुत इत इह मुख्यस्तत्परश्चोदराख्यः॥१०॥ द्वितीया च मिया भाति वीधीरिति विधिप्रिया । धनसिं-हादयश्चास्याः सुता बहुरमाश्रिताः ॥ ११ ॥ अजनि च दयिताद्या देवराजस्य राज्ञी गुणम-

(12) णिमयतारापारशृंगारसारा । स्म भवति तनुजातो धर्म-
सिंहोत्र धुर्यस्तदनु च गुणराजः सत्कलाकोलिवर्यः ॥१२
अपरमथ कलत्रं पद्मिनी तस्य गेहे तत उरुगुणजातः श्री-
मराजोंगजातः । प्रथम उदितपद्मः पद्म-

(13) सिंहो द्वितीयस्तदपरघडसिंहः पुत्रिका चाच्छरीति ॥१३
इतश्च ॥ श्रीवर्द्धमानजिनशासनमूलकन्दः पुण्यात्मनां सम्-
पदर्शितमुक्तिपन्दः । सिद्धान्तसूत्ररचको गणभृत्सुधर्मना-
माजनि प्रथमकोऽत्रयुग-

(14) प्रधानः ॥१४॥ तस्यान्वये समभवद्दशपूर्विवज्रस्वामी मनो-
भवमहीधरभेदवज्रः । यस्मात्परं प्रवचने प्रससार वज्र-
शाखा सुपात्रसुमनःसफलप्रशाखा ॥१५॥ तस्यामहर्निश-
मतीव विकाशवत्यां चान्द्रे कु-

(15) ले विमलसर्वकलाविलासः । उद्योतनो गुरुरभादिह यो
पदीये पट्टेऽजनिष्ट सुमुनिर्गणिवर्द्धमानः ॥१६॥ तदनु
भुवनाक्रान्तख्यातावदातगुणोत्करः सुचरणरमाभूरिः सूरि-
र्बभूव जिनेश्वरः । खरतर इ-

(16) ति ख्यातिं यस्मादवाप गणोप्ययं परिमलकलपीव - -
द्रुमणो वनौ ॥ १७॥ ततः श्रीजिनचन्द्राख्यो बभूव मुनि-
पुङ्गवः । संवेगरंगशालां यश्चकार च चकार च ॥ १८॥
स्तुत्या कन्यवदानदेर्जनितः श्रीशा-

(17) भंचिन्तामणि - - - - - - - - - - ताकारि च ।
स्वाचिवंतमुदोदयं विरचयं यत्के नवाग्या यदैः श्रीवर्द्धो
ऽभवदेवसूरिगुरुरसौन्तः पदं चक्रिरे ॥ १९ - - -

(18) - – -जिनवल्लभ – - वागनोवल्लभो – – – – प्रियः यदीयगुणगौरवं श्रुतिपुटेन सौधोपमं निपीय शिरसोऽधुनापि कुरुते न कस्तादरं ॥२०॥ तत्पट्टे जिनदत्तसूरि-रभवद्योगीन्द्रचूडामणिर्मिथ्यात्वा-

(19) तनिरुद्धदर्शन – – – – अंत्रिकया न्यदेशि सुगुरुः से-व्योऽत्र सर्वोत्तमः सेव्यः पुण्यवतां सतां शुचरणज्ञानश्रिया सत्तमः ॥ २१ ॥ ततः परं श्रीजिनचन्द्रसूरिर्बभूव निःसंग गुणास्तभूरिः ।

(20) चिन्तामणिर्भालतले यदीयेऽप्युवास वासादिव भाग्य-लक्ष्म्याः ॥२२॥ पक्षे लक्ष्यगते गुसाधनमपि प्रेत्यापिदुः-साधनं दृष्टांतस्थितिबन्धबंधुरमपि प्रक्षीणदृष्टान्तकं । वादे वादिगतप्रमाणमपि यैर्वीक्ष्यं

(21) प्रमाणस्थितं ते वागीश्वरपुंगवा जिनपतिप्रख्या बभूवु-स्तत ॥२३॥ अथ जिनेश्वरसूरियतीश्वरा दिनकरा इव गोभरभास्वराः । भुवि विबोधितसत्कमलाकराः समुदिता वियति स्थितिसुन्दराः ॥२४॥ जिन प्र-

(22) बोधा हतमोहयोधा जने विरेजुर्जनितप्रबोधाः । ततः पदे पुण्यपदेऽद्सीये गणेन्द्रचर्या यतिधर्म्मधुर्याः ॥२५॥ निरुंधानो गोभिः प्रकृतिजडधीनां विलसितं भ्रमभ्रस्य-ज्जोतीरसदृशकलाकौलि-

(23) विफलः । उदीतस्तत्पट्टे प्रतिहततमःकुग्रहमतिर्नवी-नोऽसौ चंद्रो जगति जिनचन्द्रो यतिपतिः ॥२६॥ प्राकट्यं पंचमारे दधति विधिपथश्रीविलासप्रकारे धर्माधारे सु-सारे विपुलगिरिवरे मानतुंगे विहा-

(24) रे कृत्वा संस्थापनां श्रीप्रथमजिनपतेर्येन सौवर्यशोभि-
श्चित्रं चक्रे जगत्यां जिनकुशलगुरुस्तत्पदेऽसावशोभि॥२७॥
बाल्येपि यत्र गणनायकलक्ष्मिकांता केलिविलोक्य सरसा
हृदि शारदापि। सौभाग्य-

(25) तः सरभसं विललास सोयं जातस्ततो मुनिपतिर्जिन-
पद्मसूरिः ॥ २८॥ दृष्टापदृष्टसुविशिष्टनिजान्यशास्त्रव्या-
ख्यानसम्यगवधाननिधानसिद्धिः। जज्ञे ततोऽस्तकलि-
कालजनासमानज्ञानक्रियः-

(26) ब्धिजिनलब्धियुगप्रधानः॥२९॥ तस्यासने विजयने सम-
सूरिवर्यः सम्यगदृगंगिगणरंजकचारुचर्यः। श्रीजैनशासन-
विकासनभूरिधामा कामापनोदनमना जिनचन्द्रनामा॥३०
तत्कोपदेश-

(27) वशतः प्रभुपार्श्वनाथप्रासादमुत्तममचीकरत - - -।
श्रामिद्विहारपुरवस्थितिवच्छराजः श्रीसिद्धये सुमतिसो-
दरदेवराजः ॥ ३१ ॥ महेन गुरुणा चात्र वच्छराजः
सबांधवः। प्रतिष्ठां कारयामास मंदनान्वय-

(28) मंदनः ॥ ३२ श्रीजिनचंद्रसूरिन्द्रा येषां संयमदायकाः।
शास्त्रेष्वध्यापकास्तु श्रीजिनलब्धियतीश्वराः॥३३॥ कर्ता-
रोऽत्र प्रतिष्ठायास्ते उपाध्यायपुङ्गवाः। श्रीमंतो भुवनहि-
ताभिधाना गुरुशासनात् ॥ ३४ ॥ न-

(29) यनचद्रपयोनिधिभूमिते व्रजति विक्रमभूपृदनेहसि। बहुल-
पष्ठिदिने शुचिमासगे महमचीकरदेनमयं सुधीः ॥ ३५
श्रीपार्श्वनाथजिननाथसनाथमध्यः प्रासाद एष कलस-
ध्वजमण्डितो-

लेखाङ्कः—३८० ।

(30) र्द्धः । निर्मापकोस्य गुरवोत्र कृतप्रतिष्ठा नंदंतु सर्वसाहि
श्रवि सुमतिष्ठाः ॥ ३६ ॥ श्रीमज्जिनेश्वरहिताभिपेकवर्यं.
शस्ती रेपात्र । कृत्वा विचित्रवृत्ता लिखिता श्रीकीर्तिरि
मूर्त्ता ॥ ३७ ॥ उत्कीर्णा च सुवर्णा ठकुरमा-

(31) ल्हांगजेन पुण्यार्थ । वैज्ञानिकसुश्रावकवरेण वीधाभिधा-
नेन ॥ ३८ ॥ इति विक्रमसंवत् १४१२ आषाढवदि ६
दिने । श्रीखरतरगच्छशृंगारगुरुश्रीजिनलब्धिसूरिपट्टाल-
ङ्कारश्रीजिनेन्द्रसूरीणामुपदे-

2) शेन । श्रीमंत्रिवंशमंडन ठ० मंडननंदनभ्यां । श्रीभुवन-
हितोपाध्यायानां पं० हरिप्रभगणि मोदमूर्तिगणि हर्ष-
मूर्त्तिगणि पुण्यप्रधानगणिसहितानां पूर्वदेशविहारश्री-
महातीर्थयात्रासंमूत्र-

गादिमहाप्रभावनया सकलश्रीविधिसंघप्रधानंदनभ्यां ।
० वच्छराज ठ० देवराजसुश्रावकाभ्यां कारितस्य
पार्श्वनाथप्रसादस्य प्रशस्तिः ॥ शुभं भवतु श्रीसंघस्य ॥

पालीग्रामस्थलेखाः ।

(३८१)

(1) ओं ॥ संवत् १२०१ ज्येष्ठ वदि ६ रवौ श्रीपल्लिकायां श्रीमहावीरचैत्ये

(2) महामात्यश्रीआनंदसुत महामात्यश्रीपृथ्वीपालेनात्मश्रेयोऽर्थं

(3) जिनयुगलं प्रदत्तं ॥ श्रीअनंतनाथदेवस्य ॥

(३८२)

९ ॥ संवत् ११४४ माघसुदि ११ वीरकुल देवकुलिकायां दुर्लभाजितकाभ्यां वान्त्यासः कृतः श्रीब्रह्माणगच्छीयश्रीदेवाचार्येण प्रतिष्ठितः ।

(३८३)

(1) ओं ॥ ११७८ फाल्गुनसुदि ११ शनौ श्रीपल्लिका० श्री-वीरनाथमहाचैत्ये श्रीमदुद्योतनाचार्यमहेश्वराचार्याम्ना[ये] देवाचार्यगच्छे साहारसुत पारसधणदेवौ तयोर्मध्ये ध-

(2) णदेव सुत देवचंद्र पारस सुत हरिचंद्राभ्यां देवचंद्रभार्या सम्पूर्णश्रियाः निमित्तं श्रीऋषभनाथप्रतिबिंबं कारितं ॥ मांगल्यं च महाश्रीः ।

(३८४)

ओं० ॥ सं० १५३४ वर्षे ज्येष्ठसुदि १० श्रीऊकेशवंशे गणधरगोत्रे सा० पासड भार्या लखमादे पुत्र सा० भोजा सुश्रावकेण भ्रातृ सा० पदा तत्पुत्र सा० फीका प्रमुख परिवार सहितेन सपुण्यार्थं श्रीसंभवनाथबिंबं कारितं प्रतिष्ठितं श्रीखरतरगच्छे श्रीजिनभद्रसूरिपदे श्रीजिनचंद्रसूरिभिः ॥

(३८५)

संवत् १५५५ वर्षे ज्येष्ठवदि १ शुक्रे उकेसन्यातीय काकरेचागोत्रे साह जारमल्ल पु० ऊदा चांपा ऊदा भा० रूपी पु० वाला खेता वाला भा० वहरंगदे सकुटुंब श्रे० ऊदा पूर्वे० पु० श्रीचंद्रप्रभमूलनायकचतुर्विंशतिजिनानां बिंबं कारितं प्रतिष्ठितं श्रीसंडेरगच्छे श्रीजसोभद्रसूरिसंताने श्रीशांतिसूरिभिः।

(३८६)

॥ ओं ॥ संवत् १५३६ वर्षे फागुणसुदि ३ रवौ फोफलिया गोत्रे सा० मूला पुत्र देवदत्त भार्या सारू पुत्र सा० नरू श्रावकेण भार्या नामलदे परिवारयुतेन श्रीआदिनाथबिंबं श्रेयसे कारितं श्रीखरतरगच्छे श्रीजिनभद्रसूरिपट्टे श्रीजिनचंद्रसूरिश्रीजिनसमुद्रसूरिप्रतिष्ठितं।

(३८७)

सं० १५१३ माघसुदि ३ दिने उकेश सा० मदा भा० वाल्हदे पुत्र सा० सेमाकेन भा० सेलसू भ्रातृ हेमा कान्हा रमल प्रमुख कुटुंबयुतेन श्रीअजितनाथबिंबं का० प्र० तपा श्रीरत्नशेखरसूरिभिः।

(३८८)

सं० १५३२ वर्षे चैत्रसुदि ३ गुरु ऊ० गुगलाचा गोत्रे सा० खीमा पु० काजा भा० रतमादे पु० नरसा नरसा भादा भार्या पुत्रसहितेन स्वश्रेयसे श्रीसंडेरगच्छे श्रीजशोभद्रसूरिसंताने श्रीचंद्रप्रभसामिबिंबं कारितं प्रतिष्ठितं श्रीसालि[गसूरिभिः]

(३८९)

संवत् १५३४ वर्षे फा० शु० २ गुरौ ऊ० चूदालियागोत्रे चउ० सा० सिवा भा० सुहागदे पुत्र सा० देवाकेन भा० दाडिमदे पुत्र आसा भार्या ऊमादे इत्यादि कुटुंबयुतेन स्वश्रेयसे श्रीशंभवनाथबिंबं का० प्रति० श्रीसूरिभिः वीरमपुरे ।

(३९०)

संवत् १७०० तर्षे माघसितद्वादश्यां बुधे श्रीश्रीयोधपुर वास्तव्य उसवाल ज्ञातीय मुंहणोत्रगोत्रे जयराज भार्या मनोरथदे पुत्र सुभा पु० ताराचंद भोजराजादियुतेन श्रीशीतलपार्श्ववीरनेमि मूर्तिस्फुर्तिम[ति]विंशतिजिनबिंबविराजितदलदशकं चतुर्विंशतिजिनकमलकारितं प्रतिष्ठितं तपागच्छे भट्टारकश्रीविजयदेवसूरिआचार्य श्रीविजयसिंहसूरिनिर्देशात् उ० सप्तम(?)चंद्रगणिभिः ।

(३९१)

सं० १५२९ वर्षे माह सु० ५ रवौ ऊ० भोगर गो० सा० राणा भा० रत्नादे पु० चाइड भा० रइणा पु० खरहथ खादा खात खना पितृश्रे० श्रीनमिनाथबिंबं कारि० श्रीनागेंद्रगच्छे प्रतिष्ठितं श्रीसोमरत्नसूरिभिः ।

(३९२)

॥ सं० १५ .... सुदि २ सा० .... का० सा०
मया .... स्वश्रेयसे श्रीकुंथुनाथबिंबं का० प्र० श्री-
भिन्नमालगच्छे ....

(३९३)

(1) ॥ संवत् १६८६ वर्षे वैशाखमासे शुक्लपक्षे पुष्ययोगे अष्टमीदिवसे महाराजाधिराजमहाराजश्रीगजसिंहविज-यमान-

(2) राज्ये तत्पुत्रयुवराजकुमारश्रीअमरसिंहराजिवे तत्प्रसाद-पात्रं चाहमानवंशावतंसश्रीजगन्नाथनाम्नि श्रीपाली-नगरस्य रा-

(3) ज्यं कुर्वति तन्नगरवास्तव्यश्रीश्रीश्रीमालज्ञातीय सा० मोहिल भा० सोभाग्यदे पुत्ररत्न सा० भारमलाद्वा भा० भारमलदे पु०

(4) सा० ईसर अटोल प्रमुखपरिवारयुतेन स्वश्रेयसे श्रीसुपा-र्श्वबिंबं कारितं प्रतिष्ठापितं च स्वप्रतिष्ठायां प्रतिष्ठितं च पातशाहश्रीमदकबरशाहप्रदत्तजगद्गुरुविरुदधारकतपग-च्छाधिराजभट्टारक-

(5) श्रीहीरविजयसूरिपट्टप्रभाकरभट्टारकश्रीविजयसेनसूरिप-ट्टालंकारभट्टारक श्रीविजयदेवसूरिभिः स्वपदप्रतिष्ठिताचा-र्यश्रीविजयसिंहप्रमुखपरिकरितैः ॥

(३९४)

(1) ॥ संवत् १६८६ वर्षे वैशाखमासे शुक्लपक्षे अतिपुण्ययोगे अष्टमीदिवसे श्रीमेडतानगरवास्तव्य सूत्रधार कुधरण-
(2) पुत्र सूत्र० ईसर दूदा हंसानामभिः [ईसर] पुत्र लखा चोखा सुरताण दूदा पुत्रनरायण हंसा पुत्र केशवादि परिवारपरिवृतैः
(3) स्वश्रेयसे श्रीमहावीरबिंबं कारितं प्रतिष्ठापितं च श्रीप लीवास्तव्य सा० डूंगर भाखर कारितप्रतिष्ठायां प्र तिष्ठितं
(4) च भट्टारक श्रीविजयसेनसूरिपट्टालंकार भट्टारक श्रीश्री श्रीविजयदेवसूरिभिः स्वपदप्रतिष्ठिताचार्य श्रीविजयसि ह [प्रमुखपरिकरपरिकरितैः]

(३९५)

(1) ॥ संवत् १६८६ वर्षे वैशाखसुदि ८ शनौ महा-
(2) राजाधिराजमहाराजश्रीगजसिंहविजयमानराज्ये युवराज कुमारश्रीअमरसिंहराजिते
(3) तत्प्रसादपात्र चाहमानवंशावतंसश्रीजसवंतसुतश्रीजगमा पप्रासने श्रीपाळीनगरवास्तव्यश्रीश्रीश्रीमाल-
(4) ज्ञातीय सा० मोंटिल भा० सोभाग्यदे पुत्ररत्न सा० डूंगर भाखरनामभ्रातृद्वयेन सा० डूंगर भा० नायदे पुत्र सा० रूपा रामसिंघ रतन सा०
(5) पौत्र सा० टीला सा० भाखर भा० भावलदे पुत्र ईसर

अटोल प्रमुख कुटुंबयुतेन स्वद्रव्यकारित नवलखाख्यप्रासादोद्धारे श्रीपार्श्वनाथबिंबं

(६) सपरिकरं स्वश्रेयसे कारितं प्रतिष्ठापितं च स्वप्रतिष्ठायां प्रतिष्ठितं च श्रीमदकबरसुरत्राणप्रदत्तजगद्गुरुबिरुदधारक तपागच्छाधिराजभट्टारक-

(७) श्रीहीरविजयसूरिपट्टप्रभाकर भट्टारकश्रीविजयसेनसूरिपट्टालंकारभट्टारकश्रीविजयदेवसूरिभिः स्वपदप्रतिष्ठिताचार्यश्रीविजयसिंहप्रमुखपरिकरपरिकरितैः।

(३९६)

(१) ओं। श्रीपल्लिकीये प्रद्योतनाचार्यगच्छे प्र(ह्र)ह्रौ भादापादाकौ तयोः श्रेयोर्थं लखमलासुत देशलेन रिख-

(२) भनाथप्रतिमा श्रीविरनाथमहाचैत्ये देवकुलिकायां कारिता। संवत् ११५१ आषाढ सुदि ८ गुरौ।

(३९७)

(१) ओं॥ सं० ११४४ माघसुदि ११ भ्रंपवेरं प्रदेन्यास्तु सूनुना जेज्ञकेन स्वयं प्रपूर्णवजमानार्यैर्मिलित्वा सर्वबांधवैः। १ खत्तके पूर्णभद्रस्य वीरना-

(२) थस्य मंदिरे कारिता वीरनाथस्य श्रेयसे प्रतिमानघा॥२॥ सूरेः प्रद्योतनार्यस्य ऐंद्रदेवेन सूरिणा भूषिते सांप्रतं गच्छे निःश्चिपनपसंज्ञ(ज्ञ)के॥

(३९८)

॥ ॐ ह्रीँ श्रीँ नमः श्रीपातिसाह पुणसाह(?) विजयराज्ये॥ संवत् १६८६ वर्षे वैशाखसिताष्टमी शनिवासरे महाराजाधिराज महाराजाश्रीगजसिंहजीविजयराज्ये श्रीपालिकानगरे सोनिगरा श्रीजगंनाथजीराज्ये उपकेशज्ञातीय श्रीश्रीमालचंडालेचागोत्रे सा० मोटिलभार्या सोभागदे पुत्र सा० डूंगर भ्रातृ सा० भापर नामाभ्यां डूंगरभार्या नाथलदे पुत्ररूपसी रायसिंघ रतना भापरभार्या भावलदे पु० ईसर अटोल रूपा पु० टीला युतेन स्वश्रेयसे श्रीशांतिनाथबिंबं कारापितं प्रतिष्ठितं श्रीचैत्रगच्छशार्दूलशाखायां राजगच्छान्वये भ० श्रीमान् चंद्रसूरितत्पट्टे श्रीरत्नचंद्रसूरि वा० तिलकचंद्र मु० रूपचंद्रयुतेन प्रतिष्ठा कृता स्वश्रेयोर्थे श्रीपालिकानगरे श्रीनवलपाप्रासादे जीर्णोद्धारकारापितमूलनायकश्रीपार्श्वनाथप्रमुखचतुर्विंशतिजिनानां बिंब[ानि] प्रतिष्ठापितानि सुवर्णमयकलशदंडो रूप्य सहस्र ५ द्रव्यव्ययकृतेनात्र बहुपुण्यउपार्जितं अन्यप्रतिष्ठागूर्जरदेशे कृता श्रीपार्श्वगुरुगोत्रदेवीश्रीअंबिकाप्रसादात् सर्वकुटुंबवृद्धिर्भूयात् ॥

(३९९)

संवत् १६८६ वर्षे वैशाखसुदि ८ दिने राजाधिराजमहा॰ श्रीगजसिंहविजयमानराज्ये मेडतानगरवास्तव्य उकेशवंशे [illegible] सा० हर्षा भार्या मीरादे पुत्र सा० जसवंतकेन स्वश्रेयसे श्रीपार्श्वनाथबिंबं कारितं स्थापितं च ॥ महाराणा श्रीगजसिंहविजयराज्ये श्रीगोढवाडदेशे श्रीविजयदेवसूरीश्वरोपदेशतः वास्तव्य स्वदारदंपम शिखरिण्या उपरिनिर्मापितेन

बिंबेन प्री० (?) प्रतिष्ठितं च तपागच्छाधिराज भट्टारकश्रीमदकब-रगुरुप्राणप्रदप्रजगद्गुरुविरुदधारक भ० श्रीहीरविजयसूरीश्वर पट्ट-प्रभाकर भट्टारकश्रीविजयसेनसूरीश्वरपट्टालंकार भट्टारकश्रीवि-जयदेवसूरिभिः स्वपदप्रतिष्ठिताचार्यश्रीविजयसिंहप्रमुखपरिकर परिकरितैः।

---

(४००)

संवत् १५४३ ज्येष्ठसुदि ११ शनौ प्राग्वाटज्ञातीय व्य० धर्मा भा० नाई सुत जीवा वोगाकेन भार्या गोमति सुत हर्षा हीरा व्य० कमला सु० काहा तागोरी निमित्तं पुत्री राजू नामा धरणा श्रीसंघसमस्तकुटुंबयुतेन व्य० कमलाश्रेयोर्थं श्रीपार्श्वना-थबिंबं कारितं प्र० श्रीज्ञानसागरसूरिपट्टे श्रीउदयसागरसूरिभिः श्रीविशलनगर वास्तव्य।

(४०१)

संवत् १५२३ वर्षे वैशाख सुदि ११ बुधे श्रीप्रागवाटवंशे सा० गांगदे भा० कपूराई पुत्र सा० वछराजसुश्रावकेण भा० पांची पुत्रवस्तुपालयुतेन स्वश्रेयोर्थं श्रीअंचलगच्छेशश्रीजयकेसरी-सूरीणामुपदेशेन श्रीविमलनाथबिंबं कारितं प्रतिष्ठितं संघेन।

---

(४०२)

(1) ६० ॥ यः पुरात्र महास्थाने श्रीमाले स्वयमागतः।
स देवः श्री

(2) महावीरो देया[द्वः] सुखसंपदं ॥१॥
पुनर्भवभवत्रस्ताः संतो
(3) यं शरणं गताः ।
तस्य वीरजिनेंद्र[स्य] पूजार्थं शासनं नवं ॥ २ ॥
(4) थारापद्रमहागच्छे पुण्ये पुण्यैकशालिनां ।
श्रीपर्णचंद्रसू[री]
(5) णां प्रसादाल्लिख्यते यथा ॥ ३ ॥
स्वस्ति संवत् १३३३ वर्षे ॥ आश्वि–
(6) नशुदि १४ सोमे ॥ अद्येह श्रीश्रीमाले महाराजकुलश्रीचा
(7) चिगदेवकल्याणविजयि राज्ये तन्नियुक्त महं॰ गजसी
(8) प्रभृति पंचकुलप्रतिपत्तौ श्रीश्रीमालदेशवहिकाधिकृतेन
(9) नैगमान्वयकायस्थमहत्तमसुभटेन तथा चेट्टककर्मसीहेन
(10) स्वश्रेयसे अश्विनमासीययात्रामहोत्सवे अश्विनशुदि१४च·
(11) तुर्दशीदिने श्रीमहावीरदेवाय प्रतिवर्षं पंचोपचारपू·
जानिमि–
(12) त्तं श्रीकरणीयपंचसेलहथहाभीनरपालं च भक्तिपूर्वं संबो·
(13) ध्य तलपदेहलसहडीपदमध्यात् फरकरहलसहडीएकसत्क
(14) द्र ५।२ सप्तविंशोपकोपते पंचद्रम्मा स(त)था सेलहथा·
भाव्ये आठ–
(15) हां मध्याद् ८ अष्टौ द्रम्माः ॥ उभयं सप्तविंशोकोपेतत्र·
योदशद्र–
(16) म्मा आचंद्रार्कं देवदाये कारापिताः ॥ वर्तमानपंचकु·
लेन व–
(17) र्तमानसेलहथेन देवदायकृतमिदं स्वश्रेयसे पालनीयं ॥

(४०४)

(1) ओं संवत् १२६५ वर्षे श्रीनाणकीयगच्छे धर्कटगोत्रे आसदेव तत्सुत जागू

(2) भार्या थिरमती तत्सुतो गाहडस्तस्य भार्या सान् तत्पुत्र आजमटादि

(3) समूर्तिकां लगिकां कारयामास।

(४०५)

(1) ओं ॥ संवत् १२६५ वर्षे धर्कटवंशे श्राद्ध आसदेव भार्या सुखमनि तत्सुत धांधा भार्या जिणदेवि तत्पुत्राः पंच गोसा

(2) काल्हा राल्हण खावसीह पाल्हण प्रमुखा गोसापुत्र आम्रवीर यामजल काल्हा पुत्र लक्ष्मीधर महीधर राल्हणपुत्र

(3) आखेशूर खावसीह पुत्र देवजस पाल्हणपुत्र धणचंद्र दधचंदे स्वकलत्र समन्विताः स्वश्रेयोर्थं स्तंभलतामिमां

(4) कारयामास।

(४०६)

(1) ओं संवत् १२६५ वर्षे श्रे० साधिगभार्यामाल्ही तत्पुत्रा आववीर धदाक आवधराः

(२) आववीरपुत्र साल्हणगुणदेवादि समन्वित आत्मश्रेयसे खत्तकं(?) कारितवान्।

(४०७)

(१) ओं॥ संवत् १२६५ वर्षे उसलगोत्रे श्रेष्ठि आस्व भार्या दूल्हेवी तत्पुत्र धनाकेन

(२) भार्या राजनजिरातह् तस्याः पुत्राश्चत्वारो लक्ष्मीधर अभयकुमार भवकुमार शक्तीकुमारा लक्ष्मीधरपुत्र वीरदेव अभयदेव पुत्र सर्व्वदेव............

(४०८)

सं० १५०६ वर्षे माघवदि १० गुरौ गोत्र वेलहरा ऊ० ज्ञातीय सा० रतन भार्या रतनादे पुत्र दूदा वीरम महपा देवा लूणा देवराजादि कुटुंबयुतेन श्रीवीरपरिकरः कारितः प्रतिष्ठितः श्रीशांतिसूरिभिः।

(४०९)

सं० १५०५ वर्षे माहवदि ९ शनौ श्रीज्ञानकीयगच्छे श्रीमहावीरबिंबं प्र० श्रीशांतिसूरिभिः।

(४१०)

सं० १४२९ माहवदि ७ चंद्रे श्रीविद्याधरगच्छे मोढज्ञा० ठ० रतन ठ० अर्जुन ठ० तिहुणा सुत भूवदेव श्रेयसे भ्रातृ दाहाकेन श्रीपार्श्वपंचतीर्थी का० प्र० श्रीउदयदेवसूरिभिः।

(४११)

सं० १५३० वर्षे मा० व० ६ प्राग्वाट ज्ञाति व्य० चा
भा० राणी पु० व्य० वीदाकेन भा० चूटी पु० व्य० वेला प्रमु
कुटुंबयुतेन स्वश्रेयसे श्रीसंभवनाथबिंबं का० प्र० तपाश्रीलक्ष्मी
सगारसूरिभिः । चुंपराग्रामे ।

(४१२)

संव० १६३० वर्षे वैशाखवदि ८ दिने श्रीवडदाग्रा
उसवालज्ञातीय गोत्रतिलाहरा सा० मूदा भार्या सोहलादे पु
नासण वीदा नासण भार्या नकागदे वीदा भार्या कनका
सुत वला श्रीआदिनाथबिंबं कारापितं श्रीहीरविजयसूरिभि
प्रतिष्ठितः ।

(४१३)

संवत् १५१५ वर्षे माघशु० १५ ऊकेश लाढागोत्रे सा
झांझू श्रा० कपूरी सुत सा० वीरपालेन भार्या गांगीपुत्र पनवे
कर्मसी भ्रातृ दील्हादियुतेन श्रीशंभवनाथबिंबं कारितं प्रतिष्ठि
तपाश्रीरत्नशेखर सूरिभिः ।

(४१४)

॥ ई० ॥ संवत् १६२३ वर्षे वैशाखमासे शुक्रवारे १
दिने ईडरनगरवास्तव्य उसवाल ज्ञातीय मं० श्रीलडूआ सुत मं
जसा० मं० श्रीरामा महाश्राद्धेन भार्या रमादे मं० सिंधराज
प्रमुख सकलकुटुंबयुतेन श्रीशांतिनाथबिंबं कारितं ॥ श्रीतपाग
च्छयुगप्रधान श्रीविजयदानसूरिपट्टे श्रीहीरविजयसूरिभिः प्रतिष्ठितं

(४१५)

सं० १५३४ वर्षे माघसु० ९ उप० ज्ञातीय गादहीयागोत्रे सा० कोहा भार्या रतनादे पु० आका भा० यस्मादे पुत्र हराजा वदमेरादि सहितेन श्रीवासुपूज्यबिंबं कारितं श्रीउप० ककुदाचार्यसंताने म० देवगुप्तसूरिभिः।

(४१६)

सं० १५०५ वर्षे राणा श्रीलाखापुत्र राणा श्रीमोकलनंदन राणा श्रीकुंभकर्णकोशव्यापारिणा साह कोला पुत्ररत्न भंडारी श्रीवेलाकेन भार्या वीलहणदे विजयमानभार्या रतनादे पुत्र भं० मूंधराज भं० धनराज भं० कुंरपालादिपुत्रयुतेन श्रीअष्टापदाहः श्रीश्रीश्रीशांतिनाथमूलनायक प्रासाद[:] कारितः श्रीजिनसागरसूरिप्रतिष्ठितः श्रीखरतरगच्छे चिरं राजतु। श्रीजिनराजसूरि श्रीजिनवर्द्धनसूरि श्रीजिनचंद्रसूरि श्रीजिनसागरसूरिपट्टांभोजार्कनंदतु श्रीजिनसुंदरसूरि प्रसादतः। शुभं भवतु। पं० उदयशीलगणि नंनमति॥

(४१७)

(१) ॥ संवत् १६१४ वर्षे श्रीवीरमपुरे ॥ श्रीशांतिनाथचैत्ये मार्गशीर्षमासे प्रथमद्वितीयादिने ॥ श्रीखरतरगच्छे श्रीजिनचंद्रसूरिविजयराज्ये ॥ सश्रीकवीरमपुरे विधिचैत्यराजे मोत्तुंगचंगशिखरे नवदेवराजे। सौवर्णवर्णवपुषं सुविशुद्धपक्षं प्रेमोवितीर्षप्रतिम—वद्युद्दपक्षं॥ १॥

(2) अर्हंतमर्हंतगतं तलतांतभक्त्या श्रीशांतिनामकम-नंतनितांतभक्त्या । श्रीविश्वसेनतनुजं भजतात्मशक्त्या सारं-गलक्ष्मणजिनं स्मरतोक्तयुक्त्या ॥ २ ॥ यस्यातीतभवेऽप्यकारि महता शक्तस्तनामर्षिणा श्येनाकारभृता कपोततनुभृद्द्विजापुरीशो-

(3) ईतः । भोक्ता योगिकयोगिचक्रिपदवीसाम्राज्य-राज्यश्रियः । स श्रीशांतिजिनोस्तु धार्मिकनृणां दातात्मसंपद्-श्रियः ॥ ३ ॥ श्रीशांतिदेवोऽवतु देवदेवो धर्म्मोपदिष्टाप्रददापि सेवः । नंतास्ति यस्यादिमवर्णनामा राजोपमास्यस्य तु भक्ति-नाम ॥ ४ ॥ श्रीधनराजोपाध्यायानामुपदेशेन

(4) पंडित हुनिमेरुलिखितं ॥ सूत्रधार जोधा दंता गदा नरसिंगकेन कारितानिकायानि चतुःकिकामलपट्टके ॥ शुभं भूयात् ॥ राउलश्रीमेघराजविजयराज्ये श्रीशांतिनाथनालिमस्यो निष्पन्नः ॥

(४१८)

(1) [संव]त् १५६८ वर्षे वैशाखशुदि ७ दिने गुरुपुष्ययोगे राउल श्रीकुंभकर्ण विजय[राज्ये]

(2) श्रीविमलनाथप्रासादे श्रीतपागच्छनायकभट्टारकश्रीहेम-विमलसूरिशिष्य पं० चारित्रसाधुगणि-

(3) नामुपदेशेन श्रीविरमपुरवासिसकलश्रीसंघेन कारा-पितो रंगमंडपः । सूत्रधारदेलाकेन कृतः । चिरं नंदतु । श्रीरस्तु ॥

(४१९)

(1) ॥ ई० ॥ आषाढादि संवत् १६८१ वर्षे चैत्रवदि ३ दिने सोमवारे हस्तनक्षत्रे वीरमपुरे राउलश्रीजगमाल-जीविजयराज्ये श्रीपल्लीवालगच्छे भट्टारकश्रीयशोदेव-सूरिजीविज[यमा]ने श्रीपार्श्वनाथजीचैत्ये श्रीपल्लीगच्छ-संघेन गवाक्षत्रय-

(2) सहिता सुशोभना निर्गमचतुष्किका कारापिता उपा-ध्यायश्रीहरशेखराणां पट्टप्रभाकरोपाध्यायश्रीकनकशे-खरतत्पट्टालंकारोपाध्यायश्रीदेवशेखरैः स्वर्गतैः उपा-ध्यायकनकशेखरहस्तदीक्षितेन उपाध्याय श्रीसुमतिशेख-रेण स्वहस्तेन

(3) लिखितं ॥ श्रीः श्रेयोस्तु श्रीश्रावकसंघस्य शुभं भवतु। सूत्रधार हेमापुत्र . . . . . . ।

(४२०)

(1) संवत् १६६७ वर्षे शाके १५३२ प्रवर्तमान द्वितीय आषा-ढसुदि ६ दिने शुक्र-

(2) वारे उत्तराफाल्गुनीनक्षत्रे राउलश्रीतेजसीजीविजय-राज्ये श्रीविमलना-

(3) थप्रासादे श्रीतपागच्छे भट्टारिक श्री ५ श्रीविजयसेन-सूरिविजयराज्ये आचार्य श्री[विजयदेव] - - - -

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

(5) जुको वालिगु छेई
(6) तुराड वेई तदि के
(7) रिप गदइ पदइ ...

(४२४)

(1) सं० १२४९ वर्षे माघसुदि १० गुरोऽद्येह श्रीनड्डुले महाराजाधिराजश्रीकेल्हणदेवराज्ये तत्पुत्रराजश्रीजयतसीहदेवो
(2) विजयी त—त्तत्पादपद्मोपजीविनमहामात्यश्रीवाल्हणप्रभृतिपंचकुलेन म्हं० मूमदेवसुतराजदेवेन देवश्रीप-
(3) हावीरमदपद १ पाइप्रक्षीमध्यात् । बहुभिर्वसुधा भुक्ता राजभिः सगरादिभि यस्य यस्य जदा दत्तं तस्य तस्य तदा
(4) फलं।

(४२५)

(1) ॥ ई० ॥ संवत् १२५९ वर्षे वैशाख सुदि १० सोमदिने नड्डलदेवे वायसीणग्रामे महाराजश्री सामंतसिंहदेवकल्याणविजयराज्ये एवं काले वर्तमाने सोलं० षाभट पु० रजर सोलं०
(2) मागदेव पु० आंगद मंडलिक सोलं० सीमाल पु० कुंता धारा सोलं० माला पु० मोहण त्रिभुवण पदा

सो० हरपाल सो० धूमण पटीयायत वणिग् सीहा सर्वसोलंकीसमुदायेन वाघसीणग्रामीय अर-

(3) हट अरहट प्रति गोधूम से ४ ढींवडा प्रति गोधूम सेई २ तथा धूलियाग्रामे सो० नयणसीह पु० जय-तमाल सो० मंडलिक अरहट प्रति गोधूम सेई ४ ढींवडा प्रति गोधूम सेई २ सेतिका २

(4) श्रीशांतिनाथदेवस्य यात्रामहोत्सवनिमत्तं दत्ता ॥ एतद् आदानं सोलंकीसमुदायः दातव्यं पालनीयं च। आ-चंद्रार्कं ॥ यस्य यस्य यदा भूमी तस्य तस्य तद फलं ॥ मंगलं भवतु ॥

(४२६)

(1) सं० १३(२)०० वरषे जठ सुदि १० सोमे अद्येह चं-
(2) द्रावत्यां महाराजाधिराज श्रीआल्हण-
(3) सिंहदेव कल्याणविजयराज्ये तन्नि-
(4) युक्तमुद्रायां महं श्रीपेताप्रभृति पं-
(5) चकुलं शासनमभिलिख्यते यथा
(6) महं श्रीपेताकेन - - नानरूलागर
(7) ग्रामे - - - - - - - श्रीपार्श्वनाथ-
(8) देवस्य त्रो ....
(9) - - - रहिता ....
(10) एतं ॥ आचंद्रार्क - - - - यस्य

(11) यस्य यदा भूमी तस्य तस्य तदा फलं ॥

(12) साखि राउळ० म्रा अळिणव म्रा दउव

(13) म्रा जव – सोहण – – – – वणदेसणा-

(14) ··· ··············· फरहा ···॥

(४२७)

(1) श्रीभिल्लमालनिर्यातः प्राग्वाटः वणिजां वरः। श्रीपतिरिव लक्ष्मीयुग्गोलच्छी राजपूजितः ॥ आकरो गुण रत्नानां बन्धुपद्मदिवाकरः। जज्जुकस्तस्य पुत्रः स्यात् नम्मरामौ ततोऽपरौ ॥ जज्जुसुतगुणाढयेन वामनेन भवाब्धयम् ॥

(2) दृष्ट्वा चक्रे गृहं जैनं शुवत्यै विश्वमनोहरम् ॥ सम्वत् १०९१।

(४२८)

(1) ओं ॥ संवत् १२५१ आषाढवदि ५ गुरौ श्रीनाणकीयगच्छे ऊथण सदधिष्ठाने। श्रीपार्श्वनाथचैत्ये ॥ धनेश्वरस्य पुत्रेण देवधरेण

(2) श्रीमता।
संयुक्तेन यशोभट आल्हा पाल्हा सहोदरैः ॥
यशोभटस्य पुत्रेण सार्द्धं यसधरेण भा (च)।
पुत्रपौत्रादियुक्तेन धर्महेतुमहामनाः ॥

(3) भगिनी धरमत्याख्या भर्तृश्चैव यशोभटः ।
कारितं श्रेयसे ताभ्यां रम्यैदस्तुंगमंडपम् ॥

(४२९)

(1) ओं ॥ सं० १२४१ वैशाखसुदि ७ अद्येह श्रीकेल्हण-
देवरा-
(2) ज्ये तस्यात्मजश्रीमोहलदेवस्वभुज्यमानपंपाणक-
(3) पद्रचैत्ये श्रीमहावीरदेववर्षगतिनिमित्तं पना-
(4) यिय भं॰ यदुवीर गुणधरेन मांडव्यपुरीय मंड-
(5) पिकायां दानमध्यात् द्रं० ॥ मासं प्रति दातव्या
(6) चंद्रार्क यावत् ॥ बहुभिर्वसुधा भुक्ता राजभिः
(7) सगरादिभिः । यस्य यस्य यदा भूमि तस्य तस्य
(8) तदा फलं ॥ स्वदत्तं परदत्तं वा देवानां जो हरेद्
(9) धनं । षष्टिवर्षसहस्राणि नरके स कृमिर्भवेत् ॥

(४३०)

ओं ॥ श्रीवर्द्धमानविभुरच्युतशारदेन्दु-
दोंपानुपम(ग)विमुखः सुभगः शुभाभिः ।
आढ्यं भविष्णुरमलाभिरसौ कलाभिः
संतापमतंयतु कौमुदमातनोतु ॥ १ ॥
श्रीमति धारावर्षे विक्रमतर्पे प्रमारकुलहर्षे ।
अष्टादशशतदेशोत्तंसे चंद्रावतीहंसे ॥ २ ॥

श्रीमत्केल्ह(*)णमंडलपतितनयायां नयैकशालिन्यां।
तत्पट्टमणयिन्यां शृंगारपदोपपददेव्यां ॥ ३ ॥

एतद्ग्रामप्रभवर्वैभवभृति तत्प्रदत्तसाचिव्ये।
सकलकलाकुलकुशले शुभंधिनि नागदे सचिवे ॥ ४ ॥

दिः (द्विः) स्मरशरदिनकरमितवर्षे शुचिशस्यसंपदुत्कर्षे।
दुंदुभिनामनि धामनि(*)विटपपल्लवितधर्मधियां ॥ ५ ॥

एतत्पट्टकचतुष्किकाविरचितश्रीमंडपोद्धारतः
पुण्यं पण्यमगण्यमाकलयति श्रीवीरगोष्ठीजनः।
मन्ये किंतु चतुष्किकाद्वयमिदं दत्ताभिमुख्यस्थिति-
स्थेयस्तत्कलिमोहभूपयुगली भित्वात्पश्रद्वयीं ॥ ६ ॥

इंदुः कुंदसितैः करैः पुलकयत्याकाशः(*)वल्लीं मृदु-
र्यावज्ञानुरसौ तनोति परितोष्याशाः प्रकाशोज्ज्वलाः
तावद्धार्मिकधर्मकर्मरभसप्रारब्धकल्याणिक-
स्तोत्रापुच्छवगीतवाद्यविधिभिः जीयाश्चिकं सर्वतः ॥७॥

राज्ञा शृंगारदेव्यात्र वाटिका भूमिरद्भुता।
दत्ता श्रीवीरपूजार्थं शास्वतः श्रेयसः श्रिये ॥ ८ ॥

साक्षिता दा(*)णिकः साक्षात्मेक्षा दाक्ष्यवृहस्पतिः।
अत्राभूमीरदो वर्म्मा सौधधारेशु कर्म्मसु ॥ ९ ॥ छ ॥

पूज्यपरमाराध्यतपश्रीतिलकप्रभसूरीणां कृतिरियं ॥ छ ॥
संवत १२५५ आसोयसुदि ७ बुधवारे सकलगोष्ठि-
कलोकः त्रिकोद्धारं स्वश्रेयसे कारितवानिति ॥ छ ॥

(४३१)

॥ ई० ॥ संवत् १६११ वर्षे बृहत्खरतरगच्छे श्रीजिनमाणिक्यसूरिविजयराज्ये ॥ श्रीमालज्ञातीय पापड़गोत्रे । ठाकुर रावण तत्पुत्र उणगढमल्ल तद्भार्या नमणी । तत्पुत्र जीवराजेन श्रीपार्श्वनाथपरिग्रह कारापितं । गउ धर्मसुंदरगहिमां ।(?)

(४३२)

संवत् १५६९ वर्षे माघशुदि १३ दिने स्तंभतीर्थवासी ऊकेशज्ञातीय सा० पातल भा० पातलदे पुत्र सा० जइता भार्या फते पुत्र सा० सीहा सहिजा भा० पुरी पुत्री सापा [पु०] दलिक भा० कमलापुत्र सा० जीराकेन सा० पुनी पितृव्य सा० सोपा हापा विजा कुटंबयुतेन . पितृवचनात् स्वसंतानश्रेयोर्थं श्रीसुमतिनाथबिंब कारितं प्रति० तपागच्छे श्रीसोमसुंदरसूरिसंताने श्रीसुमतिसाधुसूरिपट्टे श्रीहेमविमलसूरिभिः महोपाध्यायश्रीअनंतहंसगणि प्र० परिवारपरिवृतैः ।

(४३३)

॥ सं० १५०७ वर्षे फा० व० ३ बुधे ओशवंशे वहरा हीरा भा० हीरादे पु० व० पेता भा० पेतलदे पु० व० हिमवि पितृश्रेयसे श्रीशांतिनाथबिंबं कारितं श्रीखरतरगच्छे श्रीजिनभद्रसूरि श्रीजिनसागरसूरिभिः प्रतिष्ठिता ।

(४३४)

(1) संवत् १६७७ ज्येष्ठ वदि ५ गुरुवारे पातसाहिश्रीजहां-

गीर विजयिराज्ये साहिशाहा साहिजहाँराज्ये। ओसवालज्ञातीय गणधरचोपडागोत्रीय सं० नगा भार्या नयणादे

(2) पुत्र संग्राम भा० सोली पु० माला भा० मालणदे पु० देवा भा० देवलदे पु० कचरा भा० कउडिमदे चतुरंगदे पु० अमरसी भा० अमरादे पुत्ररत्न संघाग्रणी-अर्बुदाचलविमलाचल-

(3) संघपतितिलककारितयुगप्रधानश्रीजिनसिंहसूरिपट्टप्रभाकर भट्टारक श्रीजिनराजसूरिपदनंदिमहोत्सवविविधधर्म्मकर्तव्यविधायक सं. आसकरणेन पितृव्य चांपसी भ्रातृ अमीपाल

(4) कपूरचंद स्वभार्या अजाइबदे पु० ऋषीदास सूरदास भ्रातृव्य गरीबदासादिसारपरिवारेण श्रेयोर्थं स्वयंकारित धम्माणीमयविहारशृंगारकश्रीशांतिनाथबिंबं कारितं प्रतिष्ठितं श्रीमहावीरदेवा-

(5) वच्छिन्नपरंपरायातश्रीबृहत्खरतरगच्छाधिपश्रीजिनभद्रसूरिसंतानीयप्रतिबोधितसाहि श्रीमदकब्बरप्रदत्तयुगप्रधानपदवीधर श्रीजिनचंद्रसूरिविहितकठिनकाश्मीरविहार वारसिंदूरगज्जणादि-

(6) [वि]विध देशामारि प्रवर्तक जहांगीरसाहिप्रदत्त युगप्रधानपदधारक श्रीजिनसिंहसूरिपट्टोत्तंसलब्ध श्रीअंबिकावरप्रतिष्ठितश्रीशत्रुंजयाष्टमोद्धारप्रदर्शितभाग्यमध्यप्रतिष्ठित श्रीपार्श्वप्रतिमापे(पी)-

(10) युगवर्पणप्रभाववोहित्थवंशमंडनधर्म्मसीधारलदेनंदनभट्टा-
रक चक्रचक्रवर्तीश्रीजिनसूरिदिनकरैः ॥ आचार्य श्री-
जिनसागरसूरिप्रभृतियतिराजैः ॥ सूत्रधारसुजा ।

(४३५)

(१) संवत् १६६९ वर्षे माहसुदि ५ शुक्रवासरे महाराजाधि-
राज महाराज श्रीसूर्यसिंहविजयराज्ये उपकेशि-

(२) ज्ञातीय लोढागोत्रे सं० टाहा तत्पुत्र सं० रायमल्ल भा०
रंगादे तत्पुत्र सं० लाघाकेन भा० लाडिमदे पुत्र वल-
पालसहितेन श्रीपार्श्वनाथबिंबं कारितं प्रतिष्ठितं श्रीख-
श्रीबृहत्खरतरगच्छे श्रीआद्यपक्षीयश्री-

(३) जिनसिंहसूरितत्पट्टोदयाद्रिमार्तंडश्रीजिनचंद्रसूरिभिः ।
शुभं भवतु ॥

(४३६)

(१) सं० १६८७ व० ज्येष्ठसुदि १३ गुरौ ।

(२) सं० जसवंत भा० जसवंतदे पु० अचलदासेन
श्रीविजयचिंतामणिपार्श्वनाथबिंबं-

(३) का० प्र० तपाश्रीविजयदेवसूरिभिः ।

(४३७)

(१) संवत् १६८४ वर्षे माघसुदि १० सोमे संघ० [illegible]
भा० मीरादे तत्पुत्र संघवी ज-

(२) संवत भा० असवंतदे तत्पुत्र सं० अचलदास अधि-
राज सं० शामकरण कारितं प्रतिष्ठितं तपागच्छे भ-
(३) ट्टारिक श्रीद् विजयदेवसूरिभिः।

(४३८)

(1) संवत् १६७७ वर्षे अक्षयतृतीयादिने शनि
(2) रोहिणीयोगे मेदतानगरवास्तव्य सा० लाषा भा०
सरूपदे नाम्न्या श्रीमुनिसुव्रतबिंबं कारितं
(3) प्रतिष्ठितं भट्टारक श्रीविजयसेनसूरीश्वरपट्टप्रभाकर जिहां-
गीर महातपाबिरुदविख्यात
(4) युगप्रधानसमानसकलसुविहितसूरिशृंगारभट्टारक
श्रीविजयदेवसूरिराजेंद्रैः॥

(४३९)

(1) सं० १६७७ ज्येष्ठवदि ५ गुरौ ओसवालज्ञातीय गण-
धरचोपड़ागोत्रीय सं० जग्गाभार्या नयणादे पुत्र
संग्राम भार्या ठोली पु० माला भार्या मालहणदे पु०
देका भा० देवलदे पु० कचरा भार्या
(2) कउड़मदे चतुरंगदे पुत्र अमरसी भार्या अमरादे पुत्र-
रत्नेन श्रीअर्बुदाचल श्रीविमलाचलादिप्रधानतीर्थयात्रा-
दिसद्धर्मकर्मकरणसम्प्राप्तसंघपतितिलकेन श्रीआसकरणेन
पितृव्य चांपसी भ्रातृ
(3) अमीपाल कपूरचंद स्वपुत्र ऋषभदास सूरदास प्रा-

तृव्य गरीबदास प्रमुख सश्रीकपरिवारेण सं० रूपजी-
कारितशत्रुंजयाष्टमोद्धारमध्यस्वयंकारितप्रवरविहारशृं-
गारहारश्रीआदिश्वरबिंबं कारितं

(4) पितामहवचनेन प्रपितामहपुत्र मेघा कोझा रतना प्रमुख
पूर्वजनाम्ना प्रतिष्ठितं श्रीबृहत्खरतरगच्छाधीशसाधु-
पद्धधारक प्रतिबोधितसाहिश्रीमदकब्बरप्रदत्तयुगप्रधा-
नपदधारक श्रीजिनचंद्रसूरि

(5) जहांगीरसाहिप्रदत्तयुगप्रधानपदधारक श्रीजिनसिंहसू-
रिपट्टपूर्वाचलसहस्रकरावतारप्रतिष्ठितश्रीशत्रुंजयाष्टमो-
द्धारश्रीभाणवटनगरश्रीशांतिनाथादिबिंबप्रतिष्ठासमय-
निर्ज्झररत्सुधारसश्रीपार्श्वप्रति-

(6) हारसकलभट्टारकचक्रचक्रवर्तिश्रीजिनराजसूरिशिरःशृं-
गारसारमुकुटोपमानप्रधानैः ॥

(४४०)

(1) संवत् १६७७ वर्षे वैशाखमासे अक्षयतृतीया दिवसे
श्रीमेडतावास्तव्य उ० ज्ञा० समदडियागोत्रीय

(2) सा० माना भा० महिमादे पुत्र सा० रामाकेन भ्रातृ
रायसंग भा० केसरदे पुत्र जइतसी लषमीदास प्रमुख-
कुटंब-

(3) युतेन श्रीमुनिसुव्रतबिंबं का० प्र० तपागच्छे भट्टारक-
श्री पं० श्रीविजयसेनसूरिपट्टालंकार भ० श्रीविजयदे-
वसूरिभिः ।

(४४१)

सं० १६५३ वर्षे वै० सु० ४ बुधे श्रीशांतिनाथबिंबं गादहीआगोत्रे सं० सुरताण भा० हर्षमदे पु० सं० हांसा भा० लाडमदे पु० पदमसी कारितं प्रतिष्ठितं श्रीतपागच्छे श्रीहीरविजयसूरिपट्टे श्रीविजयसेनसूरिभिः ॥ पं० विनयसुंदरगणिः प्रणमति ॥ श्रीरस्तु ॥

(४४२)

॥ ई० ॥ संवत् १६८६ वर्षे वैशा० सु० ८ महाराजश्रीगजसिंहविजयराज्ये श्रीमेड़तानगरवास्तव्य ओसवालज्ञातीय सूराणागोत्रे बाई पूरीनाम्न्या पु० सकर्मणादिसपरिवारया श्रीसुमतिनाथबिंबं कारितं प्रतिष्ठितं तपागच्छाधिराजभट्टारकश्रीविजयदेवसूरिभिः स्वपदप्रतिष्ठिताचार्यश्रीश्रीविजयसिंहसूरिप्रमुखपरिकरपरि करितैः ॥

(४४३)

(1) प्र० भट्टारकप्रभु श्रीजिनराजसूरिभिः ।

(2) संवत् १६७७ ज्येष्ठवदि ५ गुरौ श्रीओसवाल ज्ञातीय गणधरचोपड़ागोत्रीय सं० कचरा भार्या कउडिमदे चतुरंगदे

(3) पुत्र सं० अमरसी भा० अमरादे पुत्र रत्न(त्न) सं० अमीपालेन पितृव्य चांपसी वृद्धभ्रातृ सं० आसकरण लघुभ्रातृ कपूरचंद स्वभार्या

(4) अपूरवदे पु० गरीबदासादिपरिवारेण श्रीअजितनाथ- बिंबं का० प्र० बृ० खरतरगच्छाधीश्वरश्रीजिनराजसू- रिसूरिचक्रवर्ति-

(5) पट्टप्रभाकरैः । श्रीअकब्बरसाहिप्रदत्तयुगप्रधानपदप्रवरैः प्रतिवर्षाषाढी-

(6) याष्टाहिकादिषाण्मासिकामारिप्रवर्तकैः । श्रीपंत(?)तीर्थो- दधिमीनादिजीवरक्षकैः । श्रीशत्रुं-

(7) जयादितीर्थकरमोचकैः । सर्व्वत्र गोरक्षाकारकैः पंचन- दीपीरसाधकैः । युगप्रधानश्रीजिनचंद्रसूरिभिः ।

(8) आचार्यश्रीजिनसिंहसूरि श्रीसमयराजोपाध्याय वा० हंसप्रमोद वा० समयसुंदर वा० पुण्यप्रधानादिसाधु युतैः ॥

---

(४४४)

ॐ ॥ संवत् १२२१ मार्गसिर सुदि ६ श्रीकलवर्द्धिकायां देवाधिदेवश्रीपार्श्वनाथचैत्ये श्रीप्राग्वाटवंशीय रोपिमुणि श्रे० दुसाढाभ्यां आत्मश्रेयोर्थं श्रीचित्रकूटीयसिलफटसहितं चंद्रको प्रदत्तः शुभं भूयात्

(४४५)

ॐ० ॥ चंग्ये नरवरे येन श्रीसद्धर्मप्रकाशिते ।
कंदर्पो मंदरं लक्ष्म्याः कारितः गंधवारकः ॥ १ ॥
प्रजवरिस्थीशीतचैत्यं येन निर्मापितः ।
श्रीदेवराजकाः कृपानाथपुंविननिर्विपराणि ॥ २ ॥

श्रेष्ठी श्रीमुनिचंद्राख्यः श्रीफलवर्द्धिकापुरे ।
उद्यानपट्टे श्रीपार्श्वचैत्येऽचीकरदद्भुतं ॥ ३ ॥

कच्छान्तर्गतखाखरग्रामस्थलेखः ।

(४४६)

व्याकरणकाव्यसाहित्यनाटकसङ्गीतज्योतिषछन्दोऽलङ्-
कारकर्कशतर्कशास्त्रजैनचिन्तामणिप्रचण्डखण्डनमीमांसास्मृतिपुराण-
दिश्रुतिपद्धतिषट्त्रिंशत्सहस्राधिक ६ लक्षमितश्रीजैनागमप्रमुखस्व-
रसिद्धान्तगणितजातप्रधानचीपादिषड्दर्शनीग्रन्थपरिचयदेति ज्ञानचा-
तुरीदलितदुर्वादिजनोन्मादैः ब्राह्मीयावनीयादिलिपीपिच्छालिपी-
विचित्रचित्रकलापटोज्ज्वालनाच्चापिवीर्यमानविशिष्टशिष्टचेतश्चम-
त्कारकारिशृङ्गारादिरससम्मसचित्रायमन्दकाराव्दकृतगुरेन्द्रभा-
वापरिणतभव्यनव्यकाव्यषट्त्रिंशद्रागिणीगणोपनीतपरमभास्वराग-
साधुर्यधोरानुजनामृतपीतगीतरासप्रबन्धनानाछन्दःमाल्यमहापुरु-
षचरित्रप्रमाणग्रन्थवृत्त्यादिकरणयोक्तागमस्याप्रणीविविधग्रन्थग्रथ-
नेन नैकश्लोकनतसदृक्षप्रकरणादिलब्धवणी.मतादेः श्रोतृप्रवणामृत-
धारणानुकारिसर्वरागपरिणतिमनोहारिगुम्फनादैः स्पष्टाष्टावधानप्र-
शतावधानकोष्टकपूरणादिप्राविदल्यानुरञ्जितमहाराष्ट्रकौद्दरूपणेश्रीगु-
र्जरश्वादि-महाराजधीरायराज-श्रीखानखाना श्रीनवरङ्गखानप्र-
मुखयवनभूपदत्तश्रीवामरिमपूतवन्दिपोसादिसुकृतसमर्जितयश.म-
हादेः पं० श्रीविवेकहर्षगणिप्रसादैरुपदुरुपादैः सासदूपादश्चैस्वेपावेच

श्रीपरमगुरूणामादेशप्रसादं महाराजश्रीभारमल्लजिदाग्रहानुगावि-
नमासाद्य श्रीभक्तामरादिस्तुतिभक्तिप्रसन्नीभूतश्रीऋषभदेवोपासक-
सुराविशेषाज्ञया प्रथमविहारं श्रीकच्छदेशेऽप्रचक्रे तत्र सं०
१६५६ वर्षे श्रीभुजनगरे आद्यं चतुर्मासकं द्वितीयं च राय-
पुरबन्दिरे तदा च श्रीकच्छप्रच्छुकाण्ठापाश्चिमपञ्चालवागडजेसलमे-
ण्डलाद्यनेकदेशाधीशैर्महाराज श्रीखेङ्गारजी पट्टालङ्करणैर्व्याकर-
णकाव्यादिपरिज्ञानतथाविधैश्वर्यस्थैर्यधैर्यादिगुणाप्रहस्तितसरस्वती-
महानरस्थानाविरोधत्याजकैर्यादववंशभास्करमहाराजश्रीभारमल्ल-
जीराजाधिराजैः[विज्ञप्ताः] श्रीगुरवस्ततस्तदिच्छापूर्वकं संजातवि-
श्वासः । काव्यव्याकरणादिगोष्ठ्या स्पष्टाष्टावधानादिचमत्कारा-
दिहृदयगुणदर्शनेन च रञ्जिते राजेन्द्रैः श्रीगुरूणां स्वदेशे गो-
वामारिप्रसादश्चक्रे ।

तदुपदिष्टैर्यथा सर्वदा हि गवामारिः पर्यूषणाष्टाह्निकाश्रमीगु-
नवदिनेषु तथा भाद्रपदे सर्वैकादशीरविवारदर्शेषु च तथा महारा-
जजन्मदिने राज्यदिने गवां जीवामारिरिति सार्वदिकी सार्वत्रिकी
घोषणा चक्रे। तदनु चैकदा महाराजैः पाउलिश्रीपमानन्दोत्स-
सिताशेषवरविभवैः तच्छिक्षाकरणपूर्वकं श्रीगुरुभिः कारिता श्री-
गुरुभ्यां नवलक्षगणितलक्षस्याधिकारिसिद्धान्तानुयुक्तिमाकर्ण्य कुरो-
राजा मयवादेश्वरानि ७ रनूद्राद्दिनानि श्रीगुरुभ्यः प्रसादीकृता-
न्यपि स्व वनिराज्य च पराजितस्य नाटकरावनीतिवाग्नु-
भीराज इह सम्यक् न्यायमार्गं प्रवर्तितवान् । किञ्च द्विगुणदण्ड-
दुग्धनाद् ।

यतः ।

यैर्जिग्ये मलकापुरे त्रिनदिपुर्मूलाभिधानो मुनिः
श्रीमज्जैनमतं यदन्नुतिपदं नीतं प्रतिष्ठानके ।
भट्टानां शतशोऽपीयैस्तु मिलितानूहीप्ययुक्तिर्जिता
यैर्मानं क्षपितः स वोरिदपुरे वादीश्वरो देवजी ॥ १ ॥
जैनन्यायगिरा विवादपटवीमारोप्य निर्घाटितो
प्राचीदिग्गजजालणापुरवरे दिगम्बराचार्यराट् ।
श्रीमद्रामनरेन्द्रसंसदि किलाऽस्माराभवादीश्वरः
कस्तेषां च विवेकहर्षसुधियामग्रे धराचन्द्रकः ॥ २ ॥
किं चास्मद्गुरुवक्त्रनिर्गतमहाशास्त्रामृताब्धौ रतः
सर्वप्रामितमान्यतामयदभे श्रीमज्जगादिप्रभोः ।
तद्भक्तये भुजपत्तने व्यरचयत् श्रीभारमल्लप्रभुः
श्रीमद्रायविहारनाम जिनपप्रासादमत्यद्भुतम् ॥ ३ ॥

अथ च सं० १६५६ वर्षे श्रीकच्छदेशान्तर्जेसलामण्डले विहरद्भिः श्रीगुरुभिः प्रबलधनधान्याभिरामं श्रीखाखरग्रामं प्रतिबोध्य सम्यग् धर्मक्षेत्रं चक्रे यत्रार्थीशो महाराजश्रीभारमल्लजी भ्राता कुंअरश्रीपञ्चायणजी प्रमदप्रबलपराक्रमाक्रान्तदिक्चक्रक्षत्रबन्धुप्रतापतेजा यस्य पट्टराज्ञी पुण्याम्बाइप्रभृति तनूजाः कुं० दुजाजी-हाजाजी-भीमजी-देसरजी-देवोजी-कमोजी-नामानो रिपुगजघटाकेशरिणस्तत्र च शतशः श्रीओशवालगृहाणि सम्यग् जिनधर्मे प्रतिबोध्य सर्वश्राद्धसामाचारीशिक्षणेन च परमश्राद्धीकृतानि तत्र च ग्रामग्रामणी भद्रकत्वदानशूरत्वादिगुणोपार्जितयशःप्रसरकर्पूरपूरसुरभीकृतब्रह्माण्डभाण्डः शा० वयरसिंहः सकुटुम्बः श्रीगुरुणा तथा प्रतिबोधितो यथा तेन षट्टर शा० शिवापेथाप्रमुखविशमवहितेन नव्योपाश्रयः श्रीतपागणधर्मराजधा-

नीव चक्रे तथा श्रीगुरूपदेशेनैव गुर्जरधरित्र्याः शिलातक्षकाना-
कार्ये श्रीसम्भवनाथप्रतिमा कारिता । शा० वयरसिकेन तत्पुत्रेण
शा० सायरनाम्ना मूलनायकश्रीआदिनाथप्रतिमा २ शा० वीरा-
रूयेन २ श्रीविमलनाथप्रतिमा च कारिता । तत्प्रतिष्ठा तु शा०
वयरसिकेनैव सं० १६५७ वर्षे माघसित १० सोमे श्रीतपागच्छ-
नायक भट्टारकश्रीविजयसेनसूरिपरमगुरूणामादेशादस्मद्गुरुश्रीवि-
वेकहर्षगणिकरेणैव कारिता तदनन्तरमेव प्रासादोऽप्यस्मद्गुरूपदे-
शेनैव फाल्गुनासित १० सुमुहूर्ते उवएसगच्छे भट्टारक श्रीकक-
सूरिबोधितश्रीआणन्दकुशलश्राद्धेन ओशवालज्ञातीयपारिषिगोत्रे
शा० वीरा पुत्र दाहा पुत्र जेठा पुत्र शा० लाखणपुत्ररत्नेन शा०
वयरसिकेन पुत्र शा० रणवीर शा० सायर शा० महिकरण प्रमुख
उमा-रामा-पुरी पौत्र शा० मालदेव शा० राजा, खेतल, खेमराज,
वणवीर, दीदा वीराप्रमुखकुटुम्बयुतेन प्रारेभे । तत्र साहाय्यका-
रिणौ घट्टरगोत्रीयौ पौर्णमीयककुलगुरुभट्टारकश्रीनिधाधारौ
शा० कल्याणयुत शा० नागीआ शा० मेरगानामानौ सहोदरौ पुनः
शा० पाघा शा० महिपालाप्रमुखप्रसादात् कुटुम्बयुतौ प्रसादोऽयं
श्रीशत्रुंजयावतारारूयः सं० १६५७ वर्षे फा० कृ० १० दिने
प्रारब्धः । सं० १६५९ वर्षे फा० शु० १० दिनेऽत्र सिद्धिपदवी-
मारोह । आनन्दाय कच्छमण्डनश्रीखाखरिनगरसद्रूपे श्रेयश्च सं०
१६५८ वर्षे फा० सुद १० दिने पं० श्रीविवेकहर्षगणिभिर्विवे-
चनीयविहारोऽयं प्रतिष्ठितः । प्रशस्तिरियं विद्याहर्षगणिभिर्लि-
खिता संवतो वैक्रम. ।

स्तंभनपुरस्थलेखाः।

(४४७)

ओं अर्हं॥ संवत् १३६६ वर्षे प्रतापाक्रान्तभूतलश्रीअल्लावदीन सुरत्राणप्रतिशरीरश्रीअल्पखानविजयराज्ये श्रीस्तम्भतीर्थे श्रीसु-धर्मस्वामिसंतानसंभोजमणिसुविहितचूडामणिप्रभुश्रीजिनेश्वरसू-रिपट्टालङ्कारप्रभुश्रीजिनप्रबोधसूरिशिष्यचूडामणियुगप्रधानप्रभुश्री-जिनचन्द्रसूरिसुगुरूपदेशेन उकेशवंशीयसाहजिनदेव साहसहदेवकु-लमण्डनस्य श्रीजेसलमेरौ श्रीपार्श्वनाथविधिचैत्यालयसौवर्ण-शिखरप्रासादस्य साहकेसवस्य पुत्ररत्नेन श्रीस्तम्भतीर्थे विधापितस-कलस्वपरपक्षचमत्कारिनानाविधमार्गणलोकदारिद्र्यमुद्रापहा-रिगुणरत्नाकरस्य सुगुरुगुरुतरपुरप्रवेशकमहोत्सवेन संपादितश्रीशत्रुं-जयोज्जयन्तमहातीर्थयात्रासमुपार्जितपुण्यप्राग्भारेण श्रीवसन्तसंघ-पितृजोहडिकाद्वारश्रीशान्तिनाथविधिचैत्यालय श्रीश्रावकपौष-धशालाकारापणोपार्जितपुण्यप्रसरयशःसंभारेण भ्रातृसाहराजदेव साह-बोहिथ साहजेहड साहपासपति साहगुणधर पुत्ररत्न साह जयन्त साहजयधर साहआसधण साहरत्नसिंह प्रमुखपरिवारसारेण श्रीज-नशासनप्रभावकेण सकलसाधर्मिकवात्सल्येन साहजेसलसुश्रावकेण कोटडिकाकारापनपूर्वं श्रीश्रावकपौषधशालासहितः समस्तविधि-धर्मश्रीविधिसाधवः श्रीअजितनाथादिदेवविधिचैत्यालयः कारित आचन्द्रार्कं यावन्नन्दतात्॥ शुभमस्तु॥ श्रीर्भूयात् श्रमणसंघस्य। श्री॥

(४४८)

॥ ई० ॥ अर्ह ॥

श्रेयांसि प्रतनोतु वः प्रतिदिनं श्रीनाभिजन्मा जिनो
यस्यांकस्थलसीम्नि केशपटली भिन्नेंद्रनीलप्रभा ।
सोत्कंठं परिरंभसंभ्रमजुषः साम्राज्यलक्ष्म्या · · · · · ·
· · · · · · · विटं(*)कंकणकिणश्रेणीव संभाव्यते ॥ १ ॥
सेव्यात्पार्श्वविभुर्नतौ फणिपतेः सप्तास्य चूडामणि-
संक्रान्तः किल योऽष्टमूर्तिरजनि स्पष्टाष्टकर्मच्छिदे ।
यद्भक्तं दशदिग्जनव्रजमभित्रातुं तथा(*) सेवितुं
यं यत्पादनखाविशत्तनुरभूदेकादशांशोऽपि सः ॥ २ ॥
त्रैलोक्यालयसप्तनिर्भयभयप्रध्वंसलीलाजय-
स्तम्भा दुस्तरसप्तदुर्गतिपुरद्वारावरोधार्गलाः ।
प्रीतिप्रोक्षितस(*)प्ततत्त्वविटपिप्रोद्गतरत्नाङ्कुराः
शीर्षे सप्तभुजङ्गपुङ्गवफणाः पार्श्वप्रभोः पान्तु वः ॥ ३ ॥
लोकालोकलसद्विचारविदुरा विस्पष्टनिःश्रेयस-
द्वारः सारगुणालयस्त्रिभुवनस्तुत्याङ्घ्रिपङ्केरुहः ।
श(*)श्वद्विश्वजनीनधर्मविभवो विस्तीर्णकल्याणभा
आद्योऽन्येऽपि मुदं जनस्य ददतां श्रीतीर्थराजः सदा ॥ ४ ॥
दैत्यारिर्नियतावतारनिरतस्तत्रापि कालं मितं
त्रातार्केन्दु भवान्ववाय(*)पुरुषास्तेऽपि त्रुटत्पौरुषाः ।
कः कर्ता दितिसूनुसूदनमिति ध्यातुर्विधातुः पुरा
सन्ध्याम्भश्चुलुकाद्भटो भवदसिं दैत्यैः समं कम्पयन् ॥ ५ ॥
चौलुक्यादमुतः समुद्ररसनोद्धारैकधौरेयता-
दुद(*)र्पादुदभूद्दुर्दंचरभयश्चौलुक्यनामान्वयः ।

[illegible]

[illegible]

नित्यं दैत्यजयोपमेन नृपतः प्राणप्रियाङ्कपः ।
इत्यादि गुणसद्म रुचैर्दनुजजनुर्निर्दारणैर्दारुणै-
र्दुम्पत्यत्र(*)मुनोऽस्य वीरधवलो भारं बभार क्षितेः ॥६॥
श्रीरेवा नन्दनीलोत्पलदलपटली कलिता केलिशय्या
शृङ्गैराडुम्बरश्रीर्निरिन्योरपुरनमेणिणो भूपतिः ।
वीरत्वे दशिरोपोत्य(*)पतिलयकृते कज्जलश्यामलेखा(सा)
राज्ञो हारिन्करस्थाः स्फुरदसिलतरी यस्य रेजेऽसियष्टिः ॥७॥
[illegible]
[illegible] (*)
[illegible]
[illegible] ॥८॥
[illegible] ।
[illegible] (*) [illegible] ॥९॥
[illegible] ।
[illegible] ॥१०॥
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

(४४९)

(1) .... । .... तो जातं विघ्नवि-
ध्वंसदैवतं ॥ १ ॥ प्रठदलकमठेन ग्रावसङ्घातमुक्तं मश-
मकुलिशवदेः

(2) ....
धियं वः ॥ २ ॥ औदासिन्येन येनेह विजितारातिवा-
हिनी । पार्श्वनाथजिनं नौमि कौमारं मारसंस्तुतम् ॥३॥

(3) ....
दिनोदयं स चक्रे गुरुगगनाभ्युदितः सहस्रकीर्त्तिः ॥४॥
संवत् ११६५ वर्षे ज्येष्ठ वदि ७ सोमे सजय(ति)

(4) .... पाति जगन्ति॥५॥
दिव्ये गुर्ज्जरमण्डले ऽतिविपुले वंशोऽतिदीप्तद्युतिश्चौलुक्यो
विदितः परैरकलितः श्वेतातपत्रोज्ज्वलः॥ क्ष्मा

(5) .... सागतोनिजभुजो-
पार्ज्यां च राज्यश्रियम् ॥ ६ ॥ श्रीमान् लूणिगदेव एव
विजयिद्रम्मप्रसादोदितस्तस्माद्विरसैकवीरधवलः पुत्रः
प्रजापालकः

(6) .... जयी येनापीत्रमुदस्य
कन्दमिव तं कीर्तेः पुना रोपितं ॥ ७ ॥ रिपुमल्लममर्दी यः
प्रतापमह्न ईरितः॥ तत्सूनुरर्ज्जुनो राजा राज्येऽजन्यर्ज्जु-
नो परः ॥ ८ ॥ ऊ

(7) .... कि विजयी परेषां । तन्नन्द-
नोऽनिन्दितकीर्त्तिरस्ति ज्येष्ठोऽपि रामः किमु कामदेवः

॥ ९ ॥ उभौ धुरं धारयतः प्रजानां पितुः पदस्यास्य च धुर्यकल्पौ । कल्पद्रुमौ

(8) . . . . णौभुवि रामकृष्णौ ॥ १० ॥ श्रीस्तम्भतीर्थं तिलकं पुराणां स्तम्भं जयश्रीमहितं महद्भिः । आस्ते पुरं मोढिममोढवंशे सुभूषिते भूपतिवर्णनीये ॥ ११ ॥ निदर्शनं साधुसुसत्यसन्धौ वं

(9) · · · · · · · · कीर्तिरामः । खलारुयया यो विदितो महर्द्धिर्वृद्धिं गतो धर्म्मधनी विनीतः ॥ १२ ॥ रूपलक्षणसौभाग्यधर्म्मदाननिदर्शनं जाता या मोढनारीषु सातोऽस्य यादृशा · · · ॥ १३ ॥ सं · · ·

(10) · · · · देशात्साध्वी ह्यकार्षीज्जिनपार्श्वचैत्यं यन्मण्डलं नागपतेः फणाग्ररत्नं नु किं पुण्यममूर्त्तमस्याः ॥ १४ ॥ अविकलगुणलक्ष्मीर्विकलः सूनुरासः समभवदिह पुण्यः शीलसत्या स

(11) · · · · · · · · कुमुदयस्य द्योतयोर्येन चेक्र रविरिव भुवनं यो मानितः सर्वलोके ॥ १५ ॥ सवितुर्नन्दनस्य पुरः सुमण्डपं योऽकारयत्पूज्यसुधर्म्ममण्डनं । स्वात्म्या च तस्याजनि रत्नगम्भिका सुरत्नसूर्या धनसिंहगेहिनी

(12) ॥ १६ ॥ श्रीमदजानदरणकाकल्पचपलश्रीमद्गुणिनः याः । नयाभिभूत्मनया निजवंशोद्धरणशीलया ॥१७॥ पितृव्यकसुतं गार्द्दं यशोगिरो मनोहरः । चाजन्म स्थिर पुण्यात्मा शुभं धर्म्मं जिनस्य च

(13) ॥ १८ ॥ आसरपुर्या · · · सुमदनाश्ठानियौ · · ·

द्वृत्तानन्दितलोकौ मीत्या रामलक्ष्मणसदृशौ (शौ)॥१९॥
जाया आल्हणदेवीति स्वजनकैरवकौमुदी । तस्य पुत्रौ
तया प्रसूतौ शब्दार्थाविव भारतीदेव्या ॥ २० ॥ पे-
(से) सकः क्षितिपति-

(14) र्गुणिगण्यो योऽच्छलस्कन्धिपुगं सुविवेकात् सिंहशावव-
दभीर्विजयादिसिंहविधुत इलेन्दुरयं किं ॥ २१ ॥ दिवं
गते भ्रातरि तस्य सूनौ लाखाभिधं धर्म्मधुरीणमुख्यं
श्रेयोर्थयस्येव जिनेन्द्रचैत्ये येनेह जी-

(15) र्णोद्धरणं कृतं तु ॥२२॥ जयतादिजयसिंह कलिकुम्भि-
कविदारणैककृतयत्नः । निजकुलमण्डनभानुर्गुणी दीनो-
द्धरणकल्पतरुः ॥ २३ ॥ सद्वृत्तविमलकीर्त्तिस्तस्यासी-
द्गुणवंशभूः पुण्यपटोदयस्याभूत् पठप · · ·

(16) पदीपिती ॥ २४ ॥ अनूपमा नाम गुरूणतोऽपि धिया-
दिदेवीत्युभये तु जाये । पुरोगवन्योरभवश्च तस्य
कान्ता वरा सूहवी धर्म्मशीला ॥ २५॥ देवसिंहः सुतो
ऽप्यस्य मेरुवन्महिमास्पदं दीपवद् योतितं येन कुलं
धार्यिया · · · · · · · · ·

(17) ॥ २६ ॥ गुरुपट्टे पूर्वर्ण्यो पद्मकीर्तिर्यशोनिधिः ।
तत्रोपादर्हतः पूर्वा यः करोति शिवाध्वगां ॥ २७ ॥
कुड्डारवंशजपद्मर्धर्मणीयमानः धीसाङ्गणः सगुणपुण्यकृता
वतारः । तारेशसन्निभयशोजिनशा-

(18) सनार्थो निःशेषकल्मषविनाशनमध्यवर्यैः ॥ २८ ॥ कि-
तपुरवंशजन्मा जयताख्यो विजित पवसःपक्षः ।

शुभधर्म्ममार्गचारी जिनभूमौ ननु च कल्पवृक्षः ॥२९
प्रल्हादनो महाभव्यो जिनपूजापरायणः। पात्रदाना
मृतेनैव क्षालितं वसुधात-

(19) लम् ॥ ३० ॥ अपरं च अत्राऽगमन्मालवदेशतोऽत्रं
सपादलक्षादथ चित्रकूटात् । आभानुजेनैव समं रि
साधुर्यः शाम्भदेवो विदितोऽथ जैनः ॥ ३१ ॥ धान्धु
र्बुधः साधुकल्हः प्रबुद्धो धन्यो धरित्र्यां धरणीधरोऽपि।
श्रीसल्लभ ...

(20) मुनिमानसाधुर्हाल्हस्तथा राहड इष्टदर्शी ॥ ३२ ॥
साधुर्गजपतिर्मान्यो भूपवेश्मसु सर्वदा । राजकार्यविधौ
दक्षो जिनश्रीस्कन्धधारकः ॥ ३३ ॥ नरवेषेण धर्म्मोऽयं
धामा नामा स्वयं भुवि । सुतोत्तमो विनीतोऽस्य जिन-
चिन्तामणिप्रभुः

(21) ॥ ३४ ॥ नाम्ना नभोपतिरिहाधिपमाननीयः साधुः
सुभक्तः सुहृदः प्रसिद्धः । नोडेकितः साधुमदालकृपि
यो दानशौण्ड. शुभसौ(शौ)ण्डनामा ॥ ३५ ॥ धेहो-
ऽपि सुधर्म्मस्थः साधुः सोमश्च सौम्यधीः। दानपञ्चन-
सौभाग्य · · · · · · ·

(22) कः सतां मत· ॥ ३६ ॥ अजयदेव इह प्रकटो भवं
तदनु खेतहरिः कुशलो जयी। अनुजपूनहरिर्हरिविक्रमः
मुननाभ इहापि परिश्रुतः ॥ ३७ ॥ सहलक्षणो भावन.
नामधेयो देदो विदां श्रेयतरश्च साधुः । सना · · · · ·

(23) पुन्द्रो जिनपूजनोद्यतो रत्नोऽपि रत्नत्रयभावनारतः
॥ ३८ ॥ धान्धुः सुधीः पण्डितमानमर्दनः साधुः सदा·

दानरतश्च जैनः। एते जिनाभ्यर्चनपात्रभक्ताः श्रीपार्श्व-
नाथस्य विलोक्य पूजां ॥३९॥ सम्भूय सर्वैर्विधिवस्तु-
(24) भव्यपूजाविधानाय विवेकदक्षैः। श्रीधर्म्मवृद्ध प्रभवाय
शश्वत्कीर्त्तिस्थितिः सुस्थितकं महद्भिः ॥ ४० ॥ वस्त्र-
खण्डतथा कुङ्कुमुरुमांसीसटंकणा। चर्मरङ्गागसद्द्रव्य-
माळत्या वृषभं प्रति ॥ ४१ ॥ एको द्रम्मस्तथा..... ...
(25) मालतीकपुवस्तुतः । गुडकम्बलतैलाद्यतङ्गादिवूपं प्रति
॥ ४२ ॥ श्रीपार्श्वनाथचैत्येऽस्मिन् द्रमार्द्धं स्थितके कृतं।
भव्यलोकस्य कामानां चिन्तामणिफलप्रदं ॥ ४३ ॥
संवत् १३५२ वर्षे श्रीविक्रमसमतीतवर्षेषु
(26) त्रिशता समं द्विपञ्चाशद्भिरेवं कालेऽस्मिन् रोपित ध्रुवं
॥४४॥ यावत्तिष्ठन्ति सर्वज्ञाः शाश्वतप्रतिमामया. । ताव-
नन्दादिमे भव्याः स्थितकं चात्रमङ्गलम् ॥ ४५ ॥
श्रीमान् सारङ्गदेवः पुरवरमहित. स्तम्बतीर्थे सुतीर्थे नं-
(27) द्याचैत्यं जिनानामनघगुरुकुलं श्रावका दानधन्याः।
नानाविजाधनाद्याः सुकृतपथपुषो मोपनामाहराद्द-
द्देवो राजादिदेवो जिनभवनविधौ मुख्यता ये गतास्ते
॥ ४६ ॥ भानाढ्यो भावभूपस्व-
(28) जनपरिवृतो भोजदेवोऽपि दाता जैने धर्मेऽनुरक्ता. श्रुति-
गुणसहिता. साहहरत्नौ वदान्यौ। अन्ये केऽपि सन्तः
स्थितकमिह सदा पालयन्त्यत्र वृद्धिं पुण्यन्तस्तेषु पार्श्वो
विदधतु विपुलां ....
(29) तां मामहार्थीः ४७ ॥ छ ॥ ६४ ॥ मयारिनरियं लिखिता
ठ० सोमेन उत्कीर्णा सूत्र० पाल्हाकेन ॥

(४५०)

॥ ओं ॥

श्रेयःसन्ततिधाम कामितमनःकामद्रुमांभोधरः
पार्श्वः प्रीतिपयोजिनीदिनमणिश्चिन्तामणिः पातु वः ।
ज्योतिःपङ्क्तिरिवाब्जिनीप्रणयिनं पद्मोत्करोल्लासिनं
सम्पत्तिर्न जहाति यच्चरणयोः सेवां सृजन्तं जनम् ॥ १ ॥
श्रीसिद्धार्थनरेशवंशसरसीजन्माब्जिनीवल्लभः
पायाद्वः परमप्रभावभवनं श्रीवर्द्धमानः प्रभुः ।
उत्पत्तिस्थितिसंहृतिप्रकृतिवाग् यद्गीर्जगत्पावनी
स्वर्वापीव महाव्रतिप्रणयभूरासीद् रसोल्लासिनी ॥ २ ॥
आसीद्वासववृन्दवन्दितपदद्वन्द्वः पदं सम्पदां
तत्पट्टांबुधिचन्द्रमा गणधरः श्रीमान् सुधर्म्माभिधः ।
यस्यादार्यंयुता महद्सुमना अद्यापि विद्यावनी
धत्ते सन्ततिरुन्नतिं भगवतो वीरप्रभोर्गौरिव ॥ ३ ॥
बभुवुः क्रमतस्तत्र श्रीजगच्चन्द्रसूरयः ।
यैस्तपाविरुदं लेभे बाणसिद्धर्पर्कवत्सरे (१२८५) ॥ ४ ॥
क्रमेणास्मिन् गणे हेमविमलाः सूरयोऽभवन् ।
तत्पट्टे सूरयोऽभवन्नानन्दविमलाभिधाः ॥ ५ ॥
साध्वाचारविधिपथःशिथिलतः सम्यक्श्रियां धाम यै-
र्दध्रे स्तनसिद्धिसायकसुधारोचिर्मिते (१५८२) वत्सरे ।
जीमूतैरिव यैर्जगत्पुनरिदं तापं हरद्भिर्भृशं
सश्रीकं विदधे गवां शुचितमैः स्तोमैरसोल्लासिभिः ॥ ६ ॥
यद्याश्रयैरत्यमलं क्रियते स्म तेषां
तन्निन्यनासि नगरा कमलोदयेन ।

पट्टः प्रवाह इव निर्झरनिर्झरिण्याः
शुद्धात्मभिर्विजयदानमुनीशहंसैः ॥ ७ ॥
तत्पट्टपूर्वपर्वतपयोजिनीमाणवल्लभप्रतिमाः ।
श्रीहीरविजयसूरिप्रभवः श्रीधाम शोभन्ते ॥ ८ ॥
ये श्रीफतेपुरं प्राप्ताः श्रीअकब्बरशाहिना ।
आहूता वत्सरे नन्दानलर्तुशशभृन्मिते (१६३९) ॥ ९ ॥
निजाशेषेषु देशेषु शाहिना तेन घोषितः ।
षाण्मासिको यदुक्त्योच्चैरमारिपटहः पटुः ॥ १० ॥
स श्रीशाहिः स्वकीयेषु मण्डलेष्वखिलेष्वपि ।
मृतस्वं जीजिआख्यं च करं यद्वचनैर्जहौ ॥ ११ ॥
दुस्त्यजं तत्करं हित्वा तीर्थे शत्रुंजयाभिधम् ।
जैनसाधद्गिरा चक्रे क्ष्माशक्रेणामुना पुनः ॥ १२ ॥
ऋषीश्रीमेघजीमुख्या लुम्पाका मतमात्मनः ।
हित्वा यच्चरणद्वन्द्वं भेजुर्भृङ्गा इवाम्बुजम् ॥ १३ ॥

तत्पट्टमब्धिमिवरम्यतमं सृजन्तः
स्तोमैर्गवां सकलसन्तमसं हरन्तः ।
कामोल्लसत्कुवलयप्रमया जयन्ति
स्फूर्जत्कला विजयसेनमुनीन्द्रचन्द्राः ॥ १४ ॥

यत्प्रतापस्य माहात्म्यं वर्ण्यते किमितः परम् ।
अस्वमाधक्रिरे येन जीवन्तोऽपि हि वादिनः ॥ १५ ॥
सुन्दरादरमाहूतैः श्रीअकब्बरभूभुजा ।
द्राग् यैरलंकृतं लाभपुरं पद्ममिवालिभिः ॥ १६ ॥
श्रीअकब्बरभूपस्य सभासीमंतिनीहृदि ।
याश्कीर्तिर्व्यक्तिरीभूता वादिवृन्दजयान्विया ॥ १७ ॥

श्रीपार्श्वनाथस्य च वर्द्धमान
प्रभोः प्रतिष्ठां जगतामभीष्टाम् ।
धनैर्धनैः कारयतः स्म बन्धू तौ
वार्द्धिपाथोधिकलामितेऽब्दे १६४४ ॥ ३३ ॥
श्रीविजयसेनसूरिर्निर्ममे निर्ममेश्वरः ।
इमां प्रतिष्ठां श्रीसङ्घकैरवाकरकौमुदीम् ॥ ३४ ॥
चिन्तामणेरिवात्यर्थं चिन्तितार्थविधायिनः ।
नामास्य पार्श्वनाथस्य श्रीचिन्तामणिरित्यभूत् ॥ ३५ ॥
प्रभुश्चैकचत्वारिंशता चिन्तामणेः प्रभोः ।
संमिता शोभते मूर्तिरेषा शेषादिसेविता ॥ ३६ ॥
सदैव विध्यापयितुं प्रचण्ड-
भयप्रदीपानिव सप्तसप्तीन् ।
योऽत्रस्थितः सप्त फणान् दधानो
विभाति चिन्तामणिपार्श्वनाथः ॥ ३७ ॥
[illegible] सप्तस्वपि सुप्रकाशं
किं दीपदीपा युगपद्विधातुम् ।
[illegible] फणाः सप्त यदीयमूर्ध्नि
[illegible] ॥ ३८ ॥
[illegible]
[illegible] ।
[illegible] चिन्तामणिपार्श्वचैत्य-
[illegible] ॥ ३९ ॥
[illegible]
[illegible] ॥ ४० ॥

उत्तम्भा द्वादश स्तम्भा भान्ति यत्रार्हतो गृहे ।
मभूपास्त्यै किमऽभ्येयु' स्तम्भरूपभृतोंशवः ॥ ४१ ॥
यत्र मदचदृक्चैत्ये चैत्ये द्वाराणि भान्ति षट् ।
षण्णां प्राणभृतां रक्षार्थिनां मार्गा इवागतेः ॥ ४२ ॥
शोभन्ते देवकुलिकाः सप्त चैत्येऽत्र शोभनाः ।
सप्तर्षीणां मभ्रुपास्त्यै सद्विमाना इवेयुषाम् ॥ ४३ ॥
द्वौ द्वारपालौ यत्रोर्च्चैः शोभेते जिनवेश्मनि ।
सौधर्म्मेशानयोः पार्श्वसेवार्थं क्रियितौ यती ॥ ४४ ॥
पञ्चविंशतिरुच्चद्रा भान्ति मङ्गलमूर्त्तयः ।
मभ्रुपार्श्वे स्थिताः पञ्चव्रतानां भावना इव ॥ ४५ ॥
भृशं भूमिगृहं भाति यत्र चैत्ये महत्तरम् ।
किं चैत्यधीदिदृक्षार्थमितं भवनमासुरम् ॥ ४६ ॥
यत्र भूमिगृहे भाति सौपानी पञ्चविंशतिः ।
मार्गालिरिव दुरितक्रियातिक्रान्तिहेतवे ॥ ४७ ॥
संमुखो भाति सोपानोचारद्वारिद्विशाननः ।
अन्तःमविशतां विघ्नविध्वंसाय क्रियीयवान् ॥ ४८ ॥
यत्राति दशहस्तोर्ध्वं चतुरस्रं महीगृहम् ।
दशदिक्सम्पदां स्वैरोपवेशायेव मण्डपः ॥ ४९ ॥
षट्विंशतिर्विपुषद्वन्दवितीर्णहर्षा
राजन्ति देवकुलिका इह भूविभाग्नि ।
आद्यद्वितीयदिवनाथरवीन्दुदेव्यः
श्रीवाग्युताः मभ्रुनयरक्षतये क्रियिताः ॥ ५० ॥
द्वाराणि शुभपद्मानि पञ्च भान्तीह भूगृहे ।
निपरसवोःशोहरिणान् धर्मसिंहमुखा इव ॥ ५१ ॥

द्वौ द्वास्थौ द्वारदेशस्थौ राजतो भूमिधामनि ।
मूर्त्तिमन्तौ चमरेन्द्रधरणेन्द्राविव स्थितौ ॥ ५२ ॥
चत्वारश्चमरधरा राजन्ते यत्र भूगृहे ।
प्रभुपार्श्वे समायाता धर्म्मास्त्यागादयः किमु ॥ ५३ ॥
भाति भूमिगृहे मूलगर्भागारेऽतिसुन्दरे ।
मूर्त्तिरादिप्रभोः सप्तत्रिंशदंगुलसंमिता ॥ ५४ ॥
श्रीवीरस्य त्रयस्त्रिंशदङ्गुला मूर्त्तिरुत्तमा ।
श्रीशान्तेश्च सप्तविंशत्यङ्गुला भाति भूगृहे ॥ ५५ ॥
यत्रोद्धृता धराधाम्नि शोभन्ते दश दन्तिनः ।
युगपज्जिनसेवार्थं दिशामीशा इवाययुः ॥ ५६ ॥
यत्र भूमिगृहे भान्ति स्पष्टमष्ट मृगारयः ।
भक्तिभाजामष्टकर्म्मगजान् हन्तुमिवोत्सुकाः ॥ ५७ ॥
श्रीस्तम्भतीर्थपूर्भूमिभामिनीभालभूषणम् ।
चैत्यं चिन्तामणेर्वीक्ष्य विस्मयः कस्य नाभवत् ॥ ५८ ॥
एतौ नितांतमतनु तनुतः प्रकाशं
यावत् स्वयं सुमनसां पथि पुष्पदन्तौ ।
श्रीस्तम्भतीर्थधरणीरमणीललामं
तावच्चिरं जयति चैत्यमिदं मनोज्ञम् ॥ ५९ ॥
श्रीलाभविजयपण्डितनिलकैः समशोधि बुद्धिधनधुर्यैः ।
लिखिता च कीर्त्तिविजयाभिधेन गुरुबान्धवेन मुदा ॥ ६० ॥
वर्ण्णिनीव गुणाकीर्ण्णा सदलङ्कृतिवृत्तिभाग् ।
एषा प्रशस्तिरुत्कीर्णा श्रीधरेण सुशिल्पिना ॥ ६१ ॥
श्रीकमलविजयकोविदशिशुना विबुधेन हेमविजयेन ।
रचिता प्रशस्तिरेषा कनीव सदलङ्कृतिर्जयति ॥ ६२ ॥

इति श्रीपरीक्षक प्रधान प० वजिआ प० राजिआनाम-
होदरनिर्म्मापितश्रीचिन्तामणिपार्श्वजिनप्रुवमासादप्रशस्तिः सम्पू-
र्णा । भद्रंभूयात् ॥

ओं नमः। श्रीमद्विक्रमातीत संवत् १६४४ वर्षे प्रवर्चमानशाके
१५०२ गंधारीय प० जसिआ तद्भार्या बाई जसमादे सम्प्रति
श्रीस्तम्भतीर्थवास्तव्य तत्पुत्र प० वजिआ प० राजिआभ्यां वृद्ध-
भ्रातृभार्याविमलादे लघुभ्रातृभार्याकमलादे वृद्धभ्रातृपुत्रमेघजी त-
द्भार्यामयगलदेमुखनिजपरिवारयुताभ्यां श्रीचिन्तामणिपार्श्वनाथ
श्रीमहावीर प्रतिष्ठा कारिता । श्रीचिन्तामणिपार्श्वचैत्यं च कारितं ।
श्रीहीरविजयसूरीशपट्टालङ्कारहारसदृशैः शाहिश्रीअकब्बरसन्मानित
मासवर्णवादैः श्रीविजयसेनसूरिभिः ॥

काचीतीर्थगतलेखाः ।

(४५१)

॥ ई० ॥ ओँ नमः । पातिशाहिश्री६ अकब्बरजलालदीनप्रद-
त्तबहुमानजगद्गुरुश्रीश्रीश्रीश्रीश्रीश्रीश्रीहीरविजयसूरीश्वरपादानां पट्ट-
प्रभावकेभ्यो भट्टारकश्री६श्रीविजयसेनसूरिगुरुभ्यो नमः ।
...यस्संततिसिद्धिकारिचरितं सर्वेऽपि यं योगिनो
ध्यायन्ति स्थिरतामुपमनसो विधान्तरासंकरात् ।

(४५४)

॥ई०॥ अलाई ४५ सं० १६५६ वर्षे वैशाखसुदि ७ बुधे भतीर्थवास्तव्यवृद्धनगरीयलघुशाखानागरज्ञातीय गां। अलुआ गांधी लाडिका भार्या पति सुत गांधी कुंअरजी गांधी धर्मदास न वीरदासाभिधानैः श्रीआदिनाथपादुका कारिता प्रतिष्ठिता च सव सूरिशिरोमणिभट्टारकश्री ५ श्रीआनंदविमलसूरिपट्टालंकारभट्ट कश्री ५ श्रीविजयदानसूरीशपदवीप्रतिष्ठित सुविहितसूरीश्वरगुण रिष्ठसाहिश्रीश्रीअकब्बरभूपालप्रदत्त जगद्गुरुविरुदविराजमानसमु लितवादिवृंदाभिमानतपागच्छाधिराजश्री ५ श्रीहीरविजयसूरि ट्टेन्दुसाहिश्रीअकब्बरसभाप्राप्तजयवादाप्तसर्वजगद्गुरुविरुदश्री ५ श्र विजयसेनसूरिसार्वभूमैरिति । मंगलं ।

(४५५)

॥ जामश्रीलक्षराजराज्ये ॥

श्रीमत्पार्श्वजिनः प्रमोदकरणः कल्याणकन्दाम्बुदो
विघ्नव्याधिहरः सुरासुरनरैः संस्तूयमानक्रमः ।
सर्पाङ्को भविनां मनोरथतरुव्यूहे वसन्तोपमः
कारुण्यावसथः कलाधरमुखो नीलच्छविः पातु वः ॥१॥

क्रीडां करोत्यविरतं कमलाविलास-
स्थानं विचार्य कमनीयमनन्तशोभम् ।
श्रीउज्जयन्तनिकटे विकटाधिनाथे
हालारदेशेऽवनिप्रमदाललामे ॥ २ ॥

उत्तुंगतोरणमनोहरवीतरागप्रासादपंक्तिरचनारुचिरीकृतोर्वी ।
नंद्यान्नवीननगरी क्षितिसुंदराणां वक्षःस्थले लसति सा हि लल-
न्तिकेव ॥ ३ ॥

सौराष्ट्रनाथः प्रणतिं विधत्ते कच्छाधिपो यस्य भयाद्विभेति ।
अर्द्धासनं यच्छति मालवेशो जीयाद्यशोजित् स्वकुलावतंसः ॥४॥
श्रीवीरपट्टक्रमसंगतोऽभूद्भाग्याधिकः श्रीविजयेन्दुसूरिः ।
श्रीमन्धरैः प्रस्तुतसाधुमार्गश्चक्रेश्वरीदत्तवरप्रसादः ॥ ५ ॥
सम्यक्त्वमार्गो हि यशोधनाढ्यो दृढीकृतो यत्सपरिच्छदोऽपि ।
संस्थापितश्रीविधिपक्षगच्छः संघैश्चतुर्धा परिसेव्यमानः ॥ ६ ॥
पट्टे तदीये जयसिंहसूरिः श्रीधर्मघोषः प्रमहेन्द्रसिंहः ।
सिंहप्रभश्चाजितसिंहसूरिर्देवेन्द्रसिंहः कविचक्रवर्ती ॥ ७ ॥
धर्मप्रभः सिंहविशेषकाह्वः श्रीमान्महेन्द्रप्रभसूरिरार्यः ।
श्रीमेरुतुङ्गोऽमितशक्तिपात्रं कीर्त्यद्भुतः श्रीजयकीर्तिसूरिः ॥८॥
वादिद्विपोघे नयकेसरीन्द्रः सिद्धान्तसिन्धुर्भुवि भावसिन्धुः ।
सूरीश्वरः श्रीगुणसेवधिश्च श्रीधर्ममूर्तिर्मधुदीपमूर्तिः ॥ ९ ॥

यस्यांघ्रिपङ्कजनिरन्तरसुप्रसादात्
सम्यक् फलन्ति सुमनोरथवृक्षमालाः ।
श्रीधर्ममूर्तिपदपद्ममनोज्ञहंसः
कल्याणसागरगुरुर्जयताद्धरित्र्याम् ॥ १० ॥

पञ्चाणुव्रतपालकः सकरुणः कल्पद्रुमाभः सतां
गांभीर्यादिगुणोज्ज्वलः शुभवतां श्रीजैनधर्मे मतिः ।
द्वे काल्ये समतादरः क्षितितले श्रीओसवंशे विभुः
श्रीमल्लालणगोत्रजो वरतरोऽभूत् साहि सिंहाभिधः ॥११॥
तदीयपुत्रो हरपालनामा देवाख नन्दोऽथ स पर्वतोऽभूत् ।
वच्छूरतः श्रीअमरासिंहो भाग्याधिकः कोटिकसावधीनः॥१२॥

श्रीपतोऽमरसिंहस्य पुत्रा मुक्ताफलोपमाः ।
वर्द्धमान-चांपसिंह-पद्मसिंहा अमी त्रयः ॥ १३ ॥

साहि श्रीवर्द्धमानस्य नन्दनाश्चन्दनोपमाः ।
वीराढ्यो विजपालाख्यो भामो हि जगडूस्तथा ॥ १४ ॥

साहि श्री चांपसिंहस्य पुत्रः श्रीअमियाभिधः ।
तदङ्गजौ शुद्धमती रामभीमावुभावपि ॥ १५ ॥

मंत्रीशपद्मसिंहस्य पुत्रा रत्नोपमास्त्रयः ।
श्रीश्रीपाल-कुंरपाल-रणमल्ला वरा इमे ॥ १६ ॥

श्रीश्रीपालाङ्गजो जीयान्नारायणो मनोहरः ।
तदङ्गजः कामरूपः कृष्णदासो महोदयः ॥ १७ ॥

साहि श्रीकुंरपालस्य वर्त्ततेऽन्वयदीपकौ ।
सुसीलस्थानराख्यश्च वाघजित्सौभाग्यसुन्दरः ॥ १८ ॥

[एवं] सपरिकरयुताभ्याममात्यशिरोरत्नाभ्यां साहिश्रीवर्द्ध-
मान-पद्मसिंहाभ्यां हालारदेशे नव्यनगरे जाम श्रीशत्रुशल्यात्म
श्रीजसवंतजीविजयराज्ये श्रीअंचलगच्छेशश्रीकल्याणसागरसूरी
श्वराणामुपदेशेनात्र श्रीशांतिनाथप्रासादादिपुण्यकृत्यं कृतं
श्रीशांतिनाथप्रमुखैकाधिकपंचशत प्रतिमाप्रतिष्ठायुगं कारित
चाद्या संवत् १६७६ वैशाखशुक्ल ३ बुधवासरे द्वितीया सं
१६७८ वैशाखशुक्ल ५ शुक्रवासरे । एवं मंत्रीश्वरश्रीवर्द्धमानप
सिंहाभ्यां प्रवरलक्ष्यमुद्रिका व्ययीकृता नरोत्तम् । संवत् १६९
मार्गशीर्षशुक्ल २ गुरुवासरे उपाध्यायश्रीविनयसागरगणेः शिष्य
श्रीभाग्यसागरैरचेयं प्रशस्तिर्मनमोहनसागरप्रसादात् ॥

(४५६)

सं० इलाही ४८ संवत् १६५९ वैशाखवदि ६ गुरौ श्रीगंधारबंदिरे समस्तसंघेन स्वश्रेयसे श्रीपार्श्वनाथबिंबं कारितं प्रतिष्ठितं च श्रीतपागच्छभट्टारकश्रीहीरविजयसूरिपट्टे प्रकराकरसुधाकरभट्टारकपरंपरापुरंदरवचनचातुरीचमत्कृतचित्रसकलमेदिनीमण्डलाखंडलसाहि श्रीअकब्बरदत्तबहुमानसमस्तसुविहितावतंस भ० परंपरापद्मिनीपद्मिनीप्राणप्रियभट्टारकश्रीविजयसेनसूरिभिः।

(४५७)

॥ दें० ॥ सं० १६७७ वर्षे मार्गशिर्षे सित ५ रवौ स्तंभतीर्थे पार्श्वनाथबिंबं प्रतिष्ठितं तपागच्छभट्टारकश्री५ श्रीविजयदेवसूरिभिः श्रिये गंधारबंदिरस्य।

(४५८)

॥ दें० ॥ सं० १६७७ मार्गशिर्षे सित ५ रवौ गंधारबंदिरसंघेन कारितं श्रीपार्श्वनाथबिंबं प्रतिष्ठितं तपागच्छे भट्टारक श्रीविजयसेनसूरीश्वरपट्टालंकार श्रीविजयदेवसूरिभिस्सपरिकरैः।

(४५९)

श्रीमुनिसुव्रतबिंबं प्रतिष्ठितं भट्टारक श्रीविजयदेवसूरिभिः सपरिकरैः।

राधनपुर–प्रशस्तिः ।

(४६०)

ॐनमोऽर्हते ॥

स्वस्ति श्रियां दानविधौ सुदक्षं
सत्साधुसिद्धेः परिबद्धकक्षम् ।
सुप्तां हठात् कुण्डलिनीं विबोध्य
ध्यातं मुदेऽस्मा(*) कमिव सदास्तु ॥ १ ॥
श्रीशालिनीप्रवरधर्मविराजमानेऽ-
मानेऽत्र राधनपुरे जिनशांतिनाथः ।
श्रीशांतिकीर्त्तिसुमतिप्रतिभाप्रसादं(*)
कुर्यादखिन्नविभवस्य जनस्य नित्यं ॥ २ ॥
जयति सदागमसिंधुगर्ज्जन्नुच्चैर्नयालिकल्लोलैः ।
परिपूर्णक्रियारत्नैस्तपागणो भूतले ख्यातः(*) ॥३॥
तत्रोद्धृतसमस्तवस्तुनिकरव्यापारसत्तां मुदा-
द्वैताद्वैतविनोदगोचरगता यः प्रोचिवान् वादिनां ।
वादे श्रीमदकब्बरोत्तममही(*) पालस्य सत्संसदि
स श्रीमानभिजातहीरविजयसूरीशसेन्याग्रणीः ॥४॥
तस्य पटाम्बरे दीप्तिं तन्वंतः सूर्यसन्निभाः ।
श्रीमद्विजयसेना(*)ख्याः सूरयो ज्ञप्तिशालिनः ॥ ५ ॥
यैर्विहितः खलु वादः संसदि भूपस्य सभ्यदीप्रायां ।
दर्शितनिजमतापा दर्शनपङ्केऽस्खलद्व्रतयः(*) ॥ ६ ॥

लेखाङ्कः-४६० ।

तत्पट्टचक्रहरिदद्रिविकाशभानुः
सूरीश्वरः सकललक्षणलक्षितांगः ।
श्रीराजसागरगुरुर्वरसूरिवंशः
सर्वागमार्थकलनावि(*)धिशुद्धबुद्धिः ॥ ७ ॥

श्रीमत्सागरगच्छनायकतयैश्वर्यं यदीयं स्फुर-
त्युच्चैः सत्त्वसमाधिशीलतपसां येषां प्रभावाः क्षितौ ।
गर्ज्जति(*)प्रतिपक्षदर्पदलने सामर्थ्यभाजः स्फुटं
वंद्यास्ते वरसूरिमन्त्रमुदिताः सद्रत्नदीपोपमाः ॥८॥

तेषां च पट्टगगने रविबिंबतुल्याः
पद्त(*)र्कतर्कदरिशीलनमुक्ततन्द्राः ।
श्रीवृद्धिसागर इति प्रथिताः प्रभावैः
सूरीश्वराः समभवन् बहुशिष्यवर्गाः ॥ ९ ॥

तत्पट्टधारकतया जग(*)ति प्रसिद्धाः (द्धाः)
सिद्धा इव(व)प्रसरदुत्तमसंप्रवाताः ।
सच्चर्कर्कशलविहस्तितवादिवृंदाः
क्षान्त्यादिसद्गुणसमुल्लसितोरुदेहाः ॥ १०(*) ॥

लक्ष्मीसागरसूरयः समभवंस्तत्त्वप्रदीपोद्गत-
ध्यानव्याप्तिमप्रमानसतया नित्यं स्वभावस्पृशः ।
ये व्योमादिसमस्तवस्तुनिवहे(*)प्रोदाद(म)मुद्रानुगं
सद्वाक्यं कथयंति ते वरतराः सूरीशमन्त्रोद्धराः ॥११॥

जातस्तदीयवरपट्टधरो मुनीन्द्र-
स्तिग्मांशुबिम्बरुचिर व(*)दितवामसौघः ।
कल्याणसागरगुरुर्वरसूरिवर्यो
विद्योवितप्रवरसूरिपदप्रभावः ॥ १२ ॥

सूरीश्वरःसमभिजात इह प्रसिद्ध(*)-
स्तत्पट्टपूर्वगिरिभानुसमः पृथिव्यां ।
श्रीपुण्यसागरगुरुर्बहुसिद्धमन्त्रः
शास्त्रार्थसार्थविदनुत्तरतत्त्वबोधः ॥ १३ ॥
तेषां गुरु(*)णामुपदेशमाप्य
प्रासादनिर्माणविधिः स्क(कृ)तोऽयं ।
यदीयशोभां बहुधा निरीक्ष्य
स्वर्वासिनो विस्मयमाप्नुवंति ॥ १४ ॥
श्रीमाघमा(*)सस्य शितौ सुपक्षे
भृगौ तृतीयादिवसे प्रतिष्ठां ।
संप्राप्तवानद्भुततत्त्व विद्भिः (?)
संभावितोत्तुंगयशःप्रकाशः ॥ १५ ॥

इतश्च-

श्रीमालवं(*)शीयविशालगोत्रः
श्रद्धालुतां श्रीजिनधर्मव(त)त्त्वे ।
सूराभिधानः किल संदधानो
निजं कुलं दीपयति स्म दीप्तः ॥ १६ ॥
तदीयवंशमध(*)नाय जातः क्षेमाभिधानः खलु पुत्ररत्नं ।
यदीयधर्म(र्मा)र्थसमर्थतायाः श्लाघां तनोति स्म गुरुः सुराणाम् ॥ १७ ॥
तद्वंशभाक्पु(*)त्रुटोपमपुत्रभावं
नाप्तः परं सुकृतसंततिसंग्रहायः ।
यो राजसागरगुरोर्मुखतः प्रपेदे
धर्मप्रबोधमतुलं जयताभिधानः* ॥ १८ ॥
तस्यान्वयेऽजनि सुतोऽभयचंद्रनामा

लेखाङ्कः-४६० ।

पुत्रैश्चतुर्भिरभितः परिशोभमानः ।
जूठा-कपूर-जसराज-शुमेघजीति
सनाम(*)भिः मथितकीर्त्तिभिरद्भुतश्रीः ॥ १९ ॥
सभ्येन मूठासुतजीवनेन सन्न्यायमार्गाप्तपवित्रलक्ष्म्या ।
युग्माधिकाविंशतियु(*)गसंख्याः कारापिताः स्वाकृतयो जिनानां
सत्संगतिप्रीतिधरो समृद्धो(द्धः) कर्पूरनामा वणिजां वरेण्यः ॥
पुत्रस्त(*)दीयो सिथवंतसंज्ञः संवा(रा)जमानः शुकृतप्रभावैः ॥२१॥
कारापितानि बिम्बानि द्विचत्वारिंशदुद्यमात् ।
सत्पुण्यशालिना नि(*)त्यं जयवतेन धीमता ॥ २२ ॥
मसिद्धिभाक्सर्वजनेषु नित्यं सन्मार्गणानां किल कल्पवृक्षः ।
वणिग्वरोऽभूज्जसराजनामा पु(*)त्रस्तदीयोऽजनि देवजीति ।२३॥
देवजीशिशुना पुण्यशालिना सत्कलावता ।
मूलजीकेन जैनानि बिंबानि निजद्र(*)व्यतः ॥ २४ ॥
द्वाविंशतिमितान्युच्चैस्तानि कारापितान्यथ ।
पादुकाः श्रीजिनेंद्राणां तथा च गुरुपादुका ॥ २५ ॥
कारा(*)पिताः संति तेन धर्मकर्मविधायिना ।
शाखसके(?) ततः साक्षात् गुरुदर्शनसत्फलाः ॥ २६ ॥
मेघजीति विविधार्थको(*)शलपारयप्राप्तबुद्धिर्वैभवः ।
जन्मसागरतरंडसन्निभं जैनधर्मसमुपासनं व्यधात् ॥ २७ ॥
संति पुत्रास्त्रयस्तस्य(*) मोतीचंद्र इति स्फुटं ।
प्रथमोऽथ द्वितीयो सत् दानसिंहो लसद्यशाः ॥ २८ ॥
तृतीयो धनराजाख्यस्तत्त्वज्ञानामृतार्णव(:) ।
यस्यः बुद्धिस्तरीतुल्या नित्यं खेलति सद्गतिः ॥ २९ ॥
श्रीमोतीचंद्रसद्दानसिंहश्रीधनराजकाः ।
इमे काराप(*)यामासुर्बान्धवा धर्मशालिनः ॥ ३० ॥

बिंवान्यष्टादशमोच्चैः कान्तिकान्तानि साविनां (?)।
कामिताधिकदत्वेन कल्पद्रु(*)क्षाधिकान्यपि ॥ ३१ ॥
कारापितैभिर्विविधप्रकारैर्विधाय संघस्य चतुर्विधस्य।
अतुच्छवात्सल्यमुदारयुक्त्या बिंबप्रति(*)ष्ठा बहुभावपूर्व ॥३२॥
देशस्य सर्वस्य जनान् समग्रा–
नाकार्य सादरममीभिरकारि भक्तिः।
चतुर्विधाहारसुवस्त्रदानै(*)–
रानंदितांतःकरणाः कृतास्ते ॥ ३३ ॥
सुविज्ञप्ताः सत्त्वैः शुचिबहुप्रतिष्ठार्थकथकैः।
प्रतिष्ठाया ग्रंथैः कृतपरिचयाः(*) सूरिपतयः।
मुनीनां सद्ज्ञानश्रवणरसिकानां प्रियतमाः
समाजे लेखानां भवति खलु येषां गुणकथाः ॥३४॥
गुरुभिस्तै(*)र्मुदा शास्त्रपारगैः सत्त्वसागरैः।
सूरीणां सेव्यतां यातैः सूरिभिः पुण्यसागरैः ॥ ३५ ॥
वेदर्वेवेकार्द्रशशिसंमितवत्सरे श्री(*)–
मत्फा(ल्गु)ने प्रवरमासि वलक्षपक्षे।
शुक्रे सदा विजयदेवरेवतिभे
लग्ने वृषे वहति मंगलमालिकाढ्ये ॥ ३६(*) ॥
द्वितीयायां तिथौ जैनबिंबानां शुभतिष्ठिता।
प्रतिष्ठा विहिता न्यासध्यानमुद्रापुरस्सरं ॥ ३७ ॥
श्रीमतः शां(*)तिनाथस्य चैत्ये सर्वाण्यपि श्रिये।
स्थापितानि जिनेशानां बिंबानि विधिपूर्वकम् ॥ ३८ ॥
आचन्द्रार्कमिमाधि(*)रं चिरतरं जीयाशुदल्लासदाः
श्रीजैनेश्वरमूर्तयो मतिमतां मिथ्यात्वविध्वंसकाः।

यत्रोद्योतितदिङ्मु(*)खाः खलु इमा तिष्ठंति सोऽपि स्वयं
प्रासादः स्थिरतां भजत्वभिमतां स्वर्णाद्रिवत्सर्वदा ॥ ३९ ॥
धात्रीतले धन्य * तमं सुराणामानन्दकृत् राधननामधेयं ।
पुरं सदा यत्र जिनेशधर्मो राज्यं चलालीढतनुश्चकार ॥४०(*)॥
पुण्यनागरसूरीणां शिष्यैरमृतसागरैः ।
कृता प्रशस्तिः शस्तेयं विलसत्सर्वमंगला । श्रियः सं०

(४६१)

(1) सुतचाणाक्य ॥ द० ॥ महं० विजयेन स्वजायासहु-
डादेव्याः मूर्ति
(2) ॥ भ्रातृ-मदन । सलषणसीह । देवसीह प्रभृ० सपत्निका-
(3) नां मूर्तिसहिता स्वीया मूर्ति कारिता ॥ शिवमस्तु ॥
सं. १३०९ ।

(४६२)

(1) ॥ द० ॥ ठ० विजकुयेन स्वपितुः महं० श्रीराणिगदेवस्य
मूर्ति भ्रा—
(2) ॥ तृ ठ० अजयसीह । सोम । संग्रामसीह । प्रभृति सक-
लभ्राणां मूर्तयः
(3) ॥ तथा ठ० रत्नादेव्या मूर्तिश्च कारयांचक्रे ॥ शिव
मस्तु ॥ सं. १३०९ । स्वश्रेयसे ॥

(४६३)

श्रीप्रमाणगच्छे श्रीजसोभद्रसूरिभूपिते स्वपितुरसैव-
तस्य श्रेयसे मूलप्रासादे....... ....कारितः
सं. ११२४ ।
१५

(४६४)

सं. ११२४ श्रीब्रह्माणगच्छे श्रीजसोभद्राचार्या जसोवर्द्धनवैरसिंहजज्जकप्रभृतैः पधरिनागदेव्यो पितृमात्रोर्निमित्त कारितेयं प्रतिमा ।

(४६५)

र्द० ॥ संवत् १२१६ वर्षे वैशाख वदि.....................
श्रीब्रह्माणगच्छे श्रीमालज्ञातीय रांतयजग्रामवास्तव्यश्रेष्ठिरा· जडगुत व्यव० लखमाश्रेयोर्थं सुत० हरिपालेन श्रीमहावीरदेवस्य बिंबं कारितं ॥ प्रतिष्ठितं श्रीविमलसूरिभि.। भद्रं भवतु॥

(४६६)

९ संवत् ११५७ वैशाख सुदि १० श्रीथारापद्रीयगच्छे श्रीशालिभद्रसूरौ सुभद्रासुतया ठ० रघुकया स्वात्मदुहितुः सूनायाः श्रे (श्रे)योर्थ रांतइनस्य ॥ छ ॥ श्रीसुपार्श्वदेवबिंबं कारितमिति ॥

(४६७)

९ संवत् ११५७ वैशाख सुदि १० श्रीथारापद्रीयगच्छे श्रीशालिभद्रसूरौ...................................श्रेयोर्थं रांतइनस्य पार्श्वनाथबिंबं कारितमिति ॥ छ ॥

(४६८)

संवत् ११७० वर्षे वैशाख सुदि ७ श्रीब्रह्माणगच्छे शालिभद्राचार्येषु। गोवर्द्धन श्रावकेण निजजनश्रेयार्थं ...
...........मंगलं महाश्री ॥

सलखणपुरे
डिनवासच-
ार्थीः छः॥

मवाणगच्छे
ुतगोत्यांकेन
॥

गो श्रीमूल-
ांगजपितृ
िनाथबिंबं
ः॥ छ ॥

मथानकच्छे
। नंदिहिं

(४६४)

सं. ११२४ श्रीब्रह्माणगच्छे श्रीजसोभद्राचार्यो जसोव-र्द्धनवैरसिंहजज्जकप्रभृतैः पधरिनागदेव्यो पितृमात्रोर्निमित्त कारितेयं प्रतिमा ।

(४६५)

ई० ॥ संवत् १३१६ वर्षे वैशाख वदि.................. श्रीब्रह्माणगच्छे श्रीमालज्ञातीय रांतयजग्रामवास्तव्यश्रेष्ठिर जडसुत व्यव० लखमाश्रेयोर्थं सुत० हरिपालेन श्रीमहावीरदे वस्य बिंबं कारितं॥ प्रतिष्ठितं श्रीविमलसूरिभिः। भद्रं भवतु।

(४६६)

९ संवत् ११५७ वैशाख सुदि १० श्रीथारापद्रीयगच्छे श्रीशालिभद्रसूरौ सुभद्रासुतया ठ० रघुकया स्वात्मदुहितु सूर-त्रायाः श्रे (श्रे)योर्थं रांतइजस्थ ॥ छ ॥ श्रीसुपार्श्वदेवबिंबं कारितमिति ॥

(४६७)

पार्श्वनाथबिंबं कारितमिति ॥ छ ॥

(४६८)

संवत् ११७० वर्षे वैशाख सुदि ७ श्रीब्रह्माणगच्छे श्री ...भिभद्राचार्येषु। गोवर्द्धन श्रावकेण निजजनश्रेयोर्थं ....मंगलं महाश्री ॥

(४६९)

दं०॥ संवत्० १३०२ वर्षे ज्येष्ठ वदि २ गुरौ सलखणपुरे श्रीशांतिनाथदेवचैत्ये पंडितश्रीरायकीर्तिश्रेयोर्थं पंडितरासचन्द्रेण श्रीपार्श्वनाथबिंबं सपरिकरं कारितं । मंगलं महाश्रीः छ:॥

(४७०)

९ सं० १३३: चैत्र वदि [—] शनौ श्रीब्रह्माणगच्छे सलषणपुरे श्रीशांतिनाथचैत्ये श्रीजगपालश्रेयोर्थं गुनगोलाकेन श्रीसुपार्श्वबिंबं कारितं । प्रतिष्ठितं श्रीजगसूरिभि : ॥

(४७१)

दं० ॥ संवत १३२६ वर्षे माघ वदि २ रवौ श्रीपून-पटीवास्तव्य श्रीश्रीमालज्ञातीय श्रे० यशोधवलांगजपितृ श्रे० वीशलश्रेयोर्थं तत्पु० कुमरसिंहेन श्रीशांतिनाथबिंबं कारितं प्रतिष्ठितं श्रीनागेंद्रगच्छे श्रीसोमप्रभसूरिभिः ॥ छ ॥ मंगलं महाश्रीः ॥ छ ॥ छ ॥

(४७२)

सं० १३३० वर्षे चैत्र वदि ७ शनौ श्री ब्रह्माणगच्छे भ्रातृरत्नश्रेयोर्थं दो० पदमेन बिंबं कारितं । प्रतिष्ठितं श्रीवीरसूरिभिः ॥

(४७३)

सं० १३४९ चैत्र वदि ६ रवौ श्रीब्रह्माणगच्छे श्री श्रीमालज्ञातीय श्रे० जसवीरेण मातृश्री — —देविश्रेयसे श्रीनेमिनाथबिंबं कारितं । प्रतिष्ठितं श्रीजजगसूरिभिः ।

(४७४)

सं० १३३० चैत्र वदि ७ शनौ श्रीहारीजगच्छे व्य० उदयपालसुत व्य० धणपालसुतजयपालेन लघुभ्रातृ पाता श्रेयोऽर्थं सलक्षणपुरे देवश्रीशांतिनाथचैत्ये श्रीमहावीरबिंबं कारितं प्रतिष्ठितं श्रीगुणभद्रसूरिशिष्येन ॥ छ ॥

(४७५)

सं० १३४७ ज्येष्ठ वदि २ श्रीब्रह्माणगच्छे श्रीश्रीमालज्ञातीय.... .... श्रेयोऽर्थं .... श्रीनेमिनाथबिंबं कारितं ॥

(४७६)

९ सं० १३३० वर्षे चैत्र वदि ७ शनौ सलषणपुरे श्रीश्रीमालज्ञातीय ठ० पद्मश्रेयोर्थं सुत पाल्हणेन श्रीनमिनाथबिंबं कारितं प्रतिष्ठितं श्रीवीरसूरिभिः ॥

(४७७)

सं० १३५५ वर्षे वैशाख वदि ...श्रीहारीजगच्छे पल्लीवालज्ञातीय श्रे० जइताश्रेयोऽर्थं सुत .. ....श्रीचन्द्रप्रभबिंबं कारितं प्र० श्रीसूरिभिः ॥

(४७८)

सं० १३३० वर्षे चैत्र वदि ७ शनौ सलखणपुरे श्रीशांतिनाथचैत्ये श्रीश्रीमालज्ञातीय श्रे० माणिकभार्या श्रे० सोनू श्रेयोऽर्थं सुत......... . ... श्रीसुमतिनाथबिंबं कारितं। प्रति० श्रीब्रह्माणगच्छे श्रीजयसेणोपाध्यायमिश्रैः ॥ छ ॥

(४७९)

९० ॥ संवत् १३३० वर्षे चैत्र वदि ७ शनौ श्रीब्रह्माणगच्छे श्रीश्रीमालज्ञातीयपितृमहणसिंहभ्रातृ . ...श्रेयोर्थं सुतमूलदेवेन श्रीमहावीरबिंबं कारितं । प्रति० श्रीवीरसूरिभिः ॥ छ ॥

(४८०)

१ सं० १३३० वर्षे चैत्र वदि ७ शनौ श्रीब्रह्माणगच्छे श्रीश्रीमालज्ञातीयपितृश्रे० महपाभ्रातृ ....यो श्रेयोर्थं सुतमहिपतिना श्रीअरनाथबिंबं कारितं ॥ प्रतिष्ठितं श्रीजज्जुगसूरिभिः ॥

(४८१)

संवत् १३४० वर्षे श्रीब्रह्माणगच्छे मातृरूपिणीबाइनाइकीबाइरूपूरीमालदेविपुण्यार्थं श्रीबिंबानि कारितानि प्रति० श्रीमुनिचन्द्रसूरिभिः ।

(४८२)

संवत् १३४७ वर्षे श्रीब्रह्माणगच्छे मातृ रूपिणीबाइ नाइकिबाइ रुपुरी मालदेविपुण्यार्थं बिंबचतुष्कं कारितं प्रति० श्रीमुनिचन्द्रसूरिभिः ॥

(४८३)

१ सं० १३३१ मोढज्ञातीय परी० महणाकेन निजमाता — — — जाल्हणदेवि श्रेयोऽर्थं श्रीपार्श्वनाथबिंबं कारितं ॥ प्रतिष्ठितं श्रीनाणकीयगच्छे श्रीहरिप्रभसूरिभिः ।

(४८४)

ई० ॥ संवत् १३४९ वर्षे चैत्रवदि ६ रवौ मोढज्ञातीय परी० पूनासुत परी० तिहुणाकेन भ्रातृमहणाश्रेयोऽर्थं श्रीम हावीरबिंबं कारितं ॥ प्रतिष्ठितं श्रीजालयोधरगच्छे श्रीदेवसूरि-संताने श्रीहरिभद्रसूरिशिष्यैः श्रीहरिप्रभसूरिभिः ॥शुभं भवतु॥

(४८५)

९० ॥ सं० १३३३ वैशाखसुदि ११ व्य० सोमाश्रेयोऽर्थं सुतव्य० खीमाकेन श्रीनेमिनाथबिंबं कारितं । प्रति। श्रीशील-भद्रसूरिभिः ॥

(४८६)

सं० १३३८ ज्येष्ठव २ शुक्रे ठ० वीना सु (०) मूरा बाया या (?) संसारदेव्या आत्मार्थं श्रीआदिनाथ....................

(४८७)

ई० ॥ संवत् १३०५ वर्षे वैशाखसुदि ५--मे श्रीब्रह्माण-गच्छे सद्धरणपुरे श्रीशांतिनाथदेवचैत्ये महं० साम्वत श्रेयोऽर्थं सुतमहं० पाहडेन निमलघुभ्रातृमहं० अभयसिंहमहं० रतन-विजयपाल जगपालसहितेन श्रीरिषभदेवबिंबं कारितं ॥ प्रति-ष्ठितं श्रीवीरसूरिभिः ॥

(४८८)

सं० १३४३ वर्षे वैशाखमासे श्रीनागेन्द्रगच्छे — — ६ श्रावीय ठ० पाल्हण ठ० चाहिणदेवि श्रेयोऽर्थं राजसिंहेन बिंबं कारितं प्रतिष्ठितं श्रीमहेन्द्रसूरिभिः ॥

(४८९)

संवत् १३४३ वर्षे श्रीउकेशज्ञातीय मातृलक्ष्मीश्रेयोऽर्थं सुतविजपाल तथा वीसलश्री गांगाप्रभृतिभिः बिंबं कारितं । प्र० श्रीहारीजगच्छे श्रीशीलभद्रसूरिभिः ॥

(४९०)

सं० १३३० वर्षे चैत्रसुदि ७ शनौ सलषणपुरे श्रीशांतिनाथदेवचैत्ये श्रेष्ठिमाजाश्रेयोऽर्थं सुतसींघलेन बिंबं कारापितं प्रतिष्ठितं श्रीजज्जुकसूरिभिः ॥

(४९१)

सं० १३३० चैत्रवदि ७ शनौ हारीजगच्छे व्य० आसुपाल सुत पीमाकेन कुटुं गांगश्रेयोऽर्थं श्रीनमिजिननाथबिंबं कारितं प्रतिष्ठितं श्रीशीलभद्रसूरिभिः ॥

(४९२)

सं० १३३० वर्षे चैत्रवदि ७ शनौ सलषणपुरे पिता पं० जेतल माता पाल्हणश्रेयोऽर्थं सुतमहापासिंहेन बिंबं कारितं। प्रतिष्ठित श्रीउदयदेवसूरिभिः ॥

(४९३)

ई० ॥ सं० १३३० वर्षे चैत्रवदि ७ शनौ नाणकीयगच्छे महं० राजसीह सुत महं० वाघाकेन पुत्र महं० धनसिंहसहितेन श्रीसंभवनाथबिंबं कारितं प्रतिष्ठितं श्रीजिनचन्द्रसूरिभिः ॥

(४९४)

दॅ० ॥ सं० १३१० वर्षे चैत्रवदि १२ गुरौ सलक्षणपुरे श्रीशांतिनाथचैत्ये चा--णावास्तव्य भां० ताहडसुतसिंघाकेन पुत्र पद्मश्रेयोऽर्थं श्रीचन्द्रस्वामिबिंबं कारितं ॥ छ ॥ छ ॥ मंगलमस्तु ॥

(४९५)

सं० १३११ वर्षे चैत्र वदि........बुधे भिलशास्तव्यश्रीप्राग्वाटज्ञातीय श्रे० वयरसिंहभार्याजयतश्रेयोऽर्थं सुतजयतसिंहेन श्री अजितनाथबिंबं कारितं ॥

(४९६)

१ सं० १३३० चैत्र वदि ७ शनौ सलषणपुरे श्रीशांतिनाथचैत्ये डीसावालज्ञातीयश्रे० सोभासुत ठ० भीमसीहभार्या श्रे० श्रीनाल्हणसुता ठ० सूहवपुण्यार्थं सुत ठ० सागणसीहेन श्रीशीतलनाथबिंबं कारितं प्रतिष्ठितं सूरिभिः ॥

(४९७)

सं० १३३० वर्षे चैत्र वदि ७ शनौ श्रीब्रह्माणगच्छे सलपणपुरे श्रीमालज्ञातीय श्रे० जसरा सुत देवधरश्रेयोऽर्थं भ्रातृआजणेन श्रीसुविधिनाथबिंबं कारितं प्रतिष्ठितं श्रीजज्जकसूरिभिः ॥

(४९८)

॥ ९ संवत् १३३४ वर्षे माघ सुदि १० रवौ श्रीपारागच्छे सलपणपुरे श्रीसर्वदेवसूरि संताने श्रीश्रीमालज्ञातीय भां०.....................सुत लुणसीहकेन भगिनीश्रीसुहडश्रेयोऽर्थं सुविधिनाथस्य परिकरकारितः बिंबं च कारितं ॥

उपपचंद पालनीका रु० ५००० अंके रुपेआ पांच हजार नाणा सकाइ रोकडा मोकल्या ते मध्ये कारखाना काम कराओ एक काम चोकमांए तळीआको दुसरो देवराकी जाली तीसरो काम चोवीस तीथंकरको परघर समारो. चोथो काम बावन जेनाळाको फुटो टुटो सधराओ. पांचमो काम नगारखाना खंड दोको कराओ. छठो काम महाराज श्रीसंपेसरजीने गलेप कराओ. रु० ६००० अंके रुपैआ हजार पांच साहा जीवण-दास गोटीदास श्रीराधणपरवाला की मारफत गुमास्ता ३ भ्रमण हरनाराण तथा ईश्वरदास तथा मेणा टीकाराम पासे रईने परचावा छे ॥

॥ श्रीपार्श्वनाथ सत छे ॥

(५०६)

(१) ॥ ई० ॥ सं० १२९८ वैशाखवदि ३ शनौ श्रावक ....

(२) लहाकेन निजगुरु श्रीअजितसिंह..........

(३) मूर्तिः कारिता ॥ सिद्वगच्छे ॥ छ ॥

(५०७)

एई० ॥ संवत् १५१० वर्षे कार्तिकवदी ६ सोमे श्रीभाव-
ारगच्छे श्रीकालिकाचार्यसन्ताने आचार्य...............सूरिपट्टे
ीविजयसिंहसूरि गुरुवि...........

(५०८)

॥ एई० ॥ संवत् १३८७ वर्षे श्रीपार्श्वनाथचैत्य श्रीमदा-
ीयगच्छे श्रीचक्रेश्वराचार्यसंताने श्रीपद्मचन्द्रसूरिपट्टे श्रीजय-

देवसूरिशिष्य श्रीयशोदेवसूरिणा मूर्ति.... ....कारापिता प्रतिष्ठिता श्रीशांतिसूरिभिः ।

(५०९)

एर्द० ॥ संवत् १३४९ वर्षे चैत्रवदि ६ रवौ श्रीब्रह्माणगच्छे अरिष्टनेमिदेवजगत्यां श्रीजज्जगसूरिभिः स्वकीयगुरुभ्रातृपंडि० रतनस्य मूर्तिः कारिता प्रतिष्ठिता च शुभं भवतु ॥

पं० जसचं० । पं० वयजा । पं० वीका ।

(५१०)

श्रीचापोत्कटवंशोद्भव महाराजश्रीवनराजगुरु श्रीनागेन्द्रगच्छे श्रीशीलगुणसूरिशिष्य श्रीदेवचंद्रसूरिमूर्तिः ।

(५११)

(1) एर्द ०॥ सं० १६६२ वर्षे वैशाखसुदि १५ सोमे पत्तनवास्तव्य वृद्धशाखीय प्राग्वाटज्ञातीय दो० ठाकर भा० बाल्हीनाम्न्याः

(2) सुत दो० कुंअरजी भ्रातृव्य दो० श्रीवंत भा० मनाई सुत दो० खालजी पुत्र रतनजी प्रमुखपुत्रया स्वश्रेयोर्थं बृहत्ता—

(3) गच्छेश श्रीआदिगुणधारक भ० श्रीहेमविमलसूरिपट्टपूर्व न० श्रीआनंदविमलसूरिपट्टप्रभाकर—

(4) [illegible] श्रीविजयदानसूरिपट्टालंकारणां स्ववचोविलासप्रतिबोधित [illegible]—

(६) सर्वर्तनश्रीशत्रुंजयादिकल्याणकनादिविदितयशसां ठंपारूपवेश
रा० सं॰ धर्मिनाम्नो दयदीसाणां भट्टारक—

(७) श्रीहीरविजयसूरीणां मूर्ति का० प्र० च तत्पट्टालंकार
कारिभिः पातिसाह श्रीअकब्बरसभाजनपवाद—

(८) नोदारिभिः गोहसभदाहिपीमहिपवधूमयनादानवंदिमशण
निवारककुरमानधारिभिः भट्टारकश्री ६

(९) श्रीविजयसेनसूरिभिः महोपाध्यायश्रीसोमविजयगणि-
परिवृतैः पंचनादिपहं० सवजीमहसमकलसंपेन
वंद्यमाना चिरंनन्दतात् ॥

(५१२)

(१) ऐं०॥ संवत् १६६४ वर्षे फाल्गुनशु० ८ दिनौ पत्तन-
वास्तव्य वृद्धशाखीय प्राग्वाटज्ञातीय दोसी वंक—

(२) र भा० वाहलीनाम्न्या भातृव्य दो० श्रीवंत भा० अजा-
ईसुत दो० छाजनीसुत रतनजी प्र०

(३) कुटुंबयुतया स्वश्रेयोर्थं तपागच्छाधिराजश्रीहीरविजय-
सूरिपट्टालंकारपावसा-

(४) हिश्रीअकब्बरसभाजनमपवाद गायछावदपाहिपीपाहिप
महसवपभूवरवा—

(५) दाननिवारकप्रतिबोधितानेकनरेशसंभावीविजयमान श्री
विजयसेनसूरीश्वराणां

(६) मूर्तिः कारिता प्र० च तत्पट्टालंकारहारश्रीविजयदेवसू-
रिभिः । इति भद्रम् ॥

(५१३)

(1) एर्द०॥ संवत् १६६४ वर्षे फाल्गुनशु० ८ शनौ पत्तन-
वास्तव्य वृद्धशाखीय प्राग्वाटज्ञातीय दोसी शंकर भा० वा-

(2) हलीनाम्न्या भ्रातृव्य दो० श्रीवंत भा० अजाईसुत
छाळजी सुत रतनजी प्रमुखकुटुंबयुतया स्वश्रेयो-

(3) र्थे तपागच्छाधिराजश्रीहीरविजयसूरिश्वरपट्टप्रभावकभट्टा-
रक श्रीश्री-

(4) श्रीविजयसेनसूरिपट्टपूर्वाचलसहस्रकरानुकारिशीलादिगु-
णगणालं-

(5) कृतगात्रभट्टारकपुरंदरसंमतिविजयमानयुवराजपदधारका-
चार्य-

(6) श्री५श्रीविजयदेवसूरीश्वराणां मूर्तिः कारिता प्रतिष्ठापिता
च गीतार्थैः ।

(7) मं० अवजी प्रमुखसंघभट्टारकण वंद्यमाना चिरं जीया-
दिति भद्रम् ॥०॥

(५१४)

(1) एर्द०॥ संवत् १७०९ वर्षे फाल्गुनशुदिद्वितीयायां
रविवारे तपागच्छाधिरा-

(2) जभट्टारकश्री५श्रीहीरविजयसूरिपट्टालंकारभट्टारकपातिसा-
हश्रीजहांगीर-

(3) मदच जहांगिरीमहातपाविरुदधारकसकलसुविहितसाधु-परंपरा-

(4) पुरंदरश्रीविजयदेवसूरीश्वरे विजयिनि सति पट्टव्य-वस्थापि-

(5) तमेदपाटदेशाधिराजराणाश्रीजगत्सिंहप्रतिबोधदायक-

(6) आचार्यश्री ५ श्रीविजयसिंहसूरीश्वराणां पादुका का-रिता श्री-

(7) पत्तनवास्तव्य ओसवालज्ञातीय संघवी रता सुत सं• मानसिंह

(8) भार्या बा० माणिकदेनाम्न्या पुत्री नागबाई कल्याणबाई सा• उग्रसेन-

(9) सहितया श्रेयोऽर्थं प्रतिष्ठिता भट्टारकश्रीविजयदेवसूरि निर्देशात् महो-

(10) पाध्यायश्री ५ श्रीभानुचन्द्रगणिशिष्यपंडितश्रीविवेकचन्द्र गणिभिरिति मंगलम् ॥

(५१५)

सं० १७१३ वर्षे माघशुक्ल ७ दिने श्रीतपागच्छे सार्वभौमभट्टारकश्रीविजयसेनसूरिपट्टालंकारभट्टारकश्रीविजयदेवसूरीश्वराणां पादुका व्य० रामसिंह चांपसी कारिता। प्रतिष्ठिता च भट्टारकश्रीविजयप्रभसूरीन्द्रनिर्देशात् श्री-दीपसागरगणिनेति ॥

(५१६.)

(1) सं० १४५२ वर्षे वैशाख. शुदि ३ बुधे श्रीउकेशगच्छे श्रीककुदाचार्यसं-
(2) ताने श्रीककसूरीणां मूर्तिः श्रीसंघेन कारिता. प्रतिष्ठिता श्रीदेवगुप्तसूरिभिः ॥

(५१७)

(1) संवत् १४३० वर्षे उकेशवंशे वेपटगोत्रे शा० सीधर शा० समुद्दर पु० का—
(2) — — यमा सा० हंसराज. प्रभृतिभिः पुत्रैः पौत्रैः..............

(५१८)

(1) सं० १३३० वर्षे वैशाखसुदी ९ सोमे. श्रीब्रह्माणगच्छे श्रीश्रीमालज्ञातीय ठ० सांगा भा०
(2) ठ० माल्हणीदेवी श्रेयोर्थे ठ० सांगाकेन श्रीनेमिनाथबिंबं कारापितं ठ० सांगामूर्तिः [च कारिता प्रतिष्ठिता] श्रीजज्जकसूरिभिः ।
(3) ठ० सांगा भा० ठ० सुजाण.–

(५१९)

(1). [संवत १३३०. वर्षे] वैशाख सुदी ९ सोमे श्रीब्रह्मानगच्छे श्रीमालज्ञातीय ठ० सांगा भार्या ठ० सुजाणदेवी
(2) ....ठ० ... जयतपाल जगमाल जसपाल प्रभृतिभिः श्रीशांतिनाथबिंबं.कारापितं
(3) ....प्रतिष्ठितं श्रीजज्जगसूरिभिः ॥

(५१९)

(१) संवत् १२०१ वर्षे वैशाखसुदि ९ गुरौ पूर्वोदक्षिता रत्नव-मोढज्ञातीय-नागेंद्र ... ...

(२) सुत-श्रे० नाउणपुत्रेण श्रे० राजुदीसद्नुज्ञे ठ भार्या सेन संसारासार......... ....

(३) सारासिवविवेन अस्मिन् महाराजश्रीवनराजविहारे निजकीर्तिवल्लीविवान......................

(४) कारितः तथा च श्रीआशाकस्य मूर्तिरियं सुत ठ० अरिसिंहन कारिता प्रतिष्ठिता...... ....

(५) संबंधे गच्छे पंचासराविंव श्रीशीलगुणसूरिसन्ताने शिष्य श्री............

(६) देवचन्द्रसूरिभिः ॥ मंगलमहाश्रीः ॥ शुभं भवतु ॥

(५२०)

..................सुत सा० तेजपालनाम्ना भार्या अपु पुत्र सा० विद्याधर सा० खधुआ प्रमुखपरिवारयुतेन स्वश्रेयसे श्रीसुपार्श्वबिंबं कारितं प्रतिष्ठितं च श्रीतपागच्छे भ० श्रीहेमविमलसूरिपट्टालंकार भ० श्रीआणंदविमलसूरिपट्टमुकुटमणि भ० श्रीविजयदानसूरिपट्टकोटीरहारभट्टारकश्रीहीरविजयसूरिपट्टप्रकराकरसुधाकरभट्टारकपरंपरापुरंदरसुविहित.............

(५२१)

संवत् १४२९ वर्षे माघवदि ०) सोमे श्रीकालिकाचार्य-

सन्ताने श्रीभावदेवाचार्यगच्छे श्रीविजयसिंहसूरि पट्टालंकार श्रीवीरसूरीणां मूर्तिः श्रीजिनदेवसूरिभिः प्र०

(५२२)

संवत् १३६१ फाल्गुणशुदि ३ गुरुवारे अद्येह श्रीसरस्वती........श्रीमचन्द्रकुले........वंसा(?)चार्य श्रीवर्द्धमानसंवाने साध्वी मलयसुंदरी शिष्यणी बाई सुहव आत्मश्रेयसे श्रीअंबिकादेवीमूर्तिः कारापिता श्रीसोमसूरिशिष्यैः श्रीभावदेवसूरिभिः प्रतिष्ठिता ॥ छ ॥

(५२३)

संवत् १३४९ चैत्रवदि ६ शनौ श्रीवायटीयगच्छे श्रीजिनदत्तसूरिशिष्यपंडितश्रीअमरचंद्रमूर्तिः पं० महेंद्रशिष्यमदनचंद्राख्या(ख्येन) कारिता शिवमस्तु ॥

(५२४)

संवत् १३३४ वैशाखवदि ५ श्रीजिनदत्तसूरिमूर्तिः श्रीजिनेश्वरसूरिशिष्यश्रीजिनप्रबोधनसूरि..........

(५२५)

श्रे० जयता ।....संवत् १३३० वर्षे वैशाखसुदि १४ बुधे श्रीरामणवसहीचैत्ये श्रीमाली...........

(५२६)

वायडीयगच्छे श्रीनेमिचंद्र उपाध्याय पं०........

(५२७)

...तपटीयगच्छे श्रीऋनिल उपाध्याय पं० हेमगणि........

...मितं ।

(५२८)

सं० १३७३ जेठसुदि १२ सोमे समस्तयुवराज (?) ...कसंघेन सैद्धान्तिकश्रीविनयचंद्रसूरीणां मूर्तिः कारिता ...तेष्ठिता श्रीशुभचंद्रसूरिभिः । भद्रमस्तु ।

(५२९)

.......अमरादे पुत्र सं० कल्याणजी नामना तपाभट्टारक- श्रीविजयदेवसूरीश्वपट्टप्रभाकरभट्टारकश्रीविनयसिंहसूरीणां मूर्तिः

(५३०)

संवत् १२९४ वर्षे श्री — — — गच्छे श्रीसिद्धिसा- गरस्य संतानं श्रीसिद्धसेनसूरिपट्टे श्रीदेवभद्रसूरीणां मूर्तिः श्रीमलयचंद्रसूरिशिष्यश्रीशील.............कारिता म०

(५३१)

संवत् १४२३ वर्षे आषाढसुदि १० बुधे श्रीनाणकीय- गच्छे श्रीसिद्धसेनसूरिगुरोर्मूर्तिः श्रीधर्मेश्वरसूरिभिः कारापिता शुभं ।

(५३२)

संवत् १६७३ वर्षे पोषकृष्णपंचमी शुक्रे श्रीपत्तननगर वास्तव्येन बृहद्शाखायां श्री...........वाय दो० धनजी भार्या...

मरवाईसुत दो० संतोषीकेन भार्या सहनलदे प्रमुखकुटुंबयुतेन स्वश्रेयसे श्रीऋषभदेवपरिकरः कारितः प्रतिष्ठितश्च तपागच्छे भट्टारकपुरंदरभट्टारकश्रीहीरविजयसूरीश्वरशिष्यभट्टारकश्रीविजयसेनसूरीश्वरपट्टालंकारहारानुकारिभट्टारकप्रभुभट्टारकश्रीविजयसेनसूरिभिरितिभद्रम् ॥

(५३३)

अथ शुभे संवत्सरे संवत् १७७८ वर्षे मासोत्तमश्रीभाद्रपदमासे शुक्लपक्षे ८ तिथौ रविवासरे श्रीपूज्यश्रीपासचंद्रसूरिजीनाछत्रयधर्यभट्टारकश्रीनेमिचंद्रसूरिजीविजयराज्ये श्रीअणहिल्लपुरपत्तने समस्तश्रीसंघेन मंगलार्थं काराविताः श्रीरस्तु॥ २॥

(५३४)

श्रीपार्श्वनाथ श्रीदर्भंजनजी संवत् १८४४ वैशाख सु० १० गुरौ श्रीवारेजावास्तव्यसमस्तसंघेन कारिता श्रीविजयलक्ष्मीसूरिभिः प्र० ।

(५३५)

संवत् १८८१ ना वैसाखसुदि ६ रवौ अजितनाथ (:) प्रतिष्ठित (:) भट्टारकश्रीआणंदसोमसूरिभिः तपागच्छे ।

(५३६)

संवत् १६६१ प्रवर्त्तमान ५० वर्षे श्रीअकब्बररविराज्ये वैशाखवदि ११ शुक्रे ओसवालज्ञातीयनरवस्भार्यारे मा०

टोकरभा० दया सुत बाधा भा० पार्वती पुत्ररत्न सा० पु० (?) रत्नपाल भार्या हंसाई ताभ्यां स्वपुण्याय श्रीशान्तिनाथबिंबं कारितं प्रतिष्ठितं श्रीबृहत्खरगच्छे श्रीजिनसिंहसूरयस्तत्पट्टालंकारश्रीजिनचंद्रसूरिभिः ॥ श्री ॥

(५३७)

सं० १३५६ ज्येष्ठसुदि १५ शुक्रे ठ० छाडा व्यवहृ (?) तथा ठ० कुमारदेवीमूर्तिसमं कारिता प्रतिष्ठिता च ।

(५३८)

संवत् १६८१ वर्षे ज्येष्ठवदि ९ गुरुवासरे श्रीअहम्मदपुरवास्तव्यवृद्धशाखीयदीसावालज्ञातीय सा० वीरा भार्या बाई सुहडदे पुत्रेण सा० वर्धमान — — — बाई वइजल पुत्र सा० — लमी प्रमुखकुटुंबयुतेन स्वश्रेयोऽर्थं सपरिकरं श्रीशांतिनाथबिंबं कारितं सा० श्रीशांतिदासप्रतिष्ठायां प्रतिष्ठापितं प्रतिष्ठितं च तपागच्छे भ० श्रीविजयदेवसूरिवारके महोपाध्यायश्रीविवेकहर्षगणीनामनुशिष्यमहोपाध्यायश्रीमुक्तिसागरगणिभिः श्रियेस्तु ॥ शुभं भवतु ॥

(५३९)

॥ सं० । १८५४ माघवदि ५ भौमे । श्रीविजयानंदसूरिगच्छे बारेजानगरवास्तव्यश्रीश्रीमालि ज्ञातीयवृद्धशाखीयसा । नानचंद सीवचंद नाम्ना पार्श्वनाथबिंबं का । श्रीविजयलक्ष्मीसूरिगच्छे प्रतिष्ठितं ।...........

(५४०)

(१) ॥ द० ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ स्वस्ति श्री म.जिनेन्द्राय सिद्धाय परमात्मने । धर्मतत्त्वप्रकाशाय स्वरूपाय नमो नमः ॥ संवत् १७२२ वर्षे शाके १५८७ प्रवर्तमाने । वैशाखशुक्ल सप्तम्यां । गुरौ पुष्यनक्ष-

(२) त्रे । श्रीमेदपाटदेशे । श्रीमूलसंघे श्री(चि)त्रकोटाधि सीसोदीयागोत्रे महाराणाश्रीजगतसिंहजी तत्पुत्र श्रीमहाराणाधिराजमहाराणाश्रीराजसिंहजी विजयराज्ये । श्रीमूलसंघे भोरा ज्ञातीय

(३) गोगोदीयागोत्रे गुरुमुख(?)वंशे संघवी श्रीनेमाजी तद्भार्या नायकदे तत्पुत्र सं० श्रीगजूजी तद्भार्या गोरीदे तत्पुत्र सं० रामाजी तद्भार्या रमणादे तयोः पुत्रास्त्रय प्रथमपुत्र सं० श्रीहराजी तद्भार्या मानादे तत्पुत्र सं० श्रीसुंदरदासजी

(४) तद्भार्या गांगादे अनूपदे तत्पुत्र सं० श्रीवनो तद्भार्या लाडादे तत्पुत्र सुखलालजी द्वि० भा० सुजाणदे सं० रामाजी द्वितीय पुत्र सं० दूदाजी तद्भार्या सारंगदे कल्याणदे तत्पुत्र सं० रूपजी तद्भार्या रायदे तत्पुत्र सं० रामाजी तृतीय

(५) पुत्र सं० देदाजी तद्भार्या [illegible] पुत्र पु-
[illegible]
[illegible]

दासमी तद्भार्या मृगादे समग्रपरिवारसहितौ श्रीऋषभदेव..

(८) श्रीविजयगच्छे श्रीपूज्यकल्याणसागरसूरीन्द्रास्तत्पट्टे श्रीपूज्यश्रीसुमतिसागरसूरिवरतत्पट्टे श्रीआचार्यश्रीविजयसागरसूरिभिः श्रीऋषभदेवबिंबं प्रतिष्ठितं ॥ श्रीसंडेरगच्छीयभट्टारकश्रीदेवसुन्दरस्य । श्रीरस्तु ।

(५४१)

संवत् १६८२ वर्षे ज्येष्ठवदि ९ गुरुवासरे श्री अहिमदावादनगरवास्तव्यश्रीओसवालज्ञातीय सा० सहसकिरणभार्यया बाई कुंअरि नाम्न्या स्वश्रेयोर्थं श्रीमुनिसुव्रतस्वामिबिंबं कारितं सा० शांतिदासकारितप्रतिष्ठायां प्रतिष्ठापितं प्रतिष्ठितं श्रीतपागच्छे भट्टारकश्रीविजयसेनसूरिपट्टालंकारभट्टारकश्रीविजयदेवसूरिवारके महोपाध्यायविवेकहर्षगणीनामनुशिष्या (ष्यैः) महोपाध्यायश्रीमुक्तिसागरगणिभिः ॥

(५४२)

संवत् १६८२ वर्षे ज्येष्ठवदि ९ गुरौ अहिमदावादनगरे ओसवालज्ञातीय सा० श्रीशांतिदास भार्यया श्रीआदिनाथबिंबं प्रतिष्ठापितं प्रतिष्ठितं च तपागच्छे महोपाध्यायश्रीमुक्तिसागर......................

(५४३)

(1) द० ॥ स्वस्ति श्रीविक्रमसंवत् १२८५ वर्षे फाल्गुणशुदि २ रवौ । श्रीमदणहिलपुरवास्तव्यप्राग्वाटान्वयप्रसूत ठ०

श्रीनन्दगान्पत्न ठ श्रीदेवमादागत ठ० श्रीसोम
ठ श्रीभाशागाननन्दनन ठ० हु—

मारहाँद्रुश्रीमपुत्र ठ० श्रीचागिग पद्दे श्रीमाल्हदेव
रन्नेन पद्दे श्रीनन पाल्हाप्रनन्दना महामात्यश्रीवस
पालन भान्पन: पुण्याभिवृद्धये इह श्रीनारंगऋपर्व
श्रीअजितस्वामिदेवचन्ये श्रीआदिनाथदेवजिनविंवालंक
स्वतकमिदं कारित प्रतिष्ठित श्रीनागेन्द्रगच्छे भट्टारक
श्रीविजयसेनसूरिभि: ॥

(५०२)

ॐ ॐनम सिद्धेभ्य ।

आसीन्निर्वृतकान्वयैकतिलक श्रीविष्णुसूर्यासने
श्रीमत्काम्यकगच्छतारकपथश्वेतांशुमान विश्रुतः ।
श्रीमान सूरिमहेश्वर प्रशमभु: श्वेताम्बरग्रामणी
राज्ये श्रीविजयाधिराजनृपते: श्रीपथाया पुरि ॥

ततश्च—

नाशं यातु शतं सहस्रमहितं संवत्सराणां द्रुतं
स्यामा (मामा) भाद्रपदः स भद्रपदवी मासः समारोहतु।
सास्यैव क्षयमेत सोमसहिता कृष्णा द्वितीया तिथिः
पञ्चश्रीपरमेष्ठिनिष्ठहृदयः प्राप्तो दिवं यत्र सः ॥

अपि च

कीर्तिर्दिक्करिकान्तदन्तमुसलप्रोद्भूतलास्यक्रमं
कापि क्वापि हिमाद्रिभू · महीसोत्प्रासहासास्थितिम् ।

क्रान्यैरावणनागगजजननिनस्रद्रानुधन्राेष्ठुरं
भ्राम्यन्ती भुवनत्रयं त्रिपथगेवाद्यापि न श्राम्यति ॥
सं० ११०० भाद्रवदि २ चन्द्रे कल्याणकदिने प्रशस्तिरियं साधुसर्वदेवेनोत्कीर्णेति ॥

वावरीयावाडलेखाः ॥

(५४५)

दं० ॥ सं० १३०० वर्षे वैशाखवदि ११ बुधे सहनिग-पुरवास्तव्यपल्लीजातीय ठ० देंदा भार्या फद्रदेवीकुक्षिसंभूत परी० महीपाल महीचंद्र तत्सुत रतनपाल विजयपालैर्निज-पूर्वज ठ० शंकरभार्यालक्ष्मीकुक्षिसंभूतस्य संसारनिर्गुणितदेहस्य निजपरिवारसहितस्य पोमदेवकुलिकासहितश्रीपार्श्वनाथबिंबं कारितं ॥ प्रतिष्ठितं चंद्रगच्छीयश्रीहरिप्रभसूरिशिष्यैः श्रीयशो-भद्रसूरिभिः ॥ छ ॥ मंगलं भवतु ॥ छ ॥

(५४६)

संवत् १३१५ वर्षे फागुणवदि ७ शनौ अनुराधानक्षत्रे अद्येह श्रीमपुरस्यां श्रीमहावीरदेवचैत्ये प्राग्वाटज्ञातीयश्रेष्ठि आसदेवसुत श्री [आ]सपाल सुत गंधि पीवीकेन आत्मनः श्रेयोर्थं श्रीपार्श्वनाथदेवबिंब कारितं चंद्रगच्छे श्रीयशोभद्रसू-रिभिः प्रतिष्ठितं ॥

(५४७)

दं० ॥ संवत् १२७२ वर्षे ज्येष्ठवदि २ रवौ अद्येह हिंसा-

नके मेहरराजश्रीरणसिंहप्रतिपत्तौ समस्तसंघेन श्रीमहावीरबि
कारितं प्रतिष्ठितं श्रीचंद्रगच्छीयश्रीशांतिप्रभसूरिशिष्यैः श्रीहरि
प्रभसूरिभिः ॥ छ ॥

(५४८)

र्द० ॥ संवत् १३४३ माघसुदि १० गुरौ गुर्जरप्राग्वाट
ज्ञातीय ठ० पेथडश्रेयसे तत्सुत पाल्हणेन श्रीनेमिनाथबि
कारितं प्रतिष्ठितं श्रीनेमिचंद्रसूरिशिष्यश्रीनयचंद्रसूरिभिः ॥

पालणपुरलेखाः ॥

(५४९)

(1) ॥ र्द० ॥ सं० १३५२ वर्षे फागुणशुदि १० बुधदिने
सोनी आवहणसुत श्रे० साछल भार्या-

(2) ॥ सुहवदेविपुत्र मुंजालेन मातापितामूर्तिद्वयं कुटुम्बश्रेयसे
कारितं ॥ छ ॥

(५५०)

(1) ॥ ९ संवत् १३३५ वर्षे.......................श्रे० आम्र
भार्या वीजू सु० फालू भा० छपमिणि सु० ऊदा भा०
राज-

(2) ॥ सिरि पुत्र वीणा भा० पांपलदेवि पु० प्रतापसीह
भा० रामलदेवि तथा सुहडसीह मदनसीह तथा कडू पु०
पराये-

(३) ॥ ग भा० रांभना श्रे० पीणाकेन मातृपितृश्रेयोर्थं जिन-
युगलं कारापितं ॥ प्र० महाहडीय श्रीचक्रेश्वरसूरि-

(४) संताने श्रीसोमप्रभसूरिशिष्यश्रीवर्द्धमानसूरिभिः)
प्रतिष्ठितं ॥ छ ॥

(५५१)

(१) ई० ॥ संवत् १२०५ वर्षे आषाढवदि ७ शुक्रे सा०
वर्द्धमानसुत सा० छोहदेव सुत० सा०

(२) आसधर तथा सा० पेहड सुत सा० भुवनचंद्र-
पद्मचंद्रैः समस्तकुटुंबश्रेयोर्थं श्रीअजितनाथबिंबं कारितं।
प्रतिष्ठितं वादींद्रश्री-

(३) धर्मघोषसूरिपट्टप्रतिष्ठितश्रीदेवेंद्रसूरिक्रमायातश्रीजिनचंद्र-
सूरिशिष्यैः श्रीभुवनचंद्रसूरिभिः ॥ १ ॥

(५५२)

संवत् १२७४ वर्षे फाल्गुणशुदि ९ गुरौ श्री कोरंटकीय-
गच्छे श्रीककसूरिशिष्य सर्वदेवसूरीणां मूर्तिः ओसपुत्र रा०
आंबड संघपतिना कारिता श्रीककसूरिभिः प्रतिष्ठिता मंगलं
भवतु संघस्य।

(५५३)

संवत् १३१५ (?) वर्षे वैशाखवदि ७ गुरौ (?) श्रीमदु
गच्छे श्रीसिद्धाचार्यसंताने श्रीवरदेवसुत ऋपचंद्रेण श्रीसि
सूरीणां मूर्तिः कारिता। श्रीककसूरि[भिः] प्रतिष्ठिता।

(५५४)

संवत् १३३१ वर्षे वैशाखसुदि ९ सोमे श्रीपदेरकगच्छे श्रीयशोभद्रसूरिसंताने संघवी साढलेन समस्त कुटुंब श्रेयोर्थे श्रीकपर्दियक्षः कारापितः प्रतिष्ठितः श्रीशालिसूरिभिः ॥

(५५५)

......माघसुदि १३ श्रीकोरंटकीयगच्छे नन्नाचार्य संताने चैत्ये श्रीकक्कसूरीणां शिष्येण पं०...........

(५५६)

॥ श्री ॥

(1) ॥ ए‍ँ० ॥ श्रीमदर्हते नमः ॥ स्वस्ति श्रीमज्जिनं नत्वा ॥ प्रणम्य स्वगुरुं मुदा ॥ श्रीधर्मनाथचैत्यस्य ॥ प्रश-

(2) स्तिर्वर्ण्यते वरा ॥ १ ॥ अहम्मदावादपुरे ॥ श्रीकंपिनी अं- गरिजबहादुरः ॥ राज्यं करोति विधिना ॥ प्रजारा-

(3) पालने निपुणः ॥ २ ॥ तद्राज्ये पारतव्यो ॥ गुर्जरात वर्केशवंशजातश्च ॥ जीवदयाधर्मार्थी ॥ साहः श्रीनि-

(4) हालचंद्रश्च ॥ ३ ॥ तत्पुत्रः श्रीमाहपुरसाखचंद ॥ स्तत्प- त्नी श्रीवाजकी धर्मदर्शी ॥ तत्पुत्रः श्रीकेसरी-

(5) सिंहना ॥ ४ ॥ तद्भार्या श्रीपूतिनाम्नी प्रसिद्धा ॥ ४ ॥ तस्याः कुक्षौ रत्नतुल्यः प्रजातः ॥ श्रेष्ठी साहः-

(6) श्रीहठीसिंहनामा ॥ भाग्येनैवोपार्जितं द्रव्यवृंदं ॥ भुक्तं दत्तं स्वीयहस्तेन तेन ॥ ५ ॥ अहम्मदावा-

(7) दपुरोपकंठे ॥ दिश्युत्तरस्यां कृतवाटिकायां ॥ यत्कारितं श्रीजिनबिंबवृंदं ॥ जिनेंद्रचैत्यं तु मह-

(8) न्नवीनं ॥ ६ ॥ द्वापंचाशज्जिनत ॥ कुलिकामंदिरैर्वै त्रिभूमिकं रम्यं ॥ मंडपयुग्मेन रुचिरं ॥ त्रिशिखरं का-

(9) रितं स्वविधेः ॥ ७ ॥ तस्मिन् जिनबिंबानां ॥ प्रासादानां तथा सुप्रतिष्ठा ॥ इह कारिता कृतज्ञा ॥ श्रीशां-

(10) तिसागरसूरिभिश्च ॥ ८ ॥ जातोयं गुर्जरदेशे ॥ तस्माद्गु-र्जरवर्णनम् ॥ क्रियते बुद्धियोगेन ॥ बुद्धि-

(11) मद्भिर्विभाव्यताम् ॥ ९ ॥ सान्निध्ये तीर्थराजो विमलगि-रिवरो यस्य चैवोज्जयंत ॥ स्तारंगस्तंभना-

(12) ख्यो नवदिपुरभवो यत्र शंखेश्वरश्च ॥ यत्संधौ सिद्धिचोयं चित्तलगिरिवरो योऽर्बुदाख्यः शुभाख्य ॥ अन्ये

(13) मेऽपि तीर्था वरपुरि नगरे यत्र देशे प्रसिद्धाः ॥ १० ॥ श्राद्धाः कुर्वंति यस्मिन् जिनवरभवने भक्ति-

(14) युक्तात्मकार्यं ॥ पूजां स्नात्रं च यात्रां विरचयति सुजनो भावनाद्यैश्चितः ॥ अर्हन्नोक्तागमानां पठन-

(15) मनुदिनं साधुदानादिधर्माः सर्वेष्वयं योगी देशो न भवति सदृशो गुर्जरेणेह लक्ष्म्या ॥ ११ ॥ विस्तीर्णेह-

(16) ह्वात्रभिराजमार्गा ॥ उत्तुंगहर्म्या जिनशुभ्रगेहाः ॥ पुं-
भिर्धनाढ्यैश्च तथा गुणाढ्यै ॥ रहम्मदावाद इ-

(17) तीह दुंगः ॥ १२ ॥ तस्मिन् वाणिज्यकर्तृणां ॥ मुख्य
वहर्धिनायकः ॥ संवेशः श्रीहठीसिंहो जातः-

(18) पूर्वोपवर्णितः ॥ १३ ॥ शीलवती च गुणवती ॥ तस्य प्र-
थमा हि रुक्मणी भार्या ॥ हरकुमारिका चान्या

(19) ॥ पुत्रो जयसिंह इति नाम्ना ॥ १४ ॥ हठीसिंहे गते स्वर्गे
पत्नी हरकुमारिका ॥ भर्तुर्वाक्यैः क्रियां सर्वां ॥

(20) चक्रे पूर्वोपवर्णिताम् ॥ १५ ॥ स्त्रीजातावपि संजाता ॥
धन्या हरकुमारिका ॥ पुरुषैः कर्तुमशक्यं यत् ॥

(21) तत्कार्यं साधितं तया ॥ १६ ॥ कुंकुमांकितपत्राणि ॥
लिखितानि पुरे पुरे ॥ आगच्छंतु कृपां कृत्वा ॥ दर्श-

(22) नार्थं ममांगणे ॥ १७ ॥ तत्पत्रमाकर्ण्य च दूरतोपि ॥
चतुर्विधा हर्षभरास्तु संघाः ॥ अहम्मदावादपुरो-

(23) पकंठे प्राप्ताः प्रतिष्ठोत्सवमेव द्रष्टुं ॥ १८ ॥ आचार्याः
संघयुक्ताश्च ॥ संघैः सह समागता पट्टे ॥-

(24) धरिता पत्तौ ॥ मिलिता बहुदेशजाः ॥ १९ ॥ पंचविंशे
प्रतिष्ठायां ॥ वासरेषु तपस्विनाम् ॥ पेयागु-

(25) प्रविष्टानां ॥ बहु लिनव्ययं कृतम् ॥ २० ॥ श्रीविक्रमा-
र्कवत्सरः ॥ बाणैर्नंदवसु १९०३ पदांकिते-

(26) विशताधिके तृतीये ॥ शाके तु समुद्रसंख्य १९६८ शताविंशेह ॥ पट्टिप्रवर्तनमंत समये सुधी-

(27) के ॥ २१ ॥ माघे मासे शुक्लपक्षे ॥ षष्ठी च भृगुवासरं ॥ कृतपादंबरेणैव ॥ जलयात्रामहोत्सवं ॥ २२ ॥ ए-

(28) वं क्रमेण सप्तम्यां ॥ विहितं कुंभस्थापनं ॥ अष्टम्यां च नवम्यां तु ॥ नंद्यावर्तस्य पूजनं ॥ २३ ॥ दशम्यां ग्रह-

(29) दिग्पाल ॥ क्षेत्रपालादिपूजनं ॥ विंशतिस्थानपूजा च ॥ एकादश्यां विधौ कृत्वा ॥ २४ ॥ द्वादश्यां च कु-

(30) तं श्राद्धैः ॥ सिद्धचक्रादिपूजनं ॥ त्रयोदश्यां विरचितं ॥ च्यवनस्य महोत्सवं ॥ २५ ॥ चतुर्दश्यां जन्मभावो ॥

(31) दिग्कुमारिभिरीरितं ॥ पूर्णिमायां कृतं मेरा ॥ विंद्राद्यैः स्नात्रकर्म च ॥ २६ ॥ माघे कृष्णे प्रतिपदि ॥ कृतं चंद्रे च-

(32) वासरे ॥ अष्टादशाभिषेकं तु ॥ द्वितीयायामथापरम् ॥२७॥ पत्तसवं पाठशालायां ॥ गमनस्य कृतं वरं

(33) ॥ तृतीयायां कृतं सद्भि ॥ विवाहस्योत्सवं वरं ॥ २८ ॥ दीक्षोत्सवं चतुर्थ्यां च ॥ पंचम्यां भृगुवासरे ॥ तृपळये

(34) च बिंबानां नेत्रोन्मिलनकं कृतं ॥ २९ ॥ षष्ठीतो दशमी यावत् ॥ कलशध्वजदंडयो ॥ मासादानां प्रतिष्ठा-

(35) च ॥ महोत्सवैः कृत्वा वरा ॥३०॥ एकादश्यां गुरुदिने ॥ बिंबानां च प्रवेशनं ॥ स्थापना च कृता चैत्ये ॥ धा-

(१६) इत्यभिलाषवत्तां ॥ उत्तमरूपां जिनगुणरोहण [illegible] निर्वेद [illegible] गुणाढ्यं ॥ ११ ॥ [illegible]

(१७) नीर [illegible] ॥ १२ ॥ [illegible] जसह [illegible] श्रीहरीसिंहो [illegible]

(१८) पूर्णिमासिंहः ॥ १३ ॥ [illegible] गुणवती ॥ [illegible] पत्नी [illegible] भार्या ॥ [illegible]

(१९) [illegible] ॥ १४ ॥ [illegible] हरकुमारिका ॥ [illegible]

(२०) [illegible] पूर्णिमासिंहात् ॥ १५ ॥ [illegible] हरकुमारिका ॥ [illegible]

(२१) [illegible] ॥ १६ ॥ [illegible]

(२२) [illegible]

(२३) [illegible]

(२४) [illegible]

(२५) [illegible]

(26) त्रिशताधिके तृतीये ॥ शाके तु सप्तदशसंख्य १७६८ शताधिकेऽ ॥ पष्टिपवर्तनमंत समये शुभ्रे-

(27) डे ॥ २१ ॥ माघे मासे शुक्लपक्षे ॥ पष्ठयी च भृगुवासरं ॥ कृतपाडंबरेणैव ॥ जलयात्रामहोत्सवं ॥ २२ ॥ ए-

(28) वं क्रमेण सप्तम्यां ॥ विहितं कुंभस्थापनं ॥ अष्टम्यां च नवम्यां तु ॥ नंद्यावर्तस्य पूजनं ॥ २३ ॥ दशम्यां ग्रह-

(29) दिग्पाल ॥ क्षेत्रपालादिपूजनं ॥ विंशतिस्थानपूजा च ॥ एकादश्यां विधौ कृत्वा ॥ २४ ॥ द्वादश्यां च कु-

(30) र्वं श्राद्धैः ॥ सिद्धचक्रादिपूजनं ॥ त्रयोदश्यां विरचितं ॥ च्यवनस्य महोत्सवं ॥ २५ ॥ चतुर्दश्यां जन्मभावो ॥

(31) दिग्कुमारिभिरीरितं ॥ पूर्णिमायां कृतं मेरा ॥ विंद्राद्यैः स्नात्रकर्म च ॥ २६ ॥ माघे कृष्णे प्रतिपदि ॥ कृतं चंद्रे च-

(32) वासरे ॥ अष्टादशाभिषेकं तु ॥ द्वितीयायामपापरम् ॥२७॥ वरसवं पाठशालायां ॥ गमनस्य कृतं वरं

(33) ॥ तृतीयायां कृतं सार्द्धि ॥ विवाहस्योत्सवं वरं ॥ २८ ॥ दीक्षोत्सवं चतुर्थ्यां च ॥ पंचम्यां भृगुवासरे ॥ वृषलग्ने

(34) च बिंबानां नेत्रोन्मिलनकं कृतं ॥ २९ ॥ षष्ठीतो दशमी यावत् ॥ कलशध्वजदंडयो ॥ प्रासादानां प्रतिष्ठा-

(35) च ॥ महोत्सवैः कृत्वा वरा ॥३०॥ एकादश्यां गुरुदिने ॥ बिंबानां च प्रवेशनं ॥ स्थापना च कृता चैत्ये ॥ प्रा-

(36) ससेपसमन्विता ॥ ३१ ॥ तन्मंदिरे श्रीजिनधर्मनाथो ॥
बिंबत्रमत्रैवस्थितमूलमूर्तिः ॥ स्वश्रेयोर्थं च कृता प्र-

(37) तिष्ठा ॥ भवे भवे मंगलकारिणीयम् ॥ ३२ ॥ इयं प्रश-
स्तिर्थैत्यस्य ॥ खरतरगच्छे तु क्षेमशरवायां ॥ पाठो०-

(38) श्रीहितप्रमोद ॥ जिनी कृता पं० सरूपेण ॥ ३३ ॥ इयं
प्रशस्ति लिखिता ॥ लेखकः विजयरामेण ॥ धनमाणि-

(39) दासपुत्रेण ॥ गौडचातुर्वेदातिविप्रेणः ॥ ३४ ॥ उत्कीर्णे
सूत्रधारः ईसफेन रहेमानपुत्रेणः ॥ श्रीरस्तु ॥ श्रीः ॥

(५५७)

संवत् १८६७ ना वर्षे चैत्रशुद १५ दने संघसमस्त मलि
करीने लखाव्युं छे जे हाथीपोळना चोक मध्ये कोइए देरासर
करावा न पामे अने जो कदाचित् देरासर जो कोइए करावे तो
तेने तथा समस्त संघनो गुनो छे समस्त संघ देरासरना चेला
मळीने ए रीते लखाव्युं छे ते चोकमध्ये आरसी तथा पीठ
ठानी बारसा दखन तथा उत्तर दिशे तथा पूर्व पश्चिम दिशे जे
कोई देरासर करावे तेने समस्त संघनो गुनहो छे। सहि छे।
सं० १८६७ ना वर्षे चैत्रशुद १५ दने ॥

प्राचीनजैनलेखसंग्रह।

અવલોકન.

(સૂચન.)

આ સંગ્રહમાં આવેલા સમગ્ર લેખોનું, આ શિરોલેખ નીચે, અવલોકન કરવામાં આવેલું છે. આમાં, દરેક લેખ ક્યાં આવેલો છે, અને તેમાં શી હકીકત સમાયલી છે તેનું સ્પષ્ટીકરણ આપવામાં આવ્યું છે. જે લેખો ઐતિહાસિક દૃષ્ટિએ વિશેષ ઉપયોગી છે અને જેમની સાથે સંબંધ ધરાવનારા ઉલ્લેખો અન્યત્ર મળી આવે છે તેમના વિષયમાં વિશેષ ઊહાપોહ પણ તત્તત્સ્થળે કરેલો છે. જે લેખોમાં ફક્ત નામ વિગેરે સાધારણ બાબતોજ આપવામાં આવેલી છે તેમનાં સંબંધમાં, તેમનું સ્થાન આદિ જણાવીનેજ આગળ ચલાવવામાં આવ્યું છે. આ સંગ્રહમાંના બધા લેખો કોઇ એકજ સ્થાનથી પ્રાપ્ત થયેલા નથી પરંતુ જુદા જુદા પુસ્તકોમાંથી અને જુદા જુદા સજ્જનો તરફથી પ્રાપ્ત થયા છે તેથી તત્સંબંધી ઉલ્લેખ પણ, તે તે લેખના અવલોકનમાં યા ટિપ્પણમાં, કરી દીધેલ છે. આ અવલોકનનો ક્રમ, લેખોનાં સંખ્યા-અંક (નંબર) પ્રમાણેજ રાખવામાં આવેલો છે જેથી મૂળ લેખ ઉપર જે સંખ્યાંક આવેલો હોય, તેના વર્ણન માટે આ અવલોકનમાં પણ, તેજ સંખ્યાંક સાથેનું વૃત્તાંત જોવું જોઇએ.

શત્રુંજય પર્વત ઉપરના લેખો.

શત્રુંજય પર્વત જૈન ધર્મમાં સૌથી મ્હોટું તીર્થ મનાય છે. તેના ઉપર સેંકડો જિનમન્દિરો અને હજારો જિનપ્રતિમાઓ સ્થાપિત છે. તીર્થની મહત્તા અને પ્રાચીનતા જોતાં તેના ઉપર જેટલા શિલાલેખો મળવા જોઇએ તેટલા મળતા નથી. કારણો ઘણાં છે. જેમાં સૌથી મ્હોટું કારણ તેના ઉપરના મંદિરોનું વારંવાર જે સ્મારકામ થાય છે, તે છે. આગળના વખતમાં ઐતિહાસિક વૃત્તાંતો તરફ લોકોનું વિશેષ લક્ષ્ય ન હોવાથી, મન્દિરોનો પુનરૂદ્ધાર કરતી વખતે તેમની પ્રાચીનતા જાળવી રાખવા તરફ બિલકુલ ધ્યાન અપાતું નહિ. તેથી શિલાલેખો વિગેરેને ઉખેડીને આડા અવળા નાંખી દેવામાં આવતા અથવા તો અયોગ્ય રીતે ભીંતિ ઈત્યાદિમાં ચણી દેવામાં આવતા હતા. કેટલાક ઠેકાણે ચૂનો, સીમેંટ, યા કળી આદિ પણ આવા શિલાપટ્ટો ઉપર લગાડી દીધેલાં જોવામાં આવે છે. કર્નલ ટૉડ ના કથન પ્રમાણે, પરસ્પર એક બીજા સંપ્રદાયો પણ આપસની ઈર્ષા અને અસહિષ્ણુતાના લીધે આવા શિલાલેખોને નષ્ટ કરવામાં મ્હોટો ભાગ ભજવ્યો છે. આવાં અનેક કારણોને લીધે શત્રુંજય ઉપર બહુજ પ્રાચીન કે મહત્વના શિલાલેખોનું અસ્તિત્વ રહ્યું નથી.

મુંબઈ સરકારના આર્કિઓલૉજીકલ સર્વે તરફથી મી૦ કાઉસેન્સે (Cousens) ઈ. સ. ૧૮૮૮–૮૯ માં, આ પર્વત ઉપરના બધા લેખોની નકલો લીધી હતી. આ લેખોમાં, ૧૧૮ લેખો તેમને સારા ઉપયોગી જણાયા તેથી તેમણે એપીગ્રાફીઆ ઇન્ડિકા (Epigraphia indica) માં પ્રકટ કરવા માટે તેના પ્રકાશક ઉપર મોકલી આપ્યા. પ્રકાશકે, સુપ્રસિદ્ધ ઇતિહાસજ્ઞ ડૉ. જી. બુહ્‌લર (Dr. G Buhler.) ને તેમનું સંપાદન કાર્ય સોંપ્યું. તેમણે, ધ્યાનપૂર્વક નિરીક્ષણ કરી એપીગ્રાફીઆ ઇન્ડિકાના બીજા ભાગના છઠ્ઠા પ્રકરણમાં, પોતાના વક્તવ્ય સાથે, એ લેખો પ્રકટ કર્યા છે.

ડૉ. બુહ્‌લરનું એ લેખોના વિષયમાં, નીચે પ્રમાણે કથન છે.

હેપૂ

"નીચે આવેલા ૧૧૮ લેખો તથા તેમનો સાર મી. કાઉસેન્સે
(પ્ર. સ.) માં પાલીતાણા નજીકના શત્રુંજય પર્વત ઉપર
દેવાલયોમાંથી લીધેલા છે અને પ્રકાશકે તે મારા તરફ મોકલી
તેના બે મોટા વિભાગ પડી શકે (૧) નં. ૧-૩૨ જેની મિ
૧૫૮૭ થી ૧૭૧૦ સુધીની છે, અને (૨) નં. ૩૩-૯૫ જેની મિતિ
૧૭૮૩ થી ૧૯૪૩ અગર ઈ. સ. ૧૮૮૭ [1]સુધીની છે. બીજા
લેખોમાંથી ઐતિહાસિક બાબતો બહુ થોડી નીકળે તેવી છે તેથી મેં અહીં
નથી પણ તેમના ટુંકસાર આપ્યા છે. પરંતુ નં. ૧૦૫ (આ સંગ્રહમાં ન
નો લેખ આખો આપ્યો છે. કારણ કે તેમાં અંચલગચ્છની હકીકત પૂરી આ
અને તેના વિષે હજુ સુધીમાં બહુ થોડું જાણવામાં આવ્યું છે આ
હાલના વખતના યતિઓ કેવી સંસ્કૃતનો ઉપયોગ કરે છે તેના નમૂનો રૂપે
તથા, જુનાં પુસ્તકો અને લેખોમાં વપરાતી મિશ્રભાષાનું મૂળ
કાઢવામાં એ સહાયભૂત થશે અને જુના જૈન વિદ્વાનો જેવા કે મેરુ
રાજશેખર, અને જિનમંડનની ભાષાને સંસ્કૃતવ્યાકરણના નિયમો લગાડવા
પણ સુલભ થઇ પડશે. આ લેખના ઉતારા અને નં. ૧-૩૩, તથા નં
૧૧૮ ની નકલ ડાક્ટર જે૦ કિર્સ્ટે (J. Kirste), જે વીએના યુનિવ
સીટીના પ્રાઇવેટ ડોસન્ટ (Private Docent) છે તેમણે તૈયાર
કરી હતી, અને તેમની નીચે આપેલી ટીપો પણ તેમણે કરેલી છે.

આ ૧૧૮ લેખો માં આવેલી ઐતિહાસિક હકીકતના નીચે પ્રમાણે વિભાગ
થઈ શકે :—

(૧) પશ્ચિમ હિંદની રાજકીય હકીકત;
(૨) જૈન સાધુઓના સંપ્રદાયો વિષેની હકીકત;
(૩) જૈન શ્રાવકોના ઉપવિભાગો વિષેની હકીકત.

પહેલી બાબતને માટે નં. ૧ નો લેખ ઘણો ઉપયોગી છે; કારણ
કે તેમાં (નં. ૧) ગુજરાતના ત્રણ સુલ્તાનોનાં નામ આપ્યાં છે; (૧)

---

૧ નં. ૯૬-૯૭ની મિતિ નાખી નથી. નં. ૯૮ તે ખરી રીતે નં. ૧૨ પછી મૂકવો જોઈએ.

* એપીગ્રાફીઆ ઇન્ડિકામાં એ બધા લેખો, શિલાપટ્ટોની પંક્તિઓના અનુસાર છાપેલા છે પરંતુ મેં આ સંગ્રહમાં, પદબન્ધ લેખોને તો પદ્યાનુસાર અને ગદ્યલેખોને કેવલ સંલગ્ન જ આપી દીધા છે તેથી ડૉ. બુલ્હરની સૂચવેલી ''પંક્તિઓ પ્રમાણે ત્યાં ન જોવાં પદ્યાંક પ્રમાણે જોવું'- સંપાદક.

[illegible]

નામ આવતુ નથી તોપણુ આ લેખના ખરાપણા વિષે શક રાખવાની જરર નથી ચાર રાણીઓની ચાદી ટોડની યાદી પ્રમાણેજ છે. મિરાત-ઈ-સિકંદરી (પૃ ૩૫૦) મા કથા પ્રમાણે રત્નસિંહે સવત ૧૫૮૭ માં રાજ્ય કર્યું અને તેને ગુજરાતના સુલ્તાન સાથે મિત્રતા હતી.

ત્યાર બાદ ત્રીજા અગર ચોથા મોગલ બાદશાહોના વખતની મિતિઓ આવે છે—

(૧) ન ૧૫, ૧૭—૨૦, ૨૩, ૨૪ ના લેખો જે બધા સંવત ૧૬૭૫ ના છે તેમા તથા સવત્ ૧૬૮૩ ના નં. ૨૭ ના લેખમાં જહાંગીરને 'નુરદીન જ૦ સવાઈ' તરીકે ઓળખાવ્યો છે. નં. ૧૭–૨૦ માં રાજકુમાર ખોસ (શાહિજાદા સુરતાણુ ખોસરૂ) અને સુલ્તાન ખુમે' (સહિબાન સુરતાણુ ખુરમે), અમદાવાદ (રાજનગર) ના સુબાનાં નામો આવે છે.

(૨) ન ૩૩ નો લેખ જેની મિતિ વિક્રમ સં. ૧૬૮૬ અને શક સવત્ ૧૫૫૧ છે તેમાં શાહજિહાન (શાહ જિહાં) નું નામ એક વખત આવે છે આ બે મિતિઓ બરાબર રીતે મળતી આવે છે. વળી, સુરતાણુ ખુમે', અગર, સુલ્તાન ખુરરમ અગર શાહજિહાન સંવત્ ૧૬૭૫ માં ગુજરાતનો સુબો હતો તે પણ ખરૂં છે, કારણ કે મુસલમાન ઇતિહાસકારો જણાવે છે કે (અકબરે) ગુજરાત પ્રાંત ઈ. સ. ૧૬૧૭ માં મોકલ્યો હતો. શાહિજાદા સુરતાણુ ખોસરૂ એટલે કે શાહજાદા ખોસરૂ (નં. ૧૭—૨૦) જે વિક્રમ સંવત ૧૬૭૫ મા જીવતો હતો પણ તેના બાપના રાજ્યના બીજા વર્ષથી કેદી હતો, તેનુ નામ પણ ઉપયોગી છે.

કાઠીયાવાડના જાગીરદારો વિષે તેમાં કહેલું છે કે—

(૧) જામ (યામ) શત્રુશલ્ય તેનો પુત્ર જસવન્ત કે જેણે (ન ૨૧, પ. ૪) નવીનપુર, એટલે કે નવાનગર, હાલાર એટલે કે હાલાર પ્રાંતમા, વિ સ ૧૬૭૫ માં રાજ્ય કર્યું.

(૨) પાલીતાણાના કેટલાક ગોહેલ રાજાઓઃ—

(अ). ખાંધુજી અને તેનો પુત્ર શિવાજી, (ન ૨૦, ૫ .) વિ સ ૧૬૮૩;

(ब) ઉનડજી, (નં. ૫૧,) વિ. સં ૧૮૬૧,

(क) ખાંધાજી, તેનો પુત્ર નોઘણજી, અને તેનો પૌત્ર પ્રતાપ

સિંહ, (નં. ૧૮ ને ૧૯.) વિ. સં. ૧૨૩૧-૩૨.

(૪) [illegible] અને તેનો પુત્ર પ્રતાપસિંહ. (નં. ૭૧) વિ. સં. ૧૨૬૦; અને

(૫) [illegible], વિ. સં. ૧૨૬૬ (નં ૧૦૩).

(૬) [illegible], (નં. ૧૧૧.) વિ. સં. ૧૨૮૦.

આ લેખોમાં આપેલી હકીકત તથા મુંબઈ ગેઝીટીઅર (Bombay Gazetteer) પુ. ૮, પૃ. ૫૫૪ [illegible] [illegible]

[illegible]

પહેલા બે ગચ્છોનાં ગુરૂઓનાં નામો ડાક્ટર ક્લૅટ (Klatt) ઇન્ડીયન એન્ટીક્વેરી (Indian Antiquary), પુ. ૧૧, પૃ. ૨૪૫ માં પ્રકટ કર્યાં છે તથા વાડિપુરપાર્શ્વનાથના દેવાલયની પ્રશસ્તિમાંથી પણ ખરતર પટ્ટાવલી પુ. ૧, પૃ. ૩૧૯ માં આપી છે. મારા જાણવા પ્રમાણે બીજી બે પટ્ટાવલીઓ હજુ સુધી બહાર આવી ન હોતીઃ—

૧. ખરતર ગચ્છની પટ્ટાવલી.

આ યાદી નં. ૧૭ માં આપી છેઃ—

૧. ઉદ(દ)્યોતનસૂરિ.
૨ વર્ધમાનસૂરિ, 'વસતિમાર્ગ[૩] પ્રકાશક.'
૩. જિનેશ્વરસૂરી, પહેલા.
૪ જિનચંદ્રસૂરિ, પહેલા.
૫ અભયદેવસૂરિ, નવાંગી વૃત્તિના કર્તા તથા સ્તંભનપાર્શ્વનાથને પ્રકટ કરનાર.
૬ જિનવલ્લભસૂરી.
૭. જિનદત્તસૂરિ, જેમને એક દેવતાએ 'યુગ પ્રધાન' ની ઇલ્કાબ આપ્યો.
૮ જિનચંદ્રસૂરિ, બીજા.
૯ જિનપતિ સૂરિ.[૪]
૧૦. જિનેશ્વરસૂરિ, બીજા.
૧૧. જિનપ્રબોધસૂરિ.
૧૨. જિનચંદ્રસૂરિ, ત્રીજા.
૧૩. જિનકુશલસૂરિ.
૧૪. જિનપદ્મસૂરિ.
૧૫. જિનલબ્ધિસૂરિ.
૧૬. જિનચંદ્રસૂરિ ચોથા.
૧૭. જિનોદયસૂરિ.
૧૮ જિનરાજસૂરિ.
૧૯. જિનભદ્રસૂરિ.[૫]
૨૦. જિનચંદ્રસૂરિ, પાંચમા.
૨૧. જિનસમુદ્રસૂરિ.
૨૨. જિનહંસસૂરિ.
૨૩. જિનમાણિક્યસૂરિ.
૨૪ જિનચંદ્રસૂરિ, છઠ્ઠા,[૬] જેમણે દીલ્હીના પાતિસાહિ અકબરને ...ધ આપ્યો અને તેથી તેમને યુગ પ્રધાનનો ઇલ્કાબ મળ્યો; તથા બધા ...ામાં ૮ દિવસ હિંસા નહિ કરવાનું ફરમાન મળ્યું; તેમણે જહાંગીરને પ્રસન્ન ... અને દેશપાર કરેલા સાધુઓને બચાવ્યા.

---

૩. નં. ૧૮ મા પણ પહેલા ૭ સૂરિઓનાં નામ આપેલાં છે.
૪ ... પાટણની પ્રશસ્તિમાં પણ આજ નામ આપેલું છે અને તે ડાક્ટર ક્લૅટ (Klatt) ...ના જિનપતિ (ઈડી એન્ટી. પુ ૧૧, પૃ ૨૪૫) કરતાં વધારે સારું છે.
... નં. ૧૮ માં પણ છે.
... નં ૧૮-૨૦, ૨૩ ૨૪ માં ...

૨૫. જિનસિંહસૂરિ જેમણે ૧૨૫૦૦૧૦૦ (સપાદકોટી) ન ખર્ચે મંત્રી કરમચંદ્ર પાસે નંદિનો ઉત્સવ કરાવ્યો.[૭] જેઓ કઠિન કાશ્મીર અને અન્ય દેશોમાં ફર્યા, જેમણે અકબર સાહિને પ્રસન્ન કર્યો, જળચરોનો વધ એક વર્ષ સુધી બંધ કરાવ્યો, શ્રીપુર[૮], ગોલકુંડા (ગોલકોંડા) ગજ્જણા (ધઝની) વિગેરે દેશોમાં પ્રાણિહિંસા બંધ કરાવી, તથા જેમણે જહાંગીર-નૂરદી-મહમ્મદ પાસેથી 'યુગપ્રધાન' નો ઇલ્કાબ મેળવ્યો.

૨૬. જિનરાજ[૯] જેમનાં મા બાપ સાહ ધર્મસી, અને ધારલદે હતાં, જેઓ બોહિત્ય જાતના હતા, જેમણે અંબિકા પાસેથી વરદાન મેળવ્યું અને ઘંઘાણીપુરની એક જુની પ્રતિમા ઉપરની પ્રશસ્તિ વાંચી. નં ૨૬ માં તેમને માટે બીજી મિતિ સં. ૧૬૮૨ ની છે.

અર્વાચીન લેખોમાં:—

જિનચન્દ્રસૂરિ, સંવત્ ૧૭૯૪[૧૦] (નં. ૩૯); જિનહર્ષસૂરિ[૧૧] સંવત્ ૧૮૮૭ (નં. ૬૦), સંવત ૧૮૮૮, સંવત્ ૧૮૯૧ (નં. ૬૮), સં. ૧૮૫૨ (નં. ૫૯); જિનમહેન્દ્રસૂરિ, જિનહર્ષસૂરિના અનુગ, સંવત ૧૮૯૩ (નં. ૮૦), જે પિપ્પલીય શાખાના છે એમ કહેલુ છે (નં. ૮૨-૫[૧૨]) સંવત્ ૧૯૦૩ (નં. ૮૮).

જિનસૌભાગ્યસૂરિ, જિનહર્ષના અનુગ, સંવત્ ૧૯૧૦ (ન. ૬૬).

જિનમુક્તિસૂરિ, સંવત્ ૧૯૨૨ (નં. ૧૦૬). અર્વાચીન લેખો જણાવે છે કે ખરતરગચ્છના ઘણા ગુરૂઓ હતા અને આ બાબત સર્વને સુવિદિત છે. ૧૮૭૪ માં જેસલમીરમાં જિનમુક્તસૂરિને હું મળ્યો. અને બિકાનેરમાં હેમસૂરિને પણ મળ્યો. આજ સંપ્રદાયના ત્રાજા યુગ પ્રધાનના શિષ્યો ૧૮૭૬ માં મને સુરતમાં મળવા આવ્યા હતા, તે વખતે તેમના ગુરુ સુરત ય ને જતા હતા.

---

૭. નં. ૧૯-૨૦, ૨૩-૨૪ માં ' અકબર સાહિ આગળ ' એમ છે

૮. નં. ૧૮ પ્રમાણે શ્રીકારતીપુર, નં. ૧૯ પ્રમાણે શ્રીકાર-શ્રીપુર, ન ૨૩ પ્રમાણે શ્રીપુર

૯ નં. ૧૪-૨૦, ૨૩-૨૪, ૨૬ માં એજ પ્રમાણે છે.

૧૦ સં. ૧૮૩૩ માં (ક્લૅટમાં) જિનચંદ્ર (નં. ૧૯) છે.

૧૧ ક્લૅટની યાદિ, ઈન્ડી૦ ઍન્ટી. પુ. ૧૧, પૃ. ૨૯૫ માં આ છેલ્લો છે.

૧૨ નં. ૮૨-૮૫ માં જિનદેવના અનુગ જિનચંદ્રસૂરિ છપાતા હતા એટલે ઊંચ છે પિપ્પલીઆ ખરતરગચ્છ વિષે જુઓ ક્લૅટ. નં. ૫૫.

૨ તપાગચ્છની પટ્ટાવળી.

નં. ૧૨ માં પહેલાં વર્ધમાન (પટ્ટ ૨) નું નામ આવે છે; પછી સુધર્મ (પટ્ટ ૩), સુસ્થિત અને સુપ્રતિબુદ્ધ, કોટિક ગણના સ્થાપનાર (પટ્ટ ૪) વજ્ર, વજ્રી શાખાનો સ્થાપનાર (પટ્ટ ૫) વજ્રસેન અને તેના શિષ્યો નાગેન્દ્ર, ચન્દ્ર, નિર્વૃતિ અને વિદ્યાધર: એમાંના ત્રીજાએ ચાંદ્રકુલ (પટ્ટ ૬-૭) સ્થાપ્યું. જગચ્ચંદ્ર જેણે સંવત ૧૨૮૫ માં ' તપાબિરુદ' (પટ્ટ ૯) મેળવ્યું. ત્યારબાદ નિચે પ્રમાણે:—

(૧) * આનંદવિમલ (કલૅટ નં. ૫૬) જેણે સંવત ૧૫૮૨ (પટ્ટ ૧૦-૧૧) માં યતિઓની વર્તણુંક સુધારી,

(૨) વિજયદાન (કલૅટ નં. ૫૭)

(૩) હીરવિજય (કલૅટ નં. ૫૮) (પટ્ટ. ૧૨-૧૩).

અકબરે મેવાતમાં બોલાવ્યા હતા, જેમણે સં. ૧૬૩૯ માં ૭ માસ સુધી પ્રાણિવધ અટકાવવાને, મરેલા માણસની મિલ્કત જપ્ત નહિ કરવાને, જી- જિયા વેરો અને શુલ્ક છોડી દેવાને, કેદીઓને છુટા કરવાને, બાંધેલાં પશુ પક્ષીઓને છુટાં મૂકવાને, શત્રુંજય જૈનોના હસ્તગત કરવાને અને જૈન પુસ્તકાલય સ્થાપવાને (પૌસ્તકं भांडागारम्), બાદશાહ પાસેથી ફરમાન કઢાવ્યાં. જેમણે ૧*લુંપકોના ગુરુ મેઘજીને જૈન બનાવ્યો, જેમણે તપા- ગચ્છમાં ઘણા લોકોને આણ્યા, ગુજરાત અને બીજા દેશોમાં ઘણાં દેવાલયો બંધાવરાવ્યાં તથા ગુજરાત માળવા વિગેરેના ઘણા લોકોને શત્રુંજયની યાત્રા કરવાને કહ્યું. નં. ૧૧૮ (આ સંગ્રહમાં નં. ૩૩) માં આવી એક યાત્રાનું વર્ણન આપેલ છે જે વિમલહર્ષ તથા બીજા ૨૦૦ સાધુઓએ કરી હતી. વળી એજ લેખમાં કહ્યું છે કે હીરવિજય + સાફ (Sapha) જાતના

* જગચ્ચંદ્રસૂરિ પછી તરતજ આનંદવિમલસૂરિ થયા એમ નથી, પરંતુ તેમની પાટ પરંપરામાં કેટલાક આચાર્યો થયા પછી સોળમા સૈકાની અંતમાં આ આચાર્ય થયા. બાકી જગચ્ચંદ્રસૂરિ તો તેરમા સૈકાની અંતે થયેલા છે, કે જે ઉપર લેખમાં આવ્યું છે—સં યોજક.

૧ ૧૩. લુંપકો વિષે જુઓ ભાન્ડારકરનો ' રીપોર્ટ ઓન સં મૅન્યુસ્ક્રીપ્ટ્સ ' ૧૮૮૩-૮૪, પૃ. ૧૫૩.

+ મૂળ લેખમાં सुविहितसाधुश्रीसागरप्रोद्भासितचीतराशानां (વિશાલ એવા સમુદ્રને ઉજ્વલિત કરવામાં ચંદ્ર જેવા) એવું હીરવિજયસૂરિનું વિશેષણ છે. એ

૨૫. જિનસિંહસૂરિ જેમણે ૧૨૫૦૦૧૦૦ (સપાદકોટી) ના ખર્ચે મંત્રી કરમચંદ્ર પાસે નંદિનો ઉત્સવ કરાવ્યો.[૭] જેઓ કઠિન કાશ્મીર અને અન્ય દેશોમાં ફર્યા, જેમણે અકબર સાહિને પ્રસન્ન કર્યો, જળચરોનો વધ એક વર્ષ સુધી બંધ કરાવ્યો, શ્રીપુર[૮], ગોલકુંડ (ગોલકોંડ) ગજ્જણ, (ઘઝની) વિગેરે દેશોમાં પ્રાણિહિંસા બંધ કરાવી, તથા જેમણે જહાંગીર-નુરદી-મહમ્મદ પાસેથી 'યુગપ્રધાન' નો ઇલ્કાબ મેળવ્યો.

૨૬. જિનરાજ[૯] જેમનાં મા બાપ સાહ ધર્મસી, અને ધારલદે હતાં, જેઓ બોહિત્ય જાતના હતા, જેમણે અંબિકા પાસેથી વરદાન મેળવ્યું અને ઘંઘાણીપુરની એક જુની પ્રતિમા ઉપરની પ્રશસ્તિ વાંચી. નં ૨૬ માં તેમને માટે બીજી મિતિ સં. ૧૬૮૨ ની છે.

અર્વાચીન લેખોમાં:—

જિનચન્દ્રસૂરિ, સંવત્ ૧૭૯૪[૧૦] (નં. ૩૯); જિનહર્ષસૂરિ[૧૧] સંવત્ ૧૮૮૭ (નં. ૬૦), સંવત ૧૮૮૮, સંવત ૧૮૯૧ (નં. ૬૮), સં. ૧૮૯૨ (નં. ૫૯); જિનમહેન્દ્રસૂરિ, જિનહર્ષસૂરિના અનુગ, સવંત ૧૮૯૩ (નં. ૮૦), જે પિપ્પલીય શાખાના છે એમ કહેલુ છે(નં. ૮૨-૫[૧૨]) સંવત્ ૧૯૦૩ (નં. ૮૮).

જિનસૌભાગ્યસૂરિ, જિનહર્ષના અનુગ, સંવત્ ૧૯૧૦ (નં. ૯૬).

જિનમુક્તિસૂરિ, સંવત્ ૧૯૨૨ (નં. ૧૦૬). અર્વાચીન લેખો જણાવે છે કે ખરતરગચ્છના ઘણા ગુરૂઓ હતા અને આ બાબત સર્વને સુવિદિત છે. ૧૮૭૪ માં જેસલમીરમાં જિનમુક્તસૂરિને હું મળ્યો, અને બિકાનેરમાં હેમસૂરિને પણ મળ્યો. આજ સંપ્રદાયના ત્રીજા યુગ પ્રધાનના શિષ્યો ૧૮૭૬ માં મને સુરતમાં મળવા આવ્યા હતા, તે વખતે તેમના ગુરૂ સુરત થ ને જતા હતા.

૭. નં. ૧૮-૨૦, ૨૩-૨૪ માં ' અકબર સાહિ આગળ ' એમ છે.

૮. નં. ૧૮ પ્રમાણે શ્રીહારતીપુર, ન. ૧૯ પ્રમાણે શ્રીહાર-શ્રીપુર, નં. ૨૩ પ્રમાણે શ્રીપુર

૯ નં. ૧૪-૨૦, ૨૩-૨૪, ૨૬ માં એજ પ્રમાણે છે.

૧૦ સં. ૧૮૩૩ માં (ક્લેટમાં) જિનચંદ્ર (નં. ૬૫) છે.

૧૧ ક્લેટની યાદિ, ઇન્ડી૦ ઍન્ટી પુ. ૧૧, પૃ. ૨૪૫ માં આ છેલ્લો છે.

૧૨ નં. ૮૨-૮૫ માં જિનદેવના અનુગ જિનચંદ્રસૂરિ જીવતા હતા એવી ટીપ છે. પિપ્પલીઆ ખરતરગચ્છ વિષે જુઓ ક્લેટ, નં. ૫૬.

૨ તપાગચ્છની પટ્ટાવળી.

નં. ૧૨ માં પહેલાં વર્ધમાન (પટ્ટ ૧) નું નામ આવે છે; પછી સુધર્મ (પટ્ટ ૨), સુસ્થિત અને સુપ્રતિબુદ્ધ, કોટિક ગણના સ્થાપનાર (પટ્ટ ૪) વજ્ર, વજ્રી શાખાનો સ્થાપનાર (પટ્ટ ૫) વજ્રસેન અને તેના શિષ્યો નાગેન્દ્ર, ચન્દ્ર, નિર્વૃતિ અને વિદ્યાધર; એમાંના ત્રીજાએ ચાંદ્રકુલ (પટ્ટ ૬-૭) સ્થાપ્યું. જગચ્ચંદ્ર જેણે સંવત ૧૨૮૫ માં ' તપાબિરુદ' (પટ્ટ ૯) મેળવ્યું. ત્યારબાદ નીચે પ્રમાણે:—

(૧) * આનંદવિમલ (કૅટ નં. ૫૬) જેણે સંવત ૧૫૮૨ (પટ્ટ ૧૦-૧૧) માં યતિઓની વર્તણુંક સુધારી.

(૨) વિજયદાન (કૅટ નં. ૫૭) (પટ્ટ. ૧૨-૧૩).

(૩) હીરવિજય (કૅટ નં. ૫૮) (પટ્ટ ૧૪-૨૪,) જેમને સાહિ અકબરે મેવાતમાં બોલાવ્યા હતા, જેમણે સં. ૧૬૩૯ માં ૭ માસ સુધી પ્રાણિવધ અટકાવવાને, મરેલા માણસની મિલકત જપ્ત નહિ કરવાને, જીજિયા વેરો અને શુલ્ક છોડી દેવાને, કેદીઓને છૂટા કરવાને, પાંજરાં પશુ પક્ષીઓને છૂટાં મૂકવાને, શત્રુંજય જૈનોના હસ્તગત કરવાને અને જૈન પુસ્તકાલય સ્થાપવાને (પોથું ભાંડાગારમ્), બાદશાહ પાસેથી ફરમાન કઢાવ્યાં; જેમણે ૧૪ કુમ્ભોના ગુરુ મેઘજીને જૈન બનાવ્યો, જેમણે ગ્રન્થમાં ઘણા લોકોને આપ્યા, ગુજરાત અને બીજા દેશોમાં ઘણાં દેવાલયો બંધાવરાવ્યાં તથા ગુજરાત માળવા વિગેરેના ઘણા લોકોને શત્રુંજયની યાત્રા કરવાને કહ્યું. નં. ૧૧૮ (આ સંગ્રહમાં નં. ૩૩) માં આવી એક યાત્રાનું વર્ણન આપે છે જે વિમલહર્ષ તથા બીજા ૨૦૦ સાધુઓએ કરી હતી. વળી એજ લેખમાં કહ્યું છે કે હીરવિજય + સાફ (Sapha) જાતના

---

* જયચંદ્રસૂરિ પછી તરત જ આનંદવિમલસૂરિ થયા એમ નથી, પરંતુ તેમની પાટ પરંપરામાં કેટલાક આચાર્યો થયા પછી સોળમા સૈકાની અંતમાં આ આચાર્ય થયા. બાકી જયચંદ્રસૂરિ તો તેરમા સૈકાની અંતે થયેલા છે. કે જે ઉપર બતાવવામાં આવ્યું છે—સંપાદક.

+ નં. ૧૩, ઉપલો [illegible] જુઓ [illegible]નો ' રીપોર્ટ ઓન સં મૅન્યુસ્ક્રિપ્ટ્સ ' [illegible] પૃ. ૧૫૩.

[illegible] મૂળ લેખમાં કુમતિમતવિસ્તારભાષાગગનમણિ[illegible] ... (વિસ્તાર ભય [illegible] ... કરવામાં ...) એવું હીરવિજયસૂરિનું વિશેષણ છે એ

ા. નં. ૧૩ પ્રમાણે, તેઓ સં. ૧૬૫૨ માં ભાદરવા શુદ ૧૦ મના દિવસે ઉન્નત
ંમાં અન્નનો ત્યાગ કરી મરી ગયા, અને તેમની પાદુકાઓ તેજ વર્ષમાં
ં વદિ ૯ ને દિવસે, સોમવારે, સ્તંભતીર્થ (ખંભાત) ના ઉદયકર્ણે
ાવરાવી અને વિજયસેને તેમની પ્રતિષ્ઠા કરી.

(૪) વિજયસેન (ફ્લૅટ, નં. ૫૯) (પદ્ય ૨૫-૩૪). જેમને
બરે લાભપુર (લાહોર) માં બોલાવ્યા હતા, અને જેમણે તેના પસેથી
ં માન તથા એક ફરમાન મેળવ્યું, જેમાં ગૌવધ, બળદો તથા ભેંસોની
ા, મરેલા મનુષ્યોની મિલકત જપ્ત કરવાનું તથા લડાઇના કેદીઓ
વાનું બંધ કરવામાં આવ્યું હતું. જેમણે ચોલી બેગમ (ચોલી વેગમ)
પુત્ર, રાજા, ના આવકારથી ગુજરાતમાં આવવાની મહેરબાની કરી. છેલ્લી
ે સંવત ૧૬૫૦.

(૫) વિજયદેવ (ફ્લૅટ નં. ૬૦) નું નામ નં. ૨૫. સ. ૧૬૭૬,
૨૧, સં. ૧૬૯૬, નં. ૩૨, ૩૩, સં. ૧૭૧૦ માં આવે છે આ લેખો
થી જણાય છે કે તેમણે પાતિસાહિ જહાંગીર પાસેથી 'મહાતપા' નો ઈલ્કાબ
યો. તેમનો વારસ વિજયસિંહસૂરિ જે, ફ્લૅટના કહેવા પ્રમાણે, તેમના પહે-
ં પંચત્વને પામ્યો (સં. ૧૭૦૯) તેનું નામ નં. ૩૨, સંવત્ ૧૭૧૦
આવે છે. તેમાં એમ કહેલું છે કે સહસ્રકૂટ તીર્થ તેમના ઉપદેશથી અર્પણ
માં આવ્યું હતું.

(૬) વિજયપ્રભ (ફ્લૅટ નં. ૬૧) નું નામ નં. ૩૩, સં ૧૭૧૦,
આવે છે. તેમને 'આચાર્ય' અને 'સૂરિ'ના ઈલ્કાબો મળેલા છે, અને તેથી
લાગે છે કે તેઓ હજુ સુધી મુખ્ય ગુરૂ નહિ હોય. વિજયદેવને અહીં ભટ્ટારક
ા છે; પણ આ ફ્લૅટની પટ્ટાવળીની વિરૂદ્ધ છે, કારણ કે તેમાં વિજય-
મૃત્યુ સં. ૧૭૦૯ માં થયું એમ કહેલું છે. §

માં સાધુ શબ્દના 'ધુ' ને ભુલથી 'ફ' વાંચી હીરવિજયસૂરિને સાફ [Sapha]
બતાવવાની મ્હોટી અને હસવા જેવી ભૂલ કરેલી છે.—સંગ્રાહક.

§ આ આખો પેરો ભૂલ ભરેલો છે હકીકત એમ છે, કે, વિજયદેવસૂરિએ
ી પાટે બેસવા માટે પ્રથમ વિજયસિંહને સૂરિપદ આપ્યું હતું, પરંતુ તેઓ
સમય પછી સ્વર્ગસ્થ થઇ ગયેલા હોવાથી પછી વિજયપ્રભને સૂરિપદ આપવમા
; ફ્લૅટે વિજયદેવસૂરિનો સ્વર્ગવાસ જે સંવત ૧૭૦૯ મા લખ્યો છે તે પણ
ે કારણ કે તેમનો કાલ સ. ૧૭૧૩ માં થયો હતો.—સંગ્રાહક.

અર્વાચીન લેખોમાં આ પ્રમાણે છે—

વિજયક્ષમાસૂરિ, નં. ૩૮

વિજયદયાસૂરિ, નં ૩૭, ભટ્ટારક, સ. ૧૭૮૮. (સુમતિસાગર, નં. ૩૭ તથા ભટ્ટારક, નં. ૩૮, સ ૧૭૬૧)

વિજયજિનેન્દ્રસૂરિ, ન ૪૪, સં ૧૮૪૩, ન ૪૫-૪૬ સંવત ૧૮૬૦.

વિજયધનેશ્વરસૂરિ. ન. ૭૮ સં ૧૮૬૩.

વિજયદેવેન્દ્રસૂરિ[૧૪], ન, ૮૬, સ. ૧૮૬૭, નં ૮૯, સં. ૧૯૦૫, ન ૪૨, સં. ૧૯૦૮, નં. ૯૭, સ ૧૯૧૧, નં ૧૦૪. સંવત્ ૧૯૧૬, ન. ૧૦૭, સં. ૧૯૨૪

વિદ્યાનંદસૂરિ, જે ધનેશ્વરના અનુગહતા, નં. ૧૦૩, સં. ૧૯૧૬. નં. ૭૬, સ ૧૮૯૩ અને ન. ૫૩ સં ૧૬૪૦ માં વિજયસિંહસૂરિના વખતના ૧વિજયમાર્ગીય તપાગચ્છનું નામ આપ્યું છે.

૩—આંચળ અગર વિધિપક્ષ ગચ્છની પટ્ટાવળી.

પહેલા સત્તર ગુરૂઓનાં નામો સં. ૧૬૭૫ના નં, ૨૧ અને સં. ૧૬૮૩ નં. ૨૭ માં આપ્યાં છે, તથા બાકીનાનાં નામો સંવત્ ૧૯૨૧ ના નં. ૭૫ (આ સંગ્રહમાં નં. ૩૨) માં છે.

૧) આર્યરક્ષિત.	(૧૬) ધર્મમૂર્તિ.
૨) જયસિંહ.	(૧૭) કલ્યાણસાગર અગર કલ્યાણ-સમુદ્ર, સંવત ૧૬૭૫ અને ૧૬૮૩.
૩) ધર્મઘોષ.	(૧૮) અમરસાગર.
૪) મહેંદ્રસિંહ	(૧૯) વિદ્યાસાગરસૂરિ (વિદ્યાબ્ધિ)
૫) સિંહપ્રભ.	(૨૦) ઉદયાર્ણવ અગર ઉદયસાગર
૬) દેવેન્દ્ર અગર દેવેન્દ્રસિંહ.	(૨૧) કીર્તિસિંધુ અગર કીર્તિસાગર, (નં. ૫૧, સંવત્ ૧૮૧૯)
૭) ધર્મપ્રભ.	(૨૨) પુણ્યોદધિ અગર પુણ્યસાગર, (નં. ૫૨, સં. ૧૮૬૧)
૮) સિંહતિલક.	(૨૩) મુક્તિસાગર, સંવત્ ૧૯૦૫.[૧૫]
૯) મહેન્દ્ર.	(૨૪) રત્નોદધિ, સં ૧૯૨૧.
૧૦) મેરતુંગ.	
૧૧) જયકીર્તિ.	
૧૨) જયકેશરિ.	

૧૪ તેની એટલી બધી આમ પણ થાય છે વિજયદેવેન્દ્ર અને વિજયદેવેન્દ્ર

૧૫ નં. ૬૦. તેના પહેલાં રાજેન્દ્રસાગર છે, સંવ ૧૮૮૬, નં. ૫૧ વ

(૧૩) સિદ્ધાંતસમુદ્ર અગર સિદ્ધાંતસાગર.
(૧૪) ભાવસાગર.
(૧૫) ગુણનિધાન અગર ગુણસમુદ્ર.
(૨૫) વિવેકસાગર, સંવત્ ૧૯૪૦, (નં. ૧૧૧.)

૪ સાગરગચ્છની પટ્ટાવળી.

આચાદી, ઘણી ખરી, નં. ૯૧ માં આપી છે અને તેમાં અર્વાચીન મિતિ સં. ૧૯૦૫ છે.

(૧) રાજસાગર. (૨) વૃદ્ધિસાગર.
(૩) લક્ષ્મીસાગર. (૪) કલ્યાણસાગર.
(૫) પુણ્યસાગર. (૬) ઉદયસાગર.
(૭) આણન્દસાગર.
(૮) શાંતિસાગર, સંવત્ ૧૮૮૬, નં. ૫૫, નં. ૫૯; સંવત્ ૧૮૮૯, નં. ૬૨, નં. ૬૫; સંવત્ ૧૮૯૬, નં. ૭૦, નં. ૭૧, નં. ૭૨, નં. ૭૯.

બીજા બે ગચ્છોના ગુરૂઓનાં નામ.

(૧) રાજસોમસૂરિ, લઘુપોસાલ ગચ્છ, નં ૪૨, સં. ૧૮૧૫,
(૨) પંડિત આણન્દકુશળ, પાશચન્દ ગચ્છ, નં. ૯૫, સં. ૧૯૦૮.

કોઇને એમ વિચાર ઉત્પન્ન થાય કે 'પાયચન્દ' એ પાશચન્દ અગર પાસચન્દને બદલે ભૂલથી વાપર્યું છે, પણ જુઓ ભાન્ડારકરનો 'રીપોર્ટ ઓન સં. મેન્યુસ્ક્રીપ્ટસ' ૧૮૮૩-૮૪, પૃ. ૧૩૫.

જૈન સાધુઓના વિભાગો પછી, શ્રાવકોના વિભાગો જાણવા જરૂરના છે, અને સુભાગ્યે એવી બાબતોની માહિતી આપણા આ લેખોમાં આપી છે લેખોમાં જે જે ન્યાતોનાં નામો વપરાએલાં છે તે સૌમાં, ઓસવાલનું નામ ઘણીવાર આવે છે. કારણકે આ ન્યાત જો કે બહુ ઉમદા કુલમાંથી ઉતરી આવેલી નથી, * પરંતુ તે ઘણી પૈસાદાર છે. તેનાં જુદાં જુદાં રૂપો વાપર્યાં

* ડૉ. બુહ્લરનું આ કથન ભૂલ ભરેલું છે. કારણ કે ઓસવાલ જાતિ વિશેષ ક્ષત્રિય-રાજપૂતોની બનેલી છે. ક્ષત્રિયોમાં માંસભક્ષણ અને મદ્યપાન પ્રવર્તતાં હોવાથી તેમનાથી બચાવ કરવા માટે પૂર્વના જૈનાચાર્યોએ, જૈનધર્માનુયાયી ક્ષત્રિયોને એ ઓસવાલ જાતિના રૂપમાં ગુંથ્યા છે.-સંપાદક.

(૧૩) સિદ્ધાંતસમુદ્ર અગર સિદ્ધાંતસાગર.
(૧૪) ભાવસાગર.
(૧૫) ગુણનિધાન અગર ગુણસમુદ્ર.
(૨૫) વિવેકસાગર, સંવત ૧૯૪૦, (નં. ૧૧૧.)

૪ સાગરગચ્છની પટ્ટાવળી.

આયાદી, ઘણી ખરી, નં. ૯૧ માં આવી છે અને તેમાં અર્વાચીન મિતિ સં. ૧૯૦૫ છે.

(૧) રાજસાગર. (૨) વૃદ્ધિસાગર.
(૩) લક્ષ્મીસાગર. (૪) કલ્યાણસાગર.
(૫) પુણ્યસાગર. (૬) ઉદયસાગર.
(૭) આણન્દસાગર.
(૮) શાંતિસાગર, સંવત ૧૮૮૬, ન. ૫૫, નં. ૫૯; સંવત ૧૮૯૯, નં. ૬૨, નં. ૬૫; સંવત ૧૮૯૬, નં. ૭૦, નં. ૭૧, નં. ૭૨, નં. ૭૯.

બીજા બે ગચ્છોના ગુરૂઓનાં નામ.

(૧) રાજસોમસૂરિ, લઘુપોસાલ ગચ્છ, નં ૪૨, સં. ૧૮૧૫,
(૨) પંડિત આણન્દકુશળ, પાશચન્દ ગચ્છ, નં. ૯૫, સં. ૧૯૦૮.

કોઇને એમ વિચાર ઉત્પન્ન થાય કે 'પાયચન્દ' એ પાશચન્દ અગર પાસચન્દને બદલે ભુલથી વાપર્યું છે, પણ જુઓ ભાન્ડારકરનો 'રીપોર્ટ ઓન સં. મેન્યુસ્ક્રીપ્ટસ' ૧૮૮૩-૮૪, પૃ ૧૩૫

જૈન સાધુઓના વિભાગો પછી, શ્રાવકોના વિભાગો જાણવા જરૂરના છે, અને સુભાગ્યે એવી બાબતોની માહિતી આપણા આ લેખોમાં આપી છે. લેખોમાં જે જે ન્યાતોનાં નામો વપરાએલાં છે તે સૌમાં, ઓસવાલનું નામ ઘણીવાર આવે છે. કારણકે આ ન્યાત જો કે બહુ ઉમદા કુલમાંથી ઉતરી આવેલી નથી, * પરંતુ તે ઘણી પૈસાદાર છે. તેનાં જુદાં જુદાં રૂપો વાપર્યા

* ડૉ. બુહ્લરનું આ કથન ભૂલ ભરેલું છે. કારણ કે ઓસવાલ જાતિ વિશુદ્ધ ક્ષત્રિય-રાજપૂતોની બનેલી છે. ક્ષત્રિયોમાં માંસભક્ષણ અને મદ્યપાન પ્રચલિત હોવાથી તેમનાથી જુદા કરવા માટે પ્રાચીન જૈનાચાર્યોએ, જૈનધર્માનુયાયી ક્ષત્રિયોને એ ઓસવાલ જાતિના રૂપમાં મુક્યા છે.-સંપાદક.

જે. (૧) ઉપોશ જ્ઞાતિ (નં. ૨૧) વંશ, (નં. ૨૧) ; (૧
અથવા ઉકેશ (નં. ૩૩ અને ૬૦), (૩) ઓકેશ વંશ (ન
(૪) ઓશ અથવા ઓસ; ઘણીવાર આ શબ્દો સાથે ' વાલ ' અ
અને (૫) ઉસ (નં. ૧-૩) અથવા ઉસ (ન ૧૦૨).

મૂળ સં. શબ્દ ' उपकेश ' ઉપરથી આ બીજા શબ્દો થયા
કાંઇ સંશય નથી, ૧૧કેવી રીતે ઓકેશ, ઉકેશ, ઉશ અને ઉસ એ
થયા છે એ સર્વને વિદિત થશે. ઓએસ, ઓસ અને ઓસ, વિશે
જોઇએ કે જૈન અને મહારાષ્ટ્રી પ્રાકૃત ભાષાના નિયમો પ્રમાણે ' ઉપ
બદલે ' ઓ ' વાપરી શકાય (જુઓ હેમચંદ્ર. પ્રાકૃત વ્યાકરણ, ૧, ૧૭.

આ પ્રખ્યાત જ્ઞાતિના ખરા નામ ઉપરાંત, પાલિતાણાના લેખે
તેના મૂળ વિષેની દંતકથા આપી છે. નં. ૧ માં—

(પદ ૮) વળી—ઓપકેશી ઉપર, શ્રી આમરાજ નામનો મ્હો
(રાજા) થયો જેને શ્રી બપ્પભટ્ટીએ બોધ આપ્યો. તેની સ્ત્રી કોઈ વેપારીન
કન્યા હતી (પદ ૯) તેના ગર્ભમાંથી પવિત્ર રાજકોષાગાર વંશના તથા પવિત્
ઓશજ્ઞાતિના નીચે પ્રમાણે મનુષ્યો જન્મ્યા.

આનો અર્થ એવો જણાય છે કે ઓશજ્ઞાતિ તથા રાજકોષાગારવંશ
જે ઓશજ્ઞાતિનોજ વિભાગ છે તેનું મૂળ, આમ રાજા અને તેની વૈશ્ય સ્ત્રી-
માંથી ઉત્પન્ન થયું છે. પટ્ટાવલી અને પ્રબંધોના કહેવા પ્રમાણે, આમ જેની
હયાતી ઐતિહાસિક લેખોથી પુરવાર કરવામાં આવી નથી, તે વિ. સં. ૮૦૦ની
માં થયો હતો. વિશેષમાં, કર્મરાજનો વંશ જે પદ ૧૦–૨૦ સુધીમાં આપ્યો છે
તે પૂરો નહિ હોય, તેમાં માત્ર સાત પુરૂષોનાં નામો છે અને આમ રાજાની
મિતિથી આ લેખની મિતિ સંવત્ ૧૫૮૭ સુધીના ઊરૂ સૈકામાં આટલાજ
પુરૂષો થયા હોય એ અસંભવિત છે. ‡

---

૧૧. જુઓ, ઇન્ડી. એન્ટી, પૃ. ૧૯, પા ૨૩૩.

૧૩. જુઓ, એસ. પી પંડિતનું, ' गौडवहो ' કાવ્ય. પૃ. ૧૩૯.

‡ ઓસવંશ વા ઓસવાલ જ્ઞાતિનું મૂળ આમરાજ નથી પણ તેની એક સ્ત્રી
જે વ્યવહારીપુત્રી હતી તેની સંતતિ ક્ષત્રિય જ્ઞાતિમાં ન ભળતાં ઓસવાલ જ્ઞાતિમાં
ભળી. અને તેનું કુળ રાજકોષાગાર (કોઠારી) ના નામથી પ્રસિદ્ધ થયું કે જેમાં પાછ
ળથી કર્માસાહના પૂર્વજો જન્મ્યા.

લેખોમાં ઓસવાળ જ્ઞાતિના બીજા વિભાગો પણ આપ્યા છેઃ—

૧.—વૃદ્ધશાખા, જેના નીચે પ્રમાણે ગોત્રો આપેલા છે—(૧) ઊહડ, નં. ૩૩; (૨) છાજેડા, નં ૧૦૬; (૩) નાહૂલ, નં. ૩૮, ૩૯; (૪) નાહટા, નં. ૮૦; (૫) મુમિયા, નં. ૯૬: (૬) રાજકોષ્ઠાગાર, નં. ૧, ૨, ૩; (૭) દુગડ, નં. ૬૮; (૮) લાલણ, નં ૨૧;(૯) લુણીયા, નં. ૬૦; (૧૦) લોઢા; નં. ૧૬.

૨.—લઘુશાખા જેમાં (૧) નગડા ગોત્ર (નં. ૯૦) અને (૨) સોત ગોત્ર (નં. ૧૧) છે.

૩.— + અર્દ્ધશાખા, જેમાં કુંકુમલોલ ગોત્ર, (નં. ૯૧, ૯૮, અને ૯૯) છે. આ શાખા અને ગોત્રના મનુષ્યો જે અમદાવાદના નગરશેઠના વંશનાં છે તેઓ મેવાડના સીસોદીઆ રાજપુતોનાં સગાં હોવાનો દાવો કરે છે.—જુઓ નં. ૯૧ વિસાઓસવાળ વિષે નં. ૯૫ માં આવે છે.

ત્યાર પછી બીજી જ્ઞાતિ શ્રીમાલીની છે. આ નામ શ્રીમાળ અગર ભિલ્લમાળ, હાલનું ભીન્માળ, જે મેવાડની દક્ષિણે છે, તેના નામ ઉપરથી પડયું છે. તેમાં—

૧—વૃદ્ધશાખા, નં. ૩૭, ૧૧૨, જેના પેટા વિભાગો આપ્યા નથી;

૨—લઘુશાખા, નં. ૨૯, ૩૪, ૭૧, જેમાં નં. ૪૪ માં કથા પ્રમાણે કાસ્યપગોત્રના લોકો આવે છે કે જેઓ પરમાર રાજપુતોની સાથે સંબંધ હોવાનો દાવો કરે છે.

વીસાશ્રીમાળીનું નામ, નં. ૯૫ માં આવે છે.

વળી, ત્રીજી ઉપયોગી જ્ઞાતિ પ્રાગ્વાટ, અગર પ્રાગ્વંશ, (નં. ૪, ૬, ૮) અગર હાલમાં પોરવાડ યા પોરવાળ, ની છે. નં. ૧૫, ૧૭, ૨૫ અને ૪૧ મા તેની લઘુશાખા વિષે આવે છે. તેથી તેના પણ બે વિભાગ હોય તેમ જણાય છે વીસાપોરવાડ અગર પોરવાળ વિષે નં. ૫૦ અને ૯૩માં આવે છે, તથા દસા પોરવાડ વિષે ૧૦૭ માં આવે છે. બીજી કેટલીક જ્ઞાતિઓ છે

+ [illegible] ' અર્દ્ધશાખા ' નથી પરંતુ ' આદિશાખા ' છે. [illegible] ' આદિ ' ના બદલે અર્દ્ધ (Addhi) વાંચે છે અને તેને પણ [illegible] ' આદિશાખા ' ને ' [illegible] ' [illegible] છે.-સંપાદક.

જે એક એક લેખમાં છે. ગચ્છે નાતિ. (નં ૧૦૩) + મુદતાનો
(નં ૧૦૪) અપરાગ ગોત્ર, અને કારીગરનાન (નં ૧૪)
દાતાઓની માતૃભૂમિ નીચે પ્રમાણે·—

(૧) અજમેર, એટલે, રાજપુતાનામાં આવેલું અજમીર.
(૨) અણહિલપુર, તેને પાટણ પણ કહે છે
(૩) અન્તરપુર, વાગર દેશ અથવા ડુંગરપુરમાં.
(૪) અમદાવાદ, તેનું સંસ્કૃત નામ 'રાજનગર' સાત વખત વપરાયું છે
(૫) ઉગ્રસેનપુર
(૬) કપડવણજ, ખેડા જીલ્લામાં.
(૭) કાશી અથવા બનારસ
(૮) કોઠારા, કચ્છમાં
(૯) ખંભનગર, કદાચ ખંભાત.
(૧૦) ગન્ધાર, ભરૂચ જીલ્લામાં
(૧૧) ચિત્રકૂટ અથવા ચિતોડ, મેવાડમાં.
(૧૨) ચુઆ (Cheula), કદાચ ચૌલ (Chaul) મુંબઇ ના!
(૧૩) જેસલમેર, મારવાડનું જેસલમીર.
(૧૪) દમણ બન્દિર, દમણ ગુજરાતમાં.
(૧૫) દીવ બન્દિર, દિવ (Diu) કાઠીઆવાડમાં.
(૧૬) દેવગિરિ અથવા દૌલતાબાદ, દખ્ખણમાં.
(૧૭) ધણપુર.
(૧૮) નખાનપુર, કચ્છમાં
(૧૯) નલિનપુર, કચ્છમાં
(૨૦) નવાનગર, કાઠીઆવાડ.
(૨૧) પાલ્હણપુર, ઉત્તર ગુજરાતમાં.
(૨૨) ભાવુઅર.

+ મુદતા, સંઘવાલ અને કોચર જુદી જાતો નથી પરંતુ ઓસવાલ જ્ઞાતિના ...ો છે —સંપાદક.

* 'દાતાઓ' થી મતલબ મંદિરો બનાવનારા અને મૂર્તિઓ કરાવનાર શ્રાવકો ... સમજવાનું છે -સંપાદક.

(૨૩) ભાવનગર, કાઠીઆવાડ.
(૨૪) મકસુદાવાદ–બાલુચર અગર મસુદાવાદ.
(૨૫) મુમ્બઇ (Bombay).
(૨૬) મેસાણા, ગુજરાતમાં.
(૨૭) રાધનપુર, ઉત્તર ગુજરાત.
(૨૮) વીકાનેર, અગર બીકાનેર, ઉત્તર રાજપુતાનામાં.
(૨૯) વીસલનગર, ઉત્તર ગુજરાત.
(૩૦) સિરોહિ, દક્ષિણ રાજપુતાના.
(૩૧) સુરત બંદિર, ગુજરાતમાં.

અમદાવાદ અગર રાજનગરનું નામ ઘણીવાર આવે છે.

અંગ્રેજી તારીખોને હિંદુ તિથિઓ સાથે સરખાવવા માટે શત્રુંજયના આ લેખો એક સંપૂર્ણ ખાન સમાન છે, કારણ કે એ દરેક લેખમાં તિથિ ની સાથે વાર પણ આપેલા છે.''

આ પ્રમાણે શત્રુંજયના સમગ્ર લેખોનું સંક્ષેપમાં વિવેચન કરી, ડૉ. બુલ્હરે તેની નીચે ૩૩ લેખો તો મૂળ સંસ્કૃતમાંજ આપ્યા છે પછી બાકીનાનો ઇંગ્રેજીમાં માત્ર સારજ આપી દીધો છે. એજ ૩૩ મૂળ લેખો મ્હેં આ સંગ્રહમાં સર્વથી પ્રથમ આપ્યા છે. ડૉ. બુલ્હરે એ લેખોના વિષયમાં બહુજ સંક્ષિપ્ત નોંધ લખી છે તેમજ ભૂલો પણ અનેક કરી છે; તેથી મ્હારે તેમના વિષયમાં કાંઇક વિશેષ અને લેખવાર પ્રથક્ પ્રથક્, ક્રમપૂર્વક, લખવાની આવશ્યકતા હોવાથી આ પંક્તિઓની નીચે તેજ પ્રારંભુ છું.

(૧)

નંબર ૧ નો શિલાલેખ, શત્રુંજય પર્વત ઉપરના સૌથી મ્હોટા અને મુખ્ય મંદીરના પૂર્વ બાજુના દ્વારના એક સ્થંભ ઉપર, મ્હોટા શિલાપટ્ટમાં કોતરેલો છે. આની કુલ ૫૪ પંક્તિઓ છે. અને દરે પંક્તિમાં ૪૦ થી ૫૦ અક્ષરો ખોદેલા છે. આ લેખમાં, વિક્રમ સંવત્ ૧૫૮૭ માં, ચિત્રકૂટ (ચિતોડ) વાસી ઓસવાલજ્ઞાતિકુલમણિ કર્માસાહે, શત્રુંજયનો પુનરૂદ્ધાર કરી, ફરીથી નવી પ્રતિષ્ઠા કરી તેનું

વર્ણન છે. એ ઉદ્ધારનું સવિસ્તર વૃત્તાન્ત, પંડિત શ્રીવિવે[illegible] ગણિના રચેલા શત્રુંજયતીર્થોદ્ધારપ્રબન્ધ માં મ્હેં આપ્યું છે તેથી [illegible] પુનરૂક્ત કરવાની આવશ્યકતા નથી માત્ર એ લેખોક્ત હકીક[illegible] સૂચન કરવું આવશ્યક છે.

પ્રારંભમાં જે ગદ્ય-પંક્તિઓ આપેલી છે તેમાં જણાવ્યું છે કે સંવત્ ૧૫૮૭ માં, જે વખતે કર્માશાહે એ પ્રતિષ્ઠા કરાવી તે સમયે ગુજરાતનો સુલ્તાન બહાદુરશાહ રાજ્ય કરતો હતો. એ સુલ્તાન બહાદુરશાહ મહિમૂદ (મહમ્મદ બેગડા) ની ગદ્દિએ આવનાર બહાદુર મદાફર (મુજફ્ફર) ની ગદ્દિએ બેઠો હતો. બહાદુરશાહ તરફથી સૌરાષ્ટ્ર (સોરઠ-કાઠિયાવાડ) નો રાજ્યકારોબાર મુજેદન મઝાદખાન (મઝર મુબાહિદખાન) ચલાવતો હતો.

પદ્ય ૧ થી ૭ સુધીમાં મેદપાટ (મેવાડ) ની રાજધાની ચિત્ર કૂટ (ચિત્તોડ), તથા ત્યાંના (૧) કુંભરાજ, (૨) રાજમલ્લ (૩) સંગ્રામસિંહ અને (૪) રત્નસિંહ, એ ૪ રાજાઓનો ઉલ્લેખ કરે[illegible] છે. પ્રતિષ્ઠાના સમયે છેલ્લો રાજા-રત્નસિંહ ત્યાં રાજ્ય કરતો હતો. [illegible] ૨૨ સુધીના શ્લોકોમાં કર્માશાહના વંશનું અને કુટુંબનું સંક્ષિપ્ત વર્ણન છે. ગોપગિરિ (હાલનું ગ્વાલીયર) માં પહેલાં આમરાજ નામે એક રાજા થઈ ગયો છે જેને બપ્પભટ્ટિ સૂરિ નામના જૈનાચાર્યે પ્રતિબોધ આપી જૈન ધર્માનુયાયી બનાવ્યો હતો. તેને એક સ્ત્રી વ્યવહારી પુત્રી (વણિક્ કન્યા) હતી. તેની કુક્ષિમાં જે પુત્ર ઉત્પન્ન થયા તેઓ રાજ કોઠાગાર (રાજ-કોઠારી = ભંડારી) કહેવાયા અને તેમનું કુળ ઓસવાલ (ઓસવાલ) જાતિમાં ભળ્યું. તે કુળમાં પાછળથી સારણદેવ નામનો એક પ્રસિદ્ધ પુરૂષ થયો કે જેની ૮ મી પેઢીએ, એ પ્રસ્તુત ઉદ્ધારનો [illegible]ર્તા કર્માશાહ થયો. એ ૮ પેઢીઓનાં નામ આ પ્રમાણે છે—સારણ[illegible]વ, તેનો પુત્ર (૧) રામદેવ, તેનો પુત્ર (૨) લક્ષ્મસિંહ તેનો પુત્ર (૩) [illegible]નપાલ, તેનો પુત્ર (૪) ભોજરાજ, તેનો પુત્ર (૫) ઠાકરસિંહ તેનો [illegible] (૬) ખેતા, તેનો પુત્ર (૭) નરસિંહ અને તેનો પુત્ર (૮) તોલા

સાહ થયો. તોલાસાહને લીલૂ નામની (કે જેનું બીજું નામ તારાદે હતું) સ્ત્રી હતી. તે સુશીલા અને ભાગ્યશાલીની હતી. તેને ૬ પુત્ર અને એક પુત્રી થઈ. એ દરેક પુત્રને પણ પુત્રાદિ વિસ્તૃત સંતતિ હતી. બધાનાં નામો આ પ્રમાણે છે:—

પુત્ર–	૧ રત્નાસાહ.	૨ પોમાસાહ.	૩ ગણાસાહ.	૪ દશરથ.	૫ ભોજાસાહ.
પુત્રસ્ત્રી.	રજમલદે.	૧ પદમાદે. ૨ પાટમદે.	૧ ગઉરાદે. ૨ ગારવદે.	૧ દેવલદે. ૨ દૂરમદે.	૧ ભાવલદે. ૨ હાંસમદે.
પૌત્ર.	શ્રીરંગ.	માણિક. હીરા.	દેવા.	કોલ્હા.	મંડન.

૬ ઠો પુત્ર કર્માસાહ હતો. તેને પણ બે સ્ત્રિઓ હતી. પહેલી કપૂરદે અને બીજી કામલદે. કામલદેને એક પુત્ર અને ૪ પુત્રીઓ હતી. પુત્રનું નામ ભીખજી અને પુત્રિઓનાં નામ બાઈ સોભા, બાઈ સોના, બાઈ મના, અને બાઈ પના, હતાં. કર્મા સાહની બગિનીનું નામ સુહવિ હતું.

કર્માસાહનું રાજદરબારમાં મ્હોટું માન હતું. વિવેકધીર ગણિએ તેને કપડાનો મ્હોટો વ્યાપારી બતાવ્યો છે પરંતુ આ પ્રશસ્તિમાં તેને રાજકારબારમાં ધુરીણ (राज्यव्यापारभारधौरेय) અર્થાત્ પ્રધાન લખ્યો છે. કદાચ, એ વાકયનો અર્થ ' રાજ્યની સાથે વ્યાપાર (વાણિજ્ય) કરવામાં અગ્રેસર (એટલે મ્હોટો રાજ્યવ્યાપારી) ' એમ પણ થઇ શકે.

૨૪ થી ૩૨ પદ્યો માં કહ્યું છે કે, કર્માશાહે ગુરૂ પાસે શત્રુંજય તીર્થનું માહાત્મ્ય સાંભળી તેનો પુનરૂદ્ધાર કરવા ઇચ્છા કરી પોતાની જન્મભૂમિથી ગુજરાતમાં આવી, બાદશાહ બહાદુર પાસેથી, ઉદ્ધાર કરવાની આજ્ઞા વિષયક ' સ્ફુરન્માન ' (ફર્માન) મેળવી શત્રુંજય તરફ સોરઠના સુબેદાર મઝાદખાનને ત્યાં રવા (યા રવિરાજ) અને નરસિંહ નામના બે કારભારિઓ હતા તેમણે કર્માસાહનો બહુ આદર સત્કાર કર્યો. તેમની સહાનુભૂતિથી કર્માશાહે અગણિત દ્રવ્ય ખર્ચી સિદ્ધાચલનો શુભ ઉદ્ધાર કરી, સંવત્ ૧૫૮૭ અને શકે ૧૪૫૩ ના વૈશાખ

માસના કૃષ્ણપક્ષની ૬ ના દિવસે, અનેક સંઘો અને અનેક મુનિ-
ચેના સંમેલનપૂર્વક, કલ્યાણકર પ્રતિષ્ઠા કરાવી.

પછીના પદ્યોમાં કર્માસાહુની. આ કાર્ય કરવા માટે, પ્રશંસ
વ.માં આવી છે. અંતમાં, ગદ્યમા, મન્દિરોનું સમાર કામ કરનારા
ક સૂત્રધારો (સલાટો-કારીગરો) નાં નામો આપ્યાં છે. આમાંના
તો ખુદ કર્માસાહુના જન્મસ્થાન-ચિત્તોડના રહેનારા છે અને બા
ગુજરાતની રાજધાની અમદાવાદના વાસિઓ છે.

આ પ્રશસ્તિના કર્તા, પંડિત સમયરત્નના શિષ્ય કવિવર લાવણ્
સમય છે કે જેમણે વિમલપ્રબંધ આદિ અનેક પુસ્તકો લખ્યા
શત્રુંજયતીર્થોદ્ધારપ્રબંધ ના લેખક પંડિત વિવેકધીર ગણિએ, સુત્રધારને
કોતરવા માટે, શિલાપટ્ટ ઉપર આ પ્રશસ્તિ આલેખી છે.

(૨-૩)

બીજા નંબરનો લેખ, શત્રુંજય તીર્થપતિ શ્રીઆદિનાથ ભગવાન્ની
પ્રતિમાની બેઠક ઉપર, ૫ પંક્તિમાં, અને ત્રીજા નંબરનો, આદીશ્વર
ભગવાન્ના મંદિરની સન્મુખ આવેલા મંદિરમાં વિરાજમાન્ પુંડરીક ગણ-
ધરની પ્રતિમા ઉપર, ૩ લીટીમાં કોતરેલો છે. આ બંને લેખોમાં, ફક્ત
પ્રતિષ્ઠાની મિતિ અને કર્માસાહના કૌટુંબિક નામો લખેલાં છે. ૨ જા લે-
ખમાં, કર્માસાહુને એ ઉદ્ધારકાર્યમાં સાહાય્ય કરનાર મંત્રી રવા અને
નરસિંહનાં શુભ નામો પણ આલેખેલાં છે.

(૪)

આ લેખ, આદીશ્વર ભગવાન્ના મંદિરની ભમતીના દક્ષિણ તર-
ફના ન્હાના મંદિરમાં, ૮ પંક્તિમાં કોતરેલો છે. એમાં લખ્યું છે કે-
સંવત્ ૧૬૨૦ ના આષાઢ સુદી ૨ અને રવિવારના દિવસે એ દેવકુલિકા *
ની પ્રતિષ્ઠા થઈ છે. ગંધાર બંદર નિવાસી પ્રાગ્વાટ (પોરવાડ) જ્ઞાતીય
દોસી ગોઈઆના પુત્ર તેજપાલ (સ્ત્રી ભોડકી) ના પુત્ર દો० પંચારણએ

* ન્હાનાં મંદિરો ' દેવકુલિકા ' કહેવાય છે અને મ્હોટાં પ્રાકારીને 'પ્રાસાદ'
અથવા ' વિહાર ' કહેવાય છે.

પોતાના ભાઈ દો૦ ભીમ, દો૦ નના અને દો૦ દેવરાજ પ્રમુખ સ્વકીય કુટુંબ સાથે મહાવીર તીર્થંકરની એ દેવકુલિકા, તપાગચ્છાચાર્ય શ્રી વિજયદાનસૂરિ અને તેમના પટ્ટધર શ્રીવિજયહીરસૂરિના ઉપદેશથી કરાવી.

(૫)

આ લેખ, આદીશ્વર ભગવાનના મંદિરની ભમતીના ઈશાન ખુણામાં આવેલા ગંધારીયા ચૌમુખ–મંદિરમાં, ૯ પંક્તિમાં ખોદેલો છે. સં. ૧૬૨૦ ના કાર્તિક સુદી ૨ ને શનિવારના દિવસે એ મંદિરની પ્રતિષ્ઠા થઈ. ગંધાર નિવાસી શ્રીમાલજ્ઞાતીય સા. પાસવીર (સ્ત્રી પૂતલ) ના પુત્ર વર્ધમાન (સ્ત્રીઓ બે, વમલાદે અને અમરાદે) ના પુત્ર સા. રામજી એ, સા. લહુજી, સા. હંસરાજ અને સા. મનજી આદિ પોતાના ભાઈઓ વિગેરે કુટુંબ સાથે, શત્રુંજય પર્વત ઉપર ચતુર્દ્વારવાળું શાંતિનાથ તીર્થંકરનું મ્હોટું મંદિર, તપગચ્છાચાર્ય શ્રી વિજયદાનસૂરિ અને શ્રી હીરવિજયસૂરિના શુભ–ઉપદેશથી, બનાવ્યું.

(૬)

આ લેખ, ઈશાનકોણમાં, આદીશ્વરના મંદિરની દિવાલની સામેની દેહરીમાં, ૮ પંક્તિમાં કોતરેલો છે. આની મિતિ સં. ૧૬૨૦ ના વૈશાખ સુદી ૫ ગુરૂવારની છે. ગંધારના રહેવાસી પ્રાગ્વાટ જ્ઞાતીય સંઘવી જાવડના પુત્ર સં. સીપા (સ્ત્રી ગિરસુ) ના પુત્ર જીવંતે, સં. કાઉજી અને સં. આહુજી પ્રમુખ પોતાના ભાઈ વિગેરે કુટુંબ સાથે, શ્રીવિજયદાનસૂરિ અને શ્રી હરિવિજયસૂરિના સદુપદેશથી, પાર્શ્વનાથ તીર્થંકરની દેવકુલિકા બનાવી.

(૭)

આ લેખ, ઉપરના લેખવાળી દેવકુલિકાની જમણી બાજુએ આવેલી દેવકુલિકામાં, ૮ પંક્તિમાં કોતરેલો છે. આની મિતિ ઉપર મુજબજ છે. અમદાવાદ નિવાસી ÷ ડીસાવાલ જ્ઞાતિના, * મહં. વણાઈગ (હાલનું

÷ વર્તમાનમાં માત્ર ઓશવાલ, પોરવાડ, અને શ્રીમાલ જાતોજ જૈનધર્મ પાલનારી દેખાય છે, પરંતુ પૂર્વમાં પ્રાયઃ ડીસાવાલ, નાણાવાલ, મોઢ, નાગર, ગુજર, ખડાયતા, વાયડા આદિ બધી વૈશ્ય જાતો જૈનધર્મ પાલતી હતી એમ આ પ્રાચીન લેખો વિગેરે ઉપરથી સ્પષ્ટ જણાય છે.

* 'મહં' એ શબ્દ નામની પૂર્વે, આબૂ વિગેરેના ઘણા લેખોમાં

વિનાયક ?) ના સુત મહં. ગલા (સ્ત્રી મંગાઈ) ના સુત મહં. વીરદાસે સ્વકુટુંબ સાથે, શત્રુંજય ઉપર શ્રી આદિનાથની દેવકુલિકા, આચાર્ય શ્રી વિજયદાન અને વિજયહીરના શુભોપદેશથી કરાવી.

(૮)

આ લેખ, મુખ્ય મંદિરના ઉત્તર તરફના દ્વારની સામેની દિવાલની ડાબી બાજુએ આવેલી દેવકુલિકામાં, ૭ પંક્તિમાં, કોતરેલો છે. મિતિ સં. ૧૬૨૦, વૈશાખ સુદી ૨. ઉક્ત આચાર્યદ્વયના સદુપદેશથી ગંધાર નિવાસી પોરવાડ + વ્યો૦ પરબતના પુત્ર વ્યો૦ ડોકાના પુત્ર વ્યો૦ વ.....આ (મધ્યનો અક્ષર તૂટી ગયેલો છે) એ, પોતાના કુટુંબ સાથે શત્રુંજય ઉપર આ દેવકુલિકા કરાવી.

(૯)

આ લેખ, મુખ્ય મંદિરના ઉત્તર દ્વારની પશ્ચિમે, જમણી બાજુએ આવેલી દેવકુલિકામાં, ૮ પંક્તિમાં કોતરેલો છે. મિતિ સં. ૧૬૨૦ વૈશાખ સુદી ૫. ઉપર્યુક્ત નગર અને જાતિના વ્યો૦ સમરીઆએ, પોતાની ભાર્યા લીલુ અને પુત્રિઓ બાઈ વેરબાઈ તથા બાઈ કીબાઈ આદિ

જોવામાં આવે છે. આના સંબંધમાં, પ્રસિદ્ધ ઇતિહાસજ્ઞ શ્રીયુત ગૌરીશંકર હીરાચંદ ઓઝા પોતાના 'सिरोहीराज्यका इतिहास' નામક પુસ્તકમાં (પૃ. ૬૮ ની પાદ ટીકામાં) આ પ્રમાણે લખે છે. " (કેટલાક) લેખોમાં નામોની પૂર્વે 'મહં૦' લખેલું મળે છે, જે 'મહત્તમ' ના પ્રાકૃત રૂપ 'મહંત' નું સંક્ષિપ્ત રૂપ હોવું જોઇએ. 'મહત્તમ' (મહંત) એ એક પ્રકારનો ખિતાબ હોવાનો અનુમાન થાય છે જે પ્રાચીનકાલમાં મંત્રિયો (પ્રધાનો) આદિને આપવામાં આવતો હશે. રાજપૂતાનામાં હજુ સુધી કેટલાએ મહાજન (મહાજનો ઘણાભાગે ઓસવાલો ગણાય છે પરંતુ માહેશ્વરી વિગેરે બીજી જાતોમાં પણ એ શબ્દ વ્યવહૃત થઈ શકે છે.) 'મૂંતા' અને 'મહતા' કહેવાય છે, જેમના પૂર્વજોને એ ખિતાબ મળ્યો હશે; અને પાછળથી વંશપરંપરાગત થઇ વંશના નામનું સૂચક થઇ ગયો હશે. 'મુંતા' અને 'મહતા' એ બંને 'મહત્તમ' (મહંત) ના અપભ્રંશ હોવા જોઇએ.

+ 'વ્યો૦' એ સંસ્કૃત 'વ્યવહારી' અગર 'વ્યાપારી' નું અપભ્રંશ અને સંક્ષિપ્ત રૂપ છે. 'વોહરા' અગર 'બોહરા' પણ એનાજ રૂપાન્તરો છે.

કુટુંબ સમેત, એજ આચાર્ય દ્વયના સદુપદેશથી, શાંતિનાથની દેવકુલિકા કરાવી.

(૧૦)

આ લેખ, મ્હોટા મંદિરની ઉત્તર તરફની દિવાલની સામે અને ઉપરના લેખવાળી દેહરીની પશ્ચિમ તરફની દેહરીના એક થાંભા ખૂણામાં, ૯ પંક્તિમાં કોતરેલો છે. મિતિ નં. ૬-૭ પ્રમાણે. ગંધાર નિવાસી શ્રીમાલી જ્ઞાતીય + પરી૦ દેવા (સ્ત્રી બાઇ કમલાઈ) પુત્ર પરી૦ મૂંથી (મુંથા?), તથા ગુર્જરજ્ઞાતીય દોસી શ્રી (સ્ત્રી બાઈ અમરી) ના પુત્ર દોસી હંસરાજ; આ બંને મળી શત્રુંજય ઉપર, આચાર્ય શ્રીવિજયદાનસૂરિ અને હીરવિજયસૂરિના સદુપદેશથી, આદિનાથની દેવકુલિકા બનાવી.

નંબર ૪ થી ૧૦ સુધીના લેખો એકજ સાલના છે. નં. ૭ નો લેખ અમદાબાદનિવાસીનો અને બાકીના ગંધારનિવાસીના છે. એ વર્ષે તપગચ્છના પ્રતાપી આચાર્ય શ્રીવિજયદાનસૂરિ પોતાના પ્રભાવક શિષ્ય શ્રીહીરવિજયસૂરિ સાથે શત્રુંજય ઉપર યાત્રાર્થે આવ્યા હતા. ઘણું કરીને વિજયદાનસૂરિની શત્રુંજયની આ છેલ્લી યાત્રા હતી. કારણ કે તેઓ શત્રુંજયથી વિહાર કરી ઉત્તર ગુજરાતમાં ગયા હતા અને સંવત્ ૧૬૨૨ માં પાટણની પાસે આવેલા વટપલ્લી (વડલી) ગામમાં સ્વર્ગસ્થ થયા હતા. નં. ૫ મા વાળા ગંધારનિવાસી સા. રામજીના એ મંદિરનો ઉલ્લેખ વિજયદાનસૂરિના પ્રચંડ શિષ્ય શ્રીધર્મસાગરજીએ પોતાની ગુર્વાવલી (અમર તપગચ્છપટ્ટાવલી) માં પણ કરેલો છે.

તથા યદુપદેશતઃ ગાન્ધારીય સા૦ રામજી, અહમ્મદાવાદીય સં૦ કુંઅરજી પ્રમુખૈઃ શ્રીશત્રુંજયે ચતુર્મુખાષ્ટાપદાદિપ્રાસાદા દેવકુલિકાશ્ચ કારિતાઃ । ”

એજ પંક્તિઓનો અનુવાદ, નંબરી બાબતમાં કરીને ' [illegible] ' માં પણ કરેલો છે.

[illegible]

" રામજી ગંધારી હૂઓ જેહ, શેત્રુંજે ચોમુખ કરતો તેહ;
સંઘવી કુંઅરજી જસવાદ, શેત્રુંજે કીધો પ્રાસાદ ૫૧.
ડાબીપખા ત્રિહિબારો જેહ, પ્રથમ પેસતાં દેહરૂં તેહ;
વિજયદાનનો શ્રાવક સિરે, તે દેહરૂં કુંઅરજી કરે " ૫૨

આ ઉલ્લેખોથી જણાય છે કે ગંધારવાળા સા. રામજી અને અમદાવાદના સં. કુંઅરજી તે સમયે બહુજ શ્રીમન્ અને પ્રસિદ્ધ પુરૂષો હોવા જોઇએ. છેલ્લા સંઘવી સંબંધી કોઇ લેખ પ્રાપ્ત થયો નથી.

(૧૧)

આ લેખ, મ્હોટા મંદિરની અગ્નિકોણમાં આવેલા મંદિરમાંની તિમા નીચે બેઠક ઉપર, ૯ પંક્તિમાં કોતરેલો છે. મિતિ સં. ૧૬૪૦, ગુણ સુદી ૧૩, છે. મંદિર અને મૂર્તિ કરાવનાર કુટુંબનું વાસસ્થાન આ લેખમાં જણાવ્યું નથી. ડીસાવાલ જ્ઞાતિના ઠાકુર કરમસી (સ્ત્રી બાઈ મલી), ઠાકુર દામા (સ્ત્રી બાઈ ચડી), ઠાકુર માહવ, ઠાકુર જસુ, ઠાકુર ખીમા, ઠા. જસુ સ્ત્રી જસમાદે, ઠાકુર માહવસુત તેજપાલ (સ્ત્રી તેજલદે) આદિ કુટુંબે આ પ્રાસાદ કરાવ્યો.

(૧૨)

મુખ્ય મંદિરના પૂર્વદ્વારના રંગમંડપમાં, નં. ૧ વાળા લેખની સામી બાજુએ આવેલા સ્થંભ ઉપર, આ નં. ૧૨ નો શિલાલેખ આવેલો છે. શત્રુંજય ઉપરના વિદ્યમાન લેખોમાં આ લેખ સૌથી મ્હોટો છે એની કુંલ ૮૭ પંક્તિઓ છે અને દરેક પંક્તિમાં ૪૦ થી ૫૦ અક્ષરો આવેલા છે. જગદ્ગુરૂ શ્રી હીરવિજયસૂરિ અને તેમના પટ્ટધર આચાર્ય શ્રી વિજય સેનના સદુપદેશથી, ખંભાત બંદરના મહાન્ ધનિક સાહ તેજપાલ સોવર્ણિકે શત્રુંજયના એ મહાન્ મંદિરનો સવિશેષ પુનરૂદ્ધાર કરી, તેને રીથી તૈયાર કરાવ્યું અને હીરવિજયસૂરિના પવિત્ર હાથે તેની તિષ્ઠા કરાવી તે સંબંધી વર્ણન આમાં આપવામાં આવેલું છે. આ ખા લેખનો સાર આ પ્રમાણે છે:—

[illegible] જે [illegible] અને [illegible]
[illegible] કે [illegible] અને [illegible]
[illegible] છે [illegible]
[illegible]

પોતાના જન્મ સ્થાન (ખંભાત)માં સુપાર્શ્વનાથ તીર્થંકરનું ભવ્ય [illegible]
બનાવ્યું. (પ. ૪૦).

સં. ૧૫૮૭ માં, કર્માસાહે * આનંદવિમલસૂરિના સદુપદે[illegible]
શત્રુંજયતીર્થ ઉપરના મૂળ મંદિરનો પુનરૂદ્ધાર કર્યો. (પ ૪[illegible]
પરંતુ, બહુજ પ્રાચીનતાના લીધે, થોડાજ સમયમાં, પાછું એ [illegible]
મંદિર, જીર્ણપ્રાય જેવું અને જર્જર થઈ ગયેલું દેખાવા લાગ્યું. [illegible]
તેજપાલે પોતાના મનમાં વિચાર કર્યો કે, આ મંદિરનો ફરીથી [illegible]
ઉદ્ધાર થાય તો કેવું સારૂં ? (પ ૪૪) એમ વિચારી, હીરવિજય[illegible]
આદિના સદુપદેશથી પોતે એ મંદિરનો ઉદ્ધાર કરવો શરૂ કર્યો [illegible]
થોડાજ સમયમાં આખું મંદિર તદ્દન નવા જેવું તૈયાર થયું. (પ [illegible]

મંદિરની રચનાનું કેટલુંક વર્ણન આ પ્રમાણે છે—[illegible]
તે શિખર સુધીની એની ઉંચાઈ ૫૨ હાથની છે. ૧૨૪[illegible]
એના ઉપર વિરાજમાન છે. વિઘ્ન રૂપી હાથિઓનો નાશ [illegible]
માટે જાણે તત્પર થયેલા હોય તેવા ૨૧ સિંહો [illegible]
ઉપર શોભી રહ્યા છે. (પ. ૪૯) ચારે દિશાઓના [illegible]
યોગિનિઓ અને ૧૦ દિક્પાલો પણ યથાસ્થાન સ્થાપિત [illegible]
(પ ૫૦-૧) એ મહાન મંદિરની ચારે બાજુએ ૭૨ દેવકુલિકા[illegible]
[illegible] જિનમૂર્તિઓથી યુક્ત થયેલી છે (પ. ૫૨) [illegible]
([illegible]) ૩૨ પંચાલિકા (પૂતળિઓ) અને ૩૨ [illegible]
મંદિરની [illegible] અલૌકિક દેખાય છે. (પ. ૫૩-૬) વળી એ મંદિર[illegible]
[illegible] અને [illegible] ૭૪ રત્નો [illegible] છે. (પ. ૫૭ [illegible]
[illegible] મંદિર [illegible] સંવત્ ૧૬૪[illegible]
[illegible], અને તેનું ' નંદિવર્ધન ' એવું નામ [illegible]

* [illegible]

કર્યું. આ ચૈત્ય સમરાવવા માટે તેજપાલે જે ધન ખર્ચ્યું, તે
લોકો તેને કલ્પવૃક્ષની ઉપમા આપતા હતા (૫ ૫૮ ૬૦) સંવ
૧૬૫૦ માં, બહુ ધામધુમથી તેજપાલે શત્રુંજયની યાત્રા કરી અ
તેજ વખતે શ્રીહીરવિજયસૂરિસૂરીના પવિત્ર હાથે એ મંદિરની પ્રતિષ્ઠ
કરાવી. (૫ ૬ ૧૨.)

આ મંદિરના ઉદ્ધારની સાથે, (૧) સા. રામજીનુ (૨)
જસુ ઠકુરનું, (૩) સા. કુંઅરજીનું, અને (૪) મુલા શેઠનુ;
એમ બીજા પણ ૪ મંદિરો તૈયાર થયા હતા કે જેમની પ્રતિષ્ઠા
પણ એ સૂરિવરે, આજ સમયે કરી. (૫ ૬૨ ૫)

વસ્તા નામના સૂત્રધારે, કે જેનું શિલ્પચાતુર્ય જોઈ વિશ્વકર્મા
પણ તેનો શિષ્ય થવા ઈચ્છે, તેણે આ રમણીય મંદિર બનાવ્યુ છે
(૫. ૬૬.) સદાચારના સમુદ્રસમાન શ્રીકમલવિજયવિબુધના ચરણ-
સેવક શ્રી હેમવિજય † કવિવરે અલંકારયુક્ત આ શુભ પ્રશસ્તિ બના
વી છે કે જે ચિરકાલ સુધી જગતમાં જયવતી રહો (૫ ૬૭)

પંડિત સહજસાગરના શિષ્ય જયસાગરે * આ પ્રશસ્તિ
શિલાપટ્ટ ઉપર લખી અને માધવ તથા નાના નામના શિલ્પિઓએ
કોતરી છે. (૫. ૬૮.)

સંવત્ ૧૫૮૭ માં કર્મા સાહે શત્રુંજયના એ મુખ્ય મંદિરનો
ઉદ્ધાર કર્યો હતો, ત્યાર બાદ ૬૦ જ વર્ષે ફરી તેજપાલે તેનુ સમારકામ

† કવિવર હેમવિજય પોતાના સમયના એક સમર્થ વિદ્વાન અને
પ્રતિભાશાલી કવિ હતા તેમણે પાર્શ્વનાથમહાકાવ્ય કથારત્નાકર અન્યોક્તિમુક્તામહો
દધિ, કીર્તિકલ્લોલિની આદિ અનેક ઉત્તમ ગ્રંથોની રચના કરી છે વિજયપ્રશસ્તિ
નામના મહાકાવ્યની રચના પણ તેમણેજ આરંભી હતી પરંતુ તે પણ થવા
પહેલાંજ તેમનો સ્વર્ગવાસ થઈ જવાથી તેમના ગુરુભાઈ વિદ્યાવિજય
ગણિના વિદ્વાન્ શિષ્ય પંડિત ગુણવિજય ગણિએ તેની પૂર્તિ કરી અને તેના
ઉપર સરલ ટીકા પણ બનાવી હેમવિજયગણિની ગુરુપરંપરા. વિજયપ્રશસ્તિ ની
[illegible] માં સવિસ્તર આપી છે.

* નંબર ૩૭૭ વાળો લેખ પણ એજ વિદ્વાન્નો આલેખેલો છે.

કરાવ્યું, એથી એમ અનુમાન થાય છે કે કર્માશાહે ફક્ત મૂર્તિએજ નવી સ્થાપન કરી હશે. જો કે શત્રુંજયતીર્થોદ્ધારપ્રબન્ધ માં તો મંદિર અને દેવકુલિકા–બધાંને ઉધ્ધૃત કર્યાનો ઉલ્લેખ છે પરંતુ આ લેખ ઉપરથી જણાય છે કે તે વખતે સમારકામ જેવું જોઇએ તેવું નહિ થયું. તેજપાલે મંદિરના બધા જીર્ણ ભાગોને સંપૂર્ણ રીતે સમરાવ્યા અને દેવકુલિકાઓ પણ ફરીથી તૈયાર કરાવી. તેજપાલ બહુ ધર્મિષ્ઠ અને ઉદારચિત્ત પુરૂષ હતો. તેણે અનેક ધર્મકૃત્યો કર્યાં હતાં અને તેમાં પુષ્કળ ધન ખર્ચ્યું હતું. સંઘવી ઋષભદાસે 'હીરસૂરિરાસ' માં તેનાં સુકાર્યોની નોંધ અને સ્તુતિ આ પ્રમાણે કરી છે.—

દુહા.—ઋષભ કહે ગુરુ હીરજી, નામિં જયજયકાર.
ફિર તાંહિ પાટણી રહ્યા, કીધો પછે વિહાર

ઢાલ.—પાટણથી પાંગર્યો હીરો, આવે ખંભાયતની માંહિ,
સોની તેજપાલ પ્રતિષ્ઠા કરાવે, હરખે બહુ મન માંહિ હો. 1
—હીરજી આવે ખંભાયતી માંહિ,—આંચલી

* સહસ લોક જીતાયા વરસે, પ્રગટ્યો નિદ્ધ જેહ માનો;
અનુપમ નેમિ જિન થાપ્યા, પોઢોની મનની આનો હો. હીર૦ 2
અનંતનાથ જિન દેરિં થાપ્યા, ચૌદનો જેહ જિમ્યું હો;
ચઉદ ધન નંખ્યા તે દાતા, નામિં અતિ આવ્યું હો હો. હીર૦ 3
...જીત દેવર રૂડા ભરાવ્યા, જિનપ્રતિમા મહારો;
... ... આવી, ... આર હો. હીર૦ 4
... ...;
... ... હો. હીર૦ 5

---

* [illegible]

" [illegible]"

મંદ જીરન જસ્યું દેહરું કરાવ્યું, ચિત્ર વચિત્ર અભિરામ
* તેવીસમો તીર્થંકર થાપ્યો, ચિંતામણિ નામણિ નામ હે
આગમનથી તેણે ભગતિ જગાવી, અનંત મોટા નામ
ધુંધરામાં જેહને જુહારો, સમકિત નિરમલ હોય હે.
અનેક બિંબ જેણે જિનના ભરાવ્યા, [illegible] બલિ કેર,
ઓસવંશ ઉદ્યોતક જેણે કીઓ કરમુ નામ અનેરા હે
ગિરિ શેત્રુંજે ઉદ્ધાર કરાવ્યો [illegible]
[illegible] સમકિત પુણ્ય પામે અનુમોદે નરનારી હે.
આગમનો સપરી થાય, લબ્ધિનું [illegible]
આગમરે અચલેશ્વર આવે, [illegible]
[illegible] જેણે ધન વાવ્યું [illegible] લક્ષ્મ
હીરનું શ્રાવક એ હોવે [illegible]
સોની શ્રી તેજપાલ બરાબરિ, નહિ કો [illegible]
[illegible] વાત ન આવી થાને, હાથે [illegible] હે.

સં. ૧૬૪૯ નું ચોમાસું પાટણમાં કરી હીરવિજયસૂરિ ત્યાંથી અમદાવાદ પધાર્યા અને ત્યાંથી પછી શત્રુંજયની યાત્રા માટે તે તરફ પ્રયાણ કર્યું. જે વખતે સૂરિજી પાલકે પધાર્યા તે વખતે ખંભાતથી સોની તેજપાલ અને બાઈ સાંગદે, ત્યાં હાજર થયા. તેમની સાથે ૩૬ તો × સંઘપાલ (તાવદાન-સુખપાલ) હતા અને બીજા અનેક ગાડી-ઘોડા હતાં. તેઓ સૂરિમહારાજની સાથે શત્રુંજય પહોંચ્યા અને

* આ પ્રસ્તુત પ્રશસ્તિમાં તો [illegible] ઉલ્લેખ છે. જુઓ પદ્ય ૪૦.

× [illegible] સાંગદે સોની તેજપાલ [illegible]
[illegible] મેળામાં [illegible]
[illegible] નિરમલ [illegible]
[illegible] નિરમલ [illegible]
–હીરવિજયસૂરિરાસ પૃ. ૧૯૯-૨૦૦

ત્યાં તેમના પવિત્ર હાથે પોતે ઉદ્ધરેલા તીર્થપતિના મહાન્ મંદિર ભવ્ય પ્રતિષ્ઠા કરાવી.

શત્રુંજય ઉપર, એ પ્રતિષ્ઠાના સમયે, અગણિત મનુષ્યો થયાં હતા. ગુજરાત, મેવાડ, મારવાડ, દક્ષિણ અને માલવા આદિ દેશોમાંથી હજારો યાત્રી યાત્રાર્થે આવ્યા હતા. તેમાં ૭૨ તો સંઘો હતા. સં. ઋષભદાસે ' હીરસૂરિરાસ ' × માં એ દરેક સંઘ સંઘપતિની લાંબી ટીપ આપી છે તે અવલોકવાથી, આ વાતનો ખ આવે એમ છે. ખુદ હીરવિજયસૂરિની સાથે જે સાધુ સમુદાય તેની સંખ્યા એક હજાર જેટલી મ્હોટી હતી.

ઋષભદાસ જણાવે છે કે—હીરવિજયસૂરિ પાલીતાણાની સ્થંડિલભૂમિ જતા હતા તે વખતે તળાવની પાળ ઉપર યાત્રિ રસોઈ બનાવતા જોઈ, ઉપાધ્યાય સોમવિજયને તે વિષયની સૂચના ઉપાધ્યાયે તુરત સોની તેજપાલને બોલાવી કહ્યું કે ત્હમારી વિદ્યમ નતામાં યાત્રિઓ પોતાના ઉતારે રાંધીને ખાય એ શોભાસ્પદ નહિ સોનીએ તુરત બાઈ સાંગદેની સાથે વિચાર કરી, બધા યાત્રિઓ આમંત્રણ કર્યું અને પોતાના રસોડે જમવાની વિજ્ઞપ્તિ કરી. રસોઈ કરવા કરાવવાની બધી કડાકૂટ ટળી ગયેલી જોઈ યાત્રિઓ બહુ આનંદિત થયા અને સોની તેજપાલની અનેકધા પ્રશંસા કરવા લાગ્યા. +

(૧૩)

આદીશ્વર ભગવાનના મંદિરની પશ્ચિમે ન્હાના મંદિરમાં સ્થાપન કરેલાં બે પગલાંની આસપાસ, ન્હાની મ્હોટી ૧૧ પંક્તિઓમાં આ નં. ૧૩ નો લેખ કોતરેલો છે.

× જુઓ, હીરસૂરિરાસ, પૃષ્ઠ ૨૦૬–૨૦૮.

- " મલ્યા સાધુ તિહાં એક હજાર, હીરવિજયસૂરિનો પરિવાર. "

પૃ. ૨૦૮.

+ જુઓ પૃ ૨૧૨, પદ્ય ૧૪–૧૮.

(૧૩)

જે ચરણયુગલ ઉપર આ લેખ છે તે હીરવિજયસૂ... અત્રે
ચરણ સ્થાપના છે. સંવત્ ૧૬૫૨ ભા. ભાદ્રવા સુદી ૧૧ ના દિ...
કાઠિયાવાડના ઉન્નતદુર્ગ (ઉના ગામ) મા હીરવિજયસૂરિએ સ્વર્ગવ...
કર્યો. તેજ સાલના માર્ગશિર વદિ ૨ સોમવાર અને પુષ્યનક્ષત્ર...
દિવસે સ્તંભતીર્થ (ખંભાત) નિવાસી સંઘવી ઉદયકર્ણે આ પાદુ...
ની સ્થાપના કરી અને આચાર્ય શ્રીવિજયસેનસૂરિના નામથી મહો...
પાધ્યાય કલ્યાણવિજય ગણિ અને પંડિત ધનવિજય ગણિએ પ્રતિષ્ઠા
કરી છે. લેખના બાકીના ભાગમા હીરવિજયસૂરિએ અકબર બાદશાહને
પ્રતિબોધ કરી જીવદયા, જીજીયામુક્તિ વિગેરે જે જે પુણ્યકાર્ય કર્યા
તેમનું સંક્ષિપ્ત રીતે સૂચન કરેલું છે

એ ઉદયકર્ણ, હીરવિજયસૂરિના પ્રમુખ શ્રાવકોમાંનો એક
હતો ખભાતનો તે આગેવાન અને પ્રસિદ્ધ શેઠ હતો. ... ...
અને હીરસૂરિરાસમાં એનો અનેક સ્થળે ઉલ્લેખ કર્યો છે

(૧૪)

આ લેખ ખરતરવસહિ ટુંકના ચૌમુખના મંદિરમાં ના...
આવેલા પુંડરીકગણધરના મંદિરના દ્વાર ઉપર ...
ભીંતમા ખોદી કાઢેલો છે. મિતિ ... ૧૬૭૫ વૈશાખ સુદી ૧૩
શુક્રવાર છે, સંઘવાલગોત્રીય સા. ... ની સંતતિમાં સા. ...
તેનો પુત્ર સા. ધરમ, તેનો સા. નરસિંહ. તેનો ... સા. ...
(સ્થા?) (શ્રી નવરંગદે) અને તેનો પુત્ર ...
સુરતાણનો પુત્ર સા. પોતની ... કે ... ...
સંઘપતિનું તિલક પ્રાપ્ત કર્યુ હતુ અને ...
ધન ખર્ચ્યું હતું. તેણે, પોતાના પુત્રપૌત્રાદિ પરિવાર સહિત ...
મહાન્ પ્રાસાદની પૂર્વ બાજુએ દેરાસર ...
દેહરી) બનાવી. ... ...
એ શત્રુંજયના ... ની પ્રતિષ્ઠા ...
ની પ્રતિષ્ઠા કરી.

(૧૫-૧૬.)

એજ ટુંકમાં, વાયવ્ય ખુણામાં આવેલી દેવકુલિકામાં આદિનાથ
ાનની બે ચરણ જોડી છે. તેમના ઉપર નં. ૧૫ અને ૧૬ વાળા
કોતરેલા છે. મિતિ બંનેની ઉપર પ્રમાણેજ છે. એમાં પ્રથ-
પાદુકાની સ્થાપના તો, નીચે આપેલા લેખવર્ણનવાળા શેઠ રૂપજી-
કરેલી છે અને બીજીની, ઓસવાલજ્ઞાતીય અને લોઢા ગોત્રીય
રાયમલ્લ (શ્રી રંગાદે) ના પૌત્ર અને સા. જયવંત (શ્રી જયવંત
) ના પુત્ર સા. રાજસી, કે જેણે શત્રુંજયની યાત્રા કરી સંઘપતિનું
સ તિલક પ્રાપ્ત કર્યું હતું, તેણે કસુંબદે અને તુરંગદે નામની
તાની બંને સ્ત્રીઓ તથા અખયરાજ અને અજયરાજ આદિ પુત્ર
ાત્ર અને અન્ય સ્વજનાદિ પરિવાર સહિત, આદિનાથ ભગવાનની આ
ાદુકા સ્થાપિત કરી છે.

(૧૭-૨૦)

નં. ૧૭ થી ૨૦ સુધીના ૪ લેખો, ચૌમુખની ટુંકમાં આવેલા
ચતુર્મુખ-વિહાર નામના મુખ્ય પ્રાસાદમાં, ચારે દિશાઓમાં વિરાજમાન
આદિનાથ ભગવાનની ભવ્યપ્રતિમાઓની બેઠક નીચે, ૯ થી ૧૧
પંક્તિમાં કોતરેલા છે. ચારે લેખોમાં પાઠ અને વર્ણન લગભગ એકજ
સરખાં છે.

મિતિ સં. ૧૬૭૫ અને વૈશાખ સુદી ૧૩ શુક્રવાર છે. એ
વખતે સુલતાને નુરદીન જહાંગીર બાદશાહ હતો. શાહજાદા સુલતાન
ખોસરૂ (ખુસરો) નું નામ પણ લખવામાં આવ્યું છે. લેખોના
પ્રારંભના ભાગોમાં એ મંદિર અને મૂર્તિઓ કરાવનાર સં. રૂપજીના
કુટુંબનાં નામો છે અને અંતના ભાગોમાં પ્રતિષ્ઠા કરનાર આચાર્ય
જિનરાજસૂરિ સુધીનાં બૃહત્ખરતરગચ્છના આચાર્યોના, લાંબા લાંબા
વિશેષણો સહિત નામો આપ્યાં છે×. સારભાગ એટલોજ છે કે, અહ-
મદાબાદ નિવાસી પ્રાગ્વાટ જ્ઞાતીય અને લઘુશાખીય સં. સોમજીના

× એ નામોની ટીપ ઉપર પૃ. ૮-૯ માં આપેલી છે.

પુત્ર સં. ૧૪[illegible] કે જેણે શત્રુંજયની [illegible]
[illegible] કર્યું હતું. [illegible]
[illegible]
[illegible] મુનિઓની પ્રતિમા હતી.

[illegible]

શ્રી [illegible]
|
શ્રી [illegible]
|
શ્રી [illegible]
|
શ્રી [illegible]
|
શ્રી [illegible]
|
શ્રી [illegible]

[illegible]

પ્રતિષ્ઠા કરનાર સૂરિના ગુરૂ અને તેમના ગુરૂના વિ- ામાં, આ લેખોમાં કેટલીક ઐતિહાસિક હકીકતો એવા રૂપમાં આપ- ામાં આવી છે કે જે નં. ૧૨ ના લેખમાં, તપાગચ્છના આચાર્ય શ્રી ીરવિજયસૂરિ અને વિજયસેનસૂરિની હકીકત સાથે ઘણી ખરી મળતી ખાય છે. આવા સમાનાર્થ ઉલ્લેખથી કેટલાક વિદ્વાનોનાં મનમાં મે લેખોકત ઇતિહાસ માટે શંકિત વિચારો ઉત્પન્ન થાય એમ છે, તેથી મે વિષયમાં કાંઈક ખુલાસો કરવો આવશ્યક છે.

જિનચંદ્રસૂરિ માટે આ લેખોમાં લખવામાં આવ્યું છે કે, મણે અકબર બાદશાહને પ્રતિબોધ આપ્યો હતો તેથી તેણે ખુશી ઈ તેમને ‘ યુગપ્રધાન ’ નું મહત્ત્વસૂચક પદ આપ્યું હતું. તેમના થનથી બાદશાહે બધા દેશોમાં અષ્ટાહ્નિક અમારી પળાવી હતી. તેવીજ તિ જહાંગીર બાદશાહનું મન પણ તેમણે રંજિત કર્યું હતું અને ાતાના રાજ્યમાંથી સાધુઓને બ્હાર કાઢવા માટે તેણે જ્યારે ેક વખતે ફરમાન કાઢ્યું, ત્યારે તેમણે, બાદશાહને સમજાવી ીતું તે ફરમાન ખેંચાવી લીધું હતું અને આ પ્રમાણે સાધુઓની ક્ષા કરી હતી.

જિનસિંહસૂરિ માટે પણ લખાયું છે કે–તેમણે પણ આ- ૃપાસેથી, એક વર્ષ સુધી, કોઈ મનુષ્ય માછલાં વિગેરે જલજંતુઓ મારી શકે તેવું ફરમાન મેળવ્યું હતું, અને કાશ્મીર, ગોળકુંડ, જની પ્રમુખ દેશોમાં પણ તેમણે અમારી–જીવદયા પળાવી હતી. તથા હાંગીર બાદશાહે તેમને ‘ યુગપ્રધાન ’ પદ આપ્યું હતું.

આ બંને આચાર્ય માટે કરેલું એ કથન ક્ષમાકલ્યાણકની ખર- રગચ્છની સંસ્કૃત પટ્ટાવલીમાં પણ મળે છે. ઉપર હીરવિજયસૂરિ ને વિજયસેનસૂરિના ઉપદેશથી અકબરે જે જે કામો કર્યાં, તેમનો પ ક્ષિપ્ત ઉલ્લેખ થઈ ગયો છે. આ ઉપરથી, એવી શંકા સહજે ઉત્પન્ન ય છે કે અકબરે આવી જાતનું માન તપગચ્છના આચાર્યોને આપ્યું ખરતરગચ્છના આચાર્યોને ? કારણ કે બંને સમુદાયો પોતપોતાના થોમાં પોતપોતાના આચાર્યોને તેવું માન મળ્યાનો ઉલ્લેખ કરે છે. એ નું નિર્મૂલન આ પ્રમાણે થાય છે.

અકબરે પ્રથમ સંવત્ ૧૬૩૯ માં હીરવિજયસૂરિને પોતાના દરબારમાં બોલાવ્યા અને તેમના કથનથી પર્યુષણના આઠ દિવસોમાં સદાને માટે જીવહિંસા બંધ કરવાનું ફરમાન કરી આપ્યું. હીરવિજયસૂરિ શાંતિચંદ્ર ઉપાધ્યાયને અકબરના દરબારમાં મૂકી પોતે પાછા ગુજરાતમાં આવ્યા. શાંતિચંદ્રે કૃપારસકોશ બનાવી બાદશાહને પ્રસન્ન કર્યો અને એક વર્ષમાં છ મહિના સુધી જીવહિંસા બંધ કરવાનું ફરમાન કઢાવ્યું. * પછી તેઓ પણ ગુજરાતમાં આવ્યા અને પોતાના સ્થાને ભાનુચંદ્ર પંડિતને મૂક્યા. તેમણે શત્રુંજય [illegible] કરવા માટે બાદશાહ પાસેથી ફરમાન મેળવ્યું. પછી બાદશાહે ભાનુચંદ્ર પાસેથી વિજયસેનસૂરિની પ્રશંસા સાંભળી તેમને લાહોરમાં બોલાવ્યા અને તેમની મુલાકાત લઈ ખુશ થયો. વિજયસેનસૂરિના કથનથી તેણે ગાય, બળદ, ભેંસ અને પાડાનો વધ કરવાને માટે નિષેધ કર્યો. સંવત ૧૬૪૦ માં વિજયસેનસૂરિ પાછા ગુજરાત તરફ ગયા. આજ સમયની આસપાસ બીકાનેર (રાજપૂતાના) ના રાજા કલ્યાણસિંહ નો મંત્રી કર્મચંદ, કે જે ખરતરગચ્છનો અનુયાયી અને [illegible] હતો, તે પોતાના રાજાની ખફગીના લીધે આગરામાં [illegible] રહ્યો હતો અને પોતાની કાર્યકુશળતાથી બાદશાહની મહેરબાની મેળવી રહ્યો હતો. તેના કથનથી, તેના ગુરુ જિનચંદ્રસૂરિને બાદશાહે પોતાની મુલાકાત લેવા લાહોર બોલાવ્યા હતા. બાદશાહે તેમની મુલાકાત લઈ તેમનું મન પણ રાજી રાખવા માટે, આષાઢ માસના શુક્લપક્ષના અંતિમ ૮ દિવસોમાં જીવહિંસા બંધ કરવા માટે એક ફરમાન + કરી આપ્યું હતું. મંત્રી કર્મચંદના કથનથી તેમણે એ વખતે જિનસિંહને આચાર્ય પદવી આપી કે જેના મહોત્સવમાં [illegible] અને લોકોમાં ઘણા [illegible] [illegible] હતા. બાદશાહની સ્વારી જ્યારે [illegible] કાશ્મીર તરફ [illegible] જિનસિંહસૂરિ પણ તેની સાથે ગયા હતા. [illegible]

* વિશેષ હકીકત માટે જુઓ, મારો 'સૂરીશ્વર અને સમ્રાટ્' [illegible]

+ આ ફરમાનનો સાર 'કર્મચંદ્રચરિત્ર' [illegible]

અને કઠિન તપશ્ચર્યા જોઈ અકબર ખુશી થયો અને તેમના કહેવા પ્રમાણે કાશ્મીર અને ગીજની પ્રમુખ દેશોમાં એક દિવસ જીવદયા પળાવી હતી. તથા જિનચંદ્રસૂરિના કથનથી, ખંભાતની પાસેના દરિયામાં એક વર્ષ સુધી માછલીઓ મારવાનો પણ મનાઈ હુકમ કર્યો હતો.

આ હકીકત ઉપરથી જણાશે કે તપગચ્છ અને ખરતરગચ્છના બંને લેખકોનું જે કથન છે તે અમુક અંશે યથાર્થ છે. સં. ૧૬૩૯ થી ૬૦ સુધી અકબરને જૈન વિદ્વાનોનો સતત સહવાસ રહ્યો તેમાં પ્રથમના ૧૦ વર્ષોમાં તપાગચ્છનું અને પછીના ૧૦ વર્ષમાં ખરતરગચ્છનું વિશેષ વલણ હતું એમ કહેવામાં કાંઈ હરકત નથી. પરંતુ સાથે એટલું તો અવશ્ય કહેવું જ જોઈએ કે ખરતરગચ્છ કરતાં તપાગચ્છને વિશેષ માન મળ્યું હતું અને બાદશાહ પાસેથી ફુરમાનો પણ એ ગચ્છવાળાઓએ અધિક કરાવ્યા હતા.

ચૌમુખના મંદિરના આ લેખોમાં પ્રતિષ્ઠા કરાવનાર તથા મંદિર બનાવનાર તરીકે સેઠ રૂપજીનું નામ લખવામાં આવ્યું છે પરંતુ મંદિરમાં તો એ આખી ટુંક શિવા અને સોમજી, કે જે ઉપર જણાવ્યા મુજબ સં. રૂપજીના પિતૃવ્ય અને પિતા થાય છે તેમની બંધાવેલી કહેવાય છે. પ્રશસ્તિઓમાં પણ એમનું નામ છે. આ ઉપરથી જણાય છે કે એ ટુંક બંધાવવાનો પ્રારંભ તો રૂપજીના પિતાએ કર્યો હશે પરંતુ પાછળથી તેનું મૃત્યુ થઈ જવાથી પ્રતિષ્ઠા વિગેરે કાર્યો રૂપજીએ કરાવ્યાં હશે.

આ મંદિર બંધાવવામાં સેઠ શિવા સોમજીએ પુષ્કળ [illegible]

[illegible]

ભાઈઓને ઉપદેશ આપી શ્રાવક બનાવ્યા. સૂરિની કૃપાથી પછી તે અ
પુષ્કળ દ્રવ્ય પ્રાપ્ત કર્યું અને મહાન ધનવાન થયા + "

જિનસિંહસૂરિએ, એ મંદિરની પ્રતિષ્ઠા સમયે બધા મળી
જિનબિમ્બોની પ્રતિષ્ઠા કરી હતી એમ ખરતર-પટ્ટાવલીમા ઉલ્લેખ છે

(૨૧)

વિમલવસહિ ટુંકમાં, હાથીપોલ નજીક આવેલા મંદિરની ઉ
તરફની ભીંતમાં, ૩૧ પંકિતમાં, આ લેખ કોતરેલો છે લેખનો ઘણે
ખરો ભાગ પદ્યમાં છે અને થોડોક ગદ્યમા છે.

પહેલા ૫ પદ્યોમા, મંગલ, હાલાર પ્રાન્તના નવીનપુર (કે
જેને હાલમાં જામનગર કહે છે) નું નામ અને ત્યાના જશવંત અને
શત્રુશલ્ય નામના બે રાજાઓનો ઉલ્લેખ છે ૬ થી ૧૩ સુધીના
પદ્યોમાં, અંચલગચ્છના પ્રવર્તક આચાર્ય આર્યરક્ષિતસૂરિથી તે લેખ
કાલીન આચાર્ય કલ્યાણસાગરસૂરિ સુધીના આચાર્યોના નામો
આપ્યાં છે. (આ નામો ઉપર પૃષ્ઠ ૧૧ માં આપેલા છે.) ૧૪ મા
પદ્યથી પ્રતિષ્ઠા કરાવનાર કુટુંબનું વર્ણન છે

ઓસવાલ જ્ઞાતિમાં, લાલણગોત્રમા પહેલા હરપાલ નામે
મ્હોટો શેઠ થયો. તેને હરીઆ નામનો પુત્ર થયો હરીઆને સિંહ,
તેને ઉદેસી, તેને પર્વત અને તેને વચ્છ થયો વચ્છની સ્ત્રી વાચ્છ
વદેની કુક્ષિથી અમર નામનો પુત્ર જન્મ્યો. અમરની સ્ત્રી લિંગદેવી
નામની હતી જેને વર્ધમાન, ચાપસી અને પદ્મસિંહ, એમ ત્રણ
પુત્રો થયા. તેમાં વર્ધમાન અને પદ્મસિંહ વિશેષ પ્રસિદ્ધ થયા આ
બંને ભાઈઓ જામ રાજાના મંત્રિઓ હતા. લોકોમા તેમનો સત્કાર
પણ બહુ હતો. વર્દ્ધમાનની સ્ત્રી વલ્હાદેવી હતી. જેને વીર અને

+ " अहम्मदाबादनगरे [illegible] व्यापारेणार्जितं प्रभूतं [illegible]
[illegible] शिवा-सोमजीनामानौ द्वौ भ्रातरौ प्रतिबोध्य [illegible] श्रावकौ
कृतवन्तः । "

* " संवत् १६७५ वैशाख [illegible] शुक्ल [illegible] श्रीराजनगरवास्तव्य प्राग्वाट-
ज्ञातीय संघपति सोमजी [illegible] पुत्र रूपजी [illegible]
[illegible] (५०१) प्रतिमानां प्रतिष्ठा विहिता ।

વિજપાલ નામના બે પુત્રો થયા. પદ્મસિંહની સ્ત્રીનું નામ સુજ્ઞદે
અને તેને પણ શ્રીપાલ, કુંઅરપાલ અને રણમલ્લ નામના
પુત્રો થયા. આવી રીતે સુખી અને સંતતિવાળા બંને ભાઈ
સંવત્ ૧૬૭૫ (શાકે ૧૫૪૧) ના વૈશાખ માસના શુક્લ પ
તૃતીયા અને બુધવારના દિવસે શાંતિનાથ આદિ તીર્થંકરોની
પ્રતિમાઓ ભરાવી અને પ્રતિષ્ઠિત કરાવી.

પોતાના વાસસ્થાન નવાનગર (જામનગર) માં પણ તે
વિપુલ ધન ખર્ચી કૈલાસપર્વત જેવો ઉંચો પ્રાસાદ
અને તેની આજુ બાજુ ૭૨ દેવકુલિકાઓ અને ૮ ચતુર્મુખ મ
બંધાવ્યાં. સા. પદ્મસિંહે શત્રુંજય ઉપર પણ ઉંચા તોરણો અને
રોવાળું મ્હોટું મંદિર બનાવ્યું અને તેમાં શ્રેયાંસ તીર્થંકર
અર્હંતોની પ્રતિમાઓ સ્થાપન કરી.

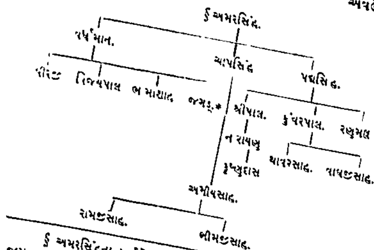
તથા, વળી સંવત્ ૧૬૭૬ ના ફાલ્ગુન માસની શુક્લ
ના દિવસે નવાનગરથી સા. પદ્મસિંહે મ્હોટો સંઘ કાઢ્યો અને
ગચ્છના આચાર્ય કલ્યાણસાગરની સાથે શત્રુંજયની યાત્રા કરી
કરાવેલા મંદિરમાં ઉક્ત તીર્થંકરોની પ્રતિમાઓની ખૂબ ઠાઠમાઠ
પ્રતિષ્ઠા કરાવી.

વાચક વિનયચંદ્રગણિના શિષ્ય પંડિતશ્રી દેવસાગરે
પ્રશસ્તિ બનાવી છે.

આ વર્ધમાન અને સા. પદ્મસિંહનું બનાવેલું ઉક્ત [illegible]
મંદિર અત્યારે પણ ત્યાં સુશોભિત છે. એ મંદિરમાં શિલાલેખ [illegible]
[illegible] છે, જે આ સંગ્રહમાં [illegible] નંબર નીચે આપવામાં [illegible]
છે. આ લેખ ઉપરથી તે લેખનો સાર અહિં આપી દેવો ઠીક ધાર્યો.

આ લેખનાં ૧૮ [illegible]
[illegible]

[illegible]

§ અમરસિંહના પૂર્વજોનાં નામ અને ક્રમમાં, શત્રુંજયના અને જામનગરના લેખમાં કાંઇક ભિન્નતા છે. બન્નેનું કોષ્ટક આ પ્રમાણે છે—

શત્રુંજય૦ પ્રમાણે—

૧ હરપાલ.
૨ હરીયા.
૩ સિંહ.
૪ ઉદેસી.
૫ પર્વત.
૬ વચ્છુ. (સ્ત્રી વાચ્છલદેવી.)
૭ અમર. (સ્ત્રી લીંગદેવી.)

જામનગર૦ પ્રમાણે—

૧ સિંધજી.
૨ હરપાલ.
૩ દેવનંદ.
૪ પર્વત.
૫ વચ્છુ.
૬ અમર

* જામનગરવાળા પુસ્તક પ્રકાશક શ્રાવક હીરાલાલ હંસરાજ પોત જગડૂની સંતતિ તરીકે જણાવે છે.' જુઓ વિજયાનન્દાભ્યુદય કાવ્ય લિ.

ગદ્યભાગમાં લખવામાં આવ્યું છે કે–પોતાના પરિવાર સમેત, અમાત્ય (પ્રધાન) શિરોમણિ વર્દ્ધમાનસાહુ અને પદ્મસિંહસાહે, હાલાર પ્રદેશમાં નવાનગર (જામનગર) માં, જામ શ્રી શત્રુશલ્ય (છત્રશાલ) ના પુત્ર શ્રીજસવંતજીના વિજયવંતા રાજ્યમાં, અંચલગચ્છના આચાર્ય શ્રીકલ્યાણસાગરસૂરિના ઉપદેશથી, શ્રીશાંતિનાથનું મંદિર બંધાવવા રૂપ પુણ્યકૃત્ય કર્યું. તથા ઉકત તીર્થંકર આદિની ૫૦૧ પ્રતિમાની બે પ્રતિષ્ઠાઓ કરાવી. તેમાં પ્રથમ સંવત્ ૧૬૭૬ વૈશાખ શુકલ ૩ બુધવારના દિવસે અને બીજી સંવત્ ૧૬૭૮ ના વૈશાખ શુકલ ૫ શુક્રવારના દિવસે. એવી રીતે મંત્રીશ્વર વર્દ્ધમાન અને પદ્મસિંહે ૭ લાખ રૂપિયા પુણ્યક્ષેત્રોમાં ખર્ચ કર્યા !

આ બંને લેખો ઉપરથી જણાય છે કે વર્દ્ધમાન અને પદ્મસિંહ–બંને ભ્રાતા જામનગરના તત્કાલીન પ્રધાનો હતા અને તેઓ ચુસ્ત જૈનધર્મી હોઈ જૈન ધર્મની ઉન્નતિ માટે પુષ્કળ પ્રયત્ન અને દ્રવ્યવ્યય કર્યો હતો. શ્રાવક હીરાલાલ હંસરાજે વર્દ્ધમાનના વિષયમાં विजयानदाभ्युदयकाव्य માં નીચે પ્રમાણે હકીકત લખી છે.

" વર્દ્ધમાન સાહનો ઇતિહાસ આ પ્રમાણે છે— તેઓ કાઠીયાવાડની ઉત્તરે આવેલા કચ્છ નામના દેશમાં આવેલા અલસાણુ નામે ગામના રહેવાસી હતા. તેઓ ઘણાજ ધનાઢ્ય તથા વ્યાપારના કાર્યોમાં પ્રવીણ હતા. તેજ ગામમા રાયસી સાહ નામના પણ એક ધનાઢ્ય સેઠ રહેતા હતા. તેઓ બંને વચ્ચે વહેવાઇનો સંબંધ હતો. તેઓ બંને જૈનધર્મ પાળતા હતા. એક દિવસે જામનગરના રાજા જામસાહેબે તે અલસાણના ઠાકોરની કન્યા સાથે લગ્ન કર્યાં. તેમાં જામશ્રીના કહેવાથી તે કુંવરીએ દાયજામાં પોતાના પિતા પાસે તે બંને સાહુકારો જામનગરમાં આવી વસે એવી માગણી કરી. તે માગણી તેના પિતાએ કબુલ રાખવાથી ઓસવાલ જ્ઞાતિના દસ હજાર માણસો સહિત તે બંને સાહુકારોએ જામનગરમાં આવી નિવાસ કર્યો.

ત્યાં રહી તેઓ અનેક દેશો સાથે વ્યાપાર કરવા લાગ્યા અને તેથી જામનગરની પ્રજાની પણ ઘણી આબાદી વધી. વળી તે બંને સાહુકારોએ પોતાના દ્રવ્યનો સદુપયોગ કરવા માટે ત્યાં (જામનગરમાં) લાખો પૈસા ખર્ચીને મ્હોટાં વિસ્તારવાળાં તથા દેવવિમાનો સરખાં જિનમંદિરો બંધાવ્યાં.

તે મંદિર વિક્રમ સંવત ૧૬૭૬ માં સંપૂર્ણ થયાં. અનુક્રમે શ્રીવર્ધમાન
શત્રુંજય ગિરનાર વગેરેની યાત્રા કરી અને ત્યાં પણ જિનમંદિરો બંધાવ્યાં
એવી રીતે પોતાના લાખો પૈસા ખર્ચીને તેમણે આ ચપળ લક્ષ્મીનો લાહો
લીધો. વર્ધમાનસાહનું રાજ્યદરબારમાં ઘણું સન્માન થવા લાગ્યું. તથા
જામશ્રી પણ ઘણું ખરૂં કાર્ય તેમની સલાહ પ્રમાણે કરવા લાગ્યા. આથી
કરીને જામસાહેબના એક લુહાણા કારભારીને ઇર્ષ્યા થઈ, તેથી તે વર્ધમાન
સાહપરની જામ સાહેબની પ્રીતિ ઓછી કરાવવાની તજવીજ કરવા લાગ્યો
એક દહાડે તે કારભારીએ જામ સાહેબને કહ્યું કે, હાલમાં રાજ્યમાં નાણાંનો
ખપ છે, તેથી આપણા શહેરના ધનાઢ્ય સાહુકાર વર્ધમાન શાહ ઉપર નેવું
હજાર કોરીની ચીઠ્ઠી લખી આપો. જામ સાહેબે પણ તેના કહેવા
પ્રમાણે ચીઠ્ઠી લખી આપી પછી તે કારભારીએ તે ચીઠ્ઠી ઉપર ૧
મીંડું પોતાના તરફથી ચડાવી નેવું હજારના બદલે નવ લાખની કરી
બનાવી. પછી તેજ દિવસે સાંજના વાળુ વખતે તે કારભારી વર્ધમાન શાહ
પાસે ગયો અને તેમને કહેવા લાગ્યો કે, જામસાહેબે હુકમ કર્યો છે
કે, આ ચીઠ્ઠી રાખીને નવ લાખ કોરી આજ વખતે આપો. વર્ધમાન શાહે
કહ્યું કે, આ વખત અમારે વાળુ કરવાનો છે માટે આવતી કાલ સવારે
તમે આવજો, એટલે આપીશું. પણ તે કારભારીએ તો, તેજ વખતે તે કોરી
લેવાની હઠ લીધી. તેથી વર્ધમાન સાહે તેને તેજ વખતે કાંટા ચડાવી
પોતાની વખારમાંથી નવલાખ કોરી તોળી આપી. કારભારીના આ કર્તવ્યથી
વર્ધમાનસાહને ગુસ્સો ચડ્યો, તેથી પ્રભાતમાં રાયસીસાહ સાથે મળીને
તેમણે ઠરાવ કર્યો કે, જે રાજ્યમાં પ્રજાપર આવો જુલમ હોય ત્યાં આપણે
રહેવું લાયક નથી, માટે આપણે આજેજ અહિંથી ચાલીને કચ્છમાં જવું. તે
સમયે રાયસી સાહે પણ તે વાત કબુલ કરી. પરંતુ જ્યારે વર્ધમાન સાહે
ત્યાંથી નિકળી કચ્છ તરફ પ્રયાણ કર્યું ત્યારે રાયસી સાહે [illegible]
કહ્યું કે, મ્હારે તો આ દેહરાંઓનું કામ અધુરૂં હોવાથી, મ્હારાથી આવી
શકાશે નહીં. પછી વર્ધમાન સાહ એકલાએ ત્યાંથી પ્રયાણ કર્યું. તેમની
સાથે બીજા સાત હજાર ઓસવાળો પણ કચ્છ તરફ રવાના થયા. તે
માણસોનું ખાવા પીવાનું વિગેરેનું ખર્ચ વર્ધમાન સાહે પોતાના
હાથે આપ્યું. પ્રયાણ કરી વર્ધમાન સાહ યોગ્ય મુકામે પહોંચ્યા ત્યારે જામ સાહેબ
ને તે બાબતની ખબર પડી. જામ સાહેબે તેમને પાછા બોલાવવા માટે
પોતાનાં માણસો મોકલ્યાં, પરંતુ વર્ધમાન સાહ આવ્યા નહિ. ત્યારે જામ

૧

સાહેબ પોતે ત્યાં ગયા અને આવી રીતે એકાએક પ્રયાણ કરવાનું શેઠને કારણ પુછ્યું. શેઠે જે હકીકત બની હતી તે નિવેદન કરી ત્યારે જામસાહેબે આશ્ચર્ય સહિત કહ્યું કે મ્હેં તો ફક્ત નેવું હજાર કોરીની ચીઠ્ઠી લખી આપી હતી. આ વાત જાણી કારભારી પર જામ સાહેબનો ઘણોજ ગુસ્સો ચઢ્યો. જામ સાહેબ શેઠને મનાવી એકદમ પાછા જામનગર આવ્યા ત્યાં કરમચંદ શેઠે તે કારભારી જામસાહેબને મળ્યો જામ સાહેબે એકદમ ગુસ્સામાં જ ત્યાં તેને જમૈયાથી પોતાના હાથે મારી ન્હાંખી યમને દ્વારે પહોંચાડ્યો. એ મુકાયેલા કારભારીનો પાળીઓ હાલ પણ ત્યાં (જામનગરમાં) કલ્યાણજીના મંદિરમાં મોજુદ છે. જે વખારમાં વર્દ્ધમાન સાહે તેને નવલાખ કોરી તોળી આપી હતી તે વખારનું, જામનગરમાં માંડવી પાસે રહેલું મકાન, હાલ પણ નવલખાના નામથી ઓળખાય છે તેમનાં ચણાવેલાં અત્યંત મનોહર જિન મંદિરો પણ હાલ, તે સમયની તેમની જાહોજલાલી દ્રષ્ટિગોચર કરે છે. તેમનાં રહેવાનું મકાન પણ હાલ જામનગરમાં જીર્ણ અવસ્થામાં હયાત છે. તેમણે અનેક ધર્મકાર્યો તથા લોકોપકૃતિનાં કાર્યો કરેલાં છે. "

પૃ. ૩૧૨-૧૫.

(૨૨)

આ લેખ, નં. ૬ અને ૭ વાળા લેખો જે દેહરીમાં છે તેની પાસે આવેલી અને આદીશ્વરના મ્હોટા મંદિરના ઇશાન ખુણામાં રહેલી દેહરીમાં આવેલો છે.

નિતિ સં. ૧૬૭૬ વૈશાખ શુક્લ ૧૩ શુક્રવાર. અંચલગચ્છના કલ્યાણસાગરસૂરિના ઉપદેશે અમદાવાદના શ્રીમાલજ્ઞાતીય સા. કાના ([illegible]) ના પુત્ર સા. ભીમજી અને સૂરજી-ભગિની શત્રુંજય ઉપર આ દેહરી કરાવી.

(૨૩)

[illegible]

[illegible]

(૪૩)

સ્ત્રી સુષમાદે અને દત્તક પુત્ર ઇન્દ્રજી સહિત, આ શાંતિનાથનું [illegible] અવ
કરાવ્યું. પ્રતિષ્ઠા કરનાર ઉક્ત લેખો વર્ણિત જિનરાજસૂરિ છે.

(૨૪)

ઉપરના લેખવાળી પ્રતિમાની સામે, અને ચતુર્મુખપ્રાસા[illegible]
અગ્નિ ખુણામાં આવેલી પ્રતિમાની નીચે, બે પંક્તિમાં, આ લે[illegible]
કોતરેલો છે. મિતિ એજ.

ઉક્ત સં. રૂપજીના વૃદ્ધ ભ્રાતા સં. રત્નજી (ભાર્યા સુજાણદે [illegible]
ના પુત્ર સુંદરદાસ અને સખરાએ પોતાના પિતાના નામથી શાંતિનાથ[illegible]
તીર્થંકરની પ્રતિમા સ્થાપિત કરી. પ્રતિષ્ઠા કરનાર જિનરાજસૂરિ.

(૨૫)

વિમલવસહિ ટુંકમાં, આદીશ્વરના મંદિર પાસે આવેલા ન્હાના મંદિરમાં, ન્હાની મ્હોટી ૯ પંક્તિમાં, આ લેખ કોતરેલો છે. મિત સં. ૧૬૭૬ વૈશાખ વદિ ૬ શુક્રવાર.

તપગચ્છાચાર્ય શ્રીવિજયદેવસૂરિના સમયમાં, શ્રીમાલજ્ઞાતીય અને લઘુશાખીય મંત્રી જીવા (સ્ત્રી રંગાઈ) ના પુત્ર મંત્રી વાછાકે પોતાની સ્ત્રી ગંગાઈ આદિ પરિવાર સમેત, શેઠ શિવજી બણુશાલીની કૃપાથી પોતે પ્રતિષ્ઠિત કરેલું એવું એ વિમલનાથનું મંદિર કરાવ્યું.

(૨૬)

ખરતરવસહિ ટુંકની પશ્ચિમે આવેલા મંદિરમાં, ઉત્તર તરફ, નં. ૩ ના પગલાંની આસપાસ, ૧૧ પંક્તિમાં, આ લેખ કોતરેલો છે

આદિનાથ તીર્થંકરથી લઈ મહાવીર તીર્થંકર સુધીના ૨૪ તીર્થંકરોના બધા મળી ૧૪૫૨ ગણધરો થયેલા છે. એ બધા ગણધરોના એક સાથે આ સ્થાને ચરણયુગલ સ્થાપન કરેલા છે. જેસલમેર નિવાસી, ઓસવાલજ્ઞાતીય અને ભાંડશાલિક ગોત્રીય સુશ્રાવક સા૦ શ્રીમલ (ભાર્યા ચાપલદે) ના પુત્ર સં. થાહરૂ× (થાહરૂ) કે જેણે લોદ્રવા-

× વાસ્તવિક નામ 'થાહરૂ' છે. ૫૦ ૩ ડૉ. બુલ્હરે '૬' ને '૬' અને '૧' ને '૧' વાંચી 'થાહરૂ' નામ લખ્યું છે.

પત્તનના પ્રાચીન મંદિરનો જીર્ણોદ્ધાર કર્યો હતો, ચિંતામણિ પાર્શ્વનાથની પ્રતિમાની પ્રતિષ્ઠા કરી હતી, પ્રતિષ્ઠાના સમયે દરેક મનુષ્યદીઠ એક એક સોનામહોરની લ્હાણી કરી હતી, સંઘનાયકને કરવા યોગ્ય દેવપૂજા, ગુરૂ–ઉપાસના અને સાધર્મિવાત્સલ્ય આદિ બધાં ધર્મકાર્યો કર્યા હતાં અને શત્રુંજયની યાત્રા માટે મ્હોટો સંઘ કાઢી સંઘપતિનું તિલક પ્રાપ્ત કર્યું હતું, તેણે, પુંડરીકાદિ ૧૪૫૨ ગણધરોનું, પૂર્વે નહિ થયેલું એવું પાદુકાસ્થાન, પોતાના પુત્ર હરરાજ અને મેઘરાજ સહિત, પુણ્યોદયને માટે બનાવ્યું અને સં. ૧૬૮૨ ના જ્યેષ્ઠ વદિ ૧૦ શુક્રવારના દિવસે ખરતરગચ્છના આચાર્ય જિનરાજસૂરિએ પ્રતિષ્ઠિત કર્યું.

(૨૭)

હાથીપોળ અને વાઘણપોળની વચ્ચે આવેલી વિમલવસહિ ટુંકમાં, ડાબા હાથે રહેલા મંદિરના એક ગોખલામાં, ૪૪ પંક્તિમાં આ નં. ૨૭ નો લેખ કોતરેલો છે.

મિતિ સં. ૧૬૮૩, બાદશાહ જહાંગીરના રાજ્યની છે. નં. ૨૧ ની માફક આ લેખ પણ અંચલગચ્છવાળાનો છે. આમાં પ્રારંભમાં ૧૩ પદ્યો છે અને પછી બાકીનો બધો ભાગ ગદ્યમાં છે. લેખનો ગદ્યભાગ સંસ્કૃત અને ગુજરાતી મિશ્રિત છે.

આદિના ૫ પદ્યોમાં તીર્થંકરોને નમસ્કાર કરેલો છે, અને પછીનામાં અંચલગચ્છના આચાર્યોના નં. ૨૧ પ્રમાણેજ નામો આપેલા છે.

ગદ્યભાગમાં જણાવ્યું છે કે—શ્રીમાલજ્ઞાતીય મંત્રીશ્વર શ્રીભંડારીનો પુત્ર મહં. અમરસી તેનો પુત્ર મહં. શ્રીકરણ, તેનો પુત્ર સા. ધન્ના, તેનો પુત્ર સોપા અને તેનો પુત્ર શ્રીવંત થયો. શ્રીવંતની સ્ત્રી બાઈ સોભાગદેની કુક્ષિથી એક પુત્ર અને એક પુત્રી થઈ. પુત્રનું નામ સા. શ્રીરૂપ અને પુત્રીનું નામ હીરબાઈ હતું. એજ હીરબાઇએ પોતાના પુત્ર પારીખ સોમચંદ્ર આદિ પરિવાર સહિત, સં. ૧૬૮૩ ના માઘ શુક્લ ૧૩ અને સોમવારના દિવસે, ચંદ્રપ્રભના મંદિરનો જીર્ણોદ્ધાર કરાવ્યો. આ મંદિર પ્રથમ રાજનગર (અમદાબાદ) નિવાસી મહં. બંધ-

રીએ કરાવ્યું હતું. તેની ૬ ઠી પેઢીએ શ્રાવિકા હીરબાઈ થઈ કે … અવશે…
એનો પ્રથમ ઉદ્ધાર કર્યો. વળી એ બાઈએ શત્રુંજયની ૯૯ વાર …
સહિત યાત્રા કરી. એના શ્વસુરપક્ષના, પારિખ ગંગદાસ (ભાર્યા ગુરદે…
નો પુત્ર પા. કુંઅરજી (ભાર્યા કમલાદે) થયો. તેને બે પુત્રો થયા–પારીખ
વીરજી અને રહીયા. બાઈ હીરબાઈ× તે પારીખ વીરજીની સ્રી, તેણે
પોતાના પુત્ર પારીખ સોમચંદ્રના નામથી ચંદ્રપ્રભ તીર્થંકરનું બિંબ કરાવ્યું
અને દેશાધિપતિ ખાંધુજીના પુત્ર શિવાજીના રાજ્યમા, પોતાની પુત્રી બાઈ
કલ્યાણી, ભાઈ રૂપજી અને ભત્રીજા ગોડીદાસ સમેત આચાર્ય કલ્યાણ-
સાગરસૂરિના હાથે, ઉક્ત દિને તેની પ્રતિષ્ઠા કરાવી.

વાચક દેવસાગરગણિએ આ પ્રશસ્તિ બનાવી, પંડિત શ્રીવિજ-
યમૂર્તિ ગણિએ લખી અને પં. વિનયશેખર ગણિના શિષ્ય મુનિ રવિ-
શેખરે લખાવી (?).

(૨૮)

આ લેખ, મ્હોટી ટુંકમાંના આદીશ્વર ભગવાનના મુખ્ય મંદિર-
ની પશ્ચિમ બાજુએ આવેલા ન્હાના મંદિરમાં ચૌમુખની પ્રતિમા નીચે,
બે પંક્તિમાં કોતરેલો છે.

સં. ૧૬૮૪ ના માઘ વદી ૫ અને શુક્રવારના દિવસે, પાટણ નિ-
વાસી, શ્રીમાલજ્ઞાતીય ઠ. જસપાલના પૌત્ર ઠ. પાધાકે, પોતાના પિતા ઠ.
રાજા અને માતા ઠ. સીવુના શ્રેયોર્થ, ગોખલા (ખત્તક) સમેત આદિનાથ
ભગવાન્નું બિંબ બનાવરાવ્યું.

(૨૯)

બાલાવસહિ (અગર બાલાભાઈ) ટુંકની થોડેક ઉપર જે
અદ્ભુત આદિનાથનું મંદિર કહેવાય છે અને જેમાં જીવતા ખડ-
કામાંથી વિશાલ આકારવાળી આદિનાથની મૂર્તિ કોતરી કાઢેલી છે,
તેમાં એક પથ્થર ઉપર, ૯ પંક્તિમાં, આ નં. ૨૯ નો લેખ કોતરેલો છે.

લેખમાં જણાવ્યું છે કે–સં. ૧૬૮૬ ના ચૈત્ર શુક્લ ૧૫ ના
દિવસે, દક્ષિણદેશમાં આવેલા દેવગિરિનગર (દૌલતાબાદ) ના વાસી

× હીરબાઈનો બંધાવેલો એક કુંડ પણ શત્રુંજય ઉપર વિદ્યમાન છે.

અને શ્રીમાલજ્ઞાતિના લઘુશાખીય સા. તુક (કા) (ભાર્યા તેજ
ના પુત્ર સા. હાસુજીએ, પોતાની સ્ત્રી હાસલદે, ભાઈ સા. વચ્છ
(ભાર્યા વચ્છાદે) અને સા. દેવજી (ભાર્યા દેવલદે), પુત્ર ધર્મ
અને ભગિની બાઈ કુંઅરી પ્રમુખ સકલ કુટુંબ સમેત, સિદ્ધાચલ
યાત્રા કરી અને અદ્ભુત–આદિનાથના મંદિરના મંડપનો કોટ સહિ
ફરીથી ઉદ્ધાર કરાવ્યો.

છેલ્લી ત્રણ પંક્તિઓમાંનો ઘણો ખરો ભાગ તૂટી ગયે
છે તેથી આચાર્ય વિગેરેનાં નામો જતાં રહ્યા છે. લેખની સ્થિતિ
જણાય છે કે લેખનો એ ભાગ સ્વાભાવિક રીતેજ નષ્ટ થઈ ગયેલો ન
પરંતુ જાણી જોઇને કોઇએ તેનો નાશ કરેલો છે કારણ કે
જગાએ જ્યારે નામના શબ્દો જતા રહ્યા છે ત્યારે 'तत्पट्टालंकारे' ....
'पण्डितोत्तम' આદિ વિશેષણો સ્પષ્ટ જણાય છે. આથી અવશ્ય કો
સંપ્રદાયદુરાગ્રહીની આ વર્તણુંક હોવી જોઇએ.

(૩૦)

મ્હોટી ટુંકમાં આદીશ્વરના મુખ્ય પ્રાસાદના દક્ષિણદ્વારની
સામે આવેલા સહસ્રકૂટ–મંદિરના પ્રવેશદ્વારની પાસે આ લેખ આવેલ
છે. પંક્તિ સંખ્યા ૧૦ છે.

સં. ૧૬૮૬ ના વૈશાખ શુક્લ ૫ રવિવારના દિવસે દીવબં
નિવાસી સં. રૂચા (સ્ત્રી તેજબાઈ) ના પુત્ર સં. ગોવિંદજીએ
(સ્ત્રી વલ્લભબાઈ) સ્વકુટુંબ સાથે, શત્રુંજય ઉપર ઉચ્ચ મંદિ
બનાવ્યું અને તેમાં સુપાર્શ્વનાથની પ્રતિમા પ્રતિષ્ઠિત કરા
પ્રતિષ્ઠા કરનાર આચાર્ય શ્રીવિજયસેનના પટ્ટધર શિષ્ય
દેવસૂરિ છે, કે જેમની સાથે યુવરાજ વિજયસિંહસૂરિ પણ હતા

(૩૧-૩૨)

એજ મંદિરના, બે ગોખલા ઉપર, નં. ૩૧ અને ૩૨ ના લેખ
કોતરેલા છે. [illegible] [illegible] પહેલાં અને ટુંકો છે. બીજો [illegible] અને
[illegible] [illegible] વિસ્તૃત છે. બન્નેનો મજકૂર એકજ છે

સં. ૧૭૧૦ ના જ્યેષ્ઠ શુકલ ૬ અને ગુરૂવારના દિવસે, ઉગ્ર-સેન (આગ્રા-શહેર) નિવાસી ઓસવાલજ્ઞાતીય, વૃદ્ધશાખીય અને કુંકાડગોત્રીય સા૦ વર્દ્ધમાન (શ્રી વાદ્દાહે) ના પુત્ર, સા માનસિંહ, રાયસિંહ. કનકસેન, ઉગ્રસેન અને ઋષભદાસ આદિએ સા. જગતસિંહ અને જીવણદાસ પ્રમુખ પુત્રાદિપરિવાર સહિત, પોતાના પિતા (વર્દ્ધમાન) ના વચનથી, તેના પુણ્ય માટે, આ સહસ્રકૂટ તીર્થ કરાવ્યું અને પોતાનીજ પ્રતિષ્ઠામાં પ્રતિષ્ઠિત કર્યું. તપગચ્છાચાર્ય શ્રીહીરવિજયસૂરિના પટ્ટધર આચાર્ય વિજયસેનસૂરિના શિષ્ય વિજયદેવસૂરિ અને વિજયપ્રભસૂરિની આજ્ઞાથી, હીરવિજયસૂરિશિષ્ય મહોપાધ્યાય શ્રીકીર્તિવિજય ગણિના શિષ્ય ઉપાધ્યાય વિનયવિજયજીએ એની પ્રતિષ્ઠા કરી આ કાર્યમાં, શત્રુંજયતીર્થ સંબંધી કાર્યોની દેખરેખ રાખનાર પંડિત શાંતિવિજય ગણિ, દેવવિજયગણિ અને મેઘવિજય ગણિએ, સહાયતા કરી છે.

આ લેખ, ખરતરવસહિ ટુંકમાં આવેલા શેઠ નરસી કેશવજીના મંદિરના ગર્ભાગારની બહારના મંડપમાં, દક્ષિણ દિશા તરફની દિવાલ ઉપર એક શિલાપટ્ટમાં, ૪૩ પંક્તિમાં કોતરેલો છે. શત્રુંજયના શિલાલેખોમાં, આ સૌથી આધુનિક છે.

(૩૨ A *)

આ લેખમાં, પ્રથમ ૧૮ પદ્યો છે અને પછી ગદ્ય છે. ભાષા અપભ્રષ્ટ-સંસ્કૃત છે. આદિના ૧૧ શ્લોકોમાં, રત્નોદધિ (રત્નસાગર) સુધીની અંચલગચ્છની આચાર્યપટ્ટાવલી આપવામાં આવી છે. (જુઓ, ઉપર પૃષ્ઠ ૩૧.) પછી જણાવ્યું છે કે-કચ્છ દેશમાં, કોઠારા નગરમાં, લઘુશાખીય ...ંશી નામે શેઠ થયો. તેનો પુત્ર નાયક થયો. નાયકની સ્ત્રી હીરબાઇની

* આ લેખના મથાળે ૩૩ ના બદલે ભૂલથી ૩૨ નો અંક છપાઈ ગયો છે (અર્થાત્ ૩૨ ના ડબલ અંક મૂકાણા છે) અને તેના પછીના લેખો તેનાજ અનુક્રમથી મૂકાણા છે તેથી આ જગ્યાએ, બીજી વારના ૩૨ ના વિભાગ તરીકે દર્શાવનાર A ચિહ્ન મૂકવામાં આવ્યું છે

કુંખે પુણ્યવાન્ એવો કેશવજી નામનો પુત્ર થયો. તે પોતાના ભાગ્યની [illegible] મુંબઈ આવ્યો અને ત્યાં વ્યાપાર કરવા લાગ્યો. વ્યાપારમાં તેણે પુષ્કળ ધન ઉપાર્જન કર્યું. તે દેવ, ગુરૂ અને ધર્મ ઉપર પૂર્ણ શ્રદ્ધાવાળો [illegible] તેની કીર્તિ સ્વજનોમાં સારી પેઠે વિસ્તાર પામી હતી. તેની સ્ત્રી [illegible] કુંખે નરસિંહ નામનો પુત્ર થયો. નરસિંહની સ્ત્રીનું નામ [illegible] હતું. તે પતિવ્રતા અને સુશીલા હતી. કેશવજીને [illegible] બીજી પત્નીથી ત્રિકમજી નામનો પુત્ર થયો પરંતુ તે અલ્પ વયે મૃત્યુ પામ્યો.

પછી [illegible] કેશવજી [illegible] કરવા માટે [illegible]

માણિક્યસાગરના શિષ્ય વાચક વિનયસાગરે આ પ્રશસ્તિ બનાવી અને તેણેજ શિલાપટ્ટ ઉપર લખી.

(૩૩)

મ્હોટી ટુંકમાં આદીશ્વર ભગવાનના મુખ્ય મંદિરની દક્ષિણ તરફની દિવાલ ઉપર, ન્હાની ન્હાની ૨૨ પંક્તિઓમાં, આ નં. ૩૩ નો લેખ કોતરેલો છે. લેખમાં જણાવેલું છે કે—

સં. ૧૬૫૦ ના પ્રથમ ચૈત્ર માસની પૂર્ણિમાના દિવસે, ચારિત્રપાત્ર અને સન્માર્ગગામી એવા સાધુ રૂપ સમુદ્રને ઉલ્લસિત કરવા માટે જેઓ ચંદ્ર જેવા છે, જેમના વચનોથી રંજિત થઈ અકબર બાદશાહે શત્રુંજય પર્વત જેમના સ્વાધીન કર્યો છે અને ભટ્ટારક વિજયસેનસૂરિ પ્રમુખ સુવિહિતજનો જેમની ભક્તિપૂર્વક ચરણસેવા કરે છે એવા આચાર્ય શ્રીહીરવિજયસૂરિના મહિમાથી આનંદિત થઈ બાદશાહે શત્રુંજયની યાત્રાએ જનાર બધા મનુષ્યો પાસેથી જે દિવસે મસ્તક કર (માથા વેરો-મુંડકો) લેવાનો નિષેધ કર્યો છે તેજ દિવસે, ઉક્ત આચાર્યવર્યના શિષ્ય, સકલવાચક શિરોમણિ શ્રીવિમલહર્ષ ઉપાધ્યાયે પં દેવહર્ષ, પં. ધનવિજય, પં. જયવિજય, પં. જસવિજય, પં હંસ વિજય અને મુનિ પેસલ આદિ ૨૦૦ મુનિઓના પરિવાર સાથે નિર્વિઘ્ન રીતે, શત્રુંજયની યાત્રા કરી છે.

(૩૪-૩૭)

નં. ૩૪ થી ૩૭ સુધીના લેખો, ' ગાયકવાડસ્ ઓરીએંટલ સીરીઝ ' માં પ્રગટ થનાર प्राचीनगुर्जरकाव्यसंग्रह માંથી ઉતારવામાં આવ્યા છે. સ્થલનો ચોક્કસ નિર્ણય નથી જણાયો. પરંતુ મ્હોટી ટુંકમાંના કોઈ મંદિરમાં જુદી જુદી મૂર્તિઓ ઉપર એ લેખો લખેલા છે. બધા લેખો, સં. ૧૩૭૧ માં, પાટણના સમરાશાહે, શત્રુંજયનો (૧૫ મો) ઉદ્ધાર કરાવ્યો, તે સંબંધી છે.

સમરાશાહના એ ઉદ્ધારની વિસ્તૃત હકીકત મ્હારા ' ઐતિહાસિક-પ્રબંધો ' નામક પુસ્તકમાં આપવામાં આવી છે તેથી અહિં આપતો નથી.

૩૪ મો લેખ સચ્ચિકાદેવી, કે જે ઓસવાલોની કુલદેવી ગણાય છે તેની મૂર્તિ ઉપર છે. મિતિ સં. ૧૩૭૧, માઘ સુદી ૧૪ સોમવાર. ઉકેશવંશના વેસટ ગોત્રના સા૦ સલખણનો પુત્ર સા૦ આજડ અને તેનો પુત્ર સા૦ ગોસલ થયો. તેની ગુણમતી સ્ત્રીની કુંખે ત્રણ પુત્રો થયા,-સંઘપતિ આસાધર, સા૦ લૂણસિંહ અને સંઘપતિ દેસલ. તેમાં છેલ્લા દેસલે, પોતાના પુત્રો સા૦ સહજપાલ, સા૦ સાહણ પાલ, સા૦ સામંત, સા૦ સમરા અને સા૦ સાંગણ આદિ પરિવાર સમેત, પોતાની કુલદેવી શ્રીસચ્ચિકા § ની મૂર્તિ કરાવી.

૩૫ મો લેખ, એક પુરૂષ-સ્ત્રીના મૂર્તિ-યુગ્મ ઉપર કોતરેલો છે. બીજી બધી હકીકત ઉપર પ્રમાણેજ છે, પરંતુ છેવટે લખવામાં આવ્યું છે કે, સં૦ દેસલે પોતાના વૃદ્ધભ્રાતા સંઘપતિ આસાધર અને તેમની સ્ત્રી, શેઠ માઢલની પુત્રી રત્નશ્રીનું, આ મૂર્તિ-યુગલ બનાવ્યું છે.

૩૬ મો લેખ, વચમાંથી તૂટી ગયેલો છે. ઉપલબ્ધ ભાગમાં લખેલું છે કે, સં. ૧૩૭૧ માં, સં૦ દેસલે રાણા શ્રીમહીપાલની, આદિનાથ ભગવાનના મંદિરમાં, આ મૂર્તિ બનાવી છે.

૩૭ મા લેખની મિતિ સં. ૧૪૧૪ ના વૈશાખ સુદી ૧૦ અને ગુરૂવારની છે. સં૦ દેસલના પુત્ર સા૦ સમરા અને તેની સ્ત્રી સમરશ્રીનું આ મૂર્તિ-યુગલ, તેમના પુત્ર સા૦ સાલિગ અને સા૦ સજ્જને બનાવ્યું છે અને કક્કસૂરિના શિષ્ય દેવગુપ્તસૂરિએ એની પ્રતિષ્ઠા કરી છે.

* * * * *

ઉપર લખવામાં આવ્યું છે કે, ડૉ. બુલ્હરે, તેમને મળેલા ૧૧૮ લેખોમાંથી ૩૩ લેખો તો મૂળ સંસ્કૃતમાંજ આપ્યા છે અને બાકીનાનો માત્ર અંગ્રેજીમાં સારજ આપી દીધો છે. એ સારમાં, પ્રાચીન કાળના ઘણા ખરા શ્રાવકો અને કુટુંબોનાં નામો આવેલાં

§ મૂળ લેખમાં, चंडिका (!) આવો ભ્રમિત પાઠ મૂકાણો છે પાછળથી તપાસ કરતાં જણાયું કે તે ' चंडिका ' નહિં પણ ' सचिका ' પાઠ છે અને તેજ યોગ્ય છે.

હોવાથી, અને તે ઐતિહાસિક દૃષ્ટિએ ઘણા ઉપયોગી હોવાથી, એ સારનો સમગ્ર અનુવાદ, અત્રે આપવામાં આવે છે.

નં ૩૪[૧] સંવત્ ૧૬૮૩, માઘ સુદિ ૫: શિખરબદ્ધ, ખંભાતના રહેવાસી. શ્રીમાલી લઘુ શાખાના પેના (ખેના) ની સ્ત્રી આણન્દબાઇએ અર્પણ કર્યું.[*] બૃહત્ ખરતરગચ્છની મુખ્ય શાખામાં જિનચંદ્રસૂરિ થયા જેમને અકબર બાદશાહે યુગપ્રધાનનું પદ આપ્યું તેના શિષ્ય મહોપાધ્યાય રાજસારજી થયા. તેના શિષ્ય મહોપાધ્યાય જ્ઞાનધર્મજી, તેમના શિષ્ય ઉપાધ્યાય દીપચંદ, તેમના શિષ્ય પંડિતવર દેવચંદ્રે, તેની પ્રતિષ્ઠા કરી.

નં. ૩૫.[૨] સંવત્ ૧૭૮૮, માર્ગ સુદિ ૬, શુક્રવાર, ખરતર ગચ્છના સા(હુ) કીકાના પુત્ર દુલીચન્દે બાહુમુનિની એક પ્રતિમા અર્પણ કરી: ઉપાધ્યાય દીપચન્દ્રગણિએ પ્રતિષ્ઠા કરી.

નં ૩૬.[૩] (મિતિ ઉપર છે તે). શ્રીયુધિષ્ઠિર (સ્થિર) મુનિની પ્રતિમા (બીજું ઉપર પ્રમાણે).

નં. ૩૭.[૪] વિક્રમ સંવત્ ૧૭૮૮, શક ૧૬૫૩, માઘ સુદિ ૬, શુક્રવાર, તપાગચ્છના ભટ્ટારક વિજયદયાસૂરિના ઉપદેશથી શ્રીમાલી વૃદ્ધશાખાના પ્રેમજી એ (અટક–ચુલી Chouli, કારણ કે તે ચુલા Choula નો રહેવાસી હતો) ચન્દ્રપ્રભની પ્રતિમા અર્પણ કરી: અને તેજ ગચ્છના ભટ્ટારક સુમતિસાગરે પ્રતિષ્ઠિત કરી.

નં. ૩૮.[૫] સંવત્ ૧૭૯૧, વૈશાખ સુદિ ૮, બુધવારે; પાર્શ્વનાથની પ્રતિમા, ઓસવાળ વૃદ્ધશાખા તથા નાહૂગોત્રના ભંડારી દીપાજીના પુત્ર

---

૧ ખરતરવસી ટુંકના દક્ષિણ બાજુના ખુણાના વિભાગમાં શિખરબદ્ધ દેરા ૬૫૨ બીર્જસ, પૃ૦ ૨૦૧, નં. ૩૩૭

* ' અર્પણ કર્યું ' એનો અર્થ બનાવ્યું–કરાવ્યું, સમજવો. આગળ પણ દરેક લેખમાં એજ અર્થ લેવાનો છે. સંગ્રાહક.

૨—પંચપાંડવદેવાલયની મુખ્ય મૂર્તિની જમણી બાજુએ આવેલી એક મૂર્તિની બેઠકી ઉપર–બીર્જસ, પૃ. ૨૦૭. નં. ૩૫૦

૩ પંચપાંડવદેવાલયમાં. મુખ્ય મૂર્તિની બેઠકી ઉપર–બીર્જસ. ૧ (ગ).

૪ મહાન્ આદીશ્વરના દક્ષિણ–પશ્ચિમ ખુણા આવેલા એક મોટા દેવાલયના દ્વાર ઉપર–બીર્જસ, પૃ. ૧૪૭, કલમ નં. ૧૦૦.

૫ વિમલવસી ટુંકમાં હાથીપોળ તરફ જતાં જમણી બાજુએ બીર્જસ, પૃ. ૧૦૨, નં. ૧૭૭.

પેતસીહજીના પુત્ર ઉદયકર્ણ (અને ઉદયવન્તદેવી) ના પુત્ર ભંડારી રત્નસિંહ* મહામંત્રી, જેણે ગુજરાતમાં "અમારી" નો ઢંઢેરો પીટાવ્યો, તેણે અર્પણ કરી; તપાગચ્છના વિજયક્ષમાસૂરિના અનુગ વિજયદયાસૂરિના વિજયિ રાજ્યમાં પ્રતિષ્ઠિત થઇ.

નં. ૩૯.[૬] સંવત્ ૧૭૯૪, શક ૧૬૫૯, અષાઢ સુદિ ૧૦, રવિવાર; ઓઇશવંશ, વૃદ્ધશાખા નાહુલગોત્રના ભંડારી ભાનાજીના પુત્ર ભંડારી નારાયણજીના પુત્ર ભંડારી તારાચંદના પુત્ર ભંડારી રૂપચંદના પુત્ર ભંડારી સિવચંદના પુત્ર ભંડારી હરખચન્દે, એ દેવાલય સમરાવ્યું અને પાર્શ્વનાથની એક પ્રતિમા અર્પણ કરી; બૃહત ખરતરગચ્છના જિનચંદ્રસૂરિના વિજયિ રાજ્યમાં મહોપાધ્યાય રાજસારજીના શિષ્ય ઉપાધ્યાય જ્ઞાનધર્મજીના શિષ્ય ઉપાધ્યાય દીપચન્દજીના શિષ્ય પંડિત દેવચન્દ્રે પ્રતિષ્ઠિત કરી.

નં. ૪૦.[૭] સંવત્ ૧૮૧૦, માહ સુદિ ૧૩, મંગળવાર; સંઘવી કચરા કીકા વિગેરે આખા કુટુંબે સુમતિનાથની પ્રતિમા અર્પણ કરી; સર્વસૂરીએ પ્રતિષ્ઠિત કરી.

નં. ૪૧.[૮] સંવત્ ૧૮૧૪, માઘ વદિ ૫, સોમવાર; પ્રાગ્વાટવંશ, લઘુશાખાના અને રાજનગરના રહેવાસી વો. સાકલચન્દ॥ પુત્ર વો. દીપચન્દના પુત્ર વો. લોઢા (અને પ્રાણકુમાર) ના પુત્ર વો. કેશરીસિંહે શિખર સહિત એક દેવાલય અર્પણ કર્યું; ઉદયસૂરિએ તે પ્રતિષ્ઠિત કર્યું.

નં. ૪૨.[૯] સંવત્ ૧૮૧૫, વૈસાખ સુદિ ૬, બુધવાર; ભાવનગરના

---

* ભંડારી રત્નસિંહ, ઈસ્વી સન્ ૧૭૩૩ થી ૩૭ સુધી ગુજરાતનો નાયબ સુબો હતો. તે મહાન્ યોદ્ધો અને કુશળ કારભારી હતો. તે મહારાજ અભયસિંહનો વિશ્વાસુ અને બાહોશ પ્રધાન હતો. તેના વિશેષ વર્ણન માટે જુઓ, રા. બા. ગોવિંદભાઇ હાથીભાઈ દેસાઇ કૃત " ગુજરાતનો અર્વાચીન ઇતિહાસ " પૃષ્ઠ ૧૪૦-૫૦૦ —સંગ્રાહક.

૬ છીપાવસી ટૂંકમાંના એક દેવાલયનાં મંદિરની બહાર દક્ષિણ ભીંત ઉપર લીસ્ટસ, પૃ. ૨૦૭, નં. ૩૫૭.

૭ હાથીપોળ તરફ જતાં દક્ષિણે આવેલા એક દેવાલયમા, વિમળવસી ટૂંક- પૃ. ૨૦૪, નં. ૨૮૫.

૮ આદીશ્વર દેવાલયની બહાર દક્ષિણ ખુણાના એક દેવાલયમા

૯ હાથીપોળ જતાં દક્ષિણ બાજુએ આવેલા દેવાલયની પ્રતિમાની બેસણી ઉપર—લીસ્ટસ, પૃ. ૨૦૬, નં. ૨૫૧.

માસા કુંવરજીલાધાએ પાર્શ્વનાથની પ્રતિમા અર્પણ કરી; લઘુ પોશાલગચ્છના ગજેન્દ્રસાગરસૂરિએ પ્રતિષ્ઠિત કરી.

નં ૪૩.[૧૦] સંવત્ ૧૮૨૨, ફાલ્ગુણ સુદિ ૫, ગુરૂવાર, મેશાણાના ગાંધી પરમાનન્દ સુંદરજી અને તેના ભત્રીજા અમ્બાઇદાસ અને તેના ભાઇ નાથા અને કુબેર, એ સર્વે વિશા ઓસવાલ; તપાગચ્છની દેરીમાં એ પ્રતિમાઓ અર્પણ કરી. સંવત્ ૧૮૧૩, ચૈત્ર સુદિ ૨ શુક્રવારે કુબેરે આ લેખ કોતર્યો

નં ૪૪.[૧૧] સંવત્ ૧૮૪૩, શક ૧૭૦૮, માઘ સુદિ ૧૦, સોમવાર; લઘુ શાખા અને કાશ્યપ ગોત્ર તથા પરમાર વંશના શ્રીમાળી, અને રાજનગર નિવાસી, પ્રેમચન્દે આદિનાથની પ્રતિમા અર્પણ કરી. તપાગચ્છના વિજય-જિનેન્દ્રસૂરિએ પ્રતિષ્ઠિત કરી.

નં ૪૫.[૧૨] વિક્રમ સંવત્ ૧૮૬૦, શક ૧૭૨૬, વૈશાખ સુદિ ૫, સોમવાર, વૃદ્ધશાખાના શ્રીમાળી, દમણ બન્દિર (દમણ) ના રહેવાસી, અને ફિરંગિ જાતિ પુરતકાલ પાતિસાહિ (પોર્તુગાલના રાજા) ના માન પામેલા સા. રામકરણના પુત્ર હીરાચંદ અને કુંઅરબાઇના પુત્ર હરચંદે શાંતિનાથની પ્રતિમા અર્પણ કરી.

નં. ૪૬.[૧૩] (મિતિ ઉપર પ્રમાણે); સુરતના ઉસવાલ જ્ઞાતિના ઝવેરી, પ્રેમચંદ ઝવેરચંદ અને જોયતીના પુત્ર સવાઇચંદે, પ્રેમચંદ વિગેરેના નામે વિજયઆણંદસૂરિગચ્છના વિજયદેવચન્દ્રસૂરિના વિજયિ રાજ્યમાં, વિજય-દશ પાર્શ્વનાથના નવા દેવાલયમાં એક નવી પ્રતિમા અર્પણ કરી; તપા-ગચ્છના વિજયજિનેન્દ્રસૂરિએ પ્રતિષ્ઠિત કરી.

નં. ૪૭.[૧૪] (નં. ૪૫ પ્રમાણે મિતિ) ; વિજયઆનન્દસૂરિના

---

૧૦ મોદી પ્રેમચન્દના દેવાલયમાં, નં ૮૪ (?)

૧૧ વિમલવસી ટુંકમાં, વાઘણપોળની દક્ષિણે આવેલા એક ન્હાના દેવાલયમાં, —હીરકસ, પૃ. ૨૦૪, નં. ૩૦૪.

૧૨ મોદી પ્રેમચન્દની ટુંકમા. મુખ્ય દેવાલયની પ્રતિમા ઉપર, હીરકસ પૃ. ૨૦૭, નં. ૩૧૨.

૧૩ મોદી પ્રેમચંદની ટુંકમાં જતાં જમણી બાજુએ આવેલા દેવાલયની પ્રતિમાની બેસણી ઉપર—હીરકસ, પૃ. ૨૦૮, નં. ૩૧૩

૧૪ મોદી પ્રેમચન્દની ટુંકમાં સામે આવેલા દેવાલયની પ્રતિમાની બેસણી ઉપર- હીરકસ. પૃ. ૨૦૮. નં. ૩૧૪.

ગચ્છના, સુરતના ઉસવાલ......ઝવેરી પ્રેમચન્દે વિજયદેવચન્દ્રસૂરિના વિજ
રાજ્યમાં અસદુરા (વિજ્જદુગ ?) પાર્શ્વનાથના નવા દેવાલયમાં એક ન
મૂર્તિ અર્પણ કરી; તપાગચ્છના ભટ્ટારક વિજયજિનેન્દ્રસૂરિએ પ્રતિષ્ઠિત કરી.

નં. ૪૮.[૧૫] (નં. ૪૫ પ્રમાણે મિતિ); અંચલગચ્છના પુણ
સાગરસૂરિની વિનતિથી શ્રીમાલી સા૦ ભાઈસાહના પૌત્ર, સા. લાલુભાઈ
પુત્ર, ઘટાભાઇએ સહસકુટજી (સહસ્રકૂટ) ની પ્રતિમા અર્પણ કરી
તપાગચ્છના વિજયજિનેન્દ્રસૂરિએ પ્રતિષ્ઠિત કરી.

નં. ૪૯.[૧૬] ઉપર પ્રમાણે બધું.

નં. ૫૦.[૧૭] સંવત્ ૧૮૬૦, મહા સુદ ૧૩; વીસાપોરવાલ જાતિ
તથા વિજયઆણન્દસૂરિના ગચ્છના, અમદાવાદના પારેખ. હરખચન્દના પૌત્ર
પિતામરના પુત્ર, વીરચન્દે સંવત્ ૧૮૬૧ ના ફાલ્ગુન વદિ ૫, બુધવારે એ
દેવાલય શરૂ કર્યું અને પૂર્ણ કર્યું.

નં. ૫૧.[૧૮] વિક્રમ સંવત્ ૧૮૬૧, શાલિવાહન શક ૧૭૨૬, ધાત
સંવત્સર માર્ગશીર્ષ સુદિ ૩, બુધવાર, પૂર્વાષાઢ નક્ષત્ર, વૃદ્ધયોગ, ગિરકાલ
આંચળગચ્છના ઉદયસાગરસૂરિના અનુગ કિર્તિસાગરસૂરિના અનુગ પુણ્યસાગર
સૂરિના વિજયિ રાજ્યમાં, સુરતના શ્રીમાલી, નિહાલચંદભાઇના પુત્ર ઇચ્છાભાઇએ
ઇચ્છાકુંડ નામે એક કુંડ અર્પણ કર્યો તે વખતે ગોહિલ રાજા ઉનડજી
પાલીતાણા ઉપર રાજ્ય કરતો હતો.

નં. ૫૨.[૧૯] સંવત્ ૧૮૬૭, ચૈત્ર સુદ ૧૫: હાથીપોળમાં કોઇને
દેવાલયો નહિ બાંધવા દેવા માટે ગુજરાતીમાં કરેલો કરાર.

નં. ૫૩.[૨૦] સંવત્ ૧૮૭૫, માઘ વદિ ૪, રવીવાર; રાધનપુરના
મૂલજી અને માંનકુંઅરના પુત્ર સોમજીએ સુવિધિનાથની પ્રતિમા અર્પણ કરી;

૧૫ પંચપાંડવના દેવાલયમાં સહસ્રકૂટના એક સ્તંભ ઉપર-લીસ્ટ્સ, પૃ. ૨૦૪
નં. ૩૫૧.

૧૬ એજ દેવાલયમાં.

૧૭ વિમલવસી ટુંકમાં, એક સો સ્તંભની ચોમુખના દક્ષિણપૂર્વે—લીસ્ટ્સ
પૃ ૨૦૨, નં. ૨૪૫.

૧૮ ટેકરીથી ઉતરતાં રસ્તા ઉપરના તળાવ ઉપર.

૧૯ હાથીપોલ પાસેની ભીંત ઉપર અગર આદીશ્વરની ટુંકના કોટ અને
વિમલવસીટુંકના પૂર્વ ભાગ વચ્ચે આવેલા દ્વાર ઉપર.

૨૦ મોદી પ્રેમચંદની ટુંકમાં, ઉત્તર તરફના ભોંયરામાં.

મૂલજી અને (તે) ના પુત્ર સા. ડુંગરસીએ ચંદ્રપ્રભની મૂર્તિ અર્પણ કરી; રોહરસીના પુત્ર કાનિયા હેમજીએ મલ્લીનાથની એક પ્રતિમા અને એક ન્હાની દેરી અર્પણ કરી.

નં ૫૪ [21] સંવત ૧૮૮૫ વૈશાખ શુક્લ અક્ષય તૃતીયા, ગુરુવાર; શ્રાવિકા નુલાખબ્હેનની વિનતિથી, બાલુચરના રહેવાસી, દુગડગોત્રના, સાહ બોહિત્થજીના પુત્રો કેશવદાસજી, પૂરનચંદજી અને જોરમલ્લજી, ના પુત્રો વિસનચંદજી અને બાબુ હર્ષચંદજીએ ચંદ્રપ્રભનું દેવાલય બંધાવ્યું. ખરતર ગચ્છના જિનહર્ષસૂરિએ પ્રતિષ્ઠિત કર્યું.

નં. ૫૫. [22] સંવત ૧૮૮૬, શાક ૧૭૫૧, માઘ શુક્લપક્ષ ૫, શુક્રવારે, રાજનગરના રહેવાસી, ઓશ જ્ઞાતિની વૃદ્ધ શાખાના શેઠ વખતચંદ ખુશાલચંદની કન્યા મુધીબ્હુ અને શેઠ પાનાભાઇના પુત્ર લલ્લુભાઇએ પોતાના બાપના શુભ સારું પુંડરીક ગણધરની એક પ્રતિમા અર્પણ કરી; સાગરગચ્છના શાંતિસાગરસૂરિના રાજ્યમાં પ્રતિષ્ઠિત કરી.

નં. ૫૬ [23] (મિતિ ઉપર પ્રમાણે): રાજનગરના રહેવાસી, ઓશજાતિની વૃદ્ધશાખાના સાહ મૂલચન્દના પુત્ર સાહ હરખચંદની સ્ત્રી બાઈ રામકુંઅરના શુભ માટે તથા દોશી કુસલચંદની સ્ત્રી અને તેની (રામકુંવરની) પુત્રી ઝવેરબાઈના શુભ માટે, આંચલગચ્છના ભટ્ટારક રાજેન્દ્રસાગરસૂરિના રાજ્યમાં, અર્પણ કરી.

નં. ૫૭. [24] (ઉપર પ્રમાણે મિતિ); રાજનગરના રહેવાસી, ઓશ જ્ઞાતિની વૃદ્ધ શાખાના સાહ મલુકચંદ અને કુસલબાઈના પુત્ર મોતિચન્દે ધિંકાર સહિત ' ચતુર્વિંશતિતીર્થંકરપટ ' અર્પણ કર્યો અને ખરતરગચ્છના ભટ્ટારકે પ્રતિષ્ઠિત કર્યો.

નં. ૫૮. [25] (મિતિ ઉપર પ્રમાણે) નં. ૫૭ વાળા દાતાએ ઓંકાર સહ એક 'પરમેષ્ટિ (ઠિ) પટ' અર્પણ કર્યો: ઉપર પ્રમાણે પ્રતિષ્ઠા.

---

૨૧ પુંડરીકના દેવાલયની દક્ષિણે આવેલા એક નાના દેવાલયમાં.

૨૨ હેમાભાઈની ટુંકમાં. દ્વાર આગળ–લીસ્ટસ, પૃ૦ ૨૦૯, નં૦ ૪૦૮.

૨૩ હેમાભાઇ વખતચંદની ટુંકમાં, દ્વાર આગળની પુંડરીકની પ્રતિમાને દક્ષિણે આવેલી પ્રતિમાની બેઠક ઉપર

૨૪ હેમાભાઇની ટુંકમાં, મુખ્ય દેવાલયના મંડપની ઉત્તર દિવાલ ઉપર-જ લીસ્ટસ પૃ૦ ૨૦૯, નં. ૪૦૭.

૨૫ એજ દેવાલયમાં, દક્ષિણ બાજુ.

નં. ૫૯. [૨૬] (મિતિ ઉપર પ્રમાણે), રાજનગરના રહેવાસી ઓસ જ્ઞાતિની વૃદ્ધશાખાના શેઠ વખતચંદ ખુસ્યાળચંદના પુત્ર શેઠ હિમાભાઈના પુત્ર નગિનદાસની સ્ત્રી ઇચ્છાવહુએ પોતાના ધણીના શુભ માટે એક દેવાલય અને ચંદ્રપ્રભની પ્રતિમા અર્પણ કરી; સાગરગચ્છના શાંતિસાગરસૂરિના રાજ્યમાં પ્રતિષ્ઠા થઇ.

નં. ૬૦. [૨૭] સંવત્ ૧૮૮૭. વૈશાખ સુદિ ૧૩; પાદલિપ્તનગરના ગોહેલ ખાંધાજી, કુંવર નોઘણજીના રાજ્યમાં, અજમેર નગરના રહેવાસી ઓસ જ્ઞાતીય વૃદ્ધશાખાના લુણીયા ગોત્રના સાહ તિલોકચંદના પુત્ર હિમતરામના પુત્ર ગજમલજી પારેખે, એક દેવાલય (વિહાર) અને કુંથુનાથની એક પ્રતિમા અર્પણ કરી; બૃહત્ ખરતરગચ્છના ભટ્ટારક જિનહર્ષસૂરિના રાજ્યમાં પ્રતિષ્ઠિત કરવામાં આવી.

નં. ૬૧. [૨૮] સંવત્ ૧૮૮૮ વૈશાખ વદિ –૦ શોરિવાસરે (?) અમદાવાદના ઓશવાળ સાહ પાંનાચંદના પુત્ર નિહાલચંદની સ્ત્રી ખેમકુંવર બાઇએ ચંદ્રપ્રભ વિગેરેની ત્રણ મૂર્તિઓ અર્પણ કરી ખરતરગચ્છના જિનહર્ષસૂરિના રાજ્યમાં દેવચંદ્રે પ્રતિષ્ઠિત કરી.

નં. ૬૨. [૨૯] સંવત્ ૧૮૮૯, શાક ૧૭૫૫, વૈશાખ શુકલ ૧૩, બુધવાર; રાજનગરના રહેવાસી વૃદ્ધ શાખાના ઓશવાલ, વખતચંદની કન્યા ઉજમબાઇએ ધર્મનાથની પ્રતિમા અર્પણ કરી; સાગરગચ્છના શાંતિસાગરસૂરિના રાજ્યમાં પ્રતિષ્ઠિત થઈ. તેમણે પાંચાભાઇના દેવાલય નજીક મોટી ટુંકમાં એક ન્હાનું દેવાલય બાંધ્યું.

નં. ૬૩. [૩૦] (મિતિ ઉપર પ્રમાણે) રાજનગરના રહેવાસી ઓસ જ્ઞાતિની વૃદ્ધશાખાના શ્રેષ્ઠી વખતચંદના પુત્ર સૂર્યમલની સ્ત્રી પરંવહુએ ઋષભદેવની પ્રતિમા અર્પણ કરી. સાગરગચ્છ વાળાએ પ્રતિષ્ઠિત કરી.

---

૨૬ હેમાભાઇની ટુંકમાં આવેલા મંદિરમાં–લીસ્ટ્સ, પૃ૦ ૨૦૯, નં. ૪૧૭

૨૭ ખરતર વસી ટુંકની બહાર, ઉત્તર-પૂર્વે ખુણામાં આવેલા એક દેરાસરમાં લીસ્ટ્સ પૃ ૨૦૭, નં. ૩૪૭.

૨૮ હેમાભાઇની ટુંકની આજુબાજુ આવેલા મંદિરોમાંના એકમાં

૨૯ તેનાજ દક્ષિણ ભાગમાંના એક ન્હાના મંદિરમાં.

૩૦ હેમાભાઇની ટુંકમાં ઓરડી નં. ૪ ની બહારની જગ્યામાં આવેલા એક મંદિરમાં.

નં. ૬૪.[૩૧] (મિતિ ઉપર પ્રમાણે) પનાજી પારખના પુત્ર જસરૂપજીના નાનાભાઈ ખુબચંદ, જસરૂપજીના પુત્ર, સિરોહિના રહેવાસી કપુરચંદજીએ ચંદ્રપ્રભની પ્રતિમા અર્પણ કરી તપાગચ્છમાં પ્રતિષ્ઠિત કરી.

નં. ૬૫.[૩૨] (મિતિ ઉપર પ્રમાણે) અમદાવાદના રહેવાસી વૃદ્ધશાખાના ઓસવાળ નગિનદાસ, તેની સ્ત્રી ઇચ્છાવહુ, તેના નાનાભાઈ પ્રેમાભાઇ, તેની સ્ત્રી સાંકળીવહુ અને તેની બહેનો રુખમાણી, પ્રસન્ન, મોતીકુંઅર–હેમાભાઇની સ્ત્રી કંકુવહુ, મા-બાપ શેઠ વખતચંદ અને જમનાબાઇ, દાદા ખુશાલચંદ; આ સર્વ કુટુંબે હેમાભાઇના શુભ માટે ચતુર્મુખ બિંબ અર્પણ કર્યું. સાગરગચ્છના શાંતિસાગરે પ્રતિષ્ઠિત કર્યું

નં. ૬૬.[૩૩] (મિતિ ઉપર પ્રમાણે) પણ શુક ૧૨, બુધવાર (!) ઉજમબાઇ (જુઓ નં ૬૨) એ ઓંકારવાળું એક 'પંચપરમેષ્ઠિ [ ] પટ્ટ' અર્પણ કર્યું. તપાગચ્છવાળાએ પ્રતિષ્ઠિત કર્યું.

નં. ૬૭.[૩૪] સંવત્ ૧૮૮૯, શક ૧૭૫૪, વૈશાખ, શુક્લપક્ષ ૧૨, બુધવાર, ઉજમબાઈ (જુઓ નં. ૬૬) એ હ્રિંકારવાળું એક 'ચતુર્વિંશતિતીર્થંકરપટ્ટ' અર્પણ કર્યું; તપાગચ્છવાળાએ તેની પ્રતિષ્ઠા કરી.

નં. ૬૮.[૩૫] સંવત્ ૧૮૯૧, માઘ, શુદિ ૫, સોમવાર, પાલિતાણાના ગોહેલ ખાંધાજી, તેનો પુત્ર નોંઘણજી અને તેનો પુત્ર પ્રતાપસિંહજી હતો, તેના રાજ્યમાં મકસુદાબાદ—બાલુચરના રહેવાસી, ઓસવાળ જાતિના વૃદ્ધશાખાના દુગડગોત્રના, નિહાલચંદના પુત્ર ઇંદ્રજીએ આદમની એક પ્રતિમા અર્પણ કરી; બૃહત્ ખરતરગચ્છના જિનહર્ષના રાજ્યમાં પં૰ જયવંતજીના શિષ્ય પં. દેવચંદ્રે પ્રતિષ્ઠા કરી.

---

૩૧ હેમાભાઈની ટુંકમાં ઉત્તર બાજુએ ઓરડી નં. ૧ માં.

૩૨ બહારની બાજુએ ઉત્તર—પૂર્વમાં આવેલા દેવાલયના મંદિરમાં—ડીરેક્ટ૰ પૃ. ૨૦૦, નં. ૪૧૨.

૩૩ હેમાભાઈની ટુંકમાંના મુખ્ય મંદિરમાં, દક્ષિણ દિવાલ ઉપર જુઓ નં. ૫૮.

૩૪ હેમાભાઈના દેવાલયમાં, પૂર્વ ખુણામાં, મંડપની ઉત્તર દિવાલ ઉપર. જુઓ નં. ૫૩.

૩૫ ખરતરટુંકમાંના પુંડરીકના દેવાલયના ડાબી બાજુ આવેલા દેવાલયમાં—ડીરેક્ટ૰ પૃ. ૨૦૧, નં. ૩૨૧.

નં. ૬૯. [36] સંવત્ ૧૮૯૨, વૈશાખ, શિન ૩ શુક્રવાર, ઓડે ખાંધાજી (વિગેરે જુઓ નં. ૬૮) ના રાજ્યમા, મક્સુદાવાદ—બાલુચરના બૃહતશાખા ઉકેસજાતિય, દુગડગોત્રના બાબુ ગધાસિંગજીના પુત્ર બાબુ બહાદુરસિંગજીના ભાઈ બાબુ પ્રતાપસિંગજીની સ્રી મહેતાબ કુંવરે સંભવનાથ, પાર્શ્વનાથ અને શીતલનાથની પ્રતિમાઓ અર્પણ કરી; બૃહત ખરતરગચ્છના જિનહર્ષના રાજ્યમા ૫૦ કનક શેખરજીના શિષ્ય પં૦ જયભદ્રના શિષ્ય, પં૦ દેવચંદ્રે પ્રતિષ્ઠા કરી.

નં. ૭૦. [37] સંવત્ ૧૮૯૩, શક ૧૭૫૮, માઘ વદિ ૩, બુધવાર વખતચંદ (જુઓ નં. ૪૫) ના પુત્ર અનોપભાઇ અને મછીની પુત્રી ફુલકુંવરે એક દેરાલય બંધાવ્યું અને આદિનાથની પ્રતિમા અર્પણ કરી, સાગરગચ્છના શાંતિસાગરે પ્રતિષ્ઠિત કરી.

નં. ૭૧.[38] (મિતિ ઉપર પ્રમાણે) રાજનગરના રહેવાસી, ઓસવાળ, વૃદ્ધશાખાના, મોતીચંદના પુત્ર ફતેભાઇની સ્રી ઉજલીવહુએ એક દેરાલય બંધાવ્યું તથા શાંતિનાથની પ્રતિમા અર્પણ કરી; સાગરગચ્છના શાંતિસાગરે પ્રતિષ્ઠા કરી.

નં. ૭૨. [39] (મિતિ ઉપર પ્રમાણે) મોતીચંદ (જુઓ નં. ૭૧) ના પુત્ર ફતેભાઇ (તેની સ્રી અંચરતવહુ) ના પુત્ર ભગુભાઈએ એક દેરાલય બંધાવ્યું અને શાંતિનાથની પ્રતિમા અર્પણ કરી; સાગરવંશના શાંતિસાગરે પ્રતિષ્ઠા કરી.

નં. ૭૩. [40] (મિતિ ઉપર પ્રમાણે) ખંભનગરના રહેવાસી ઉસવાળ વૃદ્ધશાખાના સા૦ હીરાચંદના પુત્ર સા૦ જેસંઘના પુત્ર સા૦ લક્ષ્મીચન્દે (તેની સ્રી-પારવતી) હેમાભાઈની ટુંકમાં એક દેવાલય બંધાવ્યું અને અજીતનાથની પ્રતિમા અર્પણ કરી.

---

૩૬ પૂર્વ તરફ મ્હોટા ચૌમુખને ગોળ ફરતા કડેરાની બહાર, ઉપરના લેખની સાથે, એક પ્રતિમાની બેસણી ઉપર—લીસ્ટસ પૃ ૨૦૬, નં. ૩૩૯.

૩૭ હેમાભાઈની ટુંકમાં પશ્ચિમ બાજુએ, ઓરડી-નં ૧.

૩૮ „ „ „ „ , મંદિરમાં,

૩૯ „ „ „ , ઓરડી નં. ૫.

૪૦ „ „ ઉત્તર બાજુએ, ઓરડી નં. ૧.

નં. ૭૪ [41] સંવત્ ૧૯૯૩, જ્યેષ્ઠ સુદિ ૩ બુધવાર; જેસલમેરના બાફણા ગુમાનચંદજી બહાદરમલ્લજીએ ચૌમુખપટ્ટાની એક પ્રતિમા અર્પણ કરી ખરતરગચ્છના જિનમહેન્દ્રસૂરિએ પ્રતિષ્ઠિત કરી

નં. ૭૫ [42] સંવત્ ૧૮૯૩, શક ૧૭૫૮, માઘ શુક્લ ૧૦, બુધવાર પ્રેમચંદ વિગેરે (જુઓ નં. ૭૬) એ પાર્શ્વનાથની પ્રતિમા અર્પણ કરી; પદ્મવિજય વિગેરે (જુઓ નં. ૭૬) એ પ્રતિષ્ઠિત કરી

નં. ૭૬. [43] સંવત્ ૧૮૯૩, શક ૧૭૫૮, માઘ શુક્લ ૧૦, બુધવાર અમદાવાદના શ્રીમાલી લઘુશાખાના સા૦ દામોદરદાસના પુત્ર સા૦ પ્રેમચંદના પુત્ર સા૦ સાકરચંદના પુત્ર સા૦ પીતામ્બરની પહેલી તથા બીજી મા, અજબ અને માનકુંઅરે પાર્શ્વનાથની પ્રતિમા અર્પણ કરી તપાગચ્છના વિજ્યસિંહ-સૂરિના વંશના, સંવિગ્નમાર્ગીય પદ્મવિજયગણિના શિષ્ય રૂપવિજયગણિએ પ્રતિષ્ઠિત કરી.

નં. ૭૭. [44] (મિતિ ઉપર પ્રમાણે), સા૦ પ્રેમચંદ (વિગેરે જુઓ નં. ૭૬) ના પુત્ર સા૦ કરમચંદ ના પુત્ર સા૦ મૂલચંદે પદ્મનાથની પ્રતિમા અર્પણ કરી; રૂપવિજયગણિ (વગેરે જુઓ. નં. ૭૬) એ પ્રતિષ્ઠિત કરી.

નં. ૭૮. [45] (મિતિ ઉપર પ્રમાણે) મુંબાઇના રહેવાસી, ઓશ લઘુશાખાના પ્રેમચંદ અને મકાભાઇના પુત્રરત્ન ખિમચંદ અને દેવકુંઅરના પુત્ર અમરચંદે (અને તેના કુટુંબે)ધર્મનાથની પ્રતિમા અર્પણ કરી; તપાગચ્છના, વિજ્યઆણંદસૂરિના ગચ્છના, વિજ્યધનેશ્વરસૂરિના રાજ્યમાં પ્રતિષ્ઠિત કરી.

નં. ૭૯ [46] (મિતિ ઉપર પ્રમાણે) અમદાવાદના રહેવાસી, વૃદ્ધ-

---

૪૧ ચૌમુખ દેવાલયમાં પેસતાંજ, ચૌમુખના મંદિરમાં-લીસ્ટ્સ-પૃ૦ ૨૦૫, નં. ૩૬૬

૪૨ મુખ્ય દેવાલયના પશ્ચિમ ભાગમાં આવેલા ઓરડામાં, પ્રતિમા (ચિન્તામણિ પાર્શ્વનાથ) ની બેસણી ઉપર, સાકરચંદ પ્રેમચંદની ટુંકમાં-લીસ્ટ્સ, પૃ૦ ૨૧૨, નં. ૪૬૪.

૪૩ સાકરચંદ પ્રેમચંદની ટુંકમાં, મુખ્ય દેવાલયની સામે પુંડરીકની બેઠક ઉપર.

૪૪ સાકરચંદ પ્રેમચંદની ટુંકમાં ઉત્તર-પૂર્વે ખુણામાંના દેવાલયમાં લીસ્ટ્સ, પૃ૦ ૨૧૩, નં ૪૬૮.

૪૫ મોદીશાહની ટુંકમાં, મુખ્ય દેવાલયની દક્ષિણ બાજુએ આવેલા દેવાલયમાં-લીસ્ટ્સ, પૃ૦ ૨૧૦, નં, ૪૨૦.

૪૬ મોદીશાહના ટુંકમાં, મુખ્ય દેવાલયની ઉત્તરે આવેલા એક દેવાલયની પ્રતિમાની બેસણી ઉપર-લીસ્ટ્સ, પૃ. ૧૦, નં. ૪૩૩.

શાખાના ઓશવાલ. સા૦ નાદાચંદના પુત્ર સા૦ ખુશાલચંદના પુત્ર કેશરિસિંઘના પુત્ર સા૦ માદિનિદે ધર્મનાથની પ્રતિમા અર્પણ કરી; ગચ્છના શાંતિસાગરસૂરિએ પ્રતિષ્ઠિત કરી.

નં. ૮૦. [૪૭] (મિતિ ઉપર પ્રમાણે) મુર્શિદાબાદ જિલ્લા (ના રહેવાસી, ઓસવાલ વૃદ્ધશાખા અને નાહટાગોત્રના, શેઠ અબીર રૂપાબાઇના પુત્ર શેઠ મોતીચંદ અને દીવાળીબાઇના પુત્ર ખેમચંદે (તથા કે આદિનાથની પ્રતિમા અર્પણ કરી; ગોહેલ પ્રતાપસિંહજીના રાજ્યમાં ખરતરગચ્છ (ખરતર પિપ્પલીય) ના જિનહર્ષસૂરિના અનુજ જિનમહે સૂરિએ પ્રતિષ્ઠિત કરી.

નં. ૮૧. [૪૮] (મિતિ ઉપર પ્રમાણે) ખરતર શાખા (પિપ્પલીય ?) ગચ્છમાં શેઠ ખેમચંદે શેઠ (મોતીચંદ) અને તેની સ્ત્રી ઇચ્છાબાઇની મૂર્તિ બેસાડી.

નં. ૮૨. [૪૯] (મિતિ ઉપર પ્રમાણે) શેઠ અમીચંદે (વિગેરે જુઓ નં. ૮૦) શાંતિનાથની પ્રતિમા અર્પણ કરી; (खरतर-पीपलिया गच्छे भ० जं० यु० श्रीजिनदेवसूरितत्पट्टप्रभ० जं० श्रीजिनचन्द्रसूरिविजयराज्ये सपरिकरसंयुते) જિનમહેંદ્રે પ્રતિષ્ઠિત કરી.

નં. ૮૩. [૫૦] (મિતિ ઉપર પ્રમાણે) શેઠ અમીચંદ (વિગેરે જુઓ નં. ૮૦) ની સ્ત્રી રૂપાબાઇએ સુપાર્શ્વનાથની પ્રતિમા અર્પણ કરી; જિનમહેંદ્રસૂરિ (વિગેરે જુઓ નં. ૮૨) એ પ્રતિષ્ઠિત કરી.

નં. ૮૪. [૫૧] (મિતિ ઉપર પ્રમાણે) ખેમચંદની સ્ત્રી (વિગેરે,

---

૪૭ મોતીશાહની ટુંકમાં ઉપરના દેવાલયની સામેના દેવાલયમાં મુખ્ય પ્રતિમાની બેસણી ઉપર.

૪૮ મોતીશાહની ટુંકમાં મુખ્ય દેવાલયમાં, શેઠ અને તેની સ્ત્રીની પ્રતિમાઓની નીચેના ભાગ ઉપર-લીસ્ટસ, પૃ૦ ૨૦૯, નં. ૪૧૭.

૪૯ દેવાલય નં. ૪૨૦ માંની મુખ્ય પ્રતિમાની જમણી બાજુએ આવેલી પ્રતિમાની બેસણી ઉપર-લીસ્ટસ પૃ૦ ૨૧૦.

૫૦ વચ્ચેના દેવાલયની ઉત્તર-પૂર્વના દેવાલયમાંની મુખ્ય પ્રતિમાની ડાબી બાજુની એક પ્રતિમાની બેસણી ઉપર.

૫૧ મોતીશાહ અમીચંદની ટુંકમાં મુખ્ય દેવાલયની જમણી બાજુએ (ચક્રેશ્વરી) ની પ્રતિમાની બેસણી ઉપર.

. ૮૦.) મુંગીવહુએ શ્રીમન્ચક્રેસરીદેવીના દેવાલયમાં એક પ્રતિમા
જિનમહેંદ્રસૂરિ (જુઓ નં ૮૨)એ પ્રતિષ્ઠા કરી
નં. ૮૫. પર (મિતિ ઉપર પ્રમાણે) નેમચંદે (અને તેના
વિગેરે, જુઓ નં. ૮૦) પુંડરીકની એક પ્રતિમા અર્પણ કરી;
ન્દ્રસૂરિ. વિગેરે (જુઓ નં ૮૨)એ પ્રતિષ્ઠા કરી.
નં ૮૬. પ૩ સંવત ૧૮૯૭, શક ૧૭૬૩, વૈશાખ, શુકલ ૧૩,
ર: મુંબાઈ બિંદરના રહેવાસી, શ્રીમાળી વૃદ્ધ શાખાના પારેખ જિઓધા
અને લક્ષ્મીના પુત્ર કપુરચંદ અને કસ્મીના પુત્ર ફુલચંદે આદિનાથની
પ્રતિમા અર્પણ કરી; તપાગચ્છના વિજયદેવેંદ્રસૂરિએ પ્રતિષ્ઠિત કરી.
નં. ૮૭ પ૪ સંવત ૧૯૦૦, શક ૧૭૬૫, માઘ શુકલ ૭. શુક્રવાર;
ચંદે એક દેવાલય બંધાવ્યું.
ન ૮૮ પપ સંવત ૧૯૦૩, શક ૧૭૬૮, માઘ, કૃષ્ણ ૫, શુક્રવાર;
બાઇ (વિગેરે, જુઓ નં. ૮૩)ની પ્રતિમા ક્ષેમચંદે અર્પણ કરી; બૃહત
તર પિપ્પલીયગચ્છના જિનમહિંદ્રસૂરિના રાજ્યમાં.
નં. ૮૯. પ૬ સંવત ૧૯૦૫, વૈશાખ, શુકલ ૧, સોમવાર: પાલણપુરના
હેવાસી, ઓશવાલ વૃદ્ધશાખાના મહેતા એતસીના પુત્ર મહેતા મોતીચંદે
આદિનાથની પ્રતિમા અર્પણ કરી, બીજી બે આદિનાથની પ્રતિમાઓ તેની શ્રી
રામકુઅર અને હીરાએ અર્પણ કરી; બીજી બે આદિનાથની પ્રતિમાઓ
રામકુંવર અને મોતીચંદના પુત્ર મેતા ખિમર અને શાનવહુના પુત્ર મંગલ તથા
મુલચંદના પુત્ર એતસીની શ્રી દિવુબાઇએ, તપાગચ્છના દેવેન્દ્રસૂરિના
રાજ્યમાં અર્પણ કરી.

પર મોતીશાહની ટુંકમાં પેથવાંજ દેવાલયમાંના પુંડરીકની બેસણી ઉપર;
આદિનાથના મંદિરની સામી બાજુએજ પુંડરીકનું દેવાલય હમેશાં બારે છે. ઘીરરસ,
પૃ૦ ૨૦૯, નં. ૪૧૮.
પ૩ મોતીશાહની ટુંકમાં મુખ્ય દેવાલયની પાછળના દેવાલયમાં આવેલી
પ્રતિમાની બેસણી ઉપર–ઘીરરસ પૃ૦ ૨૧૦, નં. ૪૨૧.
પ૪ શાકરચંદ પ્રેમચંદની ટુંકમાં દક્ષિણ-પૂર્વના દેવાલયના દ્વારની ડાબી
દિવાલ ઉપર—ઘીરરસ પૃ ૨૧૩, નં. ૪૯૯.
પપ મોતીશાહની ટુંકમાં મુખ્ય દેવાલયના દ્વાર આગળનો એક શ્રીની બાજુ
તેની બેસણી ઉપર.
પ૬ મોતીશાહની ટુંકમાં, દક્ષિણે ઓરડી નં. ૧;

નં. ૯૦. [૫૭] સંવત્ ૧૯૦૫; શક ૧૭૭૦, માઘ, શુકલ ૫, સોમવાર કચ્છના નવીનપુરના રહેવાસી આંચલગચ્છના, નાગડાગોત્રના તથા ઓશવાળ લઘુશાખાના ભારમલ્લ અને મંકાબાઇના પુત્ર સા૦ નરસી અને કુંઅરબાઇના પુત્રો સા૦ હીરજી અને સા૦ વીરજીએ પોતાની સ્ત્રીઓ પુરબાઇ અને લીલાબાઇ સાથે, એક દેવાલય બંધાવ્યું, ચંદ્રપ્રભુ અને બીજાજિનોની ૩૨ પ્રતિમાઓ અર્પણ કરી, પાલીતાણામાં દક્ષિણ બાજુએ ૧૨૦ ગજ લાંબી અને ૪૦ ગજ પ્હોળી એક ધર્મશાળા બંધાવી તથા આંચલગચ્છ માટે પાલીતાણામાં એક ઉપાશ્રય સમરાવ્યો આ બધુ આંચલગચ્છના મુક્તિસાગરસૂરિના ઉપદેશથી કરવામાં આવ્યું.

નં. ૯૧. [૫૮] શેઠ વખતચંદ તેમના પુત્ર હેમાભાઈ અને પૌત્ર, અમદાવાદના નગરશેઠ પ્રેમાભાઇનો વંશ તથા દાનની વિગત. તે કુંકુમલોલ ગોત્રના, શિશોદિઆવંશના, ઓશવાલજ્ઞાતિની આદિશાખાના હતા તથા કુળદેવી આશાપુરી, અને ક્ષેત્રપાલ બરડાને પૂજતા. તેના વંશના નામો (૧) કુલોતપતિરાજ સામંતસિંઘ રાંણો, (૨) તેનો પુત્ર કોરપાલ, જેને ધર્મઘોષસૂરિએ જૈન બનાવ્યો (૩) તેનો પુત્ર સા૦ હરપતિ, (૪) તેનો પુત્ર સા૦ વચ્છા, (૫) તેનો પુત્ર સા૦ સહસકરણ, (૬) તેનો પુત્ર રાજનગરનો શેઠ [સા]ન્તિદાસ, જે દિલ્લીપતિ પાતિસાહ શાહજહાનના વખતમાં રાજસભાસદ (રાજસભાશૃંગાર) હતો, તેનો પુત્ર શેઠ લખમીચંદ; (૮) તેનો પુત્ર ખુસાલચંદ તેની સ્ત્રી જમકુ; (૯) તેમનો પુત્ર શેઠ વખતચંદ ત્યારબાદ તેની સ્ત્રીઓ, પુત્રો, પૌત્રોનાં નામો તથા તેના વંશની બક્ષિસો, તથા વિ. સં. ૧૮૬૪ થી ૧૯૦૫ સુધીની મિતિઓ, અને સાગરગચ્છની પટ્ટાવલી આવે છે; (૧) રાજસાગરસૂરિ; (૨) વૃદ્ધિસાગરસૂરિ (૩) લક્ષ્મીસાગરસૂરિ; (૪) કલ્યાણસાગરસૂરિ (૫) પુણ્યસાગરસૂરિ, (૬) ઉદયસાગરસૂરિ, (૭) આણન્દસાગરસૂરિ, (૮) શાંતિસાગરસૂરિ, વિ. સં. ૧૯૦૫.

---

૫૭ ખરતરવસી ટુંકમાં, નરસી કેશવજીના દેવાલયની પાછળ ચૌમુખ દેરાની બહાર એક દેવાલયમાં.

૫૮ હેમાભાઇ વખતચંદની ટુંકમાં. હેમાભાઇએ બંધાવેલ અજિતનાથ દેવાલયની બહાર દક્ષિણે આવેલી બાવની ભીંતઉપર—લી. પૃ. ૨૦૦, નં. ૧૦૩.

૬૨ ૫૩ સંવત ૧૫૦૮, ચૈત્ર વદ ૧૦, બુધવાર, વીકાનેરના
ારાજ્ઞાનિના મુહતા પચાણ અને પુન્યકુઅરના પુત્ર મહિચંદ
ા મોતીવસી (મોતીશાહની) ટુંકમા એક દેવાલય બંધાવ્યું.
ા આબુદકુશલના ભાઇ પં. દેવેન્દ્રકુશલે પ્રતિષ્ઠા કરી.
. ૬૩. ૧૦ સંવત ૧૫૦૮ વૈશાખ કૃષ્ણ, સોમવાર. રાજનગરના
શ્રીમાલી. દીપચંદના પુત્ર ખુશાલભાઇએ ધર્મનાથજીની પ્રતિમા
કરી
ન ૬૪. ૧૧ (મિતિ ઉપર પ્રમાણે) દીપચંદ (જુઓ ન ૬૩)
ના પુત્ર જોઇભાઇએ સુમતિનાથની એક પ્રતિમા અર્પણ કરી
નં ૬૫ ૧૧ (મિતિ ઉપર પ્રમાણે) પાયચંદગચ્છના જેઠાભાઇ
રે, જુઓ નં ૬૪) એ હર્ષચંદસૂરિના રાજ્યતળે. ઋષભની એક પ્રતિમા
ણ કરી; પ૦ આબુ-દકુશલે પ્રતિષ્ઠા કરી
ન ૬૬ ૧૩ સંવત ૧૬૧૦, ચૈત્ર, શુક્લ ૧૫, ગુરૂવાર; પાલિતાણાના
રાજેશ્વર મહારાજાધિરાજ (?) ગોહિલશ્રી નોઘણુના રાજ્યમાં તેનો પુત્ર
ાપસિંહજી હતો; અજમેરના રહેવાસી, ઓસુવાલગોત્રના, ઓસવાળ
ઇશાખાના, તથા કુંવરભાઇ અને ધનરૂપમલના પુત્ર શેઠ વાઘમલજીએ એક
ાલય બંધાવ્યુ તથા આદિજિન, સુવ્રત, આદિનાથ, નમીનાથ, અદીનાથ,
ુવ્રત, શાંતિનાથ અને પાર્શ્વનાથની પ્રતિમાઓ અર્પણ કરી; ખરતરગચ્છના
જિનહર્ષના અનુગ જિનસૌભાગ્યસૂરિના રાજ્યમાં, પ૦ કનકશેખરજીના શિષ્ય
જયચંદજી તેમના શિષ્ય હર્ષવિશાલજી તેમના શિષ્ય હર્ષકીર્તિ, તેમના શિષ્ય,
અને માનસુંદરજીના બંધુ હેમચંદે પ્રતિષ્ઠા કરી
નં. ૬૭ ૧૪ સંવત ૧૬૧૧, ફાલ્ગુન, કૃષ્ણ ૨ સોમવાર, રાજનગર

૧૯ મોતીશાહની ટુંકમાં દક્ષિણે આવેલી એક ઓરડીમાં.
૧૦ " " "
૧૧ ઉપલી ઓરડીની સામેની ઓરડીમા
૧૨ ઉપલી ઓરડીમાંજ
૧૨ નં. ૭ તેજ સ્થળે
૧૩ મોટા દેવાલયની પાછળના પથ્થરના દેવાલયની પૂર્વદિવાલ ઉપર, દક્ષુખ-
ઓરડામાંથી. ૫૦ ૨૦૧—નં ૩૨૫.
૧૪ મોતીશાહની ટુંકમા, દક્ષિણે આવેલી એક ઓરડીમાં.
૧૫ પ્રતિમા ઉપરની મિતિ ૬૬૩ (૧૬૦૩)

નં. ૧૦૮. ⁷⁸ સંવત ૧૯૩૦, ચૈત્ર વદ ૨; અમદાવાદના શા॰ માનકચંદ મોતીચંદે ધર્મનાથની પ્રતિમા અર્પણ કરી.

નં. ૧૦૯. ⁷⁹ વિક્રમ સંવત ૧૯૩૯, જ્યેષ્ઠ ૧૨, મંગળવાર; અમદાવાદના રહેવાસી, લઘુશાખાના પોરવાડ, શા॰ નાના, પુત્ર, પીતામ્બરદાસે શાંતિનાથની પ્રતિમા અર્પણ કરી.

નં. ૧૧૦. ⁸⁰ સંવત ૧૯૪૦, શક ૧૮૦૫, વૈશાખ શુકલ ૩, સોમવાર (ઇષ્ટ ઘટિ ૩ પલ ૧૦ સુર્યોદયાત્); પાલિતાણાના ગોહિલ સૂરસિંહજીના રાજ્યમાં, આંચલગચ્છના વિવેકસાગરસૂરિના વખતમાં વેનાગોત્ર અને લઘુ શાખાના ઓસવાલ, કચ્છ નલિનપુરના અને પાછળથી મુ(મ)બાઇબિંદર (મુંબાઈ)ના, રહેવાસી સાહા ત્રિકમે, સા॰ કેશવનાયકની ટુંકમાં, પુંડરીકના દેવાલયમાં આદિનાથની પ્રતિમા અર્પણ કરી; મુની વેનસીએ પ્રતિષ્ઠા કરી.

નં. ૧૧૧. ⁸¹ સંવત ૧૯૪૦, માઘ, શુકલ, ૬, શનિવાર; અમદાવાદના રહેવાસી, વૃદ્ધશાખાના શ્રીમાલી, જયસિંહ હિમચંદના પુત્ર પરસોતમ વિવાએ પાર્શ્વનાથની પ્રતિમા અર્પણ કરી; પંન્યાસ મણિવિજયના શિષ્ય પંન્યાસ ગુલાબવિજયગણિએ પ્રતિષ્ઠા કરી.

નં. ૧૧૨. ⁸² સંવત ૧૯૪૦, ફાલ્ગુન શુકલ ૩, શુક્રવાર, અણહિલપુરના રહેવાસી, વૃદ્ધ શ્રીમાલી, રામચંદ ફુલચંદે ધર્મનાથની પ્રતિમા અર્પણ કરી; તપાગચ્છના સંવિજ્ઞપક્ષના પંન્યાસ મણિવિજયગણિના શિષ્ય પંન્યાસ ગુલાબવિજયગણિએ પ્રતિષ્ઠા કરી.

નં. ૧૧૩. ⁸³ સંવત ૧૯૭૩, પૌસ, કૃષ્ણાષ્ટમી, સોમવાર; અમદાવાદના દસા સરમાલી (શ્રીમાલી) સા॰ કેવલ લખમીચંદે તથા તેની સ્ત્રી કેસરબાઇ, તેનો પુત્ર ચુનીલાલ તેની સ્ત્રી પરસનબાઇ તેમની પુત્રી બેન સાંકુએ એક વાસુપૂજ્યજિન અર્પણ કર્યા.

---

૭૮ „ „ „ નં. ૩૫.

૭૯ સાકલચંદ પ્રેમચંદની ટુંકમાં, પશ્ચિમે, નં. ૧૮ ના મંદિરમાંની એક પ્રતિમા ઉપર

૮૦ વિમળવસી ટુંકમાં, કેશરજી નાયકના દેવાલયમાં પુંડરીકના મંદિરમાં.

૮૧ જમણી બાજૂએ „ „ દેવાલયમાં,

૮૨ ઉપરની જગ્યાએ

૮૩ સાકલચંદ પ્રેમચંદની ટુંકમાં, મુખ્ય દેવાલયની જમણી બાજુના દેવાલયની પ્રતિમા નીચેની બેઠક ઉપર,

નં. ૧૧૪. [૮૪] સંવત્ ૧૫૪૩, મ.પ શુદ્ધ ૧૦, ગુરૂવાર; અમદાવાદના વીસા ઓસવાળ સા૦ લધુ વખતચંદ તથા તેની સ્ત્રી બાઈ અધીર, પુત્રી ધીરજ અને પુત્રો વાડીલાલ અને ભોલાભાઇ, એમણે શાંતીનાથની પ્રતિમા અર્પણ કરી.

નં. ૧૧૫. [૮૫] મિતિ નથી. વૈશાખ સુદિ ૩ બુધવાર ને દિવસે, આંચલગચ્છના કલ્યાણસાગરસૂરિ [૮૬] ના ઉપદેશથી શ્રેયાંસની પ્રતિમા અર્પણ કરી.

આ લેખો સિવાય, બીજી પણ મૂર્તિયો વિગેરે ઉપર એવા લેખો છે કે જે હજુ સુધી લેવાયા નથી. પરંતુ તે બધા ન્હાના ન્હાના અને તેમાં પણ ઘણા ખરા તો ખંડિત અને અપૂર્ણ છે. શત્રુંજય ઉપર પ્રાય: કરીને બધા પ્રભાવક શ્રાવકોએ મંદિરો બનાવ્યાના ઉલ્લેખો ગ્રંથોમાંથી મળી આવે છે, પરંતુ તેમનું નામ નિશાન પણ આજે દેખાતું નથી. મંત્રી વિમલસાહ, રાજા કુમારપાલ અને ગુર્જરમહામાત્ય વસ્તુપાલ તેજપાલ આદિકોએ પુષ્કળ ધન ખર્ચી એ પર્વત ઉપર પ્રાસાદો બનાવ્યા છે, એમ તેમના ચરિત્રોમાં સ્પષ્ટ અને વિશ્વસનીય ઉલ્લેખ છે. પરંતુ તે મંદિરો વિદ્યમાન છે કે નહિ ? અને છે તો કયા ? તે ઓળખી શકવું મુશ્કેલ છે. વસ્તુપાલ તેજપાલે પોતાના દરેક ઠેકાણે બંધાવેલાં મંદિરોમાં લેખો કોતરાવેલા છે, તેથી શત્રુંજય ઉપર પણ તેમણે તેવા લેખો અવશ્ય કોતરાવ્યાજ હોવા જોઈએ. પરંતુ આજે તેમનું અસ્તિત્વ જણાતું નથી. આચાર્ય વલ્લભજી હરિદત્તે (રાજકોટના વૉટસન મ્યુઝિયમના ક્યુરેટરે) પોતાના કીર્તિકૌમુદી ના ચમત્કારિક ગુજરાતી ભાષાંતરની પ્રસ્તાવનામાં શત્રુંજય ઉપરનો વસ્તુપાલ તેજપાલનો એક ખંડિત લેખ આપ્યો છે. લેખ અને તેના વિષયમાં તેમનું વક્તવ્ય આ પ્રમાણે છે.

" શત્રુંજયમાં વસ્તુપાલને તેજપાલના લેખો છે એમ મી. ફાર્બસે લખે છે; પણ મારા જોવામાં માત્ર ૧ અને તે પણ ખંડિત લેખ આવ્યો

૮૪ સાકરચંદ પ્રેમચંદની ટુંકમાં, પશ્ચિમ બાજુએ એક પ્રતિમા નીચે.

૮૫ હાથીપોળની બહારના એક દેવાલયની પ્રતિમાની બેસણી ઉપર.

૮૬ આ ઉપરથી જણાય છે કે આ લેખ સંવત્ ૧૬૭૫ અથવા ૧૬૮૩ નો છે: દેવાલયની મિતિ ૧૬૭૬ ની છે.

છે. બીજા નહિ હોય અથવા હશે તો નષ્ટ થયા હશે એક જે છે તેનું લ
વગેરે આગળ લખ્યું છે * તેના બાકી રહેલા ભાગમા નીચે પ્રમાણે
પંક્તિમાં ૪૬ અક્ષરો છે

(१)......वास्तव्य प्राग्वाटान्वय	ગિરિનારના દેવળમા પોતાની, પો
(२)......ठ० श्रीचंडप्रसादा-	તાના વડેરોની, મિત્રો અને ક
(३)......ठ० आशाराजनं-	ઓઓની મૂર્તિઓ બેસાર્યાની વા
(४)......श्रीमालदेव संघप-	લેખમા છે પણ તે આજ ઉપલબ્ધ
(५)......जमहं. श्रीतेजपाले-	નથી પણ આબુના દેવળમા હાથ
(६)......संचारपाजा कारिता	તથા ઘોડા ઉપર બેસાડેલી મૂર્તિઓ જોવામા આવી છે ખરી.

આ શત્રુંજયના લેખનો ૦।। કટકો જણાય છે અને ગત ભાગમાં ગ
પ્રમાણે અક્ષરો હશે એમ કલ્પના કરી શકાય છે.

(१) [श्रीमदणहिलपत्तन] वास्तव्य प्राग्वाटान्वय-
(२) [ठ० श्रीचंडपतनुज] ठ० श्रीचंठप्रसादां-
(३) [गज ठ० श्रीसोमपुत्र] ठ० श्रीआशाराजनं-
(४) [दन ठ० श्रीलूणिग ठ०] श्रीमालदेव संघप-
(५) [ति महं. श्रीवस्तुपालानु] ज महं. श्री तेजपाले-
(६) [न श्रीशत्रुंजयतीर्थे] संचारपाजा कारिता ।

આ ઉપરથી હવે આખા લેખનો અર્થ એવો થાય છે કે, શ્રીઅણ-હિલપુરના રહેનાર પ્રાગ્વાટ જ્ઞાતિના ઠક્કુર શ્રીચંડપના પુત્ર: ઠક્કુર શ્રીચંડપ્રસાદના પુત્ર ઠક્કુર શ્રીસોમના પુત્ર ઠક્કુર શ્રીઆશારાજના પુત્ર ઠક્કુર શ્રીલુણિગ તથા ઠક્કુર શ્રીમાલદેવ તથા સંઘપતિ મહં. શ્રીવસ્તુપાલના અનુજ મહં. શ્રીતેજપાલે શ્રીશત્રુંજયતીર્થમાં રસ્તાની પાઝ બંધાવી."

પૃષ્ઠ ૩૬-૩૭

* " શત્રુંજયમાં કારકુનની કોટડી પાસે અગાશી જેવા ભાગમાં હોકાબાઈ
ની કુંડ જેવી કુંડી છે તેની ઉત્તર ભીતમાં ખંડિત પાટ્ય ચોટેલી છે તેમાં આ
ક છે."

ગિરનાર પર્વત ઉપરના લેખો.

નંબર ૩૮ થી ૬૩ સુધીના (૨૩) લેખો ગિરનાર પર્વત ઉપર આવેલા ભિન્ન ભિન્ન જૈનમંદિરોમાંના છે. આ બધા લેખો, રીવાઇઝડ લીસ્ટસ્ ઑફ્ ઍન્ટીકવેરીઅન રીમેન્સ ઇન્ ધી બૉમ્બે પ્રેસીડન્સી, વૉલ્યુમ, ૮, (REVISED LISTS OF ANTIQUARIAN REMAINS IN THE BOMBAY PRESIDENCY, Vol., VIII,) માન. પરિશિષ્ટ (APPENDIX.) મા આપેલા છે, ત્યાંથી લેવામા આવ્યા છે. એ પુસ્તકમા, આ બધા લેખો મૂલ રૂપે આપી તેની નીચે અંગ્રેજી અનુવાદ પણ આપવામાં આવ્યો છે. પરંતુ અનુવાદ કેટલીક ઠેકાણે તો બહુજ ભૂલ ભરેલો અને વિવેચન વગરનો છે. ડૉ. જેમ્સ બર્જેસ (Dr. James Burgess) ના આર્કિઓ લૉજીકલ સર્વે ઑફ્ વેસ્ટર્ન ઇન્ડિયા, વૉલ્યુમ ૨ (Archæological Survey of Western India. Vol. II) માં પણ થોડાક લેખો આપેલા છે. આદિની વસ્તુપાલની જે ૬ પ્રશસ્તિઓ છે, તે નિર્ણયસાગર પ્રેસ, મુંબઈ,ની પ્રાચીનલેખમાલા–ભાગ ૨, માં પણ મૂલ માત્ર આપેલી છે. ગિરનાર ઇન્સક્રીપ્શનસ નામનું એક જુદું પણ પુસ્તક પ્રકટ થયેલું છે પરંતુ તે મ્હારા જોવામાં આવ્યું નથી. મ્હેં જે આ સંગ્રહમા લેખો આપ્યા છે તે ઉપર લખેલા બંને પુસ્તકોમાથી તારવી કાઢી જે ઉપયોગી જણાયા છે તેજ આપ્યા છે. સ્થલ માટે ઉપરોક્ત પ્રથમ પુસ્તકનોજ આધાર લેવામાં આવ્યો છે.

(૩૮-૪૩.)

ગિરનાર પર્વત ઉપરના વિદ્યમાન જૈન લેખોમાં નં. ૩૮ થી ૪૩ સુધીના (૬) લેખો મ્હોટા અને મહત્ત્વના છે. આ છએ લેખો, ગુજરાતના પ્રાકમી પ્રધાનો અને જૈનધર્મના પ્રભાવક શ્રાવકો :વસ્તુપાલ અને તેજપાલ ભ્રાતાઓના છે. આચાર્ય વલ્લભજી હરિદત્ત, આ લેખોનું સ્થાન આ પ્રમાણે જણાવે છે—

" વસ્તુપાલ તેજપાલનાં દેવળો જે કોટના દરવાજામાંથી ગિરિનારજી તરફ જવાના રસ્તામાં જમણી બાજુ ત્રણ હારદાર છે જે પ્રથમ એક સાગે લાંબા પરથાર ઉપર ખુલ્લા ભાગમાં હતાં પણ હાલ (લગભગ ૨૦-૨૫ વર્ષથી) જૈનોએ તેને વંડી કરી બંધેચમાં લઇ લીધાં છે. (કે જેથી યાત્રાળુઓ તેના પરથારનો ઉતારા તરીકે લાભ લેતા, તે બંધ પડયો છે.) તે ત્રણ દેરાંમાંનાં બે પડખાનાં દેવળને ત્રણ ત્રણ બાર છે (દક્ષિણ બાજુનાને પશ્ચિમ, દક્ષિણ, તથા પૂર્વમાં; તથા ઉત્તર બાજુનાને પશ્ચિમ, ઉત્તર, તથા પૂર્વમાં) તેની છાડલી ઉપર મ્હોટી ૪॥ ફુટ લાંબી, ૦॥ ફુટ પ્હોળી અને ૧૩ પંક્તિની (કોઇમાં સેહેજ ફેરફાર હશે) ૬ પાટયો છે તેમાં આ ૬ લેખો છે."

આ છએ લેખો એકજ પદ્ધત્તિથી રચાયેલા, લખાયેલા અને કોતરાએલા છે. ઐતિહાસિક વર્ણન અને તેટલા ભાગનો શબ્દપાઠ પણ સરખોજ છે. દરેક લેખમાં, પ્રારંભમાં એક પદ્ય, પછી ૭-૮ પંક્તિ જેટલો ગદ્ય અને પછી અંતે કેટલાક પદ્યો આપેલાં છે. પ્રારંભના પદ્યમાં, તીર્થંકરોની સ્તવના દરેક લેખમાં જુદી જુદી રીતે કરેલી છે. ગદ્યભાગમાં વસ્તુપાલ અને તેજપાલનું ઐતિહાસિક વર્ણન છે. અંતના પદ્યોમાં, વસ્તુપાલ અને તેજપાલની (મુખ્ય કરીને વસ્તુપાલની) અનેક પ્રકારે પ્રંશસા કરવામાં આવી છે. આ પ્રશંસાત્મક પદ્યોના કર્ત્તા કવિઓ ભિન્ન ભિન્ન છે અને રચના પણ જુદી જુદી જાતના છંદોમાં કરવામાં આવી છે.

લેખોક્ત વર્ણનનું અવલોકન આ પ્રમાણે છે—

ઉપર લખવામાં આવ્યું છે કે, વસ્તુપાલ તેજપાલનાં બે ત્રણ મંદિરો ગિરનાર ઉપર એકજ સાથે આવેલાં છે તેમાંના મધ્ય મંદિરની બંને બાજુએ આવેલાં ૨ મંદિરોને જે ત્રણ ત્રણ દ્વારો છે, તે દરેક દ્વારની છાડલી ઉપર એકેક એમ ૬ લેખો છે જેમાંને પ્રથમ (નં. ૩૮ નો) લેખ, દક્ષિણ તરફના, એટલે મધ્ય મંદિરની ડાબી બાજુના મંદિરના પશ્ચિમાદ્વાર દરવાજાની ... ઉપર છે. લેખની શિલા લંબ ચોરસ છે અને ૧૩ પંક્તિમાં ...

લેખ પૂર્ણ કરવામાં આવેલો છે. દરેક પંક્તિમાં સુમારે ૧૨૦ લગભગ અક્ષરો છે. અક્ષરો સુંદર અને સ્પષ્ટ છે. લેખ બિલકુલ શુદ્ધ છે.

પ્રારંભના પદ્યમાં નેમિનાથતીર્થંકરની સ્તુતિ છે. કેટલાક અક્ષરો ઘસાઈ ગયેલા હોવાથી વાંચી શકાતા નથી. પછી ગદ્ય પ્રારંભ થાય છે. મિતિ શ્રીવિક્રમસંવત્ ૧૨૮૮ના ફાલ્ગુણ શુદિ ૧૦ અને બુધવારની છે. ગદ્યનો અનુવાદ આ પ્રમાણે છે—

અણહિલપુરમાં વસનારા, પ્રાગ્વાટ જ્ઞાતિના ઠ૦ (ઠકકુર) શ્રીચંડપનો પુત્ર ઠ૦ શ્રીચંડપ્રસાદનો પુત્ર ઠ૦ શ્રીસોમનો પુત્ર ઠ૦ શ્રીઆશારાજ તથા તેની સ્ત્રી કુમારદેવીનો પુત્ર મહામાત્ય વસ્તુપાલ થયો કે જે ઠ૦ શ્રીલુણિગ તથા ઠ૦ શ્રી માલદેવનો ન્હાનોભાઈ અને મહં. શ્રી તેજપાલનો મ્હોટોભાઈ હતો. તેને મહં. શ્રી લલિતાદેવીથી મહં. શ્રીજયતસિંહ નામનો પુત્ર થયો જે સં૦ ૭૯ ના વર્ષ પહેલા સ્તંભતીર્થ (ખંભાત) માં મુદ્રાવ્યાપાર (નાણાંનો વ્યાપાર—નાણાંવટીનો ધંધો) કરતો હતો. વસ્તુપાલ, કે જે, ૭૭ની સાલ પહેલાં, શત્રુંજય અને ગિરનાર આદિ મહાતીર્થોની યાત્રા કરી તથા મ્હોટાં મહોત્સવો કરી શ્રીદેવાધિ દેવ (તીર્થંકર-પરમાત્મા) ની કૃપાથી “ સંઘાધિપતિ ” નું ૫ પ્રાપ્ત કર્યું હતું. તથા ચૌલુક્યકુલદિનમણિ મહારાજાધિરાજ શ્રી લવણપ્રસાદદેવના પુત્ર મહારાજ શ્રીવીરધવલદેવની પ્રીતિથી જેણે “ રાજ્યસર્વેશ્વર્ય ” (રાજ્યનું સર્વાધિકારત્વ-કારભાર) પ્રાપ્ત કર્યું હતું. અને જેને સરસ્વતીએ પોતાના પુત્ર તરીકે સ્વીકાર કર્યો હતો (અર્થાત્ જે સરસ્વતીપુત્ર-કવિ કહેવાતો હતો) તેણે, તથા તેના ન્હાના ભાઈ તેજપાલે, કે જે પણ સં. ૭૬ નો સાલ પહેલાં, ગુજરાતના ધવલ ક્કક (ધોળકા) આદિ નગરોમાં મુદ્રા વ્યાપાર કરતો હતો, એ બંને ભાઈઓએ શત્રુંજય અને અર્બુદાચલ (આબુ) પ્રમુખ મહાતીર્થોમાં, તથા અણ હિલપુર (પાટણ), ભૃગુપુર (ભરૂચ), * સ્તંભનકપુર, સ્તંભતીર્થ

* ' સ્તંભનકપુર ' તે ખેડા જીલ્લાના આણંદ તાલુકામાં આવેલા ઉમરેઠ નામના ગામની પાસે આવેલું અને સેઢી નદીના કાંઠે રહેલું જે ' થાંભણા

(ખંભાત), દર્ભવતી (ડભોઈ) અને ધવલક્કક (ધોળકા) આદિ નગરોમાં, તથા અન્ય સમસ્ત સ્થાનોમાં પણ ક્રોડો નવા ધર્મસ્થાનો બનાવ્યાં અને ઘણા જીર્ણોદ્ધાર કર્યા.

તથા, સચિવેશ્વર વસ્તુપાલે, આ (ગિરનાર) પર્વત ઉપર પોતે કરાવેલા, શત્રુંજય મહાતીર્થાવતાર શ્રીઆદિતીર્થંકર ઋષભદેવ, સ્તંભનકપુરાવતાર શ્રીપાર્શ્વનાથદેવ, + સત્યપુરાવતાર શ્રીમહાવીરદેવ અને

નામનું ગામ છે, તે છે. ' થાંભણા ' એ પ્રાકૃત ' થંભણય 'નુંજ રૂપાન્તર છે. અભયદેવસૂરિએ, એજ ઠેકાણેથી " जयतिहुअण " એ આદિ વાક્યવાળું પાર્શ્વનાથ સ્તોત્ર રચી, પલાશના વૃક્ષોની ઘટા નીચે ભૂતલમાં દટાએલી પાર્શ્વનાથની પ્રતિમા પ્રકટ કરી હતી. અને એ ગામના નામથીજ તે મૂર્તિની 'સ્તંભનક-પાર્શ્વનાથ'ના નામે પ્રસિદ્ધિ થઇ. સ્વયં અભયદેવસૂરિએ પોતાના સ્તોત્રમાં પણ ' जिणेस ! पास ! थंभणयपुरट्ठिअ !— (સ્તંભનકપુરસ્થિત હે પાર્શ્વજિનેશ્વર !) આવો ઉલ્લેખ કરી તે મૂર્તિને ' સ્તંભનક પાર્શ્વનાથ ' તરીકે ઓળખાવે છે. કેટલાક વિદ્વાનો ' સ્તંભનક ' અને ' સ્તંભતીર્થ ' બંનેને એકજ (ખંભાત જ) સમજે છે, પરંતુ તે ભૂલ છે. આ ઘોટાળો પાછળથી સ્તંભનકપાર્શ્વનાથની મૂર્તિ જ્યારે ' સ્તંભનકપુર ' માંથી લાવી ' સ્તંભતીર્થ ' (ખંભાત) માં સ્થાપન કરવામાં આવી, તેના લીધે થયેલો છે. કારણ કે વર્તમાનમાં ' સ્તંભનક પાર્શ્વનાથ 'ની પ્રતિમા પણ ' સ્તંભતીર્થ ' માં જ વિદ્યમાન હોવાના લીધે તેનેજ ' સ્તંભનક ' સમજવાની ભૂલ ઉભી થઇ છે. મેરૂતુંગસૂરિએ, વિ. સં. ૧૪૧૩ માં 'स्तंभनाथचरित' નામનો એક ગ્રંથ બનાવ્યો છે કે જે હાલ પાટણના એક ભંડારમાં અપૂર્ણરૂપે વિદ્યમાન છે. તેમાં જણાવ્યું છે કે— सं० १३६८ वर्षे इदं च विम्वं श्रीस्तंभतीर्थे सामायातम् (સં. ૧૩૬૮ માં આ -સ્તંભનકપાર્શ્વનાથનું-બિંબ સ્તંભતીર્થ (ખંભાત) માં આવ્યું છે.) આ ઉલ્લેખથી જણાશે કે વસ્તુપાલના સમયમાં તો સ્તંભનકપાર્શ્વનાથ મૂળ સ્થાન (સ્તંભનકપુર) માંજ વિરાજમાન હતા અને તેથી એ મહામાત્યે તે ગામમાં મંદિર બનાવ્યું હતુ.

+ 'સત્યપુર' તે મારવાડમાં, ડીસા પ્રાંતમાં આવેલું હાલનું 'સાચોર' ગામ છે, તે છે. સાચોર ડીસા કેંપથી વાયુકોણમાં ૨૦ ગાઉ ઉપર આવેલું છે ' સત્યપુર 'નું પ્રાકૃતરૂપ 'સચ્ચઉર' થાય છે અને તેનુંજ અપભ્રષ્ટ 'સાચોર છે

પ્રશસ્તિ સહિત કશ્મીરાવતાર શ્રીસરસ્વતીમૂર્તિ; એમ દેવકુલિકા ૪; ૨ જિનઃ અંબા, અવલોકન, શાંબ અને પ્રદ્યુમ્ન નામના એ ચાર શિખરોમાં શ્રીનેમિનાથદેવવિભૂષિત દેવકુલિકા ૪: પોતાના પિતામહ ઠ૦ શ્રીસોમ અને પિતા ઠ૦ શ્રીઆશારાજની અશ્વાવરુઢ મૂર્તિઓ ૨; ત્રણ સુંદર તોરણ; શ્રીનેમિનાથદેવ તથા પોતાના પૂર્વજ, અગ્રજ, (મ્હોટા ભાઈઓ), અનુજ (ન્હાના ભાઈ) અને પુત્ર આદિની મૂર્તિઓ સહિત મુખોદ્ઘાટનક સ્તંભ, અષ્ટાપદ મહાતીર્થ; ઇત્યાદિ અનેક કીર્તનોથી સુશોભિત અને શ્રીનેમિનાથદેવથી અલંકૃત એવા આ ઉજ્જયંત (ગિરનાર) મહાતીર્થ ઉપર, પોતાના માટે તથા પોતાની સ્વધર્મચારિણી પ્રાગ્વાટ જ્ઞાતીય ઠ૦ શ્રીકાન્હડ અને તેની સ્ત્રી ઠકુરાણી રાનુની પુત્રી મહં૦ શ્રી લલિતાદેવીના પુણ્ય માટે, અજિતનાથ આદિ વીસ તીર્થંકરોથી અલંકૃત શ્રીસમ્મેતમહાતીર્થાવતાર નામનો મંડપ સહિત આ અભિનવ પ્રાસાદ બનાવ્યો અને નાગેંદ્રગચ્છના ભટ્ટારક શ્રીમહેંદ્રસૂરિના શિષ્ય, શ્રીશાંતિસૂરિના શિષ્ય, શ્રીઆણંદસૂરિના શિષ્ય, શ્રીઅમરસૂરિના શિષ્ય, ભટ્ટારક શ્રીહરિભદ્રસૂરિના પટ્ટધર આચાર્ય શ્રીવિજયસેનસૂરિએ એની પ્રતિષ્ઠા કરી.

આટલી હકીકત ગદ્યભાગમાં આપ્યા પછી ગુર્જરેશ્વરપુરોહિત ઠ૦ સોમેશ્વરદેવના + રચેલા ૯ પદ્યો આપેલાં છે. તેમા વસ્તુપાલને કર્ણ અને બલિ જેવો દાનેશ્વરી તથા અસંખ્ય પૂર્તો * કરાવનારો અને તેજપાલને

\+ સોમેશ્વરદેવ ચાલુક્યોનો કુલ ગુરૂ હતો. તે વસ્તુપાલનો ગાઢમિત્ર હતો. તેણે વસ્તુપાલની કીર્તિને અમર કરવા માટે " कीर्तिकौमुदी " નામનું ઉત્તમકાવ્ય બનાવ્યું છે. सुरथोत्सव, उल्लाघराघव, रामशतक આદિ બીજા પણ તેના કરેલા ગ્રંથો વિદ્વાનોમાં આદર પામેલા છે.

* વાવ, કુવા, તળાવ, દેવમંદિર, અન્નદાન અને આરામ વિગેરે બનાવવાં તે પૂર્ત કહેવાય છે.

वापीकूपतडागादिदेवतायतनानि च ।
अन्नप्रदानमारामः पूर्तमित्यभिधीयते ॥
(शब्दचिन्तामणिकोश, पृ० ८५२.)

ચિંતામણિ જેવો વર્ણવ્યો છે. આ પદ્યો પછી છેવટે બીજા ત્રણ શ્લોકો છે જેમાં, પહેલામાં લખ્યું છે કે– સ્તંભતીર્થ (ખંભાત) નિવાસી કાયસ્થ વાજડના પુત્ર જૈત્રસિંહે, આ પ્રશસ્તિ (શિલાપટ્ટ ઉપર) લખી છે. બીજામાં લખ્યું છે—સૂત્રધાર (સલાટ) બાહડના પુત્ર કુમારસિંહે આને (ટાંકણા વડે) કોતરી છે. ત્રીજા શ્લોકમાં જણાવ્યું છે કે– ત્રણ જગતના સ્વામી એવા શ્રીનેમિનાથ અને તેમની શાસનસુરી દેવી અંબિકાના પ્રસાદથી, વસ્તુપાલના વંશને આ પ્રશસ્તિ સ્વસ્તિ કરનારી થાઓ.

એજ (દક્ષિણ બાજુના) મંદિરના દક્ષિણદ્વાર દરવાજા ઉપર આ લેખોમાંનો ૬ ઠો (નં. ૪૩) લેખ આવેલો છે. પ્રારંભમાં સમેત તીર્થની સ્તુતિવાળું પદ્ય આપ્યું છે. પછી ઉપરના લેખ પ્રમાણેજ ગદ્ય ભાગ છે. અંતના ૯ પદ્યો નાગેંદ્રગચ્છના ભટ્ટારક × ઉદયપ્રભસૂરિના કરેલાં છે અને તેમાં વસ્તુપાલનાં યશ, રૂપ, દાન, અને પુણ્ય વિગેરેનું વર્ણન કરવામાં આવ્યું છે. છેવટે પ્રશસ્તિ લખનાર અને કોતરનારના વિષયના તેના તેજ ત્રણ શ્લોકો આપેલા છે.

એજ દેવલના પૂર્વ બાજુના દ્વારની છાતલીમાં ૫ મો (નં. ૪૩) લેખ આવેલો છે. પ્રારંભનો શ્લોક ઘણોખરો ઘસાઇ ગયેલો છે. ગદ્ય ભાગ ઉપર પ્રમાણેજ છે. ગદ્ય પછીના ૧૧ પદ્યો મલધારી • નરચંદ્રસૂરિના કરેલાં છે. તેમા વસ્તુપાલના વિદ્યા, વિત્ત, ન્યાય, પરાક્રમ, દાન, વિવેક, ધર્મ અને કુટુંબનું વર્ણન છે. અંતિમ ત્રણ શ્લોકો તેજ છે.

મુખ્ય–એટલે મધ્યગત–મંદિરની જમણી બાજુએ [illegible] તરફ–આવેલા મંદિરના પૂર્વ દ્વાર ઉપર, આ લેખોમાં [illegible] નં. ૪૧ વાળો) લેખ આવેલો છે પ્રારંભના શ્લોકમાં [illegible]

× ઉદયપ્રભસૂરિ [illegible]

• નરચંદ્રસૂરિ [illegible]

સ્તવના કરવામાં આવેલી છે. પછી ઉપરના લેખો પ્રમાણે જ ગદ્યભાગ આપેલો છે. પરંતુ, + સ્તંભતીર્થને વેલાકુલ(બંદર)નું વિશેષણ વધારેલું છે. તેમજ લલિતાદેવીને ઠેકાણે સોખૂકાનું નામ અને સમ્મેત શિખરના સ્થાને અષ્ટાપદનું નામ આપવામાં આવ્યું છે ગદ્ય પછી ૧૩ પદ્યો આપેલાં છે, જે મલધારી નરેન્દ્રસૂરિના રચેલા છે અને તેમાં વસ્તુપાલના, શૌર્ય, ધૈર્ય, દાન, બુદ્ધિ, વિદ્વત્તા, કવિત્વશક્તિ. કીર્તિ અને યશ આદિ ગુણો વર્ણવ્યા છે. પ્રશસ્તિ લખનાર અને કોતરનાર એના એ.

ॐ

એજ મંદિરના ઉત્તર દ્વાર ઉપરની શિલામાં ૩ જો (ચાલુ નં. ૪૦ વાળો) લેખ કોતરેલો છે. પ્રારંભના શ્લોકમાં, શિવાંગજ નેમિનાથ તીર્થંકરની સ્તુતિ કરેલી છે. આમાં છેલ્લા ૧૬ પદ્યો છે અને તે સોમેશ્વરદેવનાજ કરેલાં છે. તેમાં પણ વસ્તુપાલના પૂર્ત, દાન, પરાક્રમ, યશ, રૂપ અને ઉદારતા આદિ ગુણો વર્ણવ્યા છે. પ્રશસ્તિ લખનાર એનો એ પણ, જૈત્રસિંહને બદલે જયંતસિંહ નામ-કે જે બન્ને એકજ છે- વાપર્યું છે. તથા તેના પિતાના નામ ઉપરાંત, પિતામહ, પ્રપિતામહ અને વૃદ્ધપ્રપિતામહના, વાસિગ, સહાજિગ, અને આશાક; એ નામ વિશેષ આપ્યા છે. તેમજ પ્રશસ્તિ કોતરનાર, હરિમંડપ અને નંદીશ્વરના મંદિરો કરનાર સોમદેવનો પુત્ર બકુલસ્વામીસુત પુરુષોત્તમ છે તથા છેલ્લી પંક્તિમાં " મહામાત્ય શ્રીવસ્તુપાલની સ્ત્રી સોખૂકાનું આ ધર્મસ્થાન છે. " એટલું વિશેષ લખ્યું છે.

ॐ

એજ મંદિરના પશ્ચિમી દ્વાર ઉપર, આ લેખોમાંનો ૨ જો (ચાલુ નં. ૩૯ વાળો) લેખ આપેલો છે. પ્રારંભનો શ્લોક ત્રિવિધ ખંડિત

+ મૂલ લેખોની નકલો પ્રથમ નિર્ણયસાગર પ્રેસની છપાવેલી પ્રા... લેખમાલામાંથી કરવામાં આવી હતી અને પાછળથી તેજ પ્રેસમાં આપેલ... વામાં આવેલી હોવાથી આ લેખમાં " સ્તંભતીર્થ " શબ્દ પછી " વેલાકુલ " વિશે... પૂરી ગયું છે. કારણ કે, તે પ્રાચીનલેખમાલા.માં આપેલું નથી. માટે લેખમાં આ વિશેષણ વધારીને વાંચવાની સૂચના છે.

અને તેમાં ઉજ્જયંત (ગિરનાર)ની સ્તવના કરેલી છે. ગદ્યપાઠ ઉપર પ્રમાણે જ. અંતિમ ૭ શ્લોકો નરચંદ્રસૂરિના રચેલા છે. તેમાં વસ્તુપાલના ધર્મ, દાન, લક્ષ્મી, સરસ્વતી, શાંતિ, તેજસ્વિતા, અપ્રતિમત્વ અને મંત્રિત્વ વિગેરેનું વર્ણન છે. શેષ સમગ્ર ઉપર પ્રમાણેજ છે.

(૪૪)

નંબર ૪૪ નો લેખ, ગોમુખના રસ્તાની પશ્ચિમે અને રાજુલ વેજુલની ગુફાની પૂર્વ બાજુએ શિલાપટ્ટ ઉપર કોતરેલો છે.

પ્રથમ એક શ્લોક આપ્યો છે, તેમાં જણાવ્યું છે કે-ઉજ્જવલ અને કાંતિવાળા હારવડે જેમ કંઠ શોભે છે તેમ દેદીપ્યમાન એવા વસ્તુપાલના કરાવેલા વિહારો (મંદિરો) વડે આ ગિરનાર ગિરિરાજનો મધ્ય ભાગ વિરાજમાન્ છે. પછી ગદ્યપાઠ છે, અને તેમાં લખ્યું છે કે- વિક્રમ સં. ૧૨૮૯ ના આશ્વિન વદિ ૧૫ અને સોમવારના દિવસે મહામાત્ય શ્રીવસ્તુપાલે પોતાના કલ્યાણ માટે, જેની પાછળ કપર્દિ યક્ષનું મંદિર છે એવું શત્રુંજયાવતાર નામનું આદિનાથ ભગવાનનું મંદિર; તથા તેના અગ્રભાગમાં, વામપક્ષે (ડાબી બાજુએ), પોતાની સ્વધર્મચારિણી મહં॰ શ્રીલલિતાદેવીના પુણ્ય માટે, વીસ જિનવરોથી અલંકૃત એવું સંમેતશિખરાવતાર નામનું મંદિર; અને, તેમજ દક્ષિણ ભાગમાં (જમણી બાજુએ), પોતાની બીજી પત્ની મહં॰ શ્રીસોખુકાના શ્રેય સારૂ, ચોવીસ તીર્થંકરોથી ભૂષિત એવું અષ્ટાપદાવતાર નામનું મંદિર; આવી રીતે અપૂર્વ ઘાટ અને ઉત્તમ રચનાવાળા એ નવીન પ્રાસાદો બનાવ્યા છે.

(૪૫-૪૬.)

વસ્તુપાલના આ ચતુ મંદિરોમાંના મધ્ય મંદિરના [illegible] આગળ બે મોટા ગોખલા છે તેમાં ઉત્તર બાજુના [illegible] આવેલા નં. ૪૫ નો, અને દક્ષિણ બાજુના ગોખલા ઉપર [illegible] લેખ છે. પહેલાનો ઉલ્લેખ છે કે ' મહામાત્ય શ્રીવસ્તુપાલ [illegible]

મહં૦ શ્રીલલિતાદેવીની મૂર્તિ ' અને બીજામાં ' મહામાત્ય શ્રી વસ્તુપાલ અને (?) અને મહં૦ શ્રીસોખુની મૂર્તિ * ' છે.

(૯૭-૯૮)

ગિરનારના રસ્તામા પહાડો ઉપર બે ઠેકાણે આ બંને શ્લોકો ખોદેલા છે અને તે નં. ૪૪ ના લેખના પ્રારંભમા જે છે, તેજ છે.

* * *

આ લેખો ઉપરથી જણાશે કે, આ બધામાં વસ્તુપાલે ગિરનાર ઉપર જે જે ધર્મસ્થાનો કરાવ્યાં અથવા તેઓમાં જે જે કોતર કામો કરાવ્યાં, તેમનો સંક્ષેપમાં ઉલ્લેખ છે. લેખોક્ત વર્ણન સંક્ષિપ્ત હોવાથી અસ્પષ્ટ અને કેટલાકને પૂરેપૂરૂં નહિ સમજાય તેવું છે. તેથી એ વિષયમાં સ્પષ્ટ કથનની આવશ્યકતા છે. પંડિત જિનહર્ષ ગણિએ પોતાના વસ્તુપાલ ચરિત્ર ના, છઠ્ઠા પ્રસ્તાવમાં, ૬૯૧ ના શ્લોકથી તે ૭૨૯ સુધીના શ્લોકોમાં, વસ્તુપાલે ગિરનાર પર્વત ઉપર શું શું બનાવ્યું તેની સવિસ્તર નોંધ આપી છે અને તે આ લેખોની સાથે પૂરેપૂરી મળતી આવે છે. તેથી એ નોંધનો સાર અત્રે આપવો ઉપયોગી થઈ પડશે.

" ગિરનાર તીર્થપતિ શ્રીનેમિનાથના મંદિરના પાછળના ભાગમાં પોતાના કલ્યાણ માટે શત્રુંજયસ્વામી આદિનાથનો પ્રસાદ બનાવ્યો અને તેનું " વસ્તુપાલ વિહાર " એવું નામ આપ્યું. આના ઉપર સુવર્ણનું દેદિપ્યમાન કલશ સ્થાપન કર્યું અને સુંદર સ્ફટિક સમાન નિર્મલ પાષા-

---

* આ લેખની મતલબ એવી જણાય છે કે, આ બંને ગોખલાઓમાં વસ્તુપાલે પોતાની પ્રતિમાઓ સ્થાપન કરી હતી અને સાથે એકમાં પોતાની પ્રથમ પત્ની લલિતાદેવીની અને બીજામાં દ્વિતીય પત્ની સોખુકાની મૂર્તિ સ્થાપિત કરાવી હતી. આ ગોખલાઓમાં હાલ તે મૂર્તિઓ નથી પરંતુ આબુ ઉપરના તેજપાલના મંદિરમાં વસ્તુપાલ અને તેની બંને સ્ત્રીઓની મૂર્તિઓ સાથેજ સ્થાપન કરેલી વિદ્યમાન છે. આ મૂર્તિઓનું ચિત્ર ' ગાયકવાડ્સ ઓરીએન્ટલ સીરીઝ ' માં પ્રગટ થયેલા નરનારાયણાનન્દ નામના વસ્તુપાલના રચેલા કાવ્યમાં પ્રકટ થયું છે.

ભુની ભગવાનની ભવ્યમૂર્તિ સ્થાપિત કરી. તે મૂર્તિની આસપાસ પોતાના પૂર્વજોના શ્રેય માટે અજિતનાથ અને વાસુપૂજ્ય તીર્થંકરની પ્રતિમાઓ વિરાજમાન કરી. એ મંદિરના મંડપમાં ક. ચંડપની મોટી મૂર્તિ તથા અંબિકાદેવી અને મહાવીરજિનનાં બિંબો સ્થાપિત કર્યાં. ગર્ભાગાર (મૂળ ગભારા) ના દ્વારની દક્ષિણ અને ઉત્તરની બાજુએ ક્રમથી પોતાની અને પોતાના ન્હાના ભાઈ તેજપાલની અશ્વારૂઢ મૂર્તિઓ બનાવી. એ મંદિરની ડાબી બાજુએ પોતાની પ્રથમ પત્ની લલિતાદેવીના પુણ્યાર્થે " સમ્મેતાવતાર " નામનું મંદિર બનાવ્યું અને તેમાં ૨૦ તીર્થંકરોની મૂર્તિઓ સ્થાપિત કરી. એમાં જ પોતાના બીજા પૂર્વજોની પણ મૂર્તિઓ વિરાજિત કરી. પોતાની બીજી સ્ત્રી સોખુકા (જિનહર્ષગણિએ પોતાના ચરિત્રમાં આનું નામ સંસ્કૃત કરી ' સૌખ્યલતા એવું આપ્યું છે.)ના શ્રેય માટે, મૂળ મંદિરની જમણી બાજુએ " અષ્ટાપદાવતાર " નામનું મંદિર કરાવ્યું અને તેમાં ચોવીસે તીર્થંકરોનાં બિંબો સ્થાપ્યાં. તથા એમાં જ પોતાની માતા કુમારદેવી અને પોતાની ૭ બ્હેનો (જેમનાં નામો, આગળ આબુના લેખોમાં આપવામાં આવેલાં છે.)ની મૂર્તિઓ સ્થાપિત કરી. આ ત્રણે મંદિરોને સુંદર અને વિચિત્ર ત્રણ તોરણો કરાવ્યાં. ' વસ્તુપાલ વિહાર '–અર્થાત્ એ ત્રણે મંદિરોની મધ્યમાંના મંદિર–ની પાછળ, અનુત્તર વિમાન જેવું કપર્દિયક્ષનું મંદિર બનાવ્યું. તેમાં એ યક્ષની અને આદિનાથ ભગવાનની માતા મરૂદેવીની ગજારૂઢ (હાથી ઉપર ચઢેલી) મૂર્તિ વિરાજમાન કરી.

તીર્થપતિ નેમિનાથતીર્થંકરનું જે મંદિર છે તેના દક્ષિણ, પશ્ચિમ અને ઉત્તર એમ ત્રણે દિશાના દ્વારો ઉપર સુંદર તોરણો કરાવ્યાં. એજ ચૈત્યના (મંડપમાં ?) દક્ષિણ અને ઉત્તર બાજુએ, પોતાના પિતા અને પિતામહની અશ્વારૂઢ મૂર્તિઓ સ્થાપિત કરી તથા, પોતાના માતા–પિતાના કલ્યાણાર્થે એજ ચૈત્યના મંડપમાં અજિતનાથ અને શાંતિનાથની કાયોત્સર્ગસ્થ (ઉભી) પ્રતિમાઓ બનાવી. એ મંદિરના મંડપમાં સ્નાત્રોત્સવ કરતી વખતે સકડામણ

હતી તેથી તેના આગળ બીજું " ઇન્દ્ર " નામનું વિશાલ મંડપ
...વ્યું.

એ મંદિરના અગ્રભાગમાં, પોતાના વંશજોની મૂર્તિઓ સહિત
...મિનાથ તીર્થંકરની મૂર્તિવાળો " મુખોદ્‌ઘાટનક "–(મુખનું ઉદ્‌-
...ટન કરનાર) નામનો સુંદર અને ઉન્નત સ્તંભ બનાવ્યો. ત્યાંજ
...૦ આશારાજ (પોતાના પિતા) ના પિતા અને પિતામહનું પણ
...અશ્વારુઢ મુર્તિયુગ્મ સ્થાપ્યું. વળી, ' પ્રપામડ ' (પરબડી ?) ની પાસે
...ત્રણ તીર્થંકરોની ત્રણ દેવકુલિકા (તે આ લેખોમાં જણાવ્યા પ્રમાણે
...શત્રુંજયાવતાર, સ્તંભનકાવતાર અને સત્યપુરાવતાર નામે) તથા, પ્રશસ્તિ
...સહિત સરસ્વતી દેવીની દેવકુલિકા, કે જેમાં પોતાના પૂર્વજોની પણ
...બે મૂર્તિઓ હતી, એમ ચાર દેવકુલિકાઓ (દેરુડિઓ) બનાવી. નેમિ-
...નાથના મુખ્ય મંદિરના મંડપ ઉપર સુવર્ણકલશો સ્થાપ્યાં. અંબિકાના
...મંદિર આગળ એક મ્હોટું મંડપ બનાવ્યું તથા એક તીર્થંકરની
...દેવકુલિકા પણ ત્યાં બનાવી. આરાસણના ઉજ્જવલ આરસ–પાષાણનો
...અંબિકાદેવીની આસપાસનો પરિકર બનાવ્યો. એ અંબાવાળા શિખર
...ઉપર ઠ૦ ચંડપના કલ્યાણ માટે નેમિનાથની એક મૂર્તિ તથા એક ખુદ
...ચંડપની મૂર્તિ અને પોતાના ભાઈ મલ્લદેવની એક મૂર્તિ, એમ ત્રણ
...મૂર્તિઓ સ્થાપિત કરી. આવીજ રીતે, અવલોકન નામના શિખર ઉપર,
...૧૦ ચંડપ્રસાદના પુણ્ય માટે નેમિજિનની તથા ખુદ ઠ૦ ચંડપ્રસાદની અને
...પોતાની એમ ત્રણ મૂર્તિઓ સ્થાપી. પ્રદ્યુમ્ન નામના શિખરે પણ ઠ૦ સોમના
...શ્રેયાર્થે નેમિજિનની તથા ઠ૦ સોમ અને પોતાના ન્હાના ભાઇ તેજપાલની
...એમ ત્રણ પ્રતિમાઓ પ્રતિષ્ઠિત કરી. એજ પ્રમાણે શાંબશિખર ઉપર,
...ઠ૦ આશરાજના પુણ્યાર્થે નેમિજિનની અને ખુદ ઠ૦ આશરાજ તથા
...તેની સ્ત્રી કુમારદેવી (મંત્રીની માતા) ની, એમ ત્રણ આકૃતિઓ
...વિરાજિત કરી."

લેખોક્ત હકીકતનું આવી રીતે આ ચરિત્રોક્ત વર્ણનથી સ્પષ્ટી
કરણ થાય છે. વર્તમાનમાં વસ્તુપાલના એ મન્દિરોમાં, ઉપરોક્ત કામમાંથી
ઘણો ફેરફાર થઈ ગયેલો જોવાય છે. લેખોમાં જણાવેલી રચના પાછી

ખરી નષ્ટભ્રષ્ટ થઈ ગઈ છે. વસ્તુપાલના કૌટુંબિકોની મૂર્તિઓ વિગેરેમાંનું આજે કશું દેખાતું નથી. અંબા અને અવલોકન આદિ શિખરો ઉપર જે દેવ કુલિકાઓ કરાવી હતી તે પણ કાલના કરાલ ગાલમાં ગર્ક થઈ ગયેલીઓ છે. નેમિનાથના મહાન્ મંદિર આગળ જે 'ઇન્દ્ર મંડપ' અને 'સુખોદઘાટનકસ્તંભ' કરાવ્યો હતો તે પણ દષ્ટિગોચર થતો નથી. ફક્ત શત્રુંજયાવતાર, સંમેતાવતાર, અષ્ટાપદાવતાર અને કપર્દિયક્ષવાળું એમ ૪ મૂળ મંદિરોજ આજે વિદ્યમાન છે અને તેને લોકો "વસ્તુપાલ–તેજપાલની ટુંક"ના નામે ઓળખે છે.

(૪૯)

નેમિનાથના મહાન્ મંદિરના ઉત્તર તરફના દરવાજા તરફ આવેલા 'ઘડીઘટુકા'ના મંદિરની અંદરના ન્હાના દરવાજા પાસેની દેવકુલિકાની દક્ષિણે આવેલી દિવાલ ઉપર નં. ૪૯ નો લેખ કોતરેલો છે.

મિતિ સં૦ ૧૨૧૫ ના ચૈત્ર સુદી ૮ રવિવાર, છે એ દિવસે આ ઉજ્જયંત (ગિરનાર) પર્વત ઉપર, સંઘવિ ઠ૦ સાલવાહણની દેખરેખ નીચે સૂત્રધાર જસહડના પુત્ર સાવદેવે, જગતી (કોટ)ની સઘળી દેવકુલિકાઓના છાજા, કુવાલિ (?) અને સવિરણી (?) પૂર્ણ કર્યા. તથા ઠ૦ ભરથના પુત્ર ઠ૦ પંડિત સાલિવાહણે નાગઝરા નામના ઝરા (?)ની આસપાસ ચાર બિંબ યુક્ત કુંડ કરાવ્યો અને તેની અધિષ્ઠાત્રી અંબિકાદેવીની પ્રતિમા અને દેવકુલિકા કરાવી ×

(૫૦-૫૧)

સુવાવડી પરબની પાસે 'ખબુતરી–ખાણ'ના નામે ઓળખાતી જે ખાણ છે ત્યાં આગળ, પર્વતના રસ્તાની ઉત્તર બાજુની દિવાલ ઉપર આ નં. ૫૦ અને ૫૧ ના લેખો કોતરેલા જોવામાં આવે છે.

પહેલાની સાલ ૧૨૨૨ ની અને બીજાની ૨૩ ની છે. બનેની મતલબ એકજ છે. શ્રીમાલજ્ઞાતિના મહં૦ શ્રીરાણિગના સુત મહં૦ શ્રીઆંબાકે પદ્યા (પાજ) કરાવી. એ કથન આ બંને લેખોમાં છે.

× આ લેખની પૂરેપૂરી મતલબ સ્પષ્ટ રીતે સમજાતી નથી.

આ લેખો સાથે સંબંધ ધરાવનો ઇતિહાસ આ પ્રમાણે છે—

ગુર્જરેશ્વર પરમાર્હત ચૌલુક્યનૃપતિ કુમારપાલ સંઘ સમેત શત્રુંજયની યાત્રા કરી ગિરનાર તીર્થ ઉપર ગયો હતો. તે વખતે પર્વત ઉપર ચઢવા માટે રસ્તો બાંધેલો ન હતો તેથી ચઢનારને બહુ પરિશ્રમ પડતો હતો. રાજા કુમારપાલદેવ એ કઠિનતાના લીધે પર્વત ઉપર ચઢી શક્યો નહિ અને તીર્થપતિ નેમિનાથના પવિત્ર દર્શન કરી શક્યો નહિ. આના લીધે તેના મનમાં બહુ ખેદ થયો. પછી તેણે એ કઠિનતાનું નિવારણ કરવા માટે પાજ બંધાવવાનો વિચાર કર્યો અને પોતાના સભાસદોને પૂછ્યું કે ' આ ગિરનાર પર્વત ઉપર ચઢવા માટે સુગમ પાજ કોણ બંધાવી શકે એમ છે?' ત્યારે મહાકવિ સિદ્ધપાલે, જણાવ્યું, કે–' મહારાજ ! ધર્મિષ્ઠ, નિષ્પક્ષ અને સદ્ગુણી એવો આ શ્રીમાલિગનો પુત્ર આમ્ર (અસલ નામ આબડ યા આંબાક) બંધાવી શકે તેમ છે. ' કુમારપાલે આમ્રની એ વિષયમાં યોગ્યતા જાણી તેને સૌરાષ્ટ્રનો અધિપતિ (સુબો) નીમ્યો અને પર્વતની પદ્યા (પાજ) બંધાવવાનો હુકમ આપ્યો. તદનુસાર આમ્રે કુશલતા પૂર્વક થોડાજ સમયમા એ કાર્ય પૂર્ણ કર્યું અને તેના સ્મરણ માટે આ લેખો કોતરાવ્યા. આ વૃત્તાન્ત સોમપ્રભાચાર્યના કુમારપાલપ્રતિબોધ અથવા હેમકુમારચરિત માં છે કે જે સં. ૧૨૪૧ માં પૂર્ણ થયું છે.

(कुमारवालो) उज्जिंते नेमिजिणो न मए नमिओ त्ति झुरेइ ।
जंपइ सहानिसण्णो ' सुगमं पज्जं गिरिम्मि उज्जिंते को कारविउं सक्को ! '
तो भणिओ सिद्धवालेण–

धर्मे वाचि प्रतिष्ठा जिनगुरुचरणाम्भोजभक्तिर्गरिष्ठा
श्रेष्ठाऽनुष्ठाननिष्ठा विषयसुखरसास्वादसक्तिस्त्वनिष्ठा ।
बंहिष्ठा त्यागलीला स्वमतपरमतालोचने यस्य काष्ठा,
धीमानाम्रः स पद्यां रचयितुमचिरादुज्जयन्ते नदीष्णः ॥

'सूक्तं त्वयोक्तं' इत्युक्त्वा पद्यां कारयितुं नृपः पुत्रं श्रीराणिगस्या सुराष्ट्राधिपतिं व्यधात् ।

यां सोपानपरम्परापरिगतां विश्राममूमियुतां
स्रष्टुं विष्टपसृष्टिपुष्टमहिमा ब्रह्मापि जिह्मायितः ।
मन्दस्त्रीस्थविरार्भकादिसुगमां निर्वाणमार्गोपमां
पद्यामाम्रवचस्पतिर्मतिनिधिर्निर्मापयामास ताम् ॥

મહામાત્ય વસ્તુપાલના ધર્માચાર્ય શ્રીવિજયસેનસૂરિએ रेवंतगिरिरासु નામનો ગિરનાર પર્વત વિષયક એક રાસો બનાવ્યો છે કે જે प्राचीनगुर्जरकाव्यसंग्रह નામના પુસ્તકમાં મુદ્રિત થયો છે. તેમાં જણાવ્યું છે, કે આ અંબડનો ભાઈ ધવલ હતો તેણે માર્ગમાં એક 'પરવ' (सं. प्रपा) બનાવી હતી.

दुविहि गुज्जरदेसे रिउरायविहंडणु,
कुमरपालु भूपालु जिणसासणमंडणु ।
तेण संठाविओ सुरठदंडाहिवो,
अंबओ सिरे सिरिमालकुलसंभवो ।
पाज सुविसाल तिणि नठिय,
अंतरे धवल पुणु परव भराविय ॥
धनु सु धवल भाउ जिणि पाग पयासिय,
बारविसोत्तरवरसे जसु जसि दिसि वासिय ।

....

प्रभावकचरित्र માં, આ પદ્યા કરવનાર વાગ્ભટ મંત્રી જણાવ્યો છે કે જે કુમારપાલનો મહામાત્ય અને ઉદયન મંત્રીનો પુત્ર હતો. *

* જુઓ, એ ચરિત્રમાનો છેલ્લો હેમચંદ્રસૂરિ પ્રબન્ધ.
दुरारोहं गिरिं पद्याभ.वादृष्ट्वा स वाग्भटम् ।
मंत्रिणं तद् विधानाय समादिशत् स तां दधौ ॥ ८४५ ॥

એજ કથનનું મેરૂતુંગાચાર્યે પણ પોતાના પ્રબન્ધચિન્તામણિ માં અનુસરણ કર્યું છે અને વધારામાં ઉમેર્યું છે, કે એ પધા બંધાવવામાં તેને ૬૩ લાખ રૂપિઆ ખર્ચ થયા હતા ×. પરંતુ એ બંને કથન ભ્રમ ભરેલાં છે. કારણ કે પ્રથમ તો ખાસ એ લેખોમાંજ સ્પષ્ટ રીતે રાણિગ પુત્ર અંબડ યા આમ્રનું નામ છે. અને બીજું, સાક્ષાત્ તે સમયમાં વિદ્યમાન એવા સોમપ્રભાચાર્યનું તથા તેજ શતાબ્દીના વિજયસેનસૂરિનું કથન પણ એ લેખોને પુષ્ટિ આપે છે. અનેક ગ્રંથોનું અવલોકન કરી કુમારપાલનું વિસ્તૃત અને કાંઈક વ્યવસ્થિત ચરિત્ર લખનાર પંદરમી સદીના જિનમંડનગણિએ પણ કુમારપાલપ્રબન્ધ માં પધા કરાવનાર રાણિગ પુત્ર આમ્ર યા આંબદેવ જ જણાવ્યો છે. *

(૫૨)

નં. ૪૯ વાળો લેખ જ્યાં આગળ આવેલો છે ત્યાંજ આ નં. ૫૨ નો પણ લેખ આવેલો છે.

આ લેખ ખંડિત છે તેથી ભાવાર્થ સ્પષ્ટ જણાતો નથી, તેમજ ડૉ. બર્જેસની નકલમાં અને આ નકલમાં કેટલોક પાઠફેર પણ છે. આ સંગ્રહમાં આપેલા પાઠ પ્રમાણે એનો અર્થ એવો કાંઈક જણાય છે— શ્રીધનેશ્વરસૂરિ નામના આચાર્ય થયા જેઓ નીશીરભટ્ટના પુત્ર હતા. તેમના ચરણકમલમાં ભ્રમર સમાન ક્રીડા કરનાર ચંદ્રસૂરિ .... જેમણે આ રૈવત પર્વત ઉપર પ્રતિષ્ઠાદિ કાર્યો કર્યાં. તથા તેમણે સંગાત (?) મહામાત્યના પૂછેલા પ્રશ્નોના ઉત્તરો આપ્યા હતા. તથા તેઓ

× वस्तुपालकारणाय श्रीवाग्भटदेव आदिष्टः, पद्यानां पद्य द्वये _ त्रिषष्टिलक्षाः । ' प्रबन्धचिन्तामणि, पृ० २३१ ।

* ततो मत्वा दुरारोहं गिरिं शृङ्खलपद्यया ।
गुणगूरणहनाथेन श्रीमालिकुलदीपात्मना ॥
राणश्रीआम्रदेवेन श्रीकुमारनृपाज्ञया ।
पद्या सुखावहा नव्या श्रीसोढरनो म्नदीपपर ॥
कुमारपालप्रबन्ध, पृ० १०५ ।

આ શ્લોકો કૃષ્ણર્ષીય જયસિંહસૂરિના રચેલા કુ. ચ. માંથી લેવાય આવેલા છે.

ચંડાદિ જનસમુદાય સહિત આ પર્વત ઉપર આવ્યા હતા. બર્જેસે પોતાની નકલની અંતે [૨ મં. ૧ (૨૭૬)] આ પ્રમાણે સાલના આંકડા આપ્યા છે અને તેના આધારે મ્હેં પણ સં. ૧૨૭૬ ની સાલ આપી છે. બર્જેસે નિશીરમટ્ટાત્મજ ના ઠેકાણે શ્રીશીલભદ્ર પાઠ આપ્યો છે જે કદાચ ઠીક હોય તો તે નામ ધનેશ્વરના ગુરૂ યા શિષ્યનું પણ હોઈ શકે. પરંતુ એ બધું લેખની અપૂર્ણતાના લીધે અસ્પષ્ટજ છે.

(૫૩)

વસ્તુપાલના જે ત્રણ મંદિરોનું વર્ણન ઉપરના લેખોમાં કરવામાં આવ્યું છે તેમાના મધ્ય મંદિરના મંડપમાં એક પાર્શ્વનાથની પ્રતિમા વિરાજમાન છે તેની બેઠકની નીચે આ નં. ૫૩ નો લેખ કોતરેલો છે લેખનો અર્થ આ પ્રમાણે છે—

મિતિ સં. ૧૩૦૫ વર્ષના વૈશાખ શુદિ ૩ શનિવાર. શ્રીપત્તન (અણહિલપુર) નિવાસી શ્રીમાલજ્ઞાતીય ઠ૦ વા (ચા) હડના પુત્ર મહં૦ પદ્મસિંહના પુત્ર–ઠ૦ પથિમિદેવીના અંગજ, મહણસિંહના નાના ભાઈઓ શ્રીસામંતસિંહ તથા મહામાત્ય શ્રી સલખણસિંહ (સલક્ષ) એ- ઓએ પોતાના માતાપિતાના શ્રેય સારૂ અત્ર (ગિરનાર ઉપર વસ્તુપાલના મંદિરમાં ?) શ્રીપાર્શ્વનાથનું બિંબ કરાવ્યું, જેની પ્રતિષ્ઠા બૃહદ્ગચ્છીય શ્રી પ્રદ્યુમ્નસૂરિના પટ્ટધર શ્રીમાનદેવસૂરિના શિષ્ય શ્રીજયાનંદસૂરિએ કરી છે.

આ લેખ મહત્ત્વનો છે. કારણ કે આમાં પ્રથમ પુરૂષ જે વાહડ અથવા ચાહડનું નામ આપ્યું છે તે સુપ્રસિદ્ધ મંત્રી ઉદયનનો પુત્ર હતો. આ લેખોકત વ્યક્તિઓ સાથે સંબંધ ધરાવતો એક શિલાલેખ, પોરબંદર રાજ્યમાં કાંટેલા નામના ગામમાં મહાકાલેશ્વરના મંદિરમાં આવેલો છે. એ લેખ ગુજરાત વર્નાક્યુલર સોસાયટી (અમદાબાદ) તરફથી પ્રકટ થતા બુદ્ધિપ્રકાશ નામના માસિક પત્રમાં–સન ૧૯૧૫ ના જાન્યુઆરી માસના અંકમાં (પુસ્તક ૬૨ મું, અંક ૧ લો) શ્રીયુત તનસુખરામ સુખરામ ત્રિપાઠી. બી. એ. એમણે પ્રગટ કર્યો છે. લેખાંતર્ગત

વર્ણન અને ઇતિહાસના સ્પષ્ટીકરણ માટે તેમણે એ લેખની સાથે કેટલુંક ઉપયોગી એવું ઐતિહાસિક વિવેચન પણ આપેલું છે. આ પ્રસ્તુત લેખમા, તે લેખ વિશેષ ઉપયોગી હોવાથી, તેના વિદ્વાન્ લેખકના વક્તવ્ય સાથે અપેક્ષિત ભાગ અત્ર આપવો ઉચિત થઇ પડશે.

" આ લેખ (એક ૫૮ નવ ઇંચ) ૧'-૯ " પહોળા, "૧૧॥" લાંબા કાળા માર્બલ પત્થર ઉપર કોતરેલો ભૂમિતલથી ૧'-૯ " ઉંચાઇ એ પૂર્વોક્ત મંદિરમાં ડાબી બાજુએ ગણપતિની મૂર્તિ નીચે છે. " અને બને બાજુએ ઉપરની કીનારીઓ છે. " " તેથી છાપતી વખતે ('રાખમ' જેવાં) સંકડાસ પડે છે. અને ખુણાનો ભાગ બહુજ મુશ્કેલીથી છપાય તેમ છે. " તેમાં અક્ષરોની ૧૭ પંક્તિઓ છે પ્રતિપંક્તિ અક્ષરો આશરે ૪૦–૪૫ છે. અક્ષરો સુંદર છે. (ચિ. ૨) "

" આ મુદ્રાપણમા શ્લોક મધ્યે જ્યાં અંક આવે છે તે મૂલ લેખની પંક્તિના આરંભદર્શક છે. "

(લેખ.)

(१) ९० ॥ स्वस्तिमानस्तु दैत्यारिगुप्तो धर्ममहीरुहः ।
महेन्द्रादिपदं यस्य परिपाकोज्ज्वलं फलम् ॥ १ ॥
श्रीश्रीमाल कुले मंत्री प(२) वित्रीकृतभूतलः ।
उदयो नाम शीतांशुसितकीर्त्तिरजायत ॥ २ ॥
अंगभूरब्धिगंभीरस्ततः श्रीचाहडोऽभवत् ।
प(३)द्मसिंहं कुलज्योति सुतरत्नमसूत यः ॥ ३ ॥
बभूव पद्मसिंहस्य गुरुभक्तस्य गेहिनी ।
प्रिया पृथिमदेवीति मैथिली(४)व रघुप्रभोः ॥ ॥ ४ ॥
तयोस्त्रयोऽभवन् पुत्राः सुत्रामगुरुवाग्मिनः ।
मिथः प्रीतिजुषां येषां न त्रिवर्गोपमेयता ॥ ५ ॥
ज्या(५)यान्महणसिंहोऽभूत् सलक्षस्तेषु चानुजः ।
लेभे सामंतसिंहस्तु कनिष्ठज्येष्ठतां तयोः ॥ ६ ॥
श्रीवीसलमहीपालः श्री(६)सलक्षकरांबुजम् ।

चके गौराप्यूकलन्नगंधुशंगुभानुरम् ॥ ७ ॥
स माटदूंगाणिहन प्रभोनन्धीर आगनान् ।
वर्गा दिग्गा ७) नन् रौत्यानन्तमूनमगाहृतिः ॥ ८ ॥
श्रेयमे प्रेयमन्नम्य भानु. सामंतमत्रेगा ।
सन्ध्यनारायग इत्यभ्यानि प्रतिमा हरे (८) ॥ ९ ॥
रैवतानलनूके धीनेमिनिनगामन. ।
मांशु प्रासादमम्थापि बिंबं पार्श्वजिनेशितु. ॥ १० ॥
यथा वीसलभूपा(९ . ल मुराप्याधिकृत व्यधात् ।
सामंतसिंहसचिवं तथैवार्जुनभूपतिः ॥ ११ ॥
स जातु जलधेस्तीरे पथि द्वारवतीपतेः ।
शु(१०)श्राव रेवतीकुंडमिदं कालेन जर्जरम् ॥ १२ ॥
निजप्रभावबीजेऽस्मिन् पूर्वं हि किल रेवती ।
चिक्रीड सह कान्तेन वेलावनवि(११)हारिणी ॥ १३ ॥
अत एतन्महातीर्थे जननीश्रेयसेऽमुना ।
नवैरुपलसोपानैः सुरवापीसमं कृतम् ॥ १४ ॥
गणेशक्षेत्रपाला(१२)भ्यंचंडिकामातृभिः समम् ।
कारितौ कृतिना चेह महेशजलशायिनौ ॥ १५ ॥
किं चात्र सचरित्रेण रेवतीबलदेवयोः ।
(१३) अस्थापि मूर्तियुगलं नवायतनपेशलम् ॥ १६ ॥
अकारि कूपकोप्यस्मिन्नरघट्टमनोहरः ।
धयंति धेनवो यस्य निपाने (१४) बुं सुधासखम् ॥ १७ ॥
रेवतीग्रहमुज्झंति शिशवो यत्र मज्जनात् ।
तदेतदस्तु कल्पांतसाक्षि सामंतकीर्तनम् ॥ १८ ॥
ख(१५)नेत्रानलशीतांशुमिते विक्रमवत्सरे ।
ज्येष्ठे सितचतुर्थ्यां ज्ञे मूर्त्तमेतत्प्रतिष्ठितम् ॥ १९ ॥

प्रशस्तिमेतां सा(१६)मंतमंत्रिगोत्रस्य पूजितः ।
मोक्षार्कश्रीमतः सूनुश्चक्रे हरिहरः कविः ॥ २० ॥ छ ॥
मंगलं महाश्रीः ॥ छ ॥ (१७) संवत् १३२० वर्षे ज्येष्ठसुदि ४ बुधे ॥ प्रतिष्ठा ॥ छ ॥

(ભાષાંતર.)

(૧) દૈત્યોના શત્રુ (વિષ્ણુ) થી રચાયલો ધર્મરૂપ વૃક્ષ, જેના પરિપાકનું ઉજ્જ્વલ ફલ મહેન્દ્ર આદિનું પદ (સ્વર્ગ) છે તે, 'સ્વસ્તિ' (કલ્યાણ) વાળો થાઓ.

(૨) શ્રીશ્રીમાલકુલમાં, ભૂતલ જેણે પવિત્ર કર્યું છે અને ચંદ્ર સમાન કીર્તિ છે જેની એવો, 'ઉદય' નામે મંત્રી થયો.

(૩) તેનાથી સમુદ્રતુલ્ય ગંભીર શ્રી'ચાહડ' પુત્ર થયો, જેણે કુલને દીપાવનાર એવા 'પદ્મસિંહ' નામે પુત્રરત્નને જન્મ આપ્યો.

(૪) ગુરુઓમાં (વડીલો તથા ધર્મબોધકોમાં) ભક્તિમાન્ પદ્મસિંહની 'પૃથિમદેવી' નામે રામચંદ્રની મૈથિલી (સીતા) તુલ્ય પ્રિય ગૃહિણી હતી.

(૫) દેવોના ગુરુ (બૃહસ્પતિ) તુલ્ય વાગ્મી (પટુ, કુશલ) એવા તેઓને ત્રણ પુત્ર થયા, જેઓ પરસ્પર પ્રીતિયુક્ત હોતાં તેઓ (ધર્મ, અર્થ, કામ એ) ત્રિવર્ગના ઉપમેય થઇ શકતા નથી. (કારણ ધર્માદિઓનો તો પરસ્પરમાં વિરોધ પ્રસિદ્ધ છે.)

(૬) તેઓમાં જ્યેષ્ઠ 'મહણસિંહ,' અને કનિષ્ઠ (સઉથી નાનો) 'સલક્ષ' હતો. અને 'સામંતસિંહ' તો તેઓનો કનિષ્ઠ અને જ્યેષ્ઠ (અર્થાત્ મધ્યમ-વચલો) થયો હતો.

(૭) શ્રીવીસલ રાજાએ 'સલક્ષ' ના હસ્તથી ક્રમથી સૌરાષ્ટ્ર (દેશ) ની કરણ (રાજ્યકાર્ય) ની સ્વર્ણમુદ્રા (સોનાનો બનાવેલો સિક્કો) ના કિરણથી તેજસ્વી કર્યું. (અર્થાત્ તેને સૌરાષ્ટ્રદેશનો સ્વપ્રતિનિધિરૂપ રાજ્યાધિકારી સ્થાપ્યો.)

(૮) તે જ પ્રભુના (અર્થાત્ વીસલદેવના) શાસનથી (લિખિત આજ્ઞાથી) લાટદેશ (ભરૂચના પ્રદેશ) ના અધિકારને પામેલો તે નર્મદા તીરે ભૂતમય આકૃતિને (સ્થૂલદેહને) ત્યાગીને દિવ્ય શરીરને પામ્યો. (અર્થાત્ નર્મદા તીરે મૃત્યુ પામ્યો.)

(૯) તે પ્રિયઆત્માના શ્રેય (કલ્યાણ) માટે ' સામંત (સિંહ) મંત્રી ' એ ' સગર નારાયણ ' નામે હરિ (વિષ્ણુ) ની પ્રતિમા સ્થાપી.

(૧૦) અને રૈવતાચલ (ગિરિનાર) ના શિખર ઉપર નેમિનાથના મંદિર પાસે એક ઉચ્ચ પ્રાસાદ અને પાર્શ્વનાથનું બિંબ (પ્રતિમા) સ્થાપ્યાં.

(૧૧) જેમ વીસલદેવે સામંતસિંહ સચિવ (મંત્રી) ને સુરાષ્ટ્રનો અધિકાર સોંપ્યો હતો, તેમજ અર્જુન (દેવ) રાજાએ પણ સોંપ્યો.

(૧૨) કોઇ એકવારે તેણે, સમુદ્રની દ્વારકાપતિના માર્ગમાં આ રૈવતી કુંડ કાલે કરી જર્જરિત (જીર્ણ) થયો છે એમ સાંભળ્યું.

(૧૩) પૂર્વે 'વેલાવન'માં વિહાર કરનારી 'રેવતી' પોતાના પ્રભાવથી ઉત્પન્ન આ કુંડમાં પોતાના કાંત (બલદેવ) સાથે ક્રીડા કરતી હતી.

(૧૪) એથી આ મહાતીર્થ, એણે પોતાની માતાના શ્રેયાર્થે નવાં પત્થરનાં પગથીઆંથી (તે બંધાવી), દેવોની વાવ સમાન કર્યું.

(૧૫) અને તે કૃતી (ધન્ય પુરૂષ) એ આદિ ગણેશ, ક્ષેત્રપાલ, દુર્ગા, અને ચંડિકાદિ (નવ) માતાઓ સહિત મહાદેવ અને જલશાયી (વિષ્ણુ) કરાવ્યા.

(૧૬) અને વળી તે સારા ચરિત્રવાળાએ નવા મંદિરથી સુંદર એવી રેવતી અને બલદેવની બે મૂર્તિઓ સ્થાપી.

(૧૭)વળી અરઘટ્ટ (પાણીનો રેંટ) થી મનોહર એવો કુવો પણ કરાવ્યો. જેના નિપાન (અવેડા)માં અમૃત તુલ્ય પાણીને ગાયો પીએ છે.

(૧૮) ત્યાં મજ્જન (સ્નાન) કરવાથી બાલકો રેવતી (નામે શિશુપીડક) ગ્રહથી મુક્ત થાય છે,

તે આ સામંત(સિંહ)નું કીર્તન (મંદિર) કલ્પના અંત સુધી રહો.

(**કીર્તન**–નો અર્થ મંદિર થાય છે, સરખાવો—कीर्ति क्षितौ तनु मतीरिव कीर्तनानि, कर्तुं समारभत मंत्रिशिरोवतंसः । सुकृतसंकीर्तन–११।१)

(૧૯) વિક્રમના વર્ષ ૧૩૨૦ જ્યેષ્ઠ સુદિ ૪ બુધવારે આ મૂર્તિમદ ('બંધાવેલું તે)પ્રતિષ્ઠિત (પ્રતિષ્ઠા કરાય) થયું.

(૨૦) સામંત મંત્રીના ગોત્રે (કુલ–વંશે) પૂજાયલા, એવા બુદ્ધિમાન્ મોક્ષાર્ક (મોક્ષાદિત્ય) ના પુત્ર હરિહર કવિએ આ પ્રશસ્તિ રચી

મંગલં મહાશ્રી. સંવત્ ૧૩૨૦ વર્ષે જ્યેષ્ઠ સુદિ ૪ બુધે પ્રતિષ્ઠા "

* * *

... એ લેખના ' ઐતિહાસિક વિવેચન ' માંથી આ સંગ્રહવાળા પ્રસ્તુત લેખમાં અપેક્ષિત વર્ણનનું અત્ર અવતરણ કરવામાં આવે છે.

* ([illegible]) [illegible] જૈન [illegible] પ્રાકૃત [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] છે, [illegible] છે

[illegible] ([illegible]) [illegible] તથા [illegible] અને [illegible] [illegible] છે કે [illegible] જૈન અને [illegible] [illegible] [illegible] ([illegible]) [illegible] [illegible] [illegible] છે

[illegible] મંત્રી (Minister) [illegible] મંત્રી (Councillor) [illegible] ?

---

* [illegible] અને [illegible] [illegible] [illegible] નહિ [illegible] [illegible] હોવાનું [illegible] [illegible] [illegible] તેને [illegible] [illegible] [illegible] નહિ હોવો જોઇએ.

‡ [illegible] છે કે-

[illegible] ।

[illegible] ॥

–[illegible], અંક ४०६ ।

અર્થાત્—કુમારપાળે [illegible] ઉદયનને [illegible] (મહામાત્ય) [illegible] અને [illegible] તેના પુત્ર વાગ્ભટને [illegible] બનાવ્યો. [illegible] [illegible] [illegible] છે કે- " [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] (અર્થાત્ [illegible] [illegible] (કુમારપાળે) [illegible] ઉદયનને 'મહામાત્ય' પદ આપ્યું. તેના પુત્ર વાગ્ભટને [illegible] બનાવ્યો.) આ [illegible] ઉદયનને કુમારપાળે મહામાત્ય તો બનાવ્યો હતો, પરંતુ તે [illegible] [illegible] [illegible] હતો. [illegible] મહાન્ [illegible] [illegible] અને [illegible] પુત્ર વાગ્ભટ ઉપર [illegible] હતો. [illegible] [illegible] હતો અને [illegible] [illegible] હતો. તેના [illegible] તેનું (મહામાત્ય) પદ વાગ્ભટને આપવામાં આવ્યું હશે અને કુમારપાળના અંત સુધી તે એ પદ ઉપર પ્રતિષ્ઠિત રહેલો હશે- જોઇએ.

કર્ણના સમયમાં શ્રીમાલ (ભિન્નમાલ) થી તે પ્રથમ ગુજરાતમાં વ્યાપા
સારૂ આવ્યો. સિદ્ધરાજે તેને સ્તંભતીર્થ (ખંભાત)નો અધિકારી નિયમ્યો હતો
કુમારપાલ જ્યારે સિદ્ધરાજથી નાસતો રહેતો હતો ત્યારે મંત્રી ઉદયન પા
ગયો હતો અને પાથેય (ભાથું) માગ્યુ હતું પણ રાજભયથી તેણે આપ્
ન હતું. પરંતુ હેમચંદ્રે (જેના પિતાએ ઉદયનની પ્રેરણાથી તેને સ
થવા દીધો હતો અને જે ઉદયનનો આશ્રિત (?) હતો) તેને કુમારપા
ભવિષ્યમાં રાજા થશે એ વચન કહેવાથી તેણે પાથેયાદિ આપી જવા દીધ
(પ્રભાવક ચરિત.) ઝિંઝુવાડાના પ્રાચીન કિલ્લાના કેટલાક ભાગમાં મહં॰
ઉદલ એમ અક્ષરો છે, તે દર્શાવે છે કે તેની અધ્યક્ષતાએ તે બંધાયો
હશે. (રાસમાલા ભા. ૧, પૃ૦ ૩૭૯) કુમારપાલ રાજા થયો ત્યારે તેણે
તેના બદલામાં ઉદયનના પુત્ર વાહડને (મહાકવિ વાગ્ભટ વા વાગ્ભટ્ટ) મહા
માત્ય પદ આપ્યું. (કુમારપાલ ચરિત.) સંવત ૧૨૧૩ ના એક લેખમાં
એ વાત સ્પષ્ટ છે.

કુમારપાલે ઉદયનને સૌરાષ્ટ્ર જીતવા મોકલ્યો હતો, ત્યાં તે આશરે
સં. ૧૨૦૫ (કે ૧૨૦૮) માં જીવિતાન્ત પામ્યો

(શ્લોક ૩) **ચાહડ**—એ ઉદયનનો તૃતીય પુત્ર હતો (૧) (મહાકવિ-
મહામાત્ય) વાહડ (વાગ્ભટ વા વાગ્ભટ્ટ) (૨) (રાજપિતામહ-
રાજસંહાર (પ્ર૦ ચિં.) આંબડ (આમ્રભટ્ટ) (૩) (રાજ્યઘરટ્ટ (પ્ર૦ ચિ) ચાહડ
(પાઠભેદે–બાહડ–આહડ-વા આસ્થડદેવ) અને (૪) (સત્રાગાર) સોલાક.

અત્ર આ અવધેય છે કે પ્રાચીન લિપિમા च અને व બહુ સમા
લખાતા અને તેથી કેટલીકવાર પ્રતિકૃતિ કરનારા અને બહુવાર અપરિચિત
વાચકો તેથી ઉભય મધ્યે ભ્રમમાં પડી જતા. એ કારણથી પ્રબંધચિંતામણિ
આદિ ગ્રંથોમાં અને તેને અનુસાર રાસમાલા આદિમા ઉદયના નામ અને
તેથી તેમનાં ચરિતોમાં બહુ ભ્રમ અને મિશ્રણ થઇ ગયા જણાય છે

સં. ૧૩૦૫ ના ગિરિનાર ઉપરના એક મુદ્રિત લેખમા (જેના જ
વિષયમાં આ અવતરણ કરવામાં આવ્યું છે અને જેનો અર્થ ઉપર લખાય
ગયો છે) પદ્મસિંહના પિતાનું નામ વાહड મુદ્રિત થયુ છે, પણ પ્રસ્તુત (આ
મહાકાલેશ્વરવાળા લેખના) સુપ્રતિબિંબમાં चाहड એમ સ્પષ્ટ છે

'હિસ્ટ્રી-ઓફ ગુજરાત 'માં (પૃ. ૧૫૦) ઉદયનને પાચ પુત્રો હતા
લખ્યું છે, તે ચાહડ અને આહડને ભ્રમથી ભિન્ન ગણી લખાયુ છે.

પરંતુ ઉદયનના પુત્રોમાં વાહડ અને આંબડ અધિક પ્રતાપી હતા. વિસ્તાર ભયથી અને પ્રકૃતમાં કંઈક અપ્રસ્તુત હોવાથી અત્રે તેઓના ચરિત્રનો અવતાર કર્યો નથી.

ચાહડ અને સોલ્લાકે રાજ્યકાર્યમાં બહુ ભાગ લીધો જણાતો નથી.

કુમારપાલના સાકંભરીના અર્ણોરાજ (આનાક) સાથે યુદ્ધમાં (સં ૧૨૦૦-૨ ની પૂર્વે) ઉદયન પુત્ર વાહડ આનાકના પક્ષમાં ગયાનો સવિસ્તર ઉલ્લેખ છે (સં પ્ર. ચિ પૃ૦ ૧૯૭ ગુ. રાસમાલા પૃ૦ ૨૫૩-૩) પરંતુ એ સર્વ ભ્રાન્તિમૂલક છે. એમ ભાસે છે. એ કૃત્ય અપર એક ચાહડકુમારનું હતું જે ઉદયનપુત્રથી ભિન્ન છે મૂલે દ્વ્યાશ્રયમા (સર્ગ ૧૬. શ્લોક ૧૪) ચાહડ એમજ પાઠ છે. પ્ર ચતુર્વિંશતિમાં કુમારપાલ પ્રબંધમા લખે છે કે—

श्रीजयसिंहदेवविपन्ने ३० दिनानि पादुकाभ्यां राज्यं कृतं। मालवीयराजपुत्रेण चाहडकुमारेण राज्यं प्रधानपार्श्वे याचितं। प्रधानैस्तु परवंशत्वान्न दत्त। ततो रुष्टो चाहड आनासेवकः संजातः। स भगदत्तवन्नागधुर्यः।

શ્રી જયસિંહદેવ મૃત્યુવશ થયા પછી (કુમારપાલ આવતા સુધી) ૩૦ દિન પાદુકાએ (પાવડીઓએ) રાજ્ય કર્યું. માલવદેશના રાજપુત્ર ચાહડ કુમારે (ગુજરાતનું) રાજ્ય પ્રધાનો પાસે માગ્યું. પણ પ્રધાનોએ તે પારકા વંશનો (અર્થાત્ પરમારવંશનો) હોવાથી આપ્યું નહિ. તેથી રોષ પામી ચાહડ (સાકંભરીના રાજા) આનાનો સેવક થયો. તે (મહાભારતના હસ્તિ યુદ્ધ પ્રવીણ) ભગદત્ત રાજાની તુલ્ય હસ્તિવિદ્યામાં પ્રવીણ હતો, ઇત્યાદિ. દ્વ્યાશ્રયકાર્તા પણ ચાહડના હસ્તિચાલનના જ્ઞાનને ઉલ્લેખે છે. એ ઉપરથી ગમ્ય થાય છે કે એ ચાહડ સિદ્ધરાજનો કોઈ સંબંધી અને પ્રીતિપાત્ર હશે ?. અને તેથીજ તેણે ગુજરાતના રાજ્ય સારૂ પ્રયત્ન કરેલો, અને

* પ્રભાવક ચરિતમા આનું નામ વાગ્ભટ લખ્યું છે. (જયસિંહસૂરિના કુમારપાલ ચરિત મા અને જિનમંડનના કુમારપાલપ્રબન્ધમાં વાગ્ભટ મળે છે.) એ પ્રાકૃત બાહડનુંજ સંસ્કૃત રૂપ કરવામાં આવ્યું હશે આ નામ સામ્યથી પ્ર. ચિં. કાર ભ્રમમા પડી બાહડદેવનું વૃત્ત ઉદયન પુત્ર ચાહડની સાથે ભેળવી દીધું લાગે છે.

તેમાં જય ન મલવાથી તેણે કુમારપાલના વિરોધીનો આશ્રય લીધેલો. એ
દુશ્ચરિત કોઇ પણ ઉદયન પુત્રમાં સંભવી શકતું નથી. તેથી અ
પ્ર. ચિં. નો લેખ બે ભિન્ન ચાહડ એક માની લેવાના ભ્રમથી થયો છે. ત
વાહડને 'श्रीसिद्धराजस्य प्रतिपन्नपुत्रः' લખે છે. તે (Godson) પ
માલવીય રાજકુમાર ચાહડની સંભવી શકે.

ભિલસા કને ઉદયપુરના એક મંદિરના લેખમાં સં. ૧૨૨૨ માં રા
ચાહડે રંગારિકા (ભુક્તિ. District.)માં સાંગવાડ ગામનું અર્પદાન કર્યું
છે. તે પણ આજ રાજકુમાર ચાહડ સંભવી શકે, કે જેને પાછળથી કુમાર
પાસે નવીન જીતેલા માલવદેશનો કંઇક ભાગ મંડલીક બનાવી આપ્યો હોય

'મુદિત પ્ર. ચિં. (પૃ૦ ૨૮૦) માં વાગ્ભટના નાનાભાઈ વાહડને
સેનાપતિ કરી સાંભર જીતવા મોકલ્યાનું અને તેણે બંબેરા (ભંભેરી-પ્ર.
ચ.) નગર જીત્યું આદિ વૃત્ત છે. ત્યાં 'હિસ્ટ્રી ઓફ ગુજરાત'માં 'ચાહડ'
અને 'બાબરા નગર' એમ પાઠ છે, તેમાં દ્વિતીય અશુદ્ધ છે. પ્રથમ સંદિગ્ધ
છે. 'હિસ્ટ્રી ઓફ ગુજરાત'ના કર્તાએ વાગ્ભટ એજ વાહડ છે તેથી તથા
ચ, વ નો ભ્રમ થયો હશે એમ માની એ ચરિત 'ચાહડ'નું લખ્યું છે.
તેટલા અંશમાં એ શુદ્ધ ભાસે છે.

× × × × ×

આ ચાહડનું સવિસ્તર વૃત્ત ગુ. રાસમાલા ભા. ૧ પૃ૦ ૨૬૦-
૨૮૭ ટિપ્પનમાં છે, ત્યાં જિજ્ઞાસુએ જોઇ લેવું

'પ્રભાવક ચરિત' તથા 'કુમારપાલ પ્રબન્ધ'માં તો એને ચુંદીજ લખવામાં આવ્યો
છે. પ્ર. ચ. કાર એને સિદ્ધરાજનો પુત્રક (સ્વીકૃત પુત્ર-પાલિત) જણાવે છે.

तथा चाहडः श्रीमत्सिद्धराजस्य पुत्रकः ।

આજ પ્રમાણે જયસિંહસૂરિના કુ. ચ. માં છે.

सिद्धेशधर्मपुत्रोऽथ भटचाहडो बली ।
चौलुक्यग्रामवग्रा(?)य मेदपाटराजभूभुजम् ॥
-तृतीयसर्गे, श्लोक ५१९ ।

આના સંબંધમાં વિશેષ જાણવા માટે જુઓ પ્ર. ચ. ભાષા ૫૧૯-૫૧૯

—સંપાદક.

આ (ગિરનાર વાળા) લેખને (ઉપર લિખિત)... મહાકહના મંદિરનો નવો લેખ ઉદયનવંશ સબંધમાં પણ પુષ્ટિ આપે છે. અને પદ્મસિંહનો દેહાંત સં. ૧૩૦૫ પહેલા થયાનુ સૂચવે છે કરિયાના લેખમા સ્પષ્ટાક્ષરે ચાહડ પાઠ છે તેથી અત્ર મૂલમાં તેમજ હશે એમ અનુમાનાય છે.

(શ્લો. ૬) પદ્મસિંહના અત્ર (કરિયા વાળા લેખમાં) ત્રણ પુત્રો ગણાવ્યા છે. પરંતુ ગિરનાર ઉપર હાથીપગલે જવાના માર્ગ ઉપર ડાબી બાજુએ એક દક્ષિણાભિમુખ મંદિરમાં લેખ છે, તેમાં આ વંશનુ વિસ્તારથી વર્ણન છે, તેમાં ચાર પુત્રો ગણાવ્યા છે. તેથી એ લેખ જેનો નૂતનાં સંવત નથી તે કરિયા લેખ સમય પછી એટલે સં. ૧૩૨૦ પછીનો હોવાનુ અનુમાની શકાય એ લેખ ઘણો ઘસાઈ ગયો છે તેથી કેટલોક ઉપયોગી વૃત્તાંત નષ્ટ થયો છે. (એનું ઇંગ્લિશ ભાષાંતર બહુ ભૂલ ભરેલું છે) એ લેખ ઉપરથી ઉદયન વંશ સબંધમાં નીચે પ્રમાણે ગમ્ય થાય છે

ચાહડ (?) ને સાત પુત્ર હતા-(૧) કુમારસિંહ. જે કુમારપાલને કોષ્ઠાગારાધિકારી (કોઠારી) હતો. (૨) જગતસિંહ (૩) પદ્મસિંહ (૪) જયંત (૫) પાનાક (૬) ધીધિંગ (૭) (નામ અસ્પષ્ટ છે) પ્રસ્તુત લેખના ૮ મા શ્લોકમાં (૩) પદ્મસિંહને બિં (બી ?) દેવીથી (૧) મહણસિંહ (૨) સામંતસિંહ. (મુદ્રિત લેખમાં સમરસિંહ છે.) (૩) સલક્ષ અને (૪) તેજ એ ચાર પુત્ર અને સુમલાદિ બે પુત્રી હતી એમ લખ્યુ છે અને બિં(બી) દેવી એ પૃથિમદેવીને સ્થલે પાઠનો ભ્રમ જણાય છે

સલક્ષ (પ્રા. સલખણ) (કરિયા વાળા) . . લેખથી જણાય છે કે વીસલદેવે પ્રથમ તેને સોરાષ્ટ્ર (કાઠિયાવાડનો મોટો ભાગ) નો અધિકારી કર્યો હતો અને પછી લાટ (ભરુચ આદિ) દેશનો અધિકારી બનાવ્યો હતો, જ્યા તેનો દેહાંત થયો હતો. (જે મહાકાવ્ય લેખના એટલે સં. ૧૩૨૦ પૂર્વે થયેલો) સપ્તમ શ્લોકના બાર જોડે સરખાવો—કીર્તિકૌમુદી. ૪-૧૯

स्वामिना सत्प्रसादेन पाणिर्यदपि मुद्रितः।

(આ ગિરનારવાળા)..... સં. ૧૩૦૫ ના લેખમાં સલખણસિંહને મહામાત્ય કહ્યો છે. ને... (કરિયાના) સં. ૧૩૨૦ ના લેખમાં સુરાષ્ટ્રાધિકારી કહ્યો

છે, એ કંઇક વિરોધ યુકત લાગે છે. ¶ સં. ૧૨૯૭-૮ માં નાગર બ્ર... નાગડ મહામાત્ય હતો અને સં. ૧૩૨૦ માં માલદેવ હતો. મધ્યમાં બીજા અમાત્ય થયા હશે પણ તે અજી જ્ઞાત થયા નથી. ”

* * *

ઉપર જે ગિરનાર પર્વત ઉપર હાથી પગલે જવાના માર્ગવાળા લેખનો ઉલ્લેખ કરવામા આવ્યો છે, તે લેખ, ગિરનારના લેખોવાળા ઉકત પુસ્તકમાં આપેલો છે, પરંતુ તે બહુજ ખંડિત અને અશુ... હોવાથી મ્હેં આ સંગ્રહમાં લીધો નથી. પરંતુ, ઉદયનના વં... સંબંધી વૃત્ત જાણવાની ઇચ્છાવાળાને તે કેટલીક રીતે ઉપયો... અવશ્ય થઈ પડે છે. તેથી તે મૂલ માત્ર જેવી રીતે એ પુસ્તકમાં આવેલો છે તેજ પ્રમાણે અત્ર આપવામાં આવે છે.

......प्रमो मानं ...

......प्रसमदुपल...

......[श्री] मालवंशमणिरुज्ज्वल...

....मभुरजायतावस्योदयन ...

......कुहडनामधेयः ॥ श्रेय.पदं मंत्रिविदु...

.... .उक्ता सधर्मिणी निर्मलधर्मयुक्ता ॥४॥ ...

योः मसा....मद्दोद्गमा ॥ अजायत सुताः सप्त गोत्रोद्धारकुलाचलाः ॥५॥

पाल कुमारक्ष्मापालकोष्ठागाराधिकारवान् ॥ कुमारसिंहः प्रथमोऽनु-

त्तम पुरुष सता ॥६॥ जगत्सिंहोथ रम्यस्तु पद्मसिंहः श्रियः पदं ।

तनौ जयंत-

पाताद्वौ धीणिग—विमग्रते ॥ ७ ॥ युग्मं ॥ श्रीपद्मसिंहदयिता ...

बांदूदी तनू-

¶ [illegible]

प्लशालायां श्रीधनेश्वरविनेयः यसिंहसूरिः प्र-
शस्तिमेतामिति व्यतनोत् ॥ २६ ॥ ऊर्ज्जसिनिप्रभाः ॥ संवदा-
स्तामशौ शला प्रशस्तिः स्व स्छि ठ० हरिपालेन मालेन
त्कीर्णेति ॥

[આ ઉપરથી જણાશે કે ઉદયનના વંશ માટે આ પ્રશસ્તિ બહુજ મહત્ત્વની છે પરંતુ કમ નસીબે એનો અધિકાંશ ભાગ નષ્ટ ભ્રષ્ટ થઇ ગયેલો છે; તેથી એમાંથી સ્પષ્ટ હકીકત કાંઈ પણ જણાતી નથી. જુદા જુદા નામો ઉપરથી સમજાય છે કે, શત્રુંજય અને વર્દ્ધમાનપુર (વઢવાણ) આદિ અનેક સ્થળે આ પ્રશસ્તિ વર્ણિત વ્યક્તિઓએ જે મંદિરો, દેવકુલિકા, મંડપ અને ખત્તકો આદિ બનાવ્યાં તેની આમાં નોંધ આપેલી છે. ઘણું કરીને આ તે મંદિર સંબંધી પ્રશસ્તિ હોવી જોઇએ, જેનો ઉલ્લેખ, કાઢેલા વાળા લેખના ૧૦ માં શ્લોકમાં કરવામાં આવ્યો છે.]

(૫૪)

નેમિનાથના મંદિરના ઉત્તરદ્વાર તરફ બે સ્થંભો છે તે બંને ઉપર લેખો કોતરેલા છે. તેમાંના જમણી બાજુ ઉપરના સ્થંભ ઉપર આ નં. ૫૪ નો લેખ આવેલો છે.

મિતિ સં૦ ૧૩૩૩ વર્ષના જ્યેષ્ઠ વદિ ૧૪ સોમ (મંગલ) ને શ્રીજિનપ્રબોધસૂરિ ગુરૂના ઉપદેશથી ઉચ્ચાપુરી નિવાસી શ્રેષ્ઠી [illegible] ખડકના પુત્ર શ્રેષ્ઠી હરિપાલે પોતાના તથા પોતાની માતા હરિલના શ્રેયાર્થે ઉજ્જયંત (ગિરનાર) મહાતીર્થ ઉપર શ્રીનેમિનાથની [illegible] પૂજા માટે ૨૦૦ દ્રમ્મ (એક પ્રકારના ચાંદીના સિક્કા) આપ્યા [illegible] તેના વ્યાજમાંથી નિત્યપ્રતિ ૨૦૦૦ (બે હજાર) ફુલો [illegible] અર્પણમાંથી ડ.................પૂજા કરવી.

આ [illegible]

સં. ૧૨૬૬ માં, ફાલ્ગુન વદિ ૫ અને હસ્ત નક્ષત્રમાં, થિરાપદ્ર (હાલનું થરાદ, જે પાલણપુર એજન્સીમાં આવેલું છે) નામના ગામમાં દીક્ષા લીધી હતી. તે વખતે તેમના ગુરૂએ પ્રબોધમૂર્તિ એવું નવું નામ આપ્યું. પછી વિદ્યાધ્યયન કરી યોગ્ય ઉમરે પહોંચ્યાથી વાચકપદ મેળવ્યું અને અંતે સં. ૧૩૩૧ ના આશ્વીન વદિ પંચમીના દિવસે સૂરિપદ પ્રાપ્ત કર્યું. તેજ આચાર્યના ફાલ્ગુન માસની વદ ૮ ના દિવસે જાલોર (મારવાડ) માં ગચ્છાનુજ્ઞાનો પદમહોત્સવ થયો જેમાં માનુગોત્રીય સાહ ખીમસીએ ૨૫ હજાર રૂપિયા ખર્ચ કર્યા હતા. વિ. સં. ૧૩૪૧ માં તેમનો સ્વર્ગવાસ થયો હતો. (खरतरपट्टावलि - क्षमाकल्याणक ।)

(૫૫-૫૬)

જે સ્થંભ ઉપર, ઉપરનો લેખ આવેલો છે તેનીજ સામે આવેલા બીજા સ્થંભ ઉપર નં. ૫૫ અને ૫૬ ના લેખો કોતરેલા છે.

નં. ૫૫ નો લેખ અપૂર્ણ અને ખંડિત છે. અવશિષ્ટ ભાગમાં જણાય છે કે—સં. ૧૩૩૫ ના વૈશાખ સુદિ ૮ ગુરૂવાર ના દિવસે, શ્રી ઉજ્જયંત મહાતીર્થ ઉપર......................શ્રીનેમિનાથની પૂજા માટે પલ્લડક (પિંડકા) નિવાસી શ્રીમાલજ્ઞાતિના, સં. વીરહણ.......

નં. ૫૬ માં ઉલ્લેખ છે કે- સં. ૧૩૩૬ ના જ્યેષ્ઠ સુદિ ૮ બુધવારના દિવસે, શ્રીઉજ્જયંત મહાતીર્થ ઉપર, ધપવાણા નિવાસી પ્રાગ્વાટ-જ્ઞાતિના મહં૦ વિજયધરના પુત્ર મહં૦ પૂનસિંહની ભાર્યા ગુનસિરિના કલ્યાણ માટે ૩૦૦ (ત્રણસો) દ્રમ્મ નેચકે (દેવપૂજા માટે !) આપ્યા. આથી (આના વ્યાજમાંથી) પ્રતિદિવસ ૩૦૫૦ (ત્રણ હજાર અને પચાસ) ફુલો લઈ દેવની પૂજા કરવી.

(૫૭)

આ લેખ ક્યાં આગળ આવેલો છે તે જણાયું નથી. “ સં૦ ૧૩૫૬ ના જ્યેષ્ઠ સુદિ ૧૫ ને શુક્રવારના દિવસે, શ્રી પલ્લીવાલ જ્ઞાતિના શ્રેષ્ઠિ પાસૂના પુત્ર સાહુ પદમની ભાર્યા તેજલદે...............કુલગુરૂ શ્રીરમનિ (!) મુનિના ઉપદેશથી મુનિસુવ્રતસ્વામિબિંબ, દેવકુલિકા, પિતામહના શ્રેયાર્થે..........” માત્ર આટલી હકીકત મળે છે.

(૫૮)

મી. નરસિંહપ્રસાદ હરિપ્રસાદની લાઇબ્રેરીમાં એક સુંદર કોતરેલી આરસપહાણની શિલા પડી છે તેના ઉપર નં. ૫૮ નો લેખ કોતરેલો છે. લેખ અપૂર્ણ છે. ફક્ત " સં. ૧૩૭૦ ના વૈશાખ સુદિ ૨ ગુરૂવારના દિવસે લીલાદેવીના પુણ્ય માટે શ્રી આદિનાથબિંબ, થિરપાલે.........." આટલી હકીકત ઉપલબ્ધ છે.

(૫૯)

નેમિનાથના મુખ્ય મંદિરના દક્ષિણ દ્વાર પાસે, કોટની પશ્ચિમ બાજુના ન્હાના મંદિરમાં એક ભાંગેલો સ્થંભ છે અને તેના ઉપર બે પ્રતિમાઓ કાઢેલી છે જેમની બરાબર નીચે આ નં. ૫૯ નો લેખ કોતરેલો છે.

મિતિ સંવત્ ૧૪૮૫ ના કાર્તિક સુદી પંચમી બુધવાર. શ્રીગિરનાર મહાતીર્થ ઉપર ઠા. પેતસિંહનું નિર્વાણ થયું (મૃત્યુ પામ્યો). મંત્રિ દલિય (પ ?) વંશમાં, શ્રીમાન્ સુનામડગોત્રમાં, મરૂતીયાણા (વા સી ?) ઠ. જહા પુત્ર ઠ. લાપૂ તેનો પુત્ર ઠ. કદૂ........તેના વંશમાં વીસલ, તેનો પુત્ર ઠ. સુરા, તેનો પુત્ર ઠ. માથૂ, ઠ. ભીમસિંહ, ઠ. મહા ઠ. ભીમસિંહની ભાર્યા ઠ. ભીમા, પુત્રી બાઈ મોહણની કુક્ષિથી ઉત્પન્ન થયેલો ઠ. પેતાસિંહ તેની ભાર્યા બાઇ ચંદાગહ, શ્રીનેમિનાથના ચરણને પ્રણામ કરે છે.

(૬૦)

એજ મંદિરની પૂર્વ બાજુની દિવાલ ઉપર નં. ૬૦ નો લેખ કોતરેલો છે.

મિતિ સં. ૧૪૯૨ ના આષાઢ સુદી ૧૩ ગુરૂવાર. જંઝણપુરના મહતીઆણી, ખરતરગચ્છ, નન્હડ ગોત્ર, સાહુ ચાહુણના વંશમાં ઠ કે રહ્ણરાજ પુત્ર સાહુ સત્ત, વીરમ. દેવાપુત્ર માણકચંદ, ભ્રાતા સહદે રહનિસે શ્રીગિરનારે યાત્રા કરી શ્રીનેમિનાથની..........

(૬૧)

હાથીપગલાની પાસે આ નંબર ૬૧ નો લેખ આવેલો છે. " સં.

૧૯૮૩ ના કાર્તિક વદિ ૬ સોમવારના દિવસે, ગિરનાર તીર્થની પૂર્વની જે (ટુંક) પડી ગઈ હતી તેનો ફરીથી, દીવ (બંદર)ના સંઘે.... ઓસવાલજ્ઞાતિના સંઘવી બેચરભાઇના પ્રયત્નથી ઉદ્ધાર કરાવ્યો. "

(૬૨)

નંબર ૫૨ નો લેખ જ્યાં આગળ આવેલો છે ત્યાંજ આ નં. ૬૨ નો લેખ પણ આવેલો છે. આ લેખ બહુ જુનો છે. અર્થાત્ સિદ્ધરાજ જયસિંહદેવના સમયનો છે. કેમકે આની અંદર તેનું નામ છે. પરંતુ લેખ એટલો બધો ત્રુટિત થઇ ગયો છે કે એમાંનો કાંઇ પણ સંબંધ સ્પષ્ટ રીતે જણાતો નથી. ફક્ત સંગ્રહી રાખવા માટે જ આને સ્થાન આપવામાં આવ્યું છે.

(૬૩)

નંબર ૫૯ ના લેખવાળા સ્થાનમાં આ નં. ૬૩ વાળો લેખ પણ રહેલો છે. આ લેખ પણ ઉપરના લેખ જેવોજ અપૂર્ણ છે. પત્થરનો અર્ધો ભાગ તૂટી ગયેલો હોવાથી અર્ધો લેખ જતો રહ્યો છે. અવશિષ્ટ ભાગમાં આ પ્રમાણે ઉલ્લેખ છે–સ્વસ્તિ શ્રી નૃપ........નમસ્કાર શ્રીને- મિનાથને........વર્ષના ફાલ્ગુણ સુદી ૫ ગુરૂવારે........સિંહ મહારાજ શ્રી મહાપાલ....જયસિંહ ભાર્યા ફાઉ, પુત્ર સા...........સુત સા૦ સાઈ- આ સા૦ મેઘા મેઘા.......સુતા રૂપી આંગી આદિએ....નાથનો પ્રાસાદ કરાવ્યો. પ્રતિષ્ઠા કરનાર.......સૂરિના પટ્ટધર શ્રીમુનિસિંહ...........

આટલા લેખો ગિરનાર પર્વતના પ્રકાશમાં આવ્યા છે. આ સિવાય બીજા પણ ન્હાના મ્હોટા લેખો હજી ત્યાં હશે, પરંતુ, તે પ્રકટ થયા નથી. ડૉ. બર્જેસના રીપોર્ટમાં, સિદ્ધરાજના સમયના–કે જ્યારે નેમિનાથના મુખ્ય મંદિરનો ઉદ્ધાર થયો હતો–લેખોનું સૂચન છે. તે લેખો ખાસ લેવા અને તપાસવા લાયક છે. શત્રુંજયની માફક ગિરનારમાં પણ પ્રાચીન લેખોની સ્થિતિ બહુજ થોડી રહી છે. તેમજ કેટલીક મ્હોટી પ્રશસ્તિઓ, કે જે મધ્યકાલના બનેલા મંદિરો વિષયની હતી, તે નષ્ટભ્રષ્ટ થઇ ગયેલી છે, એમ બીજા ઉલ્લેખો ઉપરથી જણાય છે.

ગઢના દરવાજાથી જરાક આગળ જતાં, મુખ્ય રસ્તાની ડાબી બાજુ ઉપર, નેમિનાથના મ્હોટા મંદિરના પ્રથમ દ્વાર સમીપની દિવાલ ઉપર એક મ્હોટો શિલા લેખ લાગેલો છે, કે જેમાં ૨૪ પંક્તિઓ કોતરેલી છે. આ લેખ સૌરાષ્ટ્રના ચૂડાસમા રાજપૂતોના ઇતિહાસ ઉપર કેટલોક સારો પ્રકાશ પાડે છે. આ લેખની નકલ, જે પુસ્તકમાંથી ઉપરના બધા લેખો લેવામા આવ્યા છે તેમાં તથા ડૉ. બર્જેસના ઉક્ત રીપોર્ટમાં પ્રકટ થયેલી છે. પ્રથમ રોયલ એસીયાટિક સોસાયટીના ચોપાનીઆમાં પણ એ પ્રકટ થઇ ચૂકયો છે. પરંતુ આ લેખ બહુજ અપૂર્ણ છે, એમ જોનારને તુરતજ જણાઈ આવે છે. કારણ કે, આમાં ફક્ત એકલો પ્રારંભનો 'રાજવંશ વર્ણન' જેટલોજ ભાગ ઉપલબ્ધ છે. આ લેખ કયાંનો અને કોની પ્રશસ્તિ રૂપે છે, તે, એ ઉપલબ્ધ ભાગ ઉપરથી બિલ્કુલ જણાતું નથી. ઉપલબ્ધ ભાગમાં જે વિસ્તૃતરૂપે 'રાજવંશ વર્ણન' કરવામાં આવ્યું છે તે ઉપરથી સહજે જણાઈ આવે છે, કે એ લેખ બહુજ મ્હોટો હોવો જોઇએ. અને વાસ્તવિકમાં છે પણ એમજ. આ લેખનો કેટલોક ભાગ મ્હને અન્યત્ર પ્રાપ્ત થયો છે તે ઉપરથી કહી શકાય છે કે એ શિલાખંડ, આખા લેખના અર્ધા ભાગ કરતાં પણ ન્યૂન છે. ૧૫ માં સૈકાની અંતમાં, ખંભાતમાં શાણરાજ નામનો એક મહાન્ ધનિક અને પ્રભાવક શ્રાવક થઇ ગયો. તેણે ગિરનાર ઉપર વિપુલ દ્રવ્ય ખર્ચી, વિમલનાથ પ્રાસાદ નામનો એક મહાન્ મંદિર બનાવ્યો હતો. તેનીજ પ્રશસ્તિરૂપે આ લેખ કોતરવામાં આવ્યો છે. પરંતુ પાછળથી આ સંપૂર્ણ લેખ, કોઈ કારણથી, મૂળસ્થાનથી ભ્રષ્ટ થઈ એના બીજા શિલાખંડો અસ્તોવ્યસ્ત થયા અને ફક્ત આટલોજ ભાગ બચવા પામ્યો છે. આ લેખને વિસ્તૃત વિવેચન સાથે એક સ્વતંત્ર જુદા પુસ્તક રૂપે હું પ્રગટ કરવા વિચાર રાખું * છું, તેથી, અત્ર સ્થાન આપવામાં આવ્યું નથી.

* કદાચ, આ પુસ્તક પ્રકટ થતાં પહેલાંજ એ લેખ જુદા પુસ્તક રૂપે પ્રકટ થઇ જશે.

આબુ પર્વત ઉપરના લેખો.

નંબર ૬૪ થી તે ર૭૧ સુધીના (ર૦૭) લેખો, સુપ્રસિદ્ધ પર્વત અર્બુદાચલ (આબુ) ઉપર આવેલા ભિન્ન ભિન્ન જૈન મંદિરોમાંના છે. તેમાં આદિના ૬૮ (નં. ૬૪ થી તે ૧૩૧ સુધીના) લેખો ગુર્જર મહામાત્ય તેજપાલના બનાવેલા ભારતીય શિલ્પકલાના આદર્શભૂત અને ઉત્કૃષ્ટ કારીગરીવાલા 'લુણસિંહ વસહિકા ' નામના જગપ્રસિદ્ધ મંદિરમાં રહેલા છે. આ લેખોમાંના ૩ર લેખો, ' એપીગ્રાફીઆ ઈન્ડીકા'ના, ૮ મા ભાગમાં, (EPIGRAPHIA INDICA, Vol. VIII) પ્રોફેસર એચ. લ્યુડર્સે (Professor H. Luders, Ph D.) પ્રકટ કરેલા છે. પ્રારંભમાં જે બે મ્હોટી પ્રશસ્તિઓ છે તે પ્રથમ પ્રો. વિષ્ણુ આબાજી કાથવટે એ સંપાદિત કરેલી સોમેશ્વરદેવકૃત કીર્તિ કૌમુદી ના પરિશિષ્ટમાં, તથા ભાવનગર રાજ્યના ' પુરાણવસ્તુ શોધ-ખોળ ખાતા ' તરફથી પ્રકટ થયેલા ' પ્રાકૃત અને સંસ્કૃત લેખસમૂહ ' (Collection of Prakrit and Sanskrit Inscriptions) નામના પુસ્તકમાં પણ અંગ્રેજી ભાષાંતર સહ પ્રકટ થયેલી છે. તથા આ બંનેનો કેવળ અંગ્રેજી સારાર્થ સૌથી પ્રથમ ઈ. સ. ૧૮ર૮ માં એચ. એચ. વીલ્સને (H. H. Wilson) એશીયાટીક રીસર્ચીસના ૧૬ માં પુસ્તકમાં (પૃષ્ઠ ૩૦ર) (Asiatic Researches Vol. XVI. P. 302 ff.) પ્રકટ કરેલો છે. બાકીના બધા લેખો પ્રથમજ વાર અત્ર પ્રકટ થાય છે.

પ્રો. લ્યુડર્સ, એ. ઈ. માં પોતે પ્રકાશિત કરેલા ૩ર લેખોની ભૂમિકામાં આ પ્રમાણે જણાવે છે.—

" આબુ પર્વત ઉપર આવેલાં ભિન્ન ભિન્ન દેવાલયોમાંના અનેક લેખોના શાહીથી ઉતારા, ઈ. સ. ૧૯૦૨ માં મુંબઇ ઇલાકાના આર્કીઓ લોજીકલ સર્વેના સુપરિન્ટેન્ડેન્ટ મી. એચ. કાઉસેન્સે (Mr. H. Cousens.) તૈયાર કર્યા. અને તે ઉતારા પ્રો. હુલ્ટ્ઝ (Prof. Hultzsch.) તરફથી

પ્રો. કીલ્હોર્ન (Prof Kielhorn.) ને મતે અને તેમનું અનિદ્ર ... માટે સ્વર્ગે ગયેલા નીચે આપેલા મતીના ... નિમિત્તના ... મોટા છે અને તે એમ જણાવે છે કે ... (...) આ પ્રબંધ તેજપાલે આ મહાન મંદિર બંધાવ્યું તથા અર્પણ કર્યું. આથી, આ પુસ્તકનું નામ 'વસ્તુપાલ અને તેજપાલનું મંદિર' એમ છે; પરંતુ ... તેજપાલ ... ... દ્વારા આ અનિશ્ચિત આપવું ... છે ... મત પ્રમાણે ... (...) આ મંદિર ... છે તેમના નામ ઉપરથી આ નામ પડ્યું અને લેખોમાં જણાવ્યા પ્રમાણે 'લૂણસિંહવસહિકા' અથવા 'લૂણવસહિકા' ‡ એમ નવું નામ ... સ્થાપ્યું છે "

સૌથી પ્રથમનો (નં ૬૪ નો) લેખ, દેવાલયના અગ્રસ્થાનમાં આવેલા એક ગોખલામાં ચઢેલા કાળા પત્થર ઉપર કોતરવામાં આવ્યો છે. પ્રો૦ લ્યુડર્સ જણાવે છે કે—

" આ લેખ વગતગ ૩' ૧" પહોળો તથા ૨' ૭" લાંબો છે. તે વસ્તુજ સુંદર રીતે કોતરવામાં આવ્યો છે અને સારી સ્થિતિમાં છે. દરેક અક્ષરનું માપ ½" છે લેખ જૈનનાગરી લિપિમાં લખાએલો છે. મૂળ લેખમાં ब ને व વચ્ચે તફાવત માત્ર વચમાં ઝીણા ટપકાનોજ રાખેલો છે, તેથી નકલમાં આ તફાવત સ્પષ્ટ રીતે માલુમ પડતો નથી તેથી કેટલીક વખત व તથા ब ઓળખવા અઘરા પડે છે આખો લેખ સંસ્કૃત પદ્યમાં છે. માત્ર આરંભનો ॐ તથા પંક્તિ ૧૭, ૨૪ ને ૩૦ માં આવેલાં કેટલાંક વાક્યો તેમજ પંક્તિ ૪૬-૪૭ માં આપેલું કેટલુંક અંતનું વિવેચન ગદ્યમાં છે. આ લેખ રચનાર ચાલુક્ય રાજાઓનો પ્રખ્યાત પુરોહિત તથા કીર્તિકૌમુદીનો પ્રણેતા સોમેશ્વરદેવ છે. પરંતુ, જો કે કેટલાંક પદ્યો 'કીર્તિકૌમુદીની રચનાશૈલી સાથે સરખાવી શકાય તેવાં છે, તો પણ ઘણીવાર પિષ્ટપેષણ કરવામાં આવ્યું છે. તેમજ કેટલાંક પદ્યો અસંબદ્ધ છે ભાષા વિષે વિચાર કરતાં કેટલાક શિલ્પશાસ્ત્રના શબ્દો વપરાયલા છે જે ધ્યાન ખેંચે તેવા છે. જેમકે बलानक (પદ્ય ૬૧) અને खतक (પદ્ય ૬૫). बलानक

‡ 'વસહિ' (જૈન મંદિર) જે સંસ્કૃત 'વસતિ (વસધિ)' ઉપરથી થએલું છે તેના માટે જુઓ પ્રો. પીશ્ચેલનું "ગ્રામાટિક ડેર પ્રાકૃત સ્પ્રાચન (Prof Pischel's Grammatik der Prakrit Sprachen) કાનડી શબ્દ 'બસદી' અગર 'બસ્તી' એ 'વસતિ' નોજ તદ્ભવ છે. ઇ. એચ.

એ મરાઠી બલાણાં હોય એમ લાગે છે. અને તેનો અર્થ મોલેસ્વર્થ (Molesworth) અને કેન્ડી (Candy) ના શબ્દકોશ (Dictionary) માં "દેવાલયના 'ગભારા' (ગર્ભાગાર) અથવા 'સભા મંડપ'ની ભીંતોને જોડીને બનાવેલી ઉંચી બેઠક" એમ આપેલ છે. 'ખત્તક'નો અર્થ કોઈ પણ શબ્દકોશમાંથી અમને મળ્યો નથી. સંબંધ ઉપરથી તેનો અર્થ 'ગાદી' અગર 'બેઠક' થાય છે. ૭ કેટલાંક વિશેષ નામો પ્રાકૃતરૂપમાંજ વપરાયલા છે. છંદના નિયમોને લીધે તેજઃપાલને બદલે અપભ્રષ્ટરૂપ તેજપાલ વાપરવું પડ્યું છે. (જુઓ પદ્ય ૫૩)

---

* બલાનક અને ખત્તક શબ્દો માત્ર કેટલાક જૈન લેખોમાંજ જોવામાં આવે છે અન્યત્ર દૃષ્ટિગોચર થતા નથી. તેથી આ શબ્દવાચ્ય વસ્તુઓ સમજવામાં ઘણાખરા વિદ્વાનો તો વંચિતજ રહ્યા છે. કેટલાક પોતપોતાની કલ્પનાનુસાર વિચિત્ર અને અતિમાત્ર અર્થો કર્યા છે. પરંતુ યથાર્થ અર્થ કોઈનામાં જાણવામાં આવ્યો હોય તેમ જણાતું નથી. આ બંને શબ્દો પશ્ચિમ ભારતમાં, પહેલાં લોકભાષામાં પ્રચલિત હતા અને તેમનો વાચ્યાર્થ આ પ્રમાણે છે.

બલાનક—

(૧) દેવમંદિરના પ્રવેશદ્વારના ઉપરનો મંડપ.
(૨) વાપી (વાવ)ના મુખ ઉપરનો મંડપ
(૩) કુંડના અગ્ર ભાગના ઉપરનો મંડપ.
(૪) રાજદ્વારના સિંહદ્વાર ઉપરનો મંડપ

બલાનક શબ્દના આ પ્રમાણે ચાર અર્થો થાય છે. પાટણના તપાગચ્છના વૃદ્ધ યતિ શ્રીહિંમતવિજયજી, જેઓ શિલ્પશાસ્ત્રના એકજ—અદ્વિતીય જ્ઞાતા છે તથા જેઓ મંદિર નિર્માણ વિદ્યામાં પૂર્ણ નિપુણ છે, તેમણે આ શબ્દોના ઉપરોક્ત અર્થો જણાવ્યા છે. આ ઉપરથી પ્રસ્તુત લેખમાં જે બલાનક શબ્દ છે તેનો અર્થ મંદિરના આગલા ભાગમાં રહેલા દ્વારની ઉપરનો મંડપ સમજવાનો છે. વસ્તુપાલ તેજપાલના બીજા અનેક લેખોમાં અને ગ્રંથોમાં જણાવેલું છે કે, તેમણે અમુક સ્થાને અમુક મંદિરમાં બલાનક કરાવ્યું, તેનો અર્થ પણ ઉપર જણાવ્યા પ્રમાણે મંદિરના પ્રવેશદ્વાર ઉપરનો મંડપજ સમજવો.

ખત્તક—નો જેને ગુજરાતીમાં 'ગોખલો' અને રાજપૂતાનામાં 'આળીઓ' અથવા 'તાક' કહેવામાં આવે છે તે છે. 'ગોખલો' એ શબ્દ [illegible] બાદ ને કૃપાશંકરના 'ગુજરાતી શબ્દકોશમાં' આ પ્રમાણે અર્થ આપેલ છે— "ગોખલો. પુ. દીવો મૂકવાને અથવા દેવ વિગેરેને બેસાડવાને ભિંતમાં [illegible] પોલાણ રાખેલું હોય તે, બારણું [illegible]" આ ઉપરથી જણાશે કે દેવ મૂર્તિ સ્થાપિત કરવા માટે જે ન્હાના અથવા મ્હોટા ગોખલા બનાવાય છે તે ખત્તક કહેવાય છે. તેજપાલે પોતાની ભોજાઈ અનુપમાદેવીના પુણ્યાર્થે આજ [illegible]

(લેખનો સાર.)

પ્રશસ્તિ રચનારે પ્રથમ એક પદ્યથી સરસ્વતી દેવીની સ્તુતિ
[illegible] પદ્યમાં નેમિનાથ તીર્થંકરની સ્તવના કરેલી છે. [illegible]
[illegible] રાજધાની અને પ્રસ્તુત લેખ [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible]

શ્લોકમાં, આ મંત્રિઓની ૭ બ્હેનોનાં નામો છે:—(૧) જાલ્હૂ. (૨) માઊ. (૩) સાઊ. (૪) ધનદેવી. (૫) સોહગા. (૬) વયજૂ. અને (૭) પરમલદેવી. ૧૮ માં શ્લોકમાં કવિ કહે છે કે–અશ્વરાજના આ ચારે પુત્રો બીજા કોઈ નહિ પણ પૂર્વે દશરથ રાજાના રામાદિક જે ૪ પુત્રો હતા તેજ, એકજ માતાના ઉદરમાં જન્મવાના લોભથી ફરી પૃથ્વી ઉપર અવતર્યા છે. ૧૯ માં કાવ્યથી ૨૪ મા લગીમાં, વસ્તુપાલ અને તેજપાલ—બંને ભાઇઓના અદ્વિતીય સૌહાર્દ અને સત્કૃત્યોમાં સદૈવ સહચારની પ્રશંસા કરવામાં આવી છે. કવિ કહે છે કે, પોતાના ન્હાનાભાઇ તેજપાલ સહિત વસ્તુપાલ, મધુમાસ અને વસંતર્તુની માફક કોને આનંદ નહિ આપે ?—અર્થાત્ સર્વને આપે છે. (પ. ૧૯) સ્મૃતિમાં કહેલું છે કે–મનુષ્યે માર્ગમા એકાકી સંચરણ ન કરવું, તેથીજ જાણે વસ્તુપાલ અને તેજપાલ બંને ભાઈ ધર્મમાર્ગમાં સાથે વિચરણ કરતા ?ાય તેમ લાગે છે. (પ. ૨૦) આ બંને ભાઈઓએ, આ ચતુર્થ (કલિ) ?ગમાં પણ, પોતાના જીવનદ્વારા કૃતયુગનો સમવતાર કર્યો છે. (પ. ૨૧) ?ુક્તામય (રોગરહિત–નિરોગી) એવું, આ ભ્રાતાઓનું સુંદર શરીર ચિરકાલ સુધી આ જગત્માં વિદ્યમાન રહો, કારણ કે એમની કીર્તિથી આ મહીવલય મુક્તામય (મૌક્તિક રૂપ) પ્રતિભાસે છે. (પ. ૨૨) પૃથ્વીને સર્વે બાજુથી, ધર્મસ્થાનો વડે અંકિત કરતા આ બંધુયુગલે કલિકાલના ગળે પગજ મૂક્યું છે. (પ. ૨૪.)

પછીના ૩ કાવ્યોમાં ચૌલુક્યોની (વાઘેલા) શાખાનું વર્ણન છે. એ શાખામાં, અર્ણોરાજ નામનો એક તેજસ્વી પુરૂષ થયો. તેનો પુત્ર લવણપ્રસાદ અને તેનો વીરધવલ * થયો. અનંતરના (૨૮–૨૯) બે પદ્યોમાં, આ બંધુયુગલે વીરધવલને તેના રાજકાર્યમાં જે અપૂર્વ સહાયતા કરી છે અને તેના રાજ્ય અને યશનો જે વિસ્તાર વધાર્યો છે તેની

* આ રાજાઓ–(રાણકો) વિષે, ગુજરાતી રાસમાલા ભાગ ૧, માં " વાઘેલા વિષે ભાષાંતર કર્તાનો વધારો " શીર્ષક પ્રકરણ (પૃષ્ઠ ૪૧૦ થી ૫૦૪) માં સવિસ્તર લખવામાં આવ્યું છે. તેથી જિજ્ઞાસુએ ત્યાં જોઇ લેવું.

પ્રશંસા કરી છે. કવિ કહે છે કે–વીરધવલ, ઘુંટણ સુધી લાંબી ભુજાઓ સમાન' પોતાના જાનુ પાસે રહેનારા આ બંને મંત્રિઓ દ્વારા યુદ્ધ અને લક્ષ્મીનું આલિંગન કરે છે.

૩૦-૩૧ પદ્યોમાં અર્બુદગિરિ (આબુ પર્વત) નું મહાત્મ્ય વર્ણવેલ છે. અને પછી પરમારોનો ઇતિહાસ પ્રારંભ થાય છે. એ આબુ પર્વત ઉપર વસિષ્ઠર્ષિના યજ્ઞકુંડમાંથી એક પુરૂષ ઉત્પન્ન થયો જેણે 'પર' (શત્રુઓ) નો સંહાર કર્યો. આથી તેનું નામ " પરમારણ " (પરમાર) પડ્યું. (પ. ૩૨) પછી એનો વંશ પણ 'પરમાર'ના નામે પ્રસિદ્ધિ પામ્યો. એ વંશમાં પાછળથી ધૂમરાજ નામનો પરાક્રમી પુરૂષ થયો. (પ. ૩૩) તદનંતર ધંધુક અને ધ્રુવભટ આદિ અનેક રાજા એ વંશમાં થયા પછી રામદેવ નામે રાજા થયો. (પ. ૩૪) રામદેવને યશોધવલ* નામનો પ્રતાપી પુત્ર થયો, જેણે ચૌલુક્યનૃપતિ કુમારપાલના શત્રુ માલવપતિ બલ્લાલને ચઢી આવેલો જાણી તુરત તેની સામે થયો અને તેને મારી ન્હાંખ્યો.

* આ યશોધવલના સમયનો એક લેખ, સં. ૧૨૦૨ (ઇ. સ. ૧૧૪૬) ના માઘ સુદી ૪ ના દિવસનો સિરોહી રાજ્યમાં આવેલા અજારી નામના ગાંવમાંથી મળેલો છે, તેમાં આને 'મહામંડલેશ્વર' (સામંત) —परमारवंशोद्भवमहामंडलेश्वर यशोधवल—લખેલો છે. આની પટરાણીનું નામ સૌભાગ્યદેવી હતું. અને તે સોલંકીવંશની હતી. હેમચંદ્રાચાર્યના દ્વ્યાશ્રયમહાકાવ્ય માં જણાવેલું છે, કે કુમારપાલ જ્યારે ચૌહાણરાજા અર્ણોરાજ ઉપર ચઢાઇ લઇ ગયો તે વખતે (વિક્રમ સં. ૧૨૦૭-ઇ. સ. ૧૧૫૦) આબુનો રાજા વિક્રમસિંહ હતો અને તે આબુથી કુમારપાલની સેના સાથે થયો હતો. જિનમંડનના 'કુમારપાલપ્રબંધ' અને બીજા ચરિત્ર ગ્રંથોમાં જણાવેલું છે, કે વિક્રમસિંહ લડાઇના વખતે કુમારપાલના શત્રુ અર્ણોરાજ સાથે મળી ગયો હતો, જેથી કુમારપાલે તેને કેદ કરી તેના ભત્રીજા યશોધવલને આબુનું રાજ્ય આપ્યું હતું. આ ઉપરથી જણાય છે કે યશોધવલ, કુમારપાલનો સામંત હતો અને જ્યારે માલવાના રાજા બલ્લાલે, ગુજરાત ઉપર ચઢાઇ કરી, ત્યારે, કુમારપાલ તરફથી યશોધવલ તેની સામે થયો અને અંતે તેને પકડી મારી ન્હાંખ્યો.

૩૬–૩૭ પદ્યમાં, યશોધવલના પરાક્રમી અને પ્રતાપી પુત્ર ધારાવર્ષનું વર્ણન છે. તેણે કોંકણાધીશને માર્યો હતો અને તે મૃગયાનો ખૂબ વિલાસી હતો.×

કુમારપાલે માલવપતિ બલ્લાલને જીત્યો હતો એ વાત સોમનાથ પાટણના ભાવબૃહસ્પતિ વાળા વલ્લભી સંવત્ ૮૫૦ (ઈ. સ. ૧૧૬૯) ના લેખમાં, તથા કીર્તિકૌમુદી વિગેરે બીજા પણ અનેક પ્રામાણિક ઐતિહાસિક ગ્રંથોમાં ઉપલબ્ધ થાય છે પરંતુ એ રાજા કયા વંશનો હતો તે હજુ સુધી જ્ઞાત નથી. પ્રો. બ્યુલ્હર જણાવે છે કે—" બલ્લાલ નામનો કોઇ પણ રાજા માલવાના પરમાર વંશની યાદીમાં નથી. અને તે એ વંશનો હતો એ માનવું પણ અશક્ય છે. તેથી, તે કેવી રીતે માલવાનો રાજા થયો, એ પ્રશ્નનો ઉત્તર આપવો હાલમાં સરલ નથી. પણ, પ્રો. કીલહોર્ને આ બાબત ઉપર જે વિચાર કર્યો છે તે તરફ હું ધ્યાન ખેંચું છું—" (માલવાના પરમાર રાજા)યશોવર્દ્ધનનું નિધન ઇ. સ. ૧૧૩૫ થી ૧૧૪૪ ની વચમાં થયેલું હોવું જોઇએ, અને તે પછી માલવાનું રાજ્ય અસ્તવ્યસ્ત સ્થિતિમાં મૂકાયું હતું. આ સ્થિતિ, કેટલાકોના મનમાં તેને જીતવાનો અગર પચાવી પાડવાનો મનોરથ પ્રજ્વલિત કરે, એ બનવા જોગ છે. " તેથી, બલ્લાલ માલવાનો કોઈ પ્રથમ ખંડિયો રાજા હોય અને પછી તે સ્વતંત્ર થઇ, ગુજરાત ઉપર ચઢી આવવા જેટલો સાહસ કરે તો તેમાં અસંભવ જેવું નથી.

× આના સંબંધમાં, પં. ગૌરીશંકર હીરાચંદ ઓઝા એ પોતાના ' सिरोही राज्य का इतिहास । ' નામના હિન્દી પુસ્તકમાં લખ્યું છે કે—" યશોધવલનો પુત્ર ધારાવર્ષ આબુના પરમારોમાં બહુજ પ્રસિદ્ધ અને પરાક્રમી થયો. એનું નામ અદ્યાપિ " ધાર પરમાર " ના નામે પ્રસિદ્ધ છે. ગુજરાતના સોલંકી રાજા કુમારપાલે કોંકણના રાજા * ઉપર ચઢાઈ કરી તેમાં આ સાથે હતો, અને તેણે (કુમારપાલે) ત્યાં (બીજી ચઢાઇમાં) જે વિજય મેળવ્યો તે, એનાજ વીરત્વને આભારી હતો. 'તાજુલ મઆસિર' નામે ફારસી તવારીખથી જણાય છે, કે, હિ. સ. ૫૯૩ (વિક્રમ સં. ૧૨૫૪=ઇ. સ. ૧૧૯૭) ના સફર મહિનામાં કુત્બુદ્દીન ઐબકે અણહિલવાડ ઉપર ચઢાઇ ‡ કરી તે

* આ. ઉત્તર કોંકણનો શિલારાવંશી રાજા મલ્લિકાર્જુન હશે.

‡ આ ચઢાઈ ગુજરાતના સોલંકી રાજા મૂળરાજ (બીજો-બાલ-મૂળરાજ) ના સમયે થઇ હતી.

પછીના બે કાવ્યોમાં, ધારાવર્ષના ભાઈ પ્રહ્લાદનની + પ્રશંસા કર ષામાં આવી છે. તેણે સામંતસિંહ × સાથેની લડાઈમાં અનુપમ વીરતા દેખાડી હતી અને તેની તલવારે ગુર્જરપતિનું રક્ષણ કર્યું હતું (પ. ૩૮–૩૯).

વખતે આબુની નીચે † ખૂબ લડાઇ થઈ જેમાં તે (ધારાવર્ષ) ગુજરાતની સેનાના બે મુખ્ય સેનાપતિઓમાંનો એક હતો. એ લડાઈમાં ગુજરાતના સૈન્યની હાર થઇ, પરંતુ એજ જગ્યાએ વિ. સં. ૧૨૩૫ (ઇ. સ. ૧૧૭૮) માં જે લડાઈ થઇ તેમાં શાહબુદ્દીન ગોરી ઘાયલ થયો હતો અને હારીને તેને પાછું ફરવું પડ્યું હતું. આ લડાઈમાં પણ ધારાવર્ષનું વિદ્યમાનત્વ જણાય છે. એના રાજ્યકાલના ૧૪ શિલાલેખો અને એક તામ્રપત્ર મળ્યું છે, જેમાં સૌથી પ્રથમનો લેખ વિ. સં. ૧૨૨૦ (ઇ. સ. ૧૧૬૩) જ્યેષ્ઠ સુદી ૫ નો કાયદ્રાં ગાંવમાંથી અને સૌથી છેલ્લો વિ. સં. ૧૨૭૬ (ઇ. સ. ૧૨૧૯) શ્રાવણ સુદી ૩ નો મકાવલ ગાંવથી થોડીક દૂરે આવેલા એક ન્હાના સરખા તળાવની પાળ ઉપર ઉભા રહેલા આરસના સ્તંભ ઉપર ખોદેલો છે. આ લેખો ઉપરથી જણાય છે કે એણે ઓછામાં ઓછા ૫૬ વર્ષ સુધી રાજ્ય કર્યું હતું ".

+ પ્રહ્લાદને પોતાના નામથી ' પ્રહ્લાદનપુર ' નામનું નવીન શહેર વ સાવ્યું હતું જે આજે ' પાલણપુર ' ના નામે ઓળખાય છે. એ વીર હોવા ઉપરાંત વિદ્વાન પણ ઉત્તમ પ્રકારનો હતો. એની વિદ્વત્તાના વખાણ સોમેશ્વરે પોતાની कीर्त्तिकौमुदी માં (સર્ગ ૧, શ્લોક ૨૦–૨૧) તથા આજ પ્રશસ્તિના આના પછીના આગલા પદ્યોમાં કરેલાં છે. એનું રચેલું पार्थपराक्रम નામનું સંસ્કૃત નાટક ઉપલબ્ધ છે. शार्ङ्गधरपद्धत्ति અને જલ્હણની सूक्तिमुक्तावली માં પણ આના બનાવેલાં કેટલાંક પદ્યો ઉધ્ધૃત કરેલાં છે.

× આ સામંતસિંહ ક્યાંનો રાજા હતો એ વિષયમાં હજુ સુધી પૂર્ણ નિશ્ચાયક પ્રમાણ મળ્યું નથી. તોપણ ઘણા ખરા વિદ્વાનો ધારે છે તેમ તે મેવાડનો ગુહિલ રાજા સામંતસિંહ હોવો જોઇએ. ડૉ. લ્યુડર્સ આ વિષયમાં જણાવે છે કે—

" જે ગુર્જર રાજાનું રક્ષણ, સામંતસિંહના હાથમાંથી પ્રહ્લાદને

---

† આ લડાઈ આબુ નીચે કાયદ્રાં ગાંવ અને આબુની વચ્ચે થઈ હતી, જેનું વૃત્તાંત ' તાજુલમઆસિર ' નામે ફારસી તવારીખમાં છે

ધારાવર્ષનો સુત સોમસિંહ થયો જેણે પોતાના પિતાથી તો શૂરતા પ્રાપ્ત કરી હતી અને પિતૃવ્ય (કાકા-પ્રહ્‌લાદન) થી વિદ્વત્તા પ્રાપ્ત કરી હતી. (પ. ૪૦) સોમસિંહનો પુત્ર,-વસુદેવના કૃષ્ણની માફક, કૃષ્ણરાજ નામે થયો +

કર્યું હતું તે ગુર્જર રાજા ભીમદેવ (બીજો) હોવો જોઇએ. પરંતુ આ સામંતસિંહ કોણ છે તે નક્કી કરવું સરલ કાર્ય નથી પ્રસ્તુત લેખમાં, તે વિષયમાં કાંઈ પણ વિશેષ આપ્યું નથી. તેમજ તે વખતે આ (સામંતસિંહ) નામના ઘણા રાજાઓ હોવાથી તે કયો રાજા હશે એ સહેલાઇથી સિદ્ધ થઇ શકે તેમ નથી. મ્હારા મત પ્રમાણે આ લેખનો સામંતસિંહ તે આબુ § પર્વત ઉપરના તથા સાદડીના * લેખમાં આવેલો સામંતસિંહ નામનો ગુહિલરાજા હશે પણ આબુના લેખમાં, ઇ. સ. ૧૧૨૫ માં થયેલા વિજયસિંહ પછી તે પાંચમે નંબરે છે અને તેજસિંહથી પાંચ પેઢી પ્રથમ છે. આ તેજસિંહનો ચિત્તોરગઢનો લેખ વિ. સં. ૧૩૨૪ (ઇ. સ. ૧૨૫૭) નો છે. આ ઉપરથી એમ માલુમ પડે છે કે તે ઇ. સ. ૧૨૦૦ માં રાજ્ય કરતો હોવો જોઇએ અને તેનો પ્રતિસ્પર્ધી પ્રહ્‌લાદન ઇ. સ. ૧૨૦૫ માં યુવરાજ હતો, તેથી આ બેનો સમય બરાબર મળી રહે છે. વળી ગુહિલનો દેશ મેદપાટ (મેવાડ) ચંદ્રાવતીના પરમારોના રાજ્યની સીમા નજીક આવેલો છે આથી પણ મ્હારો મત યુક્તિયુક્ત જણાશે. તેમજ પોતાના રાજાનો ગુહિલ રાજાના હાથમાંથી પ્રહ્‌લાદન બચાવ કરે એ પણ સ્વભાવિક છે. ચાલુક્યો અને ગુહિલોનો આવો વિરોધાત્મક સંબંધ હતો, એ વીરધવલના પુત્ર વીસલદેવના લેખ ઉપરથી સિદ્ધ થાય છે. આ લેખમાં રાજાને આ પ્રમાણે વિશેષણ આપવામાં આવ્યું છે. " मेदपाटकदेशकलुषराज्यवल्लीकन्दोच्छेदनकुद्दालकल्प-" ઈત્યાદિ.

+ સોમસિંહે, તેજપાલના બંધાવેલા એ મંદિરની પૂજા આદિના ખર્ચ માટે પોતાના રાજ્યના બારઠ નામના પરગણામાંનું ડબાણી નામનું ગામ દેવદાન તરીકે અર્પણ કર્યું હતું. એ ગામ આજે ડબાણીના નામે પ્રસિદ્ધ છે. ત્યાંથી વિ. સં. ૧૨૯૩ (ઇ. સ. ૧૨૩૬) ના શ્રાવણ સુદી ૫ ના દિવસનો એક લેખ પ્રાપ્ત થયો છે જેમાં એ મંદિરનું અને તેજપાલ

§ જુઓ, ઇન્ડીઅન એન્ટીક્વેરી, પુ. ૧૬, પૃ. ૩૪૫.

* જુઓ, ભાવનગરનું લેખ સંગ્રહ નામનું પુસ્તક પૃ૦ ૧૧૪.

૪૩ થી ૪૯ સુધીનાં કાવ્યોમાં, વસ્તુપાલ અને તેના પુત્ર જૈત્રસિંહ (અથવા જયંતસિંહ) જે લલિતાદેવીનો પુત્ર હતો, તેની પ્રશંસા કરવામાં આવી છે. તથા તેજપાલ મંત્રીની બુદ્ધિ અને ઉદારતાનું વર્ણન કરવામાં આવ્યું છે.

આ પછી તેજપાલની પત્ની અનુપમાદેવીનું વંશવર્ણન શુરૂ થાય છે. ચંદ્રાવતી નગરીમાં પ્રાગ્વાટવંશમાં શ્રીગાગા નામે શેઠ થયો. (પ. ૫૦) તેનો પુત્ર ધરણિગ થયો. (પ. ૫૧) તેની સ્ત્રી ત્રિભુવનદેવી હતી જેનાથી અનુપમા નામે કન્યા થઈ. અને તે તેજપાલને પરણાવવામાં આવી. (પ. ૫૨–૩) એ અનુપમા, નીતિ, વિનય, વિવેક, ઔચિત્ય દાક્ષિણ્ય અને ઉદારતા આદિ ગુણે કરી અનુપમજ હતી. તેણે પોતાના ગુણોથી પિતા અને શ્વશુરના બંને કુલો ઉજ્જવલ કર્યાં હતાં. (પ. ૫૪) એ અનુપમા દેવીથી તેજપાલને લાવણ્યસિંહ (અથવા લૂણસિંહ) નામે પુત્ર થયો. (પ. ૫૫–૬) તેજપાલના મ્હોટા ભાઈ મંત્રિ મલ્લદેવને પણ તેની લીલુકા નામે પત્નિથી પૂર્ણસિંહ નામે પુત્ર થયો અને તેને પણ તેની સ્ત્રી અહ્લણાદેવીથી પેથડ નામનો સુપુત્ર જન્મ્યો. (પ. ૫૮) મંત્રી તેજપાલે પોતાની પત્ની અનુપમાદેવી અને પુત્ર લાવણ્યસિંહના કલ્યાણાર્થે, આ નેમિનાથનું મંદિર બનાવ્યું. (પ. ૬૦) તેજપાલ મંત્રિએ, શંખ જેવી ઉજલી–આરસ પહાણની શિલાઓ વડે આ ઉચ્ચ અને ભવ્ય નેમિનાથનું મંદિર બનાવ્યું છે. તેની આગળ એક વિશાલ મંડપ અને આજુબાજુ બલાનકો સહિત પર બીજા ન્હાના જિનમંદિરો બનાવ્યાં છે. (પ. ૬૧) તથા, એમાં (૧) ચંડપ. (૨) ચંડપ્રસાદ

તથા તેની સ્ત્રી અનુપમાદેવીનું નામ ઉલ્લિખિત છે. એના સમયના ૪ લેખો મળ્યા છે જેમાં સૌથી પ્રથમનો તો સં. ૧૨૮૭ નો આ પ્રસ્તુત લેખ છે અને સૌથી પાછળનો ઉક્ત સં. ૧૨૯૩ નો ડમાણીનો દેવક્ષેત્ર સંબંધી છે. સોમસિંહે, પોતાની હયાતીમાંજ પોતાના પુત્ર કૃષ્ણરાજદેવ (અથવા કાન્હડદેવ) ને યુવરાજ બનાવી દીધો હતો અને તેના હાથખર્ચ માટે નાણા નામનું ગામ (જે જોધપુર રાજ્યના ગોડવાડ ઇલાકામાં આવેલું છે) આપ્યું હતું.–
सिरोही राज्य का इतिहास। पृष्ठ, १५१-४।

(૩) સોમ. (૪) અશ્વરાજ; અને (૫) લુણિગ. (૬) મલ્લદેવ. (૭) વસ્તુપાલ. (૮) તેજપાલ; એ તેના ચાર પુત્રો; તથા (૯) વસ્તુપાલ સુત જૈત્રસિંહ અને (૧૦) તેજપાલ પુત્ર લાવણ્યસિંહ; એમ ૧૦ પુરૂષોની હાથિણી ઉપર આરૂઢ એવી ૧૦ મૂર્તિઓ બનાવી છે. આ મૂર્તિઓ એવી દેખાય છે, કે જાણે દશ દિક્પાલો જિનેશ્વરના દર્શન માટે ન આવતા હોય ? (પ. ૬૨-૩) વળી, આ દશે હસ્તિનીરૂઢ મૂર્તિઓની પાછળ ખત્તક બનાવ્યા છે અને તેમાં આ દશે પુરૂષોની, તેમની સ્ત્રિઓ સાથે મૂર્તિઓ બનાવી સ્થાપન કરવામાં આવી છે. (પ. ૬૪) આના પછીના શ્લોકમાં જણાવેલું છે કે–સકલ પ્રજા ઉપર ઉપકાર કરનાર મંત્રી વસ્તુપાલની પાસે તેજપાલ તેવીજ રીતે શોભે છે જેમ સરોવરના કિનારે આમ્રવૃક્ષ શોભે છે. (પ. ૬૫) આ બંને ભાઇઓએ દરેક શહેર, ગામ, માર્ગ, અને પર્વત આદિ સ્થળે, જે વાવ, કુવા, પરબ, બગીચા, સરોવર, મંદિર અને સત્રાગાર આદિ ધર્મસ્થાનોની નવી પરંપરા બનાવી છે તથા જીર્ણોદ્ધાર કર્યા છે તેમની સંખ્યા પણ કોઈ જાણતો નથી. (પ. ૬૬-૮).

આ પછી, ચંડપના વંશના ધર્માચાર્યોની નામાવલી આપવામાં આવી છે. ચંડપના ધર્માચાર્યો નાગેન્દ્રગચ્છના હતા અને તેમાં પૂર્વે શ્રીમહેન્દ્રસૂરિ થયા. તેમના શિષ્ય શ્રીશાંતિસૂરિ થયા. તેમના પટ્ટધર શ્રીઆનંદસૂરિ અને તેમના શ્રીઅમરસૂરિ થયા. અમરસૂરિની પાટે શ્રીહરિભદ્રસૂરિ થયા અને તેમના શિષ્ય શ્રીવિજયસેનસૂરિ થયા કે જેમણે એ મંદિરની પ્રતિષ્ઠા કરી. વિજયસેનસૂરિના શિષ્ય શ્રીઉદય-પ્રભસૂરિ છે કે જેમના પ્રતિભારૂપ સમુદ્રની સુંદર સૂકિતઓ સ્વરૂપ મુક્તાવલિઓ વિશ્વમાં શોભી રહી છે. (પ. ૬૯-૭૧) ૭૨ માં શ્લોકમાં કવિએ મંગલ ઈચ્છી આ પ્રમાણે સમાપ્તિ કરી છે–જ્યાં સુધી આ અર્બુદ પર્વત વિદ્યમાન છે ત્યાં સુધી આ ધર્મસ્થાન અને એના બનાવનાર જગતમાં ઉદિત રહો. (પ. ૭૨) ચૌલુક્ય રાજા વડે જેના ચરણ કમલ પૂજાયલા છે એવા શ્રીસોમેશ્વરદેવે, એ ધર્મસ્થાનની, આ રમણીય પ્રશસ્તિ બનાવી છે. (પ. ૭૩) શ્રીનેમિનાથ તીર્થંકર

અને તેમની શાસનરક્ષિકા દેવી અંબિકાની કૃપાથી, અર્બુદાચલ ઉપર આ પ્રશસ્તિ વસ્તુપાલના વંશને સ્વસ્તિ કરનારી થાઓ. (પ. ૭૪)

છેવટે ગદ્યમાં જણાવ્યું કે-સૂત્રધાર કેલ્હણના પુત્ર ધાંધલના પુત્ર ચંડેશ્વરે આ પ્રશસ્તિ શિલા ઉપર ટાંકણા વડે કોતરી છે. શ્રીવિક્રમ સંવત્ ૧૨૮૭ ના ફાલ્ગુણ વદિ ૩ રવિવારના દિવસે નાગેન્દ્રગચ્છના આચાર્ય શ્રીવિજયસેનસૂરિએ પ્રતિષ્ઠા કરી છે.

(૬૫)

ઉપરના નં. ૬૪ ના લેખવાળા દેવાલયના અગ્રભાગમાં આ નં. ૬૫ વાળો લેખ પણ એક ગોખલામાં શ્વેતશિલા ઉપર કોતરેલો છે. પ્રો. બ્યુહર્ જણાવે છે કે-

"આ લેખ ૨' ૧૧" પહોળો તથા ૧' ૧૦" લાંબો છે. તે [illegible]

ઉપર ગુજરાતીના ૨૯ શબ્દોની અસર દષ્ટિગોચર થાય છે. વિશેષનામો પ્રાકૃત રૂપમાંજ છે અમર અર્દ્ધ સંસ્કૃત છે. વળી પંક્તિ ૩૧ માં 'કુમાર' ને બદલે 'કુમર' નો ઉપયોગ કર્યો છે તે પ્રાકૃત અસરના લીધેજ છે. ઘણીવાર દ્વંદ્વ સમાસના એક પદને તથા થી જોડવામાં આવે છે. (પં. ૮-૯-૧૨-૧૯-૨૦) નીચેના શબ્દો જાણવા જેવા છે—अपभार (પુ.)=બોજો. (પં. ૨૯). अष्टाहिका (સ્ત્રી.) આઠ દિવસ સુધી ચાલનારો ઉત્સવ (પં. ૧૨, ૧૪, ૧૧ વિગેરે): कल्याणिक (ન.) એક આમોદપ્રદ દિવસ (પં. ૨૧): તથા ज्ञातीय=ઉપર્યુક્ત જાતનો (પં. ૧૦): महाजन (પુ.) વેપારી (પં. ૧૦): रठीय (પુ) એક જાતના અધિકારીઓ (પં. ૨૮); वर्षग्रन्थि (પુ.) વાર્ષિક દિવસ (પં. ૧૨): सारा (સ્ત્રી.) કાળજી. દેખરેખ (?) (પં. ૯); साक्षी=नुं होवुं (પં ૩, ૭, ૧૦) ના અર્થમાં પ્રતિષ્ઠિત વાપરવામાં આવ્યો છે." પંક્તિ ૬ માં પ્રતિષ્ઠાપિત

આ લેખમાં નેમિનાથનું દેવાલય બંધાવ્યાની, તથા તેમના ઉત્સવોના નિયમોની, તેમજ દેવાલયના રક્ષણ વિગેરેની રાજકીય નોંધનો સમાવેશ થાય છે."

(લેખનો સાર.)

સંવત્ ૧૨૮૭ ના ફાલ્ગુન વદિ ૩ રવિવારના દિવસે, શ્રીમદ્ અણહિલપુરમાં, ચૌલુક્યકુલકમલરાજહંસ અને સમસ્તરાજાવલી સમલંકૃત મહારાજાધિરાજ શ્રી (ભીમદેવના) વિજયિ રાજમાં,........ શ્રી વસિષ્ઠર્ષિના યજ્ઞકુંડમાંથી ઉત્પન્ન થયેલા-(પરમાર વંશમાં) શ્રી ધૂમરાજદેવના કુલમાં અવતરેલા મહામંડલેશ્વર શ્રી સોમસિંહદેવના આધિપત્યમાં, તેજ શ્રીમહારાજાધિરાજ શ્રી ભીમદેવના પ્રસાદ........ [illegible]તમંડલમાં, શ્રી ચૌલુક્યકુલોત્પન્ન મહામંડલેશ્વર રાણક શ્રી લવણ-[illegible]સાદદેવ સુત મહામંડલેશ્વર રાણક શ્રી વીરધવલદેવનો સમસ્ત મુદ્રા-[illegible]પાર કરનાર (મહામાત્ય), શ્રીમદણહિલપુર નિવાસી પ્રાગ્વાટ [illegible]તિના ઠ૦ શ્રી ચંડપ સુત ઠ૦ શ્રી ચંડપ્રસાદ પુત્ર મહં૦ સોમ [illegible] ઠ૦ શ્રી આસરાજ અને તેની ભાર્યા ઠ૦ શ્રી કુમારદેવીનો પુત્ર, અને [illegible] શ્રી મહદેવ તથા સંઘપતિ મહં૦ શ્રી વસ્તુપાલનો ન્હાનો ભાઈ [illegible] શ્રી તેજપાલ, તેણે પોતાની ભાર્યા મહં૦ શ્રી અનુપમદેવીના તથા
[illegible]

તેની કુક્ષિથી અવતરેલા પુત્ર મહં૦ શ્રી લુણસિંહના પુણ્ય અને યશની અભિવૃદ્ધિ માટે, શ્રી અર્બુદાચલ ઉપર, દેઉલવાડા ગામમાં, સમસ્ત દેવકુલિકાલંકૃત અને વિશાલ હસ્તિશાળાવડે શોભિત 'શ્રી લુણસિંહ વસહિકા' નામનું નેમિનાથ તીર્થંકરનું આ મંદિર કરાવ્યું.

નાગેન્દ્રગચ્છના શ્રી મહેન્દ્રસૂરિની શિષ્યસંતતિમાં, શ્રી શાન્તિસૂરિના શિષ્ય, શ્રી આણંદસૂરિના શિષ્ય, શ્રી અમરચંદ્રસૂરિના પટ્ટધર શ્રી હરિભદ્રસૂરિના શિષ્ય શ્રી વિજયસેનસૂરિએ, આ મંદિરની પ્રતિષ્ઠા કરી.

આ ધર્મ સ્થાન (મંદિર)ની વ્યવસ્થા અને રક્ષણ માટે જે જે શ્રાવકો નિયમવામાં આવ્યા છે તેમનાં નામો આ પ્રમાણે—

મહં૦ શ્રીમલ્લદેવ, મહં૦ શ્રીવસ્તુપાલ, મહં૦ શ્રી તેજપાલ એ ત્રણ ભાઇઓની સંતાન પરંપરાએ; તથા મહં૦ શ્રીલુણસિંહના માતૃપક્ષમાં (મોશાળમાં)* ચંદ્રાવતી નિવાસી પ્રાગ્વાટજ્ઞાતિના ઠ૦ શ્રી સાવદેવના પુત્ર, ઠ૦ શ્રી શાલિગના પુત્ર, ઠ૦ શ્રી સાગરના પુત્ર, ઠ૦ શ્રી ગાગાના પુત્ર, ઠ૦ શ્રી ધરણિગ, તેનો ભાઈ મહં૦ શ્રી રાણિગ, મહં૦ શ્રી લીંબા તથા ઠ૦ શ્રી ધરણિગની ભાર્યા ઠ૦ શ્રી તિહુણદેવીની કુક્ષિથી જન્મેલી મહં૦ શ્રી અનુપમાદેવીના ભાઇ ઠ૦ શ્રી ખીમસીહ, ઠ૦ શ્રી આંબસીહ અને ઠ૦ શ્રી ઉદલ; તથા મહં૦ શ્રી લીલાના પુત્ર મહં૦ શ્રી [illegible] તથા ભાઇ ઠ૦ શ્રી જગસીહ અને ઠ૦ રત્નસીહના સમસ્ત કુટુંબી [illegible] એમની જે સંતાન પરંપરામાં થાય તેમણે, આ ધર્મસ્થાનમાં [illegible]

* ચંદ્રાવતી પરમારોની રાજધાની હતી. તે એક મોટું [illegible] અને [illegible] નગરી હતી તે આજે તદ્દન નષ્ટ થઈ ગઈ છે. [illegible] [illegible] ના વિનાશ તેનું નામ [illegible] અસ્તિત્વમાં [illegible] [illegible] ના [illegible] [illegible] [illegible] આ [illegible] જણાવે છે:—

[illegible]

અને પૂજન આદિક સઘળાં (દેવપૂજા સંબંધી) કાર્યો સદૈવ કરવાં અને નિર્વહવાં.

તથા, શ્રી ચંદ્રાવતીના બીજા પણ સમસ્ત મહાજન અને સકલ જિનમંદિર પૂજક આદિ શ્રાવક સમુદાયે પણ તેમજ કરવું.

પછી, ઉવરણી અને કીસરઉલી ગામના, પ્રાગ્વાટ, ધર્કટ આદિ જુદી જુદી જાતોના આગેવાન શ્રાવકોના નામો આપ્યાં છે. અને જણાવ્યું

...મહાજનના હવાલો છે, તે સ્પષ્ટ રીતે આપી રહ્યા છે. મંત્રી તેજપાલની ધર્મપત્નીધર્મપરાયણા અને પતિવ્રતા પત્ની અનુપમાદેવી આજ નગરીના રહેવાસી પોરવાડ મહાજન ગાગાના પુત્ર ધરણિગની પુત્રી હતી. કહેવાય છે કે, જ્યારે જ્યારે મુસલમાનોની સેનાઓ આ રસ્તે થઈને નિકળતી ત્યારે ત્યારે આ વૈભવશાલિની નગરીને લૂંટવામાં આવતી હતી. આવી વિપત્તિના લીધે આખરે આ નગરી સર્વથા ઉજડ થઈ ગઇ અને અહિંના રહેવાસિઓ ...કરીને ગુજરાતમાં જઈ વસ્યા. અહિં આરાસણના બનેલા ઘણા મંદિરો હતા ...માંના કેટલાકોનાં દ્વારો, તોરણો, અને મૂર્તિઓ આદિ ઉપકરણો ઉપાડી ઉપાડી ...એ દૂર દૂરના બીજા મંદિરોમાં લગાવી દીધાં, અને જે બાકી રહ્યા હતાં ...રાજપૂતાના માલવા રેલ્વેના કંટ્રાકટરોએ તોડી નાંખ્યાં. ઇ. સ. ૧૮૨૨ (વિ. ...૧૮૭૯) માં 'રાજસ્થાન' નામક પ્રસિદ્ધ ઇતિહાસના લેખક કર્નલ ટાડ સાહેબ ...' આવ્યા હતા તેમણે પોતાના 'ટ્રાવેલ્સ ઇન્ વેસ્ટર્ન ઇન્ડીઆ' નામના પુસ્ત... અહિંના બનેલા કેટલાક મંદિરાદિકોનાં ચિત્રો આપેલાં છે, જેમનાથી તેમની ...રી અને સુન્દરતા આદિનું અનુમાન થઈ શકે છે ઇ. સ. ૧૮૨૪ (વિ. સં. ...૧૮૮૧) માં સર ચાર્લ્સ કૉકરલ સાહેબ પોતાના મિત્રો સાથે અહિં આવ્યા ત્યારે ...આરાસણના બનેલાં ૨૦ મંદિરો અત્ર ઉભાં હતાં જેમની પ્રશંસા એ ...સાહેબે કરી છે. વર્તમાનમાં આ જગ્યાએ એક પણ મંદિર સારી સ્થિતિમાં નથી. ...રૂપ રાજપૂતે વિ. સં. ૧૯૨૪ માં જ્હને અહિંના મંદિરોની બાબતમાં કહ્યું ...' કે "ટરે (રાજપૂતાના માલવા રેલ્વે) બનાવી પહેલાં તો આ ઠેકાણે અનેક ...રસના બનેલાં મંદિરો વિદ્યમાન હતાં પરંતુ જ્યારે રેલ્વેના કંટ્રાકટરોએ અહિંના ...રો લઈ જવા માટે કંટ્રાક્ટ લીધો ત્યારે તેમણે તે ઉભાં રહેલાં મંદિરોને પણ તોડી ..., તેમના પત્થરો લઈ ગયા. આ વાતની જ્યારે રાજ્યને ખબર પડી ત્યારે તેમને ...વતા લઇ જવા બંધ કરવામાં આવ્યા. તેથી તેમના એવા કોતરેલા પત્થરોના ઢગ... ...હજુ સુધી ચંદ્રાવતી અને માવલની વચમાં ઠેકાણે ઠેકાણે પડી રહેલા છે. અને ... પત્થરો શાંતપુરની પાસે પડેલા છે." આવી રીતે એ પ્રાચીન નગરીનો ...નો ધાતુના અંત આવ્યો. હવે તો તે અનુપમ મંદિરોનાં દર્શન મહાનુભાવ ...રીતે આપેલા ટૉડના ચિત્રો સિવાય કોઇપણ રીતે થઈ શકતાં નથી.—
...–૨૧.

છે કે તેમણે આ મંદિરની પ્રતિષ્ઠાની વર્ષગ્રંથિ (દરેક વર્ષગાંઠ) ઉપર જે આષ્ટાહ્નિક મહોત્સવ કરવામાં આવે તેના પહેલા દિવસે-ચૈત્રવદિ ૩ ત્રીજે સ્નાત્ર અને પૂજન આદિક ઉત્સવ કરવો.

આવીજ રીતે બીજા દિવસે-ચૈત્ર વદિ ૪ ના દિવસે, કાસહૃદગામના જુદી જુદી જાતોના આગેવાન શ્રાવકોએ, વર્ષગાંઠના આષ્ટાહ્નિક મહોત્સવના બીજા દિવસનો મહોત્સવ ઉજવવો.

પંચમીના દિવસે, બ્રહ્માણ વાસી શ્રાવકોએ, આષ્ટાહ્નિક મહોત્સવના ત્રીજા દિવસનો ઉત્સવ કરવો.

છઠના દિવસે, ધઉલીગામના શ્રાવકોએ ચોથા દિવસનો ઉત્સવ કરવો.

સાતમના દિવસે, મુંડસ્થળ મહાતીર્થવાસી તથા ફીલિણી ગામ નિવાસી શ્રાવકોએ પાંચમા દિવસનો મહોત્સવ ઉજવવો.

આઠમીના દિવસે, હુંડાઉદ્રા ગામના અને ડવાણી ગામના શ્રાવકોએ છઠા દિવસનો મહોત્સવ કરવો.

નવમીના દિને મડાહડના શ્રાવકોએ સાતમા દિવસનો મહોત્સવ કરવો.

દશમીના દિવસે સાહિલવાડાના રહેવાસી શ્રાવકોએ એ મહોત્સવના આઠમા દિવસનો મહોત્સવ ઉજવવો.

તથા અર્બુદ ઉપરના દેઉલવાડા ગામના નિવાસી સમસ્ત શ્રાવકોએ નેમિનાથ દેવના પાંચે કલ્યાણકો યથા દિવસે, પ્રતિવર્ષ કરવાં.

આ પ્રબન્ધની વ્યવસ્થા, શ્રી ચંદ્રાવતીના રાજા શ્રીસોમસિંહ દેવે, તથા તેમના પુત્ર રાજકુમાર શ્રીકાન્હડદેવ પ્રમુખ કુમારોને અને બીજા સમસ્ત રાજવર્ગે, તથા ચંદ્રાવતીના સ્થાનપતિ ભટ્ટારક આદિ [illegible] ([illegible]), તથા પૂજારી અને સમસ્ત મહાજનના સમુદાયે, તથા આબુ ઉપરના શ્રીઅચલેશ્વર અને શ્રીવસિષ્ઠ સ્થાનના, તેમજ નજીક રહેલા દેઉલવાડા, શ્રીશ્રીમાતા [illegible] ગામ, આબુય ગામ, [illegible] ગામ, ઉતરછ ગામ, [illegible] ગામ, દેઉઠ ગામ, આખી ગામ અને શ્રીધાવડેશ્વર દેવના [illegible]

આદિ બાર ગામોમાં રહેનારા સ્થાનપતિ, તપોધન, ગૂગલી બ્રાહ્મણ અને રાઠિય આદિ સમસ્ત મહાજનો, તથા ભક્તિ, બાઉ પ્રમુખ ગામોમાં રહેનારા શ્રી પ્રતીહારવંશના સર્વ રાજપુરૂષોએ, પોતપોતાની પ્રસન્ન પ્રમાણે શ્રી નેમિનાથ દેવના મંડપમાં બેસી બેસીને મહં૦ શ્રી તેજપાલની પાસેથી પોતપોતાના આનંદ પૂર્વક શ્રીલુણસિંહવસહિકા નામના આ ધર્મસ્થાનનું બધું રક્ષણ કાર્ય કરવાનું સ્વીકાર્યું છે તેથી પોતાનું એ વચન પ્રામાણિક રીતે પાળવા માટે આ સઘળા જનોએ તથા એમની સંતાન પરંપરાએ પણ જ્યાં સુધી આ ધર્મસ્થાન જગતમાં વિદ્યમાન રહે ત્યાં સુધી આનું રક્ષણ કરવું.

કારણ કે—ઉદારચિત્ત વાળા પુરૂષોનું એજ વ્રત હોય છે કે જે કાર્ય સ્વીકાર્યું હોય તેનું અંત સુધી નિર્વહણ કરવું. બાકી કેવળ કપાલ, કમંડલુ, વલ્કલ, શ્વેત યા રક્ત વસ્ત્ર અને જટાપટલ ધારણ કરવાથી તો શું થાય છે ?

તથા મહારાજ શ્રીસોમસિંહદેવે આ લુણસિંહવસહિકામાં વિરાજમાન શ્રીનેમિનાથ તીર્થંકરની પૂજા આદિના ખર્ચ માટે ડબાણી નામનું ગામ દેવદાન તરીકે આપ્યું છે. તેથી સોમસિંહદેવની પ્રાર્થના છે, કે—તેમના –પરમાર–વંશમાં જે કોઈ ભવિષ્યમાં શાસક થાય તેમણે ‘ આચંદ્રાર્ક ’ સુધી આ દાનનું પાલન કરવું.

એ પછી બે પદ્યો છે જે કૃષ્ણર્ષીય નયચંદ્રસૂરિના રચેલાં છે અને તેમાં અર્બુદગિરિનું માહાત્મ્ય વર્ણવામાં આવ્યું છે.

અંતમાં, ‘ સં ’ સરવણનો પુત્ર સં: સિંહરાજ, સાધૂ વાજલ સં: સહસા, સાઉદેપુત્રી સુનધવ પ્રણામ કરે છે. ’ આ પ્રમાણે ઉલ્લેખ

આ લીટીના અક્ષરો, ઉપરના આખા લેખથી જુદા પડે છે તેથી જણાય છે કે કોઈએ પાછળથી ઉમેર્યું છે. મોટા તીર્થ સ્થળે આ રીતે આવી રીતે પોતાનું નામ કોતરાવવામાં પુણ્ય સમજતા હતા તેના માટે ખાસ દ્રવ્ય આપી આવાં નામો કોતરાવતા હતા. કીર્તિ વિગેરે ઘણા ઠેકાણે આવા હજારો નામો યત્ર તત્ર કોતરેલાં છે.

૧ આ લેખમાં જણાવેલા ગામોમાંના કેટલાંક ગામોનાં નામોનો ખુલાસો આપતાં ડૉ. લ્યુડર્સ જણાવે છે કે—

" આ લેખમાં જે જે સ્થાનો વર્ણવ્યાં છે તેમાનાં નીચે પ્રમાણે પત્તો મળી શકયો છે. અર્બુદ ઉપરનું દેઉલવાડા તે હિંદુસ્તાનના નકશાનું (Indian Atlas) દીલવારા છે જે અક્ષાંસ ૨૪° ૩૬' ઉત્તર, અને રેખાંસ ૭૨°૪૩' પૂર્વ ઉપર આવેલું છે. ઉમરણિકી ગામ તે નકશાનું ઉમર્ણી છે જે દીલવારાથી દક્ષિણ પૂર્વમાં ૭ માઇલ દૂર આવેલું છે. ધઉલી ગામ તે ધઉલી છે જે દીલવારાથી પશ્ચિમ-દક્ષિણ-પશ્ચિમમાં ૯½ માઇલ દૂર છે, મુંડસ્થલ મહાતીર્થ તે નકશાનું મુંગથલા હોઈ શકે જે દીલવારાથી ... માઇલ દૂર દક્ષિણ-પૂર્વમાં છે. ગડાહડ નામ નકશાનું ગડર છે જે દીલવારાથી દક્ષિણ-પશ્ચિમમાં ૧૧ માઇલ દૂર છે; કદાચ ગડાર (ગડાહ) ને બદલે ગડર વપરાયું હોય. સાહિલવાડા તે સેલવર છે જે દીલવારાથી પશ્ચિમ-ઉત્તર-પશ્ચિમમાં ૮½ માઇલ દૂર છે. જે ગામો ખાસ કરીને અર્બુદ પર્વત ઉપર આવેલાં છે એમ જે કહેવામાં આવ્યું છે તેમાંનું આબુય તે નકશાનું આબુ છે જે દીલવારાથી દક્ષિણ-પશ્ચિમમાં ૧½ માઇલ દૂર છે. ઉતરછ તે ઉતરજ છે જે દીલવારાથી ઉત્તર-પૂર્વમાં ૫½ માઇલ દૂર છે. સિહર તે સેર છે જે દીલવારાથી દક્ષિણ-પશ્ચિમમાં ૮ માઇલ દૂર છે. હેઠઉંજી તે હેઠંજી છે જે દીલવારાથી દક્ષિણે બે માઇલ દૂર છે. કોટડી તે નકશાનું દીલવારાથી પૂર્વે સાત માઇલ ઉપર આવેલું કોટડા હશે. સાલ ઘણું ખરું સાલગાંવ હશે જે દીલવારાથી દક્ષિણ-પૂર્વ-દક્ષિણમાં એક માઇલ છે. નકશામાં નામ આપેલું છે તે ખોટું ધારી એમ કહી શકાય કે, દીલવારાથી ઉત્તર-પશ્ચિમમાં આશરે ત્રણ માઇલ દૂર જે ઓરીઆ ગામ છે તે ઓરાસા હશે. "

---

(૬૬)

આ નેમિનાથના મુખ્ય મંદિરની આજુબાજુ બીજી નાની નાની ૫૨ દેવકુલિકાઓ છે તે દરેક ઉપર જુદા જુદા લેખો છે. આ દેવકુલિકાઓ ઉપર હાલના નવા અનુક્રમના નંબરો લગાડેલાં છે. તેમાં ૧૪ ના નંબરની દેવકુલિકા ઉપર નં. ૬૬ નો લેખ આવેલો છે. તેનાં ૧૬ ... પંક્તિઓ છે. અક્ષરો મ્હોટા અને કેટલીક જગાએ ઘસાઈ ગયેલ છે, તેથી મુશ્કેલીથી વાંચી શકાય તેમ છે. લેખનો સાર એ છે કે કોઈ

...પરમાં આવી છે પરંતુ તે ઘણીજ વ્યાકરણ વિરૂદ્ધ છે તથા પ્રાકૃત પ્રયોગોથી ભરેલી છે. આ લેખમાં, વસ્તુપાલ અને તેજપાલે અનેક સ્થળે જે મંદિર અને મૂર્તિ આદિ કીર્તનો કરાવ્યાં હતાં તેમાંના કેટલાકની નોંધ આપેલી છે. લેખનો સાર આ પ્રમાણે છે—

સ્વસ્તિ. સં. ૧૨૮૧ ના વૈશાખ શુદી ૩.

શત્રુંજય મહાતીર્થ ઉપર મહામાત્ય તેજપાલે નંદીસર (નંદીશ્વર) ના પશ્ચિમ મંડપ આગળ એક શ્રીઆદિનાથભગવાનનું બિંબ, તથા ખત્તક... બળાનક અને કલશ સહિત દેવકુલિકા બનાવી. તથા આબુ (અર્બુદ) તીર્થમાં મહં૦ શ્રીવસ્તુપાલે શ્રીસત્યપુરીય શ્રીમહાવીરબિંબ અને ખત્તક બનાવ્યા. તથા વળી અહિંયાજ પાષાણમય બિંબ, બીજી દેવકુલિકામાં બે ખત્તક અને ઋષભઆદિ તીર્થંકરોની ચોવીસી બનાવી. તથા ગૂઢમંડપમાં પૂર્વ બાજુના દ્વાર આગળ ખત્તક, મૂર્તિયુગ્મ અને તે ઉપર (?) શ્રીઆદિનાથભગવાનનું બિંબ બનાવ્યું. ઉજ્જયંત (ગિરનાર) ઉપર શ્રીનેમિનાથના પાદુકામંડપમાં શ્રીનેમિનાથનું બિંબ અને ખત્તક બનાવ્યું. આજ તીર્થ ઉપર મહં૦ શ્રીવસ્તુપાલના કરાવેલા આદિનાથની આગળ મંડપમાં શ્રીનેમિનાથનું બિંબ બનાવ્યું. શ્રીઅર્બુદગિરિમાં શ્રીનેમિનાથના મંદિરની જગતીમાં બે દેવકુલિકા અને ૬ બિંબો બનાવ્યાં.

જાવાલીપુર+ માં શ્રીપાર્શ્વનાથના મંદિરમાં આદિનાથનું બિંબ અને કુલિકા કરાવી.

શ્રીતારણગઢ (તારંગા) ઉપર શ્રીઅજિતનાથ દેવચૈત્યના ગૂઢમંડપમાં શ્રીઆદિનાથબિંબ અને ખત્તક કરાવ્યાં. •

+જાવાલીપુર તે મારવાડમાં જોધપુર રાજ્યમાં આવેલું જાલોર શહેર છે.

• તારંગામાં, મંદિરના પ્રવેશદ્વારની બન્ને બાજુએ બે મ્હોટા ગોખલાઓ ...આ છે, અને જેમાં હાલમાં યક્ષ-યક્ષિણીઓની મૂર્તિઓ સ્થાપન ... તેના માટે આ ઉલ્લેખ છે. આ બન્ને ગોખલાઓ-ખત્તકો વસ્તુ... પોતાના આત્મશ્રેયમાટે બનાવ્યા છે. એમાં તે વખતે આદિનાથ

શ્રીઅણહિલ્લપુર (પાટણ) માં હથીઆવાપી (વાવ) ની નજીકમાં આવેલા શ્રીસુવિધિનાથ તીર્થંકરના મંદિરનો જીર્ણોદ્ધાર કર્યો તથા તેમનું નવીન બિંબ સ્થાપન કર્યું.

વીજાપુર * માં બે દેવકુલિકા તથા શ્રીનેમિનાથ અને શ્રીપાર્શ્વનાથનાં બિંબો બનવ્યાં. શ્રીમૂલપ્રાસાદમાં કવલી (ગાદી ?) અને ખત્તક તથા આદિનાથ અને મુનિસુવ્રતસ્વામિની પ્રતિમાઓ કરાવી.

લાટાપલ્લી ‡ માં આવેલા શ્રીકુમારવિહારના જીર્ણોદ્ધારના સમયે શ્રીપાર્શ્વનાથના આગળના મંડપમાં પાર્શ્વનાથનું બિંબ અને ખત્તક કરાવ્યું.

ભગવાનની મૂર્તિઓ સ્થાપિત કરવામાં આવી હતી. પાછળથી કોણુ જાણે શા કારણથી અને કઇ વખતે તેમનું ઉત્થાપન થયું તે જાણી શકાયું નથી. વર્તમાનમાં તો એમાં ઉપર જણાવ્યા પ્રમાણે યક્ષ અને યક્ષિણીની મૂર્તિ સ્થાપિત છે. આ બંને ગોખલાઓ ઉજ્જ્વલ આરસપાષાણના બનેલા છે. પરંતુ તે ઉપર હાલમાં ચુનો અને રંગ ચઢાવી દીધેલાં છે તેથી તેમની કારીગરી અને સુંદરતા બિલકુલ જણાતી નથી. આ ગોખલાઓમાં ગાદીના નીચેના ભાગ ઉપર વસ્તુપાલના લેખો પણ કોતરેલા છે. પરંતુ તેમની ઉપર પણ ચુનો વિગેરે ચોપડેલો છે તેથી તે લેખો પણ કોઇને જણાતા નથી. પરંતુ બારીક રીતે તપાસ કરતાં તે લેખો જણાઇ આવે તેમ છે. બંને લેખોમાં એક જ પ્રકારનો ઉલ્લેખ અને પાઠ છે. એ લેખ આગળ " તારંગાના લેખો " માં આપવામાં આવેલો છે.

* વીજાપુર, ઉત્તર ગુજરાતમાં આવેલો એક કસ્બો છે, અને તે ગાયકવાડી રાજ્યના કડી પ્રાંતમાંના એ નામના તાલુકાનું મુખ્ય સ્થાન છે.

‡ લાટાપલ્લી તે હાલનું લાડોલ નામનું ગામ છે જે ઉપર્યુક્ત વીજાપુરથી ઉત્તરે ત્રણ ગાઉ ઉપર આવેલું છે. એ સ્થાન પૂર્વકાલમાં સમૃદ્ધ હશે એમ એની આસપાસ પડેલા કોતરકામવાળા પત્થરોના ઢગલાઓ ઉપરથી જણાય છે. એના ઉલ્લેખો ઘણી જગ્યાએ જોવામાં આવે છે. આ લેખમાં જણાવેલો કુમારવિહાર વર્તમાનમાં વિદ્યમાન નથી તેમજ તે ક્યા સ્થળે આવેલો હતો એનું પણ કાંઈ ચિન્હ જણાતું નથી, હાલમાં એ સ્થળે ફક્ત એક જિનમંદિર છે અને તે અર્વાચીન છે. થોડા વર્ષ પહેલાં એ સ્થળે

પ્રહ્લાદનપુર (પાલનપુર) માં આવેલા પાલ્હણવિહાર નામના મંદિરમાં ચંદ્રપ્રભતીર્થંકરના મંડપમાં બે ખત્તકો કરાવ્યા.

આ જ મંદિરની જગતી (ભમતી=પ્રદક્ષિણામાર્ગ) માં નેમી-નાથની આગળવાળા મંડપમાં મહાવીર જિનની પ્રતિમા કરાવી આ બધું (એ ભાઈઓએ) કરાવ્યું છે.

નાગપુરીય અને વરહુડીયા વંશના સા. નેમડના પુત્રો સા. રાહુડ અને સા. જયદેવ, તેમનો ભાઈ સા. સહદેવ, તેનો પુત્ર સંઘપતિ સા. ખેટા તથા તેનો ભાઈ ગોસલ; સા. જયદેવના પુત્રો સા. વીરદેવ, દેવકુમાર અને હાલુય; સા. રાહડના પુત્રો– સા. જિણચંદ, ધણેશ્વર અને અભયકુમાર, તેમના લઘુ ભાઈ સા. લાહડે પોતાના કુટુંબ સાથે આ કરાવ્યું (શું કરાવ્યું છે, તે લેખમાં જણાવ્યું નથી, પરંતુ એમ જણાયછે કે જે દેવકુલિકા ઉપર આ લેખ કોતરવામાં આવ્યો છે, તે દેવકુલિકા એણે કરાવી હશે) નાગેન્દ્ર ગચ્છના આચાર્ય વિજયસેનસૂરીએ પ્રતિષ્ઠા કરી.

૩૩ મી પંક્તિથી તે ૪૫ મી પંક્તિ સુધીની ૧૩ પંક્તિઓ પાછળથી ઉમેરવામાં આવીછે એમ વર્ણન અને કોતર કામ બંને ઉપરથી જણાય છે એમાં જણાવ્યું છે કેઃ—

સા. રાહડના પુત્ર જિણચંદની ભાર્યા ચાહિણીની કુક્ષીમાં અવતરેલા સંઘપતિ સા. દેવચંદે પોતાના માતાપિતાના શ્રેયાર્થે જાવાલિપુરવાળા સુવર્ણગિરિ પર્વત ઉપર આવેલા પાર્શ્વનાથ-મંદિરની

[illegible] જેથી જમીનમાં દટાયેલી કેટલીક પ્રતિમાઓ મળી આવી હતી તે ... અખંડિત અને પબાસણ સભાગપૂર્વક ... જણાતી હતી એ પ્રતિમાઓ હાલમાં ત્યાંના નવીન મંદિરમાં પધરાવેલી છે એ મૂર્તિ-ની કેટલીક ઉપર લેખો પણ કોતરેલા છે જે શ્રી બુદ્ધિસાગરસૂરિ તર-ફથી હાલમાં જ બહાર પડેલા 'જૈન ધાતુ પ્રતિમા લેખ સંગ્રહ' ના ભાગ ૧, ૫૮–૫૯ માં આપેલા છે ... અને રહેલા છે એમ ... ઉપરથી જણાય છે ... (પુનઃ ...) ની એક શાખાનું એ મુખ્ય સ્થાન હતું, કેટલાક ... પ્રશસ્તિઓથી સમજાય છે.

જગતીમાં–અષ્ટાપદનામના ચૈત્યમાં બે ખત્તક કરાવ્યા; લાટાપલ્લિમાં કુમારવિહારની જગતીમાં અજિતનાથનું બિંબ તથા દંડ અને કલશ સહિત દેવકુલિકા કરાવી; આ જ મંદિરમાં અજિતનાથ અને શાંતિનાથનું– એમ પ્રતિમાયુગલ કરાવ્યું.

અણહિલ્લપુર (પાટણ) ની સમીપમાં આવેલા ચારો

* ચારૂપ, એ પાટણથી ત્રણ ગાઉ ઉપર આવેલું ન્હાનું સરખું ગામ છે. હાલમાં ત્યાં એક સાધારણ પ્રકારનું મંદિર છે અને તેમાં એક પાર્શ્વનાથ સ્વામીનું શ્યામવર્ણ મૂર્તિ (કે જે શામળાજીના નામે ઓળખાય છે) અને એક [illegible]ની અન્યપ્રતિમા પ્રતિષ્ઠિત છે. ઐતિહાસિક ઉલ્લેખો તરફ નજર કરતાં ચારૂપ એ બહુ જૂનું અને પ્રસિદ્ધ તીર્થસ્થાન જણાય છે પૂર્વે ત્યાં મોટાં મંદિરો હોવાં જોઈએ. પ્રભાવક ચરિત્રમાં એક સ્થળે, એ સ્થાનના વિષયમાં આ પ્રમાણે ઉલ્લેખ કરેલો દૃષ્ટિગોચર થાય છે—

श्रीकान्तीनगरीसत्कधनेशाधारकेण यत् ।
वारिधेरन्तरा यानपात्रेण महता गता ॥
तदधिष्ठायकसुरस्तम्भिते वाहने ततः ।
आर्हतव्यन्तरस्योपदेशेन व्यवहारिणा ॥
तस्या भुवः समाकृष्य प्रतिमानां त्रयं ततः ।
तत्रैका च चारूपग्रामे तीर्थं प्रतिष्ठितम् ॥
अन्या श्रीपत्तने [illegible] निवेशिता ।
अरिष्टनेमिप्रतिमा प्रासादान्तः प्रतिष्ठिता ॥
तृतीया स्तम्भनग्रामे सेढिकातटिनीतटे ।
तरुजालान्तरे भूमध्ये विनिहिताऽस्ति च ॥

(—अभयदेवसूरिप्रबंध, ११०-११)

[illegible]

(હાલનું ચારૂપ) નામના સ્થાનમાં આદિનાથનું બિંબ, એક મંદિ
અને ૬ ચઉકિયા (વેદીઓ ?) સહિત ગૂઢમંડપ બનાવ્યું.

પૃષ્ટ ૭૧ ઉપર ખુલાસો કરવામાં આવ્યો છે, ત્યાં જુઓ.) આ ઉપરથી એમ સમજાય છે કે પ્રભાવક ચરિત્રકાર ના સમયમાં એ સ્થાન બહુ મહત્વનું અને પ્રાચીન ગણાતું હતું. એ જ ચરિત્રમાં વીરસૂરીના પ્રબંધમાં લખવામાં આવ્યું છે કે–વીરસૂરિ પાટણ આવ્યા ત્યારે પ્રથમ તેઓ ચારૂપ આવીને રહ્યા હતા અને ત્યાં તેમનો સિદ્ધરાજ જયસિંહે તથા પાટણના સંઘે ખૂબ સત્કાર કર્યો હતો. ૧૪ મા સૈકામાં થઇ ગયેલ માંડવગઢના પ્રસિદ્ધ ધનાઢ્ય પેથડશાહે ચારૂપમાં એક શાંતિનાથનું મંદિર બનાવ્યું હતું, એમ મુનિસુંદર-સૂરીની બનાવેલી ગુર્વાવલી માં સ્પષ્ટ ઉલ્લેખ છે ઉપદેશતરંગિણી માં કેટલાક પ્રસિદ્ધ પ્રસિદ્ધ તીર્થસ્થલોનાં નામો ગણાવ્યાં છે તેમાં પણ ચારૂપ નું નામ જોવામાં આવે છે:—

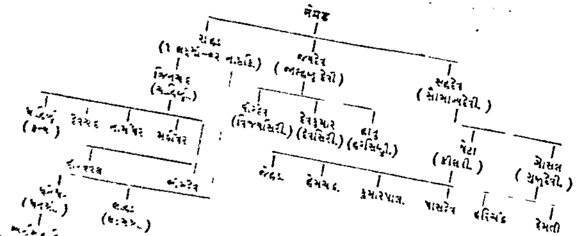
" श्रीजीरापल्ली–फलवर्धि–कलिकुंड–कुर्कुटेश्वर–पावक–आरासण–संखेश्वर–चारूप–रावणपार्श्व–वाणारसीश्वर–चित्रकूट–आघाट–श्रीपुर–स्तंभनपार्श्व–राणपुरचतुर्मुखके हारादनेकतीर्थानि जगतीतले वर्तमानानि । "

આ સિવાય બીજાં પણ અનેક તીર્થમાળા આદિ પ્રકરણોમાં તથા સ્વતંત્ર સ્તોત્ર–સ્તવનોમાં ચારૂપને એક પવિત્ર તીર્થ તરીકે કથવામાં આવ્યું છે. એ બધા ઉપરથી એમ સ્પષ્ટ જણાય છે કે જુના સમયમાં એ સ્થાન બહુ પ્રસિદ્ધ હતું અને ત્યાં અનેક મંદિરો હતાં. વર્તમાનમાં એ કાંઇ પ્રાચીનતાનું કોઇ વિશેષ પ્રમાણો દેખાતાં નથી. પરંતુ જો ખોદકામ કરવામાં આવે તો કેટલીક મૂર્તિઓ વિગેરે મળી આવવાનો ખાસ સંભવ રહે છે મ્હેં ...ધારી મુસાફરી દરમ્યાન એ સ્થાને એક પરિકરનો ખંડિત ભાગ જોયો હતો ...ના ઉપર આ પ્રમાણે લેખ કોતરેલો હતો:—

(૧) ... .. દિ ૧૧ श्रीनागेन्द्रगच्छे श्रीसीलगुणसूरिसंताने श्रे० राणक
सुत श्रे० सोभा तथा श्रे० जसरा सुत
(૨) ....देवाभ्यां चारूपस्थाने श्रीमहावीरे श्रीपार्श्वनाथचैत्ये?
(૩) प्रतिष्ठितं श्रीदेवचन्द्रसूरिभिः ।

આ લેખમાં જણાવેલા દેવચંદ્રસૂરી સાથે સંબંધ ધરાવનારો સંવત્
૧ નો એક લેખ પાટણમાં છે. તથા ખાસ એ આચાર્યની એક મૂર્તિ પણ
...ના પંચાસરા પાર્શ્વનાથના મંદિરમાં વિરાજિત છે.

આ લેખ તથા નં. ૧૦૬, ૧૦૭, ૧૨૧, ૧૨૨, ૧૨૩, ૧૨૬, અને ૧૨૭ વાળા લેખો એકજ કુટુંબના છે. નં. ૧૦૬–૭ વાળા લેખોમાં જણાવ્યું છે કે–પૂર્વે નાગપુરમાં (મારવાડમાં–જોધપુર રાજ્યના તાબે આવેલું હાલનું નાગોર શહર) વરદેવ નામે શ્રેષ્ઠી હતો જેનાથી 'વરહુડીયા' આવું નામ એ વંશનું પડયું. તે વરદેવને બે પુત્રો હતા એક આસદેવ અને બીજો લક્ષ્મીધર. આસદેવને સા. નેમડ, આભડ, માણિક અને સલખણ; તથા લક્ષ્મીધરને થિરદેવ, ગુણધીર, જયધર અને ભુવન નામે પુત્રો થયા. તેમાં ફકત એકલા નેમડના જ વંશજોનું આ બધા લેખોમાં વર્ણન છે. ડૉ. પીટર્સનના ૩ જા રીપોર્ટમાં (પૃષ્ઠ ૯૦ અને ૭૩) એ વંશ સંબંધી બે પ્રશસ્તિઓ આપેલી છે. જેમાં એકમાં નેમડના વંશનું વિસ્તૃત વર્ણન આપ્યું છે. નેમડ જાતિએ પલ્લીવાલ વૈશ્ય હતો. તે કોઈ કારણથી પોતાના મૂળ વતન નાગપુરને છોડી પાલ્હણપુરમાં આવીને રહ્યો હોય એમ બીજી પ્રશસ્તિના ઉલ્લેખ ઉપરથી જણાય છે. એના સંતાનો તપાગચ્છનો બિરૂદ પ્રાપ્ત કરનાર જગચ્ચંદ્રસૂરિના શિષ્યો દેવેન્દ્રસૂરિ, વિજયચંદ્રસૂરિ અને દેવભદ્રગણી–એ ત્રિપુટીના અનુરાગી હતા. એમના ઉપદેશથી નેમડના સંતાનોમાંથી દરેકે જુદા જુદા અનેક ધર્મકાર્યો કર્યાં હતાં. એ પ્રશસ્તિ તથા પ્રસ્તુત લેખોમાંથી નેમડની વંશાવલી આ પ્રમાણે બને છેઃ—

નેમડ
સહદેવ
(સોમાનદેવી)
દેવકુમાર
પેથા
હેમચંદ્ર.
કુમારપાલ.
પાસદેવ
હરિસિંહ

પ્રશસ્તિમાં એમ પણ જણાવ્યું છે કે—જિનચંદ્રના પુત્રોએ વીરધવલ અને ભીમદેવે દેવેન્દ્રસૂરિની પાસે દીક્ષા લીધી હતી. દેવ તીર્થયાત્રા માટે સંઘ કાઢી સંઘપતિ પદ પ્રાપ્ત કર્યું હતું. ઉક્ત જિનપ્રતિમા ભરાવવામાં અને પુસ્તકો લખાવવામાં પુષ્કળ ધન ખર્ચ્યું હતું. પેઢા અને ગોસલ બન્ને ભાઇઓએ શત્રુંજય અને ગિરનાર તીર્થોની યાત્રા માટે મ્હોટા સંઘો કાઢ્યા હતા. આવી રીતે એ કુટું અનેક ધર્મકૃત્યો કરી સ્વદ્રવ્યનું ફળ ભોગવ્યું હતું. મહામાત્ય તેજ પાળના આ મંદિરમાં આ કુટુંબે આવી રીતે દેવકુલિકા અને જિન મૂર્તિઓ કરાવી છે તેનાથી એમ સમજાય છે કે એ બંને શ્રી કુટુંબોમાં પરસ્પર કોઈ કૌટુંબિક-સંબંધ કે સઘન સ્નેહસંબંધ હોવો જોઇએ. કારણ કે તેજપાળનો આ આદર્શ મંદિર બનાવવામાં પોતાના સંબંધિઓ કે સ્નેહિઓનું સ્મરણ શાસ્વતરૂપે રાખવાનોજ મુખ્ય હેશ હતો.

(૬૭-૬૮)

નં. ૩૯ અને ૪૦ વાળી દેવકુલિકા ઉપર આ બંને લેખો ક્રમથી કોતરેલા છે. પહેલામાં લખ્યું છે કે-તેજપાલે પોતાના મોટા ભાઈ વસ્તુપાલની સોખુકા નામની સ્ત્રીના પુણ્યાર્થે, સુપા-પ્રતિમા વડે અલંકૃત થએલી આ દેવકુલિકા કરાવી છે; અને બી એજ મહામાત્યની લલિતાદેવી નામની પત્નીના શ્રેય માટે આ દે કુલિકા કરાવી છે.

(૬૯-૭૨)

નં. ૪૧ થી ૪૪ સુધીની દેવકુલિકાઓ ઉપર ૬૯ થી ૭૨ નંબર વાળા લેખો કોતરેલા છે. મહામાત્ય વસ્તુપાલના પુત્ર જયંતસિંહ અને તેની ત્રણ સ્ત્રીઓ જે જયતલદેવી, સુહવદેવી અને રૂપ નામે હતી તેમના પુણ્ય માટે આ ૪ દેવકુલિકાઓ ક્રમથી બનાવી છે.

(૭૩-૭૪)

ક્રમથી ૪૫ અને ૧ નંબરની દેવકુલિકા ઉપર કોતરેલા આ

દીએ (અહિં ઘણાં નામો આપ્યાં છે) શાંતિનાથદેવનું બિમ્બ કરાવ્યું. તેની પ્રતિષ્ઠા નવાંગવૃત્તિકારક શ્રીઅભયદેવસૂરિના સંતાનીય શ્રી ધર્મઘોષસૂરિએ કરી.

આ ધર્મસૂરિ મધુકરા નામની ખરતર-ગચ્છની શાખાના હતા, એમ સમયસુન્દરોપાધ્યાયે सामाचारी शतकમાં આ જ લેખનો ઉતારો આપી જણાવે છે. (–' अत्र मधुकराखरतरगच्छे श्रीधर्मघोषसूरयो ज्ञेयाः । ') વિશેષમાં વળી એમ પણ જણાવે છે કે દીવ (બંદર)ની પાસે આવેલા ઉના નગરમાં ભોંયરામાં રહેલી એક પ્રતિમા ઉપર પણ એ આચાર્યના નામનો લેખ કોતરેલો છે. યથા—

एवमेव श्रीद्वीपासन्नश्रीउन्नानगरे भूमिगृहान्तर्वर्तिप्रतिमाप्रशस्तावपि लिखितमस्ति । यथा—' नवाङ्गवृत्तिकारश्रीअभयदेवसूरिसन्तानीयैः श्री-धर्मघोषसूरिभिः प्रतिष्ठितम् । "

ક્ષમાકલ્યાણક ગણિની બનાવેલી खरतरगच्छपट्टावली પ્રમાણે મધુકર ખરતરશાખાની ઉત્પત્તિ સંવત ૧૧૬૭ ની આસપાસ જિનવલ્લભસૂરિના સમયમાં થએલી છે. યથા—

" तद् (जिनवल्लभसूरि) वारके च मधुकरखरतरशाखा निर्गता । अयं प्रथमो गच्छभेदः * ।

(૮૫)

૧૫ નંબરની દેવકુલિકા ઉપર.

સંવત્ ૧૨૯૩, ચૈત્રવદી ૮, શુક્રવાર. મણ્ડોખરે ભાગ ઉપર પ્રમાણે જ લખેલો છે. ચંદ્રાવતી નિવાસી પ્રાગ્વાટજ્ઞાતીય મહ૦ કડુઆ ના પુત્ર શે૦ સાજણે પોતાના પિતૃવ્યભાઈ વરદેવ આદી (કેટલાક

* બધી મળીને ખરતરગચ્છની ૯ શાખાઓ થયેલ છે એમ એ જ પટ્ટાવલી ઉપરથી જણાય છે તેમાં સૌથી પ્રથમ એ શાખા થઈ છે, તેથી આને પ્રથમ ગચ્છભેદ જણાવ્યો છે.

શ્રીપદ્મદેવસૂરિ અને સૂત્રધાર § શોભનદેવની સમક્ષ, નેમિનાથદેવની નેચા (પૂજા ?) માટે ૧૬ દ્રમ્મ (તે વખતે ચાલતા એક પ્રકારના સિક્કાઓ) દેવના ભંડારમાં મુક્યા છે. તેમનો પ્રતિમાસ ૮ વિંશોપક (ટકા) વ્યાજ આવશે તેમાંથી અર્ધાથી તો મૂલબિંબની અને અર્ધાથી આ દેવકુલિકામાં, પૂજારીઓએ હમેશાં પૂજા કરવી.

(૮૩)

૧૦ નંબરની દેવ કુલિકા ઉપર.

સંવત્ ૧૨૯૩, વૈશાખ સુદિ ૧૫, શનિવાર. લેખનો સાર એ છે કે—મહં૦ શ્રી તેજપાલે બનાવેલા આ લૂણસિંહ વસહિ નામના શ્રીનેમિનાથદેવના મંદિરની જગતીમાં, ચંદ્રાવતી નિવાસી પ્રાગ્વાટ જ્ઞાતીય ઠક્કુર સાઢદેવપુત્ર ઠ૦ સિંહદેવપુત્ર ઠ૦ સોમસિંહપુત્ર ઠ૦ [illegible], ગુણદ આદિ કુટુંબે (આ કેટલાં [illegible] જાણવા નથી) પોતાના માતા-પિતાના શ્રેય માટે પાર્શ્વનાથ તીર્થંકરનું બિંબ કરાવ્યું. નાગેન્દ્રગચ્છના આચાર્ય શ્રીવિજયસેનસૂરિએ તેની પ્રતિષ્ઠા કરી.

(૮૪)

૧૪ ૦ નંબરની દેવકુલિકા ઉપર.

સંવત્ ૧૨૯૩ વૈશાખ સુદી ૧૫, શનિવાર [illegible]

[illegible]

[illegible]

પુત્રી બાઉલદેવીના શ્રેયાર્થે આ દેવકુલિકા કરાવી છે. અને દક્ષિણદ્વારના લેખમાં લૂણસિંહની પુત્રી ગઉરાદેવીના હિતાર્થે આ દેવકુલિકા કરાવી છે.

(૯૨-૯૩)

૨૦ અને ૨૨ નંબરવાળી દેવકુલિકા ઉપર છે (૨૧ નંબરની દે. ઉપર લેખ નથી.)

આ બંને લેખો ઉપરના ૮૩-૮૪-૮૫ નંબરવાળા લેખો જેવા જ છે. ચંદ્રાવતી નિવાસી પ્રાગ્વાટોએ કોતરાવેલા છે. જુદા જુદા કુટુંબનાં મનુષ્યોનાં નામો આપ્યાં છે. જે ઘણા ભાગે, આ મંત્રીઓના મોસાળ પક્ષના કે તેજપાલના સાસરા પક્ષના હશે.

(૯૪ થી ૯૯)

આ ૬ લેખો અનુક્રમે ૨૫ થી ૩૦ નંબર સુધીની દેવકુલિકાઓ ઉપર કોતરેલા છે.

મહામાત્ય વસ્તુપાલ અને તેજપાલને ૭ બહેનો હતી. તેમના પુણ્યાર્થે આ જુદી જુદી દેવકુલિકાઓ તેજપાલે કરાવી છે અને દરેક ઉપર એકેક બહેનનું નામ આપેલું છે. આ ૭ બહેનોના નામ આ પ્રમાણે છેઃ—

૧ ઝાલ્હણદેવી, ૨ માઉ, ૩ સાઉ, ૪ ધણુદેવી, ૫ સોહગા, ૬ વયજુ અને ૭ પદમલા. (આ પદમલાનું નામ ૧૦૩ નંબરના લેખમાં છે.)

(૧૦૦—૧૦૧)

આ બંને લેખોમાંથી પ્રથમનો લેખ ૩૦ નંબરની દેવકુલિકાના પશ્ચિમદ્વાર ઉપર છે. અને બીજો ૩૧ નંબરની દે. ઉપર છે. પહેલો લેખ બહુજ ખોટો લખાયલો છે. ચંદ્રાવતી નિવાસી પ્રાગ્વાટ જ્ઞાતિના બે કુટુંબોએ આ દેવકુલિકાઓમાં અમુક અમુક જિનની પ્રતિમાઓ કરાવી, એ લેખની હકીકત છે.

(૧૦૨)

૩૨ નંબરની દેવકુલિકાના પૂર્વદ્વાર ઉપર.

મહામાત્ય તેજપાલે પોતાના મામાના પુત્ર ભાભા અને ર[illegible] પાલના કથનથી, તેમના પિતા મહં० પૂનપાલ તથા માતા મહં० પૂનદેવીના શ્રેયાર્થે આ દેવકુલિકામા ચંદ્રાનનદેવની પ્રતિમા કરાવી.

(૧૦૩)

એજ દે. ના ઉત્તરદ્વાર ઉપર.

તેજપાલની ૭ મી બ્હેન પદ્મલાના કલ્યાણાર્થે વરિસેણદેવની પ્રતિમાવડે અલંકૃત એવી આ દેવકુલિકા કરાવી.

(૧૦૪)

૩૩ નંબરની દેવકુલિકા.

શ્રીમાલજ્ઞાતિના ઠ. રાણાના પુત્ર ઠ. રાહડણે પોતાની સુહ દેવી નામની સ્ત્રીની કુંખે અવતરેલા ઠ. સીહડ નામના પુત્ર પુણ્યાર્થે યુગાદિજિનનું બિંબ કરાવ્યું.

(૧૦૫)

૩૪ નંબરની દેવકુલિકા.

શ્રીમાલજ્ઞાતીના શ્રે० ચાંદાના પુત્ર શ્રે० સોભાના પુત્ર શ્રે ખેતાકે પોતાની આસુનામની માતાના શ્રેયાર્થે અજિત દેવની પ્રતિ[illegible] કરાવી.

(૧૦૬-૧૦૭)

૩૫ અને ૩૬ નંબરની દેવકુલિકાઓ ઉપર આ બંને લેખ અનુક્રમે કોતરેલા છે.

નં० ૬૬ ના લેખના અવલોકનમાં જણાવેલા [illegible] [illegible] લેખ છે [illegible] [illegible] લેખના [illegible] આવી જ રીતે છે

આ બંને લેખોના [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

તે લેખમાં જો પાછળથી કાંઈ ફેરફાર કરવાનો હોય છે તો આવી રીતે મૂળ લખેલા ઉપર બીજું લખાણ કરાય છે.

(૧૦૮-૦૯)

નંબર ૩૭ અને ૩૮ ની દેવકુલિકાઓ ઉપર આ બંને લેખો લાંબી લાંબી બબ્બે પંક્તિઓમાં કોતરેલા છે.

આ બંને લેખો એકજ પ્રકારના છે. પ્રારંભમાં સંવત્ પુરતો ભાગ ગદ્યમાં છે અને બાકીનાં ૪-૪ પદ્યો છે. જેમાંનાં ત્રણ પદ્યો તો એકનાં એકજ છે અને અંતિમ પદ્ય બંનેમાં જુદા જુદા પ્રકારનું છે. ભાવાર્થ આ પ્રમાણે છેઃ—

શ્રીષંડેરકગચ્છીય શ્રીયશોભદ્રસૂરીની શિષ્યસંતતિમાં શ્રીશાંતિસૂરી થયા. તેમના ચરણ કમલમાં ભ્રમર સમાન મંત્રી શ્રીઉદયસિંહ થયો, જે વિપુલ ધનનું દાન કરવાથી તો દાનવીર, ગિરનાર વિગેરે તીર્થોની મહાન આડંબર સાથે યાત્રા વિગેરે ધર્મકૃત્યો કરવાથી ધર્મવીર અને રાજા-મહારાજાઓનું પણ માન મર્દન કરવાથી યુદ્ધવીર—એમ ત્રિવિધવીર તરીકે કહેવાતો હતો. તેનો પુત્ર યશોવીર જે 'કવિન્દ્રબન્ધુ' નો બિરૂદ ધરાવે છે અને જેને સરસ્વતી અને લક્ષ્મીએ એકીસાથે અંગીકાર કર્યો છે અર્થાત્ જે ઉત્તમ વિદ્વાન્ હોઈ મહાન્ ઐશ્વર્યવાન્ છે, તેણે પોતાના પિતાના પુણ્યાર્થે સુમતિનાથ તીર્થંકરની પ્રતિમાયુક્ત અને માતાના શ્રેયાર્થે પદ્મપ્રભબિંબયુક્ત આ બે દેવકુલિકાઓ કરાવી છે.

આ મંત્રી યશોવીર, જાવાલીપુરના ચાહમાન રાજા ઉદયસિંહનો પ્રધાન હતો. એ બહુશ્રુત વિદ્વાન્ અને રાજનીતિનિપુણ મહામાત્ય હતો. મહામાત્ય વસ્તુપાલ અને તેજપાલની સાથે આની ગાઢમૈત્રી હતી. તેજપાલના બનાવેલા આ નેમિનાથ ચૈત્યના શિલ્પકામમાં એણે કેટલાક દોષો બતાવ્યા હતા. જિનહર્ષગણિવિરચિત વસ્તુપાલ ચરિત્ર માં આના સંબંધમાં કેટલુંક વર્ણન કરેલું છે.

(૧૧૦-૧૧૧)

આ મંદિરના મૂળ ગભારાના બારણાની બંને બાજુએ—તં-

[illegible]
([illegible])

[illegible] (दुर्गादेवी)

मालदेव ([illegible])

सहजलदे

सदनलदे

[illegible] ([illegible])

(७ देहनी) जाल्हु १, [illegible] २, [illegible] ३, [illegible] ४, [illegible] ५, [illegible] ६, [illegible]

જિનપ્રભસૂરિ રચિત વિવિધતીર્થકલ્પ નામના પુસ્તકમાં,
સં. ૧૩૪૯ (ઈ. સ. ૧૨૯૨) ની લગભગ રચાવું શરૂ થયું હતું
સં. ૧૩૮૪ (ઈ. સ. ૧૩૨૭) ની આસપાસ સમાપ્ત થયું
તેમાં, જણાવ્યું છે કે મુસલમાનો*એ આ મંદિરને તોડી નાં
હતું તેનો પુનરૂદ્ધાર શક સં. ૧૨૪૩ (વિ. સં. ૧૩૭૮)
ચંડસિંહના પુત્ર સંઘપતિ પીથડે (અથવા પેથડે) કરાવ્યો હતો. આ
બાબતનો એક લેખ પણ આ મંદિરમાં રંગમંડપમાં એક સ્તંભ
ઉપર કોતરેલો છે. લેખ આ પ્રમાણે છે.

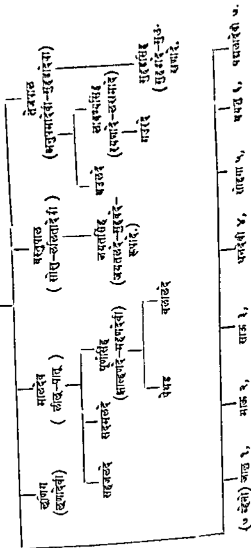
ओम् ।
आचन्द्रार्कं नन्दतादेष संघा-
धीशः श्रीमान् पेथडः संघयुक्तः ।
जीर्णोद्धारं वस्तुपालस्य चैत्ये
तेने येनेहार्बुदाद्रौ स्वसारैः ॥

અર્થાત્—સંઘપતિ પેથડ સંઘયુક્ત યાવચ્ચંદ્ર દિવાકરૌપર્યંત
ઉરિન રહો જેણે પોતાના દ્રવ્યવડે આબુપર્વત ઉપરના આ વસ્તુપાલના ચૈત્યનો
જીર્ણોદ્ધાર કર્યો.

આ સંઘપતિ પેથડ ક્યાંનો રહેવાસી હતો તે જાણી શકાયું નથી.

* કયા મુસલમાન સુલતાને અને ક્યારે આ મંદિર તોડ્યું તે ચોક્કસ
જણાયું નથી પરંતુ પં. ગૌરીશંકરજી ઓઝાના અનુમાન પ્રમાણે " અલાઉદ્દીન
ખીલજીની ફોજે જાલોરના ચૌહાન રાજા કાન્હડદેવ ઉપર વિ. સં. ૧૩૬૬ (ઈ.
સ ૧૩૦૯) ની આસપાસ ચઢાઈ કરી ત્યારે આ મંદિરને તોડ્યું હોવું
જોઈએ."

सीरोहीका इतिहास, पृ. ७०।

आसराज
(कुमारदेवी)
लूणिग
(लूणादेवी)
मालदेव
(लीलू–पातू)
वस्तुपाल
(सोखु–ललितादेवी)
तेजपाल
(अनुपमादेवी–सुहडादेवी)
सहजलदे
सदमलदे
पूर्णसिंह
(आल्हणदे–महणदेवी)
पेथड
वलालदे
जयतसिंह
(जयतलदे–सुहवदे–
रूपादे.)
बउलदे
लावण्यसिंह
(रयणादे–लखमादे)
गउरदे
सुहडसिंह
(सुहडादे–सुऊ-
णादे.
(७ व्हेनो) जाल्हू १, माऊ २, साऊ ३, धनदेवी ४, सोहगा ५, वयजू ६, पद्मलादेवी ७.

ઉપર મેં પ્રસિદ્ધ કરેલા અચલેશ્વરના દેવાલય નજીકના ચહિલ લેખનું
ઉપર પાન ૭૯ ૧ માં મેં આપેલા અચલેશ્વરના દેવાલયના લેખનું ભા
આપ્યુ છે. બીજા લેખો વિષે માત્ર ટુંક હકીકત આપી છે જેનો આધાર કે
વિદ્વાને લખેલા ટીંકી પુસ્તક ઉપર રાખ્યો છે.

ત્યારબાદ ઘણા વર્ષો સુધી આબુના લેખોના અભ્યાસ વિષે કાંઇપણ
કરવામા આવ્યુ નથી. પરંતુ ૧૯૦૦-૦૧ ના શિયાળામા જ્યારે વેસ્ટર્ન સર
કલના આર્કીઑલૉજીકલ સર્વે ઑફ ઇંડીઆના સુપરીન્ટેન્ડન્ટ મી.
કાઉસેન્સ આબુ ઉપર હતા ત્યારે પર્વત ઉપરના સર્વ લેખોની નકલો તૈયાર
કરાવી હતી. તેમણે આ બધી નકલો ગવરનમેન્ટ એપીગ્રાફીસ્ટના તરફ મોકલાવી
તેથી આ લેખોની સારી રીતે તપાસ થાય તેવો વખત તેમણે આપણને આપ્યો
છે તેમાંના ઘણા લેખો ઘણા જ નાના છે. તેમાંનો કોઈ પણ લેખ ઈ. સ. ના
૧૧ મા સૈકાથી જુનો નથી આ સર્વમાંથી હાથ લાગતી ઐતિહાસિક બાબતો
ઘણીજ થોડી છે તેમાના કેટલાક ઉપયોગી છે અને એવા લેખોનો કેલાવો
કરવાની જરૂર છે તથા બાકીના કેટલાકમાં તો માત્ર નામ, વાક્ય અગર શબ્દ
વિગેરેજ જોવામા આવે છે પરંતુ આવા લેખો ભવિષ્યમાં કોઇ વખત ઉપયોગી
થઇ શકે.

મી. કાઉસેન્સે મેળવેલા લેખો જે પ્રો. હુલ્ટ્ઝે (Prof. Hultzsch)
મારા તરફ મોકલ્યા છે, તે બધા મળીને ૨૫૮ છે, જેમાના ૨૭૦ થાદીના છે
અને ૧૮ નજરથી કાઢેલા છે ૨૫૮ માંથી ૧૯૮ લેખો જે દેવળ વિમલે બંધાવ્યુ હતું ઋષભ (આદિનાથ)
ના દેવળમાથી મળેલા છે જે દેવળ વિમલે બંધાવ્યુ હતું. ૯૭ લેખો

૧ વધારામા, પ્રો. વીલ્સને ઇંડીઅન ઍંટીક્વેરી, પુ. ૧૧ પાન ૨૨૧ ઉપર કાર્ટેલીરી (Cartellieri) એ પ્રસિદ્ધ કરેલા વિ. સં. ૧૧૩૫ નો લેખ જે હાલમાં સિરોહી ગામમા રાખવામાં આવ્યો છે તેનું ભાષાંતર પણ આપ્યું છે; જુઓ પ્રોગ્રેસ રીપોર્ટ ઑફ ધી આર્કીઓલૉજીકલ સર્વે ઑફ ઇંડીઆ, વેસ્ટર્ન સર્કલ, સન. ૧૯૦૪-૦૬ પાન ૪૭.

(૨) (Dr. વીલ્સને ભાષાંતર કરેલા લેખો ઉપરાંત) પ્રસિદ્ધ થએલા લેખો માટે જુઓ—મારું નોર્ધન લીસ્ટ ન. ૨૧૧ અને ૨૧૫.

(૩) લેખોમા દેવાલયનું નામ વિમલ વસહિકા, વિમલસ્ય વસહિકા, વિમલવસહી અને વિમલવસતિકાતીર્થ છે તથા ભાષાનાં પુસ્તકોમાં પણ વિમલવસતિ છે ઉપર પાન ૮૧ માં મેં પ્રથમથી કહેલું છે કે ' વિમલસાહ ' અગર ' વિમલશાહ ' અને હાલનું ' વિમલસા ' આ નામો ' વિમલવસહિકા '

લેખોવિષે એટલુંજ કહેવું જોઇએ કે ઉપર કહેલા ત્રુટિત લેખ (નં. ૧૯ ... [અ
મિતિ [વિ.] સં. ૧૩૪૨ છે અને બાકીનાઓની મિતિ ત્યાર પછી-

નેમીનાથના દેરાલયના લેખોમાના બે મોટા અને ઘણાજ ઉપ...
તથા બીજા ત્રીસ નાના લેખો મી કાઉસેન્સની નકલો પરથી પ્રો. લ્યુ...
પ્રસિદ્ધ કર્યા છે (જુઓ પુ. ૮; પાન ૨૦૦) હવે હું [વિ.] સંવત્ ૧૩૭૮...
લેખ આપું છું જે આરંભના દેરાલયમા છે અને તેમાં માત્ર જાણુરા લા...
એ છે કે તે દેવળ વિ. સ. ૧૦૮૮ (લગભગ ઈ સ. ૧૦૩૧) માં કોઇ...
વિમલે બંધાવ્યુ છે; આ વિમલને અર્બુદ ઉપર (ચાલુક્ય) ભીમદેવ (પહેલાએ)
દણ્ડપતિ નીમ્યો હતો, એવી હકીકત છે.

લેખનુ વર્ણન કર્યા પહેલાં મારે કહેવુ જોઇએ કે અહીંઆં આપેલી દેવળ
નો પાયો નાખ્યાની મિતિ બીજી રીતે પણ આપણા જાણુવામાં આવે છે.
ઇંડીઅન એન્ટીકવેરી, પુ. ૧૧, પાન ૨૪૮ માં ડાક્ટર ક્લૅટે (*Dr. Klatt*)
ખરતર ગચ્છની એક પટ્ટાવલીમાથી એક વિભાગ આપ્યો છે. આ ફકરામાં કહેવા
પ્રમાણે પ્રધાન વિમલ જે પોરવાડ (પ્રાગ્વાટ) વંશનો હતો અને જેણે ૧૩
શ્વેતાનોના છત્રો ભાગી નાખ્યા અને ચન્દ્રાવતી નગર વસાવ્યું તેણે અર્બુદ
પર્વત ઉપર ઋષભદેવનુ દેવાલય બંધાવ્યુ.— આ દેવાલય હાલ પણ ' વિમલ
વસહી ' ના નામથી ઓળખાય છે, અને એની પ્રતિષ્ઠા વર્ધમાનસૂરીએ
૧૦૮૮ મા કરી હતી આજ હકીકત અને આજ મિતિ સાથે, પ્રો. વેબરના
' કૅટલૉગ ઓફ ધી બરલીન મૅન્યુસ્ક્રીપ્ટ્સ, ' પુસ્તક ૨ પા. ૧૦૩૬ ને
૧૦૩૭ ઉપર પૂર્ણ રીતે આપી છે અને ત્યાં, વિશેષમાં, એમ કહેલુ છે કે
દેવાલય બંધાવવાની જમીન બ્રાહ્મણો પાસેથી મેળવવામાં વિમલે સોનાના સિક્કા
જમીન ઉપર પાથર્યા અને દેવળ બાંધવામાં તેણે ૧૮૫૩૦૦૦૦૦ ખર્ચ્યા.

વળી પ્રો પીટરસનના ચતુર્થ રીપોર્ટ, પાન. ૯૨ માં જિનપ્રભસૂરીના
તીર્થકલ્પમાથી લીધેલા એક ફકરામાં પણ આના સંબંધે ઉલ્લેખ છે; ત્યાં પણ
' વિમલવસતિ ' ની મિતિ ૧૦૮૮ આપી છે ૧ અને ' લૂણિગ વસતિ૨ ' ની

---

૧ મારામત પ્રમાણે પ્રો પીટરસને આપેલા ૩૯-૪૦ પદ્યોમાં કાંઈક ભૂલ છે પણ
' વિમલ વસતિ ' બંધાવ્યાની મિતિ વિષે કોઇ પણ જાતની શંકા નથી.

૨ આ ફકરાઓમા કહ્યા પ્રમાણે ' લૂણિગ વસતિ ' બાંધનાર ' સૂત્રધાર '
...શોભનદેવ હતો એના વિષે 'પ્રબન્ધ ચિન્તામણિ,' પાન. ૨૫૪ માં પ્રાસાદ-કારક સૂત્રધાર
...રીકે ઉલ્લેખ છે. મી. કાઉસેન્સના લીસ્ટમા નં. ૧૧૦૪ માં બાંધનારનું નામ આવે છે.
...લેખ વિ સં. ૧૨૮૮ નો છે.

૧૨૮૮ આપી છે. વળી તેમાં વિશેષમાં કહેવામાં આવ્યું છે કે આ દેવાલય મ્લેચ્છોએ ભાંગ્યા હતાં અને શક ૧૨૪૩ માં (એટલે કે વિ. સં. ૧૩૭૮ માં) પહેલું મહણસિંહના પુત્ર લલ્લે તથા બીજું વેપારી ચંડસિંહના પુત્ર પીથડે સમરાવ્યું હતું. આપણે આગળ જોઈશું કે ૧૩૭૮ માં મહણસિંહના પુત્ર લલ્લે (લાલિગ) તથા ધનસિંહના પુત્ર વિજડે વિમળનું દેવાલય સમરાવ્યું હતું, અને જે માણસે તેજઃપાલનું દેવાલય (લૂણિગવસતિ) સમરાવ્યું તેનું નામ દેવળમાં આવેલા એક લેખમાં ' પેથડ ' એમ આપ્યું છે

અહીં જે લેખની આપણે ચર્ચા કરીએ છીએ તે વિમલના દેવાલયના અગ્રભાગમાં આવેલી દેવકુલિકાની બાજુ ઉપરની ભીંતમાં ચોડેલા એક કાળા પથ્થર ઉપર કોતરવામાં આવ્યો છે. આ લેખમાં ૩૦ પંક્તિઓ છે અને તે ૧' ૭½" થી ૧' ૮' પહોળો તથા ૧' ૧½" લાંબો છે; પણ પ્રથમની ૨૨ લીટીઓ એટલી લાંબી છે. ૨૩ થી ૨૯ સુધીની લીટીઓ માત્ર ૧' ૫½" લાંબી છે. અને ૩૦ મી લીટી (જેમાં માત્ર મિતિજ છે) માત્ર ૭½" લાંબી છે. આ લેખનો ઘણોખરો ભાગ સારી સ્થિતિમાં છે લીટી ૧૬ માં લગભગ ૧૦ અક્ષરો તથા લીટી ૧૭ માં ચાર અક્ષરો જતા રહ્યા છે* તથા કેટલેક સ્થળે [illegible] નહિ શકાય તેવો છે. આનું મુખ્ય કારણ એ છે કે અક્ષરો ઘણી [illegible] કોતરેલા છે અને એટલા અટોઅટ કરેલા છે કે શાહીથી પાડેલી [illegible] તે બરોબર પડી શકયા નથી.[1] અક્ષરોનું કદ ⅜" થી ⅝" સુધીનું છે. તે [illegible] લિપિમાં છે અને ભાષા સંસ્કૃત છે, તથા આરંભમાં ॥ ૐ ॥ [illegible] [illegible] ॥, લીટી ૯ માં [illegible] ॥ અને લી ૩૦ માં [illegible] [illegible] આખો લેખ [illegible] પદ્યમાં લખ્યો છે. વ અને બ સ્પષ્ટ રીતે [illegible] [illegible] બ ને બદલે વ કરેલો છે જેમ કે —લી. ૧૬-[illegible]

* [illegible]

[1] [illegible] (Corporation of Epigraphy) [illegible]

संभव: । દંતસ્થાની કંઠ્યાક્ષરને બદલે તાલવ્ય વાપરેલા છે જેમકે:—લી. ૪ મનશ્રી, લી. ૬ शम्भ (संभ જોઈએ), લી ૮—सहथ, વળી તાલવ્યને બદલે દંતસ્થાની પણ વાપરેલા છે જેમકે:—લી. ૮ निर्सगितम् લી ૧૮ पंसल અને લી. ૨૫– शासि [1], ऋ ને બદલે रि વાપરેલું છે જેમકે:–લી ૨૬ ને ૨૫—रिषभ, તથા લીટી ૨૪ માં કર્તાએ જાતેજ षट्कृतव ને બદલે લી ૨૪ માં षट्तंव એમ લખ્યું છે. પણ તે છંદને લીધે લખેલું છે [2] વિશેષ જાણવા લાયક એ છે કે લી. ૪ માં तृपस्य ને બદલે तृपस्र તથા લી. ૨૧ માં वराज्ञा ને બદલે वराज्ञा લખેલું છે. આ ઉપરથી ઇંડીઅન ઍંટીકવેરી માં પુ. ૧૩ ના પાન ૮૩ લી. ૨૧ માં (ज्ञानशक्तिને બદલે) વાપરેલું न्यानशक्ति યાદ આવે છે. આ ઉપરથી એમ પ્રતિપાદન થાય છે કે રાજપુતાનામાં તથા કાનડી લેખોમાં ज्ञ અને न्य વચ્ચે કાંઈ ભિન્નતા નહિ હોય. તેમજ तृपस्र ઉપરથી तस्र તથા એવા બીજા જુના લેખોમાં વપરાએલા પંચમી વિભક્તિના શબ્દો યાદ આવે છે અને આ ઉપરથી ' મ લાગે છે કે स ના ઉચ્ચાર જોડાક્ષર स्र ના જેવો થતો હશે. લીટી ૩ માં વાપરેલું विदधान ધ્યાન ખેંચે તેમ છે. આ પાઠ ખરો છે એ વાત ચોક્કસ છે. પણ કર્તાએ विदधान શબ્દ वि+धा ધાતુના लिट् ના ત્રીજા પુરુષ એકવચન તરીકે વાપર્યો છે આ એક ભૂલ છે કારણ કે विदधान વર્તમાન કૃદંત છે. (विदधे વાપરવું જોઈએ).[3] જો કે લેખક તથા કારીગરે બેદરકારીથી કામ કર્યું છે અને કેટલુંક તદ્દન જતું રહ્યું છે અને ખાસ કરીને પદ્ય ૨૧ ના ઉત્તમ શબ્દો ગયા છે, તો પણ ખાતરીપૂર્વક આખો લેખ કહી શકાય અને તાળો કરી શકાય.

આ લેખનો હેતુ એ છે કે [વિક્રમ] સં. ૧૩૭૮ માં બે ભાઈઓ નામે લલ્લ (લાલિગ) અને વીજડ, એમણે પોતાના માતા પિતાના પુણ્યાર્થે આબુ ઉપરનું ऋषभ (આદિનાથ) નું દેરાસર સમરાવ્યું આ લેખના સમ

૧ કરેલવની ખાતર કહેવું જોઈએ કે સં. हास, જર્મન हस (Hase) અને અંગ્રેજી ' હેર ' (Hare) આ સર્વેનું મૂળ हास् હોવું જોઈએ. જુઓ પ્રો. વેકરનેગલનો (Prof. Wackernagel) ગ્રેમેટીક ગ્રામર પુ. ૧ પાન ૨૨૫

૨ સેંટપીટર્સબર્ગ ડીક્ષનરીમાંથી षट्कृत અને षट्तंव એને સરખાવો.

૩ આ લેખમાં लिट् નાં જે રૂપો છે તે—बभूव, बभूवुः— चकार, ददेश, चक्रे, અને कारयामासुः ॥

ભાગે કરવામાં આવ્યા છે પ્રથમ વિભાગ (કડી -૧૩) માં અર્બુદ પર્વતની
પ્રશસ્તિ ' આપેલી છે; અને એ પ્રદેશ તથા અંબિકા અને શ્રીમાતા વિશેનાં
માણુ કર્યાં પછી દેવાલય વિશેની કેટલીક ઐતિહાસિક બાબતો તેમાં છે વ
માં વિમલના આદિનાથના દેવળના વિક્રમ સંવત્ ૧૦૮૮ માં પાયો નાંખ્યાની
ગત પણુ આવે છે બીજા વિભાગ (કડી ૧૪-૨૩) માં આ મંદિરના
જીર્ણોદ્ધાર કરાવ્યાના વખતે પર્વતના માલીક જે રાજ્ય કર્તા હતો તેઓની
રાજાવલી ' આવે છે. અને ત્રીજા વિભાગમાં (કડી ૨૪-૩૮) જીર્ણોદ્ધાર
કરાવનાર માણુસોના વંશનું વર્ણન છે. અંતમાં (કડી ૩૯-૪૨) ઉદ્ધાર
કરેલા દેવાલયની પ્રતિષ્ઠા કરનાર આચાર્યનું નામ તથા તેમનો વંશ અને મિતિ
આપેલાં છે.

ઐતિહાસિક રસ વિનાની બાબતો બાદ કરતાં, પ્રથમ વિભાગમા અર્બુદ
ઉપર વસિષ્ઠ ઋષિના અનલકુંડમાંથી પરમારની ઉત્પત્તિની વિગત આવે છે.
તેના વંશમાં કાન્હડદેવ કરીને પ્રતાપી રાજા થયો; તેના વંશમાં ધધુ (ધંધુરાજ)
નામનો એક રાજા થયો જે ચંદ્રાવતીનો અધિપતિ હતો, અને જે (ચાલુક્ય)
રાજા ભીમદેવ પહેલાને નહિ નમતાં અને તેના ક્રોધમાંથી બચવા ધારાના રાજા
ભોજના પક્ષમાં ગયો. ત્યારબાદ એકદમ કર્તા આપણુને કહે છે કે, વિમલ
નામનો એક પ્રખ્યાત માણુસ પ્રાગ્વાટ વંશમાં થયો જેનામાં તે વખત ચાલતી
દુષ્ટતાના અંધકારમાંથી ધર્મની પ્રજ્વલિત જ્વાળા જાગી ઉઠી. તેને ભીમ
રાજાએ ' દંડપતિ ' (સેનાપતિ) નિમ્યો અને ત્યાં એક પ્રસંગે રાત્રે શ્રી
અંબિકાએ પર્વત ઉપર યુગાદિભર્તા (યુગાદિજિન, આદિનાથ) નું એ
સુંદર દેવાલય બાંધવાનું તેને ફરમાન કર્યું. આ આજ્ઞાને વિમલ આધીન થયો
એ વાત પદ્યમાં કર્તાએ આ પ્રમાણે મૂકી છે:—

" વિક્રમાદિત્યના વખતથી ૧૦૮૮ વર્ષ પછી શ્રી વિમલે અર્બુદના
શિખર ઉપર સ્થાપિત કરેલા શ્રી આદિનાથની હું પ્રશંસા કરું છું. "

ઉપર કહ્યો તે ધન્ધુ અગર ધન્ધુરાજ, ઉપર પાન ૧૧ માં કહેલો પ્રમાર
(પરમાર) ધન્ધુક છે. જેનો પુત્ર પૂર્ણપાળ વિ. સં. ૧૦૯૯ અને ૧૧૦૨ માં
અર્બુદ પ્રદેશમાં રાજ્ય કરતો હતો. ખરેખર તે ચાલુક્ય ભીમદેવ પહેલા તથા
માળવાના પરમાર ભોજદેવના વખતમાં થયો હશે.

૧ધન્ધુકનું નામ ચંદ્રાવતીના પરમારોની વંશાવલીમાં પણુ આવે છે (પૃ. ૮. ધન રા

એ દેવાલયના બીજા લેખમાં વિમળનું નામ આવે છે, આ લેખની મિતિ વિ. સં ૧૨૦૧ છે. એ લેખ [1] (કાઉસેન્સ લીસ્ટ નં. ૧૭૨૭) માં ૧૦ લીટીઓ છે અને તે ૨ ૧" લાંબો તથા ૫½" ઉંચો છે. તેમાં ૧૭ કડીઓ છે. શાહીથી પાડેલી અનુકૃતિમાં પહેલી બે લીટીઓ ચોક્કસપણે વાંચી શકાય તેમ નથી. પણ હું જોઈ શકું છું તેમ તેમાં એક માણસ વિષે કહ્યું છે જે શ્રીમાલ કુલનો અને પ્રાગ્વાટ વંશનો હતો.* તેનો પુત્ર લહધર હતો જેનો મૂલ રાજા (ચાલુક્ય મૂળરાજ પહેલા) સાથે કોઈ પણ પ્રકારનો સંબંધ હતો અને જે 'વીરમહત્તમ' ના નામથી પણ ઓળખાતો હતો. લહધરને બે પુત્રો હતા. પહેલો પુત્ર પ્રધાન નેઢ હતો તથા બીજો વિમલ હતો જેના વિષે ૭ મી કડીના આ પ્રમાણે છે:—

द्वितीयकोऽद्भुतमतीवलम्बो (म्बां)(?) दण्डाधिपः श्री विमलो व (ब)भूव ।
येनेन्दुर्वनवासिन्धुरांकुलं विनिर्मापितमत्र वेश्म ॥

નેઢનો પુત્ર લાલિગ હતો તેનો પુત્ર મહિંદુક પ્રધાન હતો. [2] વળી તેને બે પુત્રો હતા હેમ અને દશરથ. આ લેખનો હેતુ આ પ્રમાણે છે—આગમના મંદિરમાં દશરથે નેમિજિનેશ (નેમિતીર્થંકર એટલે કે નેમિનાથ) ની પ્રતિમા બેસાડી, જેની પ્રતિષ્ઠા વિ. સં. ૧૨૦૧ ના જ્યેષ્ઠના પડવાને શુક્રવારે

* પ્રો. કીલહોર્નનું આ કથન અસંબદ્ધ જેવું છે. કારણ કે શ્રીમાલ અને પ્રાગ્વાટ બંને જુદી જુદી સ્વતંત્ર જાતો છે એકજ મનુષ્ય શ્રીમાલકુલ અને પ્રાગ્વાટ વંશનો હોઇ ન શકે. પ્રો કીલહોર્નના વાંચનમાં ગરબડ થઇ છે. જે લેખના વિષયમાં આ કથન છે તે મ્હારા જોવામાં આવ્યો નથી તેથી તેના વિષયમાં હું કાંઇ કહી શકું તેમ નથી નીચે જે લેખનો હવાલો પ્રો કીલહોર્ન આપે છે તેમાં તો વીર મહામંત્રીને સ્પષ્ટ શ્રીમાલકુલોદ્ભવ લખ્યો છે (એ લેખ આ સંગ્રહમાં પણ નં. ૧૪૨ નીચે આપેલો છે) તેથી વીર મહામંત્રી અને નેઢ આદિ તેના પુત્ર-પૌત્રો પ્રાગ્વાટ નહિ પણ શ્રીમાલજાતિના હતા —સંગ્રાહક.

૧ મી. કાઉસેન્સના કહેવા પ્રમાણે આ લેખ વિમલના દેવાલયના અગ્રભાગમાં નં. ૧૦ ના ઓવરાના દ્વાર ઉપરછે તેના વિષે એશીયાટીક રીસર્ચીસ પુ. ૧૬ પા ૩૧૧ માં ઉલ્લેખ છે—એક લેખની મિતિ સં ૧૨૦૧ છે પણ તેમાંનું કાંઈ પણ વાંચી શકાય તેવું નહીં હોવાને લીધે તે બહુ જાહેરનો નથી

૨ ઉપર ઉપરથી જણાય છે કે નામ ખરૂ છે ૪ અગ્રભાગમાં નં. ૧૦ ના ઓવરાની

, કે ઈ. સ. ૧૧૧૪, મે, ૫ ને શુક્રવારે કરવામાં આવી. મારે કહેવું જે
કે અહીં આપેલી નંબરવાળી વિમળના મંદિરના બીજા લેખ (ની કે
ના લીસ્ટ (ના નં. ૧૭૬૮) ઉપરથી આપેલી છે, જે આ પ્રમાણે-

१ श्री श्रीमालकुलोद्भव- । वीरमहामात्य पुत्र (ग) म्मत्रा- । श्री—
२ नेढपुत्रलालिगनलघुत महिन्दुक पुत्रेनेदम ॥ निजपु-
३ त्रकलत्रसमन्वितेन गत्वात्र दशरथेनेदं । श्री नेमि—
४ नाथ [(बि) म्बम् । मोक्षार्थं कारितं रम्यम् ॥

જાણવા લાયક વિગત મુખ્યત્વે કરીને એ છે કે આ એમાંના પ્રથમ
લેખમાં દશરથની મિતિ આપી છે અને તે મિતિ વિ. સં. ૧૨૦૧ છે
તેથી એમ જણાય છે કે દશરથના પ્રપિતામહ નેઢનો નાનો ભાઈ વિમલ
સં. ૧૦૮૮ માં (જે મિતિમાં આ દેવાલયનો પાયો નાખ્યો હતો એવી
કથા છે) મોજુદ હશે

આ લેખના બીજા વિભાગ (કડી ૧૪-૨૩) ની વિગત મે
૮૧ મા પાન ઉપર આપી છે. ૧૪ મી કડીમા રાજાવલી શરૂ થાય છે
પહેલો રાજા આસરાજ છે જે ચાહુવામ (ચાહુવાણ—ચાહમાન)
હોય નડ્ડલ (નડ્ડૂલ) નો રાજા હતો. તેના પછી સમરસિંહ થયો
પુત્ર મહણસિંહ ભટ (કડી ૧૫) થયો ત્યારબાદ પ્રતાપમલ્લ થયો
પુત્ર વીજડ જે મરૂસ્થલી મંડલ (કડી ૧૬) નો અધિપતિ થયો. તેને ત્રણ
પુત્રો હતા, જેમાંનો પહેલો લૂણીગરાજા (કડી ૧૭) હતો કડી ૧૮ મા કુંતાં
વખાણ આવેલાં છે, આ લુંઢ ' યમની જેમ શત્રુ સમૂહનો નાશ કરતો ' કડી
૧૯ માં લુમ્ભ વિષે છે, તેના વિષે ૨૦ મી કડીમા એમ કહેવું છે કે તેણે અર્બુદ
પર્વત જીત્યો અને પૃથ્વી ઉપર રાજ્ય કરીને સ્વર્ગમા પ્રયાણ કર્યું (મરીગયો)
૨૧ મી કડીમાં લૂણીગના પુત્ર તેજસિંહનાં વખાણ કર્યાં છે, ૨૨ મી કડીમાં
" ' તિહુણાક ' ઘણું જીવો " એમ છે. જીર્ણ થએલી કડી ૨૩ માં એમ
જણાયછે કે તિહુણ અને તેજસિંહની સાથે મળીને લુમ્ભકે અર્બુદ પર્વતનું
રાજ્ય ન્યાયપુરઃસર ચલાવ્યુ' (श्रीमाल लुम्भकनामा समन्वितस्तेजसिंहतिहुणाभ्याम्)

વીજડ સુધી, રાજાવલીના પ્રથમ વિભાગ વિષે કોઇ જાતની શંકા
તેમ નથી. તેમજ મેં કહ્યું છે તેના કરતાં વધારે કહેવાતુ પણ નથી. વીજ
ડના પુત્રો વિષે કંઇ હરકત આવે છે. લુણિગ દેવના લેખમા (પાન ૮

કહ્યા પ્રમાણે ચીજક જેને દશસ્યન્દન (દશરથ) કહ્યો છે તેને ચાર પુત્રો હતા-લાવણ્યકર્ણ, લંઢ (લુંટિગ), લક્ષ્મણ, અને પૂર્ણપર્મન્ આમાંનો લાવણ્યકર્ણ ' જ્યેષ્ઠ ' છે એમ સ્પષ્ટ કહેલું છે. હાલના લેખ પ્રમાણે ચીજકને ત્રણ પુત્રો હતા તેમાંનો ' આદ્ય ' લુણિગ હતો. લેખમાં લુણિગ પછી લુંઢ અને લુમ્ભ આપેલા છે પણ એમ નથી કહેલું કે તેઓ તેના નાના ભાઈ હતા અગર તેઓનો કોઈ પણ જાતનો સંબંધ હતો. લુટિગદેવના લેખની હકીકતમા મેં લુણિગ અને લાવણ્યકર્ણ ને એક ગણેલા છે, અને લુઢ તથા લુમ્ભને ભાઈઓ ગણી લંઢને લુંઢ (લુંટિગ) અને લુમ્ભને લાવણ્યવર્મન્ કહ્યો છે. બીજા લેખો જડી આવશે જેના ઉપરથી મારૂં ખરા પણું અગર ખોટા પણું બહાર આવશે. વળી મારે કહેવું જોઈએ કે મારા મિત્ર મી. ઓઝા જેમનુ પોતાના દેશનું જ્ઞાન અગાધ છે તેમના કહેવા પ્રમાણે લુણિગ, લુંઢ અને લુમ્ભ (લુમ્ભક) એકજ માણસનાં નામ છે. અને જે બધાં 'લુમ્ભ' શબ્દના સંસ્કૃત રૂપો છે અને જે " આબુનો પ્રખ્યાત જીતનાર ' રાવલુભા ' "નું નામ છે. જો મી. ઓઝાનું કહેવુ ખરૂં હોય તો ઉપર પાન ૮૩ ઉપર પ્રસિદ્ધ થએલી વંશાવળીની છેલ્લી લીટીઓ ફેરવવી પડે મારી જેમ મી ઓઝા પણ તિહુણક (તિહુણ) તેજસિંહનો નાનો ભાઈ છે એમ કહે છે; પણ તેમના મત પ્રમાણે તેજસિંહના પુત્ર કાન્હડદેવ સાથે આ બંન્નેને લુટિગ (લુઢ, લુણિગ, લુમ્ભ) ની નીચે મૂકે છે. જ્યારે આ લેખ વિ. સ ૧૩૭૮ માં રચાયો ત્યારે લુમ્ભ મરણ પામ્યો હતો, અને તે વખતે આબુનો રાજ્યકારભાર તેજસિંહ ચલાવતો હશે.

આલેખના ત્રીજા વિભાગમાં (કડી ૨૪-૩૮) જે માણસોએ દેવળ સમરાવ્યું (લલ્લ અને વીજડ) તેમના વંશના માણસોનાં કેટલાંક નામ વિષે કહેલું છે બીજું કાંઈ વધારે નથી. એ નામો નીચે પ્રમાણે:—

એટલે કે ઈ. સ. ૧૧૧૪, મે, ૫ ને શુક્રવારે કરવામાં આવી. મારે કહેવું જોઈએ કે અહીં આપેલી વંશાવળી વિમળના મંદિરના બીજા લેખ (મી. કાઉસેન્સના લીસ્ટ ૪ ના નં. ૧૭૬૮) ઉપરથી આપેલી છે, જે આ પ્રમાણે:-

१ श्री श्रीमालकुलोद्भव- । वीरमहामान्त्रि पुत्र (स) न्मत्री- । श्री—
२ नेढपुत्रलालिगतत्सुत महिन्दुक सुतेनेदम् ॥ निजपु-
३ त्रकलत्रसमन्वितेन सन्मंत्रि दशरथेनेदं । श्री नेमि—
४ नाथ बि(ब)म्बम् । मोक्षार्थ कारितं रम्यम् ॥

જાણવા લાયક વિગત મુખ્યત્વે કરીને એ છે કે આ લેખમાંના પ્રથમના લેખમાં દશરથની મિતિ આપી છે. અને તે મિતિ વિ. સં. ૧૨૦૧ છે. તેથી એમ જણાય છે કે દશરથના પ્રપિતામહ નેઢનો નાનો ભાઈ વિમલ વિ. સં. ૧૦૮૮ માં (જે મિતિમાં આ દેવાલયનો પાયો નાંખ્યો હતો એવી દંતકથા છે) મોજુદ હશે

આ લેખના બીજા વિભાગ (કડી ૧૪–૨૩) ની વિગત મેં ઉપર ૮૧ મા પાન ઉપર આપી છે. ૧૪ મી કડીમાં રાજાવલી શરૂ થાય છે જેમાં પહેલો રાજા આસરાજ છે જે ચાહુમાન (ચાહુવાણ—ચાહમાન) વંશનો દેશ નડ્ડુલ (નડ્ડુલ) નો રાજા હતો. તેના પછી સમરસિંહ થયો અને તેનો પુત્ર મહણસિંહ ભટ (કડી ૧૫) થયો ત્યારબાદ પ્રતાપમલ્લ થયો. તેનો પુત્ર વીજડ જે મરૂસ્થલી મંડલ (કડી ૧૬) નો અધિપતિ થયો તેને ચાર પુત્રો હતા, જેમાંનો પહેલો લુણિગરાજ (કડી ૧૭) હતો કડી ૧૮ મા [illegible] વખાણ આપેલાં છે, આ [illegible] ' યમની જેમ શત્રુ સમૂહનો નાશ કરતો.' કડી ૧૯ માં લુમ્ભ [illegible] છે, તેના વિષે ૨૦ મી કડીમાં એમ કહેવું છે કે તેને અર્બુદ [illegible] જીત્યો અને પૃથ્વી ઉપર રાજ્ય કરીને સ્વર્ગમાં પ્રયાણ કર્યું (મરી ગયો). ૨૧ મી કડીમાં લુણિગના પુત્ર તેજસિંહના વખાણ કર્યા [illegible] મી કડીમાં " [illegible] ' [illegible] " એમ છે [illegible] એમ જણાય છે કે [illegible] અને તેજસિંહની સાથે મળીને [illegible] [illegible] ([illegible])

[illegible] સુધી, [illegible] પ્રથમ [illegible] [illegible] [illegible] નથી. [illegible] છે [illegible] નથી. [illegible] [illegible] ([illegible])

કથા પ્રમાણે વીજડ જેને દશસ્યન્દન (દશરથ) કહ્યો છે તેને ચાર પુત્રો હતા-લાવણ્યકર્ણ, લુંઢ (લુંટિગ), લક્ષ્મણ, અને પૂર્ણવર્મન્ આમાંનો લાવણ્ય કર્ણ ' જ્યેષ્ઠ ' છે એમ સ્પષ્ટ કહેલું છે. હાલના લેખ પ્રમાણે વીજડને ત્રણ પુત્રો હતા તેમાંનો ' આદ્ય ' લુણિગ હતો. લેખમાં લુણિગ પછી લુંઢ અને લુમ્ભ આપેલા છે પણ એમ નથી કહેલું કે તેઓ તેના નાના ભાઈ હતા અગર તેઓનો કોઈ પણ જાતનો સંબંધ હતો. લુંટિગદેવના લેખની હકીકતમાં મેં લુણિગ અને લાવણ્યકર્ણ ને એક ગણેલા છે, અને લુંઢ તથા લુમ્ભને ભાઈઓ ગણી લુંઢને લુંઢ (લુંટિગ) અને લુમ્ભને લાવણ્ય-વર્મન્ કહ્યો છે બીજા લેખો જડી આવશે જેના ઉપરથી મારું ખરા પણું અગર ખોટા પણું બહાર આવશે. વળી મારે કહેવું જોઈએ કે મારા મિત્ર મી. ઓઝા જેમનું પોતાના દેશનું જ્ઞાન અગાધ છે તેમના કહેવા પ્રમાણે લુણિગ, લુંઢ અને લુમ્ભ (લુમ્ભક) એકજ માણસનાં નામ છે. અને જે બધાં 'લુમ્ભ' શબ્દના સંસ્કૃત રૂપો છે અને જે " આબુનો પ્રખ્યાત જીતનાર ' રાવલભા ' "નું નામ છે. જો મી ઓઝાનું કહેવું ખરું હોય તો ઉપર પાન ૮૩ ઉપર પ્રસિદ્ધ થએલી વંશાવળીની છેલ્લી લીટીઓ ફેરવવી પડે મારી જેમ મી ઓઝા પણ તિહુણક (તિહુણ) તેજસિંહનો નાનો ભાઈ છે એમ કહે છે; પણ તેમના મત પ્રમાણે તેજસિંહના પુત્ર કાન્હડદેવ સાથે આ બન્નેને લુંટિગ (લુંઢ, લુણિગ, લુમ્ભ) ની નીચે મૂકે છે. જ્યારે આ લેખ વિ. સં ૧૩૭૮ મા રચાયો ત્યારે લુમ્ભ મરણ પામ્યો હતો, અને તે વખતે આબુનો રાજ્યકારભાર તેજસિંહ ચલાવતો હશે.

આલેખના ત્રીજા વિભાગમાં (કડી ૨૪-૩૮) જે માણસોએ દેવળ સમરાવ્યું (લલ્લ અને વીરડ) તેમના વંશના માણસોનાં કેટલાંક નામ વિષે કહેલું છે બીજુ કાંઈ વધારે નથી. એ નામો નીચે પ્રમાણેઃ—

- જેલ્હા
  - મેલ્હાક
    - પારસ
      - સોઢી
      - દેગા
      - દેસલ
        - 'દેમાતિ'થી
          - ગોસલ (સ્ત્રી; ગુણદેવી)
            - ધનસિંહ (સ્ત્રી; ધાંધળદેવી)
              - બીજડ
              - ખિમધર
              - સમરસિંહ
              - વિજપાળ
              - નરપાળ
              - વીરધવળ
          - ગયપાલ
          - ભીમ (સ્ત્રી; હાંસલદે)
            - મહણસિંહ (સ્ત્રી મયણલ્લદેવી)
              - લાલિગસીહ (લલ્લ)
              - સીહા
              - લાષા
        - 'માઈ'થી
          - મોહણ
          - ગોહા
      - કુલધર

આ લોકોમાં જણાવેલા માણસો ચુસ્ત રીતે જૈન ધર્મને વળગેલા હતા. જેઓ મૂળ પુરુષ છે, તે એક વ્યાપારી હતો અને તેના ગુરુ ધર્મસૂરી[1] હતા. રૈલ્લ વિષે એમ કહેવામાં આવ્યું છે કે તેણે સાત પવિત્ર સ્થળે[2] ૧૪ વાર સંઘ કાઢ્યા હતા આ સ્થળો તે શત્રુંજય વિગેરે છે. આ વંશનાં બીજાં માણસોનાં સાધારણ રીતે વખાણ કર્યાં છે

વિમલના મંદિરમાં તેના વંશના લોકોના બીજા લેખો છે; આ લેખોની મિતિ [વિક્રમ] સંવત ૧૩૭૮ છે. વળી આ વંશનો એક લાંબો લેખ છે.[3] (નં ૧૭૮૧ નો કાઉસેન્સ લીસ્ટ) જેની મિતિ શબ્દોમાં અને આંકડામાં લખેલી છે — વિ સં ૧૩૭૮. આ લેખમાં ૨૪ લીટીઓ છે અને તે ૧૫ શ્લોકોમાં છે જેમાં આનંદસૂરીએ કરેલી, વિમલની ' વસહિકા ' માં નેમિજિન (નેમિનાથ) ની પ્રતિમાની સ્થાપના વિષે આપવામાં આવ્યું છે. તેમાંથી એમ જણાય છે કે આ વડ ગો [ચ] વંશનો[4] છે અને તેનો મૂળ સ્થાપક ગોલ્હાક માંડવ્યપુર (મંડોર) નો રહેવાસી હતો. કુલધર પછી તેના પાંચ પુરુષનું વર્ણન છે, પણ લેખનો મોટો ભાગ જતો રહ્યો છે તેથી હું તેમનાં નામો અત્ર આપી શકું તેમ નથી.

આ લેખની બાકીની (૩૯–૪૨) કડીઓમાં [વિ.] સંવત ૧૩૭૮ ના એક દિવસે ' ગુરુ ' અમર ' સૂરી ' જ્ઞાનચંદ્રે અર્બુદ પર્વત ઉપર ઋષભની પ્રતિમાની સ્થાપના (પુનઃ સ્થાપના) કરી. જ્ઞાનચંદ્રના ધાર્મિક વંશ વિષે જાણવું જોઇએ કે તેના પહેલાં અમરપ્રભસૂરી થયા હતા અને આ વંશને સ્થાપનાર ધર્મસૂરી હતા જેમને ધર્મઘોષપદપાર્વણન્ એટલે કે ' પ્રભુ ' ના સૂર્ય કહ્યા છે અને જેમણે વાદિચંદ્રને અને ગુણચંદ્રને હરાવ્યા હતા તથા ઘણા રાજાઓને બોધ આપ્યો હતો. (વિક્રમ) સંવત્ ૧૩૭૮ ના બીજા

---

૧ જુઓ પાન ૧૫૪, આગળ.

૨ આ સાત સ્થળો ઘણા લેખો વિષે વારંવાર કહેવામાં આવ્યું છે પણ એ સાત સ્થળોનાં નામો અત્ર આવતાં નથી.

૩ આવી રીતે બોલે [વિક્રમ] સં. ૧૩૭૮ જણાવે છે પણ 'બીજું કાંઈ નહિ' આવા શબ્દોમાં, એશિયાટીક રીસર્ચીસ પુ. ૧૬, પા. ૩૧૨ ઉપર કહેલો લેખ તે આ છે.

૪ એટલે કે મોટવાળ ગચ્છ, જુઓ એપીગ્રાફીઆ ઇંડિકા પુ. ૨, પાન ૪૦.

૫ મી. કાઉસેન્સના લીસ્ટના નં. ૧૭૫૯, ૧૮૨૨ ને ૧૮૫૨

લેખોમાં જ્ઞાનચંદ્રને ધર્મસૂરી[1] અગર ધર્મઘોષસૂરી[2]ના પટ્ટ ધર તરીકે ઓળખાવ્યા છે. કાઉસેન્સના લીસ્ટના નં. ૧૭૭૬ નો એક લેખ જેના ઉપર મિતિ નથી તેમાં આરંભમાં આવા અક્ષરો છેઃ—

श्रीमद्धर्मघोषसूरिपट्टे श्रीआण (न) न्दसूरि श्रीअमरप्रभसूरिपट्टे श्रीज्ञानचन्द्रसूरि— આમાં વર્ણવેલા આનંદસૂરી એજ વિ. સં. ૧૩૦૯ ના ઉપર કહેલા આનંદસૂરી હશે; અને એ લેખના આનંદસૂરી તથા અમરપ્રભસૂરી તે, તે આનંદસૂરી અને તેના શિષ્ય અમરપ્રભસૂરી હશે જે પ્રો. પીટરસનના ચતુર્થ રીપોર્ટ પાન ૧૧૦, લી. ૧ માં કહ્યા પ્રમાણે, અમરચંદ્રસૂરીની સૂચનાથી [વિ.] સં. ૧૩૪૪ માં લખાયલા એક હસ્તલિખિત પુસ્તકમાં વર્ણવેલા છે. આ પુસ્તકમાં ૧૦૯ મા પાને આનંદસૂરિની પહેલાં ધર્મસૂરી (રાજગચ્છના શીલભદ્રસૂરિના શિષ્ય) વર્ણવેલા છે, જે ઉદ્ધત વિવાદ કરનારાઓ તરફ—જેમ હાથીને સિંહની ગર્જના તેમ—હતા અને જેમણે રાજા વિગ્રહના ચિત્તને ચમત્કૃત કર્યું હતું. પ્રો. પીટરસનના ત્રીજા રીપોર્ટના ઍપેન્ડીક્સ, પાન ૨૫ ને ૩૦૭ ઉપર આજ માણસને ધર્મઘોષસૂરીનું નામ આપ્યું છે અને તેમાં તે શાકમ્ભરિના રાજાને બોધ આપતા હોય તેમ વર્ણવ્યા છે. વળી આજ પુસ્તકના પાન ૨૬૨ ઉપર તેમણે સપાદલક્ષ દેશના રાજાની સમક્ષમાં ઘણા વાદ કરનારાઓને હરાવ્યા હતા એમ કહેલું છે. આ ઉપરથી નિઃસંશય એમ કહી શકાય કે આ લેખમાં વર્ણવેલા ત્રણ રાજાઓમાં એક શાકમ્ભરિનો રાજા વિગ્રહરાજ છે. (આ શાકમ્ભરિ સપાદલક્ષ દેશનુ મુખ્ય શહેર છે) હું ધારૂં છું એ રાજા તે વીસળદેવ—વિગ્રહરાજ હશે જેના દિલ્હી સિવાલિક સ્તંભ લેખો (મારા નોંધનંલીસ્ટનો નં. ૧૪૪) મા [વિક્રમ] સંવત ૧૨૨૬ એટલે કે (ઈ. સ. ૧૧૭૦) મિતિ આપેલી છે. બે રાજાઓ કયા તે હું ઓળખી શકતો નથી. તેમજ વાદિચંદ્ર[2] અને ગુણચંદ્ર જેમને ધર્મસૂરિએ હરાવ્યા તે કોણ તે કહી શકતો નથી.

૪૨ મી કડીમાં આપેલી મિતિ આ પ્રમાણેઃ—

વસુઓ (૮) મુનિઓ (૭) ગુણો (૩) અને ચંદ્ર (૧) થી બનેલા વર્ષમા એટલે કે [વિક્રમ] સં. ૧૩૭૮ માં જ્યેષ્ઠ ' સિતિ ' (વદિ) નવમી

---

૧ મી. કાઉન્સેન્સના લીસ્ટના નં. ૧૭૫૬, ૧૭૫૮ અ. ૧૭૬૪ ને ૧૭૯૩.

૨ એક વાદિચંદ્ર તે છે કે જેણે ' જ્ઞાન સૂર્યોદય ' રચ્યું છે; આ લેખમાં વર્ણવેલા વાદિચંદ્ર તે એ હશે કે કેમ તે કહી શકાય નહિ

'તિથિ' ને વાર સોમ અહીં એક દસ્કત છે. અહીંઆ 'મિતિ' શબ્દનો અર્થ મેં વદિ કર્યો છે પણ તે 'સુદિ' એ હોય શકે અને તેનાં તો 'સુદિ' ખરૂં લાગે છે કારણ કે લેખની ૩૦ મી લીટીમાં મિતિ ફરીથી આપી છે; ૧૩૭૯ ના જ્યેષ્ઠ સુદિ ૯ સોમ પરંતુ આના વિરૂદ્ધમાં એટલુંજ કહેવાનું કે બીજા જુદાજ ચાર લેખોમાં (નં ૧૭૭૧, ૧૮૨૨, ૧૮૨૯, ૧૯૦૪ સી ક્રાઉસેન્સ ' લીસ્ટ) ' સંવત્ (સં) ૧૩૭૮ વર્ષે જ્યેષ્ઠ વદિ ૯ સોમ દિને (અગર સોમે) આપી છે જે દેખીતી રીતેજ આપણા લેખમાં આપેલી મિતિ છે વિશેષમાં, 'જ્યેષ્ઠ સુદિ' એ મિતિ ૧૩૭૮ માટે તદ્દન ખોટી થાય (કારણ કે ચૈત્રાદિ ચાલુ અમર ગત, અથવા કાર્તિકાદિ ગત વર્ષ) અને કાર્તિકાદિ વિક્રમ સં. ૧૩૭૮ ના પૂર્ણિમાન્ત જ્યેષ્ઠ વદિ માટે ઇ સ. ૧૩૨૨ ની ૧૦ મી મે બરોબર થાય આ કારણોથી તે મિતિનું મારૂં ભાષાન્તર ખરૂં છે અને તેની ખરી મિતિ ૧૩૨૨ ની ૧૦ મી મે સોમવાર હતું છું અને ૩૦ મી લીટીમાં ફરીથી મિતિ આપતી રીતે (જ્યાં ૧૩૭૯ શંકા પાત્ર હોય જ) ખોટા છે એમ હું ધારૂં છું."

(૧૩૩)

આ લેખ એજ મંદિરમાં એક તરફની ભીંત ઉપર શિલામાં કોત-રેલો છે. આમાં બધી મળીને ૨૪ પંક્તિઓ છે. લેખની ભાષા સં-સ્કૃત છે પણ તે અપભ્રષ્ટ પ્રયોગોથી ભરપુર છે અને વ્યાકરણ વિરૂદ્ધ છે.

પ્રારંભમાં, સંવત્ ૧૩૫૦ વર્ષે, માઘ સુદિ ૧, ભૌમ (મંગ-લવાર) ની મિતિ લખ્યા બાદ અણહિલપુર (પાટણ) ના રાજા સારંગ-દેવનું * વર્ણન છે. પરમેશ્વર, પરમભટ્ટારક, ઉમાપતિવરલબ્ધ આદિ

* સારંગદેવ, વાઘેલા વંશના રાજા અર્જુનદેવનો પુત્ર હતો તેણે સંવત્ ૧૩૩૧ થી ૧૩૫૩ સુધી (૨૨ વર્ષ) રાજ્ય કર્યું હતું એના વખ-તનો એક લેખ કચ્છમાં આવેલા કંથકોટ પાસે ખેરાખર નામના ગામમાં એક પાળીઆ ઉપર છે. મારવાડથી ૩૫ માઈલ છેટે આવેલા અનેપર ગામ માંથી—જે જૈનોનું તીર્થસ્થાન મનાય છે—એ લેખ ત્યાં મળી આવ્યો હતો તેની ઉપર સંવત્ ૧૩૩૨ ની સાલ છે અને તેમાં એને 'મહારાજા-ધિરાજ' લખ્યો છે. તેમાં એના પ્રધાનનું નામ મધુસૂદન લખ્યું છે બીજો એક લેખ જેની ઉપર સંવત્ ૧૩૪૩ ની સાલ છે તે કેમ્બ નેમતખાં

[illegible] સામે તેને 'અભિનવસિદ્ધરાજ' જણાવ્યો છે. તેનો [illegible]' હતો. તેના રાજ્યમાં, ઉપર જણાવેલા દિવસે [illegible] વિસલદેવે આ શાસનપત્ર કરી આપ્યું છે. [illegible] નિવાસી ઓસવાલ જ્ઞાતીય સા. વરદેવના પુત્ર સા. હેમચંદ્ર [illegible] (અર્થાત્ મહાજન) ભીમા, મહા. સિરધર, શ્રે. જગ[illegible] શ્રે. સિરપાલ, શ્રે. ગોહન, શ્રે. વસ્તા અને મહં. વિરપાલ આદિ સમસ્ત મહાજનની પ્રાર્થનાથી આબુ ઉપર રહેલા 'વિમલવસહિ' અને '[illegible]વસહિ' નામના બંને મંદિરોના ખર્ચ માટે તથા [illegible] આદિ મહોત્સવોના દિવસો ઉજવવા માટે, જુદા જુદા [illegible] [illegible] તથા [illegible] ઉપર અમુક રકમનો કર [illegible] જણાવ્યું છે કે આ નિયમ [illegible] [illegible]

[illegible]

1 [illegible]

2 [illegible]

પછી, પુરાણના કેટલાક શ્લોકો આપ્યા છે જેમાં 'દેવદાન'નો લોપ કરવાથી થનારા પાપ સંબંધિનું વર્ણન છે. ઠક્કુર જયતસિંહના પુત્ર પાહિણ પેથાએ આ શાસનપત્ર લખી આપ્યું.

આમાં શ્રીઅચલેશ્વરના મંદિરવાળા રાઉ૦ નાદિ, વશિષ્ઠદેવના મંદિરવાળા તપોધન..........(નામ જતું રહ્યું છે.) અંબાદેવીવાળા નીલકંઠ તથા ગામના બધા આગેવાન પટેલ (વોરો) આદી બન્યા છે

(૧૩૪-૨૪૮)

નંબર ૧૩૪ થી ૨૪૮ સુધીના (૧૧૪) લેખો એજ મંદિરની જુદી જુદી દેવકુલિકાઓ ઉપર તથા તેમાં રહેલી પ્રતિમા વિગેરે ઉપર કોતરેલા છે. આ બધા લેખો ન્હાના ન્હાના છે અને તેમાં સંવત્, દાતાનું નામ અને પ્રતિષ્ઠા કરનાર આચાર્યના ઉલ્લેખ સિવાય બીજું કાંઈ વધારે જાણવા લાયક લખાણ નથી. એ લેખોમાં નં. ૧,૩૪-૩૮-૪૦-૪૧-૪૨-૪૪-૪૫-૪૮-૫૫-૫૯-૬૧-૬૪-૬૮-૭૬-૮૩-૮૫-૮૯-૯૧-૯૬-૨,૦૨-૦૬-૧૧-૧૯-૨૬-૩૩-૩૭-૩૮ અને ૨૪૪ ના (૨૮) લેખો સંવત ૧૩૭૮ ની સાલના છે. અર્થાત્ મુખ્ય લેખમાં જણાવ્યા પ્રમાણે માંડવ્યપુર (મંડોર) નિવાસી લલ્લ અને વીજડે જ્યારે આ મંદિરનો જીર્ણોદ્ધાર કર્યો તેજ વખતના આ લેખો છે. આ લેખો ઉપરથી એમ જણાય છે કે લલ્લ અને વીજડે તો મૂળ મંદિરનો ઉદ્ધાર કર્યો હતો અને બીજા દાતાઓએ કેટલીક દેવકુલિકાઓનો ઉદ્ધાર કર્યો હતો તથા કેટલાક પ્રતિમાઓ પધરાવી હતી. આ દાતાઓમાંથી ઘણા ખરા તો માંડવ્યપુરના જ રહેવાસી હતા. પ્રતિષ્ઠા કરનાર આચાર્યોમાં મુખ્ય ભાગ જ્ઞાનચંદ્રસૂરિએ જ ભજવ્યો જણાય છે. તથાપિ નં. ૧૪૪-૪૫ માં મલધારી શ્રીતિલકસૂરિ, નં. ૧૬૮ માં સોમપ્રભસૂરિ, નં. ૨૦૨ માં હેમપ્રભસૂરિ શિષ્ય રામચંદ્રસૂરિ અને નં. ૨૦૬ ના લેખમાં ઉપકેશગચ્છીય કકુદાચાર્ય સંતાનીય

કક્કસૂરિનું પણ નામ આવેલું છે. આ ઉપરથી જણાય છે કે એ જીર્ણોદ્ધાર વખતે, આ આચાર્યો પણ ત્યાં વિદ્યમાન હતા.

નંબર ૧,૬૬–૭૦–૭૨–૭૪–૭૫–૭૬–૭૭–૮૦–૮૩–૮૫–૮૬–૮૮–૯૦–૯૨–૯૫–૯૭–૯૯–૨૦૦–૦૪–૦૫–૦૭–૦૮–૧૧–૧૩–૧૪–૧૫, અને ૨૨૨ વાળા (૨૭) લેખો સંવત્ ૧૨૪૫ ના છે આ લેખો ઉપરથી જણાય છે કે એ વખતે પણ એ મંદિરનો ઉદ્ધાર કે પ્રતિષ્ઠા મહોત્સવ જેવું કાંઈ વિશેષ કાર્ય થયું હશે. એ લેખોમાં મુખ્ય રીતે પ્રાગ્વાટ જ્ઞાતીય મહામાત્ય પૃથ્વીપાલના પુત્ર મહામાત્ય ધનપાલનું નામ આવે છે. એ મહામાત્ય કયાનો રહેવાસી હતો તે આ લેખો ઉપરથી જાણી શકાતું નથી. હસ્તિશાળાની અંદર એના નામનો પણ એક હાથી ઉભો છે.* ૧૫૭ નંબરના લેખમા, જે સંવત્ ૧૨૦૪ નો છે, આનંદ પુત્ર પૃથ્વીપાલ મંત્રીનું નામ છે તે ઘણા ભાગે એ ધનપાલનો પિતા જ પૃથ્વીપાલ હશે. કારણ કે હસ્તિશાળામા ધનપાલના હાથી સાથે પૃથ્વીપાલ અને આનંદના નામના પણ અકેક હાથી ઉભો છે અને જેના ઉપર એજ ૧૨૦૪ ની સાલ છે. ૨૧૩ અને ૧૪ નંબરના લેખો મંત્રી યશોવીરના છે; જેનું વર્ણન ઉપર ૧૦૮–૦૯ નંબરના લેખાવલોકનમાં કરવામાં આવ્યું છે. ૨૧૩ નો લેખ તો ઉકત બંને લેખો જેવો જ છે. ૧૪ નો લેખ ગદ્યમાં છે અને તેમા લખેલું છે કે,– મંત્રી યશોવીરે પોતાની માતા ઉદયશ્રીના શ્રેયાર્થે તોરણ સહિત દેવકુલિકા બનાવી તેમાં આ પ્રતિમા પધરાવી છે.

આ લેખોમાં પ્રતિષ્ઠા કરનાર તરીકે એક તો આરાસનવાળા બૃહદ્ગચ્છીય આચાર્ય યશોદેવસૂરિના શિષ્ય દેવચંદ્રસૂરિનું નામ છે, અને

* એ હાથી ઉપરથી સંવતનો આંક ભુંસાઈ ગયો છે પરંતુ પં. ગૌરીશંકર ઓઝાએ તેના ઉપર ૧૨૩૭ ની સાલ વાંચી છે, એમ તેમના 'सीरोही राज्यका इतिहास' (પૃ. ૬૩) ના લખાણથી જણાય છે.

બીજા +કાસહૃદગચ્છના ઉદ્યોતનાચાર્ય સંતાનીય સિંહસૂરિનું નામ છે. ૨૧૫ ના લેખમાં રત્નસિંહસૂરિનું નામ પણ આપેલું છે.

નંબર ૨,૧૭–૧૮–૨૦–૨૧–૨૪–૨૭ અને ૪૩ વાળા (૭) લેખો સંવત્ ૧૨૧૨ ની સાલના છે પ્રતિષ્ઠાકારક આચાર્ય (નં. ૨૧૮–૨૦–૨૧ માં) શીલભદ્રસૂરિના શિષ્ય ભરતેશ્વરસૂરિના શિષ્ય શ્રીવૈરસૂરિ જણાવ્યા છે.

નં. ૨૪૮ નો લેખ પણ એજ વર્ષનો છે. તેમાં લખ્યું છે કે— કોરંટગચ્છીય ઓશવંશીય મંત્રિ ધાંધુકે વિમલમંત્રીની હસ્તિશાળામાં આ આદિનાથનું સમવસરણ બનાવ્યું છે અને નન્નસૂરિના શિષ્ય કક્કસૂરિએ એની પ્રતિષ્ઠા કરી છે.

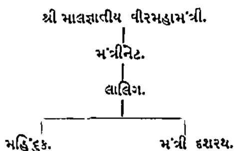
૧૫૬ નંબરનો લેખ જે ૧૦ નંબરની દેવકુલિકાની જમણી બાજુ ઉપર કોતરેલો છે તે એક આર્યાછંદનું પદ્ય છે. તેમાં એજ કક્કસૂરિએ પોતાના ગુરૂ નન્નસૂરિની સ્તુતિ કરેલી છે.

૧૩૫–૩૯–૪૩–૪૭ અને ૫૦ નંબરના લેખોની મિતિ સં. ૧૨૦૨ છે. પ્રતિષ્ઠા કરનાર કકુદાચાર્ય છે જેઓ ૨૦૬ નંબરના લેખમાં જણાવેલા ઉકેશગચ્છીય આચાર્ય કક્કસૂરિના પૂર્વજ છે.

૨૦૯ અને ૧૦ નંબરના લેખો સં. ૧૩૦૨ ના છે. તેમાં પ્રતિષ્ઠાતા તરીકે રૂદ્રપલ્લીય અભયદેવસૂરિના શિષ્ય દેવભદ્રાચાર્યનું નામ છે.

+ કાસહૃદગચ્છ એ કાસહૃદ નામના ગામ ઉપરથી પ્રસિદ્ધિમાં આવ્યો છે. આબુપર્વતની પાસે આર. એમ. રેલ્વેના ખરેડી–સ્ટેશનથી ૪ માઈલ ઉત્તરે ' કાયદ્રા ' નામનું જે વર્તમાનમાં ગામ છે તેજ પુરાતન ' કાસહૃદ ' છે એમ પં. ગૌરીશંકર ઓઝા પોતાના ' सिरोही राज्य का इतिहास ' (પૃષ્ઠ ૩૬) માં જણાવે છે. એ ગામમાં એક પુરાતન જિનમંદિર પણ છે જેનો થોડા વર્ષ પહેલાં જીર્ણોદ્ધાર થયો છે. તેમાં મૂલમંદિરની ચારે બાજુ બીજી ન્હાની ન્હાની દેવકુલિકાઓ છે જેમાંની એકના દ્વાર ઉપર વિ સં ૧૦૯૧ નો લેખ છે. ત્યાં એક બીજું પણ પ્રાચીન જૈનમંદિર હતું જેના પત્થરો વિગેરે ત્યાંથી લઈ જઈ રોહેડામાં નવા બનેલા મંદિરમાં લગાડી દેવામાં આવ્યાં છે.

નં. ૧૫૧ નીચે આપેલા આઠ નામો, ૧૦ નં. ની દેવકુલિકાની અંદર શ્રાવકની જે આઠ મૂર્તિઓ છે તેમના નીચે કોતરેલા છે. આ આઠેનો પરસ્પર શો સંબંધ છે તે જાણી શકાયો નથી પરંતુ ૧૫૨ નં. વાળો લેખ જે એ જ દેવકુલિકામાં આવેલી પ્રતિમાના પદ્માસન નીચે આરસના એક કટકા ઉપર કોતરેલો છે તેથી આ આઠમાંના ૫ નો સંબંધ આ પ્રમાણે જણાય છેઃ—

હસ્તિશાળાની અંદર વીર અને નેટના નામનો એકેક હાથી મૂકેલો છે, જેના ઉપર સંવત્ ૧૨૦૪ ની સાલ કોતરેલી છે.

નં. ૧૫૩ નો લેખ પણ એજ કુટુંબ સાથે સંબંધ ધરાવતો હોય તેમ જણાય છે. એની મિતિ સં. ૧૨૦૦ ના જેઠ વદિ ૧, શુક્રવાર છે. એમાં પ્રતિષ્ઠા કરનાર આચાર્ય નેમિચંદ્રસૂરિ છે.

૧૫૮ નંબરનો લેખ, આબુના લેખોમાં સર્વથી જુનો છે અને તેની સાલ સં. ૧૧૧૯ ની છે. આ લેખ ૧૩ નંબરની દેવકુલિકામાં આવેલી મુખ્ય પ્રતિમાના પદ્માસન નીચે કોતરેલો છે. આ બે શ્લોકોમાં છે. થારાપદ્ર (જેને વર્તમાનમાં થરાદ કહે છે) નિવાસી કોઇ કુટુંબના શાંતી નામના પૃથ્વી પ્રસિદ્ધ અને પરમશ્રાવક અમાત્યની સ્ત્રી શિવાદેવીના પુણ્ય માટે તેના નીન્ન અને ગીગી નામના અપત્યોએ આ પ્રતિમા કરાવી, એવી એ લેખની મતલબ છે.

૧૬૩ નંબરના લેખમાં જણાવ્યું છે કે—સં. ૧૬૬૪ માં પંડિત હરિચંદ્રગણિએ બીજા ૧૦ યતિઓ સાથે (આબુની) યાત્રા કરી છે.

જુના લેખોમાં બીજો નંબર ૧૮૪ નંબરવાળા લેખનો છે. કારણ કે તે સં. ૧૧૮૭ ની સાલનો છે. ભદ્રસિણક નામના ગામ નિવાસી પ્રાગ્વાટ જ્ઞાતિના કેટલાક શ્રાવકોએ (નામો આપ્યાં છે) મળીને આબુ તીર્થ ઉપર આદિનાથની પ્રતિમા બનાવી જેની પ્રતિષ્ઠા બૃહદ્ગચ્છના સંવિજ્ઞવિહારી આચાર્ય વર્ધમાનસૂરિના પટ્ટપર પદ્મસૂરિના શિષ્ય ભદ્રેશ્વરસૂરિએ કરી; એટલો ઉલ્લેખ કરેલો છે.

૨૩૫ ના નંબર નીચે આપેલાં નામો વિગેરે, જુદી જુદી ગ્રીપુરૂષોની મૂર્તિ ઉપર કોતરેલા છે જે મૂલમંદિરના રંગમંડપમાં બેસાડેલી છે.

નંબર ૨૩૯ અને ૪૦ વાળા લેખો, એજ રંગમંડપમા ગભારાના દરવાજાની બંને બાજુએ બે કાયોત્સર્ગસ્થ પ્રતિમાઓ વિરાજિત છે તેમના ઉપર કોતરેલા છે. સં. ૧૪૦૮ છે. કોરંટગચ્છના મહં૦ ધાંધુકે પોતાના કુટુંબના શ્રેયાર્થે, [આબુ ઉપરના] યુગાદિદેવ (આદિનાથ) ના મંદિરમાં આ ' જિનયુગલ ' કરાવ્યું છે, અને જેની પ્રતિષ્ઠા કકકસૂરિએ કરી છે; એવું લેખનું તાત્પર્ય છે.

મૂળ ગભારામાંથી બહાર નિકળતાં ડાબી બાજુએ જે ગોખલો છે તેમાં રહેલી પ્રતિમાના પદ્માસનની નીચે પત્થર ઉપર ૨૪૨ નંબરનો લેખ કોતરેલો છે. આ લેખ વસ્તુપાલનો છે. સંવત્ ૧૨૭૮ ની સાલમાં, મહામાત્ય વસ્તુપાલે પોતાના ભાઈ મલ્લદેવના પુણ્યાર્થે મલ્લિનાથદેવસહિત ખત્તક (ગોખલો) બનાવ્યો છે. એમ એ લેખમાં ઉલ્લેખ છે.

બાકીના કેટલાક લેખોમાં સાધારણ રીતે મૂર્તિ કરાવનારાઓનાં નામો શિવાય વિશેષ કાંઇ નથી.

(૨૪૯–૨૫૬)

તેજ પાલના મંદિરની પાસે જે ભીમસિંહનું મંદિર કહેવાય છે તેમાં મૂલનાયક તરીકે પિત્તલમય આદિનાથ તીર્થકરની પ્રતિમા પ્રતિષ્ઠિત છે તેની નીચે નં. ૨૪૯ નો લેખ, તથા તેની બંને બાજુએ

પરિકરની જે મૂર્તિઓ છે તેમની નીચે ૨૫૧ અને ૫૨ ના લેખો કોતરેલો છે. લેખનો ભાવાર્થ આ પ્રમાણે છેઃ—

સંવત્ ૧૫૨૫ ફાલ્ગુણ સુદી ૭, શનિવાર, રોહિણી નક્ષત્રના દિવસે આબુ પર્વત ઉપર દેવડા શ્રીરાજધર સાગર ડુંગરસીના રાજ્યમાં સા૦ ભીમના મંદિરમાં, ગુજરાત નિવાસી, શ્રીમાલજ્ઞાતિના અને રાજમાન્ય મં. મંડનની ભાર્યા મોલીના પુત્ર મહું૦ સુંદર અને તેના પુત્ર મં. ગદાએ પોતાના કુટુંબ સમેત ૧૦૮ મણ પ્રમાણવાળા પરિકર સહિત આ પ્રથમજિનનું બિંબ કરાવ્યું છે અને તપાગચ્છનાયક શ્રીસોમસુન્દરસૂરિના પટ્ટધર આચાર્ય શ્રીલક્ષ્મીસાગરસૂરિએ, સુધાનંદનસૂરિ સોમજયસૂરિ, મહોપાધ્યાય જિનસોમગણિ આદિ શિષ્ય પરિવાર સહિત તેની પ્રતિષ્ઠા કરી છે.

૨૫૦ નંબરવાળો લેખ, એજ મૂર્તિની નીચે જે દેવીની મૂર્તિ છે તેના ઉપર કોતરેલો છે. એ લેખમાં, એ મૂર્તિઓ કરનારા કરીગરોનાં નામો કોતરેલા છે. મુખ્ય કારીગર દેવા નામે હતો જે મહિસાણા (હાલનું મહેસાણા) નો રહેવાશી હતો.

નં. ૨૫૩–૫૪ અને–૫૫ નીચે આપેલા લેખો પણ એજ મંદિરના રંગમંડપમાં જુદે જુદે ઠેકાણે બેસાડેલી મૂર્તિઓ ઉપર કોતરેલા છે.

૨૫૬ નંબર વાળો લેખ ખુદ મૂલનાયકની પ્રતિમાના પદ્માસનવાળા ભાગની ડાબી અને જમણી બાજુએ તથા પાછળના ભાગમાં કોતરેલો છે. પાછળના ભાગનો લેખપાઠ વાંચી શકાતો નથી કારણ કે તે ભીંતને અડેલો છે. તેથી એ લેખ ખંડિત જ આપેલો છે. એમાં પણ ઉપર પ્રમાણે જ હકીકત લખેલી છે.

આ લેખોમાં જણાવેલા લક્ષ્મીસાગરસૂરિ તથા તેમના સહચરોનું વિસ્તૃત વર્ણન ગુરુગુણરત્નાકર નામના કાવ્યમાં આપેલું છે. મંત્રી. ગદાનું વર્ણન પણ થોડુંક એજ ગ્રંથમાં, તૃતીયસર્ગમાં બે ઠકાણે આપેલું છે. એ અમદાવાદનો રહેવાસી હતો. ગુર્જર જ્ઞાતિના મહાજનોનો

પ્રધાન અને ગુજરાતનો+ મંત્રી હતો. જૈનધર્મનો એ પ્રભાવક શ્રાવક હતો. ઘણા વર્ષો સુધી એણે સરલભાવે પ્રત્યેક પાક્ષિક (ચતુર્દશી) દિવસે ઉપવાસો કર્યા હતા અને તેમના દરેક પારણે બસો ત્રણસો શ્રાવકોનું વાત્સલ્ય કરતો. એણે ૧૨૦ મણની પિત્તલની પ્રતિમા કરાવી આ આબુ ઉપરના ભીમસાહના મંદિરમાં ઘણા આડંબરની સાથે પ્રતિષ્ઠિત કરી. એ પ્રતિષ્ઠા કરવા માટે એણે અમદાવાદથી મોટો સંઘ કાઢયો હતો જેમાં હજારો માણસો અને સેંકડો ઘોડાઓ અને ૭૦૦ ગાડાઓ હતા. જ્યારે તે આબુ ઉપર આવ્યો ત્યારે ' ભાનુ ' અને ' લક્ષ '* આદિ રાજાઓએ તેનો સત્કાર કર્યો હતો. આબુ ઉપર એણે એક લાખ સોના મહોરો ખર્ચી સાધર્મી વાત્સલ્ય, સંઘભક્તિ અને પ્રતિષ્ઠાદિ મહત્કાર્યો કર્યા હતાં. તથા એની પહેલાં એણે સોઝીત્રિકા (હાલનું સોજીત્રા જે ચરોતરમાં પ્રસિદ્ધ કસબો છે) નામના ગામમાં ૩૦૦૦૦ દ્રમ્મ ટંક (તે વખતે ચાલતા સિક્કાઓ) ખર્ચી નવીન જૈન મંદિર બનાવ્યું હતું. ×

(૨૫૭-૨૬૨)

આ નંબરો વાળા લેખો ' ખરતરવસતિ ' નામના ચતુર્મુખ પ્રાસાદમાં આવેલા છે જેને હાલમાં કેટલાક લોકો ' સલાટનું મંદિર ' કહે છે.

+ આ સુલતાન કયો હતો તેનું નામ આપ્યું નથી. પરંતુ અનુમાનથી જણાય છે કે તે મહમદ બેગડો હશે. કારણ કે એ સમયમાં એજ ગુજરાતનો સુલતાન હતો.

* ' ભાનુ ' રાજા તે ઈડરનો રાવ ભાણજી છે જેની હકીકત ફાર્બસ સાહેબની ' રાસમાલા ' ભાગ ૧, ના પત્ર ૪૨૧ ઉપર આપેલી છે. અને ' લક્ષ ' રાજા તે સીરોહીનો મહારાવ લાખા છે જે સં. ૧૫૦૮ માં રાજ્યગાદીએ આવ્યો હતો અને સં. ૧૫૯૦ માં મરણ પામ્યો હતો.

× આ વૃત્તાન્ત માટે જુઓ ' ગુરુગુણરત્નાકરકાવ્ય ' (કાશીની જૈન-યશોવિજય ગ્રન્થમાલામાં પ્રકાશિત) પૃ. ૩૪ અને ૩૬.

મુખ્ય કરીને આ લેખો ઓશવાલ જાતિના દરડાગોત્રવાળા કેલ્હ મંડલિક નામના સદ્‌ગૃહસ્થના છે. પ્રતિષ્ઠા કરનાર ખરતરગચ્છના આચાર્ય જિનચંદ્રસૂરિ છે.

ક્ષમાકલ્યાણ મુનિની પટ્ટાવલી પ્રમાણે આ આચાર્ય સં. ૧૫૧૪ માં આચાર્ય પદ પામ્યા હતા અને સં. ૧૫૩૦ માં જેસલમેરમાં સ્વર્ગસ્થ થયા હતા. એ પટ્ટાવલિમાં આબુ ઉપર કરેલી એમની એ પ્રતિષ્ઠાનો પણ ' अर्बुदाचलोपरि [illegible]नाथप्रतिष्ठाविधायक ' આવી રીતે ઉલ્લેખ કરેલો છે.

(૨૧૩-૨૨૭)

આ નંબરો નીચે આપેલા લેખો અચલગઢ ઉપર આવેલા ચૌમુખ મંદિરમાંની પ્રતિમાઓ ઉપર કોતરેલા છે. આ પ્રતિમાઓ [illegible]

નં. ૨૧૩ અને ૨૨૬ ના લેખોની મિતિ સં. ૧૫૬૬ ના ફાગણ સુદિ ૧૦ ની છે.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ઇન્દ્રનંદી અને કમલકલશ નામના બે શિષ્યોને આચાર્યપદ આપ્યું હતું. પરંતુ પાછળથી તેમને સૂરિમંત્રના અધિષ્ઠાયક દેવે કહ્યું કે આ બેને આચાર્યપદ આપ્યું તે ઠીક નહિં કર્યું કારણ કે એઓ ગચ્છનો ભેદ કરશે. તેથી સુમતિસૂરિએ ફરી એક નવા આચાર્ય બનાવ્યા અને તેમનું નામ હેમવિમલસૂરિ એવું આપ્યું. સુમતિસૂરિના સ્વર્ગસ્થ થયા પછી ઉક્ત બંને આચાર્યોએ પોતપોતાના જુદા સમુદાયો પ્રવર્તાવ્યા. જેમાંથી ઇન્દ્રનંદીસૂરિની શાખાવાળા ' કુતબપુરા ' કહેવરાવા લાગ્યા અને કમલકલશસૂરિની શાખાવાળા * 'કમલકલશા'ના નામથી ઓળખાવા લાગ્યા. મૂળ સમુદાય ' પાલણપુરા ' ના નામે પ્રખ્યાત થયો. એજ કમલકલશસૂરિના શિષ્ય જયકલ્યાણસૂરિ આ લેખોક્ત પ્રતિષ્ઠા કરનાર છે.

નં. ૨૬૪, ૬૫ અને ૬૭ વાળા લેખો સંવત્ ૧૫૧૮ ની સાલના છે.

પ્રથમના લેખમાં નીચે પ્રમાણે હકીકત છેઃ—

મેદપાટ (મેવાડ) માં આવેલાઇ કુંભલમેર નામના મહાદુર્ગમાં,

---

* ટિપ્પણમાં જણાવ્યું છે કે—

' कुतबपुरागच्छाद्हर्षविनयसूरिणा निगममतं कर्षितं, अपरनाम ' भूधरिया ' मतं, पश्चात् हर्षविनयसूरिणा मुक्तो निगमपक्षः ब्राह्मणै रक्षितः (?) '

અર્થાત્—કુતબપુરા ગચ્છમાંથી હર્ષવિનયસૂરિએ ' નિગમમત ' કાઢ્યું કે જેનું બીજું નામ ' ભૂધરીયામત ' છે. પાછળથી હર્ષવિનયસૂરિએ એ મત મૂકી દીધું હતું તે પછી બ્રાહ્મણોએ રાખ્યું (?)

§ આ ' કુંભાણું ' તે મેવાડનો પ્રખ્યાત મહારાણો ' કુંભો ' છે. આ રાણો બહુ શૂરવીર અને પ્રતાપી હતો. મેવાડના રક્ષણ માટે જે ૮૪ કિલ્લાઓ બંધાયેલા છે તેમાંથી ૩૨ તો આ રાણા કુંભાએ જ બંધાવ્યા છે. કુંભલમેરનો કિલ્લો પણ એણે જ બંધાવેલો છે. મેવાડના બધા કિલ્લાઓમાં એ કિલ્લો બહુજ મજબૂત અને મહત્વનો ગણાય છે. સુપ્રસિદ્ધ જૈનતીર્થ ' રાણપુર ' ની પાસે આવેલા પર્વત ઉપર એ કિલ્લો આવેલો છે.

રાજાધિરાજ શ્રી કુંભકર્ણના વિજય રાજ્યમાં, તપાગચ્છના સંઘે કરાવેલા, અને આબુ ઉપર આણેલી પિત્તલની પ્રૌઢ એવી આદિનાથની પ્રતિમાવડે અલંકૃત થયેલા શ્રીચતુર્મુખ પ્રાસાદમાંના, બીજા આદિ દ્વારોમાં સ્થાપન કરવા માટે, શ્રીતપાગચ્છના સંઘે આ આદિનાથનું બિંબ કરાવ્યું. તેની પ્રતિષ્ઠા ડૂંગરપુર નગરમાં રાઉલ શ્રીસોમદાસના રાજ્યમાં, ઓસવાલ જ્ઞાતિના સા. સાભાની સ્ત્રી કમદિના પુત્ર સા. માલા અને સાહ્લા નામના ભાઈઓએ કરેલા આશ્ચર્યકારક પ્રતિષ્ઠા મહોત્સવપૂર્વક, સોમદેવસૂરિ આદિ શિષ્ય પરિવારની સાથે તપાગચ્છનાયક શ્રીલક્ષ્મીસાગરસૂરિએ કરી છે. ડૂંગરપુરના સંઘની આજ્ઞાથી સૂત્રધાર લુંભા અને લાંપા આદિકોએ આ મૂર્તિ બનાવી છે.

આ લેખોમાં જણાવેલા પ્રતિષ્ઠા મહોત્સવનો ઉલ્લેખ ગુરુગુણરત્નાકર ના તૃતીયસર્ગના પ્રારંભમાં ૩ જા અને ૪ થા પદ્યમાં કરેલો છે. એ પદ્યોમાં જણાવ્યા પ્રમાણે સા. સાહ્લા ડુંગરપુરના રાવલ સોમદાસનો મંત્રી હતો. તેણે ૧૨૦ મણના વજનવાળી પિત્તલની મ્હોટી જિનપ્રતિમા બનાવી હતી. એના કરેલા પ્રતિષ્ઠા મહોત્સવમાં એ પ્રતિમાની તથા બીજી પણ અનેક પ્રતિમાઓની પ્રતિષ્ઠાઓ કરવામાં આવી હતી.

૨૭૧. ૨૧૯ નંબરવાળો લેખ, સંવત્ ૧૭૨૧ ની સાલનો છે. લેખની હકીકત આ પ્રમાણે છેઃ—

મહારાજાધિરાજ શ્રીઅખયરાજના સમયમાં અમદાવાદ નિવાસી શ્રીમાલ જ્ઞાતિના વૃદ્ધશાખાવાળા દોશી પનીયાના પુત્ર મનીયાની ભાર્યા મનરંગદેના પુત્ર દો. શાંતિદાસે આદિનાથનું બિંબ કરાવ્યું. તેની પ્રતિષ્ઠા તપાગચ્છીય શ્રીહીરવિજયસૂરિના પટ્ટધર આચાર્ય શ્રીવિજયસેનના પટ્ટધર વિજયતિલકસૂરિના પટ્ટધર વિજયાનંદસૂરિના શિષ્ય ભટ્ટારક વિજયરાજ સૂરિએ કરી છે.

* આ 'અભયરાજ' તે સીરોહીના [illegible] [illegible] ૧૭૨૦ માં [illegible] [illegible] ૬૯૯ થી ૬૮૯ [illegible]

(૨૭૧)

આબુ દેલવાડા ઉપર વિમલસાહના મંદિરના મુખ્ય રંગમંડપમાં આવેલા એક સ્તંભની પછવાડે એક ગ્રહસ્થની મૂર્તિ કોતરેલી છે તેની નીચે ૮-૧૦ પંક્તિમાં આ નંબર ૨૭૧ વાળો લેખ કોતરેલો છે. લેખ પદ્યમાં છે પરંતુ મ્હને જે આની નકલ (પ્રતિકૃતિ-રબીંગ) મળી છે તે એટલી બધી અસ્પષ્ટ છે કે પૂરેપૂરી વાંચી શકાતી નથી. પ્રારંભની ૪ પંક્તિઓ ઘણી મહેનતે વાંચી શકાણી છે. આ લેખ ઉપયોગી છે કારણ કે આમાં તે શ્રીપાલકવિની હકીકત છે જે ગુર્જરપતિ સિદ્ધરાજ જયસિંહનો મિત્ર (ભાઈબંધ) હતો. તે જાતિએ પ્રાગ્વાટ વણિગ્ હતો અને આ લેખમાં જણાવ્યા પ્રમાણે તેના પિતાનું નામ લક્ષ્મણ હતું. એ મહાકવિ હતો અને 'કવિરાજ' એવું એનું ઉપનામ હતું. પ્રભાચંદ્રના રચેલા પ્રભાવકચરિતના 'દેવસૂરિ પ્રબંધ' અને 'હેમચંદ્રપ્રબંધ' માં અનેક સ્થળે એ કવિનું વર્ણન આવેલું છે. એનો પુત્ર સિદ્ધપાલ હતો તે પણ મહાકવિ હતો. તેને પણ વિજયપાલ નામે પુત્ર હતો અને તે પણ કવિ હતો. વિજયપાલનું બનાવેલું દ્રૌપદી સ્વયંવર નામનું નાટક હાલમાં મળ્યું છે જે મ્હેં પ્રકટ કર્યું છે. તેની પ્રસ્તાવનામાં આ કવિવંશનું વિસ્તૃત વર્ણન આપ્યું છે તેથી જીજ્ઞાસુએ વિશેષ ત્યાં જોઈ લેવું.

આ લેખ ઉપર જે ગ્રહસ્થની મૂર્તિ છે તે ઘણાં ભાગે કવિરાજ શ્રીપાલનીજ હોય તેમ જણાય છે.

એ લેખને ફરી તપાસવાની આવશ્યક્તા છે અને એની સંપૂર્ણ નકલ લેવાની ખાસ જરૂરત છે. મ્હારી પાસે જે આની પ્રતિકૃતિ છે તેમાં અસ્પષ્ટ જણાતા નીચેના ભાગમાં જે કેટલાક અક્ષરો જણાય છે તેમનાથી અનુમાન થાય છે કે એ ભાગમાં એના પુત્રોનાં નામો આપેલાં હોવા જોઈએ.

(૨૭૨-૨૭૬)

આબુ પર્વતની નીચે, ખરાડીથી લગભગ ૪ માઈલ પશ્ચિમે

મૂંગથલા કરીને એક ગામ છે તેજ પ્રાચીન મુંડસ્થલ મહાતીર્થ છે. એ ગામ પૂર્વે ઘણી સારી રીતે આબાદ હતું એમ ઐતિહાસિક ઉલ્લેખોથી જણાય છે; પરંતુ વર્તમાનમાં તો એ તદ્દન ઉજ્જડ જેવું લાગે છે. गुरुगुणरत्नाकर કાવ્ય ઉપરથી જણાયછે કે તપગચ્છાચાર્ય શ્રીમુનિસુન્દરસૂરિએ મુંડસ્થલમાં સં. ૧૫૦૧ માં લક્ષ્મીસાગરને વાચકપદ આપ્યું હતું અને તે વખતે તેમના ભાઈ સંઘપતિ ભીમે એ પદનો ઘણા ઠાઠથી મહોત્સવ કર્યો હતો.* એ ગામમાં હાલમાં કેટલાંક તૂટેલાં મંદિરો પડયાં છે. તેમાં એક જૈન મંદિર પણ વિશાલ આકારવાળું દેખાતું દૃષ્ટિગોચર થાય છે. એજ મંદિરના સ્તંભો વિગેરે ઉપર નં. ૨૭૨ થી ૭૬ સુધીના લેખો કોતરેલા છે.

પ્રથમના બે લેખો સં. ૧૨૧૬ ના છે તેમાં વીસલ અને દેવડ નામના શ્રાવકોએ આ સ્તંભો કરાવ્યાં છે આવો ઉલ્લેખ કરેલો છે. બીજા બે લેખો સં. ૧૪૨૬ ની સાલના છે. તેમાં જણાવ્યું છે કે–કોરંટ ગચ્છવાળા નન્નાચાર્યના વંશમાં, મુંડસ્થલ ગ્રામમાં શ્રીમહાવીર સ્વામિના મંદિરનો પ્રાગ્વાટ જ્ઞાતિના ઠ. મહિપાલની ભાર્યા રૂપિણીના પુત્ર સિરપાલે જીર્ણોદ્ધાર કર્યો. કલશ અને દંડની પ્રતિષ્ઠા કરાવી. આજુબાજુની ૨૪ દેવ કુલિકાઓમાં બિંબોની પ્રતિષ્ઠા કરાવી. પ્રતિષ્ઠા કરનાર કક્કસૂરિના શિષ્ય સાવદેવસૂરિ.

૨૭૬ નંબરનો લેખ સં. ૧૪૪૨ ના વર્ષનો છે. તેમાં રાજા કાન્હડદેવના પુત્ર વીસલદેવે, આ મહાવીરના મંદિરમાં સવાડીયા ઘાટ (?) દાનમાં આપ્યાનો ઉલ્લેખ છે.

---

* मुण्डस्थलेऽथ मुनिसुन्दरसूरिभिर्ये–
ये स्थापितास्तदनु वाचकतापदव्याम् ।
भीमेन सङ्घपतिना निजबान्धवेना–
ऽकार्ष्योत्सवे विधुवियद्गुणधाङ्कवर्षे ॥
—प्रथमसर्ग, ९० पद्य ।

આ મંદિરમાંની એક મૂર્તિ આબુ ઉપરના તેજપાલના મંદિરમાં છે જેના ઉપર ૧૨૮ નંબર વાળો લેખ કોતરેલો છે. આથી જણાય છે કે જ્યારે આ ગામ ભાંગ્યું ત્યારે આ મંદિરમાંની મૂર્તિઓ આબુ ઉપર લઈ જવામાં આવી હશે. તેજપાલના મંદિરમાંના બીજા લેખમાં (નં. ૧૫) મુંડસ્થલ ને મહાતીર્થ તરીકે જણાવ્યું છે તેથી સમજાય છે કે તે વખતે એ સ્થલ મહત્ત્વનું મનાતું હશે અને ત્યાં પ્રાચીન જૈન મંદિરો વધારે હશે. ચંદ્રાવતીની જ્યારે ચઢતી કળા હતી ત્યારે તેની આસપાસનો આ બધો પ્રદેશ સમૃદ્ધિ અને જૈન પ્રજાથી ભરપૂર હતો એમ નિઃસંશય રીતે આ લેખો ઉપરથી જણાય છે. મુસલમાનોના આક્રમણોના લીધે ચંદ્રાવતી ઉજ્જડ થઈને તેની સાથે તેના સમીપવર્તી સ્થળો પણ નષ્ટ થયાં. કાલના કઠોર પ્રહારોથી જર્જરિત થઈ સદાના માટે નામશેષ થઈ જવાની અણી ઉપર આવી રહેલા આ મુંડસ્થલ જેવા સ્થળોના જીર્ણપ્રાય મંદિરોને તેમ થતાં અટકાવનાર કોઈ સિરપાલ જેવો પ્રગટ બહાર પડે તો ઘણું સારું થાય.

આરાસણ તીર્થના લેખો.

આબુ પર્વતની પાસે આવેલા અંબાજી નામના હિંદુઓના પ્રસિદ્ધ દેવસ્થાનથી દક્ષિણ-પૂર્વ દિશામાં એક-દોઢ માઈલને છેટે કુંભારિયા નામનું એક ન્હાનું સરખું ગામ વસે છે તેજ પ્રાચીન આરાસણ તીર્થ છે. તીર્થ એટલા માટે કે ત્યાં આગળ જૈનોના ૫ સુન્દર અને પ્રાચીન મંદિરો આવેલા છે. મંદિરોની કારીગરી અને બાંધણી ઘણી જ ઉંચા પ્રકારની છે. બધાં મંદિરો આબુનાં મંદિરો જેવાં ધોળા આરસપહાણના બનેલાં છે. એ સ્થાનનું જુનું નામ 'આરાસણાકર' છે તેનો અર્થ 'આરસની ખાણ' એવો થાય છે. જૈનગ્રંથો જોતાં એ નામની યથાર્થતા તુરત જણાઈ આવે છે. પૂર્વે એ સ્થળે આરસની મ્હોટી ખાણ હતી. આખા ગુજરાત પ્રાંતમાં અહીંથી જ આરસ જતો હતો. વિમલશાહ અને વસ્તુપાલ તેજપાલ આદિએ આબુ વિગેરે

[ઉપર જે અનુપમ કારીગરીવાલા આરસના મંદિરો બનાવ્યાં છે તે આરસ આ જગ્યાએથી જ લઇ જવામાં આવ્યો હતો. ઘણી ખરી જિન-પ્રતિમાઓ પણ અહીંના જ પાષાણની બનેલી હોય છે. તારંગા પર્વત ઉપરના મહાન્ મંદિરમાં જે અજિતનાથ દેવની વિશાલકાય પ્રતિમા વિરાજિત છે તે પણ અહીંના જ પાષાણની બનેલી છે એમ સોમસૌભાગ્ય કાવ્ય જોતાં સ્પષ્ટ જણાય છે. એ કાવ્યમાં એ મૂર્તિના નિર્માણ બાબત આશ્ચર્યકારક રીતે લખવામાં આવ્યું છે કે–

જ્યારે ઈડરના સંઘપતી ગોવિંદ સેઠને તારંગા ઉપર અજિતનાથ ની નવીન પ્રતિમા પ્રતિષ્ઠિત કરવાનો વિચાર થયો ત્યારે તે આરાસણમાં જઇને ત્યાંની પર્વતવાસીની અંબિકા દેવી (અંબામાતા) ની આરધના કરી. દેવી કેટલાક કાલ પછી સંતુષ્ટ થઈ સેઠને પ્રત્યક્ષ થઈ અને ઇપ્સિત વર માંગવા કહ્યું. સેઠે જણાવ્યું કે મ્હારે બીજી કોઈ વસ્તુની અપેક્ષા નથી ફકત એક જિનપ્રતિમા બનાવવી છે માટે એક વિશાલ શિલા આપો. એ સાંભળી દેવીએ જણાવ્યું કે પ્રથમ ત્હારા પિતા વચ્છરાજ સેઠે પણ મ્હારી પાસે આવી રીતે એક શિલાની યાચના કરી હતી પરંતુ તે વખતે શિલા ન્હાની હતી; હવે તે મ્હોટી થઈ છે તેથી તું સુખેથી તે લે અને પ્રતિમા બનાવ. દેવીની અનુમતિ પામી સેઠે ખાંણમાથી શિલા કઢાવી અને તેને એક રથમાં મૂકી. પછી નૈવેદ્ય આદિ ઉત્તમ પદાર્થો દ્વારા દેવીની પૂજા કરીને ત્યાંથી તે શિલા લઈ રથ તારંગા તરફ ચાલ્યો. તેને ખેંચવા માટે સેંકડો બલવાન બળદો જોડવા પડયા હતા તથા સંખ્યાબંધ માણસો હાથમાં કોદાળા, કુહાડા અને પાવડા વિગેરે લઈ આગળ ચાલતા હતા અને રસ્તામાં રહેલા પત્થરો ફોડતા, ઝાડો કાપતા અને ખાડાઓ પૂરતા થકા રથને ચાલવા માટે માર્ગ સાફ બનાવતા હતા. આવી રીતે ધીમે ધીમે ચાલતો તે રથ કેટલાએ મહિના પછી તારંગે પહોંચ્યો હતો. વિગેરે. (જુઓ સોમસૌભાગ્ય કાવ્ય, સર્ગ ૭, પદ્ય ૪૨–૫૭.)

આર્કીઓલૉજીકલ સર્વે ઑફ ઇંડિઆ, વેસ્ટર્ન સાર્કલ, ના સન્ ૧૯૦૫-૬ ના પ્રોગ્રેસ રીપોર્ટમાં કુંભારીઆના એ જૈન મંદિરો માટે વિસ્તારપૂર્વક લખાણ કરવામાં આવ્યું છે જેમાંથી કેટલોક ભાગ અત્ર આપવો ઉપયોગી થઇ પડશે.

" કુંભારીઆમાં જૈનોનાં સુંદર મંદિરો આવેલાં છે જેમની યાત્રા કરવા પ્રતિવર્ષ ઘણા જૈનો જાય છે. દંતકથા એવી ચાલે છે કે વિમલશાહે ૩૬૦ જૈન મંદિરો બંધાવ્યાં હતાં અને તેમાં અંબા માતાએ ઘણી દોલત આપી હતી. પછી અંબાજીએ તેને પૂછયું કે કોની મદદથી તેં આ દેવાલયો બંધાવ્યાં ? ત્યારે તેણે કહ્યું કે ' મ્હારા ગુરૂની કૃપાથી ' માતાજીએ ત્રણવાર તેને આવી રીતે પૂછયું અને એનો એજ જવાબ મળ્યો. આવી કૃતઘ્નતાથી ગુસ્સે થઇને તેમણે તેને કહ્યું કે જો જીવવું હોય તો ન્હાસી જા, તેથી તે એક દેવાલયના ભોંયરામાં પેઠો અને આબુ પર્વત ઉપર નિકળ્યો. ત્યાર બાદ માતાજીએ પાંચ દેવાલયો સિવાય સર્વ દેવાલયો બાળી ન્હાંખ્યા અને આ બળેલા પત્થરો હજુ પણ સર્વત્ર રખડતા જોવામાં આવે છે. ફાર્બસ સાહેબ કહે છે કે આ બનાવ કોઇ જ્વાળામુખી પર્વત ફાટવાથી બનેલો છે. પણ ગમે તેમ હોય તો પણ ત્યાં એટલા બધા બળેલા પત્થરો પડેલા છે કે જેથી ત્યા પાંચ કરતાં વધારે મંદિરો હશે એમ અનુમાન થઇ શકે. "

" કુંભારીઆમાં મુખ્ય કરીને ૬ મંદિરો છે જેમાંના પાંચ જૈનોનાં છે અને એક હિંદુનું છે જૈનોનાં ચાર મંદિરોનો આકાર આબુ ઉપરના, તથા નાગડા અગરભદ્રેશ્વરના મંદિર જેવો છે. તે સર્વના ઉત્તર તરફ મુખ છે તથા આગળ પરસાળવાળી દેવકુલિકાઓની હાર તેમની આજુબાજુ આવેલી છે. આ મંદિરો વખતો વખત સમરાવવામાં આવ્યાં છે, તેથી કરીને જુનું અને નવું કામ ભેળસેળ થઈ ગયું છે. કેટલાક સ્તંભો, દ્વારો અને છતમાં કરેલું કોતરકામ ઘણું જ ઉત્તમ છે અને તે આબુનાં દેલવાડાના મંદિરોના જેવું છે. મી. કાઉસેન્સના બતાવ્યા પ્રમાણે જ્યાં જ્યાં જુનું કામ રાખેલું છે તે નવા કામ કરતાં જુદું પડી જાય છે.

સ્તંભો જોઇએ તેટલા ઉંચા નહિં હોવાને લીધે તથા છત જોઇએ તે કરતાં નીચી હોવાથી મ્હોટા પાટડાઓની વચમાં આવેલી છત ઉપરનું ઘણું કોતરકામ એક દમ જોઈ શકાય તેમ નથી, તે બધું એક પછી એક જોવું પડે છે અને તે પણ છતની બરાબર તળેજ ઉભા રહીને ડોકને તસ્દી આપીનેજ જોઈ શકાય છે. ''

નેમિનાથ મંદિર.

" જૈન દેવાલયોના સમૂહમાં સૌથી મ્હોટામાં મ્હોટું અને વધારે જરૂરનું દેવાલય નેમિનાથનું છે. બહારના દ્વારથી રંગમંડપ સુધી એક દાદર જાય છે. દેવગૃહમાં એક દેવકુલિકા, એક ગૂઢમંડપ અને પરસાળ આવેલાં છે. દેવકુલિકાની ભીંતો જુની છે પણ તેનું શિખર તથા ગૂઢમંડપની બહારનો ભાગ હાલમાં બનાવેલાં છે. તે ઇંટથી ચણેલા હોઈ, તથા પ્લાસ્ટર દઈ, આરસ જેવાં સાફ કરવામાં આવ્યાં છે. આનું શિખર તારંગામાં આવેલા જૈન મંદિરના ઘાટનું છે અને તેના તથા ઘુમ્મટના આમલસારની નીચે ચારે બાજુએ મ્હોઢાં મુકેલાં છે. મંદિરના અંગે આવેલી દેવકુલિકાઓના અગ્ર ભાગના છેડા ઉપર આવેલા તથા દેવગૃહની પરસાળમાં આવેલા સ્તંભો સિવાય મંડપના સ્તંભો આબુ ઉપરના દેલવાડાના વિમલસાહુવાળા મંદિરના સ્તંભો જેવા જ છે. પરસાળના એક સ્તંભ ઉપર લેખ છે જેમાં લખેલું છે કે તે એક આસપાલે ઈ. સ. ૧૨૫૩ માં બંધાવ્યો હતો. અહીં જુના કામને બદલે નવું કામ એવી જ સફાઇથી કરેલાનો દાખલો આપણને મળી આવે છે. રંગમંડપની બીજી બાજુએ ઉપરના દરવાજામાં તથા છેડેના બે ન્હાના સ્તંભોની વચ્ચેની કમાનો ઉપર મકરના મુખો મુકેલાં છે. આ મુખોથી શરૂ કરીને એક સુંદર તોરણ કોતરવામાં આવ્યું છે જે ઉપરના પત્થરની નીચેની બાજુને અડકે છે અને જે દેલવાડાના વિમલસાહુના મંદિરમાંની કમાનો ઉપર આવેલા તોરણના જેવુંજ છે. મંડપના સ્તંભોની ખાલી કમાનો તથા પરસાળના સ્તંભોની ખાલી કમાનો જે ગૂઢમંડપના દ્વારની બરાબર

સામે આવેલી છે તે, તથા ઉપરના પાટડાની નીચે આવેલા આગળા ઉપરથી એમ જણાય છે કે પહેલાં આવાં બીજાં તોરણો હતાં જે હાલમાં નાશ પામ્યાં છે. મંદિરની બંને બાજુએ મળીને આઠ દેવકુલિકાઓ છે. પાંચમા નંબરની દેવકુલિકા છે તે બધી કરતાં મ્હોટી છે. મંદિરની જમણી બાજુ વાળી દેવકુલિકામાં આદિનાથની અને ડાબી બાજુવાળીમાં પાર્શ્વનાથની ભવ્ય મૂર્તિઓ વિરાજમાન્ છે. મંડપના મધ્ય ભાગ ઉપર હાલના જેવું એક છાપરૂં આવેલું છે જે ઘુમ્મટના આકારનું છે અને જેને રંગ દઇ સુશોભિત કરવામાં આવ્યું છે. તેની આજુબાજુએ ચામચીડીયાં તથા ચકલીઓને અટકાવે એવું વાંસનું પાંજરૂં બાંધેલું છે. મંડપના બીજા ભાગની છત તથા ઓસરીની છત સાદી અને હાલના જેવી છે. મંડપ અને ઓસરીના વચ્ચેના ભાગમાં એટલે કે મૂળ ગર્ભાગારની જમણી બાજુએ ઉપરના ભાંગેલા પાટડાને મદદગાર થવા માટે બેડોળ ત્રણ કમાનો ચણી છે અને તે સાથેના સ્તંભ સુધી લંબાવેલી છે જેથી કરીને ઘણું કોતરકામ ઢંકાઇ જાય છે."

(૨૭૭)

ઉપર વર્ણવેલા એ નેમીનાથના મંદિરમાં મૂલનાયક તરીકે જે પ્રતિમા પ્રતિષ્ઠિત છે તેના આસન નીચે આ નં૦ ૨૭૭ નો લેખ કોતરેલો છે. લેખોક્ત ઉલ્લેખનો તાત્પર્ય આ પ્રમાણે છે—

સં. ૧૬૭૫ ના માઘસુદી ૪ ને શનિવારના દિવસે ઓકેશ (ઓસવાલ) જાતિના વૃદ્ધ શાખાવાળા બુહરા (બોહરા) રાજપાલે શ્રીનેમિનાથના મંદિરમાં નેમિનાથનું બિંબ કરાવ્યું. તેની પ્રતિષ્ઠા હીરવિજયસૂરિના પટ્ટપર આચાર્ય શ્રીવિજયસેનસૂરિના શિષ્ય આચાર્ય શ્રીવિજયદેવસૂરિએ, પંડિત કુશલસાગરગણિ આદિ સાધુ પરિવાર સાથે કરી છે.

ધર્મ સાગરગણિવાળી તપાગચ્છપટ્ટાવલી માં જણાવેલું છે કે વાદી દેવસૂરિએ (સમય વિ. સં. ૧૧૭૪-૧૨૨૬) આરાસણમાં નેમિ-

નાથની પ્રતિષ્ઠા કરી હતી. (तथा आरासणे च नेमिनाथप्रतिष्ठा कृता) એથી જણાય છે કે પ્રથમ આ મંદિરમાં ઉક્ત આચાર્યની પ્રતિષ્ઠિત કરેલી પ્રતિમા વિરાજિત હશે પરંતુ પાછળથી કોઇ કારણથી તે ખંડિત કે નષ્ટ થઈ જવાના લીધે તેના સ્થળે, ચોહરા રાજપાલે આ નવી પ્રતિમા બનાવી વિજયદેવસૂરિના હાથે પ્રતિષ્ઠિત કરી છે, એમ જણાય છે.

(૨૭૮)

એજ મંદિરમાં ઉપર્યુક્ત પ્રતિમાની દક્ષિણ બાજુએ આદિનાથ તીર્થંકરની પ્રતિમા સ્થાપિત છે તેની પલાંઠી નીચે આ નં. ૨૭૮ નો લેખ કોતરેલો છે. લેખની સાલ અને પ્રતિષ્ઠાતા આચાર્યનું નામ ઉપરના લેખ પ્રમાણે જ છે. પ્રતિમા કરાવનાર શ્રીમાલજ્ઞાતીના વૃદ્ધશાખાવાળા સા. રંગા (શ્રી હીરાદે) સુત લહુઆ....સુત પનીઆ સુત સમર સુત હીરજી છે.

(૨૭૯)

આ લેખ મૂલ મંદિરની ડાબી બાજુએ આવેલી ભમતીમાંની છેલ્લી દેવકુલિકાની ભીંત ઉપર કોતરેલો છે. હકીકત આ પ્રમાણે છે:-

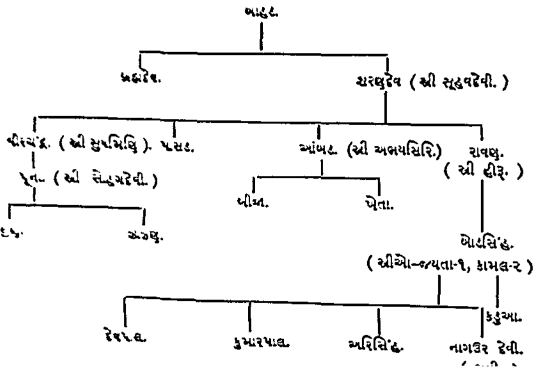
પ્રાગ્વાટ વંશના શે. આહ્લાકે શ્રીજિનભદ્રગણિના ઉપદેશથી [illegible] ([illegible] કરીને વડોદરાની પાસે આવેલું હાલનું '[illegible]') ના નવા નગરમાં ઉકેશવસહિકા નામે એક મહાવીર સ્વામિનું મંદિર બનાવ્યું હતું. તેના બે પુત્રો હતા અમદેવ અને [illegible]. અમદેવે સં. ૧૨૦૪ માં આરાસણના ([illegible]) શ્રીનેમિનાથ મંદિરના રંગ [illegible] '[illegible]' કરાવ્યો. તેના નાના ભાઈ [illegible] ([illegible]) ના [illegible], [illegible], [illegible] અને [illegible] નામના પુત્રોએ [illegible] સં. ૧૩૧૦ માં [illegible] ([illegible]) કરાવ્યું. વળી સં. ૧૩૧૬ માં [illegible] સં. ૧૩૧૬ માં [illegible]

આ લેખમાં જણાવેલા બાહડને ફૉર્બસે કુમારપાલ ચૌલુક્યનો મંત્રી બાહડ માન્યો છે પરંતુ તે પ્રકટ ભૂલ છે. મંત્રી બાહડ તો (ઉદયનનો પુત્ર) જાતિએ શ્રીમાલી હતો અને આ બાહડ તો જાતિએ પ્રાગ્વાટ (પોરવાડ) છે. તેથી આ બન્ને બાહડો જુદા જુદા છે. સમય બંનેનો લગભગ એક જ હોવાથી આ ભ્રમ થયો હોય તેમ જણાય છે.

આગળનો નં. ૨૯૦ વાળો લેખ પણ આ લેખ સાથે મળતો છે. એ લેખ મૂલનાયકની ડાબી બાજુએ આવેલી ભમતીમાંની વાસુપૂજ્ય દેવકુલિકામાં પ્રતિમાના પદ્માસન ઉપર કોતરેલો છે. પ્રસ્તુત લેખમાં જણાવેલી–સંવત્ ૧૩૩૮ માં બનાવેલી–વાસુપૂજ્ય દેવકુલિકા તે આજ છે.

લેખોક્ત હકીકત સ્પષ્ટજ છે. આ બન્ને લેખોમાં આવેલાં મનુષ્યોનાં નામોનો પરસ્પર સંબંધ આ પ્રમાણે છેઃ—

* પોસીના ગામ, મહીકાંઠામાં આવેલા ઇડર રાજ્યમાં આવેલું છે. ત્યાં હાલમાં એક જૈન મંદિર છે એ સ્થલ તીર્થ જેવું ગણાય છે. પૂર્વે ત્યાં વધારે મંદિરો હોવાં જોઇએ એમ જણાય છે.

શરણુદેવ (સ્ત્રી સૂહવદેવી.)
આંબડ. (સ્ત્રી અભયસિરિ.)
રાવણુ.
(સ્ત્રી હીરૂ.)
ચીમ.
ધેતા.
આદસિંહ.
(સ્ત્રીઓ–જયતા-૧, કામલ-૨)
કડુઆ.
નાગઉર દેવી.
અરિસિંહ.
કુમારપાલ.

આ લેખોમાં જણાવેલા પરમાનંદસૂરિ અને નીચેના લેખમાં જણાવેલા પરમાનંદસૂરિ બંને જુદા છે. આ પરમાનંદસૂરિ બૃહદ્ગચ્છીય છે અને નીચેવાલા ચંદ્રગચ્છીય છે. આ સૂરિની ગુરૂ પરંપરા આ પ્રમાણે છેઃ—

જિનભદ્રસૂરિ.
|
રત્નપ્રભસૂરિ.
|
હરિભદ્રસૂરિ.
|
પરમાનંદસૂરિ.

(૨૮૦)

આ નંબર વાળો લેખ, એજ મંદિરના એક સ્તંભ ઉપર કોતરેલો છે.

સં. ૧૩૧૦ ના વર્ષે વૈશાખ વદિ ૫ ગુરૂવાર. પ્રાગ્વાટ જ્ઞાતિના શે. વીલ્હણ અને માતા રૂપિણીના શ્રેયાર્થે તેમના પુત્ર આસપાલ, શ્રીધપાલ અને પદ્મસીંહે પોતાના વિભવાનુસાર આરાસણ નગરમાં શ્રીનેમિનાથ ચૈત્યના મંડપમાં, ચંદ્રગચ્છના આચાર્ય શ્રી પરમાનંદસૂરિના શિષ્ય શ્રી રત્નપ્રભસૂરિના સદુપદેશથી એક સ્તંભ કરાવ્યો.

દાક્ષિણ્યચિન્હ નામના આચાર્યની (શક સંવત્ ૭૦૦ માં) રચેલી કુવલયમાળા નામની પ્રાકૃત કથાનો સંસ્કૃતમાં સંક્ષેપ કરનાર આજ રત્નપ્રભસૂરિ છે એમ તે ગ્રંથના દરેક પ્રસ્તાવને અંતે " इत्याचार्य श्रीपरमानन्दसूरि शिष्यश्रीरत्नप्रभसूरिविरचिते कुवलयमालाकथा संक्षेपे" આવી રીતે કરેલા ઉલ્લેખથી નિશ્ચિત રૂપે જણાય છે.

(૨૮૧)

આ લેખ એક ભીંત ઉપર કોતરેલો છે.

સંવત્ ૧૩૪૪ ના આષાઢ શુદી પૂર્ણિમાના દિવસે. શ્રી નેમિનાથ દેવના ચૈત્યમાં ત્રણ કલ્યાણક (દીક્ષા, કેવલ અને મોક્ષ ?) દિવસે

પૂજા માટે, શ્રે. સિધરના પુત્ર શ્રે. ગાંગદેવે વીસલપ્રિય ૧૨૦ દ્રમ્ (તે વખતે ચાલતા વીસલપુરીયા ચાંદિના શિક્કાઓ) નેમિનાથ દેવના ભંડારમાં ન્હાંખ્યા છે. તેના વ્યાજમાંથી પ્રતિમાસ ૩ દ્રમ પૂજા માટે ચઢાવાય છે.

(૨૮૨)

આ લેખ એક થાંભલા ઉપર કોતરેલો છે. સં. ૧૫૨૬ ના આષાઢ વદિ ૯ સોમે સોમવારના દિવસે પાટણ નિવાસી ગુજરજ્ઞાતીય મહં. પૂજાના પુત્ર સીધરે અહિંની યાત્રા કરી હશે તેથી તેના સ્મરણ માટે આ લેખ કોતરાવ્યો હોય એમ જણાય છે.

(૨૮૩)

આ લેખ પણ એક ભીંત ઉપર કોતરેલો છે. શ્રે૦ ગાંગદેવ નામના કોઇ શ્રાવકે પોતાના પરિવાર સહિત નેમિનાથનાં બિંબો કરાવ્યાં જેમની પ્રતિષ્ઠા નવાંગવૃત્તિકારક શ્રી અભયદેવસૂરિની શિષ્યસંતતિમાં થએલા આચાર્ય શ્રી ચંદ્રસૂરિએ કરી છે.

(૨૮૪)

આ લેખ, ગૂઢમંડપમાં આવેલા એક શિલાપટ્ટ ઉપર કોતરેલો છે. જેમાં મુનિસુવ્રતતીર્થંકરની પ્રતિમા તથા તેમણે કરેલો અશ્વને બોધ અને સમલિકાવિહારતીર્થ વિગેરેના આકારો કોતરેલા છે. લેખનો અર્થ આ પ્રમાણે છેઃ—

સં. ૧૩૩૮ ના જ્યેષ્ઠ સુદિ ૧૪ શુક્રવાર. શ્રીનેમિનાથ ચૈત્યમાં સંવિજ્ઞવિહારી શ્રી ચક્રેશ્વરસૂરિના સંતાનીય શ્રીજયસિંહસૂરિ શિષ્ય શ્રીસોમપ્રભસૂરિ શિષ્ય શ્રીવર્દ્ધમાનસૂરિએ પ્રતિષ્ઠિત કરેલું; આરાસણ-આકર નિવાસી પ્રાગ્વાટ જ્ઞાતિના શ્રે. ગોનાના વંશમાં થએલા શ્રે. આસપાલે પોતાના કુટુંબ સાથે અશ્વાવબોધ અને સમલિકા. વિહાર તીર્થોદ્ધાર સહિત શ્રીમુનિસુવ્રતબિંબ કરાવ્યું.

(૨૮૫-૮૮)

આ ત્રુટિત લેખો જુદી જુદી જાતના બનેલા શિલાપટ્ટો તથા પ્રતિમાઓ ઉપર કોતરેલા છે. સાલ અને તિથિ સિવાય વધારે જાણવાનું એમાં કશું નથી.

(૨૮૯)

આ લેખ એક પાર્શ્વનાથની પ્રતિમા ઉપર કોતરેલો છે. સં. ૧૨૦૬ ના જ્યેષ્ઠ સુદિ ૯ મંગળવારના દિવસે શ્રે. સહજિગના પુત્ર ઉદ્ધા નામના પરમ શ્રાવકે પોતાની સ્ત્રી સલક્ષણુના શ્રેય માટે, પોતાના ભાઈ, ભાભીજ અને બહેન આદિક પરિવાર સહિત, શ્રીપાર્શ્વનાથનું બિંબ કરાવ્યું જેની પ્રતિષ્ઠા શ્રીઅજિતદેવસૂરિના શિષ્ય શ્રી વિજયસિંહસૂરિએ કરી.

આ અજિતદેવસૂરિ તે સુપ્રસિદ્ધ આચાર્ય શ્રીમુનિચંદ્રસૂરિના શિષ્ય અને પ્રવરવાદી શ્રીદેવસૂરિના ગુરૂભ્રાતા હતા. મુનિસુન્દરસૂરિની ગુર્વાવલીમાં લખ્યા પ્રમાણે તેઓ શ્રમણ ભગવાન્ શ્રીમહાવીર દેવની ૪૨ મી પાટે થએલા છે. ૪૩ મી પાટે વિજયસિંહસૂરિ થયા જેમણે આ લેખોક્ત પ્રતિમાની પ્રતિષ્ઠા કરી છે. सिंदूरप्रकर, कुमारपालप्रतिबोध* सुमतिनाथचरित्र આદિ અનેક ગ્રંથોના કર્તા અને ' શતાર્થી 'ની બુદ્ધિપ્રભાવ જણાવનારી પદવીના ધારક સોમપ્રભાચાર્ય આજ વિજયસિંહસૂરિના પટ્ટધર હતા. વિશેષ માટે જુઓ ઉક્ત गुर्वावली પદ્ય ૭૧–૭૭ તથા ' जैनहितैषी ' પત્રમાં (ભાગ ૧૨ અંક ૯–૧૦, તથા ભાગ ૧૩ અંક ૩–૪;) સોમપ્રભાચાર્ય અને સૂક્તિમુક્તાવલી વિષયે પ્રકટ થએલા મ્હારા બે લેખો.

(૨૯૦)

આ લેખ સંબધી હકીકત ઉપર ૨૭૯ નંબરના લેખાવલોકનમાં આવી ગઇ છે.

(૨૯૧)

આજ મંદિરની એક દેવકુલિકા ઉપર આ લેખ કોતરેલો છે. સં. ૧૩૩૫ ના માઘ સુદિ ૧૩. ચંદ્રાવતી નિવાસી સાંગા નામના શ્રાવકે પોતાના કલ્યાણ માટે શાંતિનાથ બિંબ કરાવ્યું જેની પ્રતિષ્ઠા વર્દ્ધમાનસૂરિએ કરી છે.

---

* આ ગ્રંથ, 'ગાયકવાડસ્ ઓરીએન્ટલ સીરીઝ'માં મ્હારા તરફથી સંશોધિત થઈ મુદ્રિત થાય છે. એમાં હેમચંદ્રાચાર્યે કુમારપાલ રાજાને જૈન ધર્મ સંબંધી કરેલા બોધનું વર્ણન છે.

(૨૯૨)

આ લેખ પણ એજ દેવકુલિકામાં કોતરેલો છે. સં. ૧૩૩૭ જ્યેષ્ટ સુદિ ૧૪ શુક્રવાર. ખાંખણ નામના શ્રાવકે પોતાના શ્રેય માટે શાંતિનાથ પ્રતિમા કરાવી. તેની પ્રતિષ્ઠા પણ વર્દ્ધમાનસૂરિએ કરી છે. તેઓ બ્રહદ્‌ગચ્છીય શ્રીચક્રેશ્વરસૂરિના શિષ્ય સંતતિમાં થએલા સોમપ્રભસૂરિના શિષ્ય હતા.

મહાવીર તીર્થંકરનું મંદિર.

" નેમિનાથના દેવાલયથી પૂર્વમાં મહાવીરનું દેવાલય છે. બહારની બે સીડીઓથી એક આચ્છાદિત દરવાજામાં અવાય છે જે હાલમાં બનાવેલો છે. અંદર, તેની બંને બાજુએ ત્રણ મ્હોટા ગોખલા છે, પણ અગ્ર ભાગમાં તો દેવ કુલિકાઓ છે.

" રંગમંડપના વચલા ભાગમાં ઉંચે કોતરેલો એક ઘુમ્મટ છે જે ભાંગેલો છે તથા રંગેલો તેમજ ધોળેલો છે. આ ઘુમ્મટનો આધાર અષ્ટકોણાકૃતિમાં આવેલા આઠ સ્તંભો ઉપર છે જેમાંના બે દેવકુલિકાની પરસાલના છે અને તે આબુના વિમલસાહના દેવલયના સ્તંભો જેવા છે. બાકીના સાદા છે. પહેલાં આ સ્તંભોની દરેક જોડને મકરના મોંઢાથી નિકળેલા તોરણોથી શણગારવામાં આવી હતી પણ હાલ એક સિવાય બધાં તોરણો જતા રહ્યાં છે. રંગમંડપના બીજા ભાગોની છતના જુદા જુદા વિભાગો પાડયા છે જેના ઉપર આબુના વિમલસાહના દેહરામાં છે તેમ જૈનચરિત્રોનાં જુદાં જુદા દશ્યો કાઢવામાં આવ્યાં છે.

" દેવ કુલિકાની ભીંતો હાલમાં બંધાવેલી છે, પણ શિખર જુના પત્થરના કટકાનું બનેલું છે. ગૂઢમંડપ જુનો છે અને તેને, પહેલાં, બે બાજુએ બારણાં તથા દાદરો હતા. હાલમાં તે બારણાં પૂરી નાંખેલાં છે અને તેમને ઠેકાણે માત્ર બે જાળીઓ રાખેલા છે જેથી અંદર અજવાળું આવી શકે છે ગૂઢમંડપની બારશાખમાં ઘણુંજ કોતરકામ છે પણ દેવકુલિકાઓની બારશાખોને નથી. અંદર મહાવીરદેવની એક ભવ્ય મૂર્તિ છે જેના ઉપરના લેખમાં સં. વ ૧૧૧૮ ની મિતિ

આપેલી છે, પણ જે બેઠક ઉપર તે પ્રતિમા બેસાડેલી છે તે બેઠક જુની છે અને તેના ઉપરના લેખમાં ઇ. સ. ૧૦૬૧ ની મિતિ આપેલી છે.

" ડાબી અગર પશ્ચિમ બાજુએ બે જુના સ્તંભોની સાથે બે નવા સ્તંભો છે જે ઉપરના બાંગેલા ચોરસાના આધાર રૂપ છે. દક્ષિણ ખુણાની પૂર્વ બાજુમાં આવેલી ત્રીજી તથા ચોથી દેવકુલિકાની બારસાખો બીજી દેવકુલિકાઓ કરતાં વધારે કોતરેલી છે. ત્રીજી દેવકુલિકાની આગળ, ઉપરના ચોરસાની નીચેની બાજુને અડકનારી એક કમાનના આધાર રૂપ સ્તંભો ઉપર બે બાજુએ ' કીચક ' બ્રેકેટ્સ જોવામાં આવે છે. આ બાબત જાણવા જેવી છે, કારણ કે બીજે કોઈ ઠેકાણે અગ્રભાગમાં અગર દેવકુલિકામાં આ પ્રમાણે નથી. " §

આ દેવાલયમાં મૂલનાયક તરીકે જે મહાવીર દેવની મૂર્તિ પ્રતિષ્ઠિત છે તેની પલાંઠી ઉપર નં. ૨૯૩ નો લેખ કોતરેલો છે. મિતિ ૧૬૭૫ ના માઘ શુદિ ૪ શનિવાર. ઓકેશ વંશના અને વૃદ્ધશાખાના સા. નાનિઆ નામના શ્રાવકે, આરાસણ નગરમાં શ્રી મહાવીરનું બિંબ કરાવ્યું જેની પ્રતિષ્ઠા વિજયદેવસૂરિએ કરી છે. આટલી હકીકત છે.

૨૯૪ નો લેખ પણ એજ સ્થળે-મૂર્તિની બેઠક નીચે કોતરેલો છે. લેખ ખંડિત છે. ફક્ત—સં. ૧૧૧૮ ના ફાલ્ગુણ શુક્લ ૯ સોમવારના દિવસે આરાસણ નામના સ્થાનમાં તીર્થપતિની પ્રતિમા કરાવી; આટલી હકીકત વિદ્યમાન છે. આરાસણના લેખોમાં આ સૌથી જુનો લેખ છે. આ લેખથી જણાય છે કે નેમિનાથ ચૈત્યની માફક આ ચૈત્યની મૂલપ્રતિમા પણ ખંડિત કે નષ્ટ થઈ ગઈ હશે તેથી તેના સ્થળે આ વિદ્યમાન પ્રતિમા વિરાજિત કરવામાં આવી હોય તેમ જણાય છે.

પાર્શ્વનાથ મંદિર.

(૨૯૫-૩૦૧)

૨૯૫થી ૩૦૧ નંબર સુધીના લેખો પાર્શ્વનાથના મંદિરમાં આવેલા છે. જેમાંનો પહેલો લેખ મૂલનાયક ઉપર કોતરેલો છે. મિતિ ૬-

§ આર્કિઓલોજીકલ, પ્રોગ્રેસ રીપોર્ટ સન ૧૯૦૫-૦૬.

પર પ્રમાણે જ ૧૯૭૫ ની છે અને પ્રતિષ્ઠાતા આચાર્ય પણ તેજ વિજયદેવસૂરિ છે.

મૂલ ગર્ભાગારની બહાર જે ન્હાનો રંગમંડપ છે, તેના દરવાજાની જમણી બાજુ ઉપર આવેલા ગોખલાની વેદી ઉપર ૨૯૬ નંબરનો લેખ કોતરેલો છે. મિતિ સં. ૧૨૧૬ ની વૈશાખ સુદિ ૨. શ્રે. પાસદેવના પુત્ર વીર અને પુનાએ પોતાના ભાઇ જેહડના શ્રેયાર્થે પાર્શ્વનાથની પ્રતિમા કરાવી જેની પ્રતિષ્ઠા નેમિચંદ્રાચાર્યના શિષ્ય દેવાચાર્યે * કરી.

બાકીના લેખો એજ મંદિરમાંની જુદી જુદી પ્રતિમાની બેઠકો ઉપર કોતરેલા છે. છેલ્લા ત્રણની મિતિ સં. ૧૨૫૯ ના આષાઢ સુદિ ૨ શનિવારની છે. એ લેખોમાં પ્રતિષ્ઠાતા તરીકે આચાર્ય ધર્મઘોષનું નામ આપેલું છે.

એ મંદિરનું વર્ણન ઉક્ત રીપોર્ટમાં આ પ્રમાણે આપ્યું છેઃ— " પહેલાં, પાર્શ્વનાથના દેવાલયને ત્રણ દ્વારો હતાં તેમાંનાં બે બંધ કર્યા છે તેથી પશ્ચિમ તરફના દ્વારમાં થઇને અંદર જઇ શકાય છે. દરેક બાજુએ મધ્યની દેવકુલિકા બીજી કરતાં વધારે કોતરકામ વાળી છે.

---

* આ દેવાચાર્ય તે કદાચ સુપ્રસિદ્ધ તાર્કિક વાદી દેવસૂરિ હશે. કારણ કે પટ્ટાવલી પ્રમાણે તેમનો સ્વર્ગવાસ સ. ૧૨૨૬ માં થએલો છે. જો કે તેઓ સ્વરચિત સ્યાદ્વાદરત્નાકર નામના મહાન ગ્રંથમાં પોતાને મુનિચંદ્રસૂરિના શિષ્ય તરીકે પ્રકટ જણાવે છે તેમજ પટ્ટાવલી વિગેરે બીજા ગ્રંથોમાં પણ મુનિચંદ્રસૂરિશિષ્ય તરીકે જ તેમને ઉલ્લિખિત કરવામાં આવ્યા છે, પરંતુ કદાચ એમ હોય કે તેમના દીક્ષા ગુરૂ તો નેમિચંદ્રસૂરિ હોય (કે જેમણે પોતાના ગુરૂભ્રાતા વિનયચંદ્ર ઉપાધ્યાયના શિષ્ય મુનિચંદ્રને પોતાના પટ્ટધર બનાવ્યા હતા) પરંતુ પાછળથી મુનિચંદ્રસૂરિની ગાદીએ આવેલા હોવાથી તેમના જ શિષ્ય તરીકે ઉલ્લેખવામાં આવ્યા હોય, કે જેમ બીજા ઘણા આચાર્યોના વિષયમાં બનેલું છે. એ કેવલ એક નામના સામ્યને લઇને અનુમાન કરવામાં આવ્યું છે, નિર્ણય રૂપ કહ્યું નથી. સમાન નામવાળા અનેક આચાર્યો એકજ સમયમાં વિદ્યમાન હોવાના ઉદાહરણો પણ જૈન સાહિત્યમાંથી ઘણા મળી આવે છે.

તેના મંડપના સ્તંભો તથા ઘુમ્મટની ગોઠવણ મહાવીર અને શાંતિનાથના દેવાલયના જેવી છે, પણ શાંતિનાથ દેવાલયની માફક માત્ર ચાર તોરણો છે જેમાંનું દેવકુલિકાની પરસાલની સામે આવેલા દ્વાર ઉપરનું એકજ હાલમાં રહેલું છે. નેમિનાથ ચૈત્યની માફક ઘુમ્મટની આજુબાજુએ વાદના સળીઆ ઉભા કર્યાં છે. દેવકુલિકાનો બાહ્ય ભાગ તથા ગૂઢમંડપનો એક ભાગ અર્વાચીન છે. દ્વાર સાથે આવેલા બે સ્તંભોની વચ્ચેની એક જુની બારસાખ ગૂઢમંડપની પશ્ચિમની ભીંતમાં ચણવામાં આવી છે, પણ આ દ્વાર બંધ કરવામાં આવ્યું નથી. ભીંતની બીજી બાજુએ આવીજ બારસાખ ગોઠવવાનો પ્રયત્ન કરવામાં આવ્યો હોય તેમ લાગે છે, કારણ કે તે ભીંત આગળ બે સ્તંભો ઉભા કરવામાં આવ્યા છે. મૂલદેવગૃહની બારસાખ ઉપર સારૂં કોતરકામ કરવામાં આવ્યું છે. પણ તેના ઉપર પાછળથી ગુજરાતી રીતિ પ્રમાણે રંગ લગાડવામાં આવ્યો છે ”

શાંતિનાથ ચૈત્ય.

(૩૦૨-૩૦૬)

આ નંબરવાળા લેખો શાંતિનાથ ચૈત્યમાં આવેલા છે. ચૈત્યમાં રહેલી જુદી જુદી પ્રતિમાઓની નીચે એ લેખો કોતરેલા છે. ૪ લેખની મિતિ સં. ૧૧૩૮ છે અને એકની સં. ૧૧૪૬ છે. અમુક શ્રાવકે અમુક જિનની પ્રતિમા કરાવી માત્ર આટલોજ ઉલ્લેખ એ લેખોમાં થએલો છે.

“એ દેવાલય ઉપર્યુક્ત મહાવીર જિનના દેવાલય જેવુંજ છે. માત્ર ફેરફાર એટલો જ છે કે ઉપરની કમાનની બંને બાજુએ, મહાવીર દેવાલયની માફક, ત્રણ ગોખલા નહિં પણ ચાર છે. આ દરેક ગોખલામાં લેખો આવેલા છે જેમાંના સર્વની મિતિ ઈ. સ. ૧૦૮૧ છે માત્ર એકની જ આઠ વર્ષ પછીની છે. વળી મંડપમાંના આઠ સ્તંભો જે અષ્ટકોણાકૃતિમાં હોઇ ઘુમ્મટને ટેકો આપે છે તેના ઉપર ચાર તોરણો છે, પણ મહાવીર દેવાલયમાં આઠ છે. આ બધાં તોરણો જતાં રહ્યાં છે, ફક્ત પશ્ચિમ બાજુ તરફનું અવશેષ રહ્યુ છે. ”

કિલ્લો, જેના પથ્થરો હાલ બળેલા છે, તે દૃષ્ટિગોચર થાય છે. પણ જાણવા જેવું એ છે કે આ કિલ્લાથી થોડા ફુટ છેટે એક પણ બળેલો પથ્થર જોવામાં આવતો નથી. જો ફૉર્બ્સના ધારવા પ્રમાણે હોય તો એમ પ્રશ્ન ઉત્પન્ન થાય છે કે આ કિલ્લાની બહાર કેમ બળેલા પથ્થરો નહિ હોય ? ખરી રીતે, સૂક્ષ્મ દૃષ્ટિએ જોતાં એમ માલુમ પડે છે કે આ જૈન દેવાલયોની આસપાસની સર્વ જમીન તથા કુંભારીઆ અને અંબાજી વચ્ચેની લગભગ એક મૈલની જમીન કૃત્રિમ છે, તથા તેના ઉપર જુના તથા મોટા પથ્થર અને ઇંટોના કકડા પડેલા છે. અંબાજી અગર કુંભારીઆ-ગમે ત્યાં આ ઇંટો જોવામાં આવે છે અને બળેલા પથ્થરો દેખાય છે. આ ઉપરથી એમ અનુમાન જાય છે કે, પહેલાં અંબાજીથી કુંભારીઆ સુધીનું એક શહેર વસેલું હશે. અને તેથીજ આ શહેરનાં ખંડેરોથી દૂર આવી ઇંટો તથા બળેલા પથ્થરો જોવામાં આવતા નથી. હવે એક પ્રશ્ન ઉત્પન્ન થાય છે. આ જુના શહેરનું નામ શું હશે ? જૈન દેવાલયોના લેખોમાં તેનું નામ ' આરાસણ ' અગર ' આરાસનાકર ' આપેલું છે. બાલદૃષ્ટિથી જ માત્ર એમ સ્પષ્ટ છે કે ' આરાસન ' એ શબ્દ ' આરાસ ' જે ને ગુજરાતીમાં ' પથ્થર ' કહે છે, તે હશે. જે આરાસુર પહાડોમાં અંબાજી તથા કુંભારીઆ ગુપ્ત થયાં છે તે પથ્થરનો પહાડ છે તેથી આ શહેર આરાસન કહેવાતું, એમાં કાંઈ શક નથી. કારણ કે તેની આજુબાજુએ પથ્થરીઆ પહાડો હતા અગર તેનાં સર્વ ઘરો પથ્થરનાં બનાવેલાં હતાં જેથી બીજા શહેરોથી તેનું વ્યક્તિત્વ ભિન્ન હતું. બીજું નામ ' આરાસનાકર ' જેનો અર્થ ' પથ્થરની ખાણ ' થાય છે તે ઉપરથી પણ એજ નિર્ણય આવી શકે. ખરી રીતે એમ છે કે પહેલાં જે ઇમારતો હતી તથા હાલ જે ઇમારતો છે તે પથ્થરની છે. વળી સ્વાભાવિક રીતે એમ પણ પ્રશ્ન ઉત્પન્ન થાય છે કે આ જુના શહેરનું નામ આરાસણ ભુલાઇ જવાયું હશે અને તેને બદલે કુંભારીઆ મુકયું હશે. આના જવાબમાં ફૉર્બ્સ કહે છે કે ચિતોડના રાણા કુંભાએ આ બંધાવ્યું માટે તેને કુંભારીઆ કહે છે. પણ આ માની શકાય નહી; કુંભારીઆનાં પુરાણાં મકાનો ઉપરથી એમ વ્યક્ત થાય છે કે આ શહેર રાણા કુંભાની પહેલાં ઘણાં વર્ષનું જુનું છે. એમ પણ કારણ આપી શકાય કે આ પુરાણું શહેર વિમલશાહ અને રાણા કુંભાના વખતની વચ્ચે નાશ થયું હશે અને તેનો કુંભાએ પુનરૂદ્ધાર કર્યો હશે. આ સબબ પણ સબળ નથી, કારણ કે મહાવીરના દેવાલયમાંની દેવકુલિકાની એક ઉપર કોતરેલા લેખમાં ઇ. સ. ૧૬૧૮ ની મિતિ છે અને તેમાં આરાસન શહેર વિષે ઉલ્લેખ છે. રાણો કુંભો ઈ. સ. ૧૪૩૮ થી

૧૫૫૮ સુધીમાં થયો અને આ લેખની મિતિ પ્ર. સ ૧૬૧૮ ની એટલે કે કુંભા પછી બરાબર ૧૫૦ વર્ષની છે તેથી એમ તો નક્કી થઈ શકે છે કે કુંભારીઆનો ગમે તે અર્થ થતો હોય પણ તેનું નામ રાણા કુંભાના નામ ઉપરથી પડેલું નથી જ અને તેથી જુના શહેરનો વિનાશ પ્ર. સ. ૧૬૧૮ પછી થએલો હોવો જોઇએ.

આ જુના શહેરનું નામ આરાસુર હશે એમ લાગે છે અને દાખ અંબાજી તે નામથી ઓળખાય છે આરાસુર એ આરાસપુરનો અપભ્રંશ હશે. આરાસપુર એજ આરાસણપુર: આ ટેકરીઓ પણ આરાસુરના નામથી ઓળખાય છે. અને કદાચ આરાસુર (આરાસપુર) નગરી તરફ આવેલી હોવાને લીધે તેમનુ એવું નામ પડયું હશે ફોર્બસ પ્ર. સ ૧૨૦૦ ની મિતિ વાળા એક પાળીઆલેખ વિષે કહે છે જેમાં પરમાર રાજા ધારા- વર્ષ આરાસણપુરમાં એક કુવો ખોદાવ્યા વિષે ઉલ્લેખ છે આ ઉપરથી એમ જણાય છે કે તેરમી સદીના આરંભમાં ચંદ્રાવતીના પરમારોના તાબામાં આરાસણપુર હતું. આ લેખ વિષે મેં ઘણી શોધ કરી પણ તે મળી આવ્યો નહિ. તો પણ પ્ર. સ. ૧૨૭૪ ની મિતિવાળો એક બીજો પાળીઆ-લેખ મળી આવ્યો છે. જેમાં મહિપાલ નામે કોઈક આરાસણનો રાજા હતો એમ કહેલું છે. કુંભારીઆના લેખોમાં બીજા કોઇ રાજાના નામો આપ્યા નથી, પણ ઉપર કહ્યા પ્રમાણે ઈ. સ ૧૬૧૮ સુધી કદાચ આ નગરની જાહોજલાલી રહી હશે. આ વખત પછી તેનો નાશ થયો હશે મારા મત પ્રમાણે આ છ દેરાસરો સિવાય આખું નગર બળી ગયું હશે કારણ ત્યાં બળેલા પથરો દેખ્યામા આવે છે. દુશ્મન રાજાઓએ ગામો બાળી મુકવાની હકીકત ઘણે ઠેકાણે જોવામા આવે છે અને અહિ પણ તે પ્રમાણે થયુ હોય. ઉપ- રોકત દંત કથા પ્રમાણે તો એમ છે કે અંબા માતાએ વિમળશાહની કૃતઘ્નતાથી ગુસ્સે થઇને પાંચ દેરાસરો સિવાય વિમળશાહના બંધાવેલા ૩૬૦ દેરાસરો બાળી મુક્યા આ ઉપરથી પણ આ નગરને બાળી મુકવામાં આવ્યું હતું એ મતને પુષ્ટિ મળે છે. એમ પણ બની શકે કે મુસલમાનોએ આ કુંભારીઆનાં બીજાં દેરાસરોનો નાશ કર્યો હોય તથા જ્યાં જ્યાં મુસલમાનોએ આવી રીતે ન... કર્યો છે ત્યાં ત્યાં આવી અનેક દંતકથાઓનો ઉદ્ભવ થયો છે. આ વિષય ઉપ... મેં ઘણી બારીક તપાસ કરી પણ ત્યા મને કોઇએ એમ ન કહયું કે આ મુસ...

માનોનું કૃત્ય છે. વળી, જો મુસલમાનોની આ નગરનો નાશ કરવાની ઇચ્છા હોય તો પાંચ દેવાલયો મૂકીને નગર બાળી મુકે એ અસંભવિત છે. *

કુંભારીઆમાં એવી દંત કથા ચાલે છે કે અંબામાતાએ વિમળસાહને પુષ્કળ દ્રવ્ય આપ્યું, વળી દેલવાડામાં વિમળસાહના દહેરામાંના જે લેખમાં તેની મિતિ ઇ. સ. ૧૦૩૨ આપી છે તેજ લેખમાં એમ કહેલું છે કે તેણે આ દહેરું અંબામાતાની આજ્ઞાનુસાર બંધાવ્યુ. આ ઉપરથી એમ લાગે છે કે અંબામાતા તેની કુળદેવી હશે, પણ જે અંબામાતાએ દેલવાડામાં ઋષભનાથનું દેવાલય બાંધવાને તેને આજ્ઞા કરી તેજ અંબામાતાનું મંદિર આ દેવાલયમાં છે અને બીજા અંબામાતા કરતાં પહેલા અંબામાતા જુના છે. આરાસણપુરમાં પણ અંબામાતાનુ એક મંદિર છે તેથી એમ હોઈ શકે કે વિમળસાહ માતાને નમન કરવાને ત્યાં આવ્યો હશે અને જેમ દેલવાડામાં માતાના મંદિર નજીક એક જૈન દેવાલય તેણે બંધાવ્યું તેમ અહીં પણ બંધાવ્યું. જો આ બાબત કબુલ કરવામાં આવે તો એમ સૂચિત થાય છે કે અંબાજીમાં માતાનુ મંદિર ને મૂળ જૈન દેવાલય હશે, તથા એમ પણ સિદ્ધ થાય છે કે હાલ પણ ઘણા જૈનો ત્યાં જાત્રા માટે પ્રથમ જાય છે અને

* મને શકા છે કે હાલ ત્યાં છે તેના કરતાં વધારે દેવાલયો ત્યાં હશે કે નહિ? જે જડેલા પથ્થરો ત્યાં પડેલા છે તે ઉપરથી એમ જણાય છે કે ત્યાં સાધારણ ઘરો બનેલ હશે [illegible] પથ્થરને બાળવાને માટે [illegible] જોઈએ અને આ પથ્થરો તેમના [illegible]

...ીજમાં પડી જાય છે જ્યારે જુના નગરનો નાશ કરવામાં આવ્યો ...ના ઘણાખરા દેરાસર બ્રાહ્મણોના હાથમાં આવ્યું ત્યારે આ પુરાણા નગરના ...થંને માટે કારણ તરીકે આ મ્મામાતાની દરીશ બ્રાહ્મણોએ લેઈ ...હતી.

રાણપુર તીર્થના લેખો.

પ્રકરણના લેખો પછી રાણપુરતીર્થના લેખો આવે છે. મારવાડ ...ણપુર, ગોડવાડની મ્હોટી પંચતીર્થીમાંનું મુખ્ય તીર્થ છે. મારવાડ ...દેશમા જેટલાં પ્રાચીન જૈન મંદિરો છે તેમાં રાણપુરનું મંદિર સૌથી મ્હોટું, ભિંતી અને કારીગરીને દ્રષ્ટિએ અનુપમ છે એ મંદિર ક્યારે અને કોણે બંધાવ્યું એ પણાજ થોડા જૈનો જાણે છે. આર્કિઓલોજીકલ સર્વે ઓફ ઇન્ડિઆના સન ૧૯૦૭-૦૮ ના એન્યુઅલ રીપોર્ટમા શ્રીયુક્ત ડી. આ. ભાંડારકર એમ. એ; એ મંદિરના વિષયમાં એક વિસ્તૃત લેખ લખેલો છે. તેમાં એ મંદિરના બંધાવનાર ધરણાશાહનો ઇતિહાસ અને શિલ્પની દ્રષ્ટિએ મંદિરનું વિસ્તૃત વર્ણન આપ્યું છે. એ વર્ણન આ લેખો વાચનારને ખાસ ઉપયોગી હોવાથી, તે સંપૂર્ણ અત્ર આપવામાં આવે છે.

જોધપુર રાજ્યના ગોડવાડ પ્રાંતના દેસુરી જીલ્લામાં રાણપુર નામે એક સ્થાન આવેલું છે તે સાદડીથી ૭ માઇલ દૂર છે અને હાલમાં ઉજ્જડ છે. તે આડાવલા * (અરવલી) ની પશ્ચિમ બાજુની ખીણમાં આવેલું છે અને મારવાડમાં તે સૌથી સુંદર સ્થળ છે. અહીંઆં કેટલાંક દેરાસરો છે તેમાંનું એક પહેલા તીર્થંકર આદિનાથનું ચોમુખ દેરાસર મુખ્ય છે. અને આને લીધે જૈન લોકો તેને મારવાડનાં પંચ તીર્થોમાંનું એક તીર્થ ગણે છે; તથા,

* મારવાડ તથા મેવાડની વચ્ચે આવેલી પર્વતોની હારને આડાવલા કહે છે. અને આજ નામને ટૉડ (Tod) અરવલી કહે છે આવો ટોલયુક્ત ઉચ્ચાર સીંડનાં પુસ્તકો વાચનારાજ કરે છે એમ નથી પરંતુ રાજપુતાનાના લોકો પણ તેમની ભાષામાં અરવલી એમ કહે છે અને 'આડાવલા' એ શબ્દ જાણતા પણ નથી. આડાવલા=આડા (આવતો) + વલા અગર વળી (પર્વત). એટલે કે મારવાડ અને મેવાડ વચ્ચેનો આંતરો કરનાર પર્વત (પ્રોગ્રેસ રિપોર્ટ, આર્કિઓલોજીકલ સર્વે વેસ્ટર્ન સર્કલ, ૧૯૦૭ ... પા. ૪૭-૪૮).

તે દેવાલયને એટલું બધું પવિત્ર ગણવામાં આવે છે કે તેને રાણપુરજી કહે છે. ત્યાં હમેશાં જાત્રાળુઓ આવ્યા જાય છે, જેમાં ઘણાખરા ગુજરાત અને પશ્ચિમ રાજપુતાના તથા પંજાબના પણ હોય છે.

પહેલાં, શત્રુંજયની માફક રાણપુર અને બીજાં સ્થળોનાં જૈન દેવાલયોની દેખરેખ પણ હેમાભાઈ હઠીસિંગ રાખતા હતા. જ્યારે તેમની સ્થિતિ નબળી પડી ગઈ ત્યારે સાદડીના મહાજનો તે દેવાલયોની દેખરેખ રાખવા લાગ્યા, પરંતુ તેમાં ઘણી અવ્યવસ્થા થવાથી તેમની દેખરેખ આનન્દજી કલ્યાણજી ને સોંપવામાં આવી; આ નામ અમદાવાદમાં સ્થપાએલી હિંદુસ્થાનના જૈન લોકોની સમાજને આપવામાં આવેલું છે. આનન્દજી કલ્યાણજીનો એક એજન્ટ સાદડીમાં રહે છે અને તેને રાણપુરજીના કારખાનાનો મુનીમ કહે છે. આ કારખાનાનું કામ રાણપુર, સાદડી, માદ્રા અને રાજપુરાનાં જૈન દેવાલયોની દેખરેખ રાખવાનું છે.

જ્યારે હું રાણપુર ગયો હતો ત્યારે તે એજન્ટ મને મળવા આવ્યો હતો તેણે મને ચોમુખ દેવાલયના જુદા જુદા ભાગ દેખાડયા અને ભાંગેલાં ઓતરંગ વિગેરે બતાવ્યાં અને તે મજબુત શી રીતે બનાવવા તે વિષે મારો અભિપ્રાય પૂછ્યો. તેને તથા તેના સોમપુરા* ને ૧૯૦૧ નો અમારો પ્રોગ્રેસ રીપોર્ટ દેખાડયો જેમાં ભાગેલા પાટડાને આધાર આપવાને બતાવેલી યુક્તિઓ હતી. પણ આથી તે લોકોને સંતોષ થયો નહિ અને તેમણે કહ્યું કે આનન્દજી કલ્યાણજીએ ૨૦૦૦૦ રૂ નક્કી કર્યા છે તેથી તે ઓતરંગો નવી કરવી જોઇએ.

* સલાટનો ધંધો કરનારા બ્રાહ્મણોની એક જાતનું નામ સોમપુરા છે. આવું નામ પડવાનું કારણ એમ કહેવાય છે કે, તે જાતિના મૂળ સ્થાપકનો જન્મ સોમવારે થયો હતો તથા તે સોમનાથ મહાદેવ (પ્રભાસપાટણ)ના દેવાલયનો બાંધનાર હતો. આ દંતકથા પ્રમાણે, સિદ્ધરાજ જયસિંહે તેમને ગુજરાતમાં આશ્રય આપ્યો, કારણ કે ત્યાં ઘણાં દેવાલયો બંધાતાં હતાં ત્યાંથી તેમને દેવાલયો બાંધવા માટે આબુ ઉપર લઈ ગયા અને ત્યાંથી તેઓ મેવાડમાં પ્રસર્યા. રાજપુતાનામાં સોમપુરાની નોંધ થાય છે કે જેમની પાસે જુના દસ્તાવેજો છે તથા જેઓ હસ્તલેખો વિષે ઠીક જાણે છે આમાના બે ઘણાજ બુદ્ધિશાળી જણાયા છે. એક તો નના ખુમા જે મને રાણપુરમાં મળ્યો હતો અને જેને આ દેવાલયનું સમારકામ સોંપવામાં આવ્યું હતું; બીજો કેશરામ જે વિદ્વત્તા માટે પ્રખ્યાત છે તે બાળીપાતના કોલિયાતનો રહેવાસી છે, પણ તે મને અજમેર પ્રદર્શન વખતે મળ્યા હતો. ત્યાં દેવાલયોનો પુનરુદ્ધાર કરવા માટે વાલ્મીકને તેને રોક્યો હતો.

એ દેવાલયના બાંધનાર વિષે તથા તે બાંધવાની રીત વિષે નીચે પ્રમા-
ની હકીકત ત્યાં કહેવાય છે. ધન્ના અને રત્ના નામના બે ભાઇઓ પોરવાડ
તના કોઈ સિરોહી સ્ટેટના નાન્દિયા ગામના રહેવાસી હતા. કોઈક મુસલ-
ાન બાદશાહનો પુત્ર જેને પોતાના બાપ સાથે કેજ હતો તે રાજપુ-
તાનામાં થઇને જતો હતો. આ બન્ને ભાઇઓએ તેનો કોપ શાંત કર્યો અને
પોતાના પિતાને ત્યાં જવા માટે આગ્રહ કરી આથી બાદશાહ એટલો
બધો ખુશ થયો કે તેણે તે બન્ને ભાઇઓને પોતાની પાસે રાખ્યા. પરંતુ
થોડાક વખત પછી તેમના વિષે કેટલીક અફવાઓ ઉડવાથી તેમને કેદ
કરવામાં આવ્યા. બાદશાહે ૮૪ જાતના સિક્કાનો દંડ કર્યો * અને તેમને
છોડી મુકયા. આ બે ભાઇઓ પોતાને દેશ આવ્યા પણ પોતાનું ગામ નાન્દીયા
છોડી દઇને ટેકરી ઉપર આવેલા માલગઢ (રાણપુરથી દક્ષિણે) રહ્યા. તેઓએ
માદડીમાં એક દેવાલય બાંધ્યું જેને રાણપુર કહેતા કારણ કે દેવાલયની બધી
જગ્યા રાણા કુંભા પાસેથી તેઓએ ખરીદી હતી તેથી તે જગ્યા એવી શરતે
આપવામાં આવી હતી કે તેનું નામ કુંભારાણાના નામ ઉપરથી પાડવું 'રાણ'
એ 'રાણા' નું ટુંકું રૂપ છે અને 'પુર' એ 'પોરવાડ' નું ટુંકું રૂપ છે.
એક રાત્રે ધન્નાએ સ્વપ્નમાં માલગઢમાં એક વિમાન દેખ્યું તેથી તેણે કેટલાક
સોમપુરાને બોલાવ્યા, અને તે વિમાનનું વર્ણન કર્યું તથા તેનો પ્લાન બનાવવા
તેમને કહ્યું તેમાં મુંડારાના રહેવાસી દીપા નામના સોમપુરાનો પ્લાન પસંદ
કરવામાં આવ્યો. કારણ કે તેણે સ્વપ્નમાં જોએલા વિમાનની બરાબર નકલ
ઉતારી હતી- જ્યારે માદડી ઉજ્જડ થયું ત્યારે ઉત્તરમાં ૭ માઈલ દૂર આવેલા
સાદડીમાં લોકો આવી વસ્યા ધન્ના, તેનો ભાઈ રત્ના અને રત્નાનું કુટુંબ
આ બધા માલગઢથી સાદડીમાં આવી રહ્યા અને ત્યાંથી થોડા વખતમાં ધન્નું
[illegible] મને એક નથમલજી શાહ મળ્યો જે કહે છે કે
[illegible] ચૌદમી પેઢીએ રત્નાના વંશનો છું. ધન્નાના વંશમાં કોઈ નથી કારણ કે
તે પુત્રહીન મરણ પામ્યો હતો નથમલજીએ મને કહ્યું કે રાણપુરના દેરા-
[illegible]

*— આ ઉપરથી જણાય છે કે ધન્ના અને રત્ના શાહ હતા. શાહ એટલે શાહુ. આ ઉપરથી જણાય છે
અને આ નામો વેપારીઓના નામો સાથે આવતા જેમ કે [illegible]
(જેમકે, વિમલ શાહ, શાહુજીરાજ, વિગેરે) [illegible] અને તે [illegible]
અર્થ વેપારી, ધીરધાર કરનાર એમ આપેલ છે [illegible] છે
વળી શાહ અને શાહુ તથા શાહુકાર [illegible] શાહુકાર કહે છે
પાસે ૮૪ જાતના સિક્કા હોય ત્યારે તેને શાહ [illegible]

લયમાં મૂળ સાત માળ કરવાના હતા જેમાંના માત્ર ચાર કરવામાં આવ્યા હતા; અને આ દેવાલય અધુરૂં થયાથી હાલ પણ રત્નાના વંશનાં માણસો અસ્ત્રાથી હજામત કરાવતાં નથી એમ કહેવાય છે. રત્નાના જે વંશજો છે તેમાંના ઘાણેરાવમાં રહેનારા જાણવા લાયક છે. આવા બાર કુંટુંબો છે જેના માણસો ચૈત્ર વદિ ૧૦ ને દિવસે રાણપુરમાં ભરાતા મેળામાં કેશર તથા અત્તર લગાડવાનો, આરતી ઉતારવાનો અને નવી ધ્વજા ચઢાવવાનો હક્ક ધરાવે છે. આ હક્કનો અમલ એક પછી એક કુટુંબો કરે છે. અને તે એટલે સુધી કે જો કોઇ કુંટુંબમાં પુરૂષ ન હોય તો વિધવાઓ પણ બીજાં કુટુંબોનાં પુરૂષો પાસે પોતાના ખર્ચે આ હકક ચલાવે છે. વળી આશ્વિન શુદિ ૧૩ ને દિવસે પણ આવો બીજો ઉત્સવ થાય છે તે વખતે માત્ર ધ્વજા ચઢાવવામા આવતી નથી.

હવે, એ દેવાલયમાં કોતરેલા લેખોમાં શું આવે છે તે આપણે જોઇએ આ લેખોમાં લાંબો તથા જરૂરનો લેખ એક ધોળા પથ્થર ઉપર કોતરેલો છે જેનું માપ ૧'૧" પહોળાઈ = ૩'૩" ઉંચાઈ છે. એ લેખ સંસ્કૃત ગદ્યમાં હોઈ ૪૭ લીટીનો છે. જમણી બાજુએ આવેલી મુખ્ય દેવકુલિકાના દ્વારની પાસે આવેલા એક સ્તંભમાં તે શિલા ગોઠવેલી છે. × × × આ લેખ ઘણી રીતે ઉપયોગી છે. કારણ કે તેમા ઉદેપુર સંસ્થાનના વંશના મૂળ સ્થાપક બાપ્પાથી શરૂ કરીને વ્યવસ્થિત યાદી આપી છે. પણ વધારે જરૂરની બાબત એ છે કે તેમાં એ દેવાલય તથા તેના બાંધનાર વિષેની પણ હકીકત આવે છે પહેલીજ લીટીમાં, જે દેવને આ દેવાલય અર્પણ કર્યું છે તેમનું નામ આવે છે. તેમાં જિન યુગાદીશ્વર જેમને ચતુર્મુખ પણ કહેલા છે તેમને નમસ્કાર કરેલો છે. પહેલા તીર્થંકર ઋષભનાથનું બીજું નામ યુગાદીશ્વર છે અને ' ચતુર્મુખ ' એ શબ્દ ઉપરથી જણાય છે કે તે દેવાલયમાં સ્થાપિત કરેલી મૂર્તિ ચાર મુખ વાળી છે. તેથી લૈકિક ભાષામાં તેને ઋષભનાથનું ચોમુખ દેવાલય કહે છે. ત્યાર પછીની ૨૯ લીટીઓમાં, જે રાજાના વખતમાં એ દેવાલય બંધાવ્યું હતું તેનાં વંશની હકીકત આવે છે. પણ અહીં એ બધી હકીકત જવા દો. જે રાજાના વખતમાં એ દેવાલય બંધાયું તે રાણો કુંભો હતો. બાકીની લીટીઓમાં કહેવામાં આવ્યું છે કે આ દેવાલયનો બાંધનાર ધરણાક હતો. તેને " પરમાર્હત " કહેલો છે, એટલે કે અર્હતોનો (તીર્થંકરોનો) મહાન્ ભક્ત. આ ઉપરથી જણાય છે કે તેનો ધર્મ જૈન હતો

જાણવું જોઇએ કે તેને સં. એટલે કે સંઘપતિ (સંઘ એટલે જૈન
યાત્રુઓને સંઘ, તેને દોરનાર) કહ્યા છે જૈન લોકોમાં એમ મનાય છે કે
સંઘ * કાઢીને યાત્રાનાં સ્થળોએ ફરવું અને સઘળો ખર્ચ પોતાને માથે
લેવો એ એક પુણ્યનું કામ છે અને પૈસાદાર મહસ્થોએ કાઢેલા આવા સંઘોના
વર્ણનો જૈન ગ્રંથોમાંથી મળી આવે છે. તેથી એમ કહી શકાય કે
ધરણાક માત્ર ધર્મથી જૈન હતા એમ નહિ પરંતુ તે ચુસ્ત જૈન હતા. શિ-
લાલેખમાં કહ્યું છે કે તે પ્રાગ્વાટ વંશનો હતો એટલે કે તે પોરવાડ વાણી-
આની જ્ઞાતિનો હતો તેના કુટુંબ વિષે બીજી પણ હકીકત આપી છે. તેના
દાદાનું નામ માગણ અને બાપનું નામ કુરપાલ હતું તેની માનું નામ કામ-
લદે આપ્યું છે તેના બાપ તથા દાદાને સંઘપતિ કહ્યા છે આ ઉપરથી
એમ જણાય છે કે ધરણાક પ્રથમ સંઘ કાઢનાર છે એમ નહિ પરંતુ તેના
કુળમાં સંઘ કાઢવાનો રિવાજ હતો ૩૨-૩૪ લીટીઓમાં કહેલું છે કે આ
ધાર્મિક કાર્યમાં ગુણરાજ નામના બીજા જૈન ધનાઢ્યે તેને મદદ કરી છે
માત્ર સંઘ કાઢવામાં જેની પવિત્રતાની કીર્તિ છે એમ નહિ પરંતુ તેણે અ-
જાહરી, પિંડરવાટક, અને સાલેર જેવા સ્થળોમાં નવા દેવાલયો બંધાવ્યાં છે
તથા જુના દેવાલયો સમરાવ્યાં છે લી ૩૯-૪૦ મા એમ આવે છે કે રાણ-
પુરમાં આ ચોમુખ દેવાલય બંધાવવામાં પણ તેના કુટુંબના બીજાં માણસોએ
તેને મદદ કરી હતી. તેના મોટા ભાઇ તથા ભત્રીજાઓના નામો આપેલા છે.
તેના મોટા ભાઇનું નામ રત્ના છે તેની સ્ત્રી રત્નાદે હતી જેનાથી તેને ચ ર
પુત્રો થયા લાખા, મના, સોના, અને સાલિગ બીજાં નામો આપ્યા છે તે
ધરણાકના પુત્રોના છે ધરણાકને પોતાની સ્ત્રી ધારલદેથી જાજ્જા અને જાવડ આ બે
બે છોકરા થયા હતા તેમના નામો, જાજા અને જાવડ લ. ૪૧ ૪૨ મા સ્પષ્ટપણે કહ્યું
રાણપુર નામ પડવાનું કારણ આપ્યું છે લી. ૪૧ ૪૨ મા રસ્પષ્ટપણે કહ્યું
છે કે રાણપુર નામ રાણા કુંભકર્ણના નામ ઉપરથી પડ્યું છે આ દેવળ
ગુહિલ રાજાના હુકમથી અહીં બાંધ્યું છે એમ જાણે છે લેખમાં કહ્યું છે કે
ચતુર્મુખયુગાદીશ્વરવિહાર (એટલે કે આદિનાથનું ચોમુખ દેવાલય) ના નામથી
તે ઓળખાતું હતું, પણ ત્રૈલોક્યદીપક ના નામથી પણ ઓળખાતું હતું લી
૪૧ મા એમ કહેવામા આવ્યુ છે કે સૂત્રધાર દેપાકે તે બાંધ્યું હતું

* સંઘના વર્ણન માટે જુઓ પ્રોગ્રેસ રિપોર્ટ, આર્કીઓલૉજીકલ સર્વે વેસ્ટર્ન
સર્કલ ૧૯૦૭-૧૯૦૮, પા ૫૫

[illegible]

ી હાલમાં જંગલી પશુઓ જ ત્યાં રહે છે. "* આ વર્ણન વાંચી તેમણે ોંની ટીપ મૂકી છે." પોરવાડ જાતિના જૈન ધર્મના રાણાના એક પ્રધાને આ દેવાલયનો પાયો ઇ. સ. ૧૪૩૮ માં નાખ્યો. કંઇ ઉભું કરીને તે દેવાલય પૂરું કરવામાં આવ્યું. તેને ત્રણ માળ છે અને તેનો આધાર ૪૦ ફીટથી પણ ઉંચા પથ્થરના થાંભલાઓ ઉપર રહેલો છે. અંદરના ભાગમાં કાચના કકડાવાળું મીનાકારી કામ કરેલું છે. નીચેના દેવગૃહોમાં જૈન તીર્થંકરોની પ્રતિમાઓ મૂકી છે. તે વખતે હિંદી કારીગરી ઉતરતી સ્થિતિમાં હતી તેથી તેમાં બહુ સુંદરતા આવશે જોઇ શકીએ તેમ નથી પરંતુ તેના ઉપરથી ઉતરતી જતી કારીગરીના ક્રમ આવશે કહી શકીએ. વળી આના ઉપરથી એમ પણ જણાય છે કે પહેલાના મીનાકારીની રીત તે વખતે પણ હતી. મેં તે જોયું નહિ તેથી મને ઠીક લાગે છે."

આ પ્રમાણે ટૉડનો વૃત્તાન્ત જો કે ઘણે ભાગે ખરો છે, તો પણ તેમાં ખામીઓ છે. પ્રથમ તો તે દેવાલયનો બાંધનાર પોરવાડ જ્ઞાતિનો છે તે બરાબર છે. પરંતુ તે રાણા કુંભાનો પ્રધાન છે એ શા આધારે કહેવું છે! વળી ટૉડ કહે છે કે 'કંઇ ઉભું કરીને એ દેવાલય પૂરું કર્યું' એનો અર્થ શો? વળી તેમણે કહ્યું છે કે તે દેવાલય બાંધવાનો ખર્ચ દસ લાખ કરતાં વધુ થયો છે અને રાણાએ તેમાં ૮૦૦૦૦ પાઉંડ આપ્યા છે; આ વિગત કયા આધારે લખી છે? ત્રીજી બાબત એ છે કે તે દેવાલય એકાંતમાં આવ્યું છે માટે મુસલમાનોના જુલમમાંથી બચ્યું છે એ કહેવું વાજબી નથી. કારણ કે લોકોમાં એક એવી વાત ચાલે છે કે રાજપુતાના ઉપર જ્યારે ઔરંગઝેબે ચઢાઈ કરી ત્યારે તે આ દેવાલયમાં ચડ્યો હતો અને મૂર્તિઓ ભાંગવાની શરૂઆત પણ કરી હતી અને હાલ પણ કેટલાંક ભાગેલાં 'પરિકરો' તથા 'તોરણો' છે જે લોકોના કહેવા પ્રમાણે ઔરંગઝેબે ભાગ્યાં હતાં પરંતુ જે રાત્રે એ ભાંગવાનું કાર્ય શરૂ થયું તેજ રાત્રે તે અને તેની બેગમ માંદાં પડ્યાં; બેગમે સ્વપ્નમાં રાત્રે આદિનાથ તીર્થંકરને જોયા અને તેમને કહેતા સાંભળ્યા કે "તું તારા ધણી પાસે આ અનિષ્ટ કાર્ય બંધ કરાવ અને બીજે દિવસે મારી પ્રતિમા પાસે આરતિ કરાવ." આ પ્રમાણે ઔરંગઝેબે કર્યું અને મૂર્તિઓની પૂજા કરી. પૂર્વના સભામંડપમાં આવેલા એક સ્તંભ ઉપર એક

---

* ટૉડનો "એનાલ્સ એન્ડ ઍન્ટીક્વીટીઝ ઑફ રાજસ્થાન" પુ ૧, પા ૨૧૮ (પ્રકાશકઃ-લાહીરી અને કંપની, કલકત્તા, ૧૮૯૪)

લેખના મથાળે એક આકૃતિ છે જે આ મુગલ બાદશાહની છે એમ લોકો કહે છે આ આકૃતિએ પોતાના બે હસ્ત જોડેલા છે, જે તે વખતની તેની નમ્રસ્થિતિ જણાવે છે. જોકે ભાંગેલાં કોતરકામો ઉપરથી મુસલમાનોનો જુલમ જણાઈ આવે છે તોપણ ઔરંગઝેબ જેવો ચુસ્ત મુસલમાન હિંદુઓની મૂર્તિઓને નમે એ માનવું સરલ નથી. આ બાબત સાથે જાણવું જોઇએ કે આ દેરાસરમાં ત્રણ નાની બારીઓ છે જેમાંની બે આગળના મોખરેજ બે બાજુએ છે અને ત્રીજી એક ગોળ [illegible] છે. પરંતુ એમ પણ કહેવાય છે કે તેણે આંગણાનું કામ શરૂ કર્યું તે વખતે એકજ રાતમાં આ ત્રણ બારીઓ એવી યુક્તિથી બાંધવામાં આવી છે કે જેથી ત્યારે નુકસાન થતું અટકે. ઔરંગઝેબ અહીં આવ્યો કે નહિ એ નક્કી નથી પરંતુ એટલું તો ચોક્કસ છે કે મુસલમાનોએ મકાનને ખંડિત કરી છે અને એ [illegible] 'પરિકરો' તથા તોરણો તથા દક્ષિણના સભામંડપના થાંભલા [illegible] જણાઈ આવે છે. અને આવી રીતે ખંડિત થવાથી [illegible] [illegible] નહિ તેથી તેમણે આ પ્રમાણે કર્યું હશે. અને [illegible] [illegible] આ પ્રમાણે [illegible] બનેલું છે. ત્રીજી વાત એ છે કે [illegible] [illegible] આકૃતિ [illegible] એ નક્કી નથી. તે [illegible] [illegible] એક [illegible] [illegible] જોઇએ. નીચેના લેખમાં કહ્યા પ્રમાણે [illegible] [illegible] [illegible] હશે.

[illegible] કહ્યા પ્રમાણે આ દેરાસર [illegible] દેરાસર છે. [illegible] [illegible] આકૃતિઓ [illegible] [illegible] કરીને એક [illegible] [illegible] [illegible]

મુખ્ય મંદિરના દરેક મુખમંડપની બાજુએ એક "માદર" અગર મોટું મંદિર છે, અને દરેક સભામંડપની સામે "ખુટરા મન્દર" અગર નાનું મંદિર છે આવું નામ આપવાનું કારણ એ છે કે સભામંડપોના મધ્ય બિંદુઓમાંથી દોરેલી લીટીઓથી બનેલા ખુણા અગર "નાસો" ઉપર તે આવેલ છે. આ ચાર મંદિરોની આજુબાજુએ ચાર ઘુમ્મરોના સમૂહો છે જે લગભગ ૪૨૦ સ્તંભો ઉપર રહેલા છે. દરેક ચારના સમૂહની મધ્યના ઘુમ્મરો ત્રણ માળ ઉંચા છે અને એજ સમૂહના બીજા ઘુમ્મરોથી ઉંચા જાય છે. આવા મધ્યના ઘુમ્મરોમાંનો એક જે મુખ્યદ્વારની સામે છે તેને અંદર અને ઉપર એમ બેવડો ઘુમ્મટ છે જેનો આધાર ૧૬ સ્તંભો ઉપર રહેલો છે. મુખ્ય મંદિરની ચારે બાજુએ અનેક દેવકુલિકાઓ છે. જેમાં દરેકને પીરામીડના આકારનું છાપરું છે પણ આંતરો કરવા માટે ભીંત નથી. *

* તેમાં ૧૧ મા સૈકાના પૂર્વાર્ધમાં બનેલા લેખો છે જેમાં પાટણ, ખંભાત વિગેરે સ્થળોના જાત્રાળુઓ જેમાંના ઘણા ખરા ઓસવાળ છે તેમણે બંધાવેલી દેવકુલિકાઓ વિષેની હકીકત આવેલી છે.

રાણપુર દેવાલય નિહાળવાથી મગજ ઉપર જે અસર થાય તે સર જેમ્સ ફરગ્યુસને નીચે પ્રમાણે વર્ણવી છે:—

"આ સ્તંભોના વનનો અંદરનો ભાગ જોવાથી જે દેખાવ દૃષ્ટિગોચર થાય છે તે તેના એક મંડપના દૃશ્ય (પુકટ ન. ૧૩૪) ઉપરથી જણાય છે, પરંતુ સ્તંભોની આવી ગોઠવણીથી અજવાળાના આકસ્તરા માર્ગને લીધે તથા અજવાળું આવવાના દ્વારોની રચનાને લીધે ગમે તેવા દૃશ્યમાં પણ એ ચિનાર બરાબર ઉતારી શકાય તેમ નથી. વળી, તીર્થંકરોની પ્રતિમાઓ વાળી દેવકુલિકાઓની સંખ્યા ઉપરથી પણ આશ્ચર્ય લાગે છે. મધ્યમાં આવેલાં બાર દેવગૃહો ઉપરાંત અંદરના ભાગની આજુ બાજુએ આવેલી ૮૬ દેવકુલિકાઓ છે અને તેમનાં મુખભાગો ઉપર કોતરકામ કરેલાં છે.

"રાણપુરના એ દેવાલયનો બાહ્ય દેખાવ પુકટ નં. ૧૩૫ ઉપરથી જોઈ શકાય તેમ છે. આ દેવાલયનું બાંધતણીયું ઉંચું હોવાને લીધે તથા મુખ્ય ઘુમ્મરોની વધારે ઉંચાઈને લીધે એક મહાન જૈન દેવાલયનો બરાબર દેખાવ

* "હીસ્ટરી ઑફ ઇન્ડિઅન ઍન્ડ ઇસ્ટર્ન આર્કિટેક્ચર" નામના પુસ્તકમાં ફરગ્યુસને પા. ૨૪૦ ઉપર આપેલો પ્લાન બરાબર નથી. અહીં આપેલો નકશો ખરો અને વિશ્વાસ રાખવા લાયક છે.

આપે છે કારણ કે બીજાં જુનાં દેવાલયોમાં બાહ્ય ભાગ ઉપર કોતરકામનો અભાવ હોય છે (જુઓ પ્લેટો (a) અને (b)) આ દેવાલયમાં ઘણા અને નાના ભાગો પાડેલા છે તેથી શિલ્પવિદ્યાની ખરી શોભા તેમાં દેખાઈ આવે તેમ નથી; પરંતુ દરેક સ્તંભો એક એકથી જુદા છે તથા તે ઉત્તમ રીતે ગોઠવ્યા છે અને તેમના ઉપર ભિન્ન ભિન્ન ઉંચાઇના ઘુમ્મટો ગોઠવેલા છે.—આ બધા ઉપરથી મન ઉપર ઘણી સારી અસર થાય તેમ છે. ખરેખર, આવી સારી અસર કરે એવું તથા સ્તંભોની સુંદર ગોઠવણી વિષે સૂચના કરે એવું **હિંદુસ્તાનમાં બીજું એકપણ દેવાલય નથી.**

" ગોઠવણીની ઉત્તમતા ઉપરાંત બીજી જાણવા લાયક બાબત એ છે કે તેણે રોકેલી જગ્યા ૪૮૦૦૦ ચો. ફુ. એટલે કે મધ્યકાલીન યુરોપીય દેવળોના જેટલી છે અને કારીગરી તથા સુન્દરતામાં તો તેમના કરતાં ઘણી રીતે ચઢે તેમ છે." [૧]

આ દેવાલયના બાહ્ય ભાગમાં બે જુદી જાતના પથ્થરો વાપર્યા છે. ભીતોમાં માટે સેવાડી નામનો પથ્થર તથા શીખરો માટે સોનાણા નામનો પથ્થર વાપર્યો છે અને પ્રતિમાઓ સિવાય અંદર સર્વ ઠેકાણે આ બીજી જાતનો પથ્થર વાપરેલો છે શિખર ધોળાનું વાપર્યું છે. જ્યારે હું ત્યાં હતો ત્યારે અંદરની બાજુએ પુનરૂદ્ધારનું કાર્ય ચાલતું હતું અને તે વખતે દર માસ ૧૬ ૫ આના પ્રમાણે સોનાણા પથ્થર આવતા હતા. સોનાણાનો મ્હોરદાર જે વખતે ચાલતું હતો તેને આ બાબતની ખબર પડતાંજ પથ્થરનો ભાવ દર ગાડે રૂ. ૧-૮-૦ કરી દીધો, અને તેથી આનન્દજી કલ્યાણજીના મેનેજરને આ કામ કેટલાક વખત માટે બંધ કરવું પડ્યું.

આ અદ્ભુત દેવાલયના બાંધકામનો પણ [illegible] નથી. મુખ્ય મંદિરની [illegible] " ભદ્ર "ના [illegible] એક [illegible] છે, અને તેના [illegible] 'ભદ્ર'ના એક [illegible] છે. [illegible]

[૧] [illegible] p. [illegible]

છે એમ લાગે છે કે એ સિવાય ત્રણ સ્થળેથી ભાંગેલી છે અને પાછળથી ચૂનાથી સાંધેલો છે તેની નીચે સંવત્ ૧૯૦૩ (ઈ સ. ૧૮૪૬) નો એક નાનો લેખ છે અને તેમાં કેવલગચ્છના કક્કસૂરિનું નામ આવે છે. આ ઉંચા કોતરકામ સિવાયના બીજા બધા કોતરકામો ઘણાં ઉપયોગી છે જેમને દરેકને માટે જુદું જુદું વર્ણન આપવાની જરૂર છે અને તે ભવિષ્યને માટે રાખું છું.

(લેખનું ભાષાંતર.)

યુગાદીશ્વર શ્રીચતુર્મુખ જિનને નમસ્કાર થાઓ વિક્રમ સંવતના ૧૪૯૬ મા વર્ષે શ્રીમેદપાટના રાજાધિરાજ શ્રી બાપ્પ, ૧; શ્રી ગુહિલ, ૨, ભોજ, ૩; શીલ, ૪. કાલભોજ, ૫. ભર્તૃભટ, ૬; સિંહ ૭: મહાયક, ૮; શ્રીખુમ્માણ, જેણે પોતાની, પોતાના પુત્રની તથા સ્ત્રીની સોનાથી તુલા કરાવી હતી, ૯; પ્રખ્યાત અલ્લટ, ૧૦; નરવાહન, ૧૧; શક્તિકુમાર, ૧૨. શુચિવર્મન, ૧૩; કીર્તિવર્મન, ૧૪. યોગરાજ, ૧૫. વૈરટ, ૧૬; વંશપાલ. ૧૭. વૈરિસિંહ, ૧૮; વીરસિંહ, ૧૯. શ્રીઅરિસિંહ, ૨૦; ચોડસિંહ, ૨૧; વિક્રમસિંહ, ૨૨; રણસિંહ, ૨૩. ખેમસિંહ. ૨૪. સામંતસિંહ, ૨૫: કુમારસિંહ, ૨૬: મથનસિંહ, ૨૭; પદ્મસિંહ ૨૮. જૈત્રસિંહ. ૨૯. તેજસ્વિસિંહ. ૩૦; સમરસિંહ, ૩૧, શ્રીભુવનસિંહ. બાપ્પનો વંશજ અને શ્રીઅલ્લાવદીન સુલ્તાન તથા ચાહુમાન રાજા કીતૂક[1] નો જીતનાર ૩૨ (તેનો) પુત્ર શ્રીજયસિંહ, ૩૩, લક્ષ્મસિંહ, માલવાના રાજા ગોગાદેવ[2] નો જીતનાર, ૩૭. શ્રીખેતસિંહ, ૩૮; અતુલનીય, રાજા શ્રીલક્ષ, ૩૯. (તેનો) પુત્ર રાજા શ્રીમોકલ, જે સુવર્ણ તુલાદિ દાનપુણ્ય વગેરે.પરોપકારાદિ ગુણરૂપ કલ્પ વૃક્ષોને આશ્રય આપનાર નંદનવન જેવો હતો. ૪૦; તેના કુલકાનનમા સિંહ સમાન રાણા શ્રીકુંભકર્ણ, ૪૧: જેણે સહેલાઇથી મહાન કિલ્લાઓ (જેવા કે) સારંગપુર, નાગપુર, ગાગરણ, નરાણક, અજયમેરુ, મંડોર, મંડલકર, બુંદી, ખાટૂ, ચાટસૂ, જાના અને બીજા જીતીને[3]

---

૧ એ કીતૂ તે કદાચ સોનગરા માલદેવનો પુત્ર અને વણવીરનો ભાઇ કીતૂ હશે એને માટે વિ સં ૧૩૯૪ નો એક લેખ છે.

૨—તવારીખ ફરિશ્તા'હમા એમ કહેલું છે કે ગોગાદેવ (કોકદેવ)ને પણ અલ્લાઉદીને જીત્યો હતો. ,

૩ આ કિલ્લાઓ નીચે પ્રમાણે ઓળખાવી શકાય સારંગપુર તે સીંધીઆના તાબાના માળવાનું સારંગપુર; નાગપુર તે જોધપુર સ્ટેટના એજ નામના પ્રાંતનું મુખ્ય શહેર, ગાગરણ તે કોટા સ્ટેટનું ગાગરોન; નરાણુંક તે જોધપુરના 'રાજ્યનું' નરાણા જે દાદુપથીઓના ગુરૂનું સ્થાન; અજયમેરુ તે અજમેર; મંડોર તે જોધપુરની

પોતાનું પરાક્રમ દાખવ્યું હતું; જે ગજપતિની માફક, પોતાના, 'ભુજ' (હાથ, સૂંઢ)ના બળથી ઉન્નત થયો હતો અને જેણે ઘણાં "ભદ્રો" (શુભ ગુણો, એક જાતના હાથીઓ) મેળવ્યા હતા; જેણે ગરૂડની માફક સર્પ જેવા ઘણા મ્લેચ્છ રાજાઓનો ઘાણ કાઢયો હતો, જેના ચરણ કમળને જુદા જુદા દેશના રાજાઓની મસ્તકાવલી વંદન કરતી હતી અને જે આ રાજાઓની વિપક્ષતાને પોતાના હસ્તદંડથી વિખેરી નાંખતો હતો; જે પતિવ્રતા લક્ષ્મી (રાજ્યશ્રી, લક્ષ્મીદેવી) સાથે ગોવિંદની માફક આનંદ કરતો હતો; જેનો પ્રભાવ જે દુર્નીતિની ઝાડીને નષ્ટ કરવામાં અગ્નિનું કામ કરતો હતો, તે પ્રસરવાથી પશુઓનાં ટોળાં, એટલે કે, વિપક્ષ રાજાઓ નાશી જતા હતા; જેનો "હિંદુ સુલતાન" એવો ઇલ્કાબ ગુર્જરત્રા અને દીલ્હીના સુલ્તાનોએ આપેલા રાજ્યછત્રથી સૂચિત થયો હતો; (જે) સુવર્ણસત્રનો આગાર હતો; જે ષડ્દર્શનધર્મનો આધાર હતો; તેના ચતુરંગ લશ્કર રૂપી નદીનો તે સાગર હતો; જે કીર્તિ, ધર્મ, પ્રજાપાલન, સત્ત્વાદિ ગુણોવડે શ્રીરામ, યુધિષ્ઠર, આદિ રાજાઓનું અનુકરણ કરતો હતો;—આ મહારાજાના વિદ્યમાન રાજ્યમાં; પ્રાગ્વટ જ્ઞાતિના મુકુટમણિ સંઘપતિ માગણના પુત્ર સંઘપતિ કુરપાલની સ્ત્રી કામલદેનો પુત્ર સંઘપતિ ધરણાક જે તેનો (રાજાનો) માનીતો હતો અને જે અર્હતોનો ચુસ્ત ભક્ત હતો;—જેનું શરીર વિનય, વિવેક, ધૈર્ય, ઔદાર્ય, શુભકર્મ, નિર્મલશીલ, આદિ અદ્ભુત ગુણ રૂપી જ્વાહીરથી ઝગઝગતું છે, જેણે શ્રીસુલતાન અહમ્મદનું ફરમાન લીધું હતું એવા સાધુ ગુણરાજ[1] સાથે આશ્ચર્યકારક દેવાલયોવાળા શ્રીશત્રુંજયાદિ યાત્રાનાં સ્થળોએ જેણે યાત્રા કરી હતી; અજાહરી, પિંડરવાટક, સાલેર[2] વિગેરે સ્થળોએ નવાં જૈન દેવાલયો (બંધાવીને) તથા જુનાં દેવાલયોનો જીર્ણોદ્ધાર કરીને, જૈનદેવોનાં પગલાંની

ઉત્તરમાં ૭ મૈલ દૂર આવેલું મંડોર; મંડલકર તે કદાચ મેવાડના મંડલગઢ પ્રાંતનું મુખ્ય શહેર; બૂંદી તે હાલનું બુંદી; ખાટૂ તે મેવાડના નાગપુર પ્રાંતનું ખાટૂ અગર તો જેપુરના શેખાવાટીમાં આવેલું ખાટુ; ચાટસૂ એ જેપુર સ્ટેટનું ચાટસૂ અગર ચાત્સુ જે જયપુર-સવાઇ-મધોપુર લાઈનનું સ્ટેશન છે. જાના ઓળખી શકાય તેમ નથી.

૧ ગુણરાજ, સુલતાન અહમ્મદ અને ફરમાન વિષે જનલ, બોમ્બે, એ૦ સો૦ ના પુ. ૨૩, પા. ૪૨ મા "ચિતોરગઢ પ્રશસ્તિ" નામે મારો લેખ જુઓ.

૨ આ સ્થળો ઓળખવા માટે ઉપરની ટીકા જુઓ. વળી, પ્રોગ્રેસ રીપોર્ટ. વે- સ્ટર્ન. સર્કલ, ૧૯૦૫-૬, પા. ૪૮-૪૯ જુઓ.

સ્થાપના કરીને, દુષ્કાળના સમયમાં અન્નક્ષેત્રો માંડીને ઘણા પરોપકારો જેણે કર્યા તથા જૈન સંઘનો ઘણો સત્કાર કર્યો હતો. આવા અનેક સદ્ગુણો રૂપી અનુમૂલ્ય કયાણાથી ભરેલું એવું જેનું જીવન રૂપી વાહન સંસાર સમુદ્રને તરવાને શક્તિમાન થયું હતું; પોતાની સ્ત્રી ધારલદેથી ઉત્પન્ન થએલા પુત્રો સંઘપતિ જાજા, સં. નરડા વિગેરે તથા તેના (ધરણાકના) મોટાભાઈ રત્ના અને તેની સ્ત્રી રત્નાદે તથા તેમના પુત્રો લાખા, મજા, સોના, સાલિગ સાથે; રાણા શ્રીકુંભકર્ણે પોતાના નામ ઉપરથી થએલ રાણપુરમાં, પોતાના હુકમથી ત્રૈલોક્યદીપક નામનું શ્રીયુગાદીશ્વર ઋષભનાથનું ચૌમુખ દેવાલય બંધાવ્યું. સુવિહિતપુરન્દર ગચ્છાધિરાજ, પરમ ગુરૂ, શ્રીદેવસુંદરસૂરિ પટ્ટ પ્રભાકર, શ્રીબૃહત્તપાગચ્છના શ્રીસોમસુંદરસૂરિ જે શ્રીજયચન્દ્રસૂરિ અને શ્રીદેવેન્દ્રસૂરિના[1] વંશમાં હતા તેમણે પ્રતિષ્ઠા કરી. આ દેવલયસૂત્રધાર દેપાકે બનાવ્યું છે. યાવચ્ચંદ્રદિવાકરૌ આ શ્રીચતુર્મુખ વિહાર રહો ! શુભં ભવતુ.

(૩૦૮-૯)

નં. ૩૦૮-૦૯ ના લેખોમાં જણાવ્યું છે કે-સંવત્ ૧૬૬૭ માં અમદાવાદની પાસે આવેલા ઉસમાપુરના રહેવાસી પ્રાગ્વાટજ્ઞાતિના સા. ખેતા અને નાયકે, જેમને અકબર બાદશાહે જગદ્ગુરૂનું બિરૂદ આપ્યું છે એવા શ્રીહીરવિજયસૂરિના સદુપદેશથી, રાણપુર નગરમાં, સં. ધરણાએ કરાવેલા ચતુર્મુખ વિહારમાંના પૂર્વદિશાવાળા દરવાજાના સમારકામ સારૂં ૪૮ સોના મહોરો આપી તથા તેજ દરવાજા પાસે મેઘનાદ નામનો એક મંડપ કરાવ્યો.

બાકીના લેખોમાં જણાવ્યું છે કે અમુક સાલમાં અમુક ગામના અમુક શ્રાવકોએ આ દેવકુલિકાઓ કરાવી છે. વિશેષ હકીકત નથી.

રાણપુરના આ મહાન્ મંદિરનું વિસ્તૃત વર્ણન ઉપર આપવામાં આવ્યું છે. આ મંદિરની પ્રતિષ્ઠા કરનાર સોમસુન્દરસૂરિના એક શિષ્ય નામે પંડિત પ્રતિષ્ઠાસોમે સંવત્ ૧૫૫૪ માં સોમસૌભાગ્ય નામનું કાવ્ય બનાવ્યું છે. જેમાં ઉક્ત આચાર્યનું વિસ્તારથી જીવનચરિત્ર વર્ણવામાં આવ્યું છે. એ કાવ્યના ૯ મા સર્ગમાં ધરણાકે કરાવેલા એ મંદિરનો પણ

૧ આ જૈન શાખાની યાદી માટે જુઓ ઇંડિ૦ એન્ટી૦ પુ. ૧૧, પા. ૨૫૪-૨૫૬.

થોડોક ઉલ્લેખ કરેલો છે. શ્રીયુત ડી. આર. ભાંડારકરે લખેલા ઉપરિ લિખિત વર્ણનમાંની કશી પણ હકીકત જો કે એ કાવ્યમાં જોવામાં આવતી નથી, પરંતુ તેથી એ હકીકત અસત્ય છે એમ કાંઈ કહી શકાય નહિં. કારણ કે પ્રતિષ્ઠાસોમનો ઉદ્દેશ ધરણાકનું ચરિત વર્ણન કરવાનો નહતો. તેમણે તો પોતાના ગુરૂના ચરિત વર્ણન માટે એ કાવ્ય બનાવ્યું છે તેથી તેમાં તો તેટલીજ હકીકત આવી શકે, જેનો સોમસુન્દરસૂરિ સાથે ખાસ સંબંધ હોય. કાવ્યોક્ત કથન આ પ્રમાણે છે:-

" ધરણ સંઘપતિના બહુ આગ્રહથી, વિચરતા થકા સોમસુંદરસૂરિ એક વખતે રાણપુર નગરમાં પધાર્યા. ત્યાં તેઓ ધરણ સેઠની બનાવેલી વિશાલ પૈષધશાલામાં ઉતર્યા જેમાં ૮૪ તો ઉત્તમ પ્રકારના કાષ્ઠના સ્તંભો હતા અને જે અનેક પટ્ટશાલા (વ્યાખ્યાનશાલા) તથા અનેક ચોક અને ઓરડાઓથી સુશોભિત હતી.[૧] એક દિવસે સોમસુન્દરસૂરિએ વ્યાખ્યાનમાં જિનમંદિર અને જિનપ્રતિમા બનાવવાથી થતા સુકૃતનું વર્ણન કર્યું તે સાંભળી ધરણા સેઠે એક કૈલાશ ગિરિ જેવું ઉન્નત અને ઉજ્જવલ મંદિર બનાવવાની ઇચ્છા કરી. તેજ સમયે તેણે અનેક બુદ્ધિશાલી શિલ્પિઓ (સલાટો) ને બોલાવ્યા અને તેમની પાસે સિદ્ધપુરમાં આવેલા રાજવિહાર નામના શ્રેષ્ઠ મંદિર જેવું સજ્જનોની આંખને આનંદ આપનાર અનુપમ ચૈત્ય તૈયાર કરાવ્યું[૨] પ્રથમ ઘડેલા પાષાણોને યુક્તિપૂર્વક જડીને તેનો પીઠ બંધ બંધાવ્યો. પછી તેના ઉપર ત્રણ માળો ચણાવી મધ્યમાં અનેક ઉચ્ચ મંડપો

૧ चतुरधिकाशीतिमितैः स्तम्भैरामितैः प्रकृष्टतरकाष्ठैः ।
निचिता च पट्टशालाचतुष्किकापवरकप्रवरा ॥
श्रीधरणनिर्मिता या पौषधशाला समस्त्यतिविशाला ।
तस्यां समवासार्षुः प्रहर्षतो गच्छनेतारः ॥
२—स तदैव सिद्धपुरराजविहार स्पर्धिविहारस्य ।
सदृशं पुरतो च दृशां सुधाञ्जनं चैत्यकं स्वयम् ॥
मेधाविनामशिल्पिभिरमण्डयत्स्थापितं तादृशि प्रवरं ।
त्रितयं त्रिभूमभवनं महामंडपं स्नमदृनीयः ॥

બનાવ્યાં. નાના પ્રકારની પુતળીઓ વિગેરેના સુંદર કોતરકામ વડે અલંકૃત થએલા અને જેમને જોઇને લોકોના ચિત્ત ચમત્કૃત થાય એવા તે મૂલમંદિરને ૪ બાજુ ૪ ચંદ્ર જેવા ઉજ્જવળ 'ભદ્રપ્રાસાદો' બનાવ્યાં. આવી રીતે તૈયાર થએલું તે મંદિર સાક્ષાત્ નંદીશ્વરતીર્થની સાથે સ્પર્દ્ધા કરતું હોય તેમ જણાતું હતું અને તેથી તેનું નામ 'ત્રિભુવનદીપક' આવું રાખવામાં આવ્યું. પછી તેમાં સૂર્યના બિંબ જેવાં તેજસ્વી એવા આદિનાથતીર્થંકરનાં ૪ બિંબોની સોમસુન્દરસૂરિના હાથે પવિત્ર પ્રતિષ્ઠા કરાવી.

દીન જનોના ઉદ્ધારક એવા ધરણાક શેઠે એ પ્રતિષ્ઠાના સમયે જે જે આશ્ચર્ય પમાડનારા મહોત્સવો કર્યા તે જોઇને કોણે વિસ્મયપૂર્વક મસ્તક નહિં ધુણાવ્યું ? એ મહોત્સવ પછી સોમદેવ વાચકને તેણે આચાર્યપદ અપાવ્યું અને તેના માટે પણ બહુ દ્રવ્ય વ્યય કરીને એક તેવો જ બીજો મહોત્સવ કર્યો. "

મેહ નામના એક યતિએ સંવત્ ૧૪૯૯ ના કાર્તિક માસમા રાણકપુરના એ મંદિરનું એક સ્તવન બનાવ્યું છે તેમાં પણ સંક્ષેપમાં આ કાવ્ય પ્રમાણે જ વર્ણન કરેલું છે. એ સ્તવનમાં ધરણા (ધન્ન) શેઠનું મૂળ વાસસ્થાન તરીકે રાણપુર જ જણાવ્યું છે, અને તેનું વર્ણન આ પ્રમાણે આપે છે—

હીયડઉ હરખઇં મઝ ઉલ્લસીઉ,
રાણિગપુર દીઠઇં મન વસિઉ,
અંબુહલપુર અહિનાણી.
ગઢમઢ મંદિર પોલ સુચંગે,
નિરમલ નીર વહઈ વલિ ગંગે,
પાપ પખાલણુ અંગે.

૧ આમાં રાણકપુરને અણહિલપુર (પાટણ)ની સાથે સરખાવ્યું છે તેથી જણાય છે કે એ સ્થાન મોટા નગર જેવું હશે. કોટડિયા વિવહારીઆના વસવાટનો ઉલ્લેખ પણ એજ વાત સૂચવે છે.

૨ રાણકપુરની પાસમાં એક નદી વહેતી હતી, તે આજે પણ તેમજ વહે છે.

કૂયા વાવિ વાડી મઠશાલા,
જિણુક ભવણુ દીસઇં દેવાલા,
પૂજ રચઇં તિહાં બાલા.
વરણુ અઢારઈ લોક સવિચારી,
કોટીધજ વસઈ વિવહારી,
પુન્યવંત સુવિચારી.
તિહાં મુખિ સંઘવી ધરણુઉ,
દાનિ પુણ્ય જગિ જસ વસ્તરણુ,
જિણુહ ભવણુ ઉધરણુઉ.

એ સ્તવનમાં આગળ જણાવે છે કે ધરણાકે ૫૦ મુખ્ય સલાટે બોલાવ્યા અને તેમને સુંદરમાં સુંદર મંદિર બાંધવા કહ્યું ત્યારે તેમણે સિદ્ધપુરના ચઉમુખા મંદિરના બહુ વખાણ કર્યા અને દેપાકે કહ્યું કે હું શાસ્વત મંદિરના જેવા પ્રમાણનું અનુપમ મંદિર બનાવી આપીશ. તે પ્રમાણે શેઠે દેપાને તે કાર્ય સોંપ્યું. સંવત્ ૧૯૪૫ માં મોટો દુષ્કાળ પડયો તે વખતે ધરણાને તેના ભત્રીજાએ કહ્યું કે—

રલીયાઇતિ લખપતિ દણિ ઘરિ,
કાકા હિવ કીજઇ જગડૂ પરિ,
જગડૂ કહીયઈ રાયાંસધાર,
આપણુ પે દેસ્યાં લોક આધાર.

એટલે—આપણે ઘેર તો લક્ષ્મીની લીલા લ્હેર છે માટે હે કાકા હવે આપણે જગડૂશાહની માફક કરવું જોઇએ. જગડૂએ જ્યારે રાજાઓને આધાર આપ્યો હતો ત્યારે આપણે પ્રજાને આધાર આપીશું. એ પ્રમાણે ભત્રીજાના વચનથી શેઠે ખુલ્લા હાથે સત્રુકાર (દાનશાળા=સદાવ્રત) ખુલ્લુ મુકયું.

વળી એ સ્તવનમાં જણાવે છે કે—એ મંદિરના મુખ્ય દેવગૃહની પશ્ચિમ બાજુના દ્વાર આગળ હમેશાં પેખો થતા હતા. ઉત્તર બાજુનાદ્વાર આગળ સંઘજનો બેસતા હતા. પૂરવ દિશા તરફ વિંધ્યાચલ પર્વતની ભીંત આવેલી હતી. અને દક્ષિણ દિશામાં મ્હોટી પૈષધશાલા હતી—જેમાં તપાગચ્છ નાયક સોમસુંદરસૂરિ રહેલા હતા.

વળી આગળ જણાવે છે કે–

> ચ્યારઇ મહૂરત સામટાં એ લીધાં એકઈ વાર તુ,
> પહિલઇ દેઉલ માંડીઉં એ બીજઈ સત્રૂકાર તુ;
> પૌષધશાલા અતિ ભલી એ માંડીઅ દેઉલ પાસિ તુ,
> ચતુથઉં મહૂરત ઘરતણુંઉં એ મંડાવ્યા આવાસ તુ.

અર્થાત્–ધરણા સેઠે ચ્યાર કાર્યો એકજ મહૂર્તમાં પ્રારંભ્યાં હતાં. જેમાં પહેલું કાર્ય મંદિરવાળું, બીજું દાનશાળા ખુલ્લી મુકવાનું, ત્રીજું પૌષધશાળા બંધાવવાનું અને ચોથું પોતાના રહેવા માટે મહાલયો બંધાવવાનું હતું. મંદિરનું વર્ણન આ પ્રમાણે આપે છેઃ—

> સેત્રુંજએ સિરિ ગિરનારો રાણિગપુર ધીધરણવિહારો,
> વંધ્યાચલ અધિકું ફલ લીજઈ, સફલ જન્મ ધીચઉમુખ કીજઈ;
> દેવચ્છંદ તિહાં અવધારિ, શાસત જિણવર જાણે ચ્યારિ,
> વિહરમાણી બીઈ અવતારી, ચઉવીસ જિણવર મૂરતિ સારી,
> તિહિ જિણબિંબ ભાવનુ નિહાલુ, સયલ બિંબ બહુત્તરૂ જિણાલુ,
> ફિરતી બિંબ નવિ જાણઉં પાર, વીરથ નંદિસર અવતાર.
> વિવિધ રૂપ પૂતલીય અપાર, કોરણીએ અરણુદ અવતાર.
> તોરણ થંભ પાર નવિ જાણું, એક જીભ કિમ કહીય વખાણઉં.

હસ્તિકુંડીના લેખો.

(૩૧૮)

આ ઉપયોગી શિલાલેખ, 'એપિગ્રાફિઆ ઇન્ડિકા' ના ૧૦ મા ભાગમાં (પૃષ્ઠ ૧૭–૨૦) જોધપુર નિવાસી પંડિત રામકરણ દ્વારા પ્રકટ કરવામાં આવ્યો છે. લેખનું સ્થાન, તેનો ઇતિહાસ અને તેમાં આવેલી હકીકત સંબંધે ઉક્ત પંડિતજીએ જે વિવરણ આપેલું છે, તેનો સારાંશ આ પ્રમાણે છેઃ—

" આ લેખ ઉપર એક ન્હાનો નિબંધ મહૂંમ પ્રો. કિલહોર્ન સાહેબે લખ્યો હતો પરંતુ તે લેખ સંપૂર્ણ રીતે પ્રકટ કરવામાં

...લક્ષ્ય કરતાં આ
...ાવેલો ન હોવાથી, અને લેખની ઉપયોગિતા તરફ લક્ષ્ય કરતાં આ
...લેખ ફરીથી, મૂળ શિલાલેખની સાથે, જે હાલમાં જોધપુર મહારાજાની
પરવાનગીથી અજમેરના સંગ્રહસ્થાન (મ્યુઝીયમ) માં મોકલી આપ
...વામાં આવેલો છે, મેળવી, બની શકે ત્યાં સુધી એની પૂર્ણ અને
શુદ્ધ નકલ તૈયાર કરવા માટે શ્રીયુત ડી. આર. ભાંડારકરે મ્હને
લલચાવ્યો છે.

પ્રારંભમાં આ શિલાલેખ કૅપ્ટન બર્ટે, ઉદયપુર (મેવાડ) થી આબુ પર્વતની નજીકમાં આવેલા શીરોહી સહેર જતાં, રસ્તામાં, જોધપુર રાજ્યના વાલી પરગણા (ગોડવાડ પ્રાંત) ના બીજાપુર નામના ગામથી બે માઈલ દૂર આવેલા એક જૈન મંદિરના અંદરના દરવાજા પાસેથી ખોળી કાઢ્યો હતો. પછી એ લેખ ત્યાંથી બીજાપુરના જૈ... મહાજનની ધર્મશાલામાં લઈ જવામાં આવ્યો અને ત્યાંથી રાજ્ય... ઐતિહાસિક શોધખોળ કરનાર અધિકાર-વિભાગમાં આણવામાં આવ... ત્યાંથી છેવટે ઉપર જણાવ્યા પ્રમાણે અજમેરના સંગ્રહસ્થાનમાં મોકલી દેવામાં આવ્યો છે.

આ લેખની એકંદર ૩૨ પંક્તિઓ છે, અને લગભગ ૨ ફુટ ૮॥ ઇંચ પહોળી અને ૧ ફુટ ૪ ઇંચ ઉંચી એટલી જગ્યામાં એ લખાયલો છે. લેખ જો કે ઘણી સારી રીતે સચવાયલો છે તો પણ કાળની અસરના લીધે કેટલોક ભાગ ખવાઈ–ઘસાઈ ગએલો છે અને પહેલી અને બીજી પંક્તિઓ વધારે ખરાબ થએલી છે. તથા કેટલાક બીજા પણ અક્ષરો આમતેમ છેકાઇ ગએલા છે. અક્ષરોનો માપ સરાસરી ½" છે, અને લિપિ નાગરી હોઇ પ્રો. કીલહોર્નના બતાવ્યા પ્રમાણે વિક્રમ સંવત્ ૧૦૮૦ ના વિગ્રહરાજના હર્ષલેખને મળતી છે. ૨૨ મી અને ૩૨ મી પંક્તિમાંના થોડાક ભાગ શિવાય બધો લેખ સંસ્કૃત પદ્યમાં છે.

ખરી રીતે જોતાં આ એકજ પત્થર ઉપર બે જુદા જુદા લેખો કોતરેલા છે. પહેલો લેખ જે ૪૦ પદ્યમાં પૂરો થયો છે, તે વિક્ર...

સંવત્ ૧૦૫૩ નો છે. અને બીજો જે ૨૧ પદ્યોમાં લખાએલો છે, તે વિ. સં. ૯૯૬ માં કોતરાએલો છે. પ્રથમ લેખની ૨૨ પંક્તિઓ છે અને બીજાની ૧૦ છે.

[એમ જણાય છે કે, મૂળ બંને લેખો જુદા જુદા કોતરવામાં આવેલા હશે પરંતુ તે જીર્ણ થઈ જવાથી અથવા તો બંનેને એક સાથે એકજ શિલામાં સંગ્રહી રાખવાની ઇચ્છાથી, પાછળથી કોઈએ આ લેખોની ફરી નકલ કરી છે. અસલ લેખ નથી. નહિ તો વિ. સં. ૧૦૫૩ ના નીચે ૯૯૬ નો લેખ ક્યાંથી હોઈ શકે.–સંગ્રાહક.]

પહેલા લેખની રચના, છેવટના કાવ્યમા જણાવ્યા પ્રમાણે, સૂર્યાચાર્યે કરી છે. પ્રારંભના બે કાવ્યોમાં જિન–દેવની સ્તુતિ કરવામાં આવી છે. ૩ જા કાવ્યમાં રાજવંશનું વર્ણન છે. પરંતુ કમનસીબે તેનું નામ જતું રહ્યું છે. ૪ થા કાવ્યમાં રાજા હરિવર્માનું અને ૫ મામાં વિદગ્ધરાજાનું વર્ણન છે. વિદગ્ધરાજા માટે, આ શિલા લેખના બીજા ભાગમાં જણાવ્યું છે તે પ્રમાણે તે રાષ્ટ્રકૂટ (રાઠોડ) વંશીય હતો. ૬ ઠા પદ્યમાં, એમ ઉલ્લેખ છે કે એ વિદગ્ધરાજાએ વાસુદેવ નામના આચાર્યના ઉપદેશથી હસ્તિકુંડીમાં એક જૈનમંદિર બનાવ્યું હતું. ૭ મા શ્લોકમાં કથન છે કે, એ રાજાએ પોતાના શરીરના ભાર જેટલું સુવર્ણદાન કર્યું હતું અને તે દાનના બે ભાગો દેવને અર્પણ કર્યા હતા અને એક ભાગ આચાર્યને ભેટ આપ્યો હતો. (અર્થાત્ આચાર્યના કથન પ્રમાણે તેનો વ્યય કર્યો હતો.) ૮ મા પદ્યમાં જણાવ્યા પ્રમાણે વિદગ્ધરાજાની ગાદીએ મંમટ નામનો રાજા આવ્યો અને તેની ગાદિએ ધવલરાજ બેઠો. આ છેલ્લાના વિષયમાં લગભગ ૧૦ કાવ્યો લખવામાં આવ્યાં છે, જેમાં આના યશ અને શૌર્યાદિગુણો વર્ણવામાં આવ્યાં છે. ૧૦ મા શ્લોકમાં ઉલ્લેખ છે કે–જ્યારે મુંજરાજે મેદપાટ (મેવાડ) ના અઘાટ સ્થાન ઉપર ચઢાઈ કરી તેનો નાશ કર્યો અને ગુર્જરેશને નસાડયો ત્યારે તેમના સૈન્યને આ ધવલરાજે આશ્રય આપ્યો હતો. આ મુંજરાજ તે પ્રોફેસર કીલહોર્નના જણાવ્યા

પ્રમાણે માલવાનો સુપ્રસિદ્ધ વાક્‌પતિ મુંજ હોવો જોઇએ. કારણ કે તે વિ. સં. ૧૦૩૧ થી ૧૦૫૦ ની લગભગમાં વિદ્યમાન હતો. મેવાડના રાજાનું નામ જો કે સ્પષ્ટ રીતે આપેલું નથી પરંતુ તે વખતે ખુમાણ નામે ઓળખાતો રાજા રાજ્ય કરતો હોય તેમ જણાય છે. મેવાડનું અઘાટ તે હાલનું આહડ જ છે અને તે ઉદયપુરના નવા સ્ટેશનની નજદીકમાં આવેલું છે. આ સ્થાનથીજ ગહિલોત રાજપૂતોની ઉત્પત્તિ છે અને તેઓ આહડિઆના નામે પણ હજી ઓળખાય છે. તેમજ ગુજરાતના નૃપતિનું નામ પણ આપવામાં આવેલું નથી પરંતુ સમયના સામિપ્યથી જણાય છે કે તે ચૌલુક્યવંશનો પહેલો મુળરાજ હોવો સંભવે છે, કે જેનું વર્ણન આગળના ૧૨ મા કાવ્યમાં કરેલું છે. ૧૧ મા કાવ્યમાં, ધવલરાજાએ, મહેન્દ્ર નામના રાજાને, દુર્લભરાજના પરાભવથી બચાવ્યાનું જણાવ્યું છે. પ્રોફેસર કીલહૉર્ન દુર્લભરાજને, વિ. સં. ૧૦૩૦ માં લખાએલા હર્ષશિલાલેખમાંના ચૌહાનરાજા વિગ્રહરાજનો ભાઈ જણાવે છે. બીજોલિયા અને કીનસરીઆ લેખોમાં પણ દુર્લભરાજનું નામ આવેલું છે. મહેન્દ્રરાજા પણ ઉક્ત પ્રોફેસરના મત મુજબ, નાડુલાના ચૌહાનોના લેખમાં જણાવ્યા પ્રમાણે લક્ષ્મણનો પૌત્ર અને વિગ્રહપાલનો પુત્ર થતો હતો.

૧૨ મા કાવ્યમાં જણાવવામાં આવ્યું છે કે જ્યારે મુલરાજે ધરણીવરાહ ઉપર ચઢાઈ કરી તેના રાજ્યનો નાશ કર્યો ત્યારે અનાશ્રિત એવા ધરણીવરાહને ધવલે આશ્રય આપી તેનું રક્ષણ કર્યું હતું. આમાં જણાવેલો મુલરાજ તે તો નિસ્સંદેહ રીતે ઉપર જણાવેલો ચૌલુક્ય મુલરાજજ છે. પરંતુ આ ધરણીવરાહ કોણ છે તે નિશ્ચિત કરી શકાતું નથી. કદાચિત્ પરમારવંશનો એ રાજા હશે અને તે દંતકથા પ્રમાણે તે નવકોટી મારવાડનો રાજા હતો. આ નવકોટ તેના જુદા જુદા ભાઈઓ વચ્ચે વહેંચી લેવામાં આવ્યા હતા એવી હકીકત કેટલાક જુના હિન્દી કાવ્યોમાં જોવામાં આવે છે. ૧૩ થી ૧૮ સુધીના પદ્યોમાં, સામાન્ય રીતે ધવલના ગુણો વર્ણવવામાં આવ્યા છે. ઐતિહાસિક હકીકત કંઈ નથી. ૧૯ મા પદ્યમાં, તેણે વૃદ્ધાવસ્થા આવેલી જાણી

પોતાના પુત્ર બાલપ્રસાદને રાજ્યપાટ ઉપર બેસાડી પોતે સંસારથી મુક્ત થયો, એમ જણાવેલું છે. ૨૦–૨૧ કાવ્યો પણ સામાન્ય પ્રશંસા કરનારાં જ છે. ૨૨ મા શ્લોકમાં, એ રાજાની રાજધાનીનું નામ છે જે હસ્તિકુંડી (હથુંડી) ના નામે પ્રસિદ્ધ હતી. ૨૩ થી ૨૭ સુધીના કાવ્યોમાં એ નગરીનુંજ વર્ણન છે જે આલંકારિક હોઈ ઐતિહાસિક હકીકતથી રહિત છે.

૨૮ માં પદ્યમાં કથન છે કે, એ સમૃદ્ધ અને પ્રસિદ્ધ નગરીમાં શાંતિભદ્ર નામના એક પ્રભાવક આચાર્ય રહેતા હતા જેમનો મ્હોટા મ્હોટા નૃપતિઓ પણ ગૌરવ કરતા હતા. ૨૯ મો શ્લોક પણ એજ સૂરિની પ્રશંસાત્મક છે. ૩૦ મા કાવ્યમાં, શાન્તિભદ્ર સૂરિને વાસુદેવ નામના આચાર્યની પદવી–ગાદી ઉપર પ્રતિષ્ઠિત થયેલા જણાવ્યા છે. આ વાસુદેવ તે, ઉપર ૬ ઠ્ઠા કાવ્યમા જણાવેલા વિદગ્ધરાજના ગુરૂ વાસુદેવજ છે. ૩૧–૩૨ મા કાવ્યોમાં શાંતિભદ્ર સૂરિની પ્રશંસાજ ચાલુ છે અને ૩૩ માં પદ્યમાં જણાવે છે કે, એ સૂરિના ઉપદેશથી, ત્યાંના ગોષ્ઠિ (ગોઠી–સંઘ) ઓએ પ્રથમ તીર્થંકર–ઋષભદેવના મંદિરનો પુનરૂદ્ધાર કર્યો. પછીના બે શ્લોકો એ મંદિરના આલંકારિક વર્ણન રૂપે લખાયલા છે. ૩૬–૩૭ મા કાવ્યમાંથી આપણને જણાય છે કે એ મંદિર પૂર્વે વિદગ્ધ રાજાએ બંધાવ્યું હતું અને તે જીર્ણ થઈ જવાના લીધે તેનો ઉદ્ધાર કરવામાં આવ્યો હતો. જ્યારે મંદિર ફરી તૈયાર થઇ ગયું ત્યારે સંવત ૧૦૫૩ ના માઘ સુદી ૧૩ ના દિવસે શાંતિસૂરિએ પ્રથમ તીર્થંકરની સુંદર મૂર્તિ પ્રતિષ્ઠિત–સ્થાપન કરી.

૩૮ મા પદ્યમા, પૂર્વે વિદગ્ધરાજાએ પોતાના શરીરના ભાર પ્રમાણે સુવર્ણ તોળીને દાન કર્યું હતું તેનું સ્મરણ કરાવ્યું છે તથા ધવલરાજાએ પોતાના પુત્રની સાથે વિચાર કરીને અરઘટ્ટ સહિત પીપ્પલ નામનો કુવો મંદિરને ભેટ કર્યો હતો, તે જણાવ્યું છે. ૩૯ મા પદ્યમા મંદિરની યાવચ્ચંદ્ર-દિવાકરો સુધી વિદ્યમાનતા માટે પ્રાર્થના કરવામા આવી છે અને અંતિમ એટલે ૪૦ મા કાવ્યમાં, આ પ્રશસ્તિ કર્તા સૂરાચાર્યનું નામ અને પ્રશસ્તિની પ્રશંસા કરેલી છે.

આ પછી એક પંક્તિ ગદ્યમાં લખેલી છે અને તેમાં 'પ્રતિષ્ઠાની મિતિ વગેરે જણાવી છે. જેમકે, સંવત્ ૧૦૫૩ ના માઘ સુદી ૧૩ રવિવાર અને પુષ્ય નક્ષત્રના દિવસે—પ્રો. કીલહોર્નની ગણત્રી પ્રમાણે ઇ. સ. ૯૯૭ ના જાનુઆરી માસની ૨૪ મી તારીખે—ઋષભદેવની પ્રતિમાની પ્રતિષ્ઠા કરી તથા મંદિરના શિખર ઉપર ધ્વજારોપણ કર્યું. આ મૂળનાયક આદિનાથની પ્રતિમા, નાહક, જિંદ, જસ, શંપ, પૂરભદ્ર અને ગોષ્ઠી નામના શ્રાવકોએ, કર્મબંધનના નાશને અર્થે અને સંસાર સમુદ્રથી પાર થવાના અર્થે પોતાના ન્યાયોપાર્જિત દ્રવ્ય વડે કરાવી છે."

આના પછી બીજો લેખ પ્રારંભ થાય છે. આ લેખનાં એકંદર ૨૧ પદ્યો છે. આ લેખ ઉપરના લેખને મળતોજ છે. કારણ કે ઉપરના લેખમાં ઉક્ત મંદિર અને આચાર્યને રાજ્ય તરફથી જે ભેટો આપ્યાનું જણાવ્યું છે તેમનુંજ આ લેખમાં જરાક વધારે સ્પષ્ટીકરણ કરેલું જોવામાં આવે છે.

પહેલા શ્લોકમાં જૈન ધર્મની પ્રશંસા કરેલી છે. ૨ જા પદ્યમાં હરિવર્મ રાજાનું, ૩ જામાં વિદગ્ધ રાજાનું અને ૪ થામાં મંમટ રાજાનું વર્ણન છે. મંમટ રાજાએ પોતાના પિતાના દાનપત્રમાં પોતા તરફથી વળી કાંઇક વધારે ઉમેરો કરી, તેનું યથાવત્ પાલન કરવા માટે ફરી નવું શાસન (આજ્ઞાપત્ર) કાઢ્યું હતું. બલભદ્ર આચાર્યની આજ્ઞાથી-ઉપદેશથી વિદગ્ધરાજે હસ્તિકુંડીમાં એક મનોહર મંદિર બનાવ્યું હતું. તે મંદિરમાં નાનાદેશોમાંથી આવેલા લોકોને બોલાવીને તેણે આ પ્રમાણે શાસનપત્ર કરી આપ્યું હતું (૫–૭):—(૧) વેચવા માટે માલ ભરી લાવ-જાવ કરનારા દરેક વીસ પોઠિયા દીઠ ૧ રૂપિઓ; (૨) માલ ભરેલી આવતી-જતી દરેક ગાડા દીઠ ૧ રૂપિઓ; (૩) તેલની ઘાણી ઉપર દર ઘડા દીઠ એક કર્ષ; (૪) ભાટો પાસેથી પાન (નાગરવેલ) ની ૧૩ ચોલિકા; (૫) સટોરિઆ–જુગારિઓ

[illegible]

([illegible])

[illegible]

વર્ષોનું જુનું હોય તેમ આ નીચેના લેખો ઉપરથી સ્પષ્ટ જણાય છે. કારણ કે એ લેખોમાં એજ મંદિરનો મુખ્ય ઉલ્લેખ છે. આ વિષયમાં વિજયધર્મસૂરિ તરફથી પ્રકટ થયેલા ' ઐતિહાસિક રાસ-સંગ્રહ ' ના બીજા ભાગના પરિશિષ્ટ ' ઘ ' ની ટીપમાં કેટલીક હકીકત લખાયલી છે, તે અત્ર ઉપયોગી હોવાથી ટાંકવામાં આવે છે.

" વર્તમાનમાં આ ગામને હથુંડી કહેવામાં આવે છે. પહેલાં આ નામ એક તીર્થ તરીકે મશહુર હતું. અહીંના મહાવીર સ્વામીનું નામ પ્રાચીન તીર્થમાળાઓમાં કેટલેક સ્થળે મળે છે. મુનિરાજ શીલવિજયજીએ પોતાની તીર્થમાળામાં લખ્યું છેઃ—

' રાતોવીર પુરી મન આસ. '

જિનતિલકસૂરિએ પોતાની તીર્થમાલામાં, મહાવીરનાં મંદિરો હોવામાં જે જે ગામોનાં નામ લીધાં છે, તેમાં હથુંડીનું નામ પણ લીધું છે. આથી સ્પષ્ટ જણાય છે કે અહિં મહાવીર સ્વામીનું મંદિર હતું. અત્યારે મહાવીરસ્વામીનું * મંદિર છે, પરંતુ તે ગામથી અડધો ગાઉ દૂર છે. સંભવ છે કે ગામની દિન પ્રતિદિન પડતીના લીધે આ મંદિર જંગલમાં પડી ગયું હશે.

બીજી તરફ આ શિલાલેખ ઉપર વિચાર કરતાં આ ગામમ… ઋષભદેવસ્વામીનું મંદિર હોવાનું જણાય છે પરંતુ વર્તમાનમાં નથ… મંદિર … ઋષભદેવસ્વામીનું મંદિર તેજ આ મહાવીરસ્વામીનું મંદિર … શું ઋષભદેવસ્વામીનું મંદિર તેજ આ મહાવીરસ્વામીનું … પણ કારણ મળે છે. તે … નહિં હોય ? આની પુષ્ટિમાં એક બીજું પણ કારણ મળે છે. તે … આ (મહાવીરસ્વામી… પહેલ વહેલાં કેપ્ટન બર્ટને આ શિલાલેખ, આ (મહાવીરસ્વામી… મંદિરની ભીંતમાંથી મળ્યો હતો, આથી એમ કલ્પના થઇ શકે … પહેલાં આ મંદિરમાં ઋષભદેવ ભગવાન હશે. અને પાછળથી …

* તીર્થમાળા આદિમાં જણાવેલું મંદિર તે આજ મંદિર છે… નથી. કારણ કે નીચેના લેખોમાં, જે ચૌદમીશતાબ્દીના જેટલા જુના … મંદિરને સ્પષ્ટ રીતે ' રાતા-મહાવીર ' નું મંદિર જણાવેલું છે.—સ…

વીરસ્વામી બિરાજમાન કર્યા હોય. કદાચિત્ એમ પણ હોઈ શકે કે આ મંદિર સિવાય બીજું એક મંદિર ઋષભદેવસ્વામીનું હોય, અને તે મંદિર પડી જતાં ત્હેમાંનો શિલા લેખ આ મંદિરમાં મુકવામાં આવ્યો હોય.

આ ઉહાપોહની સાથે લાવણ્યસમયનું વચન પણ સરખાવવું જરૂરનું છે. લાવણ્યસમય બલિભદ્ર (વાસુદેવસૂરિ) રાસની અંદર લખે છેઃ—

હસ્તિકુંડ એહવઉ અભિધાન સ્થાપિઉ ગચ્છપતિ પ્રગટ પ્રધાન.
મહાવીરકેરઉ પ્રાસાદિ વાજઈ ભૂંગલ ભેરીનાદિ

અહિં મહાવીરનું મંદિર હોવાનું કહે છે. આમાં પણ લગાર વિચારવા જેવું છે. લાવણ્યસમયના આ વચનથી, બે કલ્પનાઓ થાય છે. યા તો લાવણ્યસમયે બીજા કોઈ પ્રાચીન ગ્રન્થ લેખના આધારે મહાવીરસ્વામીના મંદિરનું નામ લખ્યું હશે. અથવા તો ત્હેમના પોતાના સમયમાં મહાવીરસ્વામીનું મંદિર હોવાથી ત્હેનું નામ લીધું હશે.

ગમે તેમ, પણ અત્યારે લેખમાં વર્ણવેલા ઋષભદેવસ્વામીની પ્રતિમાવાળું અહિં વર્તમાનમાં એકે મંદિર નથી. અને જે છે તે ગામથી અડધા ગાઉ દૂર રાતા મહાવીરનું મંદિર છે. ગામમાં શ્રાવકનું માત્ર એકજ ઘર છે.

પહેલાં અહિં રાઠોડોનું રાજ્ય હતું. ત્હેમાંના કેટલાક રાઠોડો જૈન થયા હતા, કે જેઓ હથુંડીયા કહેવાયા હતા. વાલી, નાદલી, સાંડેરાવ વિગેરે મારવાડનાં કોઈ કોઈ ગામોમાં આ હથુંડીયા શ્રાવકોની થોડી ઘણી વસ્તી જોવામાં આવે છે. વળી હસ્તિકુંડીના નામથી સ્થપાયેલા હસ્તિકુંડીગચ્છમાં થયેલા વાસુદેવાચાર્યે (ઉપરના લેખમાં વર્ણવેલ વાસુદેવાચાર્ય નહિં, પરંતુ ત્હેમની પાટપરંપરામાં થયેલ) સં. ૧૩૨૫ ના ફાલ્ગુન સુદિ ૮ ને ગુરૂવારે કરેલી પ્રતિષ્ઠાવાળી શ્રીઋષભદેવસ્વામીની મૂર્તિ ઉદેપુરના બાબેલાના મંદિરમાં છે. ”

૩૧૯ નંબરવાળો લેખ રાતામહાવીરના મંદિરના સભામંડપમાંના એક સ્તંભ ઉપર ૧૪ પંક્તિઓમાં કોતરેલો છે. સંવત્ ૧૩૩૫ ના શ્રાવણ વદિ ૧ ના દિવસે સમીપાટિ (સેવાડી) નામના ગામની મંડપિકા (માંડવી—જ્યાં આગળ જકાત વિગેરે ચુકવવામાં આવે છે) માં, ભાંષા હટઉ, ભાંવા પયરા, મહ૦ સજનઉ, મહં૦ પીથા મહં૦ ધણસીનઉ અને ઠ૦ દેવસીહ આદિ પંચકુલે (પંચે) શ્રીરાતામહાવીરના નેવા માટે વર્ષદહાડે ૨૪ દ્રમ્મ આપવાનું ઠરાવ્યું છે, તેથી સમીપાટિની મંડપિકાવાળા દરેક પંચકુલે તે આપતા રહેવું; એમ જણાવવામાં આવેલું છે.

આજ લેખની નીચે ૬ પંક્તિમાં એક બીજો લેખ કોતરેલો છે, તેની મિતિ ૧૩૩૬ ની છે, અર્થાત્ ઉપરના લેખ પછી બીજે વર્ષે આ કોતરવામાં આવ્યો છે. આમાં જણાવેલું છે કે ઉપરના લેખમાં જે ૨૪ દ્રમ્મ આપવાનું ઠરાવ્યું છે તેમાં અરસિંહ નામના શેઠે, નાગ નામના ઘોડના શ્રેય માટે ૧૨ દ્રમ્મનો વધારે ઉમેરો કર્યો અને એમ, દર વર્ષે ૩૬ દ્રમ્મ ઉક્ત મંદિર ખાતે આપવાનું નમિપાટીની મંડપિકામાંથી ઠરાવ્યું.

૩૨૦ નંબરનો લેખ પણ એજ સભામંડપના એક બીજા સ્તંભ ઉપર ખોદેલો છે. તેની ૨૧ પંક્તિઓ છે. હકીકત આ પ્રમાણે છે:— સંવત્ ૧૩૪૫ના પ્રથમ ભાદ્રવા વદિ ૯ શુક્રવારના દિવસે, નાડોલના (નાડૂલના) સામંતસિંહના રાજ્યકાળમાં, સમીપાટિના ઠાકોર અને [illegible] પંચકુલે કરાર કર્યો છે કે—સમીપાટિની મંડપિકામાં, [illegible] દેવાકે, [illegible] નામના શ્રી મહાવીર દેવના નેવા માટે દર વર્ષે ૨૮ દ્રમ્મ આપવાનું ઠરાવ્યું છે, તેથી તે પ્રમાણે આપતા રહેવું. કે (?) [illegible] આ ઠરાવ્યું છે.

૩૨૧ નંબરનો લેખ, એજ મંદિરની પૂર્વ બાજુની પરસાળ [illegible] કોતરેલો છે. સં. ૧૨૮૬ ના ચૈત્ર સુદી ૧૧ ગુરુવારના દિવસે, [illegible] પૂર્ણચંદ્ર [illegible] ([illegible]) [illegible] કરાવ્યું, એમ [illegible]

૩૨૨નો લેખ, અપૂર્ણ છે અને એજ મંદિરમાંના એક બીજા
સ્તંભ ઉપર કોતરેલો છે.

સેવાડી ગામના લેખો.

નંબર ૩૨૩ થી ૩૩૦ સુધીના (૭) લેખો સેવાડી નામના
ગામમાં છે. આ ગામ, મારવાડના જોધપુર રાજ્યના ગોડવાડ પ્રાંતમાં
આવેલા બાલી જીલ્લાના મુખ્ય શહેર બાલી નગરથી અગ્નિકોણમાં
પાંચ માઇલ દૂર આવેલું છે. આ લેખોની નકલો પણ શ્રીયુત ડી. આર.
ભાંડારકર તરફથી જ મળેલી છે. આમાંના પ્રારંભના ૩ લેખો એપિ-
ગ્રાફિઆ ઇંડિકાના ૧૧ માં પુસ્તકમાં, ઉક્ત ભાંડારકર મહાશય
તરફથી જ "મારવાડના ચાહમાનો" એ શીર્ષક નીચે જે વિસ્તૃત
નિબંધ લખાયેલો છે તેમાં મુદ્રિત થયા છે. તેથી તેમનું વર્ણન તેમના
શબ્દોમાં—ઇંગ્રેજીના અનુવાદ રૂપે આપવામાં આવે છે.

(૩૨૩)

સેવાડીમાં આવેલા મહાવીર દેવાલયના અગ્રભાગમાં રહેલા
ભોંયરાના દ્વારની બારસાખ ઉપર આ લેખ કોતરવામાં આવેલો છે.
તે ઘણો જ જીર્ણ થઈ જવાના લીધે વસ્તુતાથી વાંચી શકાય તેવો નથી.
જ્યારે હું (શ્રીયુત ભાંડારકર) ત્યાં હાજર હતો ત્યારે પુન તેમાં
લાખ પૂરવામાં આવી હતી. પરંતુ તેનું કારણ મ્હારા જાણવામાં
આવ્યું નથી. મ્હારા હાથે જ લીધેલી તેની નકલ ઉપરથી શકયત્ન
પૂર્વક લગભગ પૂરેપૂરો લેખ હું વાંચી શકું છું. તે આઠ પંક્તિઓમાં
લખાયેલો છે અને ૨' ૧½" પહોળો અને ૪½" લાંબો છે. લિપિ નાગરી છે.
ब અક્ષર સ્પષ્ટ રીતે તેમાં જણાય છે. જેમ કે बलाधिकार (પંક્તિ ૧)
बलाधिप (પંક્તિ ૪) વિગેરે. પ્રારંભમાં ॐ તથા અંતમાં ग्निति
વિવાય આખો લેખ સંસ્કૃત પદ્યમાં લખેલો છે. પદ્યની સંખ્યા ૧૫
છે અને તે ક્રમથી અંકોવડે જણાવેલી છે. બીજી પંક્તિમાં વપરા-
એલો 'વિલાયાં' પ્રયોગ ભાષાની દૃષ્ટિએ રખડાયેલો—અશુદ્ધ છે.
કેટલેક ઠેકાણે व અને ब બન્ને ને માટે व જ વાપરેલો દૃષ્ટિગોચર થાય

છે. સંયુક્તાક્ષરમાં ण ને બદલે न પણ વાપરેલો છે; જેમ કે, पुन्वार्तंनम (પંક્તિ ૩), वित्तन्नंम (પંક્તિ ૬) વિગેરે. શબ્દકોષ રચના. વિષે બોલતાં મ્હારે કહેવું જોઈએ કે—સાતમી પંક્તિમાં આવેલો 'ખત્તક' શબ્દ ધ્યાન ખેંચે તેવો છે. જોધપુર રાજ્યના પાલી પ્રાંતના મુખ્ય શહેર પાલી ગામમાંના એક જૈનમંદિરમાંના એક લેખમાં આ શબ્દ વાપરેલો મેં જોયો હતો. વળી, આણુ ઉપરના લેખોમા પણ આ શબ્દ આવેલો છે. જેમ કે ત્યાંના નંબર ૧ (Vol VIII P 213) ના લેખમાં આ શબ્દ આવેલો છે, જ્યાં તેનો અર્થ 'ગોખલો' એવો થાય છે, અને આ અર્થ અહિં પણ બંધબેસતો જ છે. વળી, બીજો એક શબ્દ જે 'ભુક્તિ' આવેલો છે તેનો અર્થ ફક્ત 'રાજ્યનો પ્રાંત' એવો ન થતાં 'અમુક ગામોનો સમૂહ અથવા જીલ્લો' એમ થાય છે. આ અનુસંધાનમાં એ પણ ધ્યાનમાં રાખવાનું છે કે પંક્તિ ૯ માં माघे त्र्यंबकसंप्राप्ते એમ વિચિત્ર વાક્ય વાપરેલું છે. શબ્દશ: તેનો અર્થ "ત્ર્યંબક (શિવ) ના આવવાથી માઘમાં" એમ થાય છે. અને મ્હને ખાત્રી છે કે તેનો ભાવાર્થ માઘ માસમાં આવનાર કૃષ્ણપક્ષની ચતુર્દશી કે જેને સર્વ લોકો શિવરાત્ર તરીકે માને છે તે છે.

લેખમાં, પ્રારંભે સોળમા તીર્થંકર શાંતિનાથની સ્તુતિ છે. બીજી કડીમાં અણહિલનું નામ આવે છે અને ત્રીજી કડીમાં તેના પુત્ર જીંદનું નામ છે. તથા તે નીતિશાસ્ત્રમાં નિપુણ અને ચાહમાન વંશનો હતો એમ કહેવામાં આવ્યું છે. તેનો પુત્ર અશ્વરાજ અને અશ્વરાજને કટુકરાજ નામે પુત્ર થયો. (કડી ૪-૫) ૬ ઠ્ઠી કડીમાં એમ કથન છે કે તેની જાગીરદારીમાં સમીપાટી (સેવાડી) નામે ગામ છે અને ત્યાં એક સ્વર્ગવિમાન જેવું ઉત્તમ મહાવીર દેવનું મંદિર છે. સાતમી કડીથી પછી આગળ એક ભિન્નવંશની યાદિ આવે છે. આ કડીમાં એમ કથન છે કે-કોઇ એક યશોદેવ કરીને પુરૂષ હતો. કે જે સેનાનો સ્વામી (बलाधिप), શુદ્ધસ્વભાવવાળો, રાજાઓની સભામાં અગ્રભાગ લેનારો અને મહાજનો (વણિકો) ના સમૂહનો અગ્રેસર હતો. તે

માનચિત્તવાળો એવો યશોદેવ પોતાનાં સગાં-સહોદરો ઉપર, મિત્રો ઉપર તથા ષંડેરકગચ્છના સદ્‌ગુણી અનુયાયિઓ ઉપર કૃપા દર્શાવવામાં કદી પાછી પાની કરતો નહિ; એવી હકીકત આઠમી કડીમાં આવેલી છે. તેનો પુત્ર બાહડ નામે થયો જે વિશ્વકર્માની માફક વિદ્વાનોની પ્રસિદ્ધમાં ખ્યાતિ પામ્યો હતો. (કડી ૯) બાહડનો પુત્ર થલ્લક હતો જે જૈન ધર્મનો અનુરાગી અને રાજાનો પ્રસાદપાત્ર હતો. (કડી ૧૦) પ્રતિવર્ષે માઘ માસમાં શિવરાત્રિના દિવસે, કટુકરાજ પ્રસન્ન થઈને થલ્લકને ૮ દ્રમ્મ બક્ષિસ આપતો હતો, (કડી ૧૧-૧૨) તે એવી ઈચ્છાથી કે, તેનાથી, યશોદેવના બનાવેલા ' ખત્તક ' (ગોખલા) માંના શાંતિનાથ દેવની પૂજા કરવામાં આવે. અને આ દાન યાવચ્ચંદ્રદિવાકરૌ સુધી ચાલતું રહે એવી ઈચ્છા ૧૩ મી કડીમાં પ્રદર્શિત કરવામાં આવી છે. ૧૪ મી કડીમા જણાવ્યું છે કે-સમીપાટીના જિનાલયમાં એ શાંતિનાથનું બિંબ (પ્રતિમા) તેના (થલ્લકના) પિતામહે (યશોદેવે) કરાવ્યું છે. છેલ્લી કડીમાં, જે કોઈ મનુષ્ય આ દાન બંધ કરશે તો તેને મહાપાતક લાગશે, એમ સૂચવ્યું છે. અંતમાં સંવત ૧૧૭૨ (એટલે કે ઈ. સ. ૧૧૧૫) ની માત્ર સાલ આપી છે.

આ ઉપરથી (એક વાત) એમ વિદિત થાય છે કે, આ દાન આપનાર અશ્વરાજનો પુત્ર કટુકરાજ હતો. પરંતુ તે વખતમાં એ રાજ્યકર્તા હોય એમ ભાસતું નથી. કારણ કે તે રાજા છે, એમ એક પણ કડીમાં કહેલું નથી, અને આપણે ઉપર જોયું તેમ છઠ્ઠી કડીમાં શમીપાટી (સેવાડી) તેની ' ભુક્તિ ' માં હતું. અહીં રાજ્ય શબ્દ કે જે આ પદને ઠીક અનુકૂળ પડે તેવો છે તે, તેમજ તેના અર્થનો બીજો કોઈ પણ શબ્દ વાપરવામાં આવ્યો નથી. આ ઉપરથી એમ જણાય છે કે ઈ. સ. ૧૧૧૫ માં-જે આ લેખની મિતિ છે-તે યુવરાજ પદે હતો અને કેટલાક ગામોનો જાગીરી તરીકે ઉપભોગ કરતો હતો.

આલ્હણદેવના વિ. સં. ૧૨૧૮ ના નાડોલવાળા લેખમાંનો ષંડેર ગચ્છ તથા આબુ ઉપરના લેખોમાંનો સંડેરકગચ્છ અને આ ષંડેરકગચ્છ એ બધાં એકજ છે એમાં સંશય જેવું નથી. ગોડવાડ પ્રાંતના બાલી જીલ્લાના મુખ્ય ગામ બાલીથી વાયવ્ય કોણમાં ૯ માઈલને છેટે આવેલું સાંડેરાવ એજ સંડેર અથવા ષંડેરક છે. તે સ્થાને આવેલા મહાવીરના મંદિરમાંના એક લેખમાં પણ આ નામ વપરાએલું દૃષ્ટિગોચર થાય છે. મારવાડમાં આવેલા ગામોનાં નામો ઉપરથી પાડવામાં આવેલા જૈન લોકોના ગચ્છોના અનેક દાખલાઓમાંનો આ એક છે.

(૩૨૪)

આ લેખના વિષયમાં એજ પુસ્તકમાં નીચે પ્રમાણે લખવામાં આવેલું છેઃ—

જૈન મહાવીર-મંદિરના અગ્રભાગમાં આવેલા એક દેવગૃહની પાસે આ લેખ મળી આવે છે. જેના ઉપર આ લેખ કોતરેલો છે તેનું નામ સુરભિશિલા છે. કારણ કે તેના ઉપર એક સવત્સા ગાય અને બે બાજુએ સૂર્ય તથા ચંદ્ર સ્થાપન કરેલા છે. આ લેખ કેટલેક ઠેકાણે ખંડિત થએલો છે અને અક્ષરો પણ ઘણા જીર્ણ થઈ ગયેલાં છે. પ્રથમની ત્રણ પંક્તિ સિવાય તેની કાંઇ ઉપયોગિતા જણાતી નથી. અને આ ત્રણ પંક્તિઓ સ્પષ્ટ રીતે વાંચી શકાય છે. તેની મિતિ ' भाद्रपद सुदी ११ ' એમ છે. તે વખતે કટુકદેવ મહારાજાધિરાજ હતો અને નડ્ડૂલ (નાડોલ) માં રાજ્ય કરતો હતો. તથા યુવરાજ જયતસિંહ સમીપાટી (સેવાડી) ની અમલદારી કરતો હતો..........આ લેખની મિતિ ૩૧ તે, ચાલુક્યવંશના રાજા સિદ્ધરાજ જયસિંહે શરૂ કરેલી સિંહસંવતની હોવી જોઇએ. અને તે વિ. સ. ૧૨૦૦ અગર ઇ. સ. ૧૧૯૩ ની બરાબર થાય છે. એક બીજા લેખથી એમ સિદ્ધ થયું છે કે ગોડવાડનો પ્રાંત સિદ્ધરાજ જયસિંહના રાજ્યમાં આવેલો હતો તેથી આ ૩૧ મું વર્ષ સિંહસંવતનુંજ છે એમ નિશ્ચિતરીતે સિદ્ધ થાય છે.

(૩૨૫)

આ લેખ એજ મહાવીર-મંદિરના અગ્રભાગમાં આવેલા એક બીજા દેવાલયના દ્વારની બારસાખ ઉપર કોતરેલો છે. લેખ ત્રણ પંક્તિમાં લખાએલો હોઈ તેની પહોળાઈ ૩' ૬" અને લંબાઈ ૨૩" છે. આ લેખ સારી સ્થિતિમાં છે અને તે નાગરી લિપિમાં લખાએલો છે. ङ ની નિશાની ધ્યાનમાં લેવા લાયક છે, જેમકે पञ्चा, छञ्चीस વિગેરે, અને તે કીર્તિપાલના નાડોલવાળા તામ્રપત્ર લેખમાં પણ વપરાએલી છે. કેટલાક વર્ણો સ્પષ્ટરીતે કોતરેલા નથી, જેમ કે पञ्चग्रामे માં म ની ડાબી બાજુની ઉપલી લીટી નથી અને તેથી તે અક્ષર न જેવો દેખાય છે. ब અને व ને બદલે એકલો ब જ વાપરેલો છે. અંતિમ પ્રાર્થનાની કડી સિવાય સર્વલેખ સંસ્કૃત ગદ્યમાં લખાએલો છે. શબ્દ સમુચ્ચય સંબંધી નીચેના શબ્દો ધ્યાનમાં લેવા જેવા છેઃ—

जगती અને મહાસાહણીય (પંક્તિ-૧) તથા जव અને हारक (પંક્તિ-૨,) બીજા ઘણા લેખોમાં जगती નો અર્થ ભૂમિ કરવામાં આવે છે. મ્હારા મત પ્રમાણે તેને હિન્દીમાં 'જગહ' અથવા 'જગ્યા' ગુજરાતીમાં) અને મરાઠીમાં 'જાગા' કહેવાય છે તેજ આ जगती' છે*. महासाहणीय નો અર્થ દેશીભાષાના 'સાહણી' (તબેલાનો ઉપરી) શબ્દના જેવો થાય છે. 'નાણા' માં આવેલા નીલકંઠ મહાદેવના અંદરના બારણાની બાજુ ઉપર કોતરેલા લેખમાંના એ પરમારવંશના રજપુત રાજાઓને આ શબ્દ ઈલ્કાબ તરીકે લગાડેલો છે. આજ મંદિરમાંના એક બીજા લેખમાં जव અને हारक શબ્દો વપરાએલા છે. આ બન્ને શબ્દો 'અરહટ' (अरघट्ट) શબ્દની સાથે વાપરેલા છે. આ ઉપરથી એમ સૂચિત થાય છે કે जव અથવા जवा- નો

---

* 'જગતી' નો ખરો અર્થ જૈનમંદિરોમાં મુખ્ય મંદિરની આસપાસ (ચારે બાજુ) પ્રદક્ષિણા દેવાનો જે માર્ગ હોય છે, તે છે. મારવાડમાં આને 'ભમતી' પણ કહે છે. કેટલીક જગ્યાએ 'ભ્રમણ માર્ગ' પણ કહેવામાં આવે છે. સંપાદક.

અર્થ ' જવના દાણા ' કરવાનો છે. हारक શબ્દનો અર્થ મરાઠી ' હારા ' (એક જાતની ટોપલી, જેનો ઉપયોગ દાણા માપવામાં થાય છે તે) થાય છે. આ હકીકતને............(એક બીજા લેખથી) સબીતી મળે છે.

આ લેખની મિતિ વિક્રમ સંવત્ ૧૧૯૭ ના ચૈત્રશુદી ૧ ની છે અને તે વખતે અશ્વરાજ મહારાજાધિરાજ હતો. કટુકરાજ યુવરાજની પદ્વી ઉપર હતો. તે પછી લેખમાં ઉપલરાકની આવેલી રકમ લખેલી છે. આ ઉપલરાક, ઉત્તિમરાજનો પુત્ર અને પૂઅવિનો પૌત્ર છે. આ પૂઅવિને મહાસાહણીયનો ઇલ્કાબ લગાડેલો છે. લેખમાં, એ વંશના બીજા પણ લોકોનાં નામો લખેલાં છે. શમીપાટીના મંદિરમાંની 'જગતી' માં આવેલા શ્રીધર્મનાથદેવની પૂજા માટે આ ભેટ આપવામાં આવી છે અને આ ભેટ મદ્રાડા, મેદ્રંચા, છેછડીઆ અને મદ્દડીગ્રામના દરેક કૂપ (અરહટ) માંના એક એક ' હારક ' જેટલા જવના દાણાની હતી.

શમીપાટી તે ખરેખર સેવાડિ જ છે જેનો ઉચ્ચાર સેંવાડી પણ કરવામાં આવે છે. અને નિર્વિવાદપણે કહેવું જોઇએ કે ધર્મનાથદેવ તે એજ દેવાલયમાં બેસાડેલા દેવ હશે જેના દ્વાર ઉપર આ લેખ કોતરેલો છે. વળી સેવાડિથી ચાર માઇલ આવેલું છેછલી તે જ છેછડિઆ હોવું જોઇએ. બીજા ગામોનો ચોક્કસ ભાસ લાગે તેમ નથી.

(૩૨૬).

આ લેખની મિતિ સં. ૧૨૧૩, ચૈત્ર વદિ ૮ ભોમ (મંગળ) વારની છે. નડૂલ (નાડોલ) માં દંડપતિ વઇજા અને મહં. જસદેવ આદિ પંચકુલની સમક્ષ, ચાંડદેવ અને જસણાગે (કારકુનો) લખી આપ્યું કે—સીંવાડી (સેવાડી) ના રહેનાર વણિક્ (વાણિયા) મહણાના પુત્ર જિણદાકે, મહાવીર દેવના મંદિરની જગતીમાં સ્થાપન કરેલા શ્રીપાર્શ્વનાથ દેવની પૂજા માટે, સમીપાટીની મંડપિકા (માંડવી) માં, પ્રતિ માસ એક, એમ બાર માસ માટે ૧૨

રૂપીઆ આપ્યા છે. તેમાં, પો. પાલ્હા, ગાં. આલ્હણસિંહ, કુમારપાલ, રાજ્યોધણ, વહુરિચંદ્ર, કેલ્હણ આદિ લોકો સાક્ષી ઘએલા છે. આવી હકીકત છે.

લેખના છેવટના ભાગમાં એક બીજો લેખ જોડેલો છે પરંતુ તે અપૂર્ણ છે. જેટલો ભાગ વિદ્યમાન છે તેમાં જણાય છે કે—પાહાસ ગામના ઠક્કુર (ઠાકોર) આજડપુત્ર મોખપાલ અને સજણપાલે પાર્શ્વનાથ દેવ (ની પૂજાદિ) માટે પાલડીઆ (ગામ?) ના અરઘટ્ટ પ્રતિ ૧ 'જવાહર' આપ્યો. વિગેરે હકીકત જણાય છે.

(૩૨૭)

આ લેખ, સં. ૧૨૫૧ ના કાર્તિક સુદી ૧ રવિવારનો છે. આ (સેવાડિ?)ગામના લોકોએ નારીએળ વિગેરેના મૂલ્યમાંથી અમુક ભાગ પોતાના ગુરૂ શ્રી શાલિભદ્રસૂરિની મૂર્તિની પૂજા માટે શ્રી સુમતિસૂરિને આપ્યું છે. એમ હકીકત છે.

(૩૨૮)

સંવત્ ૧૨૯૭ ની સાલમાં જ્યેષ્ઠ સુદિ ૨ ગુરૂવારના દિવસે, રાશહ્રદ નામના ગામના વાસી સેઢડ નામના ગૃહસ્થે પોતાની સ્ત્રી તથા બીજા કુટુંબના માણસો (કે જેમના નામો લેખમાં આપ્યાં છે) સાથે દેવકુલિકા કરાવી.

(૩૨૯)

સંવત્ ૧૧૯૮ ના આસોજ વદી ૧૩ રવિવારના દિવસે, અરિષ્ટને-મિની પૂર્વની બાજુમાં આવેલી અપવારિકા (ઓરડી) ની આગળ ભીત અને દ્વારપત્ર (કમાડ) કરવા નંબંધી સમગ્ર શ્રાવકોએ મર્યાદા નિષેધ કર્યો છે (?) પં૦ જસદેવે આ લખ્યું છે.

(૩૩૦)

આ લેખમાં, સંવત્ ૧૩૨૧ ના ચૈત્ર વદિ ૧૪ સોમવારના દિવસે, મહારાજકુલ શ્રીચાચિગદેવે, કાદેડા નામના શ્રી પાર્શ્વનાથની પૂજા

અર્થે સોમપર્વના ટાંકણે નાડોલની માંડવીમાં..........(કાંઈક) દાન આપ્યાનો ઉલ્લેખ છે.

આ લેખ, ગુરાં (ગોરજી) પીરશીરાજજીના ઉપાશ્રયમાંથી મળી આવેલો છે એમ શ્રીયુત્ ભાંડારકરે નોટ કરી છે.

આમાં જણાવેલું કરેહડા સ્થાન, મેવાડના સાયરા જીલ્લામાં આવેલું છે અને એ મેવાડીથી તે ૮ કોસ (મારવાડના ગાઉ) દૂર છે. એ સ્થાન એક તીર્થસ્થળ તરીકે પ્રસિદ્ધ છે.

૩૨૬ થી આ ૩૩૦ સુધીના લેખો છપાયા નથી. શ્રીયુત્ ભાંડારકરની હસ્તલિખિત પ્રતિકૃતિ ઉપરથી અહિં મુદ્રિત કરવામાં આવ્યા છે. તેમના સ્થાનો લેખ સાથે ટીપેલાં ન હોવાથી અમે ઉલ્લેખ કરી શકાયો નથી.

નાડલાઈ ગામના લેખો.

ગોડવાડ પ્રાન્તમાં આવેલા દેસુરી જીલ્લાના મુખ્ય શહેર દેસુરીથી અગ્નેય કોણમાં ૮ માઈલ દૂર નાડલાઈ નામનું એક નાનકડું ગામ આવેલું છે. એ સ્થાન ગોડવાડ પ્રાન્તના પાંચ મુખ્ય જૈન તીર્થોમાંનું એક છે. નયસુંદરજી રચિત તીર્થમાળા સ્તવનમાં 'શ્રીનાડલાઈ જાદવો' આવા પદ્ય દ્વારા એ તીર્થનું નામ જણાવ્યું છે. અને ત્યાં 'જાદવ' એટલે ૨૨ મા તીર્થંકર નેમિનાથનું સ્થાન જણાવ્યું છે. આ ગામમાં બધા મળીને ૧૧ જૈનમંદિરો છે. જેમાં ૯ ગામની અંદર છે અને ૨ બે પર્વત ઉપર છે. આ પર્વતોને લોકો શત્રુંજય અને ગિરનારના નામે ઓળખે છે. પં. શિવવિજય શિષ્ય શીલવિજયજી સ્વરચિત 'તીર્થમાળા' માં આ સ્થાને નાડલાઈ વિષયનું જણાવે છે કે જેમ કે—

[illegible]

[illegible]

વિગેરે જુદાં જુદાં નામો આપેલાં મળી આવે છે. 'વલ્લભપુર' એવું નામ પણ આનું આપવામાં આવેલું કહેવાય છે*.

ગામના દરવાજાની પાસે એક મંદિર આવેલું છે જે આદિનાથના નામે પ્રસિદ્ધ છે. આ મંદિર ઘણું જુનું જણાય છે અને લોકોમાં તેના વિષે અનેક ચમત્કારી વાતો કહેવાય છે જે આગળના એક લેખના અવલોકનમાં આપીશું. નંબર 331 થી 344 સુધીના લેખો, આજ ગામના જુદાં જુદા મંદિરોમાં રહેલા છે અને તેમાના, પ્રથમ પાંચ, એપિગ્રાફીઆ ઇન્ડિકાના ઉક્ત ભાગમાં શ્રીયુત ભાંડારકરે છપાવેલા છે અને બાકીના, (336 મો લેખ છોડીને) તેમની હસ્તલિખિત નકલો ઉપરથી પ્રથમ જ અત્રે છપાવવામાં આવ્યા છે. તે છપાયલા લેખોનું વિવરણ પણ, સેવાડિના લેખો પ્રમાણે તેમના (ભાંડારકરના) જ શબ્દોમાં (અનુવાદ રૂપે) અત્રે આપવામાં આવે છે.

(331)

આ લેખ, નાડલાઈના આદિનાથના મંદિરમાંથી મળી આવેલો છે હાલમાં એ મંદિર આદિનાથનું કહેવાય છે પરંતુ બીજા લેખો ઉપરથી એમ જણાય છે કે પહેલાં તે મહાવીરનું મંદિર હતું. આજ મંદિરમાં આવેલા સભામંડપમાંના બે સ્તંભો ઉપર રહેલા ચોકઠામાં આ લેખ કોતરેલો છે. આ લેખની પંક્તિઓ સમાંતર આવેલી છે પણ ચોકઠાની બાજુઓથી વાંકી વળેલી છે અને પ્રથમ પંક્તિના કેટલાક છેલ્લા શબ્દો ચોકઠાની કોરની બહાર જવાને લીધે કપાઈ ગયા છે. આ ઉપરથી એમ સૂચિત થાય છે કે આ લેખની મિતિ પછી, આ સભામંડપ ફરીથી સમરાવવામાં આવ્યો હશે અને તેથી આ ચોકઠું સુવ્યવસ્થિત રીતે રહી શક્યું નથી. લેખની બધી પંક્તિઓ છ છે અને તેમણે 1' 5½" પહોળાઈ તથા 4½" લંબાઈ જેટલી જગ્યા રોકી છે.

*જુઓ, ઐતિહાસિક રાસ સંગ્રહ, ભાગ બીજો, ૩૩માં પૃ ઉપ આપેલી નોટ

લેખને કોતર્યા પહેલાં પત્થરને બરાબર સાફ કરેલો જણાતો નથી અને અક્ષરો પણ કાળજીપૂર્વક કોતરવામાં આવ્યા નથી. લેખની લિપિ નાગરી છે. સંસ્કૃત હસ્તલેખોમાં જેમ માલૂમ પડે છે તેમ આમાં પ્ર ને ૧ ના જેવો લખેલો છે. વળી બીજી પંક્તિમાં આવેલા 'ના[illegible]' શબ્દમાંના ક નું રૂપ ધ્યાન ખેંચે તેવું છે, અને તે નં ૩ માં જોયું તેવું જ છે. અંતના એક પદ્ય (જેનું છંદ બરાબર નથી) સિવાય આખો લેખ સંસ્કૃત ગદ્યમાં લખેલો છે. આખા લેખમાં એક ઠેકાણે (પંક્તિ-૫) ન ના બદલે વ કરેલો છે (ब्रह्म) અને અંત્ય વ્યંજનમાં ક ઉમેરેલો છે, (પંક્તિ-૫ માં पर ના બદલે [illegible]) મેડપાટમાં મળી આવતા ગુહિલોત રાજાઓના તામ્રપત્ર ઉપરના લેખોમાં આ પ્રમાણે જ કેટલાક શબ્દો મેં જોયા છે. ત્રીજી પંક્તિમાં આવેલા 'પત્ર' અને 'પલિકા' શબ્દોનો અર્થ 'પ્રવાહી પદાર્થો માપવાનું એક ભાતનું માપ' એવો થાય છે. આ સંબંધી વિશેષ માહિતી [illegible] Indica Vol. I P. 164 માંથી મળી આવશે. આ લેખમાં [illegible] પ્રમાણે [illegible] (પંક્તિ ૩) [illegible] ને [illegible] (પંક્તિ [illegible]) [illegible] નામ તરીકે [illegible] નો અર્થ [illegible] થાય છે. [illegible] અને [illegible] એક નામ '[illegible]' અને આ '[illegible]' [illegible] છે. [illegible] નથી. ત્રીજી પંક્તિમાં '[illegible]' [illegible] છે. [illegible] અર્થ '[illegible]' ([illegible]) થાય છે. આ [illegible] છે.

આ [illegible] ૧૧૯૬ [illegible] [illegible]

ધમસ્તમ્રમિઘોનો મુખ્ય જં૦ નાગશિવ. રા નિમટા, નિ સિરિયા, વણિક પોસરિ અને લક્ષ્મણ. એમ જણાય છે કે આ ગામના પંચો હતા.

(૩૩૨)

આ લેખ નાડલાઈના નેમિનાથના દેવાલયમાંથી મળી આવ્યો છે. ત્યાના લોકો આ નેમિનાથને ' જાદવજી ' ના નામે ઓળખે છે. આ મંદિર ગામની અગ્નિકોણમા આવેલી એક ટેકરી ઉપર છે. તેમાં, ૬½" પહોળા તથા ૧'.૧૧ ½" લાંબા શિલાપટ્ટ ઉપર ૨૬ પંક્તિમાં આ લેખ કોતરેલો છે. લેખની લિપિ નાગરી અને ભાષા સંસ્કૃત છે. માત્ર એકજ બાબત ધ્યાન આપવા લાયક છે અને તે ' ગ્રહદત્તમ ' (પંક્તિ ૨૨) વાક્ય છે. વિરલ અથવા અજ્ઞાત શબ્દો નીચે પ્રમાણે છે:– ' મંચ્ચ ' (પંક્તિ–૯) ટંક (પંક્તિ ૧૧) ગ્રામ ૧૨ (પંક્તિ ૧૨) ' લોકતારિ ' નો શો અર્થ હશે તે સૂચિત થતો નથી. ' ચોક ' નો અર્થ સંસ્કૃત ' શિક્ય ' થાય છે (જેનો અર્થ–એક વાંસની લાકડીના બે છેડાથી લટકાવેલા દોરડાના ગાળા, અને તેમા ભરેલો બોજો પણ થાય) મ્હારા મત પ્રમાણે ' આભાવ્ય ' નો અર્થ ' આવક ' થાય છે. આ શબ્દ વિ. સં. ૧૨૦૨ ના નાગરોળના લેખમાના બે ત્રણ વાક્યોમા વપરાએલો છે. વળી જિન્નમાલના લેખ નં. ૧૨ ને ૧૫ માં પણ આ શબ્દ નજરે પડે છે તેમજ પંક્તિ ૮ તથા ૨૧ મા આવેલો રાઉત શબ્દ ધ્યાન ખેંચે તેવો છે. તે ખરેખર ' રાજપુત્ર ' શબ્દનો અપભ્રંશ છે, અને તેનો અર્થ રાજપુત થાય છે, પણ અહિંના તે શબ્દ ' જાગીરદાર ' ના અર્થમાં વપરાએલો છે.

આ લેખની શરૂઆતમા સર્વજ્ઞ નેમિનાથની સ્તુતિ કરવામાં આવી છે. તેની મિતિ વિ સં. ૧૧૯૫ આ શ્વિનવદિ ૧૫ સોમવાર છે. તે વખતે મહારાજાધિરાજ રાયપાલદેવ નડુલઅધિકાનો સ્વામી હતો એમ ઉલ્લેખ છે આગળ તેમાં જણાવેલું છે કે–શ્રી નેમિનાથના ધુપ, દીપ, નૈવેદ્ય, પુષ્પ અને પૂજા વિગેરે માટે રાઉત ઉપરણ (ચુંદી વંચના) ના પુત્ર ઠકુર રાજદેવે પોતાના પુણ્યાર્થે નાડલાઇથી આ

લેખના પ્રારંભમાં ' સંવત્ ૧૨૦૨ આસો વદિ ૫ શુક્રવાર ' ની મિતિ આપેલી છે. તે વખતે રાયપાલદેવ મહારાજાધિરાજ હતો અને રાઉત રાજદેવ નદ્દૂલડાગિકા (નાડલાઈ)નો ઠાકુર હતો આ લેખનો હેતુ એવો છે કે અભિનવપુરી, બદારી અને નાડલાઇના વણજારકો (વણજારા)ની ' દેશી ' ની સમક્ષમાં રાજદેવે મહાવીરના દેવાલયના પૂજારી અને યતિઓના માટે બળદો ઉપર ભરીને લઈ જતા દરેક વીસ પાઇલા ઉપર બે રૂપીઆ તથા ' કિરાણા ' થી ભરેલા દરેક ગાડા ઉપર એક રૂપીઓ એમ બક્ષીસ આપી. ' બદારી ' કદાચ નાડલાઈની ઉત્તરમાં આઠ માઈલે આવેલું બોરલી હોઇ શકે. અભિનવપુરીની નિશાની મળી શકી નથી.

(૩૩૫)

આ લેખ, નાડલાઈથી અગ્નિકોણમાં આવેલી ટેકરી ઉપરના નેમિનાથ ઉર્ફે ' જાદવાજી 'ના દેવાલયમા એક સ્તંભ ઉપર કોતરેલો છે. લેખની એકંદર ૧૬ પંક્તિઓ છે, અને તેની પહોળાઇ ૮" અને લંબાઇ ૧'૨" છે. તે નાગરિલિપિમાં લખેલો હોઇ સંસ્કૃત ગદ્યમાં છે. ધ્યાનમાં લેવા લાયક બાબત એ છે કે-દરેક પંક્તિનો આરંભ ઉભી બે રેખાઓથી અંકિત છે. વિશેષમાં ર્ ની પછી આવેલા વ્યંજનો બેવડાએલાં છે. તથા એ વખત દ્ ના બદલે દ વાપરેલો છે, જેમ કે, શ્રીમદ્ના બદલે શ્રીમદ (પંક્તિ ૭) અને જગદ્ના બદલે જગદ (પંક્તિ ૧૫).

પ્રારંભમાં મિતિ આપી છે તે નીચે પ્રમાણેઃ—વિ. સં. ૧૪૪૩ ના કાર્તિક વદિ ૧૪ ને શુક્રવાર. તેની આગળ એમ કહેવામાં આવ્યું છે કે, ચાહમાનવંશના મહારાજાધિરાજ વણવીર દેવના પુત્ર રાજા રણવીરદેવના રાજ્યમા આ લેખ કરવામાં આવ્યો છે. બૃહદ્ગચ્છના આચાર્ય માનતુંગસૂરિની વંશપરંપરામાં થએલા ધર્મચંદ્રસૂરિના શિષ્ય વિનયચંદ્રસૂરિએ યદુવંશવિભૂષણ શ્રીનેમિનાથના આ મંદિરનો જીર્ણોદ્ધાર કરાવ્યો.

આ લેખ, પૂર્વોક્ત આદિનાથના મંદિરના રંગમંડપમાં ડાબી બાજુએ આવેલી ભીંતમાં એક થાંભલો છે તેના ઉપર કોતરેલો છે. આ લેખ ૯ ઈંચ પહોળી અને ૪ ફુટ ૮ ઈંચ લાંબી જેટલી જગ્યામાં લખાએલો છે. એની એકંદર ૫૬ પંક્તિઓ છે. લેખના મથાળે બે પાદ–આકૃતિઓ (પગલાં) કાઢેલી છે.

આ લેખમાં, મેવાડના રાજાઓની વંશાવલી આપેલી છે તેથી તેની ઉપયોગિતા જરા વધારે માનવામાં આવી છે, અને એજ કારણથી તે અત્યાર સુધીમાં ઘણાંક પુસ્તકો–રીપોર્ટો વિગેરેમાં છપાઈ યથેષ્ટ પ્રસિદ્ધિ પામી ચુક્યો છે. લેખનો સાર–અર્થ આ પ્રમાણે છેઃ—

પ્રારંભમાં, યશોભદ્ર નામના આચાર્યના ચરણકમલને નમસ્કાર કરવામાં આવ્યો છે. પછી લેખની મિતિ આપી છે. જે ' સંવત્ ૧૫૯૭ ના વૈશાખ માસ, શુક્લપક્ષ ૬ સોમવાર અને પુનર્વસુ નક્ષત્ર ' વાળી છે.

મિતિ પછી સંડેરક ગચ્છની આચાર્યપરંપરા આપવામાં આવી છે. તેમાં, પ્રથમ યશોભદ્ર નામના એક મહાપ્રતાપી આચાર્ય થઈ ગયા હતા, તેમનું પ્રશંસાત્મક વર્ણન છે. જણાવવામાં આવ્યું છે કે, તે આચાર્ય આ કલિકાલમાં સાક્ષાત્ ગૌતમગણધરનાજ બીજા અવતાર રૂપે હતા. સઘળી લબ્ધિઓના ધારક અને યુગપ્રધાન હતા. તેમણે અનેક વાદિઓને વાદમાં જીત્યા હતા. ઘણાક રાજાઓ તેમના ચરણમાં પોતાનું મસ્તક નમાવતા હતા. સંડેરકગચ્છના નાયક હતા. તેમની માતાનું નામ સુભદ્રા અને પિતાનું નામ યશોવીર હતું. તે યશોભદ્રસૂરિના શિષ્ય શાલિસૂરિ નામે આચાર્ય થયા. તેઓ ચાહુમાનવંશના હતા અને બદરી દેવીના પ્રસાદથી તેઓ સૂરિપદ પામ્યા હતા. એ શાલિસૂરિના શિષ્ય સુમતિસૂરિ; તેમના શિષ્ય શાંતિસૂરિ, તેમના ઇશ્વરસૂરિ, આવી રીતે અનેક આચાર્યો થયા. તેમાં ફરી એક શાલિસૂરિ થયા અને તેમના શિષ્ય સુમતિસૂરિ અને તેમના પુનઃ શાંતિસૂરિ થયા કે જેમના સમયમાં આ લેખ કોતરવામાં આવ્યો.

અહીંથી પછી મેવાડના રાજવંશની નામાવલી આપવામાં આવી છે. તેમાં પ્રથમ જણાવ્યું છે કે, શ્રીમેદપાટ (મેવાડ) દેશમાં, સૂર્યવંશીય મહારાજા શિલાદિત્યના વંશમાં પૂર્વે ગુહિદત્ત, રાઉલ, બપ્પ અને ખુમ્માણ નામના મ્હોટા રાજાઓ થઇ ગયા. તેમના વંશમાં પાછળથી રાણા હમીર, ખેતસીહ, લખમસીહ અને મોકલ થયા. મોકલ પછી રાણો કુંભકર્ણ થયો અને તેનો પુત્ર રાયમલ્લ થયો. આ રાયમલ્લ તે વખતે રાજ્ય કરતો હતો અને પુત્ર પૃથ્વીરાજ યુવરાજ પદ ભોગવતો હતો.

આના પછી લખવામાં આવ્યું છે કે—ઉકેશવંશ (ઓસવાલ જ્ઞાતિ) ના ભંડારી ગોત્રવાળા, રાઉલ લાખણના પુત્ર મંત્રી દૂદાના વંશમાં થએલા મયૂર નામના સેઠનો સાહૂલ નામે પુત્ર થયો. તેને સીહા અને સમદા નામના બે પુત્રો થયા. તેમણે, ઉપર જણાવેલા યુવરાજ પૃથ્વીરાજની આજ્ઞાથી કર્મસી, ધારા, લાખા આદિ પોતાના કૌટુંબિક બંધુઓની સાથે, નંદકુલવતી પુરી (નાડલાઇ) માં, સંવત્ ૯૬૪ ની સાલમાં યશોભદ્ર સૂરિએ મંત્રશક્તિદ્વારા લાવેલી અને પાછળથી, મં. સાયરે કરાવેલા દેવકુલિકાઆદિના ઉદ્ધારના લીધે તેના જ નામે પ્રસિદ્ધિ પામેલી 'સાયરજનતિ' માં, આદિનાથ તીર્થંકરની પ્રતિમા સ્થાપન કરી. તેની પ્રતિષ્ઠા, ઉપર જણાવેલા શાંતિસૂરિના શિષ્ય ઈશ્વરસૂરિએ—કે જેમનું બીજું નામ દેવસુંદર પણ હતું—કરી.

છેવટે જણાવ્યું છે કે—આ લઘુ પ્રશસ્તિ પણ એ ઈશ્વરસૂરિએજ રચી છે અને સૂત્રધાર નાગાએ કોતરી છે

આ લેખમાં જણાવેલા ષંડેરકગચ્છના આચાર્ય યશોભદ્રસૂરિના સંબંધમાં વિશેષ જાણવાની જિજ્ઞાસાવાળાએ વિજયધર્મસૂરિના નામે પ્રસિદ્ધ થએલ 'ઐતિહાસિક રાસસંગ્રહ' ભાગ ૨ જો, જોવો.

(૩૩૭)

આ લેખ, એજ મંદિરના મૂલ-નાયક તરીકે વિરાજિત આદિનાથની પ્રતિમા ઉપર કોતરેલો છે. મિતિ, સં૦ ૧૬૭૪ ના માઘ વદિ ૧, ગુરુ

ની છે. ઓસવાલ જ્ઞાતિના ભંડારી ગોત્રવાળા સાયર સેઠના વંશમાં થએલા સંકર આદિ પુરૂષોએ, આ આદિનાથની પ્રતિમા કરાવી છે અને તપાગચ્છીય આચાર્ય વિજયદેવસૂરિએ તેની પ્રતિષ્ઠા કરી છે. એટલી હકીકત છે.

(૩૩૮-૩૯)

આ બંને નંબરો નીચે જે ન્હાના ન્હાના લેખો કે વાક્યો આપેલાં છે, તે એજ મંદિરની આજુ બાજુ આવેલી દેવકુલિકાઓ ઉપર કોતરેલા છે. આ લેખો કે વાક્યોમાં જણાવેલું છે કે–સં. ૧૫૬૮–૬૯ અને ૭૧ ના વર્ષોમાં તપાગચ્છની કુતબપુરા શાખાવાળા આચાર્ય ઇન્દ્રનંદિસૂરિ તથા તેમના શિષ્ય સૌભાગ્યનંદિસૂરિ અને પ્રમોદસુન્દરના ઉપદેશથી, ગુજરાતના, પાટણ, ચંપકદુર્ગ (ચાપાનેર), વીરમગામ, મુંજિગપુર (મુંજપુર), સમી અને મહમદાબાદના સંઘોએ અમુક અમુક દેવકુલિકાઓનો જીર્ણોદ્ધાર કર્યો, તથા નવી કરાવી.

(૩૪૦)

નાડલાઈની પૂર્વ બાજુએ જે ટેકરી આવેલી છે તેના મૂળમાં, ગામની પાસેજ એક સુપાર્શ્વનાથનું મંદિર છે. તેના સભામંડપમાં મુનિસુવ્રત તીર્થંકરની એક પ્રતિમા સ્થાપિત છે તેના ઉપર, આ નં. ૩૪૦ વાળો લેખ કોતરેલો છે. લેખની ૪ લાઇનો છે અને તેમાં જણાવેલી હકીકત એટલીજ છે કે–મહારાજાધિરાજ અભયરાજ * ના રાજ્યમાં. સં. ૧૭૨૧ ની સાલમાં, પ્રાગ્વાટ (પોરવાડ) જ્ઞાતિના અને નાડલાઈના રહેવાસી સાહ નાથાકે આ મુનિસુવ્રત તીર્થંકરનું બિંબ કરાવ્યું અને તેની પ્રતિષ્ઠા ભટ્ટારક વિજય [પ્રભ ?] સૂરિએ કરી.

(૩૪૧)

આ નાડલાઇ ગામની પૂર્વે એક જુના કિલ્લાનાં ખંડેરો પડ્યાં

* શ્રીયુત ડી. આર. ભાંડારકરના મતે આ અભયરાજ તે મેડતીયો અભરાજ છે જે નાડલાઇનો જાગીરદાર હતો

ઇચ્છાથી સમર્પણ કર્યું કે મંદિરમાં શાસ્ત્રોક્ત રીતિએ હમેશ પ્રવૃત્તિ થતી રહે.

પછી, સં. ૧૨૪૨ ની સાલમાં, આ દેશના અધિપતિ ચાહમાન (ચોહાણ) શ્રી સમરસિંહ દેવની આજ્ઞાથી ભાં. (ભાંડાગારી-ભંડારી પાંસૂના પુત્ર ભાં. યશોવીરે એ મંદિરનો સમુદ્ધાર કર્યો.

ત્યાર બાદ, સં. ૧૨૫૬ માં જ્યેષ્ઠ સુદી ૧૧ ના દિવસે રાજની આજ્ઞાથીજ શ્રીદેવાચાર્યના શિષ્ય પૂર્ણદેવસૂરિએ પાર્શ્વનાથદેવના તોરણ આદિની પ્રતિષ્ઠા કરી. શિખરના ઉપર સુવર્ણમય ધ્વજાદંડની સ્થાપના કરી અને તેમાં ધ્વજારોપણ કર્યું.

પછી, સં. ૧૨૬૮ માં દીપોત્સવ એટલે દીવાળીના દિવસે, નવીન તૈયાર થએલા પ્રેક્ષામંડપની (જ્યાં આગળ બેસીને લોકો મંદિરમાં થતી ક્રિયાઓ તથા પૂજાઓ વિગેરે જોઇ શકે, તેની), પૂર્ણદેવસૂરિના શિષ્ય રામચંદ્રસૂરિએ, સુવર્ણમય કળસની સ્થાપના સાથે પ્રતિષ્ઠા કરી.

આ લેખ કેટલીક બાબતો ઉપર વિશેષ પ્રકાશ પાડે છે જેમનો ઉલ્લેખ કરવો અત્ર ઉપયોગી થઇ પડશે. ઐતિહાસિક દૃષ્ટિએ વધારે ધ્યાન ખેંચવા લાયક હકીકત એ છે કે મૂલ પ્રથમ આ મંદિર ગુજરાતના પ્રતાપી અને પ્રસિદ્ધ નૃપતિ કુમારપાલે બંધાવ્યું હતું. કુમારપાલના ચરિતવર્ણન સંબંધી લખાયેલા અનેક ગ્રંથોમાં એવા ઉલ્લેખો છે કે તેણે ઠેકાણે ઠેકાણે પોતાના નામના-'કુમારવિહાર' એવા નામે-જૈન મંદિરો બંધાવ્યા હતાં. જો કે આ ઉલ્લેખોની સત્યતામાં શંકા લાવવાનું જરાએ પણ કારણ નથી છતાં પણ કેટલાકો તરફથી આવી શંકા કરવામાં આવે છે અને ગ્રંથોક્ત ઉલ્લેખ સિવાય બીજા આવા અસંદિગ્ધ પ્રમાણ તરીકે ગણાતા શિલાલેખના ટેકાની પણ ઉક્ત કથનમાં આવશ્યકતા જણાવી, તે ન મળવાથી, ચરિતવર્ણિત હકીકત માટે શંકિત નજરે જોવા-લખવાની પ્રવૃત્તિ જણાઇ આવે છે. આવી પ્રવૃત્તિનો પ્રતીકાર આ લેખથી થઇ જાય છે. બીજું, કેટલાક

વિદ્વાનો, કુમારપાલને જૈનો જે 'પરમાર્હત' તરીકે સર્વત્ર લખે છે તેમાં પણ ધર્માનુરાગનો અતિરેક થયો ગણી યથોકત વર્ણનોને અતિશયોકિતના આકારમાં મૂકે છે. પરંતુ, આ લેખથી તેમના વિચારોનો પણ પ્રતિવાદ થઇ જાય છે. ગુર્જર સાહિત્યાકાશના પ્રકાશમાન્ નક્ષત્ર અને મ્હારા વૃદ્ધ સુહૃદ શ્રીયુત કે. હ. ધ્રુવ જેવા પુરાતત્ત્વનું તલસ્પર્શી જ્ઞાન ધરાવનાર વિશેષજ્ઞે પણ 'પ્રિયદર્શના' ની પ્રસ્તાવનામાં "જૈનધર્મીઓ પ્રત્યે સદ્ભાવ બતાવનાર પરમ માહેશ્વર કુમારપાલ સોલંકીને જૈન બંધુઓ પરમ આર્હત માને છે" (પ્રથમાવૃત્તિ પૃ. ૭૨) એમ વિચાર પ્રદર્શિત કર્યો છે અને પોતાના કથનના સમર્થનાર્થે, પાદટીકામાં, Epigraphia Indica II, 422, Chitorgadh fragmentary Inscription, Bhavnagar Inscriptions p 112, pp 205-207 નું સૂચન કરે છે. * આ સૂચવેલા લેખોમાં કુમારપાલને 'ઉમાપતિવરલબ્ધ' વિગેરેના મહેશ્વરાનુયાયીને શોભે તેવા વિશેષણો હોવાથી મ્હારા એ વિદ્વાન મિત્ર ઉકત મત બાંધવા પ્રેરાયા છે. પરંતુ ખુદ હેમચંદ્રાચાર્યના પોતાના રચેલા ગ્રંથોથી લઇ આજ પર્યંત લખાએલા અગણિત ગ્રંથો-નિબંધો કુમારપાલને પરમાર્હત તરીકે જણાવેલા ઉલ્લેખોની વિશાલ સેના સાથે આ લેખ અગ્રસર થઇ તેમના અભિપ્રાયને બાધકર્તા થાય છે. આ ઠેકાણે વાચકોને સહજ શંકા થશે કે ત્યારે શું કુમારપાલને જે લેખોમાં શિવભકતને શોભે તેવા વિશેષણો આપવામાં આવ્યાં છે, તે લેખો ખોટા છે? મ્હારા પ્રામાણિક વિચાર પ્રમાણે તે લેખો ખોટા નથી પરંતુ ખરા છે; પણ તેનો ખુલાસો આમ થાય છે-એક તો તે લેખો કુમારપાલે પૂર્ણ રીતે જૈનધર્મ સ્વીકાર્યો ન હતો તે સમયના છે, × તેથી તે વખતે તેવા

* છેલ્લા બે લેખો આ સંગ્રહમાં પણ ૩૪૫-૪૬ નંબર નીચે આપેલા છે.

× ચિતોડગઢનો લેખ સંવત્ ૧૨૦૭ મા લખાએલો છે. બીજા બે લેખો જે મારવાડના છે તેમાં એકની મિતિ સ. ૧૨૦૯ ની છે. બીજાની મિતિ નથી આપી પરંતુ બન્નેના કારણ અને ઉદ્દેશ એકજને લીધે બન્ને પણ એજ સમયના લખાએલા થએલા હોવા જોઇએ. કુમારપાલે જૈનધર્મનો પૂર્ણતયા (શ્રાવકના ૧૨ વ્રત ગ્રહણપૂર્વક) સ્વીકાર સ. ૧૨૧૬ મા કર્યો એમ જિનમંડનના પ્રબન્ધમાં છે.

વિશેષણો લગાડાય તે યથાર્થ જ છે, કારણ કે પ્રથમાવસ્થામાં તે નૃપતિ શૈવજ હતો. બીજું મુખ્ય કારણ એ છે કે ' उमापति वरलब्ध ' આદિ બિરૂદો એકલા કુમારપાલનેજ લગાડવામાં આવ્યા છે એમ નથી પરંતુ એ બિરૂદો ચૌલુક્યોના કુલક્રમાગત આવેલા હોય તેમ જણાય છે. કારણ કે એ વંશના બીજા પણ રાજાઓને ઉકત બિરૂદો લગાડેલા બીજા બીજા લેખોમાં સ્પષ્ટ જોવાય છે. આ કારણને લઇને કુમારપાલને, પરમ આર્હત થયાં છતાં, એ કુલક્રમાગત ઉતરી આવેલા વિશેષણોનો ત્યાગ કરવાનું કાંઇ કારણ નથી. જૈનધર્મના મુખ્ય સિદ્ધાંતોને બાધકર્તા ન થાય તેવી કોઈ પણ પ્રકારની કુલ–મર્યાદાનું ઉલ્લંઘન કરવા કે વિધાન કરવા સબંધી વિચારો શ્રમણભગવાન મહાવીરે ઉપદેશ્યા નથી. વીતરાગ થયા છતાં એ મહાનિર્ગ્રંથ પોતાને ' ज्ञातपुत्र ' ના સ્વકુલસૂચક વિશેષણથી હમેશાં પ્રકટ કરતા હતા ! આ સંબંધમાં વિશેષ અન્યત્ર લખવા ઇચ્છા છે. ‡

કુમારપાલે, આ લેખમાં વર્ણવેલા મંદિરને, શાસ્ત્રોકત વિધિએ તેનું પ્રવર્તન ચાલે તેટલા માટે, વાદીન્દ્રદેવાચાર્યના સમુદાયને સમર્પણ કર્યું, એવું જે કથન આ લેખમાં છે તે પણ ખાસ ધ્યાન ખેંચે તેવું છે. કુમારપાલના સમયમાં તેમજ તેના પૂર્વે ઘણા લાંબા સમયથી શ્વેતામ્બર–સંપ્રદાયમાં ચૈત્યવાસી યતિવર્ગનો ઘણો જોર જામેલો હતો. તે યતિઓએ જૈનમંદિરોને, મધ્યકાલના બૌદ્ધ વિહારો–મઠોના જેવા આકાર–પ્રકારમાં ફેરવી દીધા હતાં. રાજા–મહારાજાઓ અને સત્તાધારી શ્રાવકો–મહાજનો તરફથી મંદિરોના નિભાવ ખર્ચે જે ગામોનાં ગામો આપવામાં આવતાં તેમની બધી વ્યવસ્થા એ ચૈત્યવાસી યતિવર્ગ કરતો અને જમીનની ઉપજનો ઉપભોગ પણ એજ વર્ગ સ્વેચ્છાપૂર્વક કરતો હતો. જૈન આચારને નહિં છાજે તેવી રીતભાતો પણ એ ચૈત્યાલયોમાં ચાલતી હતી. આવી પરિસ્થિતિના

‡ [illegible] દર્શનની [illegible]

પરિણામે ધીરે ધીરે જૈન ધર્મ પણ બૌદ્ધ ધર્મની માફક નિર્વાણ દશાને પ્રાપ્ત થશે કે શું એવો ભય કેટલાક વિદ્વાન્ અને વિચારવાન્ યતિવર્ગને ઉત્પન્ન થયો અને તેમણે પોતાની નિર્બળતાનો ત્યાગ કરી શુદ્ધ જૈનાચારનો સ્વીકાર કર્યો. આ લેખમાં વર્ણવેલા વાદી-દેવસૂરિનો યતિસમૂહ પણ તેવોજ શુદ્ધાચારી હતો. જેમ જેમ આવા શુદ્ધાચારીઓની સંખ્યા વધતી ગઈ, અને તેઓ ચૈત્યવાસિયોની શિથિલતા-આચારહીનતાનો પ્રકટપણે વિરોધ કરતા ગયા તેમ તેમ બંને વર્ગોમાં પરસ્પર ભેદભાવની વૃદ્ધિ થવા લાગી અને પરિણામે વાદ-વિવાદની વૃદ્ધિ થઈ શત્રુભાવ જણાવા લાગ્યો. ચૈત્યવાસિયો કે જેમની સંખ્યા અને સમાજમાં લાગવગ ઘણી પ્રબળ હતી તેઓ, આ નવીન ઉત્પન્ન થએલા વિરોધી વર્ગનો દરેક રીતે બહિષ્કાર કરતા-કરાવતા, પોતાની સત્તા નીચે રહેલા જૈન મંદિરોમાં તેમને પ્રવેશતા અટકાવતા અને વધારે જોર ચાલતું ત્યાં ગામમાં પણ રહેવા માટે કનડતા. સિદ્ધરાજ અને કુમારપાલના રાજ્યકાલમાં આ સ્થિતિમાં ઘણોક ફેરફાર થઇ ગયો હતો, તો પણ કેટલાક જૂના અને પ્રધાન મંદિરોમાં હજી પણ તેવી જ સ્થિતિ ચાલતી હતી. આજ કારણને લઈને કુમારપાલે પોતાના બંધાવેલા આ જાવાલિપુરના 'કુંવર વિહાર' નામના મંદિરને શુદ્ધાચારી દેવાચાર્યના સમુદાયને સમર્પણ કર્યું હોય તેમ જણાય છે, કે જેથી વીતરાગભાવ પ્રાપ્ત કરવા-કરાવવા માટે બંધાયેલા એ દેવસ્થાનનો બીજાં મંદિરોની માફક જાગીર તરીકે ઉપભોગ ન થાય અને તે દ્વારા આચારહીનતાને ઉત્તેજન ન મળે. બાકુક યતિવર્ગને, ચૈત્યવાસિયોની સત્તા નીચે રહેલા મંદિરોમાં દેવદર્શન જવા માટે જે હરકતો અને કનડગતો થતી, તે દૂર કરવા માટે, તે વખતે નવીન ચૈત્યો ઠેકાણે ઠેકાણે તૈયાર થતા હતા, અને તેમને 'વિધિચૈત્ય' કહેવામાં આવતાં હતાં. આ લેખમાં વર્ણવેલું 'કુમારવિહાર' ચૈત્ય પણ તેમાનું જ એક ગણવું જોઇએ.

લેખના બીજા ભાગમાં જણાવેલો ભાં. પાસુનો પુત્ર ભાં. યશોવીર, તે વખતે જાલોરના જૈન સમાજનો એક મુખ્ય ધીમાન અને રાજમાન્ય

ચઢેલી હોય તેમ જણાય છે. તેણે એક યુગાદિદેવ (આદિનાથ)નું [illegible]
ચૈત્ય બંધાવ્યું હતું અને તેના યાત્રોત્સવ નિમિત્તે એકઠા થ[illegible]
ઉપર્યુક્ત વાદિ દેવસૂરિના પ્રશિષ્ય અને જયપ્રભસૂરિના શિષ્ય [illegible]
રામભદ્રે પ્રબુદ્ધરૌહિણેય નામના એક સુન્દર નાટકની રચના કરી હતી. [illegible]
નાટકની શરૂઆતમાં (નાંદી બાદ, પારિપાર્શ્વિકના પ્રવેશ થયા પછી) [illegible]
સૂત્રધારના મ્હોંડેથી, રામભદ્ર યશોવીરની નીચે આપ્યા પ્રમાણે પ્રશંસા
કરાવે છે—

सूत्रधार —[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

જણાવેલો બાં. પાસૂનો પુત્ર યશોવીર, અને ત્રીજો લેખ નં. ૧૦૮-૯ આદિમાં જણાવેલો મંત્રી ઉદયસિંહનો પુત્ર અને 'કવિબંધુ' ની પદવી ધરાવનાર મંત્રી યશોવીર. જેમાં આ છેલ્લો તો ઘણું કરીને, આ લેખમાં જણાવેલા ચાહમાન રાજા સમરસિંહની ગાદિએ આવનાર ઉદયસિંહનો મંત્રી હતો અને ગુર્જર મહામાત્ય વસ્તુપાલનો ખાસ મિત્ર હતો.

(૩૫૩)

આ લેખ પણ એજ તોપખાનાની પશ્ચિમ બાજુએ આવેલી પરસાળના એક સ્તંભ ઉપર કોતરેલો મળી આવ્યો છે. શ્રીયુત ડી. આર. ભાંડારકર આનું વર્ણન આ પ્રમાણે આપે છે. *

આ લેખ ૨૭ પંક્તિમાં લખાએલો છે. તેની પહોળાઈ ૪૬" તથા લંબાઇ ૧' ૮" છે. લીપી નાગરી છે. ब ને બદલે व કોતરેલો છે. આખો લેખ ગદ્યમાં છે. ઘણા ઠેકાણે श ને બદલે स વાપર્યો છે અને र પછી આવેલા અક્ષરને બેવડો કર્યો છે. જેમકે [illegible] (પં. ૩) બે શબ્દો ધ્યાન ખેંચે તેવા છે. એકતો 'નિયાનિક્ષેપહટ્ટ' (પં. ૨૨-૨૩) જેનો અર્થ નક્કી થાય તેમ નથી, અને બીજો શબ્દ 'બાટક' (પં. ૨૪) જેનો અર્થ અહીં 'બાગ' થતો હોય એમ લાગે છે. 'નિયાનિક્ષેપ' નો અર્થ અમારા મત પ્રમાણે નીચે મુજબ હશે; 'હટ્ટ' નો અર્થ 'બજારમાં આવેલું મકાન' કે દુકાન, 'નિયા' એટલે 'નિયાર' જેનો અર્થ મારવાડમાં '[illegible] માલ-માલની નિકાસ' થાય છે. તેમજ [illegible] તેઓ 'પસાર' કહે છે. તેથી હવે એનો અર્થ કરી શકાય કે '[illegible] એક ભાગ કે જ્યાં બહારગામ જતા માલનો [illegible] કરવા માટે.'

લેખની મિતિ આરંભમાં આપ્યા પ્રમાણે 'સંવત [illegible] વૈશાખ વદિ ૫ ને સોમવાર' છે. તેના પછી [illegible] કરતા મહારાજ કુલ સામંતસિંહ તથા તેમના [illegible]

* એપિગ્રાફિઆ ઇન્ડિકા ૫ ૧૧. પે ૭૦.

કરતા અને 'રાજ્યધુરા' ને ધારણ કરતા કાન્હડદેવનું નામ આપ્યું છે. સુવર્ણગિરિ એ ઉપરના લેખમાં જણાવેલો કનકાચલ જ છે અને તે જાલોરની કિલ્લાની ટેકરીનું નામ છે તે પ્રસિદ્ધ જ છે. કાન્હડદેવ તે સામંતસિંહનો પુત્ર હતો. [અને જાલોરનો છેલ્લો સ્વતંત્ર રજપૂત રાજા હતો. સુલ્તાન અલ્લાઉદ્દીન ખીલજીએ સંવત્ ૧૩૬૬ વા ૬૮ માં જાલોર ઉપર ચઢાઈ કરી તેમાં આ અને એનો પુત્ર વીરમદેવ બંને માર્યા ગયા અને એની સાથે જાલોરના ચૌહાણ રાજ્યની પણ સમાપ્તિ થઇ. પદ્મનાભ કવિનો રચેલો 'કાન્હડદે પ્રબંધ' નામનો જે ગુજરાતી રાસો રા. રા. શ્રી ડાહ્યાભાઇ પી. દેરાસરિએ વિદ્વત્તા ભરેલી સુંદર રીતે છપાવીને પ્રકટ કર્યો છે તેમાં આના સંબંધી સવિસ્તર હકીકત આપેલી છે.—સંગ્રાહક.]

કોઈક નરપતિ નામના ગ્રહસ્થે પોતાની સ્ત્રી નાયકદેવીના પુણ્યાર્થે, બજારમાં આવેલું પોતાનું મકાન કે જેમાં પરગામ જતા માલનો સંગ્રહ કરવામાં આવતો હતો તે ધર્મદાય તરીકે ભેટ આપ્યું, અને તેનું જે ભાડું આવે તેનાથી દર વર્ષે પાર્શ્વનાથના દેવાલયમાં, તેના ગોષ્ઠિકો (શ્રાવકો) એ પંચમીનો બલિ કરવો ' [બલિ એટલે પૂજા આદિ ભણાવવામાં આવે તે;] એ બાબત જણાવવા માટે આ લેખ કરવામાં આવ્યો છે. આ ભેટ આપવામાં, ભેટકર્તાના કુટુંબીઓ તથા સુવર્ણગિરિમાં જ રહેતો કોઇક સંઘપતિ ગુણધર પણ તેનો સાથી હતો. લેખમાં ભેટકર્તાના કુટુંબીઓનાં નામો અને વંશવૃક્ષ પણ આપ્યું છે. ઠાકુર આમ્બડનો પુત્ર ઠાકુર જસ અને તેનો પુત્ર સોની મહણસીંહ એ નરપતિનો પિતા થાય. મહણસીંહને બે પત્નિઓ હતી. (૧) માલ્હણિ અને (૨) તિહુણા. પહેલી પત્નીથી તેને રત્નસીંહ, ણાખો, માલ્હણ અને ગજસીંહ નામે પુત્રો થયા; અને બીજી થી નરપતિ, જયતા અને વિજયપાલ પુત્રો થયા. આ બધા પુત્રો 'સોની' ના ઉપનામથી ઓળખાતા હતા. નરપતિને બે સ્ત્રીયો હતીઃ (૧) નાયકદેવી, ને (૨) જાલ્હણદેવી પહેલી સ્ત્રીથી ચએવ

પુત્રોનાં જ આ ઠેકાણે નામો આપ્યાં છે. તે આ પ્રમાણે-લખમીધર, ભુવણપાલ અને સુહડપાલ. આ ઉપરથી તેમજ આ લેખ નાયકદેવીના જ સ્મરણાર્થે કોતરાવેલો હોવાથી, એમ સૂચિત થાય છે કે આ દાન કરતી વેળા નાયકદેવી મૃત્યુ પામી હતી અને તેના બદલે નરપતિ જાલ્હણદેવીને નવી જ પરણ્યો હતો અને તે વખતે તેનાથી તેને કોઇ પુત્ર થયો ન હતો. તેથી આ ભેટ વખતે તેની બીજી સ્ત્રી તથા પહેલી-ના પુત્રોએ સાથ આપ્યો હતો.

જાણવા જેવી બાબત એ છે કે નરપતિ અને તેના ભાઇઓ વિગેરે 'સોની' કહેવાતા હતા. 'સોની' નો અર્થ આ ઠેકાણે 'ઘરેણાં ઘડનાર' થઇ શકે નહિ. કારણ કે તેના પિતા અને પિતામહને ઠાકુર કહ્યા છે. મારવાડમાં ઓસવાલ, સરાવગી અને મહેસરી એવી વાણિયાઓની ત્રણ પ્રસિદ્ધ જ્ઞાતિઓમાં આ 'સોની' નામની 'અડક' વાળી એક પ્રખ્યાત જાત મળી આવે છે. મહેસરી જૈન નહિ હોવાને લીધે તેમને અહિં ઉલ્લેખવાની આપણને જરૂર નથી. જો કે સરાવગી જૈનો છે છતાં મારવાડના દક્ષિણ ભાગમાં તેઓ મળી આવતા નથી. આથી એમ જણાય છે કે નરપતિ વિગેરે ઓસવાલ સોની હશે. એમ કહેવાય છે કે મહેસરીઓની મૂળ જાત (નખ) 'સોનીગરા' હતી. જેમ એ શબ્દ મહેસરીને લાગુ પડે છે તેમ બીજા સોનીઓને પણ લાગુ પડે છે જ. એમ પણ હોઇ શકવા સંભવ છે કે-મુસલમાનોના ત્રાસથી કેટલાક રજપુતો જૈન બનીને વાણિયામાં ભળી ગયા છે તેમાંથી જ કોઈક જાતનું નામ 'સોનીગરા' હશે. ચોહાણની એક જાતિનું નામ પણ સોનીગરા છે અને તેનું નામ જાલોરના આ કિલ્લા સુવર્ણગિરિ (સોનાગિરિ) ઉપર વસવાથી જ પડ્યું છે. જો કે અત્યારે તો આ લેખવાળો સ્તંભ 'તોપખાના' માં આવેલો છે પરંતુ પ્રથમ તે કિલ્લા ઉપરના કોઈક મંદિરમાં આવેલો હોવો જોઇએ. નરપતિ જો કે ઓસ-વાલ સોની હશે પરંતુ મૂળ તે સોનીગરા (ચોહાણ) હશે. મહણ-સીંહ જ પ્રથમ ઓસવાલ થયો હશે કારણ કે તેને જ 'સોની'

આ દેવાલયનો જે જૂનો ભાગ છે તે માત્ર બહારની ભીંતો રૂપે છે. તે ભીંતો સોલંકી વખતની છે. અને લેખોમાં જણાવ્યા પ્રમાણે કુમારપાલની કરાવેલી હોવી જોઇએ. ઉપર જોયા પ્રમાણે 'તોપખાના ના એક લેખમાં' પણ કુમારપાલના દેવાલય વિષે ઉલ્લેખ છે. જે આ દેવાલય હોવું જોઇએ. તે લેખમાં લખ્યા મુજબ, તે વખતે આ દેવાલય મૂળ પાર્શ્વનાથના નામનું હતું. પાછળથી એ દેવાલયનો નાશ કરવામાં આવ્યો અને આની સામગ્રીવડે નીચેની કબર બાંધવામાં આવી. પાછળથી આ જયમલ્લજીએ એનો પુનરૂદ્ધાર કર્યો અને મૂળનાયક તરીકે મહાવીરની મૂર્તિ સ્થાપન કરી.

(૩૬૦)

જાલોર ગામની બહાર સંડેલાવ નામનું એક મ્હોટું તલાવ છે. અને જેનું પાણી આખું ગામ પીએ છે, તેના કિનારે ચામુંડમાતાનું એક મંદિર આવેલું છે. આ મંદિરને લગતીજ એક ઝુંપડી છે અને તેમાં એક મૂર્તિ છે જેને ત્યાંના લોકો 'ચોસઠ જોગિણી' કહે છે, તેના ઉપર આ નંબરવાળો લેખ કોતરેલો છે. લેખમાં જણાવ્યું છે કે, સંવત ૧૧૭૫ ના વૈશાખ વદિ ૧ ને શનિવારના દિવસે જાવાલિપુરના ચૈત્યમાં કોઈ વીરક પુત્રે સુવિધિનાથના ખત્તકનું દ્વાર ધર્માર્થ કરાવી આપ્યું. આ કાર્યમાં તેને તેની સ્ત્રી નામે જિનમતિએ પ્રોત્સાહન આપ્યું હતું. આ ઉપરથી જણાય છે કે તે એક જૈન મૂર્તિ છે, પરંતુ શ્રી ભાંડારકરના લખવા પ્રમાણે હાલમાં હિંદુઓ 'ચોસઠ જોગિણી' ના નામે તેની પૂજા કરે છે.

(૩૬૧)

આ લેખ, 'તોપખાના'માંજ એક ઠેકાણે કોતરેલો મળી આવ્યો છે. સં. ૧૨૯૪ માં, શ્રીમાલી જાતિના કોઈ વીજાક નામના શ્રાવકે પોતાના પિતા ઝાંપાના શ્રેયાર્થે જાવાલિપુરના શ્રી મહાવીર ચૈત્યમાં કરોટિ (?) કરાવી, એવી હકીકત આપેલી છે.

* જુઓ, લેખ નંબર ૩૫૨ અને તેનું અવલોકન.

(૩૬૨)

આ લેખ માટે, મી. ભાંડારકરે નીચે પ્રમાણે નોંધ આપી છે—જનાના ગેલેરીનો એક લેખ જેની મિતિ 'સાવત્ ૧૩૨૦ વર્ષે માઘ સુદિ ૧ સોમે' છે, તેમાં એવું લખાએલું છે કે, નાણકગચ્છને અંગે આવેલા ચંદનવિહાર નામના દેવાલયના મહાવીર દેવની પૂજા માટે, ક્ષિમ્બરાયેશ્વરના દેવાલયના મુખ્ય પૂજક ભટ્ટારક રાવલ લક્ષ્મીધરે ૧૦૦ દ્રમ્મની બક્ષીસ કરી.

(૩૬૩)

આ લેખ પણ જનાના ગેલેરીમાં આવેલો છે. એની મિતિ સં. '૧૩૨૩ વર્ષે માર્ગશીર્ષ સુદિ ૫ બુધે' છે અને તે ચાહમાન રાજા ચાચિગદેવના વખતનો છે. તેમાં એમ કહેવામાં આવ્યું છે કે નરપતિ નામે તેલિયા ઓસવાલે ચંદનવિહારના મહાવીરના ભંડારમાં ૫૦ દ્રમ્મ આપ્યા. તેનો વ્યાજ, જે અર્ધો દ્રમ્મ થાય છે, તેના વડે દર માસે, એ નરપતિએજ કરાવેલી જિનયુગલની પ્રતિમાની પૂજા ભણાવવાનું ઠરાવવામાં આવ્યું છે. એ ચંદનવિહારના મુખ્ય અધિષ્ઠાતા તે નાણકગચ્છના ધનેશ્વરસૂરિ હતા.

નાડોલના લેખો.

ગોડવાડ પ્રાંતમાં નાડોલ પણ એક પ્રસિદ્ધ સ્થાન ગણાય છે અને ગોડવાડના પંચતીર્થીમાંનું તે એક તીર્થ સ્થાન મનાય છે. જૂના સમયમાં તે ચોહાણોનું પાટનગર હતું. એ ગામમાં પદ્મ પ્રભુના નામનું એક મંદિર ઘણુંજ વિશાલ, ભવ્ય અને જોવા લાયક છે.

(૩૬૪-૬૫)

એ મંદિરના ગૂઢમંડપમાં બે બાજુએ નેમિનાથ અને શાંતિનાથની કાયોત્સર્ગસ્થ બે પ્રતિમાઓ છે તેમના ઉપર આ લેખો કોતરેલા છે. બીન્ને લેખોની મિતિ સં. ૧૨૧૫ વૈશાખ શુદિ ૧૦ સોમવારની છે. વીસાય

નામના સ્થાનમાં આવેલા મહાવીર દેવના ચૈત્યમાં, દેમ્હાજ, ધ: જસચંદ્ર, જસદેવ, જસધવલ અને જસપાલ નામના શ્રાવકોએ પ્રતિમાઓ બનાવીને બૃહદ્ગચ્છના આચાર્ય મુનિચંદ્રસૂરિના શિ દેવસૂરિના શિષ્ય પદ્મચંદ્ર ગણિના હાથે પ્રતિષ્ઠિત કરાવી, એમ લેખનો ભાવાર્થ છે. આ લેખમાં પતિષ્ઠાતાના નામ સાથે ' પાણિની શબ્દ લગાડવામાં આવ્યો છે તેથી જણાય છે કે–તેઓ પાણિ રચિત વ્યાકરણ શાસ્ત્રના મ્હોટા અભ્યાસી હશે. મૂળ આ પ્રતિમા વીસાડા નામના સ્થાનમાં બેસાડેલી હતી એમ લેખ કહે છે તે જણાય છે કે પાછળથી કોઇ વખતે આ મંદિરમાં તેમને આણવા આવી છે.

(૩૬૬–૬૭)

આ બંને લેખો, એજ મંદિરના મૂળ ગભારામાં મુખ્ય વે ઉપર જે ત્રણ પ્રતિમાઓ પ્રતિષ્ઠિત છે તેમાંની બે ઉપર કોતરેલ જોવામાં આવે છે. ૩૬૭ નંબર વાળો લેખ, મધ્યસ્થાને વિરાજિત મૂ નાયક પદ્મપ્રભુની પ્રતિમા ઉપરનો છે. લેખોક્ત હકીકત આ પ્રમાણે છેઃ–

સં. ૧૬૮૬ ના પ્રથમ આષાઢ માસની વદી ૫ શુક્રવારને દિવસે, મહારાજાધિરાજ ગજસિંહનો રાજ્ય કારભાર ચલાવનાર મંત્રી જયમલ્લજીએ આ પ્રતિમાઓ બનાવી અને તપાગચ્છના આચાર્ય હીરવિજયસૂરિના ગાદીધર આચાર્ય વિજયસેનસૂરિના શિષ્ય અને જહાંગીર બાદશાહે જેમને ' મહાતપા ' નું બિરૂદ આપ્યું હતું, તે શ્રી વિજયદેવસૂરિએ, પોતાના પટ્ટધર આચાર્ય વિજયસિંહ આદિ શિષ્ય પરિવાર સાથે, તે મૂર્તિઓની પ્રતિષ્ઠા કરી. આ પ્રતિષ્ઠા કાર્ય જાલોરમાં થયું હતું. ત્યાંથી એ મૂર્તિઓ લાવીને નાડોલના આ રાય-વિહાર નામના મંદિરમાં, રાણા જગતસિંહજીના રાજ્ય વખતે સ્થાપન કરવામાં આવી.

ગોડવાડ પ્રાંત કે જેમાં આ નાડેલ, નાડલાઇ વિગેરે જૈનતીર્થ સ્થાનો આવેલાં છે તે, પહેલાં મેવાડ રાજ્યના તાબામાં હતો અને

...થીજ આ લેખોમાં મેવાડના રાણા જગતસિંહના રાજ્યનું નામ આપવામાં આવ્યું છે. પ્રતિષ્ઠા કરાવનાર મં. જયમલ્લજી મારવાડ રાજ્યનો મંત્રી અને જોધપુરનો રહેવાસી હતો. હાલમાં તો તે પ્રાંત પણ મારવાડ રાજ્યના તાબામા જ છે. ઉપર જાલોરવાળા નં. ૩૫૪ આદિ લેખોમાં જણાવેલો સા. જયમલ્લજી અને આ મંત્રી જયમલ્લ બંને એક જ છે.

(૩૬૮)

આ લેખ પણ ઉકત મંદિરમાંજ આવેલી એક પ્રતિમા ઉપર લખેલો મળી આવ્યો છે. ભાવાર્થઃ—

સં. ૧૪૮૫ ના વૈશાખ શુદિ ૩ બુધવારના દિવસે પ્રાગ્વાટ (પોરવાડ) જાતિના દોસી મુલાનામના શ્રાવકે પોતાના પિતા દો. મહિપાના શ્રેયાર્થે સુવિધિનાથનું આ બિંબ કરાવ્યું જેની પ્રતિષ્ઠા તપાગચ્છના સોમસુંદરસૂરિએ કરી.

(૩૬૯)

આ લેખની હકીકત શ્રીભાંડારકરે આ પ્રમાણે આપી છે [1]:—

દેસુરીથી ઇશાન કોણમાં ૧૫ માઇલ દૂર આવેલા કોટ સોલંકીયા નામના ગામમાંથી આ લેખ હસ્તગત થયો છે. જુનું થઇ ગએલા એક જૈન મંદિરના સ્તંભ ઉપર આ લેખ કોતરેલો છે. જોધપુરના મુન્સફ મુન્સી દેવીપ્રસાદે આપેલી બે અનુકૃતિઓ ઉપરથી આ લેખ છાપવામાં આવ્યો છે.

આ લેખ આઠ પંક્તિનો છે અને ૧૧" પહોળો ૫½" લાંબો છે. લિપિ નાગરી છે અને ભાષા સંસ્કૃત છે. તથા છેલ્લા એક પદ સિવાય આખો લેખ ગદ્યમાં છે. ધ્યાનમાં લેવા લાયક બાબત એ છે કે આવન્દાર્ક (પં. ૬) માં ૨ પછીનો વ્યંજન બેવડાએલો છે.

૧ એપિગ્રાફિઆ ઇન્ડિકા પુ. ૧૧, પૃ. ૬૨.

આ લેખની મિતિ '૧૩૯૪ ચૈત્ર શુદિ ૧૩ શુક્રવાર' છે. અને તે મહારાજાધિરાજ શ્રીવણવીર દેવના રાજ્ય વખતે લખેલો છે. આગળ જણાવવામાં આવ્યું છે કે આસલપુરમાં આવેલા પાર્શ્વનાથદેવના મંદિરની ધ્વજા ચઢાવવાના વખતે, રાઉત માલ્હણના વંશમાં ઉત્પન્ન થએલા રાઉત સોમાના પૌત્ર અને રાઉત આંબી અને તેની સ્ત્રી જાખલદેવિના પુત્ર રાઉત મૂલરાજે, રાઉત બાલા, રાઉતહાથા તથા કુમર લૂંભા અને નીબાની સમક્ષ, પોતાના માતાપિતાના પુણ્યાર્થે વાડી સહિત એક ઢિકુઆઉ બક્ષીસ કર્યું.

ઢિકુઆઉ અરહટ્ટ વાળા કુવાને કહેવામાં આવે છે. કોટસોલંકિઆના એક બીજા લેખમાં પણ આસલપુરનું નામ આપેલું છે તેથી જણાય છે કે તે આ સ્થળનું પુરાતન નામ હશે.

(૩૭૦)

આ લેખ પણ ઉપર્યુક્ત મંદિરમાંથીજ મળી આવ્યો છે. શ્રી ભાંડારકરે પોતાના હાથની લખેલી જે નકલ મને મોકલી આપી હતી તેના ઉપરથી આ છપાવવામાં આવ્યો છે. લેખોક્ત હકીકત આ પ્રમાણે છેઃ—

સં. ૧૪૭૫ ના આષાઢ સુદિ ૩ અને સોમવારના દિવસે આસલપુર કિલ્લામાંના પાર્શ્વનાથના મંદિરના બાલાણા [1]મંડપનો જીર્ણોદ્ધાર, ઉપકેશવંશના લિગાગોત્રવાળા........એ પોતાના આત્માના પુણ્યાર્થે કરાવ્યો. આ કાર્યમાં સકળ સંઘ અને માંડણ ઠાકુર સાક્ષીભૂત છે. આ વખતે રાણા લાખા (ખા) રાજ્ય કરતો હતો અને ઠાકુર માંડણ પ્રધાનપણું કરતો હતો.

લેખમાં, ઉદ્ધારકર્તાએ પોતાની વંશાવળી અને કુટુંબના મનુષ્યો નાં નામો આપ્યાં છે પરંતુ કર્તૃકારક સૂચક વિભક્તિનો પ્રત્યય છેવટે

[1] 'બાલાણા' શબ્દ માટે જુઓ પૃષ્ઠ ૧૦૩ મા 'બલાનક' શબ્દ ઉપર આપેલી નોટ. બલાનક એ બાલાણાનુંજ સંસ્કૃત રૂપ છે.

માત્ર ' સહિત ' શબ્દની સાથે જ જોડેલો હોવાથી આ નામોમાંથી ઉદ્ધારકર્તા કોણ છે તે નિશ્ચિત થતું નથી.

(૩૭૧)

આ લેખનું વર્ણન શ્રી ભાંડારકર નીચે પ્રમાણે આપે છે:[1]—

આ લેખ જુના અથવા જુના બાહડમેરમાંથી પ્રાપ્ત થયો છે. આ ગામ જોધપુર સ્ટેટના મલ્લાણી પ્રાંતમાં આવેલું છે અને મુખ્ય શહેર બાહડમેરથી વાયવ્ય કોણમાં બાર માઇલ છેટે છે. ત્યાંના એક જૈન મંદિર કે જે હાલમાં જીર્ણ અવસ્થામાં છે તેના દરવાજાના એક સ્તંભ ઉપર આ લેખ કોતરેલો છે. તે ૧૦ પંક્તિમાં લખાએલો છે અને ૧૧½" પહોળો તથા ૭¾" લાંબો છે. લિપિ નાગરી અને ભાષા સંસ્કૃત છે. અંતમાં આપેલા આશીર્વાદાત્મક પદ્ય સિવાય બાકીનો બધો ભાગ ગદ્યમાં આપેલો છે. એમાં व અને व ને બદલે એકલો व જ વાપરેલો છે. ત્રીજી પંક્તિમાં શ્રી શબ્દની પછી ૨ (બેનો અંક) મૂકેલો છે જે માત્ર ' શ્રી ' શબ્દનું પુનરાવર્તન (બે વાર વાંચવાનું) સૂચવે છે. અજ્ઞાત શબ્દોમાં માત્ર બે છે; એક ' પાઇલા ' અને બીજો ' ભીમ પ્રિય વિંશોપક ' (પં. ૭) ' પાઇલા ' અને ' વિંશોપક ' આગળ સમજાવેલા છે અને ' ભીમપ્રિય ' એ એક વિંશોપક સિક્કાનું નામ છે. ત્રીજો એક શબ્દ ' લાગ ' (પં. ૮) છે જેનો અર્થ ' કર=વેરો ' થાય છે.

આરંભમાં ' સંવત્ ૧૪૫૨ વૈશાખ સુદિ ૪ ' એ પ્રમાણે મિતિ આપી છે. ઉક્ત દિવસે મહારાજકુલ શ્રી સામંતસિંહદેવના રાજ્ય કારભારમાં જોડાએલા મંત્રી વીરાસેલ, વેલાઉલ, ભંડારી મિગલ વિગેરેએ મળીને બાહડમેરમાં આવેલા આદિનાથના દેવાલયમાં સંસ્થિત વિઘ્નમર્દન નામના ક્ષેત્રપાલ તથા ચાઉંડ (ચામુંડ ?) નામના દેવરાજને ભક્તિ પૂર્વક એક ભેટ કરી. આ ભેટમાં, દસ ઉંટ અને ૨૦ બળદો (માલથી ભરેલા) નું જે ટોળું બહારગામ જાય અથવા ત્યાંથી આવે તેની

[1] એપિગ્રાફિઆ ઇન્ડિકા પુ. ૧૨, પૃ० ૫૯.

બીજા લેખનો ઘણો ખરો ભાગ જતો રહ્યો છે. મિતિ સિવાય, કર્કટવંશ અને શાંતિનાથનું બિંબ આ બે વાકયો જ અવશિષ્ટ છે.

આ (પહેલા) લેખમાં જણાવેલા આચાર્ય અજિતદેવ અને તેમના શિષ્ય વિજયસિંહ તે ઉપર ૨૮૯ નંબરવાળા લેખ અને અવલોકનમાં જણાવેલા અજિતદેવ-વિજયસિંહ (ગુરૂ-શિષ્ય) બંને એકજ છે કે ભિન્ન છે તે એક શંકાગ્રસ્ત પ્રશ્ન થઇ પડયું છે. કારણ કે ઉક્ત ઉપરના લેખની મિતિ જ્યારે સં. ૧૨૦૬ છે ત્યારે આની ૧૧૪૩ છે. આ પ્રમાણે તો બંને લેખોની વચ્ચે ૬૩ વર્ષ જેટલો લાંબો સમય છે કે જે એક વ્યકિતને તેટલા સમય સુધી આચાર્યપદ ઉપર અધિષ્ઠિત રહેવા માટે અસંભવ જેવું ગણાય. નામ સામ્ય ઉપરથી તો બંને લેખોવાળા એકજ હોય એમ વિશેષ સંભવિત જણાય છે. તેથી મારા વિચાર પ્રમાણે આ પ્રસ્તુત લેખવાળી સાલ જે ૧૧૪૩ ની છે તે વાંચવામાં અથવા તો પછી કોતરવામાં ભૂલ થઇ છે અને સં. ૧૧૮૩ કે તેનીજ આસપાસના બીજા કોઈ ૧૦ વર્ષ પહેલાં-પછીની આ સાલ હોવી જોઇએ. જૂની જૈન લિપિમાં ૮ અને ૪ ને સરખા વાંચવા કે કોતરવાની ભ્રાંતિ થવી ઘણી સહજ છે. કારણ કે બંનેના આકારમાં લખનારાઓની અમુક વળણના લીધે કેટલીક વખતે ઘણીજ સમતા આવી જાય છે.

અથવા તો સાલ ખરી હોય અને ભ્રાંતિ ત્યાં થઇ હોય કે જ્યાં આગળ 'શ્રીમન્તોऽजित' આ વાકય આવેલું છે. કારણ કે લેખમાં સુચવ્યા પ્રમાણે તેટલા અક્ષરો ઘસાઈ ગયા છે તેથી સ્પષ્ટ વાંચી શકાતા નથી. આ કારણને લઇને અજિતદેવના ઠેકાણે અભયદેવ કે એવુંજ બીજું કોઇ નામ પણ હોઈ શકે.

આ લેખો પણ શ્રી ભાંડારકરની નોટ ઉપરથીજ ઉતારવામાં આવ્યા છે.

કેકિંદનો શિલાલેખ.

(૩૭૭)

મારવાડરાજ્યના મેડતા નામના પ્રસિદ્ધ શહેરથી નૈઋત્યકોણમાં ૧૪ માઇલને છેટે કેકિંદ નામનું ગામ આવેલું છે. એ ગામમાં પાર્શ્વનાથનું મંદિર છે તેની અંદરના સભામંડપમાં એક સ્તંભ ઉપર આ નંબરવાળો લેખ કોતરેલો છે. મૂળ આ મંદિર ૧૩ મી શતાબ્દીના પૂર્વે બંધાવેલું હોય એમ આ લેખ પછીના નંબરવાળા લેખ ઉપરથી જણાય છે. પ્રસ્તુત લેખમાં વર્ણવ્યા પ્રમાણે નાપાએ તો ફક્ત આ મંદિરનો મૂળ મંડપ અને બંને બાજુની બે ચોકીઓજ નવીન બંધાવી છે. જૂના લેખમાં આ સ્થાનનું સંસ્કૃત નામ 'કિષ્કિંધા' આપ્યું છે. શ્રીયુત ભાંડારકરે મોકલી આપેલી પ્રતિકૃતિ (રબીંગ) ઉપરથી આ લેખ મુદ્રિત કરવામાં આવ્યો છે.

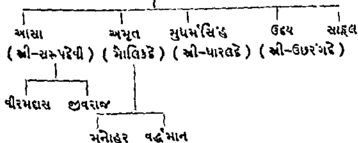
આ લેખ ૪૨ પંક્તિઓમાં લખાએલો હોઇ ૧' ૧" પહોળો અને ૨' ૫" લાંબો છે. પ્રારંભના બે વાક્યો સિવાય સમગ્ર લેખ પદ્યમાં છે. ભાષા સંસ્કૃત અને લિપિ દેવનાગરી ઘણીજ સુંદર મરોડવાળી છે. લેખની હકીકત આ પ્રમાણે છેઃ—

પ્રારંભના ૮ પદ્યોમાં યુગાદિદેવ આદિનાથની સ્તવના કરેલી છે. ૯ મા કાવ્યથી તે ૨૨ માં કાવ્યસુધી રાજ્યકર્તા રાઠોડવંશીય નૃપતિઓનું વર્ણન આપ્યું છે, જેમાં સૌથી પ્રથમ રાજાધિરાજ મલ્લદેવનું નામ આપ્યું છે (પદ્ય ૯). આ મલ્લદેવ તે જેને સાધારણ રીતે લોકો માલદેવ કહે છે, તે છે. પછી મલ્લદેવની ગાદિએ આવનાર ઉદયસિંહનું વર્ણન આપવામાં આવ્યું છે. જણાવ્યું છે કે અકબર બાદશાહના વખતમાં, આ ઉદયસિંહ સઘળા રાજાઓમાં વૃદ્ધ હોવાથી બાદશાહે તેને વૃદ્ધરાજ (મોટા રાજાનું) નું બિરૂદ આપ્યું હતું (પદ્ય ૧૨). આના પછી તેના ઉત્તરાધિકારી સૂરસિંહરાજાનું વર્ણન આપ્યું છે. લખવામાં આવ્યું છે કે વર્તમાન સમયમાં, બધા હિંદુરાજાઓમાં

ન્યાયપૂર્વક રાજ્યનું પાલન કરવાથી આ રાજા રામચંદ્ર જેવો (પદ્ય ૧૯). જિનદેવની અર્ચા-પૂજા માટે આ રાજા કુંકુમ ઘૃતાદિનું દાન કરે છે, પોતાના દેશમાં અમારીની ઉદ્ઘોષણા (દયા માટે ઢંઢેરો) કરાવે છે અને આગારાદિ (જૈનધર્મમાં પ્રસિદ્ધ તપો કરાવે છે (પદ્ય ૨૦). આના રાજ્યમાં ક્યાંએ ચોરી, જુગા શિકાર, મદ્યપાન અને નિઃસંતતિવાળાનું ધનાપહરણ આદિ થતું ન (પદ્ય ૨૧). આનો પુત્ર ગજસિંહ નામા કુમાર યુવરાજ પદને ધાર કરે છે (પદ્ય ૨૨). પછીના ત્રણ પદ્યોમાં જણાવવામાં આવ્યું છે ઓસવાલવંશના ઉચિતવાલગોત્ર (હાલમાં જેને ઓસવાલ કહે છે માં જગા નામનો ધનાઢ્ય અને ધર્મિષ્ઠ પુરૂષ થયો જેણે ૩૨ વર્ષ જેટલ મધ્યમ વયમા જ યોધપુર (જોધપુર) નગરમાં આચાર્યના હાથે ચતુ (બ્રહ્મચર્ય) વ્રત લીધું હતું (પ. ૨૩-૫). તેને નાથા નામે પુત્ર થયે જે પુણ્યાત્મા અને દાતા હતો. 'નાથ'[1] ની સભામાં તેણે માન પ્રા કર્યું હતું. તે નાથાને ગુર્જરદે નામની સુશીલ, રૂપવતી, ઘરકાર્યમ પ્રવીણ અને દેવ ગુરૂમાં ભક્તિ રાખનારી સ્ત્રી હતી, અને જેણે નાપ નામના પુત્રરત્નને જન્મ આપ્યું હતું. (પદ્ય ૨૭-૨૮) નાપાએ એવ અનેક સુકૃત્યો કર્યાં હતાં કે જેથી તેની સર્વત્ર પ્રસિદ્ધ થઈ હતી (પ. ૨૯) એ નાપાને નવલાદે નામની પત્ની હતી અને તેને પાંચ પુત્રો હતા પુત્રોનાં તથા તેમની પત્નીયો અને તેમના પુત્રોનાં નામોનું કોષ્ટક આ પ્રમાણે છે. (પદ્ય ૩૧-૪).

---

૧ 'નાથ' એ એક પ્રકારના ધર્મગુરૂઓ છે. જોધપુરના તેઓ રાજગુરૂ ગણાય છે અને તેમની ગાદિને રાજ્ય તરફથી એક મ્હોટી જાગીર બક્ષીસ કરેલી છે. તેમનો ઠાઠ એક મ્હોટા જાગીરદારને છાજે તેવો હોય છે.

આ પછી કહેવામાં આવ્યું છે કે—આ બધા પરિવાર સાથે નાપાએ સં. ૧૬૫૯ માં શત્રુંજય અને ગિરનારની અને તથા પુનઃ સંવત્ ૧૬૬૪ માં આર્બુદગિરિ (આબુ), રાણપુર, નારદપુરી, (નાડોલ), અને શિવપુરી (શિરોહી)ના પ્રદેશની યાત્રા કરી. (પદ્ય ૩૫-૬). સં. ૧૬૬૬ ના ફાલ્ગુન શુક્લપક્ષની તૃતીયાના દિવસે નાપા અને તેની પત્ની બંને જણાએ ચતુર્થવ્રતનો સ્વીકાર કર્યો. તે વખતે ઘણુંક રૂપાનાણું દાનમાં આપ્યું (પદ્ય. ૩૭). પોતાના ન્યાયોપાર્જિત દ્રવ્યનો સદ્વ્યય કરી શુભ ફલ પ્રાપ્ત કરવાની અભિલાષાવાળા એ નાપાએ સંવત્ ૧૬૬૫ મા મૂલ મંડપ બનાવ્યો અને એની બંને બાજુએ બે ચતુષ્કિકા (ચોકિ)ઓ બનાવી. આ બાંધકામ કરનાર મુખ્ય સૂત્રધાર (સલાટ) તોડર નામે હતો (પદ્ય. ૩૯-૪૦). આ પછીના પદ્યોમાં પ્રતિષ્ઠા કરનારનું વર્ણન આપવામાં આવ્યું છે, તેમાં જણાવ્યું છે કે, તપાગચ્છના આચાર્ય વિજયસેનસૂરિના પટ્ટધર અને ઉચિતવાલ ગોત્રના ભૂષણરૂપ આચાર્ય વિજયદેવસૂરિની આજ્ઞાથી વાચક લબ્ધિસાગર નામના વિદ્વાને આ જિનાલયને પ્રતિષ્ઠિત કર્યું. (પદ્ય ૪૧-૪૪). પ્રશસ્તિની પંડિત ... ઉપર લખી રચના ... અને તોડર સૂત્રધારે તેને કોતરી આપી; એમ અંતે જણાવી પ્રશસ્તિ પૂર્ણ થાય છે.

ઉપર જાલોરના લેખોમાં (નં ૩૫૪)ના પ્રતિષ્ઠા કરનાર જયસાગ
અને આ પ્રશસ્તિ લખનાર (બનાવનાર નહિ) જયસાગર બં
એકજ છે, એમ સહજ જણાય છે. ત્યાંનાજ એક લેખ (નં ૩૫૬
માં સૂત્રધાર તોડરાનું પણ નામ આવે. છે, જે આ પ્રસ્તુત લેખમ
જણાવેલો તોડરજ હોવા સંભવ છે. ઉપરના એ લેખમાં લખ્યા પ્રમાણે
તોડરા અને તેના બીજા સાથિઓએ એક મૂર્તિ કરાવી હતી (કે જેન
ઉપર ઉક્ત લેખ કોતરેલો છે) જેની પ્રતિષ્ઠા સં. ૧૬૮૩ માં સ્વયંવિ
જયદેવસૂરિએ કરી હતી. આ ઉપરથી એમ જણાય છે કે આ સૂત્રધારે
પણ જૈનધર્મ પાળતા હોવા જોઇએ.

પ્રતિષ્ઠા કરનાર વાચક લબ્ધિસાગર તે સુપ્રસિદ્ધ ઉપાધ્યાય
ધર્મસાગરજીના શિષ્ય અને સાગરગચ્છના સ્થાપક આચાર્ય રાજસાગર*
(કે જેમનું સાધુ અવસ્થાનું નામ મુક્તિસાગર હતું)ના ગુરૂ હતા.

(૩૭૮)

આ લેખ, ઉપરના લેખવાળા મંદિરમાંજ મૂલ ગર્ભાગારમાં આવેલી ચરણચોકી અથવા વેદિકા ઉપર કોતરેલો છે. લેખ અપૂર્ણ અને ખંડિત છે. કોઇ ધાંધલ નામના શ્રાવકે સંવત્ ૧૨૩૦ ના આષાઢ શુદિ ૯ ના દિવસે આનંદસૂરિના ઉપદેશથી કાંઈક કરાવ્યું (ઘણું કરીને પરિકરનો ઉલ્લેખ છે) તેની નોંધ આ લેખમાં લેવામાં આવેલી છે. આ ઉપરથી જણાય છે કે, આ મંદિર ૧૨૩૦ કરતાં પણ જૂનું હોવું જોઇએ. લેખમાં સ્થાનનું નામ ' કિષ્કિંધ ' આપ્યું છે જે હાલમાંના ' કેકિંદ 'નુંજ સંસ્કૃત રૂપાંતર છે. સાથે આ મંદિરને ' વિધિચૈત્ય ' જણાવ્યું છે તેથી જણાય છે કે, ચૈત્યવાસિયોની વિરૂદ્ધ પક્ષવાળાઓ તરફથી તે બંધાવવામાં આવેલું હશે. ' વિધિચૈત્ય 'ના ખુલાસા માટે ઉપર નંબર ૩૪૨ વાળા લેખાવલોકનમાં આપેલું વિવેચન જોવું.

---

* રાજસાગરસૂરિના સંબંધમાં વિશેષ જાણવા માટે, જુઓ મ્હારું ' जैन ऐतिहासिक गुर्जर काव्यसंचय 'નામનું પુસ્તક.

વૈરાટ નગરનો શિલા લેખ.

રાજપૂતાનાના જયપુર રાજ્યમાં એક વૈરાટ યા બૈરાટ નામનું ગામ આવેલું છે. શ્રીયુત ડી આર. ભાંડારકર પોતાના એક × રીપોર્ટમાં આ સ્થાન સંબંધી સંક્ષિપ્ત ઇતિહાસ આપતાં જણાવે છે કે–

મત્સ્ય દેશના રાજાનું વિરાટ નગર, જેમાં પાંચ પાંડવો ગુપ્ત વેશમાં રહ્યા હતા, તે અને આ બૈરાટ બંને એકજ છે એમ સામાન્યરીતે માનવામાં આવે છે. દક્ષિણ ભારતમાં પણ આ નામના બે સ્થળો આવેલાં છે જેમાં એક તો ધારવાડ પ્રાંતમાંનું હાંગલ નામનું ગામ છે કે જેને કાદંબવંશના લેખોમાં વિરાટ નગર લખેલું છે. બીજું કાઠિયાવાડની નજીકમાં આવેલું અમદાબાદ જીલ્લાનું ધોળકા ગામ છે. આ ધોળકા તથા વિજય નામના ગુહિલોત રાજાએ મૂળ વિરાટ નામના ગામને વિજયપુર નામ આપીને નવું બંધાવેલું તે ગામ, એ બે એકજ છે. અને આ કારણને લઇને કનિંગહામ જે બૈરાટ અને વિજયપુરને એકજ માને છે તે ભૂલ છે. પરંતુ આટલું તો નક્કી જ છે કે મહાભારતનું વિરાટ નગર અને આ પ્રસ્તુત બૈરાટ બંને એકજ છે. કારણ કે ' વિરાટ ' નામને એ ' બૈરાટ ' શબ્દ સૂચવે છે, નહિં કે હાંગલ અને ધોળકા શબ્દો. બૈરાટની આજુબાજુના પ્રદેશને હજી પણ લોકો મત્સ્યદેશ કહે છે. વિશેષમાં, પાંડવોના રહે ‌‌ઠાણથી પવિત્ર થએલી જગ્યાઓ, કે જેમનાં વર્ણનો મહાભારતના વિરાટ પર્વમાં આપેલાં છે, તેમને હજી પણ અહિંના લોકો બતાવ્યાં કરે છે. ઉદાહરણ તરીકેઃ—જેમાં ભીમ રહેતો હતો તે 'ભીમકી ડુંગરી,' કીચકના મહેલની ટેકરી, અર્જુને બાણ મારીને પાતાળમાંથી કાઢેલી બાણગંગા, કૈરવોનાં પગલાં તથા તેમણે ચોરેલા ઢોરોનાં પગલાં ઇત્યાદિ. આ રીતે જોતાં બૈરાટજ વિરાટનગરની સાથે સંબંધ ધરાવે છે. તેમજ બૈરાટમાંથી ઘણી પુરાણી વસ્તુઓ પણ નિકળતી જોવામાં આવે છે.

× આર્કિઓ લૉજીકલ સર્વે, વેસ્ટર્ન સર્કલ; પ્રોગ્રેસ રીપોર્ટ, ૧૯૧૦.

અકબર બાદશાહે વર્ષ ભરમાં બધા મળી ૧૦૬ (षडधिकशतदिन) દિવસ જીવહિંસા નહિં કરવા માટે ફરમાન કર્યું હતું. એ ૧૦૬ દિવસમાંથી ૪૦ દિવસ તો બાદશાહના જન્મમાસ સંબંધી હતા અને ૪૮ સાલ ભરના બધા રવિવારના દિવસો હતા. બાકી રહેલા દિવસોમાં જૈન ધર્મના પર્યુપણ પર્વના દિવસો (કે જે બીજા અનેક લેખો પ્રમાણે ૧૨ ની સંખ્યાવાળા હતા) વિગેરે હતા. તેના પછી ‘ વઇરાટ નગર ’ નો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે. બારમી પંક્તિના પ્રારંભમાં લખ્યા પ્રમાણે એ વઇરાટ નગરમાં તાંબા અને ગેરૂ આદિની અનેક ખાણો હતી આ કથનને અબુલ-ફજલની આઇન-એ-અકબરીનો પણ ટેકો મળે છે. તેમાં પણ બૈરાટમાં તાંબાની અનેક ખાણો હોવાનું લખેલું છે. શ્રીયુત ભાંડારકરના લખવા પ્રમાણે ‘ આ ગામ તથા એની આસપાસની જગ્યાઓ હજી સુધી ધાતુના કચરાથી ઢંકાએલી છે. ’

આ કથન પછી મંદિર નિર્માતાની વંશાવળી આપી છે જે ખંડિત થઈ જવાના લીધે પૂરી જાણી શકાતા નથી. પરંતુ એટલું સ્પષ્ટ જણાય છે કે તેની જ્ઞાતિ શ્રીમાલી અને ગોત્ર રાંકયાણ હતું. તેમજ તેના પૂર્વજોમાં પ્રથમ પ્રસિદ્ધ પુરૂષ સં. નાલ્હા નામે થયો. ન્હાલા પછીના એક બે નામો જતાં રહ્યાં છે જે ઘણું કરીને તેની સ્ત્રી અને પુત્રનાં હશે. ચૌદમી પંક્તિની આદિમાં એક દેલ્હી નામની સ્ત્રીનું નામ વંચાય છે. પછીની વંશાવલી આ પ્રમાણે છેઃ—તેનો પુત્ર સં. ઇસર-સ્ત્રી જબકુ; તેમનો પુત્ર સં. રતનપાલ-સ્ત્રી મેદાઈ; તેમનો પુત્ર સં. દેવદત્ત-સ્ત્રી ધમ્મૂ, તેમનો સં. ભારમલ થયો. આ ભારમલને બાદશાહે કાંઇક આપ્યું જેનો ઉલ્લેખ ૧૩ મી પંક્તિના નષ્ટભાગમાં કરેલો હતો. ૧૪ મી પંક્તિના પ્રારંભ પ્રમાણે જણાય છે કે ટોડરમલે તેને સારા માનપૂર્વક ઘણા ગામોનો કારભાર કરનાર એક મોટો અધિકારી બનાવ્યો હતો. તે પછી, એ સં. ભારમલનો પુત્ર ઇન્દ્રરાજ અને તેના કુટુંબના નામો આપ્યાં છે, જે આ પ્રમાણે છેઃ—

સં. ભારમલ-સ્ત્રી....

ઈન્દ્રરાજ. સં. અજયરાજ સં. સ્વામીદાસ.
(સ્ત્રીઓ બે-જયવંતી, દમા.) (સ્ત્રી...રીનાં ૨ નગીનાં), સ્ત્રી....ાં.

સં. ચતુર્ભુજ. સં. ધર્મદાસ સં. વિમલદાસ સં.જગજીવન, સ્ત્રી મોતાં.

સં. કેશરા,

આના પછી (પં. ૧૮ થી) જણાવવામા આવે છે કે-વઇરાટ નગરનો અધિકાર ભોગવતા ઈન્દ્રરાજે પોતાના ઉક્ત કુટુંબ સાથે કલ્યાણાર્થે ઘણું ધન ખર્ચીને ઇન્દ્રવિહાર ઉર્ફે મહોદયપ્રાસાદ નામનું મંદિર બનાવ્યું, જેમાં મૂલનાયક તરીકે વિમલનાથ તીર્થંકરની પ્રતિમા સ્થાપિત કરી. એ મંદિરમાં બીજી પણ અનેક પ્રતિમાઓ સ્થાપન કરવામાં આવી. જેમાંની આ મુખ્ય હતીઃ—પોતાના પિતાના નામથી પાષાણમય પાર્શ્વનાથની મૂર્તિ, ખાસ પોતાના નામથી પિત્તલમય ચંદ્રપ્રભની મૂર્તિ અને ભાઇ અજયરાજના નામથી ઋષભદેવની મૂર્તિ.;

આ પછી લેખમાં, પ્રતિષ્ઠા કરનાર આચાર્ય હીરવિજયસૂરિનું વર્ણન આપ્યું છે, જેમાં એ આચાર્યે પોતાના જીવનમાં જે જે વિશેષ યા મહાન્ કાર્યો કર્યાં તેમનો સંક્ષિપ્ત રીતે ઉલ્લેખ કરેલો છે. એ ઉલ્લેખમાં અકબર બાદશાહ સાથેની મુલાકાતનું પણ સૂચન છે જ. ૩૧ થી તે ૩૮ સુધીની પંક્તિઓમાં, એ મહાન્ આચાર્યના શિષ્ય મહોપાધ્યાય કલ્યાણવિજયની પ્રસંશા છે કે જેમના હાથે આ પ્રતિષ્ઠા કાર્ય કરાવવામાં આવ્યું. છેવટે આ પ્રશસ્તિ બનાવનાર પં. લાભવિજય ગણિ, લખનાર પં. સોમકુશલ ગણિ અને ભાઇરવ પુત્ર મસરફ ભગત્ મહવાલ (જે ઘણું કરીને કોતરનાર હશે) નું નામ આપી લેખ પૂર્ણ કરવામાં આવ્યો છે.

હીરવિજયસૂરિના જીવનવૃત્તાંત સંબંધી લખાએલા પ્રાયઃ દરેક ગ્રંથમાં વઈરાટના આ ઇન્દ્રરાજનું નામ તથા તેણે કરેલા પ્રતિષ્ઠા મહોત્સવનો ઉલ્લેખ કરેલો છે. તેમાંથી પ્રસ્તુતમાં ઉપયુક્ત જણાતી હકીકત અહીં આપેલી ઉપયોગી થઈ પડશે.

પંડિત દેવવિમલગણિ રચિત हीरसौभाग्य महाकाव्यના અવલોકનથી જણાય છે કે–ઉક્ત આચાર્યવર્ય અકબર બાદશાહની મુલાકાત લઈ આગરાથી પાછા ગુજરાત તરફ આવતાં રસ્તામાં નાગોર (જોધપુર રાજ્યમાં) ચાતુર્માસ (સંવત્ ૧૬૪૩) રહ્યા. ચોમાસું ઉતર્યા બાદ ત્યાંથી વિહાર કરીને પિંપાઢ નામના ગામમાં આવ્યા. ત્યાં વઈરાટથી ઇન્દ્રરાજના પ્રધાન–પુરૂષો આવ્યા અને આચાર્યજીને વઈરાટ આવીને ઇન્દ્રરાજે નવીન બંધાવેલા જિનમંદિરની પ્રતિષ્ઠા કરવા વિજ્ઞપ્તિ કરી.[1] સૂરિએ પોતે તો વઈરાટ આવવા ના કહી પરંતુ પોતાના પ્રભાવિક શિષ્ય નામે મહોપાધ્યાય કલ્યાણવિજયજીને ત્યાં જવાની આજ્ઞા કરી. તે મુજબ ઉપાધ્યાય પોતાના શિષ્ય પરિવાર સાથે પિંપાઢથી વિહાર કરી વઈરાટ ગયા અને ત્યાં ઇન્દ્રરાજના આ મંદિરની પ્રતિષ્ઠા કરી. આ પ્રતિષ્ઠા મહોત્સવ ઇન્દ્રરાજે ઘણા ઠાઠપૂવક કર્યો. હાથી, ઘોડા, કપડાં, ઘરેણાં, ભોજન અને ચાંદી સોનાના શિક્કાઓનાં દાન કરી અર્થીજનોનું દારિદ્રય દૂર કર્યું. એકંદર આ કાર્યમાં ઇન્દ્રરાજે ૪૦ હજાર રૂપિઆનો ખર્ચ કર્યો[2]

१ ग्रामाधद्विपताम्रखान्यधिपतिः सामन्तबद्योऽजनि
श्रीमालान्वयभारमल्लतनयः श्रीइन्द्रराजस्तदा ।
आह्वातुं सुगुरून्स्वकीयसचिवास्तेनाथ संप्रेषिताः
प्रासादे निजकारिते भगवता मूर्तिप्रतिष्ठाकृते ॥ २१४–६१ ।

२–रत्नस्वर्णसुवर्णकोपलमयाप्तार्चाप्रतिष्ठाक्षणे
हस्त्यश्वांशुकभूषणाशनमुखानेकप्रकारैस्तदा ।
भोजेनेव पुनर्गृहीतवपुषा विश्वार्थिदौःस्थ्यच्छिदे
चत्वारिंशदनेन रूपकसहस्राणि व्ययीचक्रिरे ॥
हीरसौभाग्य; १४–२६३ ।

હીરવિજયસૂરિના પટ્ટધર આચાર્ય વિજયસેનનો પરમભક્ત ખંભાત નિવાસી કવિ ઋષભદાસ પણ 'હીરસૂરિરાસ'માં આ પ્રસંગ માટે ઉપર પ્રમાણેજ વર્ણન આપે છે.[1]

મહોપાધ્યાય કલ્યાણવિજયના શિષ્ય જયવિજયે સંવત્ ૧૬૫૫ માં 'કલ્યાણવિજયરાસ' રચ્યો છે (આ વખતે કલ્યાણવિજય વિદ્યમાનજ હતા એ ધ્યાનમાં રાખવા લાયક છે), તેમાં પણ આ પ્રતિષ્ઠાકાર્યની વિસ્તારથી નોંધ લેવામાં આવી છે.[2]

આ પ્રશસ્તિની રચના કરનાર પં. લાભવિજય ગણિ તે કલ્યાણવિજય ઉપાધ્યાયના એક પ્રમુખ વિદ્વાન્ શિષ્ય હતા, અને સુપ્રસિદ્ધ જૈન તાર્કિક અને મહાન્ લેખક યશોવિજય ઉપાધ્યાયના ગુરૂ પં. ન્યાયવિજયના ગુરૂ હતા.

રાજગૃહનો શિલાલેખ.

(૩૮૦)

પૂર્વદેશમાં આવેલા સુપ્રસિદ્ધ પ્રાચીન સ્થાન રાજગૃહથી ઉત્તર દિશામાં ૧૨ માઇલ છેટેના બિહાર નામના કસ્બામાંથી આ લેખ મળી આવ્યો છે. મૂળ આ લેખ બે શિલાઓ ઉપર કોતરેલો છે જેમાંની બીજી તો ત્યાંના મથિયાન લોકોના જૈન મંદિરની ભીંતમાં જડેલી છે અને પહેલી બાબુ પન્નુલાલજી સુચંતિના ઘરે હાલમાં રહેલી છે. કલકત્તાવાળા જૈન વિદ્વાન્ બાબુ પૂરણચંદ નાહાર M. A. B. L. આ લેખ પ્રકાશમાં આણ્યો છે અને 'જૈન શ્વેતામ્બર કોન્ફરન્સ હેરલ્ડ'ના તંત્રી શ્રીયુત મોહનलाल દલીચંદ B. A. LL. B. દ્વારા મળેલી લેખની છાપ (રબીંગ) ઉપરથી અત્ર છપાવવામાં

૧. દે. લા. જૈન પુસ્તકોદ્ધાર ફં. તરફથી પ્રકાશિત 'હીરવિજયસૂરિરાસ' પૃ ૧૫૨.

૨. અધ્યાત્મ જ્ઞાનપ્રસારક મંડલ દ્વારા મુદ્રિત 'જૈન રાસમાળા ભાગ ૧' 'કલ્યાણવિજયરાસ' પૃ. ૨૨૪-૫.

આવ્યો છે.[1] આ લેખના બાહ્યવર્ણન માટે ઉકત બાબુજી આ પ્રમાણે જણાવે છે[2]:—

" આ લેખની બંને શિલાઓ શ્યામ રંગની છે અને લગભગ સમાન માપની છે. બંનેની પહોળાઈ ૧૦ ઇંચ અને લંબાઈ પ્રથમની ૨ ફીટ ૧૦ ઇંચ અને બીજીની ૨ ફીટ ૮ ઇંચ જેટલી છે. અક્ષરો લગભગ અર્ધા ઇંચ જેટલા મ્હોટા છે. પહેલી શિલામાં ૧૬ લાઈનો છે તથા ઉપર ડાબી બાજુએ ૨૦ પાંખડિઓનું કમળ કોતરેલું છે. બીજી શિલામાં ૧૭ પંક્તિઓ કોતરેલી છે. આનો ઉપર નીચેનો કેટલોક ભાગ ખંડિત થઇ ગયો છે. "

અસલમાં આ લેખ રાજગૃહના પાર્શ્વનાથના મંદિરનો છે પરંતુ પાછળથી એ મંદિરમાંથી કાઢી લઈ ઉપર જણાવ્યા પ્રમાણે બિહારમાં લાવવામાં આવ્યો છે. આ લેખ ત્યાંથી કોણ (કયારે અને કયા કારણે) લાવ્યો તે જાણી શકાયું નથી.

ઉપર લખ્યા પ્રમાણે આખા લેખની એકંદર ૩૩ પંક્તિઓ છે. જેમાં ચોથી પંક્તિનો ઉત્તરાર્ધ, પાંચમી પંક્તિ પૂરી અને ૬ ઠી પંક્તિનો પૂર્વાર્દ્ધ; તથા છેવટની ૩ા પંક્તિઓ એટલો ભાગ ગદ્યરૂપે લખાએલો છે અને બાકી બધો પદ્યમાં છે. પદ્યની સંખ્યા ૩૮ છે. અને ક્રમથી તત્સૂચક અંકો મૂકેલા છે. નીચે પ્રમાણેની હકીકત એ લેખમાં સમાએલી છે.

પ્રથમના પદ્યમાં, જેમના માટે એ મંદિર બનાવવામાં આવ્યું, તે પાર્શ્વનાથ તીર્થંકરની સ્તુતિ કરેલી છે. આ પછીના ત્રણ શ્લોકોમાં રાજગૃહ નગરનું વર્ણન આપ્યું છે. તેમાં લખવામાં આવ્યું છે કે– આ તેજ રાજગૃહ નગર છે કે જ્યાં પૂર્વે મુનિસુવ્રત (૨૦ મા) તીર્થંકરના જન્મ, દીક્ષા અને કેવલ એવાં ત્રણ કલ્યાણકો થયાં હતાં,

૧ ' જૈન શ્વેતાંબર કૉ હેરલ્ડ ' નવેંબર ૧૯૧૬ માં તથા બાબુજીએ પ્રકટ કરેલા ' જૈનલેખસંગ્રહ ' માં પણ આ લેખ મૂળમાત્ર પ્રકટ થઈ ચુકયો છે.
૨ હેરલ્ડ પૃષ્ઠ ૩૭૬.

જ્યાં આગળ જય નામનો ચક્રવર્તી, રામ બલદેવ, લક્ષ્મણ વાસુદેવ, અને જરાસંધ પ્રતિવાસુદેવ આદિ મ્હોટા સમ્રાટો થયા હતા. શ્રેણિક રાજાએ મહાવીરદેવ પાસે જ્યાં જૈનધર્મનું શ્રવણ કર્યું હતું. જૈન-મંદિરોથી શોભતા એવા વિપુલ અને વૈભાર નામના બે પર્વતો જેની પૂર્વ અને પશ્ચિમમાં શોભી રહ્યા છે આવા મહત્ત્વશાળી આ તીર્થની પ્રશંસા કોણ નહિ કરે ?

પછીના ગદ્યભાગમાં, તે વખતના રાજ્યકર્ત્તા અને રાજગૃહના અધિકારીનાં નામ આપ્યાં છે. તેમાં, સાહિપેરોજ તો સુરત્રાણ (બાદશાહ) અને તેનો નીમેલો મલિકવયો * નામનો મગધનો મંડલેશ્વર (સૂબો), તથા શ્રુાસદુરદીન નામનો ત્યાંનો કોઇ સ્થાનિક અધિકારી હતો. * જાણવા જેવી બાબત એ છે કે આ છેલ્લા મનુષ્યે પ્રસ્તુત કાર્યમાં (મંદિર બંધાવવામાં) ખાસ સાહાય્ય આપ્યું હતું.

આ કથન પછી આપેલા પાંચમા શ્લોકથી ૧૩ મા સુધીમાં મંદિર નિર્માતાના વંશ અને કુટુંબનું વર્ણન આપ્યું છે. મંત્રી દલીદના વંશમાં સહજપાલ નામે એક પ્રખ્યાત પુરૂષ થયો. તેનો પુત્ર તિહુણપાલ, અને તિહુણપાલનો રહા નામે પુત્ર થયો આ રાહાનો પુત્ર ઠક્કુર મંડન થયો. તેને ધિરદેવી નામે સુશીલ ગૃહિણી હતી. આ મંડનને નીચે પ્રમાણે પાંચ પુત્રો અને પૌત્રો વિગેરે થયાં.

---

* આ સાહિપેરોજ તે તુગલખવંશનો દિલ્લીનો ફિરોજશાહ બાદશાહ છે. તે ઈ. સ. ૧૩૫૧ માં ગાદિએ આવ્યો હતો અને એકંદર ૩૭ વર્ષ રાજ્ય કરી ૧૩૮૮ ઈ સ. માં મૃત્યુ પામ્યો હતો. તવારિખોમાં જણાવ્યા પ્રમાણે તો બંગાલ અને બિહાર ઉપર તેને પૂર્ણ કાબુ થયો હોય તેમ જણાતું નથી (જુઓ ગો. સ. સરદેસાઈ રચિત ' હિંદુસ્થાનચા અર્વાચીન ઇતિહાસ, ભાગ ૧ લા ' પૃ. ૧૬૧-૪) પરંતુ આ લેખ—કે જેની મિતિ ઈ સ. ૧૩૫૫ (વિ. સં. ૧૪૧૨+૫૭)ની છે,—પ્રમાણે તો તેની તે સમયે બિહાર ઉપર સત્તા જામેલી હતી એમ સ્પષ્ટ જણાય છે. મલિકવયો અને શ્રુાસદુરદીન (નસીરૂદ્દીન ?)ના નામો તવારિખોમાં જડી આવતાં નથી.

ઠક્કુર મંડન (આ થિરદેવી).

સહદેવ. કામદેવ. સહરાજ. વચ્છરાજ. દેવરાજ.

વચ્છરાજ. ઓસ્ત્રિયો — ૧ રતની. ૨ વીધી.

દેવરાજ. ઓસ્ત્રિયો — ૧ રાજી. ૨ પદ્મિની.

૧ રતની. — પહરાજ ઉદર

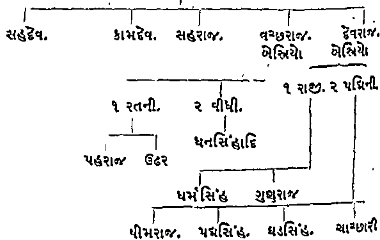
૨ વીધી. — ધનસિંહાદિ

ધર્મસિંહ ગુણરાજ

ધીમરાજ. પદ્મસિંહ. ઘડસિંહ. ચાચ્છારી

ઠક્કુર મંડનના છેલ્લા બંને પુત્રોએ આ મંદિર કરાવ્યું હતું. તથા તેમણે પૂર્વ દેશમાં જૈનધર્મની પ્રગતિ કરવા માટે યથાયોગ્ય પ્રયત્ન કર્યો હતો.

આ પછીના ભાગમાં પ્રતિષ્ઠાકર્તા યતિવરની વંશાવલી આપવામાં આવી છે. અંતિમ તીર્થંકર મહાવીર દેવના સિદ્ધાન્ત-શાસ્ત્રના રચયિતા સુધર્મ નામે ગણધર થયા જેઓ પ્રથમ યુગપ્રધાન હતા. તેમના વંશમાં દશપૂર્વના જ્ઞાતા વજ્રસ્વામી આચાર્ય થયા કે જેમનાથી વજ્રશાખાની શરૂઆત થઈ. તે વજ્રશાખાના ચાંદ્ર નામના કુલમાં ઉદ્યોતનસૂરિ થયા. તેમની પાટે વર્દ્ધમાન આચાર્ય થયા. આ વર્દ્ધમાનસૂરિ બાદ સુપ્રસિદ્ધ જિનેશ્વર નામે આચાર્ય થયા, જેમણે ' ખરતર ' બિરૂદ પ્રાપ્ત કર્યું, અને પછી તેમનો શિષ્ય સમુદાય પણ એ નામે પ્રસિદ્ધિ પામ્યો. તેમના શિષ્ય જિનચંદ્ર થયા જેમણે ' સંવેગરંગશાલા ' નામનો ગ્રંથ બનાવ્યો. તેમના શિષ્ય અભયદેવસૂરિ થયા. તેમણે મંત્રાક્ષરોના પ્રભાવથી જમીનમાંથી ' પાર્શ્વનાથ 'ની પ્રતિમા પ્રકટ કરી અને સ્થાનાંગ આદિ ૯ અંગો (આગમો) ઉપર વિવરણો લખ્યાં. તેમના પછી

ઠકકુર મંડનના છેલ્લા બંને પુત્રોએ આ મંદિર કરાવ્યું હતું. તથા તેમણે પૂર્વ દેશમાં જૈનધર્મની પ્રગતિ કરવા માટે યથાયોગ્ય પ્રયત્ન કર્યો હતો.

આ પછીના ભાગમાં પ્રતિષ્ઠાકર્તા યતિવરની વંશાવલી આપવામાં આવી છે. અંતિમ તીર્થંકર મહાવીર દેવના સિદ્ધાન્ત–શાસ્ત્રના રચયિતા સુધર્મ નામે ગણધર થયા જેઓ પ્રથમ યુગપ્રધાન હતા. તેમના વંશમાં દશપૂર્વના જ્ઞાતા વજ્રસ્વામી આચાર્ય થયા કે જેમનાથી વજ્રશાખાની શરૂઆત થઈ. તે વજ્રશાખાના ચાંદ્ર નામના કુલમાં ઉદ્યોતનસૂરિ થયા. તેમની પાટે વર્દ્ધમાન આચાર્ય થયા. આ વર્દ્ધમાનસૂરિ બાદ સુપ્રસિદ્ધ જિનેશ્વર નામે આચાર્ય થયા, જેમણે 'ખરતર' બિરૂદ પ્રાપ્ત કર્યું, અને પછી તેમનો શિષ્ય સમુદાય પણ એ નામે પ્રસિદ્ધિ પામ્યો. તેમના શિષ્ય જિનચંદ્ર થયા જેમણે 'સંવેગરંગશાલા' નામનો ગ્રંથ બનાવ્યો. તેમના શિષ્ય અભયદેવસૂરિ થયા. તેમણે મંત્રાક્ષરોના પ્રભાવથી જમીનમાંથી 'પાર્શ્વનાથ'ની પ્રતિમા પ્રકટ કરી અને સ્થાનાંગ આદિ ૯ અંગો (આગમો) ઉપર વિવરણો લખ્યાં. તેમના પછી

ક્રમથી જિનવલ્લભ, જિનદત્ત, જિનચંદ્ર, જિનપતિ, જિનેશ્વર,
પ્રબોધ અને જિનચંદ્ર નામે આચાર્યો થયા. આ છેલ્લા–જિનચ
પાટે જિનકુશલસૂરિ બેઠા. જેમણે વિપુલગિરિ ઉપરના મં
પ્રથમતીર્થંકરની મૂર્તિની પ્રતિષ્ઠા કરી. તેમના પછી જિનપદ્મ,
લબ્ધિ અને જિનચંદ્ર નામે ક્રમથી આચાર્યો થયા. આ જિનચંદ્રસ
ઉપદેશથી, વિહારપુરનિવાસી ઉક્ત વચ્છરાજ અને દેવરાજ નામના
બંધુઓએ પ્રસ્તુત પાર્શ્વનાથનું ભવ્ય મંદિર બંધાવ્યું; અને ઘણા ઉત્સવપૂ
પ્રતિષ્ઠિત કરાવ્યું. પ્રતિષ્ઠા, વિક્રમ સંવત્ ૧૪૧૨ ના આષાઢવદિ ૬
દિવસે, પોતાના ગુરૂની આજ્ઞાથી ભુવનહિત નામના ઉપાધ્યાયે કરી
જેમના દીક્ષાગુરૂ તો જિનચંદ્રસૂરિ અને વિદ્યાગુરૂ જિનલબ્ધિસૂરિ
હતા. આ વિચિત્રવૃત્તો (છંદો) વાળી પ્રશસ્તિની રચના પણ ભુવન-
હિત ઉપાધ્યાયે જ કરી અને શિલાપટ્ટ ઉપર પણ તેમણે જ લખી.
તેને, કલાકુશલ એવા ઠક્કર માલ્હાના પુત્ર વીધા નામે શ્રાવકે
પુણ્યાર્થે કોતરી.

અંતે ગદ્યમાં પુનઃ જણાવવામાં આવ્યું છે કે–વિક્રમ સંવત્ ૧૪૧૨
આષાઢવદિ ૬ ના દિવસે, ખરતર ગચ્છના આચાર્ય જિનલબ્ધિસૂરિના પટ્ટધર
જિનચંદ્રસૂરિના* સદુપદેશથી, મંત્રિવંશના મંડનભૂત એવા ઠક્કુર
મંડનના પુત્ર નામે ઠ. વચ્છરાજ અને ઠ. દેવરાજ કે જેમણે, પં. હરિ-
પ્રભગણિ, મોદમૂર્તિગણિ, હર્ષમૂર્તિગણિ અને પુણ્યપ્રધાનગણિ સાધુઓ
સાથે ભુવનહિતોપાધ્યાયને પૂર્વદેશમાં વિહાર કરાવી બધા તીર્થોની
યાત્રા કરાવીને સંઘને આનંદિત કર્યો, તેમના કરાવેલા શ્રીપાર્શ્વનાથના
મંદિરની આ પ્રશસ્તિ પૂર્ણ થઇ.

* મૂળ લેખમાં 'જિનચંદ્ર' ના બદલે જિનેન્દ્ર (પં. ૩૧) પાઠ છપા-
યેલો છે. તે ભ્રમવાળો છે. બાબુ પૂરણચંદજીએ, 'જૈનલેખસંગ્રહ' માં એજ
પાઠ આપેલો હોવાથી અહિં પણ તે પ્રમાણે છાપવામાં આવ્યો છે. પરંતુ તેની
પ્રતિકૃતિ (રબીંગ) માં તપાસતાં માલુમ પડ્યું કે, ત્યાં મૂળ પાઠ 'જિનેન્દ્ર'
નહિં પણ 'જિનેંદ્ર' છે અને તે 'જિનચન્દ્ર' ના બદલે ભૂલથી લખાયો
અથવા કોતરાયો છે. 'જિનચંદ્ર' શબ્દમાંથી 'ચં' અક્ષર ધુરી જવાના
લીધે આ ભ્રમિત પાઠ [illegible] થયો છે.

પાલી શહેરના લેખો.

(૩૮૧)

મારવાડના જોધપુરરાજ્યમાં પાલી નામનું એક પ્રસિદ્ધ અને પ્રાચીન શહેર છે. ત્યાં 'નવલખા મંદિર' નામે એક ભવ્ય બાવન જિનાલયવાળું ઘણું જૂનું દેવાલય છે. એ મંદિરમાં બે પ્રતિમાઓની નીચેના ભાગ ઉપર બે સરખા લેખ કોતરેલા છે જેમાંથી એકની નકલ આ ૩૮૧ નંબર નીચે આપેલી છે. લેખનો ભાવાર્થ આ પ્રમાણે છે—

સં. ૧૨૦૧ ના જ્યેષ્ટ વદિ ૬ રવિવારના દિવસે, પલ્લિકા એટલે પાલીમાં શ્રીમહાવીરના મંદિરમાં મહામાત્ય આનંદના પુત્ર મહામાત્ય પૃથ્વીપાલે પોતાના આત્મકલ્યાણાર્થે બે તીર્થંકરોની મૂર્તિઓ કરાવી. (તેમાંની આ) અનંતનાથની પ્રતિમા છે.

બીજી પ્રતિમા ઉપર પણ આજ પ્રકારનો લેખ છે પરંતુ તેમાં અંતે 'अनंत' શબ્દને બદલે 'विमल' શબ્દ છે એટલે તે વિમલનાથની પ્રતિમા છે.

આ પૃથ્વીપાલના નામના લેખો આબુ ઉપર 'વિમલવસહી' માં પણ છે વિશેષ જુઓ ઉપર પૃ. ૧૫૪.

(૩૮૨)

આ લેખ ઉકત મંદિરમાંજ આવેલી એક પ્રતિમાના સિંહાસન ઉપર કોતરેલો છે. ભાવાર્થ આ પ્રમાણે—

સં. ૧૧૮૮ ના માઘ માસની સુદિ ૧૧ ના દિવસે વીરઉલ્લ (વીરદેવકુલ ?) દેવકુલિકામાં દુર્લભ અને અજિત નામના ગૃહસ્થોએ શાંતિનાથની મૂર્તિ બનાવી અને બ્રાહ્મીગચ્છીય દેવાચાર્યે તેની પ્રતિષ્ઠા કરી.

(૩૮૩)

આ નંબરનો લેખ એક આદિનાથની મૂર્તિના નીચે પદ્માસન
લખેલો છે. સાર આ પ્રમાણે—

સં. ૧૧૭૮ ના ફાલ્ગુણ સુદિ ૧૧ ને શનિવારના દિવસે, પલ્લિ
(એટલે પાલી) માં આવેલા શ્રીવીરનાથના મહાન્ મંદિરમાં, ઉદ્યો
તનાચાર્ય શિષ્ય મહેશ્વરાચાર્યના શિષ્ય દેવાચાર્યના ગચ્છવાળા સાહુ
ગૃહસ્થના બે પુત્રો નામે પારસ અને ધણદેવ, તેમા ધણદેવનો પુત્ર
દેવચંદ્ર અને પારસનો પુત્ર હરિચંદ્ર આ બંને મળીને, દેવચંદ્રની
ભાર્યા વસુધરિના પુણ્યાર્થે ઋષભદેવ તીર્થંકરની પ્રતિમા કરાવી.

(૩૮૪-૯૨)

૩૮૪ નંબરથી તે ૩૯૨ સુધીના લેખો ઉપર પ્રમાણે જ જુદી જુદી
મૂર્તિઓ ઉપર કોતરેલા છે અને તેમાં જણાવેલી બાબત પણ
સુસ્પષ્ટ છે.

(૩૯૩-૯૫)

આ ત્રણ લેખો એજ મંદિરના મુખ્ય ગર્ભાગારમાં આવેલી વેદિ
ઉપર જે ત્રણ પ્રતિમાઓ સ્થાપિત છે તેમના ઉપર કોતરેલા છે.
તેમાં પ્રથમનો લેખ ડાબી બાજુ ઉપર આવેલી સુપાર્શ્વનાથની મૂર્તિ
પર, બીજો (નં. ૩૯૪) જમણી બાજુ ઉપરની મહાવીરની મૂર્તિ
પર અને છેલ્લો મધ્યસ્થિત પાર્શ્વનાથની પ્રતિમા ઉપર કોતરેલો છે.
ત્રણે લેખો એકજ મિતિના છે અને તે સં. ૧૬૮૬ ના વૈશાખ
સુદી ૮ મીની છે. પેહલા અને છેલ્લા લેખમાં જણાવેલી હકીકત
આ પ્રમાણે છે.

મહારાજાધિરાજ ગજસિંહજી જ્યારે રાજ્ય કરતા હતા અને
મહારાજ કુમાર અમરસિંહ જ્યારે યુવરાજપદ ભોગવતા હતા તથા
તેમના કૃપાપાત્ર ચાહમાનવંશીય જગનાથ જ્યારે પાલી નગરનો

(૩૯૯)

આ લેખ ગોડીપાર્શ્વનાથના મંદિરની મૂલનાયકની પ્રતિમા
કોતરેલો છે. મિતિ ઉપર પ્રમાણેજ છે. પ્રતિષ્ઠા કરનાર વિજયદે
છે. મેડતાનગર નિવાસી ઓસવાલ જ્ઞાતિના કુહાડ ગોત્રવાળા
હર્પા ભાર્યા જયવંતદેના પુત્ર જસવંતે તે મૂર્તિ બનાવરાવી હ
લેખમાં વચ્ચે, વિજયદેવસૂરિના ઉપદેશથી ગોડવાડ દેશમાં આવે
વીધરલા નામના ગામના સંઘે એક પ્રતિમા કરાવી હતી (?) તે
' પણ ઉલ્લેખ કરેલો છે. આ કથનનો ભાવાર્થ સ્પષ્ટ રીતે ક
શકાયો નથી. કદાચિત્ તે મૂર્તિની પણ આ વખતે પ્રતિષ્ઠા કરાવવામાં
આવી હશે.

(૪૦૦–૦૧)

આ બે લેખો, જોધપુર સ્ટેટમાંના ગોડવાડ પ્રાંતમાં આવેલા ખુડાળા
નામના ગામના જૈન મંદિરમાંની મૂર્તિઓ ઉપર કોતરેલા મળી
આવ્યા છે.

પ્રથમ લેખની મિતિ સં. ૧૫૪૩ ના જ્યેષ્ઠ સુદિ ૧૧ શનિવારની
છે. વિશલનગર નિવાસી પોરવાડ જાતિના વેગા આદિ કેટલાંક
કુટુંબીઓએ વ્યવહારી કમલાના શ્રેયાર્થે પાર્શ્વનાથની પ્રતિમા બનાવરાવી
જેની પ્રતિષ્ઠા જ્ઞાનસાગરસૂરિના શિષ્ય ઉદયસાગરસૂરિએ કરી.

બીજા લેખની મિતિ સંવત્ ૧૫૨૩ ના વૈશાખ સુદિ ૧૧
બુધવારની છે. અંચલગચ્છના આચાર્ય જયકેસરીના ઉપદેશથી પોર-
વાડ જાતિના વચ્છરાજ શ્રાવકે વિમલનાથની પ્રતિમા ભરાવી અને
શ્રી સંઘે તેની પ્રતિષ્ઠા કરી.

શ્રીયુત ભાંડારકરની નોંધમાં એ ગામમાંનો જૂનો પરંતુ ખંડિત
એક બીજો પણ લેખ આપેલો છે. જે ધર્મનાથની પ્રતિ
કોતરેલો છે. લેખ આ પ્રમાણે છે.

संवत् १२४२ मार्ग वदि ५ सोमे श्रे० रामदेवपुत्र श्री० नवघरेण
हनलस्य............मोक्षार्थं ॥ ९ ।, ९ ॥

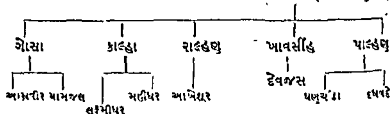
(४०२)

આ લેખ શ્રી ભાંડારકરની નોંધમાંથી લેવામાં આવ્યો છે પરંતુ તેનું સ્થળ વિગેરે તે નોંધમાં સ્પષ્ટ રીતે લખેલું ન હોવાથી તે અજ્ઞાત છે. ભીન્નમાલના બીજા લેખો ભેગો આ પણ લખેલો હોવાથી ત્યાંનાજ કોઈ જૈન મંદિરનો લેખ હોય તેમ જણાય છે.

લેખની એકંદર ૧૭ પંક્તિઓ છે તેમાં પ્રારંભમાં ત્રણ શ્લોકો છે અને બાકી બધો ભાગ ગદ્યમાં છે. પહેલા બે શ્લોકોમાં મહાવીર દેવની સ્તુતિ છે અને જણાવ્યું છે કે પૂર્વે આ શ્રીમાલ× નામના નગરમાં મહાવીર દેવ સ્વયં આવ્યા હતા. ત્રીજા શ્લોકમાં થારાપદ્રગચ્છના આચાર્ય પૂર્ણચંદ્રનું નામ છે કે જેમના ઉપદેશથી પ્રસ્તુત લેખમાં જણાવેલું દાન કરવામાં આવ્યું હતું. આના પછી આ લેખ કરવાનો દિવસ કે જે ‘ સંવત ૧૩૩૩ ના આશ્વિન સુદિ ૧૪ સોમવાર ’ છે, તે આપ્યો છે. પછી જણાવવામાં આવ્યું છે કે—ઉક્ત દિવસે જ્યારે શ્રી શ્રીમાલનગરમાં મહારાજ કુલ શ્રી ચાચિગદેવ રાજ્ય કર્તા હતા અને તેમના નિમેલા મહં. ગજસિંહ પંચકુલ હતા તે સમયે શ્રીમાલ પ્રાંતનો વહિવટ કર્તા (વહિવટદાર) નૈગમ જાતિના કાયસ્થ મહત્તમ સુભટે અને ચેટક કર્મસીહે પોતાના કલ્યાણાર્થે, આસો માસની યાત્રાના મહોત્સવ માટે તથા આસો સુદિ ૧૪ ના દિવસે મહાવીર દેવની પૂજા ભણાવા અર્થે, ગામના પંચ અને અધિકારીઓ પાસેથી માંડવીની જકાતમાંથી પ્રતિવર્ષ ૧૩ દ્રમ્મ અને સાત વિંશોપક ઉક્ત મંદિરમાં દેવદાન તરીકે આપવાનો ઠરાવ કરાવ્યો. છેવટે, આ લેખ

× શ્રીમાલને ભિનમાલ પણ કહેવામાં આવે છે અને વર્તમાનમાં એજ નામે તે શહેર પ્રસિદ્ધ છે. ‘ શ્રીમાલ ’ જાતિની ઉત્પત્તિ આજ સ્થાનમાં થઈ છે

૪૦૫ નંબરવાળા લેખમાં ગોસાના બધા કુટુંબિઓના નામ આપ્યાં છે તેમનું પેઢીનામું આ પ્રમાણે થાય છે.

(૪૦૮–૪૧૫)

આ આઠ લેખો ખાલી જીલ્લામાંજ આવેલા નાણા ગામમાંથી મળી આવ્યા છે. લેખોમાં વિશેષ જાણવા જેવું કાંઈ નથી અને હકીકત સ્પષ્ટ સમજાય તેવી છે તેથી અહિં તેનું પિષ્ટ પેષણ કરવું નકામું છે.

ધ્યાનમાં લેવા લાયક હકીકત એ છે કે આ લેખોમાં (નં. ૪૦૯ તથા ઉપર ૪૦૩–૪) જે જ્ઞાનકીય અથવા નાણકીય ગચ્છનું નામ આવેલું છે તેનું નામાભિધાન આ જ ગામ ઉપરથી પ્રચલિત થયું છે. આ ઉપરથી સમજાય છે કે એક વખતે આ સ્થળ પણ ભરભરાટીવાળું અને જૈન યતિયોનું વિશેષ રૂપે નિવાસસ્થાન હતું. વર્તમાનમાં પણ આ ગામ એક તીર્થસ્થળ તરીકે ગણાય છે અને ગોડવાડ પ્રાંતમાં ન્હાની અને મ્હોટી એમ જે બે પંચતીર્થિઓ કહેવાય છે. તેમાંની ન્હાની પંચતીર્થીમાંનું આ પણ એક તીર્થ છે. સાધારણ રીતે આ ગામ નાણા–બેડાના જોડા રૂપે ગણાય છે. બેડા ગામ પણ તેની પાસેજ આવેલું છે અને તે પણ ઉક્ત પંચ તીર્થીમાંનું એક તીર્થ મનાય છે.

(૪૧૬)

આ લેખ, ઇતિહાસ પ્રસિદ્ધ વીરભૂમિ મેવાડના મુકુટ સમાન ચિત્તોડના કિલ્લામાં આવેલા 'શૃંગાર ચાવડી' નામના જૈનમંદિરમાંથી

મળી આવ્યો છે. ચિત્તોડના કિલ્લામાંના પ્રસિદ્ધ મકાનોમાં આ ' શૃંગાર ચાવડી ' નામના મંદિરની પણ ગણના થાય છે, અને કર્નલ ટોડથી લઈને આજ સુધીમાં જે જે પુરાતત્ત્વજ્ઞોએ એ કિલ્લાનું વર્ણન આપ્યું છે તેમાં આ મંદિરનો પણ ઉલ્લેખ થએલોજ છે. આર્કિઓલૉજીકલ સર્વે ઑફ વેસ્ટર્ન સર્કલના આગળના સુપરિન્ટેન્ડેન્ટ મી. હેન્રી કઝેન્સે પોતાના ઇ. સ. ૧૯૦૪ ના પ્રોગ્રેસ રીપોર્ટમાં ચિત્તોડગઢનું વર્ણન આપતાં ઉલ્લિખિત મંદિરનું નીચે પ્રમાણે વર્ણન આપે છે—

" શૃંગાર ચાવડી નામનું એક પશ્ચિમાભિમુખ જૈન દેવાલય છે, તેમાં જમીન ઉપર મધ્ય ભાગમાં એક ઉંચુ ચોરસ ચોતરું (પ્લેટફોર્મ) છે અને તેના ચારે ખુણે ચાર સ્તંભો છે જે ઉપરના ચાર પાટડાઓના આધાર ભૂત છે. તેમના ઉપર શિખર બાંધવાનો વિચાર હશે એમ તેમની ગોઠવણીથી જણાય છે પરંતુ હાલમાં તો ફક્ત સાદું ગોળ ઘુમ્મટ જ ઉપર વાળેલું છે. આ ' છત્રી ' નીચે ચૌમુખ પ્રતિમા બેસાડેલી હશે એમ જણાય છે. તેને બે દ્વાર છે– એક પશ્ચિમ બાજુએ અને બીજું ઉત્તરે; તથા પૂર્વ અને દક્ષિણ બાજુમાં–તેમની સામેજ ભૂમિતિના આકારવાળી જાળીઓ કોતરેલી છે. સલાટોના નામો ખોળવાનો અમને પૂરો સમય ન હતો તો પણ ઉતાવળેથી અમે તે સંબંધી થોડીક તપાસ કરી; પણ કાંઈ મળ્યું નથી. ડૉ. સ્ટ્રેટન (Dr. Steratton) જેણે ચિતોડગઢની વિસ્તૃત હકીકત લખી છે * તે કહે છે કે શૃંગારચાવડી કુંભારાણાના જૈન ખજાનચીએ બંધાવ્યાનું કહેવાય છે. ટોડ કહે છે કે ' મને શાંતિનાથના એક મંદિરમાંથી એક લેખ મળી આવ્યો જેમાં લખેલું હતું કે કુંભારાણાના ભંડારીએ તે બંધાવ્યું હતું. ' આ લેખ કયો તે મ્હને જણાયો નથી. કિલ્લાની ભીંતમાં ચણી દીધેલી બે શિલાઓ અમારા

* આર્કિઓલૉજીકલ સર્વે ઑફ ઇન્ડિયા, રિપોર્ટ સ. ૧૪ ૧૦. પૃ. ૧૦૫. (એ પુસ્તકમાં આ મંદિરનું ચિત્ર પણ આપ્યું છે.–સંપાદક.)

એવામાં આવી જે શૃંગારચાવડીની કિનારી ઉપર હતી અને
માંત્ર તેનાથી ૧૦૦ યાર્ડ દૂર છે, તેમાં એમ લખે છે—લેખ
શિલાઓમાં સરખોજ છે.—' વિ. સં. ૧૩૩૪ (ઇ. સ. ૧૨૭૮
સા. સમધાના પુત્ર સા. મહણાની સ્ત્રી સોહિણીની પુત્રી કુમર
શાંતિનાથના ચૈત્ય (દેવાલય) સાથે એક ન્હાની દેવકુલિકા બંધ
'શૃંગારચાવડીનું' બરાબર અવલોકન કર્યાથી એમ સ્પષ્ટ જણ
છે કે, દરેક ચૌમુખ દેવાલયની માફક આને પણ મૂળ ચાર કમા
તથા ચાર દ્વારો હતાં; તેમાંનું પ્રત્યેક એક એક દિશા તરફ હતું
પાછળથી પૂર્વ અને દક્ષિણ બાજુના દ્વાર કાઢી ન્હાંખી તેમની જગ્યાએ
જાળી કરી દેવામાં આવી છે. બાકીની ભીંતો તથા ખાસ કરીને તેમાં
આવેલી મૂર્તિઓ કુમારપાલના સોમનાથ પાટણના જુના દેવાલયની
જેવી છે. સાતવીસ, અદ્ભુત અને કુંભાના ચણાવેલાં અન્ય મંદિરોનાં
કામથી તે જુદી પડે છે. કદાચ એમ હોઇ શકે કે ઉપર જણાવેલા
લેખ પ્રમાણે મૂળ આ શાંતિનાથનું મંદિર હશે અને જે બીજા
ફેરફારો દેખાય છે તે કુંભારાણાના ભંડારીના પુત્રે કરાવેલા હશે.
ઉપરના લેખમાં જણાવેલું ન્હાનું મંદિર હાલ અસ્તિત્વમાં નથી તેનો
સામાન કિલ્લાની ભીંત બાંધવામાં કામે આવ્યો છે. આ કિલ્લો
કુંભારાણાની પછી ઘણા વખતે બંધાયો છે. શૃંગારચાવડીની પાસેજ
ઉત્તર બાજુએ લગભગ તેને અડકી રહેલી એવી એક દેવકુલિકા છે
જે પૂર્ણ બંધાએલી હોય તેમ જણાતી નથી. કેટલાંક કામો ગોઠવ્યા
છે પણ તે પૂરા ઘડવામાં આવ્યાં નથી. તેની ભીંતો ઉપર કેટલાક
સલાટોનાં નામો લખેલા છે તેમાં 'ચાંપા' નું નામ ત્રણ વખતે આવેલું
છે. આજ નામ ' અદ્ભુત ' ના મંદિરમાં સાત વખતે આવેલું છે
અને જૈન ટાવર (કીર્તિસ્તંભ) ની પાસે આવેલા મંદિરમાં પણ
એક ઠેકાણે દૃષ્ટિગોચર થાય છે. હું ચોકસ કહી શકું છું કે આ
હાનું મંદિર વિ. સં. ૧૫૫૦ (ઈ. સ. ૧૪૯૪) માં થયું હશે,
રંતુ શૃંગારચાવડી તેની પહેલાંનું (ઘણું જુનું) છે. તે ઘણું કરીને
સ. ૧૧૫૦ માં થયું હશે. "

આ લેખનો સાર મી૦ (હાલમાં પ્રોફેસર) ભાંડારકરે સન્ ૧૯૦૫-૦૬ ના પ્રોગ્રેસ રીપોર્ટ (પૃ. ૬૦) માં આ પ્રમાણે આપ્યો છે:—

" લેખની મિતિ સંવત્ ૧૫૦૫ ની છે. એમાં શ્રી અષ્ટાપદ નામે શાંતિનાથના દેવાલયના બંધાવ્યાની હકીકત છે. આ દેવાલય કદાચ ગુંગારચાવડી હશે કે જ્યાંથી આ લેખ મળી આવ્યો છે. આ ઉપરથી જણાય છે કે, ઉક્ત મંદિર આ વર્ષમાં બંધાયું હશે. તેનો બંધાવનાર પોતાની પત્નીઓ વિલ્હણદે અને રતનાદે તથા પુત્રો મૂધરાજ, ધનરાજ, કુમારપાલ વિગેરે સહિત રાણા શ્રી કુંભકર્ણના ' રત્નભંડારી ' * કોલાનો પુત્ર શ્રી વેલાક છે. આ મંદિરની પ્રતિષ્ઠા જિનસાગરસૂરિએ કરી હતી. ત્યારબાદ ખરતરગચ્છના આચાર્યોની નામાવલી આપી છે. પ્રથમ જિનરાજ છે. તેના પછી જિનવર્દ્ધન, જિનચંદ્ર, જિનસાગર અને જિનસુંદર એમ અનુક્રમે આવે છે. ડૉ. ક્લૅટે (Klatt) પ્રસિદ્ધ કરેલી (ઈં. એં. પુ. ૧૧, પૃ. ૨૪૯ માં) ખરતરગચ્છની ' પટ્ટાવલી ' માં જિનરાજ ૫૫ માં નંબરે છે. તેમની પછી જિનભદ્રનું નામ આવે છે. પરંતુ વધારામાં કહેવામાં આવ્યું છે કે " પહેલાં જિનવર્ધનસૂરિને જિનરાજની ગાદિએ બેસાડવામાં આવ્યા હતા. " પટ્ટાવલીમાં જિનભદ્ર પછી જિનચંદ્રનું નામ આપ્યું છે. પરંતુ આ યાદીમાં જિનભદ્રનું નામજ નથી, અને જિનચંદ્રનું નામ જિનવર્ધનની પછી આપ્યું છે. પટ્ટાવલીમાં જિનચંદ્ર પછી જિનસમુદ્રનું નામ છે ત્યારે આ યાદીમાં જિનસાગર તથા જિનસુંદરનાં નામ, જિનચંદ્રની પછી આપ્યાં છે. પટ્ટાવલીમાં આ ફેરફાર વગર શંકાએ કરવો જોઇએ. * એ નક્કીજ છે કે જિનસમુદ્ર જિનસુંદરની પછીજ થએલા છે. જિનસુંદરની મિતિ હમણાં નીચે

* ' રત્નભંડારી ' નહિં પણ ફક્ત ' ભંડારી ' એટલુંજ લખવું જોઇએ. ' રત્ન ' એ શબ્દનો સંબંધ ' ભંડારી ' સાથે નહિં પણ તેની પહેલાં આપેલા ' પુત્ર ' શબ્દ સાથે છે. અર્થાત્ કોલાનો ' પુત્ર રત્ન ' અને ' ભંડારી ' એમ એ વિશેષણો છે.—સંપાદક

કહેવામાં આવશે તે લેખમાં વિ. સં. ૧૫૧૩ આપી છે; તથા ડુંગઢના એક લેખ ઉપરથી જિનસમુદ્રની મિતિ વિ. સં. ... આપી છે. (જુઓ ૧૯૦૪ નો પ્રોગ્રેસરીપોર્ટ, પૃ. ૫૯.) ”

ઉપર મી. એચ. કાઉસેન્સના આપેલા વર્ણનમાં લખવામાં આવ્યું છે કે ટૉડે શાંતિનાથના મંદિરમાંથી મળેલા લેખના વિષયમાં જે ઉલ્લેખ કરેલો છે તે લેખ મળી શકયો નથી. તે સંબંધમાં મ્હારા વિચાર પ્રમાણે ટૉડે સૂચવેલો લેખ તે આજ હોવા સંભવ છે. કારણ કે લેખમાં જણાવ્યા પ્રમાણે આ મંદિર શાંતિનાથનું છે અને તે કુંભારાણાના ભંડારીના પુત્રેજ બંધાવેલું છે. લેખોકત હકીકત પ્રમાણે આ મંદિર ‘ અષ્ટાપદ ’ નામનું છે અને તેમાં મૂલનાયક તરીકે શાંતિનાથની સ્થાપના કરેલી હોવાથી તેમના નામે પણ આ મંદિર પ્રસિદ્ધિ પામ્યું હશે. મી. એચ. કાઉસેન્સ ધારે છે તેમ આ મંદિર ચૌમુખ પ્રતિમાઓ બેસાડવા માટે નથી પરંતુ જેમ બીજી ઘણી ઠેકાણે હોય છે તેમ ‘ અષ્ટાપદ ’ તીર્થની સ્થાપના રૂપે ચોવીસે તીર્થંકરોની મૂર્તિઓ અમુક સંખ્યા પ્રમાણે (૪, ૮, ૧૦ અને ૨ એમ) ચારે બાજુએ બેસાડવા માટેનું છે.

(૪૧૭–૨૧)

મારવાડના જોધપુર રાજ્યમાંના નગર નામના ગામમાં ... વેલા જુદા જુદા જૈનમંદિરોમાંથી આ પાંચ લેખો મળી આવ્યા

* શ્રીયુત ભાંડારકરના કહેવા પ્રમાણે પટ્ટાવલીમાં ફેરફાર કરવાની ... જરૂર નથી. પટ્ટાવલીમાં જે ક્રમ છે તે પણ યથાર્થ છે. કારણ એ છે, કે, જિન... રાજસૂરિ પછી તેમનો સમુદાય બે શાખાઓ વચ્ચે વ્હેંચાઈ ગયો હતો. તેમાં ... ટ્ટાવલીમાં જે ક્રમ છે તે જિનભદ્રસૂરિની પરંપરા (જેને મૂળશાખા કહે... માં આવે છે) નો છે અને આ લેખમાં જે ક્રમ છે જિનવર્દ્ધનસૂરિની ... પરાનો છે. તે બંને જિનરાજસૂરિની ગાદિએ બેઠા હતા. આ સંબંધમાં ... માટે જુઓ મ્હારૂં ‘ વિજ્ઞપ્તિ ત્રિવેણિ ’ નામનું પુસ્તક, પ્રસ્તાવના પૃષ્ઠ ૬૧ ... આપેલું ટેબલ.—સંપાદક.

પહેલો લેખ શાંતિનાથના મંદિરનો છે. તેની સાલ સંવત્ ૧૬૧૪ ની છે. આમાં પ્રારંભમાં સાલ આપ્યાં પછી 'વીરમપુર' એવું ગામનું નામ આપ્યું છે જે કદાચિત 'નગર' નું જૂનું નામ હશે. આ પછીના બે લેખોમા પણ આ નામ લખેલું છે. પછી શાંતિનાથના ચૈત્યનું નામ લખી તિથિ આપી છે જે માર્ગશીર્ષ માસની પ્રથમ દ્વિતીયા છે (પક્ષનો ઉલ્લેખનો કંઇજ નથી.) ત્યાર બાદ ખરતરગચ્છના આચાર્ય જિનચંદ્રનું નામ આપ્યું છે જે લેખના વખતે વિદ્યમાન હતા. પછી ૪ કાવ્યો આપ્યા છે અને તેમાં ફક્ત શાંતિનાથ તીર્થંકરની સ્તવના કરવામાં આવી છે. પછી ધનરાજ ઉપાધ્યાયના કહેવાથી પંડિત મુનિમેરૂએ શિલા ઉપર આ લેખ લખ્યો અને જેધા, દંતા, ગદા અને નરસિંગ નામના સૂત્રધારોએ કોતર્યો, એમ જણાવી, રાઉલ મેઘરાજના રાજ્ય સમયે શાંતિનાથના મંદિરનો આ 'નાલિ મંડપ' બનાવવામાં આવ્યો એમ જણાવ્યું છે.

બીજો (નં. ૪૧૮ નો) લેખ ઋષભદેવના મંદિરમાંનો છે. લેખોમાં આ મંદિરને વિમલનાથનું મંદિર જણાવ્યું છે. હકીકતમાં એમ છે કે-સં. ૧૫૯૮ ના વૈશાખ શુદિ ૭ ના દિવસે, જ્યારે રાઉલ કુંભકર્ણ રાજ્ય કરતો હતો ત્યારે, તપાગચ્છના આચાર્ય હેમવિમલસૂરિના શિષ્ય પં. ચારિત્રસાધુગણિના ઉપદેશથી વિરમપુરના જૈનસમુદાયે વિમલનાથના મંદિરમાં રંગમંડપ કરાવ્યો. સૂત્રધાર હેલાએ તે તૈયાર કર્યો.

ત્રીજો (નં. ૪૧૯) લેખ પાર્શ્વનાથના મંદિરનો છે. ભાવાર્થ આ પ્રમાણે—

સં. ૧૬૮૧ ના (આ સંવત્ આષાઢાદિ છે, એટલે તેની શરૂઆત આષાઢમાસથી થાય છે) ચૈત્ર વદિ ૩ સોમવારના દિવસે રાઉલ જગમાલના રાજ્ય સમયે વીરમપુરના પલ્લીવાલ ગચ્છના ભટ્ટારક યશોદેવની વિદ્યમાનતામાં, પાર્શ્વનાથના મંદિરમાં પલ્લીવચ્છના શ્રાવકોએ ત્રણ ગોખલાઓ સાથે 'નિર્ગમચતુષ્કિકા' એટલે મંદિર

બહાર નિકળવાના માર્ગની ચોકી કરાવી. આ લેખ, ઉપાધ્યાય હર્ષ...
...રના શિષ્ય ઉ. કનકશેખરના શિષ્ય ઉ. સુમતિશેખરે લખ્યો. સૂત્ર...
...માના પુત્રે (જેનું નામ જતું રહ્યું છે) [તે કોતર્યો.]

છેલ્લા બે લેખો, ઉપર જણાવેલા ઋષભદેવના મંદિરમાં...
આવેલા છે. તેમાં પ્રથમની મિતિ સં. ૧૬૬૭ ના દ્વિતીય અષાઢ
સુદી ૬ શુક્રવારની છે. રાઉલ તેજસી તે વખતે રાજ્ય કરતો હતો. તપા-
ગચ્છના આચાર્ય વિજયદેવનું નામ છે. લેખ અપૂર્ણ છે.

બીજા લેખની મિતિ સં. ૧૬૩૭ વૈશાખ સુદિ ૩ ગુરૂવારની
છે. રાઉલ મેઘરાજ રાજા હતો. તપાગચ્છના આચાર્ય હીરવિજયસૂરિ
અને તેમના પટ્ટધર વિજયસેનસૂરિની વિદ્યમાનતામાં ધર્મસાગર-
ગણિના ઉપદેશથી સંઘે કરાવ્યું, (શું કરાવ્યું તેનું નામ આપવું
રહી ગયું છે), એવી નોંધ છે.

(૪૨૨-૨૩)

આ બે લેખો જસોલ (મારવાડ-જોધપુર રાજ્યમાં) ગામના
શાંતિનાથના મંદિરમાંના પાટડાઓ ઉપર લખેલા છે.

પહેલો લેખ સં. ૧૨૪૬ ના કાર્તિક વદિ ૨ નો છે અને તેમાં
...લખેલું છે કે શ્રી દેવાચાર્ય (વાદીદેવસૂરિ) ના ગચ્છવાળા ખેટ
... ગામનું નામ છે) ના મહાવીર મંદિરમાં શ્રેષ્ઠી સહદેવના પુત્ર સોનિગે
...સ્તંભજુગ ' એટલે બે થાંભલાઓ કરાવ્યા.

બીજો લેખ સં. ૧૨૧૦ ના શ્રાવણ વદિ ૭ નો છે. તેમાં
...વિજયસિંહ નામના અધિકારી યા ઠાકુરે વાલિગ (?)ના દાનનું
...નપત્ર કરી આપ્યું તે નોંધવામાં આવ્યું છે. આમાંની પહેલાંની ૩
...તઓ સંસ્કૃતમાં છે અને પછીની ૪ લીટિઓ તે વખતે પ્રચલિત
દેશીભાષા (કે જે ગુજરાતી-રાજસ્થાનીની પૂર્વજ છે) માં
... છે. આ ભાગમાં જણાવ્યું છે કે, ખેડ (ગામ)માં ...

(અપૂર્ણ) થાય તે એ આ ' વાહિત ' (?) હઇ હે અથવા ' કુહાડુ ' (?) હઇ હે તેને મંદિરે અડવાની આજ્ઞા આપવામાં આવી છે.

આ લેખોમાં લખ્યા પ્રમાણે એ ગામનું મૂળ નામ ખેડ (સંસ્કૃત ખેટ) હતું. તથા તે મંદિર પણ મૂળ મહાવીરનું હતું. પણ હાલમાં શાંતિનાથનું કહેવાય છે.

(૪૨૪)

આ લેખ મારવાડના પાલડી નામના ગામનો છે. એની મિતિ સંવત ૧૨૪૯ ના માઘ સુદિ ૧૦ ગુરૂવારની છે. તે વખતે મહારાજાધિરાજ કેલ્હણદેવ નડુલ (નાડોલ) નો રાજા હતો. અને તેનો પુત્ર જયસિંહ (જ્યાંથી આ લેખ પ્રાપ્ત થયો છે ત્યાંનો ?) અધિકાર ચલાવતો હતો. તે વખતે, તેનો મહામાત્ય વાસ્હણ અને મહં. સુમટવનો પુત્ર રાજદેવે મહાવીરદેવને પાટલાડી(?)માંથી ૧ દ [૨મ ?] ભેટ આપવાની કબુલાત આપી.

(૪૨૫)

આ લેખ મારવાડનાજ વધીણા નામના ગામમાંથી મળ્યો છે. આમાં સંવત ૧૩૫૯ ના વૈશાખ શુદિ ૧૦ શનિવારના દિવસે, નાડોલ પ્રદેશમાં આવેલા વાઘસીણ (હાલમાં વધીણા) ગામમાં મહારાજ સામંતસિંહદેવના રાજ્ય સમયમાં, વાઘસીણ અને પુલિયા ગામના રહેવાસી કેટલાક સોલંકીઓએ શાંતિનાથદેવના યાત્રોત્સવ નિમિત્તે એવું દાન કર્યું કે, ઉક્ત બંને ગામના દરેક અહરટ્ટ પ્રતિ ૪ સેઇ તથા દરેક ઢીંબડા પ્રતિ ૨ સેઇ ગોધુમ એટલે ઘહું પ્રતિવર્ષ આપવાં. દાતાઓનાં નામો આ પ્રકારે છે—

વાઘસીણ ગામના સોલંકી વાગ્ભટ પુત્ર રજપૂ.
,, રાજદેવ ,, આંબડ અને માંડલિક.
,, સીમાલ ,, કુંતા અને ધારા.
,, આલા ,, મોહણ, ત્રિભુવણ અને પદ્મા.
,, હરપાલ.
,, ધૂમણ.

પટીયાયત વજ્રિગ ગીદા.
ધુવિયા ગામના—સોલંકી જયણુસીંહ પુત્ર જયતમાલ.
" મંડલિક.

(૪૨૬)

સિરોહીરાજ્યના વાસા નામના ગામથી બે માઈલ ઉપર એ નામાવશેષ થએલું કાળાગરા નામનું ગામ હતું ત્યાંથી આ લેખ પ્રાપ્ત થયો છે. લેખની ૧૪ પંક્તિઓ ઉપલબ્ધ છે તેમાં પ્રથમ પાંચ તથા ૧૧ અને ૧૨ એમ ૭ પંક્તિઓ અખંડ છે. બાકીનો ઘણોખરો ભાગ ખંડિત થઇ ગયો છે.

લેખની મિતિ સં. ૧૩૦૦ ના જ્યેષ્ટ સુદિ ૧૦ સોમવારની છે. તે વખતે ચંદ્રાવતી (આબૂની નીચેનું નષ્ટ થએલું પુરાતન સ્થાન) માં મહારાજાધિરાજ આલ્હણસિંહ રાજ્ય કરતો હતો અને તેનું પ્રધાનપણું મહં. પેતા કરતો હતો. પછીની હકીકત નષ્ટ થઇ ગઇ છે પરંતુ એટલું જણાય છે, કે, મહં. પેતાએ, કલાગરગામમાં પાર્શ્વનાથદેવ માટે કાંઇક ભેટ આપવા માટે આ શાસન લખી આપ્યું હતું.

આ લેખમાં જણાવેલો રાજા આલ્હણ કયા વંશનો હતો તે હજી ચોક્કસ જાણી શકાયું નથી. પંડિત ગૌરીશંકર હીરાચંદ ઓઝા પોતાના सीरोही राज्य का इतिहास નામના હિંદી પુસ્તકમાં (જુઓ પૃષ્ઠ ૧૫૪ ની નોટ) લખે છે કે—

" સિરોહી રાજ્યના વાસાગામથી બે માઈલ ઉપર કાળાગરા ...રીને એક ગામ હતું; જેનો હાલમાં કોઈ પણ અંશ વિદ્યમાન નથી, ...રંતુ ત્યાંથી એક શિલાલેખ વિ. સં. ૧૩૦૦ (ઇ. સ. ૧૨૪૩) નો ...યો છે જેમાં ચંદ્રાવતીના મહારાજાધિરાજ આલ્હણસિંહનું નામ ...એ આલ્હણસિંહ કયા વંશનો હતો એ બાબતમાં તે શિલાલેખમાં ...પણ લખ્યું નથી. આવી સ્થિતિમાં એજ અનુમાન થઇ શકે છે

આ 'સોલંકી' તે રાજપુત્ર (રજપૂત) 'ચાલુક્ય' શબ્દનો ...શ છે.

કે આલ્હણસિંહ યા તો કૃષ્ણરાજનો પુત્ર હશે અને તેના પછી તે (કૃષ્ણરાજ) ના બીજા પુત્ર પ્રતાપસિંહે રાજ્ય મેળવ્યું હોય, કે જેથી મોટા ભાઈનું નામ છોડી દઈ પ્રતાપસિંહને તેના પિતા સાથે જોડી દેવામાં આવ્યો હોય. અને જો આલ્હણસિંહ કોઈ બીજાજ વંશનો * હોય તો તો એમ માનવું પડશે કે તેણે કાન્હડદેવ અથવા તેના પુત્ર પાસેથી ચંદ્રાવતી પડાવી લીધી હશે. "

(૪૨૭)

સીરોહી રાજ્યના કાયદ્રાં + નામના ગામના જૈનમંદિરની આજુબાજુ આવેલી દેવકુલિકાઓમાંથી એકના દ્વાર ઉપર આ લેખ કોતરેલો છે. લેખ ત્રણ અનુષ્ટુભ્ શ્લોકોમાં લખાએલો છે અને તેનો ભાવાર્થ આ પ્રમાણે છે:—

ભિલ્લમાલ (જેનું બીજું નામ શ્રીમાલ પણ છે) નગરથી નિકળેલા પ્રાગ્વાટ (પોરવાડ) વણિકોમાં શ્રેષ્ઠ અને રાજવર્ગે પૂજિત એવો એક ગોલચ્છી (?) નામે પ્રસિદ્ધ શ્રીમાન્ હતો. તેને જજ્જુક, નમ્મ અને રામ એમ ત્રણ પુત્રો હતા. તેમાંથી જજ્જુકના પુત્ર વામને સંસારથી ત્રસ્ત થઈ મુક્તિ મેળવવા માટે આ જૈનમંદિર બંધાવ્યું. છેવટે, 'સંવત્ ૧૦૯૧' ની સાલ આપી છે.

(૪૨૮)

આ લેખ સીરોહી રાજ્યના ઉથમણ નામના ગામમાંથી મળ્યો છે. લેખની ૩ લીટીઓ છે જેમાં પ્રથમ પંક્તિનો લગભગ પોણો ભાગ ગદ્યમાં છે અને બાકી પદ્યમાં છે. પદ્યભાગ ત્રણ અનુષ્ટુભ્ શ્લોકનો બનેલો છે. (આ શ્લોકો વ્યાકરણની દૃષ્ટિએ ભ્રષ્ટ છે.) હકીકત આ પ્રમાણે.

---

* પ્રસ્તુતમાં ચંદ્રાવતીના પરમાર વંશનું વર્ણન થાયતું હોવાથી, બીજા એટલે પરમાર સિવાયના વંશનો હોય, એમ સમજવું—સંગ્રાહક.

+ કાયંદ્રા ગામ માટે જુઓ ઉપર પૃષ્ઠ ૧૫૫ માં આવેલા 'કાસહ્રદગચ્છ' ઉપર આપેલી નોટ.

સંવત્ ૧૨૫૧ ના આષાઢ વદિ ૫ ગુરૂવારના દિવસે ઊથણ નામના સુસ્થાનમાં આવેલા નાણકીયગચ્છના પાર્શ્વનાથના મંદિરમાં, કોઇ ધનેશ્વર નામના ગૃહસ્થનો પુત્ર યશોભટ અને તેની બ્હેન ધરમતી આ બંને જણાએ સુંદર રંગમંડપ બનાવ્યો. આ કામમાં યશોભટનો પુત્ર યશધર તથા તેના ભાઇઓ નામે દેવધર, આલ્હા અને પાલ્હા પણ તેમને અનુમત હતા.

(૪૨૯)

આ લેખ મારવાડના ગાંગાણા નામના ગામમાંથી ઉપલબ્ધ થયો છે. સાર આ પ્રમાણે છે—

સં. ૧૨૪૧ ના વૈશાખ સુદિ ૭ ના દિવસે, કેલ્હણદેવના રાજ્ય સમયે અને તેનો પુત્ર મોહલદેવ ઘંઘાણક (ગાંગાણા) નો અધિકાર ચલાવતો હતો ત્યારે, ત્યાંના શ્રીમહાવીરદેવના વાર્ષિક ઉત્સવનિમિત્તે પનાવિય (?) ભં. યદુવીર ગુણધરે માંડવ્યપુરની મંડપિકામાંથી એક (?) દ્રમ્મ દર મહિને આપવાની કબુલાત આપી. પછી પુરાણોના પ્રસિદ્ધ બે શ્લોકો આપ્યા છે. છેવટના શ્લોકમાં લખેલું છે કે-દેવદાન તરીકે અપાએલી વસ્તુનો (ચાહે પોતે આપી હોય અથવા બીજાએ આપી હોય) જે કોઈ અપહાર કરે છે તે ૬૦ હજાર વર્ષ સુધી નરકમાં કીડા થઇને રહે છે.

(૪૩૦)

આ શિલાલેખ સીરોહી રાજ્યના ઝાડોલી ગામમાં આવેલા શાંતિનાથના મંદિરમાંથી મળી આવ્યો છે. આના સંબંધમાં વિશેષ જાણવા લાયક હકીકત શ્રીયુત ભાંડારકર નીચે પ્રમાણે આપે છે. (જુઓ, આર્કિઑલૉજીકલ સર્વે, વેસ્ટર્ન સર્કલ, પ્રોગ્રેસ રીપોર્ટ સ. ૧૯૦૫-૦૬, પૃષ્ઠ ૬૮).—

" ઝાડોલી ગામ સીરોહીથી પૂર્વમાં ૧૪ માઇલ દૂર આવેલું છે ત્યાં એક શાન્તિનાથનું જૂનું જૈનમંદિર છે. અન્ય જૈન દેવાલયોની માફક આ પણ એક કમ્પાઉંડમાં ઘેરાએલું છે અને તેની આજુબાજુએ

દેવકુલિકાઓ તથા પરસાલો આવેલી છે. આગળના ભાગમાં આવેલા દેવગૃહમાં એક મ્હોટી શિલા જડેલી છે. અને તેના ઉપર એક લેખ કોતરેલો છે. આ લેખ પરમાર રાજા ધારાવર્ષના રાજ્યનો હોઇ તેની મિતિ 'સંવત ૧૨૫૫ ના આસોય સુદિ ૭ બુધવાર'ની છે જે ડોકટર કીલ્હોર્નના ગણવા પ્રમાણે ઈ. સ. ૧૧૯૮ ના સપ્ટેંબર, તારીખ ૯ બુધવાર થાય છે. લેખ ઉપરથી એમ જણાય છે કે પહેલાં આ મંદિર મહાવીરદેવનું હતું. હાલમાં જેમ શાંતિનાથનું કહેવાય છે તેમ નહિ. આ લેખમાં એમ છે કે ધારાવર્ષની રાણી શૃંગારદેવિએ જમીનનો એક ભાગ મંદિરને બક્ષીસ કર્યો હતો. આ દેવાલયનો અંદરનો ભાગ ખાસ જોવાલાયક છે. પરંતુ બહારનું દ્વાર ઉદેપુર સ્ટેટના કરેડા ગામમાં આવેલા પાર્શ્વનાથના મંદિરના જેવું તથા તેના સ્તંભો અને કમાનો આબુના વિમલશાહના દેવાલયના જેવી છે.

ત્યાં આગળ પરસાળમાં એક બીજો પણ શિલાલેખ છે, જેની મિતિ વિ. સં. ૧૨૩૬, ફાલ્ગુણ વદિ, ચતુર્થીની છે. તેમાં શ્રીદેવચંદ્રસૂરિએ કરેલી ઋષભદેવની પ્રતિમાની પ્રતિષ્ઠા વિષે ઉલ્લેખ છે. આ મૂર્તિ પાસેના કોઇ દેવકુલમાં હશે".

મૂળ આ લેખ પાંચ પંક્તિમાં લખાએલો છે. તેમાં છેવટની પંક્તિનો અર્ધો ઉપર જેટલો ભાગ ગદ્યમાં છે બાકી બધો પદ્યમય છે. પદ્યોની સંખ્યા ૭ છે અને તે વસંતતિલકા, આર્યા, શાર્દૂલવિક્રીડિત અને અનુષ્ટુભ જેવા જુદા જુદા છન્દોનાં છે.

પ્રથમ પદ્યમાં મહાવીરદેવની સ્તુતિ કરવામાં આવી છે. બીજામાં, અઢારસો દેશમાં શિરોમણિ સમાન ચંદ્રાવતી નગરીના પ્રમારકુલના રાજા ધારાવર્ષનું નામ છે. ત્રીજામાં તેની પટ્ટરાણી શૃંગારદેવી કે જે કેલ્હણ (નાડોલના ચૌહાણ) ની પુત્રી થતી હતી, તેનો ઉલ્લેખ છે. ત્યાર પછીના પદ્યમાં, તે ગામનો કારભાર ચલાવનાર મંત્રી નાગડનો નામોલ્લેખ કરેલો છે. પાંચમા પદ્યમાં, ૧૨૫૫ ની સાલનો ઉલ્લેખ છે, તથા ડુંડુભિ (?) નામના ગામનું સૂચન છે, જે કદાચિત્ ઝાડોલીનું

પુરાતન નામ હશે (?). પછીના કાવ્યમાં, મહાવીરના મંદિરના શ્રાવકોએ, તે મંદિરમાં છ ચોકી સહિત શ્રીમંડપનો ઉદ્ધાર કર્યો તેનો ઉલ્લેખ કરેલો છે. ત્યાર બાદ આવેલા કાવ્યમાં, એ ત્રિકનું (ત્રગડું જેને કહે છે તેનું) યાવચ્ચંદ્રદિવાકરૌ સુધી સ્થાયિત્વ ઇચ્છ્યું છે. આઠમા શ્લોકમાં, શ્રીમહાવીર દેવની પૂજા માટે ઉક્ત રાણી શૃંગારદેવીએ એક સુંદર વાડી ભેટ આપી તેનું કથન છે. અંતિમ પદ્યમાં, આ દાનમાં દાણિક એટલે મારવાડમાં જેને દાણી કહે છે તે (જકાત લેનાર) તથા નીરડ સૂત્રધાર એ બંને સાક્ષીભૂત થયા છે, એમ જણાવ્યું છે.

પછીના ગદ્યમાં, પ્રારંભમાં શ્રીતિલકપ્રભસૂરિનું નામ આપ્યું છે જેમણે આ લેખની રચના કરી હતી. છેવટે, 'સંવત્ ૧૨૫૫ ના આસોજ સુદિ ૭ બુધવાર' ની ફરી મિતિ આપી જણાવ્યું છે કે એ દિવસે બધા શ્રાવકોએ મળીને ત્રિકનો ઉદ્ધાર કરાવ્યો.

(૪૩૧ થી ૪૪૩.)

આ નંબરોવાળા ૧૩ લેખો, મારવાડના પ્રસિદ્ધ શહેર મેડતામાંથી મળેલા છે. તે શહેર આગળના વખતમાં એક ઘણુંજ ભરભરાટીવાળું અને વ્યાપારનું કેન્દ્ર હતું. અકબર, જહાંગીર અને શાહજહાં બાદ શાહોની વખતમાં ત્યાં જૈન કોમની ઘણીજ આબાદી અને ઉન્નત સ્થિતિ હતી. વિશેષ કરીને તપાગચ્છ અને ખરતરગચ્છ એ બે ગચ્છવાળાઓનું પ્રાબલ્ય વધારે હતું. તે વખતના તપાગચ્છના હીરવિજય, વિજયસેન અને વિજયદેવ નામના, અને ખરતરગચ્છના જિનચંદ્ર, જિનસિંહ અને જિનરાજ નામના સુપ્રસિદ્ધ આચાર્યો અનેક વાર ત્યાં ચાતુર્માસ રહેલા છે તેમજ ઉક્ત ગચ્છોના બીજા અનેક વિદ્વાન યતિઓએ ઘણીવાર ત્યાં નિવાસ કરેલો છે. એ ગામમાં હાલમાં ૧૨ જૈનમંદિરો વિદ્યમાન છે. એ મંદિરોમાંથી કેટલાકની પ્રતિમાઓ અને તેમની નીચેની વેદિઓ કે જેમને મારવાડમાં 'ચરણચોકી' કહે છે તેમના ઉપર કોતરેલા આ બધા લેખો મળી આવે છે. બાબુ પૂરણચંદજી નાહરના લેખસંગ્રહમાં મેડતાના લેખોની નકલ, આ જ ... કરતાં વધારે છે પરંતુ ... પ્રથમ ... ...

અહીં છાપવામાં આવ્યા છે. કહેવાની જરૂર નથી કે આ લેખ પણ બીજા લેખોની માફક શ્રીયુત ભાંડારકર મહાશયેજ મોકલી આપ્યા હતા.

આ લેખોમાંના પહેલાના ત્રણ લેખો, જેને ત્યાંના લોકો 'નવું મંદિર' કહે છે તેમાંની પ્રતિમાઓ ઉપરના છે. * હકીકત સ્પષ્ટજ છે. સાર-રૂપ ટાંચણ નીચે પ્રમાણે છે.

૪૩૧. માત્ર ૧૬૧૧. બૃહત્ખરતરગચ્છના આચાર્ય જિનમાણિક્યના સમયમાં, શ્રીમાલ જાતિના પાપડ ગોત્રવાળા જીવરાજે પાર્શ્વનાથનો પરિગૃહ (પરિકર) કરાવ્યો. લેખમાં છેવટનું વાક્ય મ્હારી પાસેની નોંધમાં ત્રુટિત છે, પરંતુ બાબૂ પૂ. નાહારના સંગ્રહમાં धर्मसुंदर गणिना प्रतिष्ठितं, शुभं भवतु આ પ્રમાણે આપ્યું છે, તે પ્રમાણે ધર્મસુંદર ગણિએ ઉકત પરિકરની પ્રતિષ્ઠા કરી, એમ નિશ્ચિત થાય છે.

૪૩૨. મિતિ ૧૫૬૯ ના માઘ સુદિ ૧૩, સ્તંભતીર્થ (ખંભાત) ના ઓસવાલ જ્ઞાતિના સા જીરાકે પોતાના કુટુંબ સાથે (નામો આપ્યાં છે) પિતાના વચનથી, સુમતિનાથની પ્રતિમા કરાવી. પ્રતિષ્ઠા કરનાર તપાગચ્છના સુમતિસાધુસૂરિના પટ્ટધર હેમવિમલસૂરિ. સાથે મહોપાધ્યાય અનંતહંસગણિ વિગેરે શિષ્ય પરિવાર હતો.

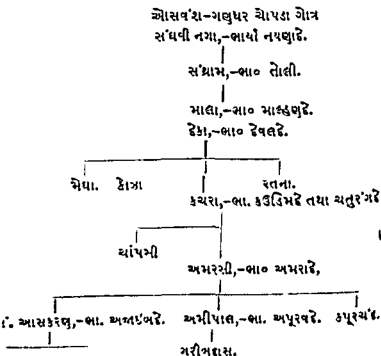
૪૩૩. મિતિ સં. ૧૫૦૭ ના ફા. વ. ૩ બુધવાર. ઓસવાલ જાતિના વહરા (વોરા) હિમનિએ પિતાના કલ્યાણાર્થે શાંતિનાથની પ્રતિમા કરાવી. ખરતરગચ્છના જિનભદ્રસૂરિના શિષ્ય જિનસાગરસૂરિએ પ્રતિષ્ઠા કરી.

૪૩૪. આ લેખ 'ચોપડાંરો મંદિર' જેને કહેવામાં આવે છે તેમાંની પ્રતિમા ઉપર કોતરેલો છે. આ પછી, નં. ૪૩૯ અને નં. ૪૪૩ ના લેખો પણ આ લેખને પૂરેપૂરા મળતા છે તેથી ત્રણેનો સાર આ પ્રમાણે છેઃ—

* આ બધા લેખોના સ્થળ માટે મ્હારી પાસે ચોક્કસ નોંધ નથી. લેખોની નકલો જે મ્હને મળી છે તેમની ઉપર સ્થળ-નોંધ આપી છે ખરી પરંતુ તે બહુજ ગરબડીયાળી અને અદીઠવાળી છે, તેથી સ્થળ સંબંધે ભ્રાંતિ જણાય તો તે સંભવિત છે.

મિતિ સં. ૧૬૭૭ ના જ્યેષ્ઠ વદિ ૫ ગુરૂવાર. તે વખતે બાદશાહ જહાંગીર રાજ્ય કરતો હતો. શાહજાદા શાહજહાંનું નામ પણ આપેલું છે. ઓસવાલ જ્ઞાતિના ગણધર ચોપડા ગોત્રવાળા સંઘવી આસકરણે પોતે બનાવેલા મમ્માણી (સંગેમર્મર) ના પથ્થરના સુંદર વિહારમાં (મંદિર) શાંતિનાથ તીર્થંકરની મૂર્તિની સ્થાપના કરી જેની પ્રતિષ્ઠા બૃહત્ખરતર ગચ્છના આચાર્ય જિનરાજસૂરિએ કરી. તેમની સાથે તેમના ઉત્તરાધિકારી જિનસાગરસૂરિ વિગેરે શિષ્ય પરિવાર પણ હતો. સૂત્રધારનું નામ સુજા હતું.

લેખોમાં સં. આસકરણના પૂર્વજો અને કુટુંબિઓનાં જે નામો આપ્યાં છે તેમનો વંશવૃક્ષ નીચે પ્રમાણે બને છેઃ—

આસકરણે અર્બુદાચલ એટલે આબુ અને વિમલાચલ એટલે શત્રુંજયના સંઘો કાઢયા હતા અને તેના લીધે તેણે સંઘપતિનું તિલક પ્રાપ્ત કર્યું હતું. તથા જિનસિંહસૂરિની આચાર્ય પદવીનો નંદિ મહોત્સવ કર્યો હતો. * તેમજ બીજા પણ અનેક ધર્મકર્તવ્યો કર્યાં હતા.

પ્રતિષ્ઠા કર્તા આચાર્યની વંશાવલીમાં, પ્રથમ જિનચંદ્રસૂરિ છે જેમણે અકબર બાદશાહને પ્રતિબોધ આપ્યો હતો અને બાદશાહે તેમને 'યુગ પ્રધાન' ની પદવી આપી હતી. તેમના પછી જિન-સિંહસૂરિનું નામ છે. તેમણે કઠિન એવા કાશ્મીર દેશમાં વિહાર એટલે મુસાફરી કરી હતી. પાર, સિંદૂર, અને ગજ્જણા (ગિઝની)

* ક્ષમાકલ્યાણજીની 'ખરતરગચ્છ પટ્ટાવલી' માં આ મહોત્સવની મિતિ 'સંવત્ ૧૬૭૪, ફાલ્ગુણ સુદિ ૭' આપી છે. યથા—

'ततः सं. १६७४ फाल्गुन सुदि सप्तम्यां मेडतारये नगरे चोपडगोत्र य साह आसकरणकृतमहोत्सवेन सूरिपदं ।'

શ્રીયુત ભાંડારકરે, આર્કિઑલૉજીકલ સર્વે, વેસ્ટર્ન સર્કલ, ના સન્ ૧૯૧૦ ના પ્રોગ્રેસ રીપોર્ટ (પૃ. ૬૨) માં, મેડતાના આ પ્રસ્તુત શિલાલેખની સાર ગર્ભિત નોંધ લખી છે તેમાં તેમણે ઉપરના વાક્યનો (જે મૂળમાં 'कठिनकाश्मीरविहार' આવો પાઠ છે તેનો) વિચિત્રજ અર્થ આપ્યો છે. અને શત્રુંજયના લેખોમાં (પ્રસ્તુત સંગ્રહમાંના લેખ નં. ૧૭, ૧૮ અને ૧૯ માં) આવેલા આજ વાક્યના ડૉક્ટર બુલ્હરે વાંચેલા ખરા પાઠ તેમજ તેના કરેલા યથાર્થ અર્થને ભ્રાંતિવાળો ધારવાથી પોતેજ વિચિત્ર ભ્રાંતિમાં ગુંચવાઈ ગયા છે. શ્રીયુત ભાંડારકરની એ નોંધ નીચે પ્રમાણે છે:—

"વળી, તેણે [જિનસિંહે] કબિલ (કાબુલ) અને કાશ્મીરમાં વિહાર અર્થાત્ મંદિરો બંધાવ્યાં, અને શ્રીકર, શ્રીપુર (શ્રીનગર) અને ગજ્જણક (ગઝની) માં અમારી પડહ વજડાવ્યો. લગભગ આની આ હકીકત શત્રુંજયના શિલાલેખોમાં આવે છે; પણ ધારવા પ્રમાણે બુલ્હર કબિલ એટલે 'કાબિલ' કે જે નામથી કાબુલ હજી સુધી પણ મારવાડમાં પ્રસિદ્ધ છે, તેને બદલે કઠિન વાંચે છે તે ખોટું છે." 'વિહાર' શબ્દ જૈન સાધુઓમાં 'વિચરણ' અર્થાત 'મુસાફરી' ના અર્થમાં પણ વિશેષરૂપે વપરાય છે તેનો બરાબર ખ્યાલ ન આવવાથી શ્રીયુત ભાંડારકરે 'વિહાર' એટલે 'મંદિર'

આદિક દેશોમાં પણ તેમણે અમારી એટલે જીવદયા પ્રવર્તાવી હતી. જહાંગીર બાદશાહે તેમને ' યુગ પ્રધાન ' ની પદ્વી સમર્પી હતી. ત્યારબાદ પ્રસ્તુત પ્રતિષ્ઠા કરનાર જિનરાજસૂરિના સંબંધમાં લખવામાં આવ્યું છે કે તેમને અંબિકા દેવિએ વર આપ્યો હતો. સંઘવી શીવજીએ કરાવેલા શત્રુંજયના અષ્ટમ ઉદ્ધારની તેમણે પ્રતિષ્ઠા કરી હતી. ભાણવડનગરમાં પાર્શ્વનાથની પ્રતિમાની સ્થાપના કરી હતી. તેઓ જાતે બોહિત્થ (હાલમાં જેને બોથરા કહે છે) વંશ એટલે ગોત્રના હતા અને તેમના પિતાનું નામ ધર્મસી તથા માતાનું નામ ધારલદે હતું.

આ આચાર્યોના સંબંધમાં લખેલી હકીકતને, શત્રુંજય પર્વતના ચૌમુખજીની ટુંકમાંના લેખોની (જુઓ, ઉપર લેખ નં. ૧૭ થી ૨૦ તથા તેમનું અવલોકન) તથા ' ખરતરગચ્છ પટ્ટાવલી ' ની પણ પૂરેપૂરી પુષ્ટિ મળેલી છે. ક્ષમાકલ્યાણકગણિ પોતાની પટ્ટાવલીમાં આ સં. આસકરણની પ્રતિષ્ઠાનો પણ ઉલ્લેખ કરે છે. યથા

' तथा पुनर्मेदपाटदेशे नगरे गणधरचोपडागोत्रीय संघपतिश्री आसकरणसाह कारित चैत्याधिष्टायक श्रीशान्तिनाथप्रतिष्ठा निर्मिता।'

૪૩૫. આ લેખ ' લોદારો મંદિર ' માં જે ચિંતામણિ પાર્શ્વનાથની

નો અર્થ સર્ગ ઉપર પ્રમાણે વિચાર બાંધ્યો છે, પરંતુ તે સ્પષ્ટ ભ્રાંતિ છે. શત્રુંજયના લેખોમાં ' કર્મિક ' નહિ પણ ' કઠિન ' પાઠજ સ્પષ્ટ રીતે લખેલો છે. તેમજ અન્યાન્ય ઐતિહાસિક ઉલ્લેખોથી પણ તેજ બાબત સત્ય ઠરે છે. કલ્યુગમાં કોઇએ ' વિહાર ' એટલે જૈનમંદિર બાંધ્યું હોય તેનો દાખલો જૈનસાહિત્યમાં હજી સુધી મારી નજરે આવ્યો નથી. કાશ્મીરમાં જૈન-બિંબોના માટે મુસાફરી કરવી તે ઘણુંજ કઠિન કામ હોવાથી અને જિનસિંહ એક વખતે અકબરની સાથે ત્યાં બહુ પરિશ્રમ સહન કરીને ગયેલા હોવાથી તેમનું આ કામ ખાસ વિશેષમાં નોંધવા જેવું મનાયું છે. તપાગચ્છના હીરવિજયસૂરિના શિષ્ય મહોપાધ્યાય શાન્તિચંદ્રજી પણ એક વખતે ઘણો શ્રમ સહન કરી અકબરની સાથે એ પહાડી મુલકમાં ગયા હતા જેનો ઉલ્લેખ પણ તેમણે કરેલા ગ્રંથોમાં આવે છે.

પ્રતિમા છે તેના ઉપર કોતરેલો છે. મિ. સં. ૧૬૬૯ ના માઘ સુદિ ૫ શુક્રવાર, મહારાજાધિરાજ સૂર્યસિંહના રાજ્ય વખતે, ઉપકેશ જ્ઞાતિના લોઢાગોત્રવાળા સં. રાયમલના પુત્ર સં. લાખાકે પાર્શ્વનાથની પ્રતિમા કરાવી. પ્રતિષ્ઠા કરનાર ખરતરગચ્છની આદ્યપક્ષીય એટલે આદિયાખાવાળા જિનસિંહસૂરિના શિષ્ય જિનચંદ્રસૂરિ.

૪૩૬. 'સાંડારીપોળ' માંના મંદિરમાંથી મળેલો. મિતિ સં. ૧૬૮૭ ના જ્યેષ્ટ સુદિ ૧૩ ગુરૂવાર. સં. જસવંતના પુત્ર અચલદાસે વિજયચિંતામણિ નામે પાર્શ્વનાથની પ્રતિમા કરાવી. પ્રતિ. તપાગચ્છના વિજયદેવસૂરિ.

૪૩૭. 'કડલાજીકો મંદિર' માંથી પ્રાપ્ત. મિતિ સં. ૧૬૮૪ માઘ સુદિ ૧૦ ને સોમવાર. પ્રતિમા કરાવનાર તથા પ્રતિષ્ઠા કરનાર ઉપર પ્રમાણે.

૪૩૮. 'સાંડારી પોળ' માંથી મળેલો. મિતિ સં. ૧૬૭૭ ની અક્ષયતૃતીયા એટલે વૈશાખ સુદિ ૩ શનિવાર. મેડતાની રહેનારી સા. લાખાની સ્રી સરૂપદેએ મુનિસુવ્રતની પ્રતિમા કરાવી. પ્રતિ. જહાંગીર બાદશાહે જેમને મહાતપાનું બિરૂદ આપ્યું તે વિજયદેવસૂરિ.

૪૩૯. આ લેખ નવા મંદિરમાં આવેલી ઋષભદેવની પ્રતિમાની નીચે ચરણ ચોકી ઉપર કોતરેલો છે. ભાવાર્થ ઉપર આપી દેવામાં આવ્યો છે.

૪૪૦. મહાવીરના મંદિરમાંથી મળેલો. મિતિ નં. ૪૩૮ પ્રમાણે. મેડતાના રહેવાસી ઓસવાલ જ્ઞાતિના સમદડિયા ગોત્રવાળા સા. માનાના પુત્ર સા. રામાકે મુનિસુવ્રતની મૂર્તિ બનાવી પ્ર. વિજયદેવસૂરિ.

૪૪૧. આ પણ એજ મંદિરમાં. સં. ૧૬૫૩ ના વૈશાખ શુદિ ૪ બુધવારના દિવસે ગાદહીઆ ગોત્રવાળા સં. હાસાના પુત્ર પદમસીએ શાંતિનાથની પ્રતિમા કરાવી. પ્ર. તપાગચ્છીય વિજયસેનસૂરિ. તેને પં. વિજયસુંદરગણિ પ્રણામ કરે છે.

૪૪૨. સ્થાન—' પંચતીર્થિઆરો મંદિર '. સં. ૧૬૮૬ ના વૈશાખ સુદિ ૮ ના દિવસે, મહારાજ ગજસિંહના રાજ્ય સમયે મેડતાવાસી ઓસવાલ જ્ઞાતિના સુરાણા ગોત્રવાળી બાઈ પૂરીએ સુમતિનાથની પ્રતિમા કરાવી જેની પ્રતિષ્ઠા વિજયદેવસૂરિએ કરી. તેમની સાથે તેમના ઉત્તરાધિકારી આચાર્ય વિજયસિંહસૂરિ વિગેરે શિષ્ય પરિવાર હતો.

૪૪૩. સ્થાન–' નવો મંદિર '. વર્ણન ઉપર આપી દેવાણું છે. આ લેખનો પાઠ ગડબડવાળો છે. પ્રથમની ૪ પંક્તિઓની સાથે પાછળની ૪ પંક્તિઓનો સંબંધ બરાબર બેસતો નથી. મ્હારા ધારવા પ્રમાણે એમાં બે જુદા જુદા લેખોનો ભેળસેળ થએલો છે. મ્હને મળેલી નોંધમાં તે આજ પ્રમાણે અવ્યવસ્થિત રૂપે લખેલો હતો. એના પાછળના ભાગમાં જિનચંદ્રસૂરિનું વર્ણન છે તેમાં જણાવ્યું છે કે, તેમને અકબર બાદશાહે ' યુગ પ્રધાન 'ની પદવી આપી હતી. બાદશાહે તેમના કથનથી પ્રતિવર્ષ આષાઢ મહિનાના શુકલપક્ષના છેલ્લા આઠ દિવસોમાં જીવહિંસા નહિં કરવાનો ઠરાવ બહાર પાડયો હતો. તથા એક વખતે ૬ મહિના સુધી જીવહિંસા થતી બંધ કરાવી હતી. એક વર્ષ પર્યંત સ્તંભતીર્થ એટલે ખંભાતના દરિયામાં માછલીઓ મારવાનો મનાઈ હુકમ કરાવ્યો હતો. શત્રુંજય તીર્થનો કર બંધ કરાવ્યો હતો. સઘળા ઠેકાણે ગૌરક્ષા કરાવી હતી. તેમણે ' પંચનદી 'ના પીરની સાધના કરી હતી. જિનચંદ્રસૂરિની સાથે રહેનારાઓમાં, આચાર્ય જિનસિંહ, વા. સમયરાજ, વા. હંસપ્રમોદ, વા. સમયસુંદર અને વા. પુણ્યપ્રધાન મુખ્ય હતા.

(૪૪૪–૪૫)

આ બે લેખો મારવાડના સુપ્રસિદ્ધ જૈનતીર્થ ફલોધીના પાર્શ્વનાથના મંદિરમાંથી પ્રાપ્ત થયા છે. તપાગચ્છની પટ્ટાવલી પ્રમાણે એ મંદિરની પ્રતિષ્ઠા વિ. સં. ૧૨૦૪ માં પ્રસિદ્ધ આચાર્ય વાદી દેવસૂરિના

હાથે થઇ હતી.* આ બંને લેખો, મૂળ મંદિરના દ્વારની બે બાજુએ કોતરેલા છે. પહેલા લેખમાં જણાવ્યું છે કે,–સં. ૧૨૨૧ ના માર્ગશિર સુદિ ૬ ના દિવસે ફલવર્ધિકા એટલે ફલોધીના દેવ શ્રી પાર્શ્વનાથના મંદિરમાં પ્રાગ્વાટ (પોરવાડ) જાતિના રોપિમુણિ અને ભં૦ દસાઢ એ બંને મળીને ચિત્રકુટિય સિલહટ સહિત ચંદુક આપ્યો. આ છેલ્લા વાક્યનો અર્થ સ્પષ્ટ જણાયો નથી. કદાચિત ચિત્રકુટ એટલે ચિત્તોડમાં જરીએ ભરેલો ચંદરવો આપ્યો એમ અર્થ હોય.

બીજો લેખ ત્રણ શ્લોકમાં લખાએલો છે, અને તેમાં જણાવ્યું છે કે,–ફલવર્ધિકાપુરના પાર્શ્વનાથ મંદિરમાં શ્રેષ્ઠી મુનિચંદ્રે એક અદ્ભુત ઉત્તાનપટ્ટ (?) કરાવ્યો. વળી એ શેઠે લક્ષ્મટના કરાવેલા નરવર (ગામનું નામ છે ?) ના મંદિરમાં સુંદર મંડપ કરાવ્યો તથા અજયમેરૂ એટલે અજમેરમાં આવેલા શ્રીમહાવીરના મંદિરમાં શિખરોવાળા ચોવીસ દેવકુલો (ન્હાનાં મંદિરો) બંધાવ્યાં (?).

કચ્છના ખાખર ગામનો શિલાલેખ.

(૪૪૬)

આ શિલાલેખ કચ્છ દેશમાં આવેલા 'મોટી ખાખર' નામના ગામના શત્રુંજયાવતાર નામે જૈનમંદિરમાંથી મળી આવ્યો છે. આ લેખ ગુજરાતી ભાષાંતર સાથે મુનિરાજ શ્રીહંસવિજયજી વિરચિત પ્રશ્નોત્તર પુષ્પમાલામાં પ્રથમ છાપવામાં આવ્યો છે.

લેખ આખો સંસ્કૃત ભાષામાં છે, મધ્ય ભાગમાં ત્રણ પદ્યો આપ્યાં છે, બાકીનો બધો ભાગ ગદ્યમય છે. વિ. સં. ૧૬૫૬ માં તપાગચ્છના આચાર્ય વિજયસેનસૂરિની આજ્ઞાથી પં. વિવેકહર્ષ ગણિએ કચ્છ દેશમાં વિહાર કર્યો. અને એક ચાતુર્માસ ભુજ શહેરમાં અને બીજો

* " वि. सं. ११८४ वर्षे फलवर्धिमध्ये चैत्यबिम्बयोः प्रतिष्ठा कृता । तच्च तीर्थं तु संप्रत्यपि प्रसिद्धम् । " धर्मसागरगणिकृत–गुर्वावली ।

રાયપુર બંદરમાં કર્યું. તે દરમ્યાન તેમણે તત્કાલીન કચ્છના રાજા ભારમલ્લજીને પોતાની વિદ્વત્તાથી રંજિત કરીને તેની પાસેથી કેટલાક વિશેષ દિવસોમાં જીવહિંસા બંધ કરવાનો અમારી પડહ વજડાવ્યો. તથા રાવ ભારમલ્લજીએ ભુજ નગરમાં ' રાયવિહાર ' નામે એક સુંદર જૈનમંદિર પણ બંધાવ્યું. ભુજ નગરથી વિહાર કરી પં. વિવેક હર્ષ ગણિ કચ્છના જેસલા નામે મંડળ (પ્રાંત)માં ગયા અને ત્યાં ખાખર ગામના સેંકડો ઓસવાલોને ધર્મોપદેશ આપી શુદ્ધ શ્રાવકના આચાર વિગેરે શિખડાવી પૂર્ણ શ્રદ્ધાવાન કર્યા. તે વખતે, ત્યાંનો આગેવાન સા૦ વયરસિક કરીને હતો તેણે થંધરગોત્રવાળા શા. શિવામેઘા આદિની મદદથી તપાગચ્છના યતિઓને રહેવા માટે એક નવીન ઉપાશ્રય કરાવ્યો. તથા, ગુજરાતમાંથી સલાટોને બોલાવી કેટલીક જિનપ્રતિમાઓ તૈયાર કરાવી અને સં. ૧૬૫૭ ના માઘ સુદિ ૧૦ સોમવારના દિવસે પં. વિવેકહર્ષગણિના હાથે તેમની પ્રતિષ્ઠા કરાવી. પછી તેજ ગામના બીજા શ્રાવકોએ મળીને એક બીજું મંદિર બંધાવવું શરૂ કર્યું. જેની સમાપ્તિ સં. ૧૬૫૯ ના ફાલ્ગુણ વદિ ૧૦ ના દિવસે થઈ. તદનંતર તેજ માસની સુદિ ૧૦ ના દિવસે ઉક્ત પંડિતજીએ તેની પ્રતિષ્ઠા કરી અને તે મંદિરનું ' શત્રુંજયાવતાર ' એવું નામ સ્થાપન કર્યું. આ પ્રમાણે આ લેખનો સંક્ષિપ્ત સાર છે. અક્ષરાર્થ ઉક્ત ' પ્રશોત્તર પુણ્યમાલા ' માં, (જે પં. હીરાલાલ હંસરાજનો કરેલો છે) નીચે પ્રમાણે આપેલો છે.

" વ્યાકરણ, કાવ્ય, સાહિત્ય, નાટક, સંગીત, જ્યોતિષ, છંદઃશાસ્ત્ર, અલંકારશાસ્ત્ર, કઠિન એવાં તર્કશાસ્ત્ર, શિવમતનાં શાસ્ત્ર, જિનમતનાં શાસ્ત્ર, ચિંતામણિના મતનું પ્રચંડ ખંડન કરનારાં શાસ્ત્ર,[1] મીમાંસા શાસ્ત્ર, સ્મૃતિશાસ્ત્ર, પુરાણશાસ્ત્ર, વેદશાસ્ત્ર તથા શ્રુતિની પદ્ધતિનાં જ

૧. આ ભાષાંતર, અશુદ્ધ છે. ' ચિંતામણિ અને પ્રચંડ ખંડન (એટલે ' ખંડન ખાદ્ય ') શાસ્ત્ર એમ જોઈએ.—સંગ્રાહક.

લાખ છત્રીશ હજાર શાસ્ત્રો[1] તથા જૈન આગમ આદિક પોતાનાં અને પરના સિદ્ધાંત, ગણિતશાસ્ત્ર, તથા જાગતા એવા યવન આદિક છએ દર્શનોના ગ્રંથ તથા નિર્મલ એવાં પ્રકરણ (?) સંબંધી જ્ઞાનની ચતુરાઈવડે કરીને દલી નાખેલ છે. દુર્વાદિ મનુષ્યોનો ઉન્માદ જેઓએ; તથા બ્રાહ્મી અને ફારસી આદિક લિપિ તથા પીંછીની લીપીથી થતી વિચિત્ર પ્રકારની ચિત્રકલા તથા ઘડામાંથી અગ્નિ કહાડવા આદિકની વિધિથી અત્યંત ઉત્તમ માણસોના મનને ચમત્કાર કરનારા તથા શૃંગાર આદિક રસથી રસયુક્ત થએલા અને ચિત્ર બંધાદિ અલંકારોથી સુશોભિત એવી સંસ્કૃત ભાષામાં બનાવેલાં મનોહર એવાં નવાં કાવ્યો બનાવવાથી તથા છત્રીશ પ્રકારની રાગણીઓના સમૂહથી બતાવેલા ઉત્કૃષ્ટ ભાવવાળા રાગની મીઠાશથી સાંભળનારા માણસોને અમૃતપાન સરખાં ગીતવાળા રાસ અને પ્રબંધોથી તથા નાના પ્રકારના છંદોથી ભરેલાં પૂર્વ મહાપુરૂષોનાં ચરિત્રો તથા ન્યાયશાસ્ત્રોની ટીકા આદિક કરવાવડે કરીને તથા જેવી કહો તેવી સમસ્યા પૂરવાથી તથા વિવિધ પ્રકારના ગ્રંથો રચવાવડે કરીને તથા અનેક અને સેંકડો ગમે શ્લોકો રચવા આદિકવડે કરીને મેળવેલ છે સરસ્વતીનો પ્રસાદ જેઓએ એવા; તથા સાંભળનારાઓના કાનોને અમૃતના પારણા સમાન એવા સર્વ પ્રકારના રાગોની પરિણતિવડે કરીને મનોહર છે સુખનો શબ્દ જેમનો એવા; વળી સ્પષ્ટ રીતે આઠ અવધાનના તથા સો અવધાનના કોષ્ટકને સંપૂર્ણ કરવા આદિકની પંડિતાઈવડે કરીને ખુશી કરેલા એવા મહારાષ્ટ્ર તથા કોંકણના રાજા શ્રીબુર્હાનશાહ, મહારાજ શ્રીગમરાજા, શ્રીખાનખાના, તથા શ્રીનવરંગખાન આદિક અનેક રાજાઓએ દીધેલા જીવો મ રેના અમારિપટહ તથા ઘણા કેદિઓના છુટકારા આદિકના પુણ્યથી મેળવેલ છે જસવાદ જેઓએ,

૧. 'મુનિની પર્દાનના ૭ લાખ છત્રીશ હજાર શાસ્ત્રો' એ અર્થ બરાબર નથી. ૭ લાખ અને છત્રીસ હજાર એ જૈન આગમોની શ્લોકસંખ્યા છે, અટલે '૭ લાખ અને છત્રીસ હજાર શ્લોક પ્રમાણ જૈન આગમ આદિક સ્વપર શાસ્ત્ર-' એમ ખરો અર્થ છે. સંશોધક.

એવા અમારા ગુરૂ મહારાજ પંડિત શ્રીવિવેકહર્ષગણિએ સંઘાડા સહિત, તેજ ગુરૂ મહારાજનો મહારાજ શ્રીભારમલજીના આગ્રહયુક્ત થએલો આદેશ પામીને શ્રીભક્તામર આદિકની સ્તુતિ પૂર્વક ભક્તિથી પ્રસન્ન થએલા શ્રીઋષભદેવ પ્રભુના ઉપાસક એવા દેવવિશેષની આજ્ઞાવડે કરીને પહેલો વિહાર અહીં શ્રી કચ્છ દેશમાં કર્યો. વળી તેમાં પણ સંવત્ ૧૬૫૬ વર્ષે શ્રીભુજ નગરમાં પહેલું ચોમાસું અને બીજું ચોમાસું રાયપુર બંદરમાં કર્યું. વળી તે સમયે શ્રીકચ્છ, મચ્છુકાંઠા, પશ્ચિમ પાંચાલ, વાગડ તથા જેસલા આદિક અનેક દેશના સ્વામી એવા; તથા મહારાજ શ્રીખેંગારજીની ગાદીને શોભાવનાર એવા; તથા વ્યાકરણ અને કાવ્ય આદિકોના પરિજ્ઞાનવાળા તથા તેવા પ્રકારની મહત્તા, સ્થિરતા તથા ધૈર્ય આદિક ગુણોવડે કરીને દૂર કરેલ છે સરસ્વતીને જેમણે એવા; તથા મહાન અનવસ્થા અને વિરોધનો ત્યાગ કરાવનારા અને યાદવ વંશની અંદર સૂર્ય સમાન એવા મહારાજા રાજાધિરાજ શ્રીભારમલજીએ વિનંતિ કરવાથી શ્રીગુરૂ મહારાજે તેમની ઈચ્છાપૂર્વક વિહાર કર્યો. તેમજ કાવ્ય તથા વ્યાકરણ આદિકની ગોષ્ટીથી તથા સ્પષ્ટ રીતે અષ્ટ અવધાન આદિકનો ઉત્કૃષ્ટ પરિપાટીનો ગુણ દેખાડવાવડે કરીને ખુશી કરેલા એવા તે રાજાએ શ્રીગુરૂમહારાજ પ્રત્યે પોતાના દેશોમાં જીવહિંસા ન થવા દેવા આદિનો લેખ કરી આપવાની કૃપા કરી. તે લેખનો ખુલાસો નીચે મુજબ છે —

૧ દરિયા માહેના જીવની બિલકુલ હિંસા થાય નહીં, તેમજ ઋષિ પંચમી સહિત પર્યુષણના નવે દિવસોમાં, આઠ પક્ષમાં, સઘળી અગ્યારસોએ, રવિવારે તથા અમાવાસ્યાના દિવસોમાં, તેમજ મહારાજના જન્મ દિવસે તથા રાજ્ય દિવસે પણ સઘળા પ્રકારના જીવોની હિંસા ન થાય, એવી રીતની સર્વ દિશાઓમાં અને ગામે ગામે દુહાઈ ફેરવી. ત્યાર બાદ એક વખતે [illegible] [illegible] વિગેરે પર્વ [illegible] [illegible] કરીને તેને [illegible] તે અધિકાર ન [illegible] તેમને [illegible] શ્રી ગુરૂમહારાજે શિક્ષા કરી તેમજ શ્રી

મહારાજે કરેલી આજ્ઞામાની નહિ કે વ્યવસ્થાવાળી સિદ્ધાંતના અર્થો ની યુક્તિ સાંભળીને તુષ્ટમાન થયેલા રાજાએ શ્રી ગુરૂમહારાજ પ્રત્યે મહોત્સવની પૂર્વક પોતાની મોહોર છાપવાળાં માન જયપત્રો આપ્યાં અને પ્રતિપક્ષીને પરાજિત પત્રો એટલે હારવાના પત્રો આપ્યાં અને તેવી રીતથી રાજનીતિ બનાવીને રાજાએ પોતાનો ઉત્તમ પ્રકારનો ન્યાયધર્મ શ્રીરામની પેઠે સત્ય કર્યો. વળી અમારા ગુરૂમહારાજનો એટલો પ્રભાવ તો શું હિસાબમાં છે-કેમ કે જે ગુરૂમહારાજે શ્રીમહાપુરમાં વાદ કરવાની ઇચ્છાવાળા મૂલા નામના મુનિને જીતેલો છે, તેમજ પ્રતિષ્ઠાનપુરમાં યવનોને મહોટેથી પણ શ્રી જૈનધર્મની જેમણે સ્તુતિ કરાવેલી છે; વળી એટલામાં આવી મળેલા એવા સેંકડો ગમે બ્રાહ્મણોને યુક્તિઓ દેખાડીને જેમણે જીતેલા છે તેમજ બેરિદપુરમા વાદીઓના ઉપરી એવા દેવજીને જેમણે માન કરાવેલું છે. ૧. વળી જેમણે જૈનની ન્યાયવાણીથી દક્ષિણદેશમાં આવેલા બાલણા નગરમાં વિવાદપદવી પર ચઢાવીને દિગંબરાચાર્યને કહાડી મુકેલો છે, તેમજ રામરાજાની સભામાં જેમણે આત્મારામ નામના વાદીશ્વરને હરાવેલો છે, એવા તે ઉત્તમ બુદ્ધિવાળા શ્રી વિવેકહર્ષ ગણિ મહારાજ પાસે રાજા પણ શું હિસાબમાં છે. ૨. વળી અમારા શ્રી ગુરૂમહારાજના મુખમાંથી નીકળેલા મહાન શાસ્ત્ર રૂપી અમૃતના સાગરમાં લીન થએલા શ્રી ભારમલ્લજી મહારાજાએ શ્રી ઋષભદેવ પ્રભુની ઘણી માન્યતા ધારણ કરી, તથા તેમની ભક્તિ માટે તે શ્રીભારમલ્લજીએ ભુજ નગરમાં રાજ વિહાર નામનું અત્યંત અદ્ભુત શ્રીજિનેશ્વરનું મંદિર બંધાવ્યું. ૩.

હવે સં. ૧૬૫૬ની સાલમાં શ્રી કચ્છદેશની અંદર રહેલા જેસલા મંડલમાં વિહાર કરનારા શ્રી ગુરૂમહારાજે ઘણાંક ધન્ય ધાન્યોથી મનોહર થએલા એવા શ્રી ખાખર ગામને પ્રતિબોધીને સારી રીતનું ધર્મક્ષેત્ર બનાવ્યું કે જ્યાંના રાજા મહારાજા શ્રી ભારમલ્લજીના ભાઈ કુંવર શ્રી પંચાણજી હતા કે જેમણે મદયુક્ત અને પ્રબળ પરાક્રમે કરી દિશાચક્રને દબાવ્યું હતું તથા જે સૂર્ય સરખા પ્રતાપ અને

તેજ વાલા હતા. વળી જેમની પટરાણી પુષ્પાંબાઇ આદિક હતી, તથા તેમના પુત્રો કુંવર દુજણજી, હાલજી, ભીમજી, દેસરજી, દેવોજી તથા કમોજી નામના હતા કે જેઓ શત્રુઓ રૂપી હાથિઓની શ્રેણિને હરાવવામાં કેસરીસિંહ સરખા હતા.

વળી ત્યાં રહેલા સેંકરો ગમે ઓશવાલોનાં ઘરોને પ્રતિબોધી ને તથા શ્રાવક સંબંધી સઘલી સામાચારી શીખવીને તેમને ઉત્કૃષ્ટ શ્રાવક બનાવ્યા. વળી ત્યાં ભદ્રીકપણું, દાન તથા શુરાપણું આદિક ગુણોથી ઉપાર્જન કરેલા યશના ફેલાવારૂપી કપુરના સમૂહથી સુગંધ યુક્ત કરેલ છે બ્રહ્માંડભાંડ જેમણે એવા શા. વયરસી નામના ગામના પટેલને તેના કુટુંબ સહિત શ્રી ગુરૂમહારાજે એવો તો પ્રતિબોધ આપ્યો કે જેથી તેણે ધંધરગોત્રીય શા. શિવા પેથા આદિક સહિત શ્રી તપાગચ્છની રાજધાની સરખો નવો ઉપાશ્રય બનાવ્યો તેમજ શ્રી ગુરૂમહારાજના ઉપદેશે કરીને જ ગુજરાતની ભૂમિમાંથી સલાટોને બોલાવીને શા. વયરસીએ શ્રી સંભવનાથજીની પ્રતિમા કરાવી ૧, તથા તેના શા. સાયર નામના પુત્રે શ્રી આદિનાથની પ્રતિમાં કરાવી ૨, તથા શા. વીજા નામના પુત્રે શ્રી વિમલનાથપ્રભુની પ્રતિમા કરાવી. વળી તેની પ્રતિષ્ઠા (અંજનશલાકા) તો શા. વયરસીએ જ સંવત ૧૬૫૭ ની સાલમાં મહા સુદિ ૧૦ સોમવારે શ્રીતપાગચ્છનાયક ભટ્ટારક વિજયસેન સૂરિ ગુરૂમહારાજના હુકમથી અમારા ગુરૂ શ્રીવિવેકહર્ષ ગણિના હાથેજ કારાવી છે. ત્યાર બાદ આ દેરાસર પણ અમારા ગુરૂના ઉપદેશ વડે કરીને જ ફાગણ વદી ૧૦ મે ઉત્તમ મુહૂર્તે ઉપકેશ ગચ્છના ભટ્ટારક શ્રી કકસૂરિએ બોપેલા શ્રી આણંદકુશલ શ્રાવકે ઓશવાલ જ્ઞાતિના પારિખ ગોત્રવાલા શા. વીરાના પુત્ર ડાહા, તેના પુત્ર જેઠા, તેના પુત્ર શા. ખાખણ, તથા તેના પુત્રરત્ન શા. વયરસીએ; તથા પુત્ર શા. રણવીર, શા. સાયર, શા. મહિકરણ; તથા વહુઓ ઉમા, રામા અને પુરી; તથા પૌત્ર શા. માલદેવ, શા. રાજા, ખેતલ, એમરાજ, વણવીર, દીદા તથા વીરા આદિક કુટુંબ સહિતે આરંભ્યું. વળી ધંધરગોત્રવાલા અને પુનમીયા કુલગુરૂ ભટ્ટારકની નિશ્રાથી શા.

થઇ ગએલા એવા શા. કંથડના પુત્ર શા. નાગીયા તથા મેરગ નામના સગા ભાઈઓ, પુત્ર પાંચાસા સહિત તેમાં મદદ કરનાર હતા, અને તેમણે રાજાની નિર્મળ કૃપાથી કુટુંબ સહિત તેમાં મદદ કરેલી છે. આ શત્રુંજયાવતાર નામનું દેરાસર છે. સંવત ૧૬૫૭ ના ફાગુણ વદિ ૧૦ મે પ્રારંભેલું છે તથા સંવત ૧૬૫૯ ના ફાગુણ શુદી ૧૦મે અહીં સંપૂર્ણ થયું છે. વળી તેથી આનંદથી કચ્છદેશના શણગાર રૂપ એવા શ્રી ખાખર નામના નગરમાં કલ્યાણ થયું છે. સંવત ૧૬૫૯ ના ફાગુણ સુદી ૧૦મે પંડિત શ્રી વિવેકહર્ષ ગણિએ આ જિનેશ્વર ભગવાનના તીર્થરૂપ મંદિરની પ્રતિષ્ઠા કરેલી છે, અને આ પ્રશસ્તિ વિદ્યાહર્ષગણિએ રચેલી છે. સંવત વિક્રમનો જાણવો. "

આ લેખની અંદર વચ્ચે જે ત્રણ કાવ્યો આપ્યાં છે તેમાં છેવટનાં કાવ્યમાં જણાવવામાં આવ્યું છે કે રાજા ભારમલ્લજીએ ભુજ નગરમાં 'રાયવિહાર' નામે આદિનાથનું મંદિર બંધાવ્યું હતું. તે મંદિર આજે પણ ભુજ શહેરમાં વિદ્યમાન છે અને તેની અંદર તે વિષેનો એક શિલાલેખ પણ મોજુદ છે જેનો સાર ઉપર્યુક્ત 'પ્રશ્નોત્તર પુષ્પમાળા' માં આપેલો છે. આ લેખ સાથે તે સારનો કાંઇક સંબંધ હોવાથી તેમજ કચ્છના જૈન ઇતિહાસ માટે તે મહત્વનો હોવાથી અત્ર આપવામાં આવે છે. ઉકત પુસ્તકના પ્રણેતા મુનિવર લખે છે કે—

" શ્રી કચ્છદેશના શિરતાજ ભુજ શહેરમાં આવેલા ઋષભ દેવ સ્વામીના ચૈત્યમાં એક કાવ્યબંધ પ્રાચીન શિલાલેખ છે. તેના કેટલાએક અક્ષરો ભ્રાંતિવાળા હોવાથી તેનો કિંચિત્તાત્પર્યાર્થ ઇહાં આપીએ છીએ. "

" પ્રથમના કાવ્યમાં જૈનેંદ્રની જાગ્રત્ જ્યોતિની ઉપાસના કરી છે. બીજા કાવ્યમાં કુલદીપક શ્રી ખેંગાર નરેશ્વરની તારીફ કરી છે. ત્રીજાથી આઠમા સુધીનાં કાવ્યોમાં યાદવવંશીય ભારમલ્લ ભૂપાલ અને તેમના પુત્રોની કારવાઇનું બહુ રસિલું વર્ણન કરેલું છે. નવમા કાવ્યમાં શ્રી ભારમલજીએ તપાગચ્છીય શ્રીવિવેકહર્ષ મહાર્ષિને તેડાવી તેમની પાસે ધાર્મિક કથા કરાવી તેનું, તથા તે મહર્ષિના અષ્ટાવધાનાદિ પ્રાક-

તાના ગુણથી અને તેમની અકલ દોલતથી રંજિત થએલા તે કચ્છના રાજાએ સંપૂર્ણ દેશમાં ગોવધ બંધ કરાવ્યો તેનું, તથા જૈનોના હિસાજાની આવકારદાયક પર્યુષણાદિ પર્વમાં સર્વ પ્રાણીઓનો છુટકો કરાવ્યો તેનું બ્યાન કરેલું છે. દશમા કાવ્યમાં ખુશનશીબ ભારમલજીએ જીવોના જાન બચાવવા ભૂતલ ઉપર કરેલું અભયદાન વર્ણવેલું છે. અગિયારમા કાવ્યમાં ભક્તિભાવનો દાવો કરનાર એવા તે રાજાએ ભક્તિ માટે મોટા પાયાપર કરાવેલા અદ્ભુત રાજવિહાર નામના શ્રી યુગાદિ પ્રભુના પ્રાસાદની નોંધ લીધી છે. બારમા કાવ્યમાં શ્રીનાભેય જિનની તથા ચિંતામણિ પાર્શ્વનાથની તથા શીતલનાથજીની મૂર્તિઓ કરાવી નિર્મલ બુદ્ધિવાલા અને મૂર્તિપૂજાના હિમાયતી એવા તે રાજાએ શ્રી વિવેકહર્ષગણિની ઉપદેશપ્રથાને સહજ કરી પૂજ્યબુદ્ધિ બતાવી તે વર્ણવેલી છે. તેરમા કાવ્યમાં શ્રી તપાગણગગનાંગણમાં ગગનધ્વજ જેવા શ્રીવિજયસેનસૂરીશ્વરના પ્રસાદથી શ્રીવિવેકહર્ષ વિબુધવરે ભૂપને પ્રતિબોધ આપ્યો તેની સૂચના કરી છે. ચૌદમા કાવ્યમાં રાયવિહારનો નિર્માણકાલ જાહેરની જાણ માટે મૂકતાં સંવત્ ૧૬૨(૫?)૮ * ના શ્રાવણ માસની અજવાલી પાંચમ

* આ સંવત્ ભ્રાંતિવાળો જણાય છે, કારણ કે ઉપરના લેખમાં જણાવ્યા પ્રમાણે સંવત ૧૬૫૬ માંજ પ્રથમ વિહાર વિવેકહર્ષગણિએ કચ્છ દેશમાં કર્યો હતો તેથી તેની પહેલાં—અને આ સંવત્ તો પચીસ [illegible] એટલે ૨૮ વર્ષ જેટલા દીર્ઘકાળ પૂર્વે જાય છે તેથી જુના વખતે—ઉક્ત મંદિરનું બનવું અસંભવિત અને અનંગત છે. બીજુ ઐતિહાસિક દષ્ટિએ સં. [illegible] પણ તે બંધ બેસતો નથી. ડા. બર્જેસ (જુઓ, આ. સા. સ. આંક વે. ઈ. કચ્છ અને કાઠિ. વાડ, પૃ ૨૦૦) ની નોંધ પ્રમાણે રાજા ભારમલ્લજીને [illegible] માં [illegible] ના [illegible] આવ્યો હતો તેથી સં. ૧૬૨૮ માં તેનું [illegible] ન હોય. [illegible] આ ' લેખ [illegible] ' માં [illegible] છે તેમજ આ [illegible] સં. ૧૬૫૬ માં [illegible] ([illegible] ૧૦-૬૦) [illegible] ૧૬૫૮ [illegible]
[illegible]

જાહેર કરી છે. પંદરમા કાવ્યમા થીભારમલ્લ ભૂપને પ્રતિબોધવા સંબંધી શ્રીવિવેકહર્ષ મુકવિની કીર્તિનું વર્ણન કરેલું છે. સોલમા અને સત્તરમા કાવ્યમાં અવધાનમા સાવધાન એવા અક્ષરચંચુ શ્રીઉદયહર્ષજીએ નિર્માણ કરેલી પ્રશસ્તિમાં વિજયસેનસૂરીશ્વરની પાટે થએલા શ્રીવિજયદેવસૂરિનો પ્રયાસ પ્રકટ કરવ. પૂર્વક પોતાના ગુરૂ શ્રીવિવેકહર્ષગણિની ભક્તિથી આ પ્રશસ્તિ બનાવી, એવું જણાવી દીધુ છે. છેવટે નેક નામદાર થીભારમલ્લજી મહારાજે આ પ્રાસાદનું કામ ત્યાંના પ્રતિષ્ઠિત પુરૂષ શા. તેજા શેઠ પ્રમુખ સકલ શ્રી તપગચ્છના સંઘને સ્વાધીન કર્યું, એવા અક્ષરો ટાંગી યાવચ્ચંદ્રદિવાકર આ પ્રસાદની સમૃદ્ધિ ચાહી ગદ્યબંધ સરલ અને સારી ભાષામાં તે શિલાલેખ સંપૂર્ણ કરેલો છે."

સ્તંભનપુર (ખંભાત) ના લેખો.

(૪૪૭)

આ લેખ ખંભાતમાં આવેલા સ્તંભન (થંભણ) પાર્શ્વનાથના મંદિરમાં એક શિલા ઉપર કોતરેલો છે. વડોદરાની સેંટ્રલ લાઇબ્રેરીના સંસ્કૃત સાહિત્ય વિભાગના નિરીક્ષક સદ્‌ગત શ્રાવક શ્રીયુત ચિમનલાલ ડાહ્યાભાઈ દલાલ એમ. એ. તરફથી મને આ લેખની નકલ મળી છે. લેખનો સાર આ પ્રમાણે છે.—

સંવત્ ૧૩૬૬ ની સાલમાં સ્તંભનપુર એટલે ખંભાત શહેરમાં, જ્યારે, પૃથ્વીતલને પોતાના પરાક્રમથી આંજી નાંખનાર અલાવદીન બાદશાહનો પ્રતિનિધિ અલ્પખાન રાજ્ય કરતો હતો તે વખતે, જિનપ્રબોધસૂરિના શિષ્ય શ્રીજિનચંદ્રસૂરિના ઉપદેશથી ઉકેશવંશવાળા સાહ જેસલ નામના સુશ્રાવકે શ્રાવકની પૌષધશાલા સહિત અજિતદેવ તીર્થંકરનું ભવ્ય મંદિર બંધાવ્યું. સાહ જેસલ જૈન ધર્મનો પ્રભાવિક શ્રાવક હતો. તેણે ઘણા યાચકોને અને પોતાના સમાન ધાર્મિકોને વિપુલ દાન આપી તેમના દારિદ્રયનો નાશ કર્યો હતો. ઘણા આડંબરવાળા નગર પ્રવેશ પૂર્વક તેણે શત્રુંજય અને ગિરનાર આદિ મહાતીર્થોની

.સંઘ સાથે યાત્રા કરી હતી. પાટણમાં તેણે શાંતિનાથ દેવનું વિધિચૈત્ય બંધાવ્યું હતું અને તેની સાથે પૌષધશાલા પણ બંધાવી હતી. તેના પિતાનું નામ સાહ કેશવ હતું અને તેણે જેસલમેરમાં પાર્શ્વનાથ તીર્થંકરનું સમેતશિખર એવા નામે વિધિચૈત્ય કરાવ્યું હતું. સાહ જેસલને, સાહ રાજુદેવ, સાહ બોલીય, સાહ જેહડ, સાહ લખપતિ અને સાહ ગુણધર એટલા ભાઇઓ હતા; અને સાહ જયસિંહ સાહ જગધર, સાહ સલખણ, સાહ રત્નસિંહ આદિ પુત્રો હતા.

આ લેખમાં જણાવેલો બાદશાહ અલાવદીન તે સુપ્રસિદ્ધ બાદશાહ અલાઉદ્દીન ખિલજી છે જેણે સૌથી પ્રથમ ગુજરાતને મુસલમાની સત્તા તળે આણ્યું હતું અને સર્વસાધારણમાં તે અલાઉદ્દીન ખુનીના નામે ઓળખાય છે. લેખમાં બીજું નામ અલપખાનનું છે, તે તવારીખો પ્રમાણે અલાઉદ્દીન બાદશાહનો સાળો થતો હતો અને ગુજરાતનો પ્રથમ સુબો મનાય છે. (જુઓ, ગુજરાતનો અર્વાચીન ઇતિહાસ, પૃ૨.)

(૪૪૮)

આ લેખ, ખંભાતમાં આવેલા કુંથુનાથના મંદિરમાંથી મળી આવ્યો છે અને ભાવનગર રાજ્ય તરફથી પ્રકાશિત થએલ " પ્રાકૃત અને સંસ્કૃત શિલાલેખોનો સંગ્રહ " એ નામના ઇંગ્રેજી પુસ્તકમાં એ મુદ્રિત થએલો છે. એ લેખ ૩૧ ઇંચ લાંબા અને ૧૬ ઇંચ પહોળા પીળા આરસ પહાણ ઉપર કોતરેલો છે. લેખ અપૂર્ણ છે તેથી તેની સાલ વિગેરે કાંઈ જણાતી નથી.

ઉપલબ્ધ ભાગમા ૧૯ પદ્યો છે અને તેમાં નીચે પ્રમાણેની બાબતોનો ઉલ્લેખ છે.

૧ લા કાવ્યમા પ્રથમ તીર્થંકર ઋષભદેવની સ્તવના છે. ૨જા અને ૩જા કાવ્યમા ૨૩ મા તીર્થંકર પાર્શ્વનાથની સ્તુતિ છે ૪થા પદ્યમાં સામાન્યરીતે સર્વતીર્થંકરોની પ્રશંસા છે ૫ મા અને ૬ ઠા કાવ્યમાં ચૌલુક્યવંશની ઉત્પત્તિનું સૂચન છે ૭ મા અને ૮ મા પદ્યમાં એ વંશમા પ્રજાથી થએલા અર્ણોરાજ નામના રાજાની પ્રશંસા છે. ૯ મા શ્લોકમા એ અર્ણોરાજની લક્ષ્મણદેવી નામે રાણીનું સૂચન છે

૧૦ મા, ૧૧ મા અને ૧૨ મા પદ્યમાં તેમના પુત્ર લવણપ્રસાદનું વર્ણન છે. ૧૩ મા શ્લોકમાં તેની સ્ત્રી મદનદેવીનો ઉલ્લેખ છે. પછીના ૪ પદ્યોમાં તેમના પ્રાક્રમી પુત્ર વીરધવલની વર્ણના છે અને ૧૮ મા શ્લોકમાં તેની રાણી વયજલદેવીનો નામનિર્દેશ કરેલો છે. ૧૯ મા કાવ્યમાં વીસલદેવ રાજાના ગુણ વર્ણવ્યા છે. અંતે ૩૦ મા કાવ્યની એકજ લાઇન બચી રહી છે અને ત્યાંથીજ લેખ ખંડિત થઇ ગયો છે. લેખનો ઉપક્રમ જોતાં લેખ બહુ મ્હોટો અને ઉપયોગી હોવો જોઇએ પરંતુ કોણ જાણે કયાં અને કયારે તે નષ્ટ થયો હશે તે કાંઇ કહી શકાય તેમ નથી.

(૪૪૯)

ખંભાતમાં ચિંતામણિ પાર્શ્વનાથનું એક જૂનું મંદિર છે તેમાં એક ઠેકાણે કઠણ કાળા પત્થર ઉપર આ લેખ કોતરેલો છે. લેખની શિલા ૩૨ ઇંચ લાંબી અને ૧૯ ઇંચ પહોળી છે અને તેમાં એકંદર ૨૯ પંક્તિઓ ખોદેલી છે. ડાબી બાજુએ એ શિલાનો ઉપરનો થોડોક ભાગ ભાંગી ગએલો છે તેથી પ્રથમની ૧૧ પંક્તિઓનો શુરૂઆતનો વધતો ઓછો લેખાંશ ખંડિત થઇ ગયો છે. લેખની રચના પદ્યમય છે અને પદ્યોની સંખ્યા ૪૭ જેટલી છે. આ લેખ પણ ઉપરના લેખની માફક ઉક્ત પુસ્તકમાં પ્રથમ પ્રકાશિત થઇ ગયો છે. લેખનો કેટલોક ભાગ ઉપર જણાવ્યા પ્રમાણે ખંડિત થઇ જવાથી તેનો ભાવાર્થ સ્પષ્ટ કળી શકાતો નથી. તેમજ જે ભાગ અખંડ છે તેમાં પણ કેટલીક અશુદ્ધિઓ જણાય છે અને તેના લીધે સંબંધાર્થ સ્ફુટ થતો નથી. ભાવનગર રાજ્ય તરફથી પ્રકાશિત ઉક્ત પુસ્તકમાં આનો શબ્દશઃ ઇંગ્રેજી અનુવાદ આપવામાં આવ્યો છે પરંતુ તે બહુજ અશુદ્ધ અને અસંબદ્ધ છે. આ કારણથી આ ઠેકાણે હું આ આખા લેખનું વિસ્તૃત અને સ્પષ્ટ વિવેચન નહિ આપી માત્ર સારાંશજ આપું છું.

પ્રારંભના ૪ શ્લોકોમાં પાર્શ્વનાથ તીર્થંકરની સ્તુતિ કરેલી છે. પાંચમા શ્લોકમાં ' સંવત્ ૧૧૬૫, જયેષ્ઠવદિ ૭ સોમવાર ' આ પ્રમાણે મિતિ આપી છે. આ મિતિ અહિં શી બાબતની આપી છે તે, એ

શ્લોકનો ઉત્તરાર્ધ નષ્ટ થઇ જવાથી સ્પષ્ટ થતું નથી. આ લેખની સાલ તો આગળ ઉપર જણાવ્યા પ્રમાણે સંવત્ ૧૩૫૨ ની છે. કદાચિત્ આ પ્રથમની મિતિ મંદિર બંધાવ્યાની સાલ હશે.

૬ઠા થી ૧૦ મા શ્લોક સુધીના ભાગમાં ગુજરાતના રાજકર્તા ચૌલુક્ય વંશના છેવટના રાજાઓની વંશાવલી છે જે ઇતિહાસમાં વાઘેલવંશ તરીકે પ્રસિધ્ધ છે. ૬ ઠા શ્લોકનો જે ભાગ જતો રહ્યો છે તેમાં આ વંશના મુખ્ય પુરૂષનું એટલે અર્ણોરાજનું નામ હોય તેમ જણાય છે. તેનો પુત્ર લૂણિગ એટલે લવણ પ્રસાદ થયો. તેનો પુત્ર વીરધવલ થયો. ઇતિહાસો તેમજ બીજા લેખોના અનુસન્ધાનો પ્રમાણે વીરધવલને વીરમ, વિસલ અને પ્રતાપમલ્લ એમ ત્રણ પુત્રો હતા, તેમાં છેલ્લા પુત્ર એટલે પ્રતાપમલ્લનુંજ નામ આ લેખમાં આપવામાં આવ્યું છે. એ પ્રતાપમલ્લનો પુત્ર અર્જુન એટલે અર્જુનદેવ નામે રાજા થયો. તેને બે પુત્રો થયા જેમાં મ્હોટાનું નામ રામ એટલે રામદેવ હતું. ન્હાનાનું નામ ઉપલબ્ધ નથી પરંતુ તે સારંગદેવ હશે જેનો ઉલ્લેખ આ લેખમાં આગળ ઉપર ૪૬ મા શ્લોકમાં કરવામાં આવ્યો છે.

આ પછી પાર્શ્વનાથમંદિર નિર્માતાના વંશનું વર્ણન આવે છે. સ્તંભતીર્થપુર એટલે ખંભાત (?) માં રાજમાન્ય એવા મોઢવંશમાં ખેલાનામે કરી એક પ્રસિદ્ધ મ્હોટો ધનવાન અને ધર્મી પુરૂષ થયો. તેને સર્વગુણસંપન્ન એવી બાહડા નામે સ્ત્રી હતી. તેણે પાર્શ્વનાથનું ભવ્ય મંદિર બંધાવ્યું. તેનો પુત્ર વિકલ થયો જે પુણ્યવાન અને સર્વ લોકોમાં માનિતો હતો. તેણે સૂર્યના મંદિરની આગળ એક મંડપ બંધાવ્યો. તેને એક રત્ના નામે બ્હેન હતી જે ધનસિંહ સાથે પરણી હતી અને ભીમડ, જાલ્હણ, કાકલ, વયજલ, ખીમડ આદિ વંશના ઉદ્ધારક એવા તેનેપુત્રો થયા હતા. ૧૮ મા શ્લોકમાં કોઇ યશોવીરનો ઉલ્લેખ છે જે પોતાના પિતરાઇ ભાઇઓ સાથે જૈન અને શૈવ બંને ધર્મોનું પાલન કરતો હતો. ૧૯ મા અને ૨૦ મા શ્લોકમાં આસ્વડ અને તેની સ્ત્રી જાલ્હણદેવીના બે પુત્રોનો ઉલ્લેખ છે જેમાં એકનું નામ મદનપાલ હતું. બીજાનું નામ જતું રહ્યું છે.

૨૧ મા શ્લોકમાં કોઈ ખેતલ (?) નામના રાજાનો ઉલ્લેખ છે
સિંહના બાલક જેવો નિર્ભય હતો અને 'વિજયસિંહ' ના નામે
સર્વત્ર પ્રસિદ્ધ હતો. ૨૨ મા શ્લોકમાં જણાવ્યું છે કે એ વિજયસિંહન
લાલા નામનો ન્હાનો ભાઈ મરી ગયો હતો તેના પુણ્યાર્થે તેણે અ
મંદિરનો જીર્ણોદ્ધાર કરાવ્યો. ૨૩ અને ૨૪ મા શ્લોકમાં એ વિજય-
સિંહની જ પ્રશંસા વર્ણવી છે. ૨૫ મા શ્લોકમાં, તેની અનૂપમા, શ્રીદેવ
અને સૂહવી એમ ત્રણ સ્ત્રિઓ જણાવી છે. ૨૬ મા શ્લોકમાં, તે
વિજયસિંહના પુત્ર દેવસિંહનો ઉલ્લેખ છે. ૨૭ મા શ્લોકમાં કહેવામાં
આવ્યું છે કે—તે વિજયસિંહ વિદ્વન્માન્ય એવા યશઃકીર્તિ (?)
નામના આચાર્યના બોધથી અર્હદ્દેવની ત્રિકાલ પૂજા કર્યા કરતો હતો.

૨૮ મા શ્લોકમાં, હુંકાર (?) વંશમાં જન્મેલા સાંગણનું;
૨૯ મા માં, સિંહપુરવંશમાં જન્મેલા જયતાનું, અને ૩૦ મા માં,
પ્રલ્હાદન નામના શ્રાવકનું વર્ણન કરેલું છે. ૩૧ મા પદ્યમાં સૂચવ્યા
પ્રમાણે આ ત્રણે જણ, તથા હવે નીચે જેમના નામ આપવામાં
આવશે તે બધા કોઈ આભા નામના પ્રસિદ્ધ પુરૂષના ન્હાના ભાઈ સાથે
માલવા, સપાદલક્ષ (એટલે મારવાડમાં આવેલો અજમેર પાસેનો
ાંત) અને ચિત્રકૂટ (ચિતોડ) થી અહિં (ખંભાતમાં) આવ્યા
તા. (?) ૩૧ થી ૩૯ શ્લોકોમાં આ પ્રકારના બધા ગૃહસ્થોનો
લ્લેખ કરેલો છે. નામો આ પ્રમાણે—પ્રસિદ્ધ જૈન સાધુ (એટલે
ુંકાર) શાંભદેવ, ધાંધુ, કહ્લુ, હારલ, રાહડ, રાજમાન્ય ગજપતિ
પુત્ર ધર્માત્મા. ધામા, નરોપતી (?) સાધુ નોડક, શુભસાંડ (?)
, સોમ, અજયદેવ, ખેતહરિ, તેનો ન્હાનો ભાઈ પૂનહરિ, બાપણ,
દેદો, રત્નો, અને છાજુ (આદિ). આ બધા જિનભક્ત હતા.
એમણે બધાએ ભેગા મળીને પાર્શ્વનાથની વિધિપૂર્વક હમેશાં પૂજા
થતી રહે તેના માટે નીચે પ્રમાણે લાગો બાંધ્યો. વસ્ત્ર, ખાંડ, ગુડ,
ગુરૂ, માંસી, સટંકણ (?) ચામડું, રંગ આદિ દ્રવ્યથી ભરેલા એક
બજાર દીઠ એક દ્રમ્મ; તથા લોગ, કંબળ, તેલ આદિ ચીજોથી ભરેલા
બજાર પ્રતિ અડધો દ્રમ્મ; એમ બજારમાં આવતા માલ ઉપર કર ન્હાખ-

વામાં આવ્યો. આ કર વડે પાર્શ્વનાથની પૂજા વિગેરે થાય તેવું લખાણ કર્યું. આ લખાણની તારીખ સંવત ૧૩૫૨ ની છે. આ લખાણ કરતી વખતે સારંગદેવ રાજા રાજ્ય કરતો હતો. છેવટના બે પદ્યોમાં જણાવ્યું છે કે જે મંદિરના ખર્ચ માટે આ લાગો બાંધવામાં આવ્યો તેની દેખરેખ મુખ્ય કરીને નીચે જણાવેલા ગૃહસ્થો રાખતા હતા. તેમનાં નામો આ પ્રમાણેઃ–નાના, તેજા, ધના, મોષ, આહરા, દેવો, રાજ્યદેવ, ભોજદેવ, સાલ્હ અને રત્ના આદિ.

આ પ્રશસ્તિ ઠ. સોમાએ લખી અને સૂત્રધાર પાલ્હાકે કોતરી છે.

(૪૫૦)

આ લેખની એક હસ્ત લિખિત પ્રતિ મને વડોદરાના પ્રવર્તક શ્રી કાંતિવિજયજી મ. ના શાસ્ત્ર સંગ્રહમાંથી મળી આવી છે. મૂળ લેખ કયાં આગળ આવેલો છે તે કાંઈ એ પ્રતિમાં લખેલું નથી. પરંતુ લેખમાં આપેલા વર્ણન ઉપરથી સમજી શકાય છે કે તે ખંભાતના ચિંતામણિ પાર્શ્વનાથના મંદિરનો હોવો જોઇએ. આ લેખની ઉપરનો લેખ પણ ચિંતામણિપાર્શ્વનાથના મંદિરમાંજ આવેલો છે. પરંતુ તે તો આના કરતા બહુ જુનો છે. તેથી જણાય છે કે આ લેખમાં જણાવેલું ચિંતામણિ પાર્શ્વનાથનું મંદિર ઉપરના લેખમાં સૂચવેલા મંદિર કરતાં જુદું હોવું જોઇએ. આ લેખમાંની હકીકત પ્રમાણે તો સ્પષ્ટ જણાય છે કે એ મંદિર નવીનજ બાંધવામાં આવ્યું હતું. ખંભાત નિવાસી અથવા ત્યાંના પૂર્ણ માહિતગાર કોઇ શ્રાવક અથવા મુનિરાજ આ બાબતમાં તપાસ કરી કાંઇ હકીકત લખી જણાવશે તો અન્યત્ર એ બાબત ખુલાસો આપી શકાશે. અત્ર તો ફક્ત લેખનો સાર જ હાલમાં આપવામાં આવે છે.

આ લેખની છેવટે જે ગદ્ય ભાગ છે તે કોઇ સ્વતંત્ર બીજો લેખ હોય તેમ જણાય છે અને કોઇ પ્રતિમાનાં પદ્માસન નીચે કોતરેલો હોવાનું અનુમાન થાય છે. પબાસણ અથવા મોટી શિલા ઉપર કોતરેલો હોવો જોઇએ.

આ લેખના એકંદર ૬૨ પદ્યો છે. તેમાં પ્રારંભના બે પદ્યોમાં ક્રમથી પાર્શ્વનાથ અને મહાવીર દેવની સ્તુતિ કરવામાં આવી છે. ૩ જા કાવ્યમાં ભગવાન્ શ્રીમહાવીરદેવના સુધર્મ ગણધર, જેમની શિષ્ય-સંતતિએ આ કાળમાં જૈન ધર્મનું સંરક્ષણ કર્યું છે તેમની પ્રશંસા છે. ૪ થા શ્લોકમાં સંવત ૧૨૮૫ માં તપાબિરૂદ પ્રાપ્ત કરનાર જગચ્ચંદ્રસૂરિનો ઉલ્લેખ છે. એ જગચ્ચંદ્રસૂરિની કેટલીક પેઢીએ હેમવિમલસૂરિ થયા અને તેમના શિષ્ય આનંદવિમલસૂરિ થયા. (૫) પોતાના સમયમાં સાધુસમુદાયને પોતાના આચારમાં શિથિલ થએલો જોઈ, સંવત્ ૧૫૮૨ માં તેમણે ક્રિયોદ્ધાર કર્યો. (૬) એ આનંદવિમલસૂરિના શિષ્ય વિજયદાનસૂરિ થયા (૭) અને તેમના પટ્ટધર આચાર્ય સુપ્રસિદ્ધ શ્રીહીરવિજયસૂરિ થયા. (૮) પછીના ૫ શ્લોકોમાં હીરવિજયસૂરિના પુણ્યાવદાતોનું સંક્ષિપ્ત સૂચન કરેલું છે, તે આ પ્રમાણેઃ—સંવત્ ૧૬૩૯ માં તેમને અકબર બાદશાહે ફતેપુર (સિકરી) માં આદરપૂર્વક બોલાવ્યા હતા. બાદશાહે તેમના કથનથી પોતાના સમગ્ર દેશોમાં છ માસ સુધી જીવહિંસા થતી અટકાવી હતી. વળી તેણે પોતાના રાજ્યમાં જે 'જીજીઆ વેરો' લેવામા આવતો હતો તેમજ મરેલા મનુષ્યોની સંપત્તિ સરકારમાં જમા કરવામાં આવી હતી તે, એ આચાર્યના ઉપદેશથી બંધ કરાવી હતી. શત્રુંજય નામનું જૈનોનું પવિત્ર સ્થળ બાદશાહે જૈનસમાજને સ્વાધીન કર્યું હતું અને તેની યાત્રા કરનાર યાત્રી પાસેથી જે 'મુંડકા વેરો' લેવાતો હતો તે બંધ કરવામાં આવ્યો હતો. મેઘજી નામના એક લુંકા મતનો પ્રસિદ્ધ અને આગેવાન સાધુ, પોતાના અનુયાયી એવા કેટલાક બીજા સાધુઓ સાથે, સ્વમતનો આગ્રહ છોડી હીરવિજયસૂરિનો શિષ્ય થયો હતો. ૧૪ માં પદ્યથી તે ૨૨ માં સુધીમાં એ હીરવિજયસૂરિના મુખ્ય શિષ્ય આચાર્ય વિજયસેનસૂરિના ગુણોનું સંક્ષિપ્ત વર્ણન આપવામાં આવ્યું છે. હીરવિજયસૂરિની માફક એમને પણ અકબર બાદશાહે ઘણા આદરપૂર્વક પોતાની પાસે લાહોર મુકામે મુલાખાત લેવા બોલાવ્યા હતા. ત્યાં બાદશાહની સભામાંજ કેટલાક બીજા વિદ્વાનો સાથે એમણે શાસ્ત્રચર્ચા

કરી હતી અને તેમાં એમને 'વિજય' મળ્યો હતો. હીરવિજયસૂરિના કહેવાથી જેવી રીતે બાદશાહે પોતાના સામ્રાજ્યમાં છ મહિના સુધી [illegible] કરી હતી તેવીજ રીતે એમના કહેવાથી પણ તેણે પુનઃ કર્યું હતું. વિશેષમાં તેણે આ વખતે ગાય, ભેંસ, બળદ, અને પાડાને મારવાનો, બાંધવા અને [illegible] માટે પ્રતિબંધ કર્યો હતો.

અહિંથી પછી, લેખના મુખ્ય નાયક જે પરીખ વજીઆ રાજીઆ છે તેમની હકીકત શરૂ થાય છે.

[illegible]પુરમાં, પૂર્વે શ્રીમાળી વંશના પરીક્ષક [illegible] (૨૩) [illegible] (૨૫) [illegible] (૨૬) [illegible] (૩૦) [illegible] (૩૧) [illegible]

અવલોકન.

(૩૩-૩૪) તેમા પાર્શ્વનાથની પ્રતિમાને 'ચિન્તામણિ પાર્શ્વનાથ'નામે સ્થાપન કરી (૩૫) એ પ્રતિમા ૪૧ આગળ ઉંચી અને શોભનાગથી મંડિત હતી. (૩૬) તેમજ મસ્તક ઉપર સર્પની ગાત ફણાઓ કોતરેલી હતી (૩૭ ૩૮)

આ પછી, ૨૧ શ્લોકોમા આ બને ભાઈઓએ કરાવેલા ચિન્તામણિ પાર્શ્વનાથ નામના મન્દિનું, કે જેમા ઉપર્યુક્ત પ્રતિમાઓ સ્થાપન કરવામા આવી હતી તેનુ, વર્ણન આપવામા આવ્યુ છે તે આ પ્રમાણે —

એ મન્દિરમા બાર સ્તભો હતા, અને છ દ્વારો હતા સાત ન્હાની
ન્હાની દેવકુલિકાઓ હતી અને બે દ્વારપાલોની મૂર્તિઓ હતી મૂલ
પ્રતિમાની આસપાસ બીજી પચવીસ ઉત્તમ મૂર્તિઓ સ્થાપન કરવામા
આવી હતી. એ મન્દિરમા વળી, એક ભવ્ય ભૂમિગૃહ (ભોયરૂ) હતુ
ને ૨૫ પગથિયા હતા. એ સોપાનની સામેજ સુદરાકૃતિવાળી ગણે-
ની મૂર્તિ બેસારેલી હતી. એ ભૂમિગૃહ સમચતુરસ્ર (ચોરસ) હતુ
દશ હાથ જેટલું ઉંચુ હતું. એની અંદર બીજી ન્હાની ન્હાની
દેવકુલિકાઓ હતી અને પાચ એના દ્વાર હતાં એ ભૂમિગૃહના
દ્વારપાલો હતા, તેમજ ચાર ચામરધારકો હતા. એની વેદિકા
૩૭ આંગળ પ્રમાણ આદિનાથની, ૩૩ આંગળ પ્રમાણ મહા-
ની અને ૨૭ આંગળ પ્રમાણ શાંતિનાથની પ્રતિમા સ્થાપિત
આવી હતી. વળી એ ભૂમિગૃહમા ૧૦ હાથિઓ અને ૮ સિંહો
હતા આવી રીતે સ્થંભતીર્થ (ખભાત) માં ભૂષણ સમાન
લાયક એ મંદિર ઉક્ત બંને ભાઈઓએ બધાવ્યું હતું.
).

ના ત્રણ શ્લોકોમા, આ પ્રશસ્તિ બનાવનાર વિગેરેનો ઉલ્લેખ
યો છે.—કમલવિજય કોવિદના શિષ્ય હેમવિજય કવિએ
જયપ્રશસ્તિ' નામના કાવ્યની રચના કરનાર અજ હેમવિજય
સોક્તિની આદિ બીજી પણ અનેક કૃતિઓ એમની કરેલી છે.
શસ્તિ કાવ્યની પ્રશસ્તિ શ્લો ૫૭-૫૯

આ પ્રશસ્તિની રચના કરી હતી અને લાભવિજય[1] પંડિતે એનું સંશોધન કર્યું હતું. કીર્તિવિજય[2] નામના તેમના ગુરૂબંધુએ શિલા ઉપર લખી આપી હતી અને શ્રીધર નામના શિલ્પિએ (સલાટે) તેને કોતરી કાઢી હતી.

છેવટે જે ગદ્યભાગ છે તેમાં પણ ટુંકાણમાં આ આખા લેખની મુખ્ય હકીકત પુનઃ આપી દેવામાં આવી છે.

* * *

આ પ્રશસ્તિમાં આપેલું વર્ણન વિજયપ્રશસ્તિ કાવ્યના ૧૧ મા સર્ગમાં પણ અક્ષરેઅક્ષર આપેલું છે. એટલુંજ નહિં પરંતુ આમાંના ૩૭, ૩૮, ૩૯ અને ૫૯ નંબરનાં પદ્યો તો, થોડા શબ્દોના ફેરફાર સાથે, જેમના તેમજ એ કાવ્યના ઉક્ત સર્ગમાં મળી આવે છે. ત્યાં એમની સંખ્યા ક્રમથી ૪૯, ૫૦, ૫૩ અને ૬૯ ની છે. આમ હોવાનું કારણ સ્પષ્ટજ છે કે આ 'પ્રશસ્તિ' અને તે કાવ્યના કર્તા એકજ હોવાથી સ્વાભાવિક રીતેજ પ્રશસ્તિના પદ્યો કાવ્યમાં લઇ શકાય છે.

* * *

આ લેખમાં વર્ણવેલા પરીખ વજીઆ રાજીઆ સત્તરમી સદીમાં થઇ ગએલા સમર્થ શ્રાવકોમાંના એક મુખ્ય હતા. ખંભાત નિવાસી શ્રાવક કવિ ઋષભદાસે 'હીરવિજયરાસ' માં આ બંને ભાઇઓની હકીકત લંબાણથી આપી છે. કવિ ઋષભદાસ—

" પારેખ વજીઆ રાજીઆ, જૈન સિરોમણિ જાણુ.
જિનમતવાસી જિન જપે, સિર વહે જિનની આણ[3]. "

આવા શબ્દોથી તેમના ગુણવર્ણનનો પ્રારંભ કરે છે, અને પૂર્વકાલમાં

---

૧ આ લાભવિજય તે ઘણું કરીને સુપ્રસિદ્ધ તાર્કિક મહોપાધ્યાય યશોવિજયજીના ગુરૂના ગુરૂ જે લાભવિજય છે તેજ હોવા સંભવે છે.

૨ કીર્તિવિજય પણ મહોપાધ્યાય વિનયવિજયજીના જે ગુરૂ થાય છે તેજ આ હોય તેમ સંભવે છે.

૩ જુઓ 'હીરવિજયસૂરિરાસ' પૃ. ૧૫૨, (કે. કા. દે. ક તરફથી મુદ્રિત).

થઈ ગએલા વિમલશાહ અને વસ્તુપાલ જેવા મહાન સમર્થ શ્રાવકોની સાથે તેમની તુલના કરે છે. તેમણે, ૧ ગંધારમા, ૧ નેજામા અને ૨ બાદોડે એમ એકંદર પાચ જિનમંદિરો બંધાવ્યાં હતાં. સોના, ચાદી, રત્ન, પ્રવાલ અને પિત્તલ આદિ અનેક ધાતુઓની સંખ્યાબધ તેમણે પ્રતિમાઓ બનાવરાવી હતી તેવીજ રીતે પાષાણની પણ અગણિત પ્રતિમાઓ ભરાવી હતી. ઘણા મંદિરોનો જીર્ણોદ્ધાર કરાવ્યો હતો. આબૂ, ગોડી અને રાણકપુર વિગેરે તીર્થોની યાત્રાર્થે તેમણે સંઘો કાઢ્યા હતા. અકબર બાદશાહના દરબારમાં પણ તેમનું બહુ માન હતું અને બાદશાહે તેમનું દાણ માફ કર્યું હતું. પોર્તુગાલના (ફિરંગિઓના) અધિકારિઓ પણ તેમનો ખુબ સત્કાર કરતા હતા. તેમણે અનેકવાર અમારિ પળાવી હતી. કોળે માછલિઓ અને ગાય, ભેંસ. બકરાં, પખી વિગેરે પ્રાણિઓને જીવિતદાન અપાવ્યું હતું. તેમના કથનથી સરકારી અધિકારિઓ અનેક ગામોનો વિધ્વંસ કરતા અટકી જતા હતા અનેક બંદિવાનોને તેમણે કેદખાનાઓમાંથી છોડાવ્યા હતા. બાદશાહ તરફથી તેમને આવું માન આપવામાં આવ્યું હતું કે ફાંસિએ લટકાવેલો મનુષ્ય પણ જો તેમની દૃષ્ટિએ પડી જાય તો તેની ફાસી માફ થઇ શકતી હતી ઋષભદાસ કવિ કહે છે કે-રાજીઆના ગુણોનો કહેતાં પાર આવે તેમ નથી.

" અનેક ગુણ રાજીઆ કેરા, કહેતાં ન પામું પારરે. "

તેના આવા અનેક ગુણોમાંથી એક પ્રસંગનો ખાસ ઉલ્લેખ કરતાં એ ખંભાતી કવિ કહે છે કે:—

એક વખતે ચેઉલ (ચીઉલ) ના એક ખોજગીને બીજા કેટલાક માણસો સાથે કેદ કરીને ફીરંગી લોકો ગોવામાં લઇ આવ્યા. તે ખોજગીએ ઘણા ઘણા પ્રયત્નો કર્યા પરંતુ તેને કોઇ પણ રીતે છોડવામાં ન આવ્યો. એટલામાં, એ ફિરંગીઓનો અધિકારી જેનું નામ વિજરેજલ હતું તેની પાસે પરીખ રાજીઓ જઇ ચઢ્યો અને તેની નજરમાં તે ખોજગી આવતાં, તેણે વિજરેજલને તે બધાને છોડી

મુકવાનું કહેતાં તુરત છોડી તેમને દેવામાં આવ્યા હતા. પરંતુ પાછળથી વિજરેજલે તે ખોજગી ઉપર એક લાખ લ્યાહરી (તે વખતે ચાલતું નાણું) નો દંડ કર્યો. જો એ દંડ ભરે તોજ તે પોતાના દેશમાં જઈ શકે તેમ હોવાથી પોતાનો કોઇ જામીન થાય તેમ તે ખોજગી કહેવા લાગ્યો. પરંતુ જામીન કોઇ ન મળવાથી, ફિરંગીઓ તેને છોડવા માટે આનાકાની કરવા લાગ્યા. જ્યારે આ વાતની ફરી પરીખ રાજીઆને ખબર પડી ત્યારે તે ખોજગીનો જામીન થયો અને તેને છુટો કરાવી પોતાની વખારે તેડી લાવ્યો. ત્યાં આવી ખોજગી બહુ ખિન્ન થયો અને પોતાની પાસે તે વખતે કાંઇ પણ ન હોવાથી હતાશ થઇ મરવા તૈયાર થયો. તેને રાજીઆએ ધીરજ આપી તેના વાસસ્થાન ચિઉલ બંદરે રવાનો કર્યો. ત્યાંથી તેણે એક લાખ લ્યાહરી મોકલી આપી. અને આવી રીતે વિના સ્વાર્થે પરોપકાર કરવાથી તેમજ પોતાને જીવિતદાન અપાવ્યાથી તે ખોજગી પરીખ રાજીઆનું હમેશાં ગુણગાન કરતો હતો.

એક વખતે તે ખોજગીએ ૨૨ ચોરોને પકડયા હતા અને જૈનોના પર્યુષણમાં આવતા તેલાધરના દિવસે (ભાદ્રવા સુદી ૧) તેમને તરવાર વડે મારી નાંખવાનો હુકમ કર્યો હતો. જલ્લાદો તરવારો ખેંચી જેવા તેમને મારવા જાય છે તેવાજ તે ચોરો [તે દિવસનું સ્મરણ થઇ આવવાથી] બોલી ઉઠયા કે આજે તો પરીખ રાજીઆનો મ્હોટો તહેવાર છે તેથી અમને ન મારો. ખોજગી રાજીઆનું નામ સાંભળી બહુ ખુશી થયો અને તે ચોરોને તુરત છોડી દઇ બોલ્યો કે રાજીઆ તો મ્હારો મ્હોટો મિત્ર અને જીવિત આપનાર છે. ઇત્યાદિ આવી રીતે એ મહાન્ શ્રાવકના પુણ્યાવદાતોનો ઉલ્લેખ કરતો છેવટે એ કવિ કહે છે કે-

'મુનિવરમાં ગુરુ હીરજી, અસુર અકબ્બર સાર;
વણિગ વંશમાં રાજીઓ, દયા દાન નહિં પાર.'

ગોવામાં, એક વખતે ફિરંગીઓ એક કોઇનું મ્હોટું વહાણ પકડી લાવ્યા હતા અને તેમાંના માણસોની મિલ્કત લુટી લઇ તેમને મારવાની તૈયારી કરતા હતા. પરીખ રાજીઆને ખબર પડતાં તેણે તે બધાને

છોડાવ્યા હતા અને તેમનો માલ પાછો અપાવ્યો હતો. સંવત્ ૧૬૬૧ માં જ્યારે ભારે દુષ્કાળ પડ્યો ત્યારે તેણે ચાર હજાર મણ અનાજ મફત આપી સેંકડો વંશોને મોતથી ઉગાર્યાં હતા. ઘણા માણસોને રોકડ રૂપિઆ આપ્યા હતા. અનેકોને ભૂમિદાન આપ્યું હતું. ગામેગામ પોતાના માણસો મોકલી અનેક દુઃખી અને ભૂખ્યા કુટુંબોને ગુપ્ત રીતે અન્નદાન આપતો હતો. અનેક ગામોમાં તેણે પૌષધશાળાઓ બંધાવી આપી હતી. લોકોને ઘેર ચંદરવા, પુઠ્યા, તેમજ રોકડ નાણાંની લ્હાણી આપી હતી. આવી રીતે એકંદર તેત્રીસ લાખ રૂપીઆ દાનપુણ્યમાં ખર્ચ્યા હતા. પાછળથી તેના પુત્ર પારીખ નેમિ પણ તેની કીર્તિને વધારે એવાં સુકૃત્યો કરનાર નિકળ્યો હતો અને તેણે પણ શત્રુંજય તીર્થનો સંઘ કાઢી સંઘપતિનું તિલક કરાવ્યું હતું."

(જુઓ હીરવિજયસૂરિરાસ, પૃ. ૧૫૨ થી ૧૫૭ સુધી)

કાવી તીર્થના લેખો.

(૪૫૧)

મહી નદી જ્યાં આગળ ખંભાતની ખાડીમાં મળે છે તેના મુખ આગળ, ખંભાતના સામા કાંઠે, એક કાવી કરીને ન્હાનું સરખું ગામ છે. તેની અંદર બે મ્હોટાં જિન મંદિરો આવેલાં છે જેમાં એક આદિનાથ ભગવાનનું છે અને બીજું ધર્મનાથ તીર્થંકરનું છે. બીજું મંદિર વિસ્તારમાં બહુ મ્હોટું છે અને તેની આસપાસ ૫૨ દેવકુલિકાઓ આવેલી હોવાથી તે બાવનજિનાલય મંદિર કહેવાય છે.

સાધારણ રીતે એ સ્થાન તીર્થભૂત મનાય છે અને આસપાસના કેટલાક જૈનો ક્યારે ક્યારે સંઘ કાઢીને પણ એ તીર્થની યાત્રાર્થે જાય છે. નંબર ૪૫૧ થી ૪૫૯ સુધીના લેખો એજ કાવીતીર્થના ઉક્ત બંને મંદિરોમાંથી મળી આવ્યા છે. સંવત ૧૯૬૭ ની સાલમાં વડોદરાથી એક ગૃહસ્થે એ તીર્થની યાત્રાર્થે સંઘ કાઢ્યો હતો. તેમાં હું પણ તે

સૂત્રધાર સતાનો પુત્ર વીરપાલ તથા સલાટ સૂત્રભાણ, ગોરા અને દેવજી વિગેરેએ આ મંદિરની મુખ્ય દેખરેખ રાખી હતી.

(૪૫૪)

આ લેખ પણ એજ મંદિરમાં આવેલી આદિનાથની પાદુકા ઉપર કોતરેલો છે. મિતિ સં ૧૬૫૬ ના વૈશાખ સુદી ૭ બુધવારની છે. ઉપરના લેખમાં જણાવેલા ગાંધી વીરદાસ તથા તેના ભાઇ ગાંધી કુંવરજી અને ધર્મદાસે મળીને આ પાદુકા કરાવી અને વિજયસેનસૂરિએ તેની પ્રતિષ્ઠા કરી, આ હકીકત નોંધેલી છે.

(૪૫૫)

આ લેખનું અવલોકન, ઉપર નં. ૨૧ વાળા લેખના અવલોકન ભેગું જ (જુઓ, ઉપર પૃ. ૩૮) આપી દેવામાં આવ્યું છે તેથી આના સંબંધમાં ત્યાંજ જોઇ લેવું.

(૪૫૬–૫૯)

આ નંબરોવાળા ચાર લેખો ગંધાર નામના ગામના મંદિરમાં આવેલી પ્રતિમાઓ ઉપર કોતરેલા છે. લેખોમાંની હકીકત સ્પષ્ટ જ છે.

આ ગંધાર ગામ, ભરૂચ જીલ્લાના જંબૂસર તાલુકામાં આવેલું છે. એના આસપાસના પ્રદેશમાં એ પણ એક તીર્થ સ્થાન જેવું ગણાય છે. ઉપર વર્ણવામા આવેલું કાવીતીર્થ અને આ તીર્થ, " કાવી–ગંધાર " આમ સાથે જોડકા રૂપેજ કહેવાય છે. આ ગંધાર ગામ તે સત્તરમા સૈકાનું પ્રસિદ્ધ ગંધાર બંદરજ છે જેનો ઉલ્લેખ हीरसौभाग्य, विजयप्रशस्ति, विजयदेव महात्म्य અને हीरविजयसूरिरास વિગેરે ગ્રંથોમાં વારંવાર આવે છે. અકબર બાદશાહ તરફથી જ્યારે સંવત ૧૬૩૮ ની સાલમાં હીરવિજય સૂરિને આગ્રા તરફ આવવાનું આમંત્રણ આવ્યું હતું તે વખતે એ આચાર્યવર્ય આજ ગામમાં ચાતુર્માસ રહેલા હતા. હીરવિજય સૂરિ અને વિજયદેવ સૂરિ વિગેરે એ સૈકાના તપાગચ્છના સમર્થ આચાર્યો-યતિઓ ઘણી વખતે આ ગામમાં આવેલા અને સેંકડો યતિઓની સાથે ચાતુર્માસ

[illegible] પ્રશસ્તી
[illegible] પ્રશસ્તી
[illegible]
[illegible]
[illegible] ના [illegible] મીનુ [illegible]
[illegible] વર્ષ પહેલ [illegible]
[illegible] અહે નવી [illegible]
[illegible] ત્યારબાદ નથી ત્યાના કોકોને પડતા
[illegible] એ નામ ઉપર કરિયા ફરી
[illegible] અને [illegible] ત્રાણ [illegible] નવુ [illegible]
પરંતુ આ [illegible] જિનમતિનાનિઓ અને મંદિર કેમ બનવા પામ્યું
અને [illegible] કેમ અપૂર્ણ [illegible] તેનુ સમાધાન કાંઈ
અમને [illegible] થઈ શક્યું નથી [illegible] આ બાબતમાં વિશેષ શોધ
કરવાની જરૂર છે.

(૬૬૦)

રાધનપુરનો શિલાલેખ

આ. કોપ રાધનપુર શહેરના [illegible] શાન્તિનાથના ([illegible]) મંદિરના [illegible] ([illegible]) મા ઉતરવાના પગથિઆઓ ઉપર [illegible] મોટી શિલામાં કોતરેલો છે એના એકંદર ૪૧ પદો છે અને તે દરેકનો સાર આ પ્રમાણે છે:—

પ્રથમના [illegible] પદોમાં શાન્તિનાથની સ્તવના કરવામાં આવી છે. ૩ જા શ્લોકમાં જગતના પ્રસિદ્ધ એવા તપગચ્છનો ઉલ્લેખ કરેલો છે. એ ગચ્છમાં અકબર બાદશાહની સભામાં સત્કાર પ્રાપ્ત કરનાર આચાર્ય હીરવિજયસૂરિ અને તેમની પાટે વિજયસેનસૂરિ થયા (૪-૬) વિજયસેનસૂરિની ગાદીએ રાજસાગરસૂરિ થયા કે જેઓ સાગરગચ્છના નાયક [illegible] હતા (૭-૮) તેમની પાટે વૃદ્ધિસાગરસૂરિ થયા.

(૯) અને તેમની પાટે લક્ષ્મીસાગરસૂરિ થયા. (૧૦-૧૧) લક્ષ્મી-સાગરસૂરિની પાટે કલ્યાણસાગર થયા (૧૨) અને તેમની પાટે પુણ્ય-સાગરસૂરિ. (૧૩) એ પુણ્યસાગરસૂરિના સદુપદેશથી આ સુંદર મંદિર તૈયાર કરવામાં આવ્યું છે અને માઘ માસના શુક્લપક્ષની તૃતીયા અને શુક્રવારના દિવસે તેની પ્રતિષ્ઠા કરવામાં આવી છે. (૧૪-૧૫)

આ પછી, આ મંદિર બનાવનાર અને પ્રતિષ્ઠા કરાવનાર ગૃહસ્થના વંશનું વર્ણન છે. તે આ પ્રમાણે—

પૂર્વે શ્રીમાલવંશમાં, જૈનધર્મમાં પૂર્ણ શ્રદ્ધાવાન્ એવો સૂરા નામે પ્રસિદ્ધ પુરૂષ થયો. (૧૬) તેના વંશને વિસ્તારનાર એવો ક્ષેમા નામે તેનો પુત્ર હતો. (૧૭) તેના કુલમાં મુકુટ સમાન એવો જયતા નામે પુત્ર થયો જેણે રાજસાગરસૂરિ પાસેથી ધર્મબોધ ગ્રહણ કર્યો હતો. (૧૮) તેનો પુત્ર અભયચંદ્ર થયો અને તેને ૧ જાહા, ૨ કપૂર, ૩ જસરાજ અને ૪ મેઘજી એમ ચાર પુત્રરત્નો થયાં. (૧૯) તેમાં જાહાના પુત્ર જીવને પોતાના ન્યાયોપાર્જિત દ્રવ્ય વડે ૪૨ જિન પ્રતિમાઓ કરાવી હતી. (૨૦) બીજા ભાઇ કપૂરનો શિવવંત નામે પુત્ર હતો અને તેણે પણ ૪૨ પ્રતિમાઓ બનાવરાવી હતી. (૨૧-૨૨) ત્રીજા ભાઇ જસરાજને દેવજી નામે પુત્ર હતો અને તેનો પુત્ર મૂળજી હતો. એ મૂળજીએ પણ દેવ અને ગુરૂની ૨૨ ચરણ પાદુકાઓ કરાવી હતી તથા કેટલીક જિનમૂર્તિઓ પણ ભરાવી હતી. (૨૩-૨૬) ચોથો ભાઇ જે મેઘજી હતો તેને મોતીચંદ્ર, દાનસિંહ અને ધર્મરાજ એમ ત્રણ પુત્રો હતા. એ ત્રણે ભાઇઓએ મળીને ૧૮ જિનપ્રતિમાઓ કરાવી હતી. (૨૭-૩૧) તેમણે, પછી ઘણા આડંબર પૂર્વક પ્રતિષ્ઠા મહોત્સવ કર્યો અને તેમાં સઘળા દેશના માણસોને આદરપૂર્વક આમંત્રણ કરી બોલાવ્યા હતા. તેમને ભોજન, પાન, વસ્ત્ર વિગેરે આપી ખૂબ સત્કાર્યા હતા. અનેક શાસ્ત્રના જ્ઞાતા અને પ્રતિષ્ઠા કાર્યમાં કુશળ એવા કેટલાએ શ્રીપૂજ્યોને પણ બોલાવ્યા હતા. (૨૮-૩૪ એ બધા શ્રીપૂજ્યો સાથે આચાર્ય પુણ્યસાગરસૂરિએ, સંવત ૧૮૩૮ ના ફાલ્ગુણ શુક્લ દ્વિતીયાના દિવસે જ્યારે નક્ષત્ર રેવતી અને ચંદ્રમા વૃષ લગ્નમાં

સ્થિત હતો, તે વખતે, આ બધી મૂર્તિઓની, ધ્યાન અને ધ્યાનની મુદ્રાપૂર્વક શુભ પ્રતિષ્ઠા કરી (૩૫ ૩૭) આ બધી મૂર્તિઓ શ્રીશાન્તિનાથના મંદિરમાં સ્થાપન કરવામાં આવી છે (૩૮) અંતના બે પદ્યોમા આશીર્વાદ આપવામાં આવ્યો છે (૩૯ ૪૦) અને આ પ્રશસ્તિની રચના પુણ્યસાગરસૂરિના શિષ્ય અમૃતસાગરે કરી હતી. (૪૧) એમ જણાવી લેખ સમાપ્ત કરવામાં આવ્યો છે

રાંતેજ ગામના લેખો

(૪૬૧-૪૬૮)

વડોદરા રાજ્યના કડી પ્રાંતમાં રાંતેજ કરીને એક ન્હાનું નરખું ગામ છે એ ગામમાં એક જુનું જૈનમંદિર છે ત્યાંથી આ આઠ લેખો મળી આવ્યા છે. તેમાં પ્રથમના બે લેખો તો, મુખ્ય મંદિરની આજુ બાજુ ફરતી જે દેવકુલિકાઓ છે તેમાંની એકમાં, ગૃહસ્થોની-શ્રાવક શ્રાવિકાઓની-મૂર્તિઓ નીચે કોતરેલા છે. આ મૂર્તિઓ કોઈ મહં. વિજય નામના પુરૂષે પોતાના કુટુંબીઓની મૂર્તિઓ સાથે સં. ૧૩૦૬ માં બનાવરાવી હતી મૂર્તિઓના નામોનો પરસ્પર સંબંધ આ પ્રમાણે જણાય છે.—

૧ અજયસિંહ (તેની સ્ત્રી)

— નાગ (તેની સ્ત્રી)
— મહં રાણિગદેવ (સ્ત્રી-રત્નાદેવી)
— સમાદસિંહ (તેની સ્ત્રી)

મહં રાણિગદેવના પુત્રો:
— મદન (સ્ત્રી સાથે)
— સલખણસિંહ (સ્ત્રી સાથે)
— મહં. વિજય (સ્ત્રી સુહડાદેવી)
— દેવસિંહ (સ્ત્રી સાથે)

મહં. વિજયનો પુત્ર: સમાધિ[?]

બાકીના ૬ લેખો, એક ન્હાનું નરખું ભોંયરૂં છે તેમાં જે ઘણાં દેરીઓ અને કાઉસગિઆઓ ભરી રાખેલા છે તેમના ઉપરના છે એ … બીજા પણ ઘણા લેખો છે અને કેટલાક તો બહુ જૂના પરંતુ તે બધાને લેવાની તે વખતે બરાબર સવડ ન હોવાથી … શક્યા નથી
…માંની હકીકત સ્પષ્ટ છે.

સલખણપુરના લેખો.

(૪૬૯ થી ૪૯૭.)

આ ગામ પણ ઉપર જણાવેલા પ્રાંતમાં-રાંતેજથી ૫-૭ ગાઉ ઉપર આવેલું છે. એ ગામમાં આગળ ઉપર બે ત્રણ મંદિરો હતા પરંતુ હાલમાં તે બધાને ભેગાં કરી એકજ નવું મંદિર તૈયાર કર્યું છે. એ મંદિરમાં પણ, ઉપર જણાવ્યા પ્રમાણે એક ભોંયરા જેવી કોટડીમાં જૂના પરિકરો અને પબાસણો મૂકી રાખેલા છે તેમના ઉપર આ બધા લેખો કોતરેલા છે. બધા લેખો ૧૪ મા સૈકાના પૂર્વ ભાગના છે અને તેમનામાં જુદા જુદા બે ત્રણ મંદિરોનાં નામો મળી આવે છે તેમજ બે ત્રણ ગચ્છના જુદા જુદા આચાર્યોનાં નામો પણ પ્રતિષ્ઠાકારક તરીકે ઉપલબ્ધ થાય છે. આ ઉપરથી જણાય છે કે એ સમયમાં બે ત્રણ મંદિરો એક સાથે જ એ સ્થાનમાં તૈયાર કરવામાં આવ્યાં હશે.

લેખોમાનું વર્ણન ટુંકુ અને સ્પષ્ટ રીતે સમજવા જેવું છે.

સંખેશ્વર તીર્થના લેખો.

(૪૯૭-૫૦૫).

આ નવ લેખો સંખેશ્વર તીર્થમાંથી મળી આવ્યા છે.

એમાંનો પ્રથમ લેખ, સંખેશ્વર પાર્શ્વનાથની જે મુખ્ય મૂર્તિ છે તેની આજુબાજુ બે કાયોત્સર્ગસ્થ પ્રતિમાઓ (કાઉસગિયાઓ) છે તેમના નીચે કોતરેલો છે.

અમદાવાદ નિવાસી, સા. જયવન્તલાલના પુત્ર ગુણપાલે સં. ૧૬૬૧ માં, આ પરિકર કરાવી વિજયદેવસૂરિના હાથે તેની પ્રતિષ્ઠા કરાવી હતી.

આ પછીના બાકી લેખો, આજુબાજુની દેવકુલિકાઓમાં આવેલી પ્રતિમાઓ ઉપરથી મળી આવ્યા છે. [illegible] સ્પષ્ટ જ છે. નં. ૫૦૧ [illegible] [illegible]

અવલોકન.

[illegible] હતું [illegible] મંદિર [illegible] જૂનું મંદિર [illegible] બંધાવવામાં [illegible] જણાય છે, તેમ ૧૭ ના વિજયચંદનસૂરિના ઉપદેશથી [illegible] ના જ્યારેનું છે કે [illegible] પાર્શ્વનાથનું નવું મંદિર બંધા- [illegible] મંદિર [illegible] હોય તેમ જણાય [illegible] વિદ્યમાન છે તે મંદિર બંધાવવામાં [illegible] હોવામાં આવ્યા છે તે [illegible] નથી તે તો હજી સુધી ઉભેલી [illegible] દેવકુલિકાઓ [illegible] પરંતુ તેની આજુબાજુની દેવકુલિકાઓના [illegible] હાલતમાં ઉભા છે એ [illegible] મુખ્ય છે [illegible] બંધાવનારના નામો કોતરેલાં

વિજયચંદનસૂરિના ઉપદેશથી જ્યારે આ મંદિર નવીનજ તૈયાર કરાવવામાં આવ્યું હતું તે તે પ્રતિષ્ઠા એ મંદિર કે તીર્થની સ્થાપના કયા વર્ષમાં થઈ તે કાંઈ જણાતું નથી કેટલાક લોકો, મંઢેર ગામની બહાર ટેકરે ટેકરે એક દટાઈ ગએલા મકાન જેવો જણાતો માટીનો ઢગ જણાય છે, તેનેજ અસલનું મૂલ મંદિર બતાવે છે કદાચિત એ હકીકત સાચી પણ હોઈ શકે કારણ કે મુસલમાની સમયમાં આવી રીતે વારંવાર મંદિરોની ભાંગફોડ થતી હતી અને તેના લીધે વારંવાર જગ્યાઓમાં ફેરફાર થતો હતો. એ કારણને લઈને ગામમાં જે જૂના મંદિરના ખંડેરો છે તેની પહેલાનું જૂનું મંદિર એ લોકોના કહેવા પ્રમાણે ગામ બહાર હોય તો તેમાં અસંભવ જેવું નથી

૫૫ નંબરનો લેખ મારવાડી ભાષામાં લખાએલો છે. સંવત્ [illegible]૬૮ ના જયપુર (મારવાડ)ના સાહ ઉત્તમચંદ વાલચંદે ૫ હજાર [illegible] આ એ મંદિરના જીર્ણોદ્ધાર અર્થે રાધનપુરવાળા જીવણદાસ [illegible]દાનની મારફત આપ્યા હતા. તે રૂપીઆમાંથી જે જે સમાર કામ કરાવવામાં આવ્યું હતું તેની નોંધ આ લેખમાં આપેલી છે.

આ લેખ, સંખેશ્વરના મંદિરના દરવાજાના ડાબી બાજુ ઉપર એક પથ્થરમાં કોતરેલો છે.

પાટણના લેખો.

(૫૦૬-૫૩૩)

આ નંબરો નીચે આવેલા લેખો પાટણના જુદા જુદા મંદિરોમાંથી મળી આવ્યા છે. તેમાં—

નં. ૫૦૬ થી ૫૧૯ સુધીના લેખો, પાટણના મુખ્ય અને સુપ્રસિદ્ધ પંચાસરા પાર્શ્વનાથના મંદિરમાંના છે આ બધા લેખો, આચાર્યો, સાધુઓ કે શ્રાવકોની મૂર્તિઓ ઉપર તેમજ ચરણપાદુકાઓ ઉપર છે. પંચાસરાના મંદિરમાં પેસતા ડાબી બાજુએ એક ન્હાની સરખી ઓરડી છે અને તેમાં આચાર્યો વિગેરેની જ બધી મૂર્તિઓ સ્થાપિત કરેલી છે. મુખ્ય વેદિકા ઉપર, આચાર્ય હીરવિજય સૂરિ, વિજયસેન સૂરિ અને વિજયદેવ સૂરિ એમ ત્રણે તપાગચ્છના પ્રભાવક આચાર્યોની એક સરખી અને એક જ આકારની મૂર્તિઓ બેસાડેલી છે. નં. ૫૧૧,૧૨ અને ૧૩ નંબરના લેખો એજ મૂર્તિઓ ઉપર-નીચે બેસણી ઉપર-કોતરેલા છે. પાટણ નિવાસી પોરવાડ જ્ઞાતિના દોસી શંકરની ભાર્યા બાઈ વાલ્હીએ પોતાના પુત્ર પૌત્રના પરિવાર સાથે આ મૂર્તિઓ કરાવી હતી.

બાકીના પણ બધા લેખો, એજ ઠેકાણેની જુદી જુદી મૂર્તિઓ ઉપર કોતરેલા છે. હકીકત સ્પષ્ટ રીતે સમજાય તેમ છે.

૫૨૦,૨૧ અને ૨૩ નંબરના લેખો, અષ્ટાપદના મંદિરમાંના છે. જેમાં ૫૨૦ નં. નો લેખ, એ મંદિરમાંના ભોંયરામાં આવેલી સુપાર્શ્વનાથની પ્રતિમા ઉપરથી લીધો છે. પ્રતિમાના પાછળના ભાગમાં પણ લેખ કોતરેલો હોવાથી આદિ અંતનો ભાગ વાંચી શકાતો નથી.

૫૨૧ નં. નો લેખ, એજ ભોંયરામાં એક આચાર્યની મૂર્તિ છે તેના ઉપર કોતરેલો છે.

અવલોકન.

૫૨૨ નં. નો લેખ, અંબિકા દેવીની મૂર્તિ ઉપર કોતરેલો છે
ભાવાર્થ:—મલયસુંદરી નામની કોઈ સાધ્વીની શિષ્યા નામે આઈ સુંદરે પોતાના આત્મકલ્યાણાર્થ સં ૧૩૨૧ મા આ અંબિકાદેવીની મૂર્તિ કરાવી હતી. જેની પ્રતિષ્ઠા સોમસૂરિના શિષ્ય ભાવદેવ-સૂરિએ કરી.

નં. ૫૨૩ અને ૨૪ ના લેખો, ટાંગડિઆ વાડાના મંદિરમાંથી લીધેલા છે. જેમાં ૨૩ નં. નો લેખ. વાયડગચ્છના સુપ્રસિદ્ધ આચાર્ય જિનદત્તસૂરિના (વિવેકવિલાસ નામક લોકોપયોગી ગ્રંથના કર્તાના) શિષ્ય મહાકવિ અમરચંદ્રસૂરિ કે જેમણે બાલભારત વિગેરે ઉત્તમ ગ્રંથો રચ્યા છે તેમની મૂર્તિ ઉપર કોતરેલો છે. એ મૂર્તિ, સં. ૧૩૪૯ માં, પં. મહેન્દ્રના શિષ્ય મદનચંદ્રે કરાવી હતી

૫૨૪ નંબરનો, ખરતરગચ્છના પ્રસિદ્ધ આચાર્ય જિનદત્તસૂરિની મૂર્તિ ઉપર લખેલો છે. છેવટના અક્ષરો જતા રહ્યા છે,

૫૨૫ નં નો લેખ, વ્રભાટવાડાના મંદિરમાં બહાર ગોખલામાં બેસારેલી કોઈ શ્રાવકની મૂર્તિ ઉપર કોતરેલો છે

૫૨૬ અને ૨૭ નં. ના લેખો, ઢંઢેરવાડાના મહાવીર મંદિરમાં વાયડગચ્છના બે ઉપાધ્યાયોની મૂર્તિઓ ઉપર કોતરેલા છે.

૫૨૮ નંબરનો લેખ, વાસુપૂજ્યની ખડકીમા આવેલા વાસુપૂજ્ય મંદિરમાની એક મૂર્તિ ઉપર કોતરેલો છે. એ મૂર્તિ આચાર્ય વિનયચંદ્રસૂરિ કે જેઓ સૈદ્ધાંતિક પદ્વી ધરાવતા હતા (એ આચાર્યે, ...રત્નાકર, મલ્લિનાથ ચરિત્ર વિગેરે અનેક ગ્રંથો લખ્યા છે) તેમની છે.

૫૨૯ નં. નો લેખ, વખતજીના શેરીમાંના સંભવનાથના મંદિરમા આચાર્ય વિજયસિંહસૂરિની મૂર્તિ ઉપર કોતરેલો છે.

૫૩૦ નં. નો લેખ, ભાભાપાડાની પોળમાં આવેલા શીતલનાથ મંદિરમાંની એક આચાર્યના મૂર્તિ ઉપર કોતરેલો છે.

૫૩૧ નં. નો લેખ, ભેંસપતવાડામાં આવેલા ગૌતમ સ્વામિના નામે પ્રસિદ્ધ મંદિરમાંની મૂળ પ્રતિમા ઉપર કોતરેલો છે. આ લેખમાં જણાવ્યા પ્રમાણે એ મૂર્તિ, નાણકીયગચ્છના આચાર્ય સિદ્ધસેનસૂરિની છે અને તે સં ૧૪૩૩ માં ધર્મે (ને ?) ભરાવેલી છે. પરંતુ લોકો વગર સમજે, ફક્ત સાધુની મૂર્તિ હોઈને જ તેને ગૌતમસ્વામિની મૂર્તિ કહે છે અને એ ભ્રમમાં ને ભ્રમમાં જ હજારો રૂપીઆ ખર્ચી આગ નવીન મંદિર તૈયાર કરાવી ગૌતમસ્વામિના નામે તેની પ્રતિષ્ઠા કરી છે !

૫૩૨ નંબરનો લેખ, મણીઆતીપાડામાં આવેલા શા. ઉજમ ભુવનચંદના ઘરદેરાસરમાં રહેલી સ્ફટિકની પ્રતિમાના પરિકર ઉપર કોતરેલો છે. એ પરિકર, સં. ૧૬૭૩ માં, પાટણનાજ નિવાસી શ્રીમાળી જ્ઞાતિના દો. ધનજી અને તેમની પત્ની અમરબાઈના પુત્ર દો. સંતોષીકે, પિતાની સ્ત્રી નાહડબાઈ સાથે, જાબહેનની પ્રતિમાનો આ પરિકર ભરાવ્યો હતો અને વિજયદેવસૂરિએ તેની પ્રતિષ્ઠા કરી હતી. મૂળ લેખમાં ચિન્તામણિના બદલે વિજયસેન નામ છપાઈ ગયું છે તે ભૂલ ભરેલી છે.

૫૩૩ નંબરનો લેખ, ઓશીવાડાના મંદિરમાં પાષાણનો એક યંત્ર છે તેના ઉપર કોતરેલો છે. એ યંત્ર પાંચમાંગલિક જણાવે છે.

બારેજા ગામના લેખો.

(૫૩૪-૫૩૬)

[illegible]

[illegible] પ્રતિમાઓ [illegible]

[illegible] ગામનો લેખ

(૫૪[illegible])

આ લેખ વડોદરા [illegible] નામના ગામના જૈનમંદિરમાંની [illegible] ઉપર કોતરેલો છે. એ પ્રતિમા [illegible] તીર્થંકરની છે. [illegible] ૧૫૩૨ માં, ચિત્તોડના મહારાણા શ્રી [illegible] ના રાજ્ય વખતે [illegible] જ્ઞાતિના સીસોદીયા ગોત્ર- [illegible] પોતાના વિસ્તૃત પરિવાર સાથે, એ પ્રતિમા કરાવી હતી. વિજયગચ્છના આચાર્ય વિજયસાગરસૂરિએ એની પ્રતિષ્ઠા કરી હતી

સુરતનો લેખ

(૫૪૧-૪૨)

આ બંને લેખો, સુરત પાસે આવેલા રાંદેરના જૈનમંદિરમાંની જિનમૂર્તિઓ ઉપર લખેલા છે

સં ૧૬૮૨ માં, અમદાવાદના સુપ્રસિદ્ધ શેઠ શાંતિદાસે કરાવેલી પ્રતિષ્ઠામાં આ પ્રતિમાઓ પ્રતિષ્ઠિત કરવામાં આવી હતી. આ બંને પ્રતિમાઓ શાંતિદાસ શેઠની માતા અને સ્ત્રીએ ક્રમથી તૈયાર કરાવી હતી. તેમની પ્રતિષ્ઠા, આચાર્ય વિજયદેવસૂરિના સમયે મહોપાધ્યાય વિદ્યાહર્ષગણિના શિષ્ય મુક્તિસાગરગણિના હાથે થઈ હતી.

તારંગા તીર્થનો લેખ.

(૫૪૩)

આ લેખ તારંગાતીર્થના મૂલમંદિરના પ્રવેશ દ્વારની આજુ-બાજુએ જે બે દેવકુલિકાઓ છે તેમની વેદિકા ઉપર કોતરેલો છે. આ તીર્થ વિષે વિશેષ ખુલાસો, પ્રથમ પૃષ્ઠ ૧૧૯ માંની નોટમાં કરેલો છે. આ લેખ ગુર્જર મહામાત્ય વસ્તુપાલનો છે. સાર આ પ્રમાણેઃ—

[illegible]

[illegible]

[illegible]

([illegible])

[illegible]

[illegible]

૯ માથી ૧૮ મા સૈકા સુધી ગુજરાત દેશ અને અમદાવાદ શહેરનું વર્ણન આવ્યું છે. મૈત્રક કાળમાં વ્યાપારિયોનો અગ્રેસર અને અખૂટ ધનનો સ્વામી હોવો એ પૂર્વે કહ્યાવેલો હઠીસિંહ નામે શેઠ રહેતો હતો. તેને શેઠ રુકિમણી અને બીજી હરકુંવર નામે સુચતુર પત્ની હતી. જયસિંહ નામે તેમનો સુપુત્ર હતો. જ્યારે હઠીસિંહ શેઠ સ્વર્ગે ગયા ત્યારે તેમના કહેવાનુસાર તેમની સુશીલ સ્ત્રી હરકુંવરે ઉપર વર્ણવેલું મંદિર વિગેરે સઘળું કામ પૂર્ણ કરાવ્યું હતું. શેઠાણી હરકુંવર જો કે સ્ત્રી હતી પરંતુ તેણે પુરૂષો પણ ન કરી શકે એવા મહાન કામો કર્યાં હતા (શ્લો. ૧૬) તેણે ફક્ત મંદિરના પ્રતિષ્ઠા મહોત્સવ પ્રસંગે ગામે ગામ કુંકુમ પત્રિકાઓ અને ફતો મોકલીને સઘળા દેશોના ચતુર્વિધ સંઘોને આમંત્રણ આપ્યું હતું. તદનુસારે હજારો ગામોના લોકો અને સંઘ હર્ષભેર અમદાવાદ આવ્યા હતા. અનેક આચાર્યો અને સંઘપતિઓ સાથે સંઘ લઈને આવ્યા હતા. એકંદર, ચાર લાખ મનુષ્યો એ વખતે ભેગા થયા હતા. શેઠાણી હરકુંવરે એ બધા સાધર્મભાઈઓનું ઘણું ધન ખર્ચી સ્વાગત કર્યું હતું. સંવત ૧૯૦૩ (શાકે ૧૭૬૮) ના માઘ માસની શુદ છઠના દિવસે પ્રતિષ્ઠા મહોત્સવની શુરૂઆત થઇ હતી અને આડંબરપૂર્વક જળયાત્રાનો મોટો વરઘોડો એ દિવસે કાઢવામા આવ્યો હતો. પછી, સાતમના દિવસે કુંભસ્થાપના કરવામાં આવી હતી. અને આઠમ-નવમના દિવસે નંદાવર્તનું પૂજન કરવામાં આવ્યું હતું. દશમીના દિવસે દિક્પાલ, ક્ષેત્રપાલનું પૂજન અને એકાદશીના દિવસે વીસસ્થાનકની પૂજા ભણાવવામાં આવી હતી. બારસના દિવસે શ્રાવકોએ સિદ્ધ ચક્રાદિનું પૂજન કર્યું હતું અને તેરસના દિવસે ચ્યવન-મહોત્સવ ઉજવવામાં આવ્યો હતો. ચતુર્દશીના દિવસે જન્મ મહોત્સવ અને પુનમના દિવસે સ્નાત્રમહોત્સવ કરવામાં આવ્યો હતો. માઘ વદિ એકમના દિવસે અષ્ટાદશાભિષેક કરવામાં આવ્યો અને બીજના દિવસે પાઠશાળાગમનોત્સવ થયો. ત્રીજના દિવસે વિવાહ-મહોત્સવ, ચોથના દિવસે દિક્ષામહોત્સવ અને પાંચમના

દિવસે નેત્રોન્મીલન (અંજન શલાકા) ની ક્રિયા કરવામાં આવી. [illegible] થઈને દશમી સુધી, મંદિર ઉપર કલશ, ધ્વજ, દંડની સ્થાપના સાથે પ્રસાદ પ્રતિષ્ઠા કરવામાં આવી. એકાદશીના દિવસે મંદિરમાં બિંબ પ્રવેશ અને તેમની સ્થાપના કરવામાં આવી. મૂલનાયક તરીકે શ્રીધર્મનાથ તીર્થંકરની પ્રતિમા પ્રતિષ્ઠિત કરવામાં આવી.

આ પ્રશસ્તિ, બૃહત્ખરતર ગચ્છની ક્ષેમશાખાવાળા મહોપાધ્યાય વિનયમેરુના શિષ્ય પં. સરૂપે બનાવી. મોઢ ચાતુર્વેદી બ્રાહ્મણ વનમાળીદાસના પુત્ર વિજયરામે લખી અને સલાટ રહેમાનના પુત્ર [illegible] કોતરી હતી.

(૫૫૭)

આ લેખ શત્રુંજય પર્વતના મુખ્ય શિખર ઉપર આદીનાથની ટુંકમાં, હાથી પોળ આગળ એક પત્થર ઉપર કોતરેલો છે. સં. ૧૮૬૭ ના [illegible] પૂર્ણિમાના દિવસે [illegible] [illegible] આ લેખમાં કરેલી છે. લેખ ગુજરાતી ભાષામાં [illegible] લેખ [illegible] છે.

[illegible]

